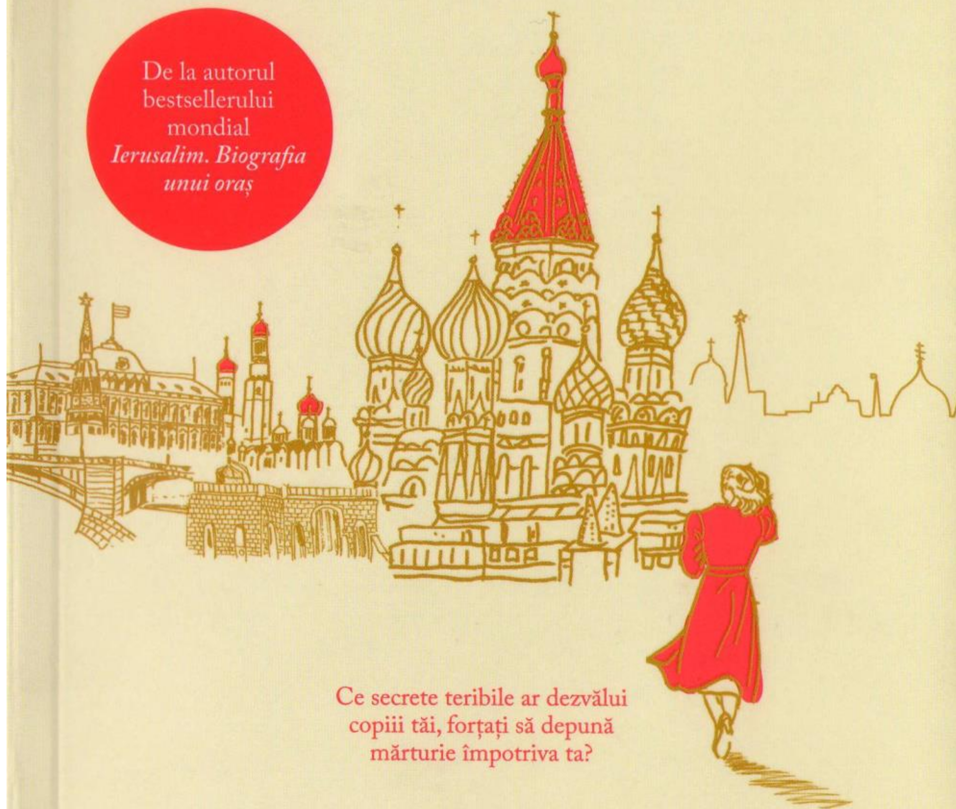
Într-o noapte de iarnă

De la autorul bestsellerului mondial *Ierusalim. Biografia unui oraș*

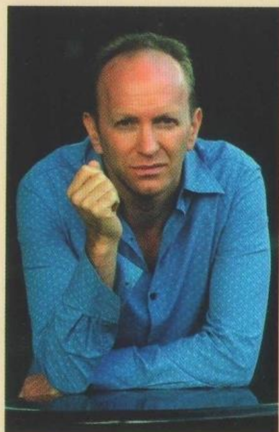

Ce secrete teribile ar dezvălui copiii tăi, forțați să depună mărturie împotriva ta?

SIMON SEBAG MONTEFIORE

FICTION CONNECTION

TREI

Istoricul Simon Sebag Montefiore deține un doctorat în filosofie și este profesor la Universitatea Buckingham, dar și prezentator al seriilor BBC TV Jerusalem (2011), Rome (2012) și Istanbul/Constantinople - Byzantium: a tale of 3 cities. Romanele și volumele sale de nonficțiune sunt traduse în 40 de limbi.

Într-o noapte de iarnă a fost numit Cel mai bun roman politic al anului 2013 și a fost nominalizat la Premiul Orwell.

De același autor, la Editura Trei va apărea romanul *Sashenka*.

Puteți afla mai multe despre autor pe *www.simonsebagmontefiore.com* sau Twitter: @simonmontefiore.

„Un roman convingător,
foarte inteligent construit."
BBC History Magazine

„Montefiore scrie
remarcabil despre iubire,
eternele dileme umane,
devotamentul față
de familie, dragostea
adolescentină și adulter."
Mail on Sunday

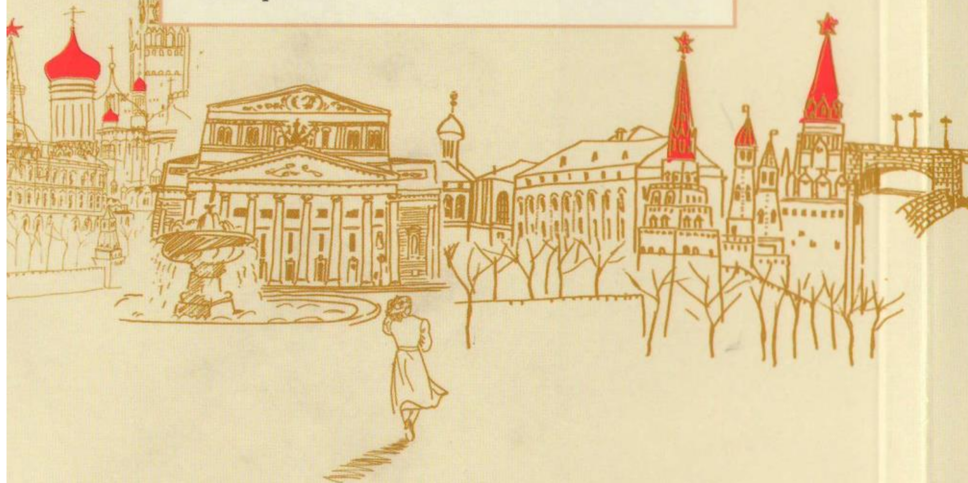
„Ghemuiește-te în fața
șemineului cu un pahar
de vin roșu și această
poveste captivantă.
Un thriller întunecat,
enigmatic, în care ficțiunea
și faptele istorice se
împletesc magistral."
Marie Claire

Moscova, 24 iunie 1945. În timpul Marii Parade a Victoriei, pe unul dintre faimoasele poduri ale orașului, tineri misterioși în costume de epocă pun în scenă Jocul, inspirat de duelul lui Oneghin și de cel al lui Pușkin. Răsună două focuri de armă și pe caldarâm rămân două victime – un băiat și o fată, „copii de aur" ai protipendadei comuniste și elevi ai exclusivistei Școli 801.

Să fie crimă? Un pact suicidal? O conspirație contra statului?

Membrii Clubului Romanticilor Fatali sunt arestați și interogați în Lubianka, fiind suspectați de a fi conspirat la răsturnarea regimului stalinist. Profesorii și părinții lor – colaboratori apropiați ai lui Stalin, devin și ei ținte ale poliției secrete.

În atmosfera sufocantă, plină de teroare, suspiciune și delațiuni, două povești secrete de dragoste merg mai departe...

ISBN: 978-606-719-045-8

TREI

edituratrei.ro

Simon Sebag Montefiore

Într-o noapte de iarnă

Traducere din engleză de Lucian Niculescu

Colecție coordonată de
Magdalena Mărculescu

Titlul original:
Simon Sebag Montefiore – ONE NIGHT IN WINTER
2013

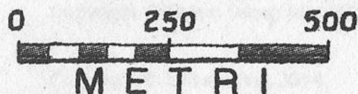
Editura Trei, 2014

Cuprins

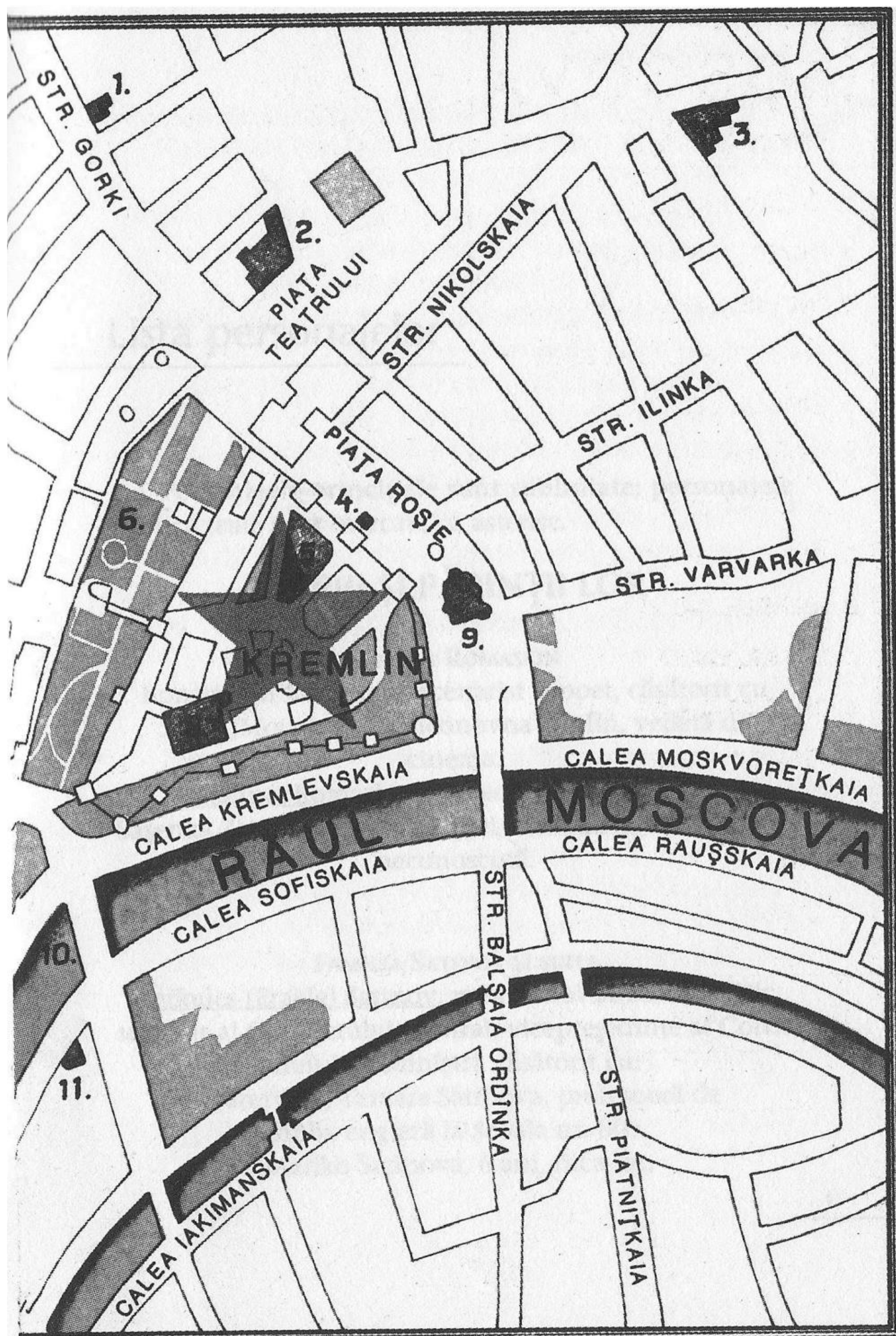
MOSCOVA

1945

1. CASA CĂRŢILOR
2. TEATRUL BALŞOI
3. ÎNCHISOAREA LUBIANKA
4. MAUSOLEUL LUI LENIN
5. BIROUL LUI STALIN
6. GRĂDINA ALEKSANDROVSKI
7. BIBLIOTECA LENIN
8. MARELE PALAT AL KREMLINULUI
9. CATEDRALA SF. VASILE
10. BALŞOI KAMENI MOST (MARELE POD DE PIATRĂ)
11. CASA DE PE CHEI
12. ŞCOALA NR. 801

BD. TVERSKOI
STR. BALŞAIA NIKITSKAIA
BD. NIKITSKI
STR. GRANOVSKI
STR. ZNAMENKA
7.
BD. GOGOLEVSKI
STR. VOLHONKA
CALEA PRECISTENSKAIA
STR. PRECISTENKA
STR. OSTOJENKA
12.

STR. GORKI
1.
2.
3.
PIAȚA TEATRULUI
STR. NIKOLSKAIA
STR. ILINKA
PIAȚA ROȘIE
4.
6.
9.
KREMLIN
STR. VARVARKA
CALEA MOSKVOREȚKAIA
CALEA KREMLEVSKAIA
RAUL MOSCOVA
CALEA RAUȘSKAIA
CALEA SOFISKAIA
STR. BALȘAIA ORDÎNKA
10.
11.
STR. PIATNIȚKAIA
CALEA IAKIMANSKAIA

Niciun suflet de om nu are ştiinţă despre aceasta şi nimeni n-o să ştie vreodată. El trăia două vieţi: una oficială, pe care o vedeau şi o cunoşteau toţi cei doritori să i-o cunoască, plină de adevăruri şi de minciuni convenţionale, asemenea vieţii cunoscuţilor şi prietenilor săi, dar trăia şi o altă viaţă, o trăia în taină. Printr-o ciudată potrivire de împrejurări, poate cu totul întâmplătoare, tot ce era pentru el mai însemnat, interesant şi necesar, în care el era sincer şi nu se minţea pe sine, tot ce constituia esenţa vieţii sale era o taină pentru alţii.

Anton Pavlovici Cehov, „Doamna cu căţelul”[1]

[1] Traducere de Alice Gabrielescu şi Tatiana Panaitescu, E.S.P.L.A. – Cartea rusă, 1959. (n.t.)

Lista personajelor

Personajele principale sunt subliniate; personajele istorice reale sunt marcate cu asterisc.

COPIII ŞI PĂRINŢII LOR

FAMILIA ROMAŞKIN

Konstantin Romaşkin, scenarist şi poet, căsătorit cu Sofia „Mouche” Ghedeonovna Zeitlin, vedetă de cinema.

Serafima Romaskina, 18 ani, unicul lor copil.

Saşenka Zeitlin, verişoara Sofiei, arestată în 1939, soartă necunoscută.

FAMILIA SATINOV ŞI SUITA

Herkules (Erakle) Satinov, membru al Biroului Politic, secretar al Comitetului Central, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, căsătorit cu „Tamriko”, Tamara Satinova, profesoară de limba engleză la Şcoala nr. 801.

Mariko Satinova, 6 ani, fiica lor.

Fiii lui Satinov dintr-o precedentă căsătorie în Georgia:

„Vania”, Ivan Satinov, pilot, mort în 1943;

David Satinov, 23 de ani, pilot;

„George”, Gheorghi Satinov, 18 ani;

Marlen Satinov, 17 ani, şeful organizației de Comsomol pe şcoală.

Colonelul Loşa Babanava, şeful gărzii personale a tovarăşului Satinov.

Valerian Ciubin, aghiotantul tovarăşului Satinov.

FAMILIA DOROV

Ghenrih Dorov, preşedintele Comisiei Centrale de Control şi ministru al Controlului de Stat, căsătorit cu:

„Daşka”, dr. Daria Dorova, ministru al Sănătății, medic

cardiolog.

Copiii lor:
Serghei Dorov, 20 de ani, ofițer în armată;
„Minka”, Marina Dorova, 18 ani, colegă de şcoală şi prietenă a Serafimei;
Demian Dorov, „Şobolanul”, 17 ani, şeful organizației de pionieri;
„Senka”, Semion Dorov, „Profesoraşul”, 10 ani.

FAMILIA BLAGOV
„Nikolaşa”, Nikolai Blagov, 18 ani.
Ambasadorul Vadim Blagov, tatăl lui, diplomat.
Ludmila Blagova, mama lui.

FAMILIA ŞAKO
Roza Şako, 18 ani, colegă de şcoală şi prietenă a Serafimei.
Mareşalul Boris Şako, tatăl ei, comandantul Forțelor Aeriene Sovietice.
Elena Şako, mama ei.

FAMILIA TITORENKO
Vladimir Titorenko, 17 ani.
Ivan Titorenko, tatăl lui, ministru al Industriei de Avioane.
Irina Titorenka, mama lui.

FAMILIA KURBSKI
Andrei Kurbski, 18 ani, nou-venit în şcoală.
Piotr Kurbski, tatăl lui, duşman al poporului, arestat în 1938, condamnat la 25 de ani de închisoare, „fără drept de corespondență”.
Inesa Kurbskaia, mama lui.

PROFESORI AI ŞCOLII NORMALE NR. 801 „IOSIF STALIN”
Kapitolina Medvedeva, directoare şi profesoară de istorie.
Innokenti Rimm, director adjunct, profesor de ştiințe politice şi etică marxist-leninistă.

Benia Golden, profesor de limbă şi literatură rusă.
Tamara Satinova, profesoară de engleză (vezi mai sus Familia Satinov).
Apostolon Şuba, profesor de educaţie fizică.
Agripina Begbulatova, profesoară suplinitoare.

CONDUCĂTORI

Iosif Stalin*, mareşal, secretar general (Secgen) al Partidului Comunist, preşedintele Consiliului de Miniştri, comandant-suprem, „Stăpânul”, „Instanţa”.
„Vaska”, Vasili Iosifovici Stalin*, 24 de ani, fiul său, ofiţer de aviaţie, „Prinţul moştenitor”.
Svetlana Stalina*, 19 ani, fiica sa, studentă.

Viaceslav Molotov*, ministru de Externe, membru al Biroului Politic.
Lavrenti Beria*, şeful poliţiei secrete, ministru al Afacerilor Interne (NKVD/MVD). 1938–1945, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, membru al Biroului Politic.
Gheorghi Malenkov*, membru al Politbiroului
Andrei Vîşinski*, adjunct al ministrului de Externe.
„Saşa”, Alexandr Poskriobîşev*, şeful de cabinet al lui Stalin.
Vsevolod Merkulov*, ministru al Securităţii Statului (MGB).
Viktor Abakumov*, şef al Contraspionajului militar (SMERŞ: Moarte spionilor), ulterior ministru al Securităţii Statului (MGB).

MAREŞALI

Mareşalul Gheorghi Jukov*, comandant-suprem adjunct
Mareşalul Ivan Konev*.
Mareşalul Konstantin Rokosovski*.

POLIŢIA SECRETĂ

Colonelul Pavel Moghilciuk, anchetator, Ministerul Securităţii Statului, Secţia Cazuri Serioase.
Generalul Bogdan Kobulov*, „Taurul”, Ministerul Securităţii Statului.
Colonelul Vladimir Komarov*, anchetator, Contraspionajul

militar/Ministerul Securității Statului.
Colonelul Mihail Lihaciov*, anchetator, Contraspionajul militar/Ministerul Securității Statului.

STRĂINI

Averell Harriman*, ambasadorul SUA la Moscova.
Căpitanul Frank Belman, diplomat, adjunct al ataşatului militar, interpret.

Părinților mei, April şi Stephen, şi fiului meu, Saşa, celor mai bătrâni şi celui mai tânăr

Prolog

Iunie 1945

La doar câteva clipe după împuşcături, în vreme ce Serafima se uită la trupurile colegilor ei de şcoală, o albeață uşoară le glazurează deja carnea sfârtecată. E ca un înveliş de omăt, însă vara e în toi şi ea îşi dă seama că trebuie să fie polen. Semințe de plop plutesc, saltă şi fac tumbe prin aer cu mişcări arbitrare, întocmai ca o invazie de nave extraterestre micuțe. Moscoviții o numesc „ninsoare de vară”. În acea seară umedă, Serafima se luptă să respire, se luptă să vadă.

Mai târziu, atunci când îşi depune mărturia, îşi doreşte să fi văzut mai puține, să fi ştiut mai puțin. „Ăştia morți nu sunt nişte copii *oarecare*”, bolboroseşte unul dintre milițienii pe jumătate beți sosiți la fața locului. Când aceşti milițieni verifică actele de identitate ale victimelor şi ale prietenilor acestora, ochii le clipesc încercând să evalueze primejdia şi pe urmă pasează cazul mai departe cât mai rapid cu putință. Aşa încât nu miliția, ci „Organele”, poliția secretă, sunt cele care fac ancheta. „E vorba de crimă, de sinucidere sau de conspirație?” vor întreba.

Ce să povesteşti? Ce să ascunzi? O greşeală şi-ți poți pierde capul. Nu doar tu, ci şi familia şi prietenii, toți cei legați de tine. Ca o echipă de alpinişti: dacă se prăbuşeşte unul, se prăbuşesc toți.

Miza Serafimei este mai presus de viață şi moarte: ea are optsprezece ani şi iubeşte. Cu ochii țintă la cei doi prieteni care fuseseră vii cu câteva clipe înainte, înțelege că aceasta e problema cea mai mică şi are dreptate: orice eveniment din viața Serafimei se va defini de-acum încolo ca „înainte” sau „după” împuşcături.

Uitându-se la cadavrele prietenilor săi, vede întâmplările de peste zi cu o intensitate mărită. Este 24 iunie 1945. Ziua

în care Stalin trece în revistă Parada Victoriei. Da, e una dintre zilele acelea speciale pe care şi le aminteşte orice rus, întocmai ca 22 iunie 1941, data invaziei naziştilor. Războiul s-a sfârşit, străzile forfotesc de mulțimi de oameni beți care cântă. Toată lumea e convinsă că o Rusie mai bună, mai lipsită de griji va ieşi la lumină după război. Dar asta depinde de un om al cărui nume nu este pronunțat de cei cu scaun la cap decât însoțit de respectuoase elogii.

Serafimei nu-i pasă câtuşi de puțin de toate acestea, se gândeşte numai la dragoste, chiar dacă îşi ține iubitul secret, şi pe bună dreptate. De obicei, atunci când elevele au o astfel de taină, le încredințează toate micile detalii prietenelor celor mai apropiate. Nu-i însă stilul Serafimei, care ştie din propria-i familie că flecăreala se poate dovedi fatală în această epocă de crâncenă persecuție. Ştie totodată că e cumva diferită, chiar dacă nu se prea poate hotărî din ce cauză. Poate pentru că se dezvoltă în umbra mamei. Poate pentru că aşa-i este felul. E convinsă că nimeni, în decursul existenței omenirii, n-a mai cunoscut o pasiune ca a ei.

De dimineață, o trezesc ritmurile cadențate şi joase ale fanfarelor militare care-şi exersează marşul de Glinka pe stradă, huruitul motoarelor tancurilor, tropotul cavaleriei pe caldarâm şi se dă jos din pat cu senzația că n-a dormit mai deloc.

Tatăl, Konstantin Romaşkin, îi ciocane la uşă.

— Te-ai trezit deja? Parada te entuziasmează?

Fata se duce la fereastră.

— Vai, nu! Plouă.

— Se va opri până la paradă.

Dar nu se opreşte.

— S-o trezim pe mama?

Serafima porneşte pe coridorul cu parchet şi candelabru spre dormitorul părinților, pe lângă afişul înrămat al filmului *Katiuşa,* dominat de o femeie sculpturală în uniformă, care ține o mitralieră, proiectată pe un fundal militar. Are părul negru ca abanosul şi dâre de unsoare de armă pe obraji, ca un viteaz indian cherokee. Litere de efect proclamă că steaua filmului este „SOFIA ZEITLIN” (mama Serafimei), iar

scenariul îi aparține lui „KONSTANTIN ROMAŞKIN” (tatăl Serafimei). *Katiuşa* e filmul preferat al ostaşilor sovietici, scris de scenaristul numărul unu al lui Stalin. Serafima este ferm convinsă că grație unor astfel de scenarii a cucerit-o tatăl ei pe mama şi cu siguranță că aşa a păstrat-o.

Dormitorul. Un morman de aşternuturi mătăsoase. Acolo e culcată *Katiuşa* însăşi. Păr negru lung, un braț gol durduliu. Serafima inspiră aroma familiară a mamei: parfum franțuzesc, țigări franțuzeşti, cremă franțuzească de față.

— Mamă, trezeşte-te!

— Doamne! Cât e ceasul? Trebuie să arăt bine astăzi, trebuie să arăt bine zi de zi. Aprinde-mi o țigară, Serafimocika.

Sofia se ridică în fund; e dezbrăcată; sânii îi sunt plini. Are însă deja țigara pregătită într-un port-țigaret de fildeş.

Tatăl, tensionat şi năzuros, umblă încoace şi-ncolo.

EL: Nu trebuie să întârziem.

EA: Nu mă mai bate la cap!

EL: Tu întârzii mereu. De data asta nu putem întârzia.

EA: Dacă nu-ți convine, divorțează!

În cele din urmă, s-au îmbrăcat şi sunt gata. Serafima descuie uşa de la intrare în aceeaşi clipă în care uşile tuturor celorlalte apartamente spațioase, cu podea de parchet şi tavane înalte, se deschid în clădirea Granovski (cunoscută şi ca „a Cincea casă a sovietelor”), care arată ca un tort roz de nuntă. Celelalte familii de elită coboară şi ele.

Pe scări, vocile copiilor tremurând de emoție, scârțâitul pielii bine lustruite, pocnetul blacheurilor cizmelor; zornăitul medaliilor, pistoalele care se ating cu un clinchet de centurile cu catarame împodobite cu stele. Mai întâi, părinții îi salută pe Molotovii cei îngâmfați – el are costum negru de cioclu burghez şi monoclu pe capul rotund ca o ghiulea, iar soția, Polina, cu chipul ca un tomahawk, are blană de vizon. Chiar în fața lor, mareşalul Budionîi, cu mustățile-i pomădate şi lungi ca nişte ghidoane de bicicletă, fredonează un cântecel căzăcesc (afumat la 8 dimineața?), o nouă şi frumoasă soție ițindu-se în spatele lui.

Pe primul palier, Herkules Satinov este în uniforma-i de

general de paradă, cu pantaloni cu vipuşcă roşie şi epoleți stacojii cu stele aurite. Mama Serafimei îl îmbrățişează pe Herkules, prieten de familie de dinainte de revoluție. Copiii Satinov îi fac semn din cap Serafimei cu complicitatea conspiratorilor şcolari.

— Ce-i nou? întreabă înfocat George Satinov.

Mereu zice asta. S-au întâlnit seara trecută la restaurantul Aragvi, iar în după-amiaza aceasta vor face ceea ce fac întotdeauna. Vor juca Jocul.

— Salutări comuniste, Serafimocika, spune tovarăşul Satinov.

Serafima răspunde din cap la salut. Pentru ea, acest bărbat e o statuie imperturbabilă şi rece, ca orice ştab tipic. Granit şi gheață – şi pomadă de păr. Ştie că el are să stea curând alături de Stalin în vârful Mausoleului lui Lenin.

— Cred că ploaia se va opri pentru tovarăşul Stalin, zice Mariko, fiica de şase ani a Satinovilor. Are cosițe împletite şi un cățel de jucărie sub braț.

— Probabil că da, râde Tamara, soția tovarăşului Satinov.

Afară în parcare. Ploaie caldă de vară. Aerul încărcat de apropierea furtunii, de aromele pregnante de liliac şi măr înflorit. Serafima se teme că, în umezeală, firele de păr i se vor încreți ca nişte sfredele blonde, iar rochia bleu cobalt cu guleraşul ei alb îşi va pierde forma. Dincolo de toate tocurile înalte, pălăriile clopot şi chipiele cu cozoroc stacojiu, poate să simtă deja râncezeala sudorii şi a satinului îmbibat cu apă.

Gărzile de corp în uniforme aşteaptă, ținând umbrelele deschise. Limuzinele blindate, cu faruri mari ca nişte planete şi curbe ca ale dansatoarelor de cabaret, pornesc degrabă, una câte una, să-i transporte pe scurta distanță până la Marele Palat al Kremlinului. O coadă de automobile blocate în trafic se încolăceşte aproape de două ori în jurul zidurilor sale roşii.

SERAFIMA: De ce mergem cu maşina?

TATA: Nu-s decât o sută de metri.

MAMA: Ia încearcă tu să mergi oriunde pe tocurile astea înalte! Nu ştii nimic despre femei, Konstantin!

Serafima se gândeşte la iubitul ei. „Mi-e dor, te iubesc, te

doresc”, îi şopteşte. Undeva, nu prea departe, face oare şi el la fel?

Maşina îi lasă în fața Marelui Palat al Kremlinului. Fortificațiile roşii crenelate, domurile aurii în formă de ceapă, clădirile somptuoase în ocru şi alb îi sunt atât de familiare încât Serafima abia dacă le mai observă.

Ceea ce vede atunci când traversează Kremlinul reprezintă întreaga ei lume. Ea ajunge lângă mausoleu, care seamănă cu un templu aztec. Făcut din marmură roşie, pătat ca pielea unei bătrâne, pare mult mai scund decât pe ecranul de cinema. Dincolo de bariere şi gărzi, s-a montat o tribună centrală din lemn pentru protipendada bolşevică. Serafima ştie că totul în viețile lor e secret, dar nimic nu-i privat. Ea este „un copil de aur” şi toți „copiii de aur” merg la aceleaşi şcoli, îşi petrec vacanțele în aceleaşi stațiuni şi, când cresc, se căsătoresc între ei. Fiecare îşi cunoaşte locul şi orice cuvânt are mai multe înțelesuri.

Cea mai bună prietenă a ei, Minka Dorova, o sărută. E cu frățiorul ei, Senka, în vârstă de zece ani. Tatăl lor, Ghenrih, în uniformă şi el, îi oferă Serafimei un surâs anost şi o strângere de mână rece şi umedă. El e autoritatea supremă în materie de „virtute bolşevică” şi opusul acesteia. Minka i-a mărturisit o dată că, atunci când era mică de tot, tatăl ei i-a pus în pătuț un portret al lui Stalin.

Ceilalți colegi de şcoală sunt şi ei acolo, la fel ca aproape toți comisarii, mareşalii, exploratorii polari, compozitorii sau actrițele de care a auzit ea vreodată. Şi odraslele lor, majoritatea de la şcoala ei, numărul 801. Un general face o plecăciune cuiva. Serafima priveşte atent pe după epoleții lui şi iat-o şi pe Svetlana, fiica masivă, pistruiată şi roşcovană a lui Stalin, aproape de aceeaşi vârstă cu ea. E cu fratele ei, care poartă uniformă de general de aviație şi soarbe dintr-o ploscă. Vasili Stalin îi zâmbeşte stins Serafimei şi, chiar şi după ce se uită în altă parte, îi simte privirea posacă ațintită asupra-i.

Cu mult înainte de ora 10, ea, părinții ei şi prietenii acestora se află la locurile lor din tribuna de lângă mausoleu. Mulțimile uriaşe şi regimentele bățoase amuțesc complet

atunci când un bătrân crăcănat şi cu mers de rățoi, în uniformă de mareşal, urcă treptele mausoleului, urmat de camarazii săi de război: Molotov, Beria şi, într-adevăr, vecinul ei, Satinov. Deşi Serafima se află suficient de aproape încât să vadă ploaia şiroindu-i mareşalului Stalin de pe cozoroc pe obraz şi să observe că Satinov discută cu el, n-o interesează ce-şi spun. De-abia dacă-şi aminteşte ceva despre paradă. Visează cum are să-şi întâlnească iubitul mai târziu, cum are să-l sărute. Ştie că el e aproape şi asta o face dureros de fericită.

*

Parada s-a terminat. A venit vremea Jocului. Descotorosindu-se de părinți, Serafima îşi croieşte drum prin îmbulzeala de soldați care dansează şi civili care merg agale, ca să se întâlnească cu prietenii ei pe Kamennîi Most, în apropierea Kremlinului. Îşi caută prietenii şi iată-i. Câțiva s-au costumat deja. Pentru unii dintre ei, Jocul reprezintă mai mult decât un joc; e o obsesie – mai adevărat decât realitatea.

Ploaia se opreşte brusc; aerul e înțesat de polen sufocant, iar Serafima îşi pierde din ochi prietenii, înghiontită de gloata chefliilor. Mirosul de vodcă şi de pomi înfloriți, bubuitul asurzitor şi fumul purtat de vânt al unor salve de tun, o sută de coruri stradale improvizate, care cântă romanțe din vremea războiului în mijlocul salvelor de onoare pornite din cincizeci de tunuri o înconjoară şi o amețesc. Apoi, două împuşcături sacadate, foarte aproape.

Serafima ştie că prietenii ei au pățit ceva încă înainte ca sunetul să fi încetat să ricoşeze din zidurile Kremlinului. În timp ce mulțimea se trage înapoi, ea porneşte în fugă spre zgomot, ciocnindu-se de oameni, împingându-i la o parte. O vede pe Minka Dorova cum îşi trage frățiorul în căldura protectoare a jachetei şi se uită fix în pământ ca o stană de piatră. În jurul ei s-au adunat colegii de şcoală dispuşi într-un ciudat de protocolar semicerc. Toți au privirea ațintită în jos spre ceva anume; toți sunt foarte rezervați şi tăcuți.

Minka îşi ridică mâna în dreptul feței.

— Să nu te uiți, Senka, îi spune fratelui său. Să nu te uiți!

Serafima este, preț de câteva clipe, împietrită de o groază de nedescris produsă de ceea ce vede. Fata e cea mai aproape de ea. Zace nemişcată, însă tot pieptul ei, înveşmântat în faldurile pelerinei, scânteiază de sângele roşu aprins care curge ca un şuvoi pe o stâncă. E moartă, Serafima ştie, dar a murit doar de câteva clipe şi sângele i se împrăştie încă pe trup, domolindu-se, impregnând, închegându-se în timp ce ea priveşte. Dar privirea îi rămâne acolo doar o secundă, înainte de a zbura la băiatul de alături. O jumătate a feței îi este neatinsă, însă cealaltă, spulberată de glonțul care a sfâşiat-o, e spintecată şi larg deschisă. Ea observă fărâme de craniu, fâşiuțe de carne rozalie şi materie albă care luceşte ca o cocă proaspătă şi umedă. Un ochi i-a ajuns băiatului pe obraz.

Îl vede zvâcnind.

— O, Doamne! Hristoase! țipă. Uitați-vă, e viu!

Dă fuga să îngenuncheze lângă el, să-i cuprindă mâna, conştientă că i se îmbibă de sânge genunchii, rochia; are sânge între degete. Pieptul lui… eşarfa şi catifeaua redingotei lui de bal mascat sunt încă imaculate fiindcă au culoarea vinului de Burgundia, remarcă ea irațional. El gâfâie foarte iute, geme, apoi, într-un mod cu totul de neuitat, suspină – un suspin gâlgâit şi prelung, ce pare să vină direct din gâtlejul care, într-o parte, se confundă cu chipul său. Se înfioară tot şi după aceea pieptul i se linişteşte. Nu mai e un băiat, nici măcar o persoană, nici urmă de prietenul pe care-l cunoştea atât de bine, iar în starea lui actuală pare incredibil că a existat vreodată.

Minka vomită. Cineva plânge în hohote acum; altcineva a leşinat şi zace întins la pământ. Nişte oameni străini se năpustesc şi se retrag la fel de rapid, îngroziți. Serafima aude un țipăt puternic şi ascuțit foarte aproape de ea. Este țipătul ei. Se retrage, dar simte ceva ascuțit ca un spin sub talpă şi, când se ridică, ține în mână doi dinți însângerați.

Câțiva soldați şi un marinar văd ce s-a întâmplat şi îi cuprind pe elevi în brațe cu bunătatea necioplită a țăranilor care au trecut prin război. Îi duc deoparte, îi protejează. Unul dintre ei îi dă Serafimei o duşcă de vodcă, iar ea înşfacă sticla

din nou şi soarbe cu lăcomie până aproape că i se face rău. Dar arsura din stomac o calmează. Pe urmă, forțele de ordine – *miliția* – se află acolo. Roşii la față, întrerupți din cântece şi urări, milițienii au un aer confuz şi vulgar, dar cel puțin preiau controlul mulțimii şi o îndepărtează pe Serafima de cadavrele pe care nu se poate opri să nu le privească.

Fata se duce la prietenii ei, care se țin strâns unii de alții. Dar e mânjită de sânge şi toți se trag înapoi.

— Doamne, Serafima, e sânge pe tine! Ai peste tot!

Serafima ridică mâinile şi-i murdăreşte.

Scântei argintii îi trec valvârtej prin fața ochilor când se uită iar la cadavre şi pe urmă în sus, către stelele ca nişte rubine ce strălucesc în vârful turnurilor Kremlinului. Ea ştie că foarte curând, undeva în Kremlin, Stalin va fi informat că doi elevi de la Şcoala nr. 801 au murit violent şi că acea forță feroce, vicleană, neobosită va căuta să dea un sens acestei morți, un sens care să servească propriilor scopuri înalte şi misterioase.

Pe când cerul cu crăpături rozalii se întunecă, Serafima capătă dintr-odată cea mai insuportabilă certitudine: este ultima noapte a copilăriei lor. Aceste focuri de armă le vor face viețile harcea-parcea şi vor scoate la lumină secrete care, altfel, n-ar fi fost descoperite niciodată, mai cu seamă al ei.

PARTEA ÎNTÂI
„Clubul romanticilor fatali”

Fiecare ceas i-o bucurie,
La învățătură și răgaz,
Dragi copii, fiindcă ne este Stalin
Nouă cel mai bun prieten azi.

De copilăria noastră fericită
Dă de știre lumii, cânt voios!
Mulțumim tovarășului Stalin
Că ne e prezentul luminos!

„Mulțumim tovarășului Stalin”
cunoscută melodie sovietică

1
Cu câteva săptămâni înainte

Cea mai bună școală din Moscova, și-a zis Andrei Kurbski în prima sa zi la Școala nr. 801 de pe strada Ostojenka, și, prin cine știe ce miracol binecuvântat, am reușit să ajung aici.

El și mama lui sosiseră mult prea devreme, iar acum zăboveau sub un portal vizavi de porțile școlii, ca doi țărani cu gurile căscate. A blestemat îngrijorarea mamei văzând-o cum ținea o listă și verifica toate accesoriile pe șoptite: ghiozdan – este; cămașă albă – este; haină bleumarin – este; pantaloni gri – avem; un volum de Pușkin; două caiete; patru creioane; pachețelul cu sandviciuri… Acum se holba la el încruntându-și sprâncenele în cel mai enervant mod cu putință.

— Vai, Andriușa, ai ceva pe față!

Scoțând o batistă mototolită din poșetă, a udat-o cu salivă și a început să-i curețe obrazul.

Aceasta a fost prima lui amintire de la şcoală. Erau prezente acolo toate firele care aveau să ducă la măcel, dacă ştiai să le urmăreşti. Şi începeau cu mama, care-l curăța, în vreme ce el încerca s-o îndepărteze dând din mână, ca şi când ar fi fost o muscă înnebunindu-l cu bâzâitul într-o zi de vară.

— Termină, mamă!

I-a împins mâna la o parte şi şi-a aranjat țanțoş ochelarii la loc. Chipul ei scobit şi uscat de dinapoia ochelarilor cu rame metalice îl scotea din sărite, dar a izbutit să se controleze, ştiind bine că ghiozdanul, sacoul şi pantofii proveneau din cerşit pe la vecini, rugăminți pe la verişori (care-i lăsaseră baltă, fireşte, când tatăl lui dispăruse), pescuit prin târgurile de vechituri.

Cu patru zile înainte, la 9 mai 1945, mama lui i se alăturase în stradă la sărbătorirea căderii Berlinului şi a capitulării Germaniei naziste. Însă, chiar şi-n acea zi fabuloasă, lucrul cel mai uimitor era că, nu se ştie cum, într-o perioadă mai relaxată a războiului, li se permisese să revină la Moscova. Şi nici măcar asta nu se compara cu adevăratul miracol: el se înscrisese la toate şcolile din centrul Moscovei aşteptându-se să fie respins peste tot, dar, dintre toate, fusese acceptat la cea mai bună – Şcoala normală nr. 801 „Iosif Stalin”, unde învățaseră chiar copiii lui Stalin. Numai că această veste uluitor de bună îi pricinuise de îndată mamei sale, Inesa, o nouă avalanşă de griji: cum avea să plătească taxele şcolare din leafa ei de bibliotecară?

— Uite, mamă, se pregătesc să deschidă porțile, a spus Andrei, în timp ce un tadjik bătrân şi mărunțel, într-o uniformă de portar maronie, zbârcit ca o castană prăjită, zăngănea o legătură de chei.

— Şi ce porți!

— Au vârfurile aurite, zise Inesa.

Andrei a cercetat portretele masive cioplite pe cei doi pilaştri în stilul Stalin imperial. Fiecare coloană fusese împodobită cu o placă de bronz pe care, în siluete aurite, i-a recunoscut imediat pe Marx, Lenin şi Stalin.

— Restul Moscovei e o ruină, dar uită-te la şcoala asta pentru elite! a exclamat el. Se pricep, nu glumă, să se-ngrijească de-ai lor!

— Andrei! Ține minte, ai grijă ce spui…

— Vai, mamă!

Era de fapt la fel de prudent ca şi ea. Când ți-a dispărut tatăl şi familia ta a pierdut totul, iar tu te afli chiar pe muchia distrugerii, nu mai e nevoie să ți se reamintească să fii atent. A simțit-o pe mama lui ca pe un sac de oase când a cuprins-o în brațe. Alimentele erau raționalizate şi abia dacă-şi puteau permite să se hrănească.

— Haide, i-a spus el. Soseşte lumea.

Deodată, copii în uniforma şcolii – pantaloni gri şi cămaşă albă pentru băieți, fustă gri şi bluză albă pentru fete – veneau din toate părțile.

— Mama, uită-te la maşina aceea! Oare cine o fi înăuntru?

Un Rolls-Royce a încetinit lângă bordură. Un şofer cu chipiu a sărit afară şi a dat ocol în fugă maşinii să deschidă uşa din spate. Andrei şi Inesa au privit cu ochi mari cum o femeie voluptuoasă, cu buze de un roşu aprins, cu maxilarul puternic şi părul negru ca abanosul, a apărut din maşină.

— Ia uite, Andriuşa! a exclamat Inesa. Ştii cine e?

— Sigur că da! Este Sofia Zeitlin. Îmi plac filmele ei. E actrița mea preferată.

O şi visase: buzele acelea cărnoase, formele acelea. Se trezise foarte jenat. Era bătrână – peste patruzeci de ani, ce Dumnezeu!

— Uite cum e îmbrăcată! se minuna Inesa, cercetând amănunțit taiorul ecosez şi tocurile înalte ale Sofiei. În urma ei, o fată înaltă cu păr blond cârlionțat a ieşit din Rolls.

— Oh, aceea trebuie să fie fiica ei.

S-au uitat la Sofia Zeitlin cum şi-a îndreptat jacheta şic, şi-a verificat coafura şi a lansat un zâmbet profesional în trei direcții, obişnuită să pozeze pentru fotografi. Fiica ei, pe atât de neglijentă pe cât îi era mama de impecabilă, şi-a dat ochii peste cap. Cumpănind un vraf de cărți în brațe şi străduindu-se să-şi păstreze cureaua ghiozdanului pe umăr, s-a îndreptat direct către porțile şcolii.

Inesa a început să perie nişte praf imaginar de pe umerii lui Andrei.

— Pentru Dumnezeu, mamă! i-a şoptit el, îndepărtându-i mâna. Haide, o să întârziem.

Cum ar fi să-l vadă pentru prima dată colegii de clasă în timp ce-l curăța maică-sa pe obraz! Era de neconceput.

— Vreau doar să arăți cât mai bine posibil, a protestat Inesa, dar el traversa deja strada. Nu erau prea multe automobile, iar Moscova arăta decolorată, cicatrizată, trudită după patru ani de război. Cel puțin două clădiri de pe Ostojenka erau acum nişte grămezi de moloz. Familia Kurbski tocmai ajunsese pe trotuar când o limuzină Packard, neagră şi strălucitoare, a venit în derapaj către ei, urmată de o Pobedă turtită. În scrâşnet de frâne, o gardă de corp în uniformă, cu mustăți pomădate, a sărit din Packard de pe scaunul de lângă şofer şi a deschis portiera din spate.

Un bărbat a coborât din maşină.

— Îl recunosc, a spus Andrei. Este tovarăşul Satinov.

Andrei şi-l amintea din Pravda cu pieptul plin de decorații (sub titlul „Comisarul de fier al lui Stalin”), dar acum purta o uniformă kaki obişnuită, cu un singur Ordin Lenin. Privire de gheață, nas acvilin: disciplină impasibilă, rigoare bolşevică. Ce des văzuse el acest chip pe stindarde cât casa de mari, pe steaguri înălțate la defilări! Exista chiar un oraş în Urali numit Satinovgrad. Mama l-a strâns de braț.

— Asta da şcoală, a spus el.

Gărzile de corp au alcătuit un grup în jurul tovarăşului Satinov, căruia i s-au alăturat o femeie micuță şi trei copii în uniforme şcolare, doi băieți de vârsta lui Andrei şi o fată mult mai mică.

Herkules Satinov, membru în Biroul Politic, secretar al partidului, general-colonel, s-a apropiat de porțile şcolii ținându-şi fiica de mână ca şi când s-ar fi aflat în fruntea unui marş victorios. Andrei şi mama lui s-au tras instinctiv înapoi, şi nu erau singurii: se formase deja o coadă la poartă, dar s-a deschis un culoar pentru Satinovi. Urmându-i îndeaproape, Andrei şi mama lui s-au trezit chiar în spatele băieților Satinov.

Andrei nu mai fusese niciodată aşa de aproape de un conducător şi i-a aruncat mamei o scurtă privire îngrijorată.

— Să ne dăm puțin înapoi.

Inesa i-a făcut semn: retragerea. Mai bine să nu te bagi prea în față. Regula numărul unu: nu te face remarcat, nu atrage atenția. Era o deprindere născută din nesfârşite nenorociri şi suferințe îndurate în acest sistem cu inimă de piatră. Ani de zile de invizibilitate prin gări aglomerate, unde se temeau că li se vor cere actele la control.

Sfâşiat între prudența timidă şi arzătoarea dorință de a se amesteca cu noii săi colegi, „tineretul de aur” al Moscovei, Andrei nu-şi putea lua ochii de la ceafa tovarăşului Satinov, rasă milităreşte. Şi astfel s-au pomenit destul de repede foarte aproape de fruntea cozii, între cei doi stâlpi incrustați cu aur ai porților şcolii, sub un fierbinte cer moscovit de un albastru atât de senin încât părea deprimant.

În jurul lui Andrei şi al mamei sale se înghesuia grupul părinților – femei bine îmbrăcate, bărbați cu epoleți auriți (el a văzut un mareşal drept în față) şi costume de vară de culoare crem, copii cu cravată roşie de pionier. Alături, Inesa asuda, cu chipul sluțit de îngrijorare, cu pielea uscată ca mucavaua gri. Andrei ştia că ea nu avea decât patruzeci de ani – nu prea bătrână –, însă diferența față de mamele de la şcoală, proaspăt coafate, în rochițele lor elegante de vară, era cât se poate de evidentă. Arestarea şi dispariția tatălui său, surghiunirea lor din capitală, cei şapte ani de exil în Asia Centrală, toate acestea o măcinaseră complet. Andrei se simțea stânjenit de ea, iritat şi dornic s-o protejeze, toate deodată. A luat-o de mână. Zâmbetul ei supus şi recunoscător i-a amintit de tatăl lui. Unde eşti, tată? s-a întrebat. Mai trăieşti? Să fie oare întoarcerea lor la Moscova sfârşitul coşmarului sau doar o altă festă crudă?

Tovarăşul Satinov a păşit înainte şi o femeie într-o rochie neagră, simplă şi fără mâneci, ca un sac, care-i dădea aspect de călugăriță, i-a ieşit în întâmpinare.

— Tovarăşe Satinov, bine ați venit. Sunt Kapitolina Medvedeva, directoarea, şi în numele colectivului Şcolii nr.

801 Stalin doresc să spun că este o mare onoare să vă cunosc. În sfârşit! Personal!

— Mă bucur să mă aflu aici, tovarăşă directoare, a răspuns Satinov cu un puternic accent gruzin. Am fost pe front şi n-am mai făcut nimic alături de copii din 22 iunie 1941 – ziua când Hitler invadase Rusia, după cum ştiau prea bine Andrei şi tot poporul rus –, însă acum am fost convocat înapoi de la Berlin la Moscova.

— Convocat, a repetat directoarea, roşind uşor fiindcă acest „convocat” nu putea însemna decât un ordin din partea mareşalului Stalin însuşi. „Convocat de…”

— Tovarăşul Stalin ne-a învățat: acum, că s-a încheiat războiul, trebuie să restabilim valorile ruseşti şi sovietice cuvenite. Să oferim un exemplu. Omul sovietic totodată este şi familist.

Andrei a remarcat că tonul lui Satinov era răbdător şi sigur de sine, dar deloc arogant. Aceasta era modestia bolşevică.

— Prin urmare, s-ar putea să mă vedeți cam des de-acum la poarta şcolii.

Directoarea Medvedeva şi-a apropiat mâinile ca pentru rugăciune şi a tras adânc aer în piept.

— Câtă înțelepciune! Tovarăşe Satinov, fireşte că vă cunoaştem foarte bine familia. Soția dumneavoastră este un membru stimat al corpului profesoral, iar noi suntem obişnuiți cu părinți de vază, totuşi, un membru al Biroului Politic – suntem… suntem copleşiți şi deosebit de onorați că ați venit personal…

Băiatul din fața lui Andrei clătina din cap urmărind acest spectacol.

— Doamne, Maica Domnului, ai zice că tata e însuşi Hristos pogorât pe pământ, a spus cu glas tare.

Andrei nu ştia cui i se adresase.

— Oare o s-avem parte de asemenea plecăciuni şi temenele de fiecare dată când ne va aduce la şcoală?

Era unul dintre fiii lui Satinov, care se întorsese pe jumătate către Andrei.

— E destul de neplăcut să ai mama profesoară, dar aşa ceva… Doamne! Grețos.

Pe Andrei l-a şocat această lipsă de respect, dar băiatul cel spilcuit, cu pantofi lustruiți, pantaloni cu dungă şi pomadă în părul elastic părea încântat de efectul pe care-l produsese asupra nou-venitului. I-a surâs manierat lui Andrei.

— Eu sunt Gheorghi Satinov, dar toată lumea îmi spune George. Englezeşte.

Britanicii erau încă aliați, la urma urmei. George i-a întins mâna.

— Andrei Kurbski, a zis Andrei.

— Aha, da. Proaspăt întors în oraş? Eşti băiatul cel nou? a întrebat George abrupt.

— Da.

— Mă gândeam eu.

Şi surâsul i-a dispărut. Fără el, chipul lui George Satinov arăta îngâmfat şi plictisit. Audiența se isprăvise, iar Andrei a simțit cum revenea la loc pe pământ.

— Minka!

George îmbrățişă o fată plinuță, cu ten măsliniu.

— Ce-i nou? o întrebă.

Andrei a pălit puțin şi a simțit-o pe mama lui alături din nou. Amândoi ştiau la ce se referise George cu „proaspăt întors în oraş”. Era pângărit de exil, ca fiu al unei „foste persoane”.

— Să n-ai aşteptări prea mari. Până la urmă, toți vor dori să-ți fie prieteni, i-a şoptit Inesa, strângându-l de braț uşurel. El i-a fost recunoscător. Fata pe nume Minka era aşa de frumoasă! Oare va reuşi vreodată Andrei să discute cu ea la fel de încrezător şi de relaxat ca George Satinov? Părinții stăteau în spatele fetei împreună cu un băiețel. „Aceea trebuie să fie mama ei. O recunosc şi pe ea. Este doctorița Daşka Dorova, ministrul Sănătății.” Mama Minkăi, cu pielea cafenie şi ochii negri, purta un taior crem cu fustă plisată potrivit mai degrabă pe terenul de tenis decât într-un cabinet medical. Cea mai elegantă femeie din Moscova pe care o văzuse vreodată Andrei s-a uitat cu atenție preț de o clipă la ciorapii cârpiți ai Inessei, la pantofii scâlciați şi la pungile

vineții de sub ochi. Soțul ei purta şi el uniformă, dar era mărunțel, cu părul albit înainte de vreme şi cu tenul de o paloare bolnăvicioasă, tipică birocratului sovietic: bronzul Kremlinului.

Andrei tocmai se străduia să-şi recâştige optimismul natural când mama l-a tras înainte.

— Vă mulțumesc, tovarăşă directoare. Satinov trecuse la tonul de încheiere a conversației. Şi noi apreciem munca dumneavoastră.

Directoarea Medvedeva a făcut aproape o plecăciune în vreme ce intrau Satinovii şi s-a întors apoi spre Andrei, chipul devenindu-i iar o mască a onestității solemne.

— Da? a întrebat ea.

Privind-o pe sub părul neted şi sprâncenele stufoase în ochii ei severi, băiatul s-a temut că nu-i cunoaşte numele sau, mai rău, că-l cunoaştea, cu scopul precis de a-l izgoni. Inesa a strâns şi ea mâna directoarei cu o mină care parcă spunea: „Loveşte-mă. Sunt obişnuită, mă aştept la una ca asta”.

— Mamă, cum o să plătim noi pentru şcoala asta? o întrebase el pe Inesa chiar în acea dimineață.

Ea îi răspunsese:

— Lasă, să apucăm noi întâi să trăim clipa aia.

„Avea oare să fie demascat ca fiu al unui duşman al poporului şi expulzat încă dinainte de a începe?”

Directoarea Medvedeva a întins cam în silă o mână atât de osoasă încât degetele păreau să se macine.

— Elevul cel nou? Da. Să treci pe la biroul meu după adunare. Neapărat!

S-a întors către Dorovi:

— Bine ați venit, tovarăşi!

O fierbințeală i-a cuprins trupul lui Andrei. Directoarea Medvedeva îl va întreba cum o să-şi permită taxele, îşi amintea că, adesea, cele mai neînsemnate indicii dătătoare de speranță – mama îşi găsise o nouă slujbă, se mutaseră într-o încăpere mai spațioasă dintr-un apartament la comun, primiseră permisiunea de şedere într-o localitate mai

apropiată de Moscova – le fuseseră oferite şi apoi retrase în ultimul moment. Simţea cum îi pierea tot calmul.

Vestibulul dădea într-un coridor lung.

— Să intru şi eu cu tine? l-a întrebat Inesa.

Nu exista nimic mai intimidant decât prima zi într-o şcoală nouă, însă ba simţea nevoia căldurii ei alături, ba prezenţa i se preschimba în lanţuri în jurul gleznelor lui.

— Ai nevoie de mine, dragule?

— Da. Nu. Adică...

— Te las atunci.

L-a sărutat, s-a întors şi mulţimea a înghiţit-o.

Andrei era singur. Acum, se putea reinventa: a te reconstrui era un principiu bolşevic. Stalin însuşi dăduse asigurări că păcatele părinţilor nu se vor răsfrânge asupra copiilor, dar Andrei ştia că tocmai contrariul era valabil – şi încă cum.

2

Andrei a stat singur câteva clipe sub portalul care dădea spre coridorul principal al Şcolii nr. 801 şi a tras adânc în piept aerul cu aroma noii sale vieţi: dezinfectantul amar al toaletelor, lacul dulce al parchetului, parfumul acelor mame elegante, izul înţepător de vodcă din răsuflarea unor profesori şi, mai puternic decât orice altceva, a inspirat oxigenul speranţei. Apoi, s-a amestecat printre ceilalţi, uitându-se la pereţii ornaţi cu afişe înrămate cu tineri pionieri în drumeţii, benzi desenate cu *Timur şi băieţii lui* în aventurile lor din război şi liste de *otliciniki*, elevii fruntaşi, copiii cu rezultatele cele mai bune.

Da, era înăuntru – şi a simţit cum voioşia lui optimistă biruia dispreţul lui George Satinov şi sinistra convocare a directoarei. Acolo, drept în faţa lui, se afla vedeta de cinema Sofia Zeitlin discutând cu tovarăşul Satinov. Nu mai văzuse niciodată două fiinţe atât de faimoase angrenate într-o conversaţie banală. Era ca un buletin de ştiri în culori. Putea să le audă vocile. Respiră oare ca noi, muritorii? s-a întrebat; apoi şi-a venit în fire, râzând. De bună seamă că da.

Gărzile în civil ale lui Satinov îl cercetau dispreţuitor cu privirea, iar el s-a întors, aproape ciocnindu-se de fiica Sofiei Zeitlin, şi s-a oprit, fără să-şi poată da seama ce anume din înfăţişarea ei îi atrăgea atenţia. Fireşte, faptul că venea la şcoală în automobilul Rolls-Royce al unei vedete de cinema era o explicaţie parţială.

Ea se mişca nepăsătoare, cu spiritul liber şi vioi al unei fete mult mai tinere. Părul blond cârlionţat îi era nepieptănat, faţa luminoasă, fără urmă de machiaj, şi totuşi Andrei a simţit o autoritate înnăscută, puterea unei persoane care se aştepta să fie admirată şi chiar aşa se întâmpla. Ochii ei verzi s-au întâlnit cu ai lui pentru o clipă, iar Andrei a remarcat că genele negre şi lungi şi gura ei mare şi senzuală erau atât de frapante încât îi puneau complet în umbră ciorapii deşiraţi şi şorţuleţul alb demodat, încheiat cu nasturi până la gât, cu care era îmbrăcată.

În timp ce Sofia Zeitlin şi tovarăşul Satinov avansau pe coridor, salutând pe toată lumea, fiica lui Zeitlin, observând pesemne că Andrei o privea, şi-a ridicat ochii spre ceruri, un gest complice care părea să spună că şi ei îi era ruşine cu maică-sa.

— Serafima! A fost frumoasă vacanţa? Ce-i nou? Era iarăşi fiul lui Satinov. Părea să fie fraza predilectă a lui George, s-a gândit Andrei.

Andrei mergea pe coridor în urma Serafimei şi a lui George când a sunat clopoţelul. Părinţii au început să se retragă, iar copiii s-au îndreptat către adunare. Serafima şi George s-au uitat la doctoriţa Daşka Dorova şi la soţul ei cel deshidratat care treceau prin faţa lor.

— Ce alăturare a contrariilor sunt părinţii Minkăi, a zis George.

— El e ca un… da, un pui opărit! a spus Serafima.

— Exact aşa este! a chicotit George.

A zâmbit şi Andrei. Remarca răutăcioasă a Serafimei era justă.

Copiii se duceau într-o direcţie, iar părinţii, în cealaltă. Când a trecut tovarăşul Satinov, a dat brusc din cap spre

Andrei, care n-a avut habar cum să reacționeze – să salute? nu! –, dar a fost purtat de mulțime pe coridor.

În sala de sport a şcolii, şiruri de scaune din lemn fuseseră aşezate sub funiile groase care atârnau ca nişte lasouri uriaşe prinse de grinzile tavanului înalt de lemn. Spaliere de antrenament se întindeau în sus pe pereți şi o capră de lemn fusese depozitată în spate, lângă bustul alb al lui Lenin din Colțul lui Lenin. Scaunele pentru profesori fuseseră aranjate pe două rânduri pe podiumul din lemn. Cel al directoarei Medvedeva se afla în mijloc: era singurul cu mânere şi tapițat. Şcoala era o Rusie în miniatură, şi-a zis Andrei. Fiecare instituție avea propria sa ierarhie, ca şi partidul. Portrete uriaşe ale lui Stalin şi ale conducătorilor atârnau pe pereții din spate (da, acolo, al patrulea era Satinov).

Pentru o clipă, Andrei a intrat în panică atunci când cei cinci sute de elevi şi-au regăsit prietenii. Se salutau cu toții, întorşi din vacanță – dacă n-avea să găsească niciun scaun? I-a prins privirea lui George un moment, dar George s-a uitat în altă parte.

— Minka, ți-am păstrat un scaun, a strigat el. Serafima, aici!

Aşezat între Minka Dorova (fiica „puiului opărit”) şi Serafima (fata vedetei de cinema), George radia cu satisfacția îmbujorată a flăcăului convins că se afla la locul potrivit. Un băiat înalt şi roşcovan s-a repezit să ocupe scaunul de lângă Serafima.

Andrei s-a uitat groaznic de mult timp după un loc înainte de a se aşeza uşurat pe unul dintre scaunele goale aflate vizavi de George şi Serafima. O fată zveltă şi palidă cu părul bălai a luat loc lângă el. Ea s-a uitat la George şi la prietenii lui, apoi s-a întors spre Andrei ca şi când tocmai atunci se trezise dintr-un vis.

— O, bună. Eşti nou?

— Da, a zis Andrei.

— Mmm, a murmurat ea. Eu sunt Roza Şako.

Trebuie să fie fata mareşalului Şako, şi-a spus Andrei, care-l văzuse pe comandantul Forțelor Aeriene chiar în fața şcolii.

Când şi-au strâns mâinile, ea a rămas cu privirea pierdută în gol spre rândul de scaune unde se afla George, ca şi când ar fi uitat iarăşi de el.

— Aceia sunt prietenii mei, a spus. N-ai făcut cunoştinţă cu George la intrare?

— Nu tocmai.

— Trebuie să fie dificil să vii în ultimul trimestru al anului şcolar, a zis fata.

Andrei s-a gândit că arăta exact ca un înger dintr-o carte pentru copii, cu ochii ei albaştri şi zulufii bălai.

— Îl vezi pe băiatul cu părul roşcat?

— Cel care stă lângă Serafima?

Un nor a trecut peste chipul Rozei.

— Acela e Nikolaşa Blagov. Prietenul meu.

Deschisese gura să mai adauge ceva când – sst! – vocile tuturor au scăzut până la şoaptă. Au intrat profesorii, în şir indian în ordinea importanţei, străbătând culoarul dintre scaune şi urcând apoi treptele către podium, exact în acelaşi mod în care Stalin şi membrii Biroului Politic îşi făceau intrarea la congrese.

— Îi cunoşti pe toţi? l-a întrebat Roza amabilă.

— O cunosc doar pe dumneaei, a răspuns Andrei când directoarea Medvedeva însăşi a păşit pe podium, urmată – pesemne – de adjunctul ei, un bărbat al cărui păr unsuros şi răzleţ, pieptănat peste chelie, avea textura unui coş împletit.

— Acesta-i Rimm, a spus Roza în şoaptă când bărbatul a trecut pe lângă ei. Serafima, care născoceşte toate poreclele, îi spune Zumzăilă. Ascultă. Tovarăşul Rimm fredona cu glas tare o melodie care era fără îndoială „Lui Stalin slavă, slavă-i cântăm”.

— Linişte, George! a poruncit Rimm cu glas ascuţit. Privirea drept înainte, Serafima. Stai dreaptă. Disciplină!

Au urmat apoi ceilalţi profesori.

— Aceasta este soţia tovarăşului Satinov, Tamara, a zis Roza. Ne predă engleza.

După aceea, a intrat un domn bătrân şi robust, ai cărui genunchi încreţiţi, de culoarea pieii tăbăcite, erau vizibili

între pantalonii bleumarin scurți și fâlfâitori și ciorapii stacojii.

— Acesta este Apostolon Şuba, profesorul nostru de educație fizică. Ți se pare cumva că arată ca un sergent-major din armata țaristă? Ei bine, exact asta a fost!

— Chiar?

Oare cum supraviețuise terorii această relicvă, cu mustăți pe oală, s-a întrebat Andrei. Dar, pentru că aparținea unei generații de copii crescuți să creadă că discreția era esențială în viață, n-a spus nimic.

Un scaun rămăsese deocamdată gol. Şi apoi un profesor cu un sacou umflat, de culoarea nisipului, şi şosete dungate a sărit sprinten pe scenă. Un murmur a străbătut audiența.

— Mereu ultimul, a zis încetişor Roza. Ia să vedem! Uite ce cravată nou-nouță galben-canar! Acesta-i Benia Golden, profesorul nostru de literatură.

Andrei a văzut un bărbat blond şi energic, cu început de chelie, furişându-se pe scaun.

— Serafima îi zice Romanticul. Dacă ai noroc, vei fi în clasa lui. Dacă nu, o să te alegi cu Rimm Zumzăilă.

Un alt clopoțel a anunțat linişte strictă. Directoarea Medvedeva a bătut cu bagheta în pupitru.

— Bine ați revenit la şcoală în era istoricei izbânzi repurtate de genialul nostru conducător, tovarăşul Stalin.

S-a întors spre Rimm, care a făcut un pas înainte.

— Comsomolişti, o întrebare! a trâmbițat el cu o voce care ar fi putut fi, la telefon, luată drept una de soprană. Dacă ar fi să vă pierdeți ori toate bunurile, ori insigna de comsomolist, ce ați alege?

Un băiat cu părul pieptănat lins pe spate, ca al conducătorilor sovietici, s-a ridicat în picioare şi a dat răspunsul:

— Toate bunurile! a strigat el.

Andrei l-a recunoscut, era celălalt fiu din familia Satinov.

— E Marlen, fratele lui George, i-a confirmat Roza la ureche. Mirosea a apă de trandafiri. Eşti comsomolist, Andrei?

Andrei îşi dorise să fi fost, dar nu era loc pentru copii pătaţi în rândurile tinerilor comunişti.

— Pionieri! Ridicaţi-vă în picioare! Pionieri, sunteţi gata? a strigat Rimm.

Pionierii cu cravatele roşii au răspuns într-un singur glas:

— Întotdeauna gata!

— Bravo, pionieri.

Rimm a scrutat sala. Andrei era deja prea mare ca să mai poată fi pionier, dar ar fi dat orice să poarte cravata roşie.

Directoarea Medvedeva a bătut cu bagheta.

— Mariko Satinova să poftească la tribună, a spus ea.

„Familia asta e omniprezentă”, s-a gândit Andrei, în timp ce o fetiţă cu cosiţe şi cravată roşie şi-a făcut apariţia pe o latură a podiumului.

Tap, tap, s-a auzit bagheta directoarei: semnalul pentru o tânără profesoară blondă aşezată la pian, care a început să zdrăngăne acordurile iniţiale atât de bine cunoscute lui Andrei.

— Şi pianista cine e? a întrebat el.

— Aceea este Agripina Begbulatova, suplinitoarea de muzică, a răspuns Roza, pe când fetiţa intona deja primele versuri ale imnului elevilor, „Mulţumim tovarăşului Stalin pentru copilăria noastră fericită”. Andrei putea să-l cânte şi-n somn; de altfel, uneori chiar o făcea.

Directoarea Medvedeva a făcut anunţurile referitoare la activităţile trimestrului: tabăra pionierească Artek din Crimeea; meciul echipei a doua de fotbal împotriva Şcolii normale nr. 54 „V.M. Molotov”. Benia Golden părea să găsească multe dintre aceste înştiinţări mai degrabă amuzante, a observat Andrei, în timp ce profesorii ieşeau pe rând şi trimestrul începea.

*

Directoarea Medvedeva scria la biroul ei când Andrei a fost condus înăuntru. În încăpere se aflau un singur telefon de bachelită, o fotografie mică a lui Stalin şi un seif mititel. (Andrei ştia bine că numărul telefoanelor, împreună cu dimensiunea şi calitatea portretelor lui Stalin şi a seifurilor

erau toate criterii de măsurare a puterii şi influenței cuiva.) O lozincă desfăşurată pe un perete întreg proclama: „Îți mulțumim, iubite mareşal, pentru libertatea noastră, pentru bucuria copiilor noştri, pentru viețile noastre”.

Directoarea i-a făcut semn să ia loc pe un scaun de lemn.

— Bun venit la şcoală. Noi făurim aici viitorii cetățeni sovietici, înțelegi?

Andrei aştepta cu obidă acel „dar”, care, ştia din experiența-i amară, nu va întârzia să sosească.

— Dar tu ai o biografie pătată. Cei mai mulți dintre colegii mei n-au fost de acord să te primim. Mă îndoiesc şi eu că va funcționa, dar e vorba de un singur trimestru. Voi sta cu ochii pe tine şi voi observa chiar şi cel mai mic semn de deviaționism. Asta-i tot, Kurbski.

El s-a îndreptat cu paşi grei către uşă în timp ce ea se ridica brusc.

— Trebuie să mergi acum la prima ta oră. Urmează-mă!

Mintea lui Andrei lucra febril: oare s-o întrebe despre taxe? Ce sens avea? Părea că urma oricum să se descotorosească de el cât de curând. Paşii lor răsunau pe coridorul cu podele de lemn, care era acum pustiu. Străduindu-se să țină pasul, lui Andrei i se părea că pielea ei solzoasă şi părul neted şi rar nu se bucuraseră niciodată de lumina soarelui. În cele din urmă, Medvedeva s-a oprit în fața unei uşi închise şi i-a făcut semn să vină mai aproape.

— Nu vei plăti taxe şcolare.

Andrei a deschis gura să întrebe: de ce, cum aşa? însă ea l-a redus la tăcere cu o singură privire.

— Nu discutăm despre asta, Kurbski. S-a înțeles? Aici e clasa ta.

S-a întors ca o santinelă şi zgomotul paşilor ei cadențați în ghetele cu blacheuri metalice s-a pierdut pe coridorul cel lung.

Andrei ar fi vrut să chiuie de bucurie, dar ştia că nu trebuia. *Nu spune nimănui. Nu dezvălui nimic. Cercetează sensul mai târziu.* Luptându-se să-şi controleze respirația, îşi linişti mâinile tremurânde şi ciocăni la uşă.

*

Prima lui oră era literatura rusă, dar nu ştia dacă avea să dea de profesorul Rimm sau de profesorul Golden. Care era oare de preferat? Când a deschis uşa, douăzeci şi cinci de perechi de ochi s-au întors către el şi Andrei a băgat îndată de seamă că Serafima, fraţii Satinov şi băiatul cel roşcat şi sobru numit Nikolaşa se aflau în clasa lui. Doar Roza l-a salutat din cap.

— Aha, un străin! a zis Benia Golden, care stătea relaxat în scaunul lui, cu picioarele pe catedră. Hai înăuntru! Abia am început.

— Am nimerit bine clasa? Este literatura rusă?

— Parţial da, parţial nu. (Clasa a râs de nonşalanţa lui Benia Golden.) Doreşti să te alături confreriei noastre de prieteni dragi, romantici preaiubiţi şi visători plini de dor?

— Mmm, cred că da.

— Numele?

— Kurbski Andrei.

— Stai jos. Nikolaşa Blagov, mişcă-te şi fă-i loc.

Băiatul roşcovan stătea iar alături de Serafima şi, oftând din rărunchi, îşi mută îmbufnat cărţile. Serafima a trebuit la rândul ei să se mute cu un loc. Nikolaşa a mormăit în barbă ceva în momentul în care Andrei s-a aşezat lângă el.

— Bun, Kurbski, a zis Benia Golden. De unde eşti?

Andrei a ezitat.

— Păi, am locuit în Stalinabad, dar tocmai m-am întors la Moscova.

— Stalinabad! Parisul Asiei Centrale! a exclamat Nikolaşa cu o voce gravă ce părea s-o ia razna în momentele cele mai nepotrivite.

Un băiat brunet cu părul lung, care stătea chiar în spatele lor, a rostit în batjocură:

— Atena Turkestanului!

Ştiau cu toţii din ce pricină cineva ca Andrei sfârşise prin a locui într-o răstoacă din Asia Centrală. Biografia lui pătată ieşea la iveală din nou.

— Te-a întrebat cineva ceva, Nikolaşa? a replicat tăios Benia Golden.

Sărind în picioare, s-a dus țintă spre băiatul cu părul negru şi lung.

— Sau pe tine, Vlad? Nu există nimic mai neplăcut decât snobismul moscovit. Să ştii că prezența ta în această clasă nu reprezintă câtuşi de puțin un fapt împlinit. Aud că orele profesorului Rimm sunt mult mai distractive decât ale mele!

Nikolaşa i-a aruncat peste umăr o privire lui Vlad şi amândoi păreau să fi intrat la apă sub amenințarea lui Benia Golden. Andrei a remarcat că Nikolaşa era conducătorul, iar Vlad, acolitul său în acest grup de tineri care păreau să-şi ia de bună seamă foarte în serios părul lung şi gusturile intelectuale.

— Haideți să-l primim cum se cuvine pe Andrei, măi pungaşilor duşmănoşi. Dacă tovarăşa directoare Medvedeva l-a repartizat în clasa noastră, trebuie să fi avut dumneaei un motiv. În acest trimestru, vom parcurge *Evgheni Oneghin* de Puşkin.

Benia Golden a păşit înapoi pe podiumul cu catedra şi a luat o carte.

— *Evgheni Oneghin*, a spus el. Cei mai mulți dintre noi cunoaştem câte ceva din acest text. Tu cum stai, Andrei Kurbski?

— Dă, Doamne, ca în tot ce-am scris,
Pentru distracții, pentru vis…
Să afli-un grăuncior măcar.[2]

Răspunsul lui Andrei a stârnit un murmur aprobator din partea clasei. Serafima a ridicat privirea, surprinsă, ori doar i s-a părut lui?

— Bine! Sunt convins că te simți minunat întors la Moscova, a zis Benia Golden, zâmbindu-i.

— De câte ori în pribegie,
De sorți amare-ndepărtat,

---

[2] Toate fragmentele din Evgheni Oneghin au fost preluate din traducerea lui George Lesnea, E.S.P.L.A. – Cartea Rusă, 1959. (n.t.)

O, Moscovă, eu te-am visat!

— Acum, îmi dau seama de ce te-a repartizat directoarea la mine în clasă, Kurbski.

Golden s-a urcat în picioare pe scaunul lui, ținând volumul într-o mână. Nikolaşa, suflă din goarnă!

Nikolaşa scosese instrumentul din cutia pe care o avea alături şi, scuturându-şi timid pletele roşcovane, s-a ridicat şi a trâmbițat ca şi când vestea intrarea unui rege medieval.

— Ți-a crescut părul şi mai mult în trimestrul acesta, i-a spus Benia Golden. Să fie coafura asta nouă o poză romantică? Colegilor mei n-o să le placă. S-ar putea chiar să aibă impresia că-ți cultivi o imagine cu totul nebolşevică, de tânăr romantic. Bun! Bine ați venit la *Oneghin*. Pregătiți-vă să fiți uluiți de bardul rus prin excelență. E aşa o bogăție în paginile cărții, încât nu încetează nicio clipă să ne surprindă şi să ne încânte. Să fie „o enciclopedie a vieții ruseşti”? E oare tragedie, comedie sau roman de dragoste?

În timp ce Golden vorbea, Nikolaşa se aşezase, pusese trompeta la loc şi nota ceva cu seriozitate într-un caiet cu coperți de catifea stacojie. Văzând că Andrei se uita la el, bombăni „vezi-ți de treaba ta” şi mută caietul cât mai departe cu putință de el.

— Este Oneghin însuşi un narcisist posomorât şi mizantrop ori o victimă a iubirii şi a societății? E Tatiana o provincială mărginită, nedemnă de o astfel de pasiune, sau o imagine a condiției femeii ruse? Putem considera această carte un ghid care ne călăuzeşte cum să iubim în ziua de astăzi? Da, Demian Dorov?

— Nu încape îndoială că doar partidul ne poate călăuzi astăzi.

Andrei a recunoscut chipul ascuțit şi cravata roşie ale comandantului organizației de pionieri a şcolii.

— Şi tovarăşul Stalin! a adăugat Marlen Satinov.

— Tovarăşul Stalin ce? a întrebat Benia Golden, încă în picioare pe scaunul său de pe podium.

— Numai tovarăşul Stalin, a declarat Marlen, şi partidul ne pot călăuzi vieţile. Sunteţi în primejdie să cădeţi pradă sentimentalismului burghez.

— Ei bine, îţi mulţumim că ne-ai adus aminte, a spus Golden. Însă eu nu fac decât să-l predau pe Puşkin aici. Să începem aşadar. Sunteţi gata?

Benia Golden a închis ochii.

— Adunaţi-vă simţurile, dragi prieteni, romantici preaiubiţi şi visători plini de dor. Nu uitaţi: viaţa-i scurtă. E o aventură. Orice-i posibil! Respiraţi odată cu mine!

A tras pe nas aer în piept şi copiii au făcut la fel. Toţi au expirat deodată. Andrei s-a uitat în jur să vadă dacă râdea sau protesta cineva, dar Nikolaşa i-a aruncat o privire cruntă de parcă ar fi incitat la blasfemie, iar Serafima a inspirat cu o expresie uşor amuzată, cât să-i dea de înţeles că era conştientă că se uită la ea. Aşa că s-a alăturat şi el nebuniei şi tocmai expirase din nou când Golden, fără să deschidă cartea, a declamat primele versuri, cu palma dreaptă ridicată şi deschisă ca şi când profera un descântec:

— *Un unchi am, plin de cuviinţă…*

Şi a continuat, recitând textul cu atâta farmec încât copiii ascultau în tăcere până când George Satinov a ridicat mâna.

— Da? a întrebat Benia Golden.

— Tocmai mă întrebam ce vrea să spună Puşkin de fapt cu *taina patului, adâncă?*

Această întrebare a stârnit multe chicoteli înfundate în spatele clasei.

Nikolaşa s-a întors către ei.

— E vorba despre *dragoste,* a rostit printre dinţi.

— Maturizează-te, George, i-a ţinut isonul aliatul său, Vlad, care părea să-l susţină pe Nikolaşa în toate privinţele.

— Ţi-e gândul la Roza, aşa-i? l-a tachinat George.

— Nu, la Serafima visează el, a spus Minka Dorova.

Alte râsete. Roza s-a îmbujorat la faţă, iar Serafima l-a ignorat complet pe Nikolaşa. Andrei şi-a dat seama că toată dimineaţa nu-l băgase în seamă deloc.

Benia Golden şi-a dus mâinile la urechi:

— George! Minka! Cum de puteți masacra poezia cu insinuările voastre vulgare?

Andrei nu mai văzuse niciodată un astfel de profesor, care să savureze şi chiar să încurajeze poznele clasei.

— Înapoi la divina poezie! (Golden s-a aşezat la loc pe scaun.) Serafima, eşti cu noi în dimineața aceasta? Ia spune-ne cum se îndrăgosteşte Oneghin de Tatiana, o neprihănită fată de la țară.

În timp ce Serafima citea, clasa a tăcut din nou. Andrei o privea fascinat şi a observat că toți ceilalți o priveau şi ei. Nu era la fel de frumoasă ca Roza, nici la fel de ispititoare ca Minka de pe rândul din spate, însă ochii ei uimitor de verzi erau presărați cu aur care sclipea pe sub genele-i negre. Era oare chinuitor de sfioasă şi pur şi simplu nu-şi conştientiza propria putere?

— Foarte bine, Serafima, a spus Golden, oprind-o în cele din urmă.

Serafima a ridicat ochii spre el şi a zâmbit.

— Destul pentru azi. Andrei, aş vrea să mai rămâi puțin.

Copiii şi-au adunat cărțile, iar scaunele au scrâşnit pe podea cu ecou. Când George Satinov a trecut pe lângă banca lor, Nikolaşa i-a arătat caietul cu coperți de catifea şi i-a şoptit ceva.

— După cum poți constata, a zis Benia Golden după ce au rămas singuri, elevii mei sunt la fel de serioşi în privința micilor lor legături de prietenie ca atunci când vine vorba despre poezie. Însă, cu toate că unii dintre ei sunt fiii şi fiicele conducătorilor noştri, sunt în general copii buni. Oricum, şi ei au fost impresionați de cunoştințele tale în materie de Puşkin, aşa cum am fost şi eu.

— Mulțumesc, a spus Andrei.

Golden l-a bătut pe umăr.

— Curaj. Vei avea succes aici.

— Sunt… sunt foarte fericit că mă aflu aici.

— Te vei împrieteni cu grupul Serafimei, fii liniştit. Dar ştiu că nu-i uşor să revii.

— Ştiți?

— Da, a spus Golden. Pentru că n-a trecut multă vreme de când m-am întors la Moscova.

Andrei şi-a privit profesorul, părul lui rărit, deschis la culoare, pe cale să încărunţească, gropiţa din bărbie, faţa brăzdată de cute. Zâmbetul lui părea sincer, dar chiar era? Andrei ştia că era bine să nu mai spună nimic. Consultându-şi orarul, se grăbi să ajungă la ora următoare.

*

În pauza mare, Andrei şi-a mâncat tartina cu pâine neagră şi un castravecior în banca lui, mulţumit să fie singur câteva clipe, în timp ce Nikolaşa şi amicii lui, Vlad, George şi Roza, au lipit câteva pupitre unul de altul, formând astfel o masă pătată de cerneală pe care şi-au împărţit peştele, friptura de vită, brânza şi roşiile. Părea că Nikolaşa nu era niciodată singur, niciodată lipsit de o suită de creaturi palide şi pletoase, care arătau de parcă nu făceau niciun fel de exerciţiu şi nu ieşeau la aer. Nikolaşa le citea din caietul lui cu coperţi roşii de catifea şi ei şuşoteau entuziasmaţi. Pe Andrei l-au străbătut fiori de dispreţ şi invidie, dar şi-a adus aminte de tatăl lui şi şi-a dat seama că astfel de sentimente nu erau demne de el. Şi-a isprăvit tartina şi, atunci când a trecut pe lângă ei, a văzut cum îi dădea Nikolaşa caietul lui George.

— Poţi să citeşti, George, îi spunea, dar să iei lucrurile în serios. Îl vreau înapoi mâine. Însoţit de comentariile tale.

— Desigur, desigur, a răspuns George jovial.

Pe urmă, când Andrei mergea grăbit pe coridor către ora următoare, a auzit plescăit de tălpi de cauciuc pe parchet în spatele lui. S-a întors şi un chip alb şi plin de pistrui i s-a ivit înaintea ochilor. Nikolaşa Blagov era atât de înalt încât se încovoia în mers. Ca de obicei, era urmat de silueta cadaverică a lui Vlad cel cu plete negre, precum şi de zâna Roza Şako.

— Ce părere ai despre profesorul Golden? a întrebat Nikolaşa cu o voce lugubră, atât de joasă încât vorbele îi ieşeau bolborosite, de parcă limba lui era o lingură de lemn. Vlad şi Roza s-au aplecat amândoi ca să-i audă răspunsul.

Andrei a şovăit, prudent să nu facă vreo greşeală îngrozitoare din prima zi.

— Interesant, a zis el în cele din urmă.

Nikolaşa a clătinat din cap. Părea dezamăgit.

— Asta-i tot ce-ai de spus? S-a aplecat ca şi când era gata să-i comunice un secret dintre cele mai primejdioase. Ai face bine să fii atent. Lucrurile stau altfel pe-aici.

— Ți-a spus Serafima ceva deocamdată? a întrebat Vlad.

— Serafima? Nici n-o cunosc pe Serafima.

— Serafima înțelege cu adevărat poezia, a spus Nikolaşa solemn. Ei bine, e clar că n-ai prea fost la înălțime, chiar dacă eşti capabil să dai aşa, nitam-nisam, citate din Puşkin.

— La ce înălțime?

— O să vezi tu. Gândeşte-te la asta.

El şi Vlad s-au făcut nevăzuți după colț. Roza a mai zăbovit o clipă şi i-a atins mâna lui Andrei.

— El ia totul foarte în serios, dar e foarte deştept şi original, ai să vezi.

*

Prima zi a lui Andrei la Şcoala nr. 801 aproape se terminase. Ultima oră: etica marxist-leninistă, cu profesorul Rimm, un dogmatic pe lângă Benia Golden, în opinia lui Andrei. Tunica tovarăşului Rimm, de tip stalinka, de culoarea nisipului, era atât de strâmtă încât nu făcea decât să-i accentueze silueta plină de cocoloaşe. Clasa a luat poziția de drepți la intrarea lui şi a rămas în picioare până ce el a făcut semn cu mâna în jos, într-un gest poruncitor şi tăcut. La capătul unei ore pompoase, pe parcursul căreia Demian Dorov şi Marlen Satinov s-au luat la întrecere cu tovarăşul Rimm în materie de citate din Stalin şi Lenin, în vreme ce restul elevilor căscau de plictiseală, îşi trimiteau bilețele şi încercau să nu adoarmă, Andrei a părăsit sala ultimul.

La ieşire, a observat caietul de catifea roşie al lui Nikolaşa pe jos, lângă banca lui George Satinov. O să li-l înapoiez mâine, şi-a zis, şi l-a pus în ghiozdan.

3

Ora cinci după-amiază la Porțile de Aur. Aceasta, şi-a spus Andrei uitându-se la limuzinele care îi aşteptau pe colegii săi, chiar că era epoca noilor libertăți, a noilor distracții. Şoferi şi ordonanțe militare se sprijineau de aripile curbate ale automobilelor Packard şi Lincoln, fumând, transpirând la soare. Erau acolo şi câteva mame care aşteptau, dar cele mai multe femei bolşevice se aflau la serviciu. Bonele, un trib de *matrioşki* înflorate, țăranci în rochii de casă, se țineau deoparte, amuzându-se de propriile glume. N-aveai cum să le confunzi cu mamele, şi-a zis Andrei. Cele două grupuri nu-şi vorbeau niciodată.

Băiatul s-a oprit între stâlpii cu vârfurile poleite, căutând cu privirea – ce oare? Să-şi facă mama apariția şi să-l ia acasă într-o ditamai limuzina? Nicio şansă, dar se aşteptase întrucâtva ca ea să se învoiască de la serviciu şi să-l întâmpine. Şi totuşi, era uşurat că nu se afla acolo. Mai degrabă trăgea speranță s-o poată vedea din nou pe Serafima cu mama-i celebră... când fata se strecură chiar pe lângă el.

— *Chiar* te pricepi la *Oneghin*, a zis încetişor Serafima. Pun pariu că Nikolaşa este gelos. El i-a remarcat din nou chipul de forma unei inimi, pielea albă şi ochii aceia veseli şi verzi. Ea nu s-a oprit să-i asculte răspunsul, şi cu atât mai bine, căci lui nu-i trecuse niciunul prin minte. Ulterior aveau să-i vină în minte o sumedenie de replici de duh.

Automobilul Rolls o aştepta, cu şoferul ținând o țigară între colții metalici, rezemat de masca radiatorului. Nici urmă de părinții ei. Dar fata nu părea încântată.

— Îți mulțumesc c-ai venit, Hirocenko, i-a zis. Însă voi merge pe jos. Spune-i mamei că nu-mi trebuie maşina.

Şoferul a ridicat din umeri, iar Serafima s-a îndepărtat apucând-o pe străzile înmiresmate. Inflorescențele plopilor se învolburau în jurul ei ca o escortă de ocazie.

În timp ce şoferii porneau maşinile, Andrei îşi dorea cu înfocare să ia şi el parte la viețile acestor copii de aur. Linişteşte-te, îşi spunea, te afli la şcoala lor, eşti în viețile lor. În curând, vei fi şi tu inclus în grupul lor.

Ținându-şi ghiozdanul în mână, a luat-o pe străzi. Simțea căldura ce se degaja din pavaj. În jurul lui, capitala victoriei sovietice arăta ca un oraş înfrânt. Vedea clădiri năruite, cu fațadele sfârtecate de şrapnele, ferestre spulberate, drumuri presărate cu cratere de bombe. Totul – zidurile, casele, maşinile – totul, cu excepția drapelelor roşii, era mohorât, anost, decojit, kaki, cenuşiu. Dar fețele trecătorilor erau îmbujorate de parcă victoria şi lumina soarelui aproape compensau lipsa hranei, iar străzile erau pline de fete frumoase cu rochii scurte, de soldați, marinari şi ofițeri în uniforme albe de vară. Camioanele Studebacker, jeepurile Willys şi maşinile Buick ale oficialităților treceau huruind, dar erau şi căruțe trase de cai, şi câte o cotigă încărcată până la refuz cu fân ori cu aşternut pentru vite sau napi, chiar în centrul acestui oraş care înălța către cer cupolele-i aurite. Uneori, când închidea ochii în arşiță şi lumea toată se colora într-un portocaliu dulce, Andrei auzea râsete şi cântări şi era convins că percepea oraşul însuşi înzdrăvenindu-se la soare. A luat-o pe strada Ostojenka, pe urmă a ocolit pe lângă Hotelul Național şi Kremlin, în sus pe strada Gorki, cu Casa Cărților în dreapta şi Sovietul orăşenesc pe stânga.

Privind către un gang, a văzut în curte nişte capre şi vite, cu care se ciorovăia o țărancă bătrână cu un batic roşu pe cap şi un băț îndoit în mână. Şi totuşi acesta era oraşul care-i învinsese pe hitlerişti şi care luase cu asalt Berlinul! Ce mândru era de măreția patriei sale şi ce oroare îi inspirau barbariile ei… Babornița se ghemuise să se pişe, cu o țigară între două cioturi de dinți. Andrei a oftat: îşi iubea oraşul, iubea Moscova. Era aproape acasă.

Băiatul a cotit pe următorul gang, a străbătut curtea prin grădina de zarzavat plantată între țevile de încălzire şi a intrat apoi în scara unui bloc din anii ’30. A urcat treptele de beton, în mirosul de legume fermentate al ciorbei *şci* şi de urină acră, până la etajul al doilea, unde a deschis cu umărul uşa apartamentului lor. Se auzea un aparat de radio, Levitan citea ştirile cu glasul lui autoritar şi bombastic şi o ceartă era în toi. Pe un culoar fără carpetă şi nezugrăvit,

Ivanov, un naturalist de vârstă mijlocie din Rostov, zbiera la unul dintre copiii costelivi ai familiei Goldberg:

— Gândac scârbos ce eşti, mi-ai băut laptele. Îți fac raport la comitet. Vă scot eu pe voi afară de-aici…

Uşa din stânga s-a deschis, iar putoarea fecalelor umane proaspete l-a făcut pe Andrei să lăcrimeze încă dinainte ca Peşlauk, un colos demodat, dar indestructibil, să iasă împleticindu-se şi ridicându-şi pantalonii cu cataramă uriaşă.

— Am adus pe lume acolo un ditamai pruncul! a declarat el, fălos nevoie mare.

Un alt copil Goldberg – câți să fi fost, patru, cinci? o liotă de şobolani malnutriți – a trecut pe lângă Andrei înghiontindu-l.

— Hei, nu mă-mpinge, l-a apostrofat el. Dar şi-a amintit îndată că nimeni nu respecta spațiul personal în Uniunea Sovietică. Toată lumea trăia într-o stare de anxietate nevrotică, însă, aşa cum îi spusese maică-sa, cheia supraviețuirii era să-ți păstrezi calmul şi să nu te consumi. Să nu întrebi pe nimeni ce-a făcut înainte şi ce urmează să facă. Să nu zici niciodată cu glas tare ce gândeşti. Şi să-ți faci prieteni oriunde e cu putință.

— Mamă!

Andrei a intrat în cămăruța lor cu cele două paturi pliante strâns lipite unul de celălalt. Puțea adesea ca o cuşcă de iepuri, dar era în Moscova şi le aparținea.

— Închide uşa, a spus Inesa, care stătea întinsă pe patul ei, citind în *Pravda* despre războiul cu japonezii. Războiul în Europa se terminase, iar Stalin lua parte acum la nimicirea Japoniei.

Ea a bătut uşurel cu palma patul alăturat:

— Povesteşte-mi despre şcoală.

— Ai găsit ceva de mâncat?

— Sigur că da, Andriuşa. Ți-o fi tare foame. Brânză şi pâine neagră. Aruncă un ochi în peştera lui Aladin.

Andrei a trecut peste celălalt pat şi, ghemuindu-se, a scos o cărămidă de beton din perete şi a luat de-acolo brânza rece. Apartamentul lor nu avea frigider. Iarna, îşi țineau laptele la

răcoare atârnând sticla la fereastră, dar în timpul verii aceasta era metoda cea mai potrivită de a păstra alimentele alterabile şi de a le feri totodată de mâinile copiilor Goldberg sau de burta fremătătoare a lui Peşlauk.

Inesa a zâmbit uşor uitându-se la el cum mânca, iar Andrei, după ce şi-a recăpătat puterile, a privit-o radios.

— Veşti bune, mamă! Am fost admis la şcoală şi taxele îmi sunt achitate!

— O, dragul mamei!

L-a strâns în brațe şi l-a privit apoi îngrijorată.

— De cine? Ce se întâmplă oare?

Andrei i-a povestit întocmai ce se petrecuse şi a văzut cum se risipea neliniştea mamei sale. Aceasta era fără îndoială dovada unei ere noi? O eră nouă însemna întoarcerea tatălui lui Andrei.

— Andrei, a spus ea în şoaptă, venind mai aproape de el. Crezi că…

— Să nu crezi, mamă. De câte ori nu mi-ai spus tu aşa?

— Sigur, însă…

— Să nu ne facem speranțe, căci o nouă dezamăgire are să ne termine iar.

Ea a încuviințat şi şi-a tamponat uşor ochii. Numaidecât, ca să schimbe subiectul, Andrei i-a povestit despre şcoală; despre directoare şi despre profesorul Rimm – da, fiecare şcoală avea câțiva din aceştia – şi l-a descris apoi pe profesorul de literatură, Golden.

— N-am mai avut niciodată aşa o oră. A fost foarte distractiv! El însuflețea totul şi era ceva atât de special în felul în care vorbea despre poezie…

— Un astfel de profesor într-o şcoală ca a voastră… chiar că se schimbă nişte lucruri, a zis ea.

— Şi, mamă, mi-a spus că abia ce s-a întors şi el la Moscova.

Ea l-ar mai fi întrebat despre Golden, însă băiatul vorbea deja despre Serafima (ochii ei, felul de a se îmbrăca), despre fanfaronada lui George şi despre înfricoşătorul Nikolaşa şi companionii săi gotici, Vlad şi Roza.

— Să ai grijă cu prinţişorii aceştia, l-a povăţuit Inesa. Clicile sunt primejdioase, Andrei. Nu uita ai cui copii sunt…

Dar Andrei n-o asculta. Se îndrepta deja, cu ghiozdan cu tot, către baie. Nu era nimeni acolo, fiindcă niciun om sănătos la cap n-ar fi intrat după Peşlauk, însă lui nu-i păsa.

A încuiat uşa. Simţea efectiv gustul de căcat în aer şi nu îndrăzni să se uite în closet, dar se aşeză pe margine şi, ca un miner care furase un diamant, îşi scoase la iveală comoara, intitulată „Cartea de catifea a iubirii”. Era doar un caiet obişnuit, cu catifea lipită pe coperţi. Dar era nou şi Nikolaşa de-abia începuse să scrie în el.

Ordinea de zi pentru trimestrul de vară

Strict secret

Consideraţii privitoare la noua noastră mişcare literară, „Clubul romanticilor fatali”, fondat în luna decembrie 1944 de mine, Nikolaşa Blagov. Voi consemna întrunirile, regulile şi gândurile noastre în această carte.

Aşa deci, îşi spuse Andrei, Nikolaşa are un mic club. Mai toate şcolile aveau cluburi literare şi teatrale, dar acesta părea diferit. A continuat să citească. *Membri: secret.*

Nu chiar aşa de secret! Vlad şi Roza trebuie să fi fost membri şi ei, posibil Serafima şi cu siguranţă George.

Inspiraţia noastră: Puşkin.

Momentele noastre istorice: aşa cum, pentru creştini, răstignirea lui Hristos este momentul primordial, pentru noi este 1837, când Puşkin a murit în duel.

Profesorul nostru favorit: profesorul Golden.

Un ciocănit în uşa băii l-a făcut pe Andrei să tresară. Uitase unde se afla. Cartea confirma că un ceva anume, poate războiul, poate situaţia lor privilegiată, îi schimbase pe tinerii aceştia şi le acordase libertatea de a-şi asuma un risc.

— Mai durează mult?

Era Kozamin, taxatorul de autobuz.

Andrei a scos un muget bovin din repertoriul zgomotelor de bază ale traiului în comun.

— Cinci minute. Aaaah!

— Stai liniştit, i-a spus Kozamin.

Declarăm următoarele:

1. Ne sufocăm într-o lume banală, bazată pe ştiinţă şi planificare, condusă de maşinăria rece a istoriei.

2. Trăim pentru iubire şi pentru romantism.

3. Dacă nu putem avea parte de iubire, alegem moartea. De aceea, practicăm ritualurile noastre secrete; de aceea, jucăm Jocul.

Jocul! Andrei a zâmbit în barbă, dar şi-a mijit ochii şi a mai citit încă o dată. Să fi fost toate acestea scrise cu viclenie, ca să le camufleze adevăratul sens? În ziua de astăzi, totul – de la comunicatele guvernamentale din ziare până la divagaţiile anoste ale profesorilor – era codificat hieroglific. Nimic nu însemna ceea ce părea să spună şi uneori însemna exact opusul. Dar ţinta lui Nikolaşa era evidentă. *Ştiinţă şi planificare*. Ăsta era Partidul Comunist. *Maşinăria rece a istoriei.* Comunismul. *Iubire şi romantism.* Asta era ceea ce comuniştii numeau „sentimentalism burghez”.

Andrei a închis caietul. În lumea adulţilor, într-o perioadă mai apăsătoare, aşa cum fusese în 1937, toate acestea ar fi reprezentat un discurs antisovietic foarte periculos. Dar lucrurile deveniseră mult mai relaxate odată cu războiul. Nimeni n-ar fi putut lua neghiobiile lui Nikolaşa în serios, nu-i aşa? Şi totuşi, îi veneau în minte vorbele înţelepte ale tatălui său şi avertismentele mamei. Aceşti copii nu făceau parte din lumea lui, dar tânjea să-i cunoască mai bine.

4

— Am o vorbă cu tine, i-a spus Andrei lui George. Erau la şcoală, câteva zile mai târziu, iar clopoţelul tocmai sunase pauza de masă.

— O vorbă? s-a răsucit George, care tocmai ieşea din clasă după Nikolaşa şi Vlad.

— Între patru ochi.

— Între patru ochi? Cum aşa?

Niciun mare duce de pe timpuri, şi-a zis Andrei, n-ar fi putut egala morga trufaşă a unui prinţişor comunist.

— Am găsit ceva pierdut de tine.

George s-a încruntat.

— Ceva care conţine nişte mâzgăliturі misterioase?

Andrei a dat din cap.

— Vin imediat, a strigat George după Minka şi Serafima, care îl aşteptau cu cutiuţele de sandviciuri în mână.

— Hai cu mine. Şi l-a tras pe Andrei prin toaletă către încăperea unde se depozita echipamentul sportiv şi se puneau la cale poznele şcolare.

— Slavă Domnului că-i la tine, a zis George, cu un aer mult mai nesigur decât în urmă cu câteva clipe. Nikolaşa îi dă aşa o importanţă! Mi-l cere înapoi, iar eu i-am tot zis că încă-l mai studiez cu pasiune sacră.

— Ei bine, iată-l, a spus Andrei, scoţând caietul din ghiozdan.

— M-ai salvat, a spus George. Andrei i-a întins caietul, iar George l-a apucat şi se întorsese degajat să plece, dar, în momentul în care a dat să-l ia, a constatat că Andrei îl ţinea încă.

— Ce faci? a întrebat George.

— L-ai citit?

— Nu, n-am avut timp, dar tu evident c-ai făcut-o. Te oferi să-mi prezinţi un rezumat?

— Este un manifest romantic care ar putea fi caracterizat drept sentimentalism burghez…

George a ezitat un moment.

— Mulţumesc pentru avertizare, însă Puşkin este poetul favorit al partidului. Mă îngrijorează doar faptul că Nikolaşa ar putea afla că l-am pierdut.

A dat cu voioşie din mână.

— Hai să rămână doar între noi şi-am să găsesc eu o cale să-ți mulțumesc. Să văd dacă te pot introduce în „Clubul romanticilor fatali”.

— Mi-aş dori, a zis Andrei, dând drumul caietului, care s-a făcut nevăzut în ghiozdanul lui George.

— Nu va fi uşor să pătrunzi, a continuat George. Nikolaşa e fanatic. Dar tu chiar ar trebui să fii membru, te pricepi la Puşkin mai bine ca oricare dintre noi.

Andrei şi-a desfăcut mâinile, cu palmele în sus, învins de curiozitate.

— Încă un lucru. Ce este Jocul?

George era deja pe jumătate ieşit pe uşă, dar s-a întors.

— E obsesia lui Nikolaşa. O să afli. Deocamdată, trebuie să ne mâncăm gustarea. Vii cu noi în sala de sport?

*

Sala de sport era de obicei goală la prânz, iar copiii îşi mâncau sandviciurile cocoțați pe scaune şi pe rogojinile moi. Dar, atunci când George şi Andrei le-au regăsit pe fete, Minka era în mod evident supărată.

— Uitați-vă ce se petrece cu frățiorul meu, a spus ea.

Instructorul de educație fizică, mustăciosul Apostolon Şuba, se sprijinea cu o mână de capra de lemn, cu un fluier în gură. Fața lui era intens bronzată. O clasă de copii mai mici, în pantaloni scurți şi tricouri, aştepta în poziție de drepți în şir indian de cealaltă parte a caprei de lemn. Singur în spatele sălii stătea fragilul Senka Dorov, pe care Andrei îl văzuse ultima dată în acea dimineață, adus la şcoală de tatăl lui. Senka avea aerul să se simtă la fel de în largul lui în echipamentul sportiv pe cât s-ar fi simțit într-un costum de scafandru. I-a aruncat surorii sale o privire care implora „salvează-mă” cu ochii lui mari şi căprui, dar era prea târziu.

— Aşa, băiete, a lătrat Şuba. A cincea încercare! Nu pleacă nimeni până nu treci peste capră!

— Dar n-o să reuşesc niciodată, a zis Senka cu glasul lui ascutit.

— Defetismul nu-i o atitudine sovietică!

— Eu nu sunt vreun voinic din aceia care fac salturi şi tumbe. Cu siguranţă că puteţi vedea şi dumneavoastră asta, a spus Senka.

— Hai, Senka, grăbeşte-te! Ne e foame! a strigat un copil.

— LINIŞTE! a poruncit Şuba, arătând înspre spalierele de lemn de pe perete. Următorul care mai deschide gura va avea de atins tavanul de douăzeci de ori!

A fluierat scurt. Senka a tras adânc aer în piept şi apoi a luat-o la fugă în mare viteză spre capra de lemn, a sărit pe trambulină, dar, după aceea, ca un cal de curse care refuză să sară, a ocolit.

— Şi te pretinzi bărbat sovietic? a urlat Şuba. ÎNCĂ O DATĂ!

Un alt fluier puternic.

— Nu pot s-o fac şi n-am s-o fac, a strigat Senka, izbucnind în lacrimi.

— Ba o s-o faci chiar dac-ai să-ţi dai duhul aici! a mugit Şuba drept răspuns. Atunci, Senka şi-a apucat deodată pieptul cu mâinile, s-a luptat să respire şi s-a prăbuşit apoi pe duşumea.

— A leşinat, a ţipat o voce din clasă. E bolnav! E pe moarte!

— Se preface, a răspuns Şuba tăios.

Se făcuse linişte deplină în sală.

— O, Doamne, a exclamat Minka, făcând un pas înainte.

— E bine? a întrebat George luând-o de mână. Minka!

— RIDICĂ-TE ÎN PICIOARE, BĂIETE! a ordonat Şuba. Dacă simulezi – a folosit un vechi termen cazon –, vei plăti pentru asta.

— Şi dacă nu-i aşa? a întrebat unul din colegii lui Senka.

— Bine, pe loc repaus, a zis Şuba în cele din urmă. Briusov, adu-mi apă.

S-a aplecat deasupra lui Senka şi l-a pălmuit pe obraji de două ori cu o mână ca pielea tăbăcită. Când a sosit apa, i-a aruncat-o lui Senka pe faţă. Acesta a părut să-şi revină în simţiri.

— Unde mă aflu? Sunt la şcoală?

— Nu mă lua pe mine cu de-astea, a mârâit Şuba, respirând greu.

Senka a rămas întins pe podea.

— Vă rog, nu mă puneți s-o iau de la capăt.

— Ştiam eu! Ba o s-o iei de la capăt, a zis Şuba, îndreptându-şi spatele. Şi, pe urmă, vei atinge tavanul de o sută de ori!

— Mă ia cu amețeală pe spaliere şi risc să cad, a replicat Senka. Am sinusurile înfundate.

— Eu am văzut eroi ai Rusiei pierind pe câmpul de luptă! Cum îți închipui tu c-am câştigat noi acest război? Leşinând prin sala de gimnastică? Eu pregătesc următoarea generație de luptători care va apăra paradisul nostru sovietic. Partidul ne cere abnegație şi rigoare. Mă aude toată lumea? NU MIŞCĂ NIMENI PÂNĂ CÂND NEISPRĂVITUL ĂSTA NU TRECE PESTE CAPRĂ!

A fluierat, dar Senka nu s-a clintit.

— Avem nevoie de războinici, a încuviințat Senka, dar ne trebuie şi cugetători, iar eu fac parte dintre aceştia. Tovarăşul Stalin a spus de asemenea că „trebuie să ne prețuim cadrele” şi, chiar dacă eu nu sunt un viitor războinic, sunt de bună seamă un viitor cadru. Mă văd nevoit să vă previn că, dacă va fi să mor de inimă, tovarăşe profesor Şuba, are să fie doar vina dumneavoastră. Senka a izbutit să ridice capul şi să privească în jur. Şi se află aici o mulțime de martori.

Şuba a făcut un pas înapoi, s-a scărpinat în cap şi şi-a molfăit vârful mustății.

— Ai să plăteşti pentru asta, pudel caraghios ce eşti! Te voi raporta şi voi aduce la cunoştința directoarei minciunile tale. Rupeți rândurile!

A părăsit sala în pas de marş, iar Minka a alergat către Senka, care, îşi spuse Andrei, îşi revenise miraculos.

— Într-un fel sau altul, le-a spus Minka atunci când s-a întors la Andrei şi la George după ce Senka plecase să se schimbe, „Profesoraşul” capătă de fiecare dată ce vrea.

— „Profesoraşul”? a întrebat Andrei.

— Aşa-i spunem noi în familie lui Senka, a explicat Minka. Mama zice că asta vine de la faptul că e aşa de precoce şi de nepreţuit.

George l-a apucat de umăr pe Andrei.

— Minka, a propus el, hai să-l băgăm pe Andrei în „Romantici”.

— Profesorul Golden va fi de acord, a zis ea. Ştiţi că a fost destul de cunoscut într-o vreme.

— Golden? Nu se poate! s-a mirat George.

— Benia Golden… a început să zică Andrei amintindu-şi reacţia mamei sale când îi menţionase numele în seara precedentă. L-a dus cu gândul înapoi în copilărie. Cu nouă ani în urmă – într-o altă viaţă. Locuiau în Moscova pe-atunci, într-un apartament spaţios, iar tatăl îi oferise mamei o cărticică albastră, intitulată *Povestiri spaniole*. „Inesa, trebuie să citeşti cartea asta de Golden, e ţesută cu fir de aur…”

Doi ani mai târziu, tatăl dispăruse. Andrei şi-a amintit cum a găsit *Povestirile spaniole*, cum a studiat coperta ştanţată în relief cu un taur spaniol şi o stea roşie, şi cum s-a dus la prima pagină ca să înceapă să citească. Şi cum Inesa i-a smuls-o iute din mână. Nimeni nu-l mai citeşte pe Golden, îi spusese, iar Andrei n-a mai văzut niciodată cartea de-atunci.

*

Benia Golden mai zăbovea în cancelarie, cufundat în gânduri. Întârziase deja la ora despre Puşkin, dar îşi spunea că un om ca el, care suferise atât de mult şi se-ntorsese din tenebre numai graţie unei înlănţuiri de miracole, trebuia să se mai şi bucure de viaţă. Era atât de norocos să se afle acolo, să predea Puşkin, să respire. Nimeni nu avea idee prin ce trecuse de fapt, dar el, mai mult decât oricare altul de-acolo, ştia cât de schimbător e norocul.

Stătea întins cât era de lung pe canapeaua de piele studiind revista satirică leningrădeană *Krokodil*, pe când tânăra profesoară de pian, Agripina Begbulatova, cunoscută (doar pentru el) şi ca „Ochi-Albaştri”, prepara ceaiul într-un

ceainic chinezesc, aşezând ceşti şi farfuriuțe pentru toată lumea.

Directoarea Medvedeva, cu nişte ochelari de bufniță cu ramă de baga pe vârful nasului, scotea câte un geamăt sonor în timp ce corecta lucrări la masa cea lungă – ca şi molfăitul zgomotos, unul dintre indiciile faptului că o femeie a trăit singură prea multă vreme. Numai că, şi-a zis Benia, ea îşi asumase un risc atunci când îi oferise această slujbă şi îi era sincer recunoscător.

Adjunctul ei, profesorul Rimm, încercase de la bun început să facă în aşa fel încât Benia să fie dat afară. Citea acum ostentativ cartea tovarăşului Stalin *Istoria Partidului Comunist (bolşevic) al URSS Cursul scurt*, de parcă cineva, fie şi o persoană atât de slugarnică şi de mohorâtă ca Rimm, ar fi putut chiar să citească acea pură galimatie. Rimm îşi tot schimba poziția, fornăia şi arunca priviri de păun prin încăpere ca să se asigure că toată lumea îi remarcase lectura virtuoasă. Apostolon Şuba tocmai intrase în cancelarie, blestemând teribil lenea, laşitatea şi moliciunea odraslelor răsfățate din şcoală. Acum studia scorurile meciurilor de fotbal din *Pionierskaia Pravda* molfăind o şuviță din magnificele-i mustăți.

— E gata ceaiul, a spus suav Agripina.

Benia o privea turnând profesorilor ceaiul în ordinea vechimii în muncă şi retrăia în minte cum o dezbrăcase, cum îi desfăcuse picioarele lungi şi o dezmierdase cu degetele, cu limba, cu mădularul, cu doar douăzeci de minute în urmă, în garsoniera lui de după colț. Se bucuraseră de patruzeci şi nouă de minute de plăcere amețitoare, iar ea nici măcar nu apucase să se şteargă înainte de a da fuga înapoi, gând care îl electriza acum.

Nu ştia nimeni, desigur. Secretul îl încânta pe Benia în mod special deoarece colegii lui erau exemple perfecte de formalişti sovietici încuiați ai noii generații. Agripina era pe cât de frumoasă pe atât de pură, o virtute sovietică pe care-i plăcea s-o susțină afirmând: „Nu cred în bârfa pe seama altora" şi „Sunt de părere că o fată sovietică trebuie să se

păstreze pentru soț şi copii”, simțăminte în care părea să creadă la modul absolut când le enunța.

Atunci când Benia nu citea (era un cititor vorace) şi nu stătea de vorbă, era asaltat de pasiunea lui epicureană pentru femei, poezie, hrană şi simțuri. Odinioară fusese un scriitor renumit, care publicase reportaje despre războiul civil spaniol şi îi cunoscuse pe Picasso şi pe Sartre. Dar îşi pierduse cele două giuvaere ale vieții. Pierduse legătura cu fiica rezultată din căsnicia lui când ea şi mama ei emigraseră în Occident. Şi o pierduse pe singura femeie pe care o iubise vreodată cu adevărat, o femeie a cărei amintire îi provoca un spasm de cumplită durere chiar şi în prezent. Fusese soția unui funcționar superior, mamă şi veche bolşevică. În 1939 se prăbuşise în hăul „justiției sovietice”, iar el căzuse odată cu ea. Când, sau, mai bine zis, dacă urma să se întoarcă, el avea s-o aştepte. Era o promisiune pe care intenționa să şi-o țină.

Profesorul Rimm a plecat la ora de istorie comunistă. Benia şi-a privit ceasul. Întârziase deja cinci minute la clasa lui favorită. Şi-a terminat ceaiul şi a ieşit în grabă, observând în treacăt un plic cu numele destinatarului bătut stângaci la maşină, într-una din căsuțele pentru corespondență. Când a trecut prin dreptul sălii de clasă unde se afla Rimm, şi-a băgat capul înăuntru.

— Tovarăşe Rimm, i-a spus, aveți o scrisoare.

A intrat apoi în clasa lui şi ataşamentul şi respectul elevilor l-au învăluit pe dată. Sporovăitul lor plin de vervă îl încânta: Nikolaşa îi arăta lui Vlad Titorenko nişte pagini din proiectul pentru care făcuse o obsesie, aflat în caietul cu coperțile de catifea. Amândoi băieții etalau plete gen Byron în semn de omagiu romantic. Nu era decât o chestiune de timp, a hotărât Benia, până când Rimm avea să aducă un frizer militar. Băiatul cel nou, Andrei Kurbski, dovedise că ştia şi mai mult Puşkin decât ceilalți. Şi iat-o şi pe Serafima ascultându-l cu capul înclinat într-o parte, frumoasă fără s-o creadă, atrăgând privirile băieților fără să-şi dea seama. Chiar acum, Nikolaşa întorsese capul spre ea; Andrei de asemenea. Dar Benia avea încă un motiv pentru care o

aprecia: mai mult decât oricine altcineva, îi amintea de dragostea lui pierdută, de femeia care dispăruse înainte de război.

Nu putea crede nici el ce noroc îi picase pe cap, să prindă acest post, să predea literatură unor copii care o îndrăgeau la fel de mult ca el. Era cea de-a doua sa viață. Parcă se născuse din nou. Nu mai putea să scrie. Săgeata aceea se rupsese; însă putea să predea şi încă cum! Numai că era însemnat cu punctul cel negru: cât avea să mai dureze oare? Îşi dorea să împărtăşească tot ce ştia înainte să se termine.

— Dragi prieteni, iubiți romantici şi visători plini de dor! (A bătut din palme şi a deschis exemplarul său din *Oneghin*.) E noaptea balului fatidic, a continuat, cel care pricinuieşte duelul. Închipuiți-vă emoția. Toată lumea îl aşteaptă să sosească pe logodnicul Lenski. Cum se simte Tatiana la vederea lui Evgheni Oneghin?

Ea-i palidă ca luna-n zori
Şi ca o ciută speriată
Priveşte-n jos. O prind fiori:
Într-însa patima zbucneşte,
Se-năbuşă; nu desluşeşte…

Golden se opreşte şi apoi strigă:

— O, crâncen chin al suferinței ei! Oare cine ne poate explica prin ce trece? Andrei?

— Nu prea ştiu… Nu este iubirea doar o chestie din romane şi din cântece?

— Mai e cineva de aceeaşi părere cu Andrei? Nikolaşa? Nikolaşa s-a ridicat în picioare.

— Absența iubirii înseamnă moartea, a afirmat el, cu vocea lui joasă tremurând. Ca Romeo şi Julieta, Antoniu şi Cleopatra.

Golden s-a arătat interesat.

— Susții aşadar că dragostea îşi atinge apoteoza în moarte? Nu piere şi ea atunci când viața se stinge?

— Din contră, a răspuns Nikolaşa. Moartea face dragostea să fie eternă. Nu e oare aceasta lecția care se desprinde din

duelul lui Puşkin? Cum să fii rus, cum să iubeşti, cum să trăieşti şi să mori.

— Dar iubirea nu e decât obsesie amoroasă, nu? i-a scăpat lui George.

— Ceea ce contează e lupta de clasă, a spus fratele lui George, Marlen.

Avea unul dintre acele nume bolşevice – o combinație de Marx şi Lenin – care fuseseră la modă în anii '20, se gândea Benia, iar acum erau cu indulgență destinate coşului de gunoi al istoriei.

— Restul nu e decât sentimentalism burghez, o treabă foarte periculoasă.

— Cine are dreptate? Serafima? a întrebat Golden. Aşa cum se aşteptase, toată lumea se întorsese către Serafima.

— N-aş putea să spun… a zis Serafima.

— Fă o încercare, Serafima Konstantinovna, a îmboldit-o Golden. Luminează-ne.

Ea şi-a lăsat capul într-o parte.

— Păi… Vorbea cu glas atât de scăzut încât Andrei şi Nikolaşa au fost nevoiți să se întindă ca s-o poată auzi. Aş zice că în *Oneghin*, Tatiana nu visează la nimic altceva. Nu poate nici mânca, nici dormi. Îşi apără secretul din inimă. Nimeni n-a mai suferit şi preamărit iubirea aşa cum a făcut-o ea. Iubirea este tot ceea ce contează.

Serafima s-a uitat împrejur.

— Asta este ceea ce cred eu.

*

George Satinov şi Minka l-au tras pe Andrei sub portal în vreme ce profesorul Rimm trecea bălăbănindu-se pe culoar. Amândoi râdeau de se prăpădeau. George l-a apucat pe Andrei de manşetă:

— Vino aici! Iată-l pe Zumzăilă.

L-au urmat pe Rimm, care se îndrepta spre cancelarie.

— Se uită încoace. Făceți-vă că citiți anunțurile, a şoptit Minka.

Profesorul Rimm se oprise în fața cancelariei, unde corespondența cadrelor didactice era stivuită în răftulețele unui dulăpior compartimentat.

— Uită-te acum, a zis George. L-a primit! Rimm își luase corespondența, răsfoise hârtiile şi dăduse deodată de un plic.

Profesorul Rimm s-a uitat atent în jur, pe culoar, într-o parte şi în cealaltă, apoi, după ce a îndesat restul hârtiilor la loc în răftuleț, s-a dus în grabă cu plicul la toaletă. Când a ieşit de acolo, cânta teribil de tare şi de fals şi aproape că dansa. A trecut pe lângă ei şi tinerii s-au silit din răsputeri să nu pufnească în râs.

— Ce scrisoare era? a întrebat Andrei

— Poți să păstrezi un secret, Andrei, nu-i aşa?

— Sigur că da.

— Poate, a consimțit Minka. Să-i spunem!

L-au tras pe culoar afară, în curtea cea mică de lângă laboratorul ştiințific. Nu se afla nimeni acolo.

— Citeşte aici, i-a zis George, înmânându-i o bucată de hârtie. Asta va urma.

Era bătută la maşină cu majuscule.

ARMONIOS CÂNTĂREȚ AL ŞCOLII, DULCE „ONEGHIN”, ŞTIU CĂ MĂ IUBEŞTI ŞI EŞTI LA RÂNDUL TĂU IUBIT DE LA DISTANȚĂ, AŞA CUM NUMAI DOI BOLŞEVICI SUNT CAPABILI SĂ IUBEASCĂ.

SĂRUTĂ-MĂ CA UN COMUNIST VERITABIL.

„TATIANA”

— Vai, Doamne! a exclamat Andrei. Şi el îşi închipuie…

— Păi chiar asta-i amuzant, a zis Minka. Nu-i aşa că-ți place? „Cum numai doi bolşevici sunt capabili să iubească!” Asta a fost ideea mea.

— Cine credeți că-şi închipuie c-a scris-o?

— Directoarea Medvedeva probabil? George râdea aşa de tare încât de-abia a putut pronunța numele.

Andrei era uluit. Aşa ceva se putea întâmpla doar acum, după război. Tatăl lui George era unul dintre conducători, mama lui era profesoară şi ambii părinți ai Minkăi erau

persoane importante. Andrei ştia că numai nişte copii favorizați ar îndrăzni să ticluiască un astfel de renghi, ba încă îndreptat împotriva primului secretar al Comitetului de Partid pe şcoală. Partea aceea despre „a iubi ca un bolşevic” era primejdios de lipsită de respect, în anii ’30, oamenii primiseră un glonț în ceafă pentru mai puțin de-atât…

— Kurbski?

Doamne sfinte! îl striga Rimm. George şi Minka s-au făcut nevăzuți când profesorul l-a chemat de sub portal. Intrând înapoi în clădire ca să dea ochii cu Rimm, Andrei îşi dorea să nu fi ştiut nimic despre parodiile de scrisori de dragoste.

— Kurbski, a zis pe un ton glumeț profesorul Rimm. Aud că eşti mai mult decât competent în materie de Puşkin.

— Mulțumesc, tovarăşe Rimm.

— Ai auzit pesemne de cursul meu despre realismul socialist, nu-i aşa?

— Desigur.

— Predau literatura aşa cum trebuie predată, a spus Rimm. Andrei ştia că se referea la cursul lui Benia Golden.

Rimm a ezitat, apoi şi-a rostogolit ochii asigurându-se că nu se aflau decât ei doi pe culoar.

— Te simți bine în… grupul profesorului Golden, unde Puşkin este predat, din câte am înțeles, fără niciun fel de conştiință de clasă, ci doar sub forma aspirațiilor romantismului burghez? Nu doreşti să te muți?

— Mulțumesc, tovarăşe Rimm. Sunt mulțumit cu orice clasă în care mă repartizează tovarăşa directoare.

— Răspunsul tău e corect, a spus el. Dar să nu pierzi din vedere că partidul este cel care ne arată singurul mod de a analiza literatura. Calea care nu ține seama de partid n-are niciun viitor. Tu eşti inteligent. Îți cunosc dosarul pătat, dar ține minte că aceasta este şcoala pe care şi tovarăşul Stalin a ales-o pentru propriii săi copii. Dacă lucrurile vor merge bine, pentru tine urmează Comsomolul şi probabil Institutul de Limbi Străine. Mă înțelegi?

Andrei visase să poarte insigna Comsomolului. Curățarea trecutului său pătat însemna că ar fi putut să intre în partid şi să urmeze după bunul său plac o carieră academică sau

diplomatică. Mama îl prevenise. Acum, profesorul Rimm făcea acelaşi lucru. Farsele „romanticilor fatali” îi puteau distruge reabilitarea. Dar, în timp ce se grăbea către următoarea oră de curs, Andrei îşi dădu seama că era deja prea târziu.

5

— Kurbski! Tu eşti Kurbski?

Un ofițer de securitate robust, cu petlițe albastre ale Ministerului de Interne, i-a apărut în față lui Andrei la ieşirea din şcoală câteva săptămâni mai târziu. Era garda de corp a cuiva, fără îndoială, însă inima lui Andrei a stat în loc: îşi aducea aminte de acea noapte, cu mult timp în urmă, înainte de război, când cekiştii[3] veniseră să-i aresteze tatăl, când nişte bărbați în cizme tropăiseră cu paşi amenințător de scotocitori prin apartament.

— Eu… da, eu sunt, s-a bâlbâit Andrei.

— Eşti şi tu vreun fătălău ca prietenii ăia lățoşi ai lui George? Citeşti poezii pentru fetițe? Culegi floricele? Îți împătureşti frumuşel pantalonii înainte să fuți o femeie sau ți-i smulgi, îi arunci cât colo şi treci la treabă ca un bărbat adevărat? l-a întrebat ofițerul de securitate.

Andrei a deschis gura să răspundă, apoi a închis-o la loc.

— Glumeam, băiete.

S-a prezentat:

— Colonel Loşa Babanava, şeful pazei tovarăşului Satinov. Palma lui Andrei a fost strivită într-o strângere de mână vibrant de virilă.

Accentul lui Loşa era puternic gruzin, pieptul ca un butoiaş îi era înțesat cu medalii, iar pantalonii cu dungă roşie erau strâmți pe picior. Andrei i-a observat pistolul Mauser cu mâner de fildeş într-un toc din piele de ied şi dinții care-i luceau de sub un extravagant de înaripat set de mustăți de culoarea lignitului.

---

[3] Membri ai Comisiei extraordinare pentru combaterea contrarevoluției şi sabotajelor, în lb. Rusă *Ceka*, prima organizație sovietică de poliție secretă. (n.red.)

— George aşteaptă în maşină împreună cu fratele şi cu sora lui. Tu, băiete, ai fost invitat la ceai la familia Satinov.

Ofițerul l-a apucat de umeri pe Andrei şi l-a dirijat către o limuzină ZIS.

— Salut, Andrei, a zis George prin geamul deschis. Urcă.

Loşa a deschis portiera, iar Andrei i-a văzut pe George, pe Marlen şi pe micuța Mariko pe bancheta din spate, care era aproape la fel de mare ca dormitorul lui. George i-a zâmbit:

— Vezi portiera şi geamurile? Cincisprezece centimetri grosime. Blindate! Pentru eventualitatea în care ar încerca cineva să-l asasineze pe Marlen.

— Ce motiv ar avea cineva să mă ucidă? a întrebat Marlen, uitându-se împrejur.

— Fiindcă eşti aşa de important la şcoală. Duşmanii noştri ştiu cu siguranță că tu eşti şeful organizației de Comsomol.

— Chiar? Marlen părea încântat să audă aşa ceva.

Loşa a trântit portiera. Apoi, fluierând către „coadă”, mica Pobedă plină de gărzi aflată în spatele lor, şi-a proptit mâinile păroase pe acoperişul maşinii şi s-a balansat pe locul din față de parcă ar fi săltat într-o şa.

— Bagă tare! a lătrat la şofer. Maşinile au demarat deodată, iar şoferul a învârtit de volan şi a acționat frânele dând naştere unor inutile scrâşnete de cauciuc ars, care îi făceau pe trecători să sară la o parte din calea micului convoi ce gonea spre Kremlin.

— Tăticul vostru n-a dormit toată noaptea şi se află încă din zori la birou, le-a spus Loşa copiilor Satinov, făcând semn cu capul spre zidurile crenelate şi roşii ale Kremlinului şi aprinzându-şi o țigară. Mă voi duce să-l preiau în curând…

Pe urmă, cu un scârțâit de piele şi o adiere de apă de colonie, Loşa s-a răsucit către ei şi le-a arătat o fată de pe trotuar. Şoferul, în uniformă şi el, şi-a lungit gâtul să se uite şi puțin a lipsit să nu facă un accident.

— Hei, Merab, ochii pe volan! Loşa s-a întors din nou spre copii. Îi vedeți pe ruşii ăia? N-aş vrea să fiu mojic, Andrei, dar cei mai mulți dintre ei habar n-au cum să se poarte cu femeile. Rusoaicele se uită mereu într-o parte. Ştii de ce?

Andrei a clătinat din cap.

— Fiindcă sunt mereu în căutarea vreunui gruzin, uite de-aia! M-ai înțeles, nu? Şi-a izbit palmele una de alta. Zboing!

Drumul de la Ostojenka până la strada Granovski a durat doar câteva minute. În curând, au cotit pe o străduță şi gărzile le-au făcut semn să intre în parcare pe la punctele de control.

— Bun venit la „a cincea casă a sovietelor”, a zis George în timp ce un agent din Pobeda aflată în spatele lor sărise din maşină şi le deschisese portiera.

— Gata, copilaşi, coborâți, a zis Loşa. Eu trebuie să mă întorc la Colțul Mic şi să-l iau acasă pe şefu’.

Bătând cu mâinile în bordul maşinii, i-a făcut semn şoferului să pornească şi i-a lăsat pe Andrei şi pe Satinovi în mijlocul unei colecții de automobile de vis.

— Cui aparțin toate astea? a întrebat Andrei.

— Ei bine, a zis George, cei mai mulți dintre conducători locuiesc aici. Dar astea sunt ale noastre – pe cea mare ai văzut-o, dar mai sunt un Cadillac, un Dodge şi Mercedesul ăla decapotabil, care provine de la Berlin. I-a aparținut lui Goebbels. Sau să fi fost al lui Himmler?

— Le folosiți pe toate?

— Bineînțeles că nu. Tatei nici nu-i pasă de maşini şi chestii din astea. Dar nimeni nu refuză un dar din partea Comitetului Central.

Andrei s-a uitat în jur la automobilele care sclipeau în soare, apoi, în sus, către clădirea rozalie cu coloane de deasupra.

— Recunoşti Rolls-Royce-ul? l-a întrebat pe Andrei. Locuieşte şi Serafima aici. E singurul Rolls din Moscova care aparține unei persoane particulare.

Un paznic a deschis uşa din spate a clădirii, iar Andrei şi Satinovii au urcat o scară cu trepte largi de marmură.

George a împins uşa de la primul etaj. Înăuntru te îmbia un culoar orbitor cu parchet şi candelabre de cristal. Deci aşa trăiesc aristocrații, şi-a zis Andrei, în timp ce servitoarea, o fată oacheşă, veselă, într-o uniformă alb-negru, i-a strâns în brațe pe copii pe rând, pupându-i pe obraz de mai multe ori şi îndrumându-i pe coridor.

— Duceți-vă, a strigat după ei. Gătesc o delicatesă gruzină. A, şi fratele vostru cel mare a venit. Grăbiți-vă!

Aroma de legume picante, brânză topită şi pui fript se încolăcea prin încăperile bine aerisite ale apartamentului. Au străbătut o cameră de primire cu un pian mare, covoare persane, fotografii ale copiilor, o vitrină cu porțelanuri turcoaz, un tablou în ulei reprezentându-l pe Stalin – mai mare decât în carne şi oase – pe front, cu binoclu (să fie oare un original de Gherasimov? s-a întrebat Andrei). Apoi, au ajuns într-o cămăruță cu lambriuri de lemn, plină de cărți şi hârtii.

— Ăsta e cabinetul lui tata. Acolo nu tragem niciodată cu ochiul.

George a arătat spre un teanc de dosare bej de pe birou, inscripționate „Comitetul Central. Strict secret”. Andrei le-a aruncat o privire: or fi fost oare semnate de Stalin însuşi? George a deschis o cutie de lemn, a scos patru discuri şi, aşezându-le cu grijă pe platanul montat într-un dulăpior de lemn stratificat, a învârtit un buton. Platanul a pornit să se învârtească, un braț lung cu un ac s-a smucit şi a coborât la locul lui şi au început să se audă melodiile de jazz ale lui Utesov.

— E un gramofon de la REA, din America, a zis George. Poate să citească discurile unul după altul. Nu-i aşa că sunetul e minunat?

— Nu-i rău, a spus Andrei, absolut fascinat de ceea ce vedea.

— Iar ăsta abia a sosit.

George arăta spre un tub bizar de sticlă, aranjat într-un alt dulăpior elegant de lemn.

— Ce drăcie ciudată! Ce este?

— Aia, a spus George, e o maşinărie numită iconoscop sau televizor şi arată o imagine…

— Chiar? Dar cum…

— Vino.

Andrei putea să audă hohotele de râs, sfârâitul tigăilor şi clinchetul tacâmurilor, în timp ce se îndreptau în fugă spre o bucătărie uriaşă, unde familia Satinov stătea la o masă de

mahon, iar Leka, servitoarea, jongla cu cel puțin trei cratițe aburinde.

— Andrei Kurbski!

Profesoara lui de engleză, Tamara Satinova, mama vitregă cu trăsături fine a lui George, îi strângea mâna:

— Tu eşti elevul cel nou din clasa mea de engleză. Intră şi gustă nişte *haciapuri*.

Ochii lui Andrei s-au dilatat la vederea acestui fel de mâncare gruzin din care ieşeau aburi, ceva între pizza şi plăcintă cu brânză, şi a cantității de mâncăruri aflate pe masă, în fața lui.

— Noi mâncăm o mulțime de feluri gruzine. Uite, aici avem *lobio* – ciorbă de fasole – şi acesta este *sațivi* de pui…

Andrei n-ar fi vrut să recunoască faptul că nu încercase niciodată aşa ceva, dar Tamara a părut să înțeleagă şi l-a făcut să se simtă atât de în largul lui încât băiatul a început să se servească.

Un tânăr în uniforma Forțelor Aeriene, cu steaua aurită a Ordinului Drapelului Roşu pe piept, şedea în capul mesei.

— Aha, noul prieten al lui George, a zis, strângându-i mâna.

Andrei ştia că acesta era maiorul David Satinov, proaspăt întors din război. Aproape a făcut o plecăciune în fața acestui eroic pilot, care fusese doborât şi rănit.

Mariko, fetița de şase ani, stătea pe genunchii mamei sale, ținând în mână un cățel de jucărie.

— Leka, îi faci te rog lui Mariko o ciocolată caldă? a întrebat Tamara.

Mariko era micuță şi brunetă, cu părul împletit în cosițe prinse în creştetul capului.

— Fă cunoştință cu câinele meu, i-a spus ea lui Andrei, arătându-i jucăria mițoasă, un labrador negru. Mângâi-o pe blăniță. Nu-i aşa că e mătăsoasă? Eu conduc o şcoală pentru câini-fetițe care se numeşte „Şcoala pentru cățele din Moscova”. Astăzi, învață toate despre Puşkin, la fel ca voi.

— A, Andrei, a zis Tamara. Să ştii că, atunci când intri în această casă, trebuie să te dedici „Şcolii pentru cățele din

Moscova” a lui Mariko! Dar, acum, linişte, iubito, îl ascult pe fratele tău mai mare.

— Ei bine, aceste avioane noi se manevrează bine, a spus David, dar există o problemă cu ele…

— Nu mai spune niciun cuvințel despre asta, l-a întrerupt Tamara cu o asprime care n-o caracteriza deloc.

S-a făcut linişte. Erau cu toții conştienți că fuseseră arestați şi împuşcați oameni din cauză că formulaseră critici despre tehnica sovietică.

— Dar toată lumea din cadrul aviației discută despre asta, a protestat David.

Tamara a aruncat o privire spre Andrei, străinul, iar Loşa Babanava a intrat cu paşi mari în bucătărie.

— A sosit şeful! a anunțat el.

Veselia s-a topit şi atmosfera s-a schimbat, ca atunci când ninsoarea este iminentă. Toți băieții s-au ridicat brusc: puterea sovietică pătrunsese în încăpere, în tunică şi cizme, cu emoție stăpânită şi economie de mişcări, încordat ca un arc, cu părul tuns foarte scurt şi încărunțit pe la tâmple, tovarăşul Herkules Satinov i-a salutat pe copii de parcă trecea în revistă un regiment.

Toți băieții şi-au sărutat tatăl de câte trei ori.

— Bună, tată, l-au întâmpinat oficial.

Satinov a luat-o pe Mariko în brațe, a ridicat-o sus şi a pupat-o pe frunte.

Pe Andrei îl captiva şi îl înspăimânta prezența lui. Îşi imagina faptele din decursul anilor mulți petrecuți de Satinov alături de Stalin: lupta cu Troțki, războiul împotriva țărănimii, vânătoarea de spioni din vremea terorii, războiul. Ce de secrete cunoaşte probabil, câte lucruri a văzut. Era însăşi întruchiparea fermității, *tver-dost'*: suprema virtute bolşevică. Numai când a sărutat-o pe Tamara şi i-a cuprins mijlocul cu palmele a sesizat Andrei acea căldură pe care îşi aducea aminte c-o vedea şi la părinții lui.

— Cum a fost la şcoală, Tamriko? a întrebat-o Satinov.

Ea a oftat.

— Ca întotdeauna, prea multe lucrări de corectat, a zis ea. Doreşti ceva anume? Cafea?

Ochii cenuşii ai lui Satinov l-au cercetat pe Andrei.

— Şi el cine este? l-a întrebat pe George, care l-a apucat de braț pe Andrei şi l-a împins în față.

— Tată, el este noul meu prieten, Andrei Kurbski, de la şcoală. A sosit de curând.

— Sosit de curând? a întrebat tăios Satinov.

— Din Stalinabad. Pentru ultimul trimestru.

Satinov i-a luat mâna lui Andrei. Strânsoarea era solidă şi uscată, ca o garnitură.

— Stalinabad? Cum ai zis că te numeşti?

— Kurbski.

Andrei aproape că putea auzi mintea organizată ca un birou a lui Satinov răsfoind printr-o stivă de dosare marcate „Comitetul Central. Strict secret". Dacă avea să-i pună întrebări despre tatăl lui?

— Eşti mereu bine-venit aici, Andrei, a spus Satinov în cele din urmă.

— Mulțumesc, tovarăşe Satinov.

Satinov l-a măsurat din cap până-n picioare.

— Ce intenționezi să faci pentru patrie? l-a întrebat.

A tăcut toată lumea.

— Se va face profesor. Chiar se pricepe la Puşkin, a intervenit George. Va ajunge printre fruntaşii clasei.

Satinov s-a încruntat.

— Încă unul dintre amicii tăi cu capul în nori, George? La vârsta ta, n-aveam vreme pentru literatură. Eram revoluționar. Fireşte, Puşkin este unul dintre simbolurile măreției noastre naționale, dar la ce bun să-l studiezi?

— Deoarece Puşkin ne învață despre iubire, a insistat George. Avem nevoie de hrană şi de lumină, ştiințific vorbind, dar niciuna nu contează în absența iubirii.

— Pentru Dumnezeu, George! Ce prostii! Noi am creat primul stat socialist. Ne-am luptat cu duşmanii într-o bătălie pe viață şi pe moarte şi am izbândit. Însă patria este în ruine. Înfometată. Trebuie să reconstruim. N-avem nevoie de poeței, ci de ingineri, de piloți, de oameni de ştiință.

— Da, bineînțeles, a consimțit Andrei.

Satinov a scos din pachet o țigară, iar Loşa s-a grăbit să i-o aprindă; după aceea, a salutat şi s-a retras.

— David, cum e avionul cel nou?

— Zboară bine, tată.

— Bun. Păi, vă las cu poeziile voastre, băieți.

L-a salutat din cap pe Andrei, apoi i s-a adresat laconic soției:

— Tamriko?

Ea l-a urmat şi au ieşit amândoi, iar barometrul din cameră a urcat din nou.

— Tata are ceva să-i spună, a explicat George conducându-l înapoi pe Andrei în cabinetul tatălui său, unde se afla gramofonul. A închis uşile, a pus din nou înregistrările de jazz şi s-a aşezat picior peste picior pe divan.

— Vorbesc amândoi în şoaptă în baie. El nu ne povesteşte nouă niciodată, evident. Cu cât ştim mai puțin, cu atât mai bine. Acum, va trage un pui de somn câteva ore, apoi, va fi pesemne convocat la masă, la o oră foarte târzie.

— Vrei să spui…

— Nu-i pronunța numele, neghiobule, a zis George, arătând spre ceruri. După aceea, a continuat în şoaptă: Când lucrezi pentru Stalin, îi spui „Stăpânul”, dar niciodată direct în față. În documente, apare ca Secgen, adică secretar general. Generalii îi zic „Supremul”. Pentru „Organe”, e „Instanța”. Atunci când cineva se referă la „Comitetul Central”, este vorba de el.

— Va lua deci masa la Kremlin?

George s-a ridicat în picioare.

— Tu chiar nimic nu ştii? *El* lucrează în Micul Colț din Kremlin, dar locuieşte de fapt la Blijniaia Dacea. În afara Moscovei, acolo unde tatăl meu şi Biroul Politic se întrunesc târziu în noapte, la masă. După aceea, tata trebuie să se schimbe, să se bărbierească şi să fie înapoi la biroul lui dimineața la prima oră. Abia dacă apucăm să-l vedem.

— A fost prezent la căderea Berlinului, nu?

— O, da. Şi la Stalingrad, a zis George cu mândrie. Acum, că s-a terminat războiul, tata zice că ar vrea să ne vadă mai des, ceea ce înseamnă să ne conducă la şcoală, cu toate

plecăciunile şi genuflexiunile pe care le presupune acest lucru. De groază! Dar nimeni nu e în măsură să-i spună tatei ce să facă. Nimeni în afară de… Şi a arătat iarăşi spre cer: Stalin.

— Mai bine m-aş duce acasă, a zis Andrei. Mama îşi face griji.

George l-a apucat de braț pe Andrei cu toată căldura care tatălui său îi lipsea.

— Ascultă, Andrei, ştiu că vrei să intri în rândurile Comsomolului şi te-am ridicat în slăvi discutând cu Marlen. Dar ar fi amuzant să te ajut să pătrunzi în „Clubul romanticilor fatali”. Întenționăm să jucăm Jocul.

Pe Andrei l-a săgetat un fior de emoție. Asta era ceea ce-şi dorea cu adevărat, nu-i aşa?

— Numai că există o problemă, a continuat George. E clubul lui Nikolaşa, iar el vrea să facă accesul mai dificil decât la Colegiul Cardinalilor sau în Biroul Politic. Şi Nikolaşa spune că nu-i sigur de tine.

Andrei a înghițit în sec.

— Ce vrei să zici?

— El nu te cunoaşte la fel de bine ca mine, a spus George. Oricum, zice că Serafimei îi aparține votul decisiv.

— Serafima? Dar nici Serafima nu mă cunoaşte. Şi nu sunt prea sigur că-i pasă de ceva, mai cu seamă de „Clubul romanticilor fatali”.

— Dar îi pasă lui Nikolaşa de ea, şi asta contează.

— Dar el nu e cu Roza? Ea îl adoră.

George a dat din cap.

— Aşa este, dar Nikolaşa trăieşte pentru Serafima. Drept să-ți spun, mă gândesc uneori că acest „Club al romanticilor fatali” a fost creat doar pentru ea.

Andrei s-a ridicat. Era mai interesat de acest subiect decât ar fi vrut şi o arătase cât se poate de clar.

— M-ai ajutat, a zis George, ridicându-se şi el, iar eu ştiu că eşti de-al nostru. Ei plănuiesc să joace Jocul chiar după Parada Victoriei, aşa că trebuie să intri în club înainte. E un ritual special.

George l-a condus pe Andrei din cabinet pe coridor, până în camera lui, unde a scos de sub pat o trusă de piele verde-măsliniu, pe care a deschis-o cu o mişcare rapidă. Înăuntru, aşezate pe catifea roşie, se aflau două pistoale de duel din secolul al XIX-lea.

— Minunat, a zis Andrei. A închis ochii, rememorând pasajul din *Oneghin*.

Pistoale două, plumbii-n fum,
Decid destinul său de-acum.

Andrei a admirat pistoalele: țevile lor teşite, lemnul lustruit, oțelul lustruit.

— Sunt adevărate? a întrebat el.

— Mă îndoiesc. Le-am împrumutat de la Teatrul Mic. Se folosesc în spectacole, a zis George, râzând. Noi ne vom servi de ele la Joc, o să vezi.

*

La câteva străzi depărtare, Şcoala nr. 801 nu era chiar pustie. Omul de serviciu spăla pe jos culoarele pustii cu acel dezinfectant care le conferă şcolilor mirosul înțepător caracteristic, iar directoarea, Kapitolina Medvedeva, stătea singură în biroul ei şi făcea planuri referitoare la contribuția şcolii la Parada Victoriei de la 24 iunie. Acea zi era tot mai aproape. Câțiva comsomolişti şi pionieri urmau să fie aleşi să facă parte dintr-o gardă de onoare. Atunci când se gândea la acest lucru, îşi dorea să-l poată include şi pe Andrei Kurbski, fiindcă ştia ce mult ar fi însemnat aşa ceva pentru un băiat cu biografia pătată.

Raportul de pe biroul ei arăta că lui Andrei îi mergea de minune la şcoală şi era mândră că trecuse peste obiecțiile lui Rimm şi-l primise.

— Doresc să se consemneze dezaprobarea mea față de primirea unei odrasle a unui duşman al poporului, spusese Rimm, care era de părere că Medvedeva nu acționa pe linia partidului cât ar fi fost cazul şi, în plus, îşi dorea postul ei. Directoarea ştia bine că fiecare şcoală, fiecare instituție avea

câte un Rimm. Aceştia erau de obicei nişte laşi, aşa că şi-a menținut poziția.

— Bine, s-a dat bătut Rimm. Primiți-l dacă țineți neapărat, dar o familie ca a lui nu va putea să plătească taxele.

— Ba, de fapt, tovarăşe, îşi *pot* permite să plătească taxele, i-a răspuns ea şi a zâmbit cu gândul la şansa pe care i-o dădea lui Andrei. Băiatul era proiectul ei special şi a încântat-o aerul lui îngrijit, rezervat, părul castaniu pieptănat cu cărare şi ochelarii cu ramă închisă la culoare. Şi se împrietenise deja cu George Satinov, Minka Dorova şi Roza Şako.

Kapitolina Medvedeva era o comunistă devotată, care credea că dragostea exagerată arătată copiilor îi face să devină egoişti. Se mândrea să fie directoarea unei şcoli ai cărei elevi proveneau din familiile unor distinşi membri de partid. N-o impresiona paloarea rece şi mai degrabă amenințătoare a tovarăşului Dorov, dar soția acestuia reuşea să fie nu doar o femeie foarte şic, ci şi o doctoriță bună. Mareşalul Şako, comandantul-şef al Forțelor Aeriene, întruchipa însuşi modelul de conducător sovietic. Cât despre tovarăşul Satinov, acesta producea o impresie atât de profundă încât, atunci când i se adresa, ea se bâlbâia şi exagera cu complimentele. Avea ceva aparte tovarăşul Satinov. Poate pentru că era autentic: fusese închis în temnițele țariste, luase parte la asaltul Palatului de iarnă în 1917, îl cunoscuse pe Lenin, petrecuse iarna lui ’42 la Stalingrad. Şi nu exista nimeni altul mai apropiat de Stalin însuşi.

Kapitolina Medvedeva îi avusese elevi chiar pe copiii lui Stalin cu puțin timp înainte de război. Svetlanei îi plăcuse istoria şi terminase aproape prima din clasă. Dar Kapitolina nu izbutise să-l învețe nimic pe fratele ei, Vasili. Băiatul se dovedise un delincvent şi un om de nimic. Totuşi, trebuie să fie dificil să-l ai tată pe cel mai mare titan din istoria lumii.

Şi-a coborât privirea pe birou ca să citească raportul lui Benia Golden despre Andrei. Angajarea lui Golden fusese o altă decizie luată de ea peste capul lui Rimm, şi acesta se dovedise a fi cel mai bun profesor pe care-l cunoscuse

vreodată. De altminteri, ce directoare de şcoală ar fi dat cu piciorul ocaziei de a-l avea în corpul profesoral pe autorul *Povestirilor spaniole?*

Şi-a dat jos ochelarii şi s-a frecat la ochi. Când i-a pus la loc, a observat că îşi putea vedea chipul pe călimara lucioasă. Era de vină oare imaginea reflectată deformat, sau aspectul ei era într-adevăr aşa ponosit? În ce hal arăta! Avea şuvițe cărunte, iar nasul părea mai degrabă un clonț! Nu prea poți face mare lucru cu un chip ca al meu, şi-a spus ea.

Era fată bătrână şi trăia singură într-o cameră dintr-o *kommunalka* de la periferie, iar singurul său răsfăț îl constituia un set mic de volume de anticariat de Tolstoi, legate în piele cafenie. O femeie are sarcini mai importante în viață decât să-şi vadă de rujuri şi de rochii, îşi spunea ea. Şcoala era menirea vieții ei şi trebuia să fie tare şi modestă, aşa cum se cădea să fie bolşevicii.

Riscase de două ori în decursul vieții sale profesionale, dar de fiecare dată în concordanță cu misiunea ei: să educe şi să lumineze – chiar şi într-o epocă de gheață.

S-a uitat la ceas. Trecuse de şapte şi n-avea unde să fie în altă parte. A oftat, recunoscând în sinea ei că acum gemea cu voce tare atunci când se dădea jos din pat sau ieşea din cadă; ori dacă sorbea din vreo supă deosebit de gustoasă. Avea cincizeci şi doi de ani. Îmbătrânea.

A închis ochii, cu gândul la Benia Golden. Îi făcea plăcere să-l aibă prin preajmă la şcoală şi, când o privea cu ochii lui albaştri şi jucăuşi, chiar roşea. Uneori, îl visa noaptea. Era convinsă că sărutul lui trebuia să fie minunat şi simțea că atingerea mâinilor lui ar transforma-o. Părul i-ar creşte mai des, tenul i s-ar face la fel de strălucitor şi bronzat ca al mamei Minkăi, Daşka Dorova. Alături de el, ar fi putut deveni femeia care şi-a dorit din totdeauna să fie.

A clătinat din cap. Golden era un pariu cu adevărat riscant, şi nu doar pentru că profesorul Rimm acuzase metoda lui de predare că ar fi „un circ burghez de mercantilism mărginit, îndreptat împotriva partidului”. Ea nu cunoştea detaliile cazului său, fireşte, numai „organele”, poliția secretă, ştiau asta, dar era la curent cu faptul că

nimeni nu se aşteptase ca Benia Golden să se mai întoarcă din puşcărie, sau din exil, ori de pe unde-o fi fost. „Organele” n-o împiedicaseră să-l angajeze, prin urmare făcuseră pesemne verificări şi îl absolviseră de vinovăție, dar, indiferent cât de fermecător şi de exuberant era Golden, el deținea încă puterea s-o distrugă.

— Nu ştiți cine este Golden? Poartă semnul lui Cain pe frunte. E ca un lepros! îi şoptise Rimm. E „un cadavru norocos”. A revenit din morți.

— Acum e viu, a răspuns ea. Şi asta este tot ce contează.

A examinat încă o dată raportul, dar mintea continua să-i fugă la Golden şi la Andrei. Andrei reprezenta un pariu mai sigur decât Golden, dar şi el era o responsabilitate care i-ar fi putut dăuna. Fiindcă nimeni altcineva nu mai ştia – iar Andrei cu atât mai puțin – că îl primise în şcoală nu în pofida biografiei sale pătate, ci tocmai datorită ei. Şi că îi plătea taxele din propria-i leafă.

Da, şi-a spus ea, poate că oi fi singură şi că îmbătrânesc, dar cred că toți avem o şansă de mântuire, indiferent cine suntem.

6

Andrei a ieşit din clădirea Granovski în lumina orbitoare a soarelui. Pe strada Gorki, principala arteră a Moscovei, a trecut pe lângă soldați nu cu mult mai în vârstă decât el, care râdeau cu iubitele lor. Fericirea lor lipsită de griji era molipsitoare. Era convins că viața lui se schimbase şi abia aştepta să-i povestească mamei despre cum locuiau Satinovii, despre grandoarea glacială a tovarăşului Satinov, despre aluziile lui George cu privire la „Clubul romanticilor fatali” şi la ritualurile lor ezoterice. Pe urmă, a văzut-o. O fată cu părul bălai, care traversa strada Gorki fără să se uite nici în dreapta şi nici în stânga, astfel încât maşinile frânau în apropierea ei. Purta bluza de şcoală, cu nasturi închişi până la gât şi cu mâneci lungi, deşi era o splendidă după-amiază târzie de vară. A intrat cu hotărâre în „Casa cărților”, cea mai bună librărie din Moscova.

Andrei n-avea bani de cheltuială şi întârziase deja la cină, dar a urmat-o înăuntru. Cărțile lui Marx, Lenin şi Stalin erau expuse în față, lângă poemele romantice de război ale lui Simonov, romanele lui Gorki şi Fadeev şi scenariile lui Konstantin Romaşkin (da, tatăl Serafimei). Ea oare pe unde era?

Andrei a simțit de îndată mirosul liniştitor şi dătător de inspirație al cărților noi – lipiciul înțepător şi pielea proaspătă –, precum şi mucegaiul celor vechi, care mai aveau puțin şi putrezeau în rafturi. A remarcat studenți şi pensionari, a reperat o doamnă cu păr arămiu în pantaloni şi jachetă fucsia, un *aparatcik* guvernamental în costum bleumarin şi chipiu, dar nici urmă de Serafima.

Pe Andrei nu-l mâna niciun plan, nicio idee anume, doar optimismul unei zile de vară şi impulsul dat de ceaiul la familia Satinov în timp ce urca scările spre etajul al doilea. Pesemne şi-o fi imaginat-o doar, şi-a spus el, cercetând cu privirea splendidele volume legate în piele ale edițiilor speciale din jurul lui. A pătruns mai adânc în pădurea metalică a rafturilor cu cărți. Apoi, aşa cum simte vânătorul respirația agitată a cerbului în codru, a ştiut că fata se află acolo. A scos din raft un volum de Hemingway în engleză şi, uitându-se prin spațiul gol, a văzut-o. Răsfoia de zor o carte, ca şi când ar fi căutat o frază anume, iar capul şi-l ținea înclinat, cu acelaşi gest încântător caracteristic pe care i-l remarcase în clasă.

— Serafima?

Ea tresări. Ohii verzi presărați cu aur îl priveau întrebător.

— Tovarăşa profesoară Satinova ni l-a recomandat pe Hemingway şi tocmai am găsit *For Whom the Bell Tolls*, iar tu te uitai la… a, Galsworthy, *Forsyte Saga*. Asta nu e despre o dinastie capitalist-burgheză din Londra?

— Şi ce dacă? a întrebat Serafima.

Andrei a văzut cealaltă carte din mâna ei.

— *The Age of Innocence?* Edith Wharton despre coruptele moravuri burgheze ale capitalismului prădător din vechiul New York?

Fata s-a uitat la carte ca şi când ar fi fost ea însăşi surprinsă de ce ținea în mână, apoi a ridicat din nou ochii spre el. Privirea ei intensă l-a făcut să se simtă teribil de anost.

— Dacă l-aş citi pe Fadaev, asta ți-ar spune altceva despre caracterul meu decât dacă citesc Wharton sau Ahmatova? Mă judeci după lecturile mele?

— Nu, sigur că nu. Simțindu-se jenat, Andrei a încercat o altă abordare. Cum este Edith Wharton?

— Întocmai ca baronii şi prințişorii noştri. Lumea noastră secretă este aidoma celei descrise de ea, însă există o diferență crucială – e Edith Wharton plus pedeapsa cu moartea.

Serafima i-a zâmbit, iar el a simțit razele soarelui care asfințea învăluindu-l direct cu strălucirea lor. A observat că avea un canin foarte ascuțit în partea de sus în dreapta.

Apoi, Andrei a aruncat o privire îngrijorată în jur; nu auzise nimeni vorbele ei. Altfel stăteau lucrurile pentru cei ca Serafima, şi-a zis el. Fata putea spune orice dorea.

— Trebuie să plec.

Fata a pus cărțile la loc şi s-a îndreptat către scări.

— Apropo, de ce mă urmăreşti?

— Nu te... întâmplător, căutam aceleaşi cărți. Andrei ştia că trebuie să minți mai iscusit ca să supraviețuieşti în mediul acesta. Auzisem despre „Casa cărților”, dar nu avusesem timp să dau o raită până azi...

Serafima l-a privit. Se aflau în prezent pe stradă, în fața clădirii, iar el urma să fie trimis la plimbare.

— Mă duc spre Balşoi să văd noul balet de Prokofiev... a început ea să zică, dar vorbele i s-au pierdut în scrâşnet de frâne.

Un automobil Packard decapotabil făcuse o întoarcere pe strada Gorki şi se năpustise spre ei atât de nesăbuit încât roțile muşcaseră din trotuar.

Andrei a tras-o pe Serafima din calea pericolului şi i-a simțit parfumul pe gât.

— Doamne, era să ne lovească. Ce tâmpit! a exclamat el.

— Hei, Serafima! a strigat şoferul. Avea o ţigară între dinţi şi purta epoleţi de colonel de aviaţie. Am tot vrut să trec încă de când te-am văzut în faţa şcolii. Mă gândeam să-ţi fac o surpriză şi să te aştept la poartă. N-ar prinde bine reputaţiei tale? Am fost şi eu cu soră-mea la Şcoala nr. 801, ştii bine. Ce mai fac vrăjitoarea aia lesbiană de directoare şi căcănarul ăla spilcuit de Rimm?

— Încă ne bântuie, a răspuns cu răceală Serafima.

Andrei i-a simţit neîncrederea şi disconfortul.

— Tocmai mergeam să beau ceva la Sala cocktailurilor. Urcă, iubito.

— Mulţumesc, dar nu pot acum. Am teme de făcut.

— Maică-ta n-o să obiecteze, de asta te asigur. E convinsă că-s soi bun. Tare-mi mai plac filmele ei. Haide!

Un individ mărunţel s-a dat jos din maşină, îmbrăcat cu pantaloni strânşi pe picior, cizme lucitoare, decoraţii din abundenţă. Părul lui castaniu-închis era pieptănat pe spate. I-a sărutat mâna, ca pe vremuri.

— Păi vrei să mă faci, tocmai pe mine, să mă milogesc?

Serafima s-a uitat scurt la Andrei.

— Sunt cu prietenul meu cel mai bun, Andrei. Vine şi el.

— Sigur, a spus bărbatul. Am priceput. Vine şi cel mai bun prieten! Urcă, Andrei.

A ţinut deschisă portiera din spate şi Serafima a păşit înăuntru. Când s-a urcat şi Andrei lângă ea, bărbatul a băgat maşina în viteză, a dat cu spatele în mijlocul străzii Gorki şi a demarat în forţă, tăind calea unui camion Studebaker, care a virat brusc ca să-i evite. Doi miliţieni se uitau, dar n-au făcut nimic ca să-l oprească.

— Ştii cine e? i-a şoptit Serafima. E Vasili, fiul lui Stalin. Ai grijă, da?

Două minute mai târziu, Vasili a răsucit maşina spre dreapta, a oprit şi s-a dat jos în fugă ca s-o ajute pe Serafima să coboare. Se aflau într-o fundătură. În faţa lor era o uşă simplă de lemn, păzită de un uzbek musculos într-o bluză purpurie.

— Tu n-ai ce căuta aici, bă, mocofane! îi spunea unui locotenent de cavalerie, care era cu iubita.

Coada celor care aşteptau cotea şerpuită pe după colţ. Când l-a văzut pe Vasili, a schimbat placa:

— Bună seara, tovarăşe colonel! a spus, dându-i la o parte pe ceilalţi şi deschizând uşa cu o plecăciune. Bine aţi venit la Sala cocktailurilor. Poftiţi!

Vasili şi Serafima au intrat repede, dar Andrei a ezitat.

— Tu nu, elevule. Valea!

— Dar sunt cu ei! Serafima! a strigat Andrei, având oroare de propriul lui scheunat disperat. Vasili Stalin a ridicat o mână fără să se întoarcă măcar.

— Ziua ta norocoasă!

Uzbekul a deschis uşa, iar Andrei a ajuns-o din urmă pe Serafima într-o vizuină aglomerată, ca de iepure, cu separeuri şi firide, toate bogat capitonate cu mătase stacojie şi lambriuri din lemn de pin.

Vasili cunoştea pe toată lumea. A sărutat-o pe babornița sulemenită de la garderobă şi, din clipa în care a pătruns în micul bar, a început să se comporte ca o căpetenie. L-au îmbrăţişat un pilot beat, un general gras şi două fete în rochii de cocktail, strâmte şi decoltate. Dar cel mai fericit a părut să-l revadă pe un broscoi chelios şi saşiu, care purta trei ceasuri la încheietura mâinii.

— Trăiască regele sturionului! a strigat el. Săriţi încoa' cu nişte antricoate la dacea!

Un alt bărbat, îmbrăcat într-un costum cu talie înaltă şi pantaloni largi, ca negrii americani din formaţiile de jazz, cu pantofi bicolori, s-a apropiat de el.

— Nu v-ar interesa o rochie de bal Schiaparelli care a aparţinut odată unei prinţese vieneze? a întrebat bărbatul cu accent unguresc. Pentru doamna dumneavoastră? Dar inelul acesta? În zilele noastre poţi să găseşti orice prin Europa, dacă ştii unde să cauţi.

Vasili i-a întors spatele şi a comandat cocktailuri unui chelner armean cu jiletcă de brocart.

— Cine sunt oamenii ăştia? a întrebat-o Andrei pe Serafima.

— Personajele astea, a răspuns în şoaptă Serafima, sunt *stiliaghi*. Moscoviți *with style!* (Pronunțase cu un accent american reuşit.)

Au sosit cocktailurile. Andrei a sorbit dintr-al lui şi i-au dat lacrimile.

— Cine-i şcolărița, Vaska? a întrebat saşiul.

— Fiica Sofiei Zeitlin. O tot rog în genunchi să-mi acorde o întâlnire, iar ea nici nu se uită la mine. Ei, Serafima, ce părere ai despre cocktail?

— Oribil, a spus Serafima, cu un aer mai semeț ca oricând. Vreau să mă duc acasă.

— Bună idee, a zis Vasili. Acasă la mine.

*

Andrei de-abia îşi mai amintea călătoria până la casa lui Vasili Stalin. I se învârtea capul de la cocktailul cu portocale sorbit prea repede în Sala cocktailurilor. Lăsând în urmă oraşul, au trecut în goană prin păduri de pini vopsiți în roşu de soarele de vară care apunea. Undeva pe parcurs, Vasili şi-a scos pistolul Nagan şi a tras când au depăşit un camion.

— Să-i fie învățătură de minte dobitocului! a strigat.

Intrau acum pe o alee. Li s-a făcut semn cu mâna să treacă pe la un punct de control foarte bine păzit. Bariera s-a ridicat şi Vasili a apăsat până la fund pedala, stârnind nori de praf. În cele din urmă, s-au oprit în fața unui conac cu stâlpi albi, în stil colonial, sudist, şi au pătruns înăuntru.

— Aduceți de băut! Unde-i mâncarea? Să vină gramofonul! țipa Vasili cu glas ascuțit şi priviri fioroase. Bun venit la Zubalovo! Aici au locuit părinții mei. Acum, îmi aparține mie.

Câteva minute mai târziu, Andrei stătea alături de Serafima la o masă acoperită cu gustări gruzine şi sticle de lichioruri exotice de care n-auzise în viața lui. Vasili era lângă gramofon şi punea muzică, în vreme ce oaspeții soseau şi începeau să danseze.

— Ia ascultați aici, ăsta e jazz american, muzica negrilor oprimați! Râdea pe înfundate.

— Hei, puştiu'! a exclamat, întorcându-se spre Andrei cu o față ascuțită şi pământie şi nişte ochi îngustați. Văd că nu

bei. Asta e o insultă! Nu uita că tata e gruzin. Sau mai degrabă a fost gruzin. Acum e rus.

— Nu prea sunt băutor, a recunoscut Andrei.

Vasili le-a întins lui Andrei şi Serafimei păhărele cu ceva dezgustător, numit Fernet Branca.

— Peste cap dintr-odată! le-a spus.

Andrei s-a uitat la al lui, simțind că i se făcea rău.

— Ar fi bine să-l bei, dragule, a zis Serafima.

Vasili l-a arătat cu degetul:

— Sunt cu ochii pe tine!

Andrei a dat pe gât păhărelul de Fernet Branca. În jurul lui, petrecerea, dansatorii şi salonul păreau să se-nvârtă şi să se vălurească precum un miraj din deşert. Două fete de la Sala cocktailurilor dansau lipite una de cealaltă, cu câte o țigară în mână, dar reuşind să nu se ardă reciproc. Pârâiaşe de sudoare amestecată cu rimei li se scurgeau pe obraji, făcându-le să arate ca nişte mineri pe jumătate goi în ploaie. Un căpitan dansa *lezghinka* doar în pantaloni şi cizme. În mijloc stătea Vasili, care bătea din palme, se îngrijea de gramofon şi bea vodcă şi coniac armenesc, *şampanski* din Crimeea, vin georgian şi lichioruri viu colorate dintr-o mulțime de pahare şi sticle.

Andrei s-a uitat la Serafima, care arăta la fel de singură şi de vulnerabilă ca şi el. Cum aveau să plece de-acolo? Se simțea foarte departe de Moscova; nu aveau maşină, nu aveau niciun mijloc de evadare. Mama lui era îngrijorată probabil. Şi ce credeau oare părinții Serafimei?

Un ofițer de aviație energic a luat loc la masa lor.

— Ce mama dracului căutați voi doi aici? i-a întrebat. Era David Satinov, fratele mai mare al lui George. Cine v-a adus?

Serafima a arătat spre Vasili Stalin.

— N-am prea avut de ales, de fapt.

David Satinov a clătinat din cap.

— Trebuia să-mi dau seama. Ăsta nu-i un loc potrivit pentru eleve.

Vasili s-a apropiat de ei.

— David, să ciocnim în cinstea tatei. Pentru Stalin! Pentru bravii noştri piloţi!

Toată lumea a băut în mijlocul unui cor de ovaţii.

— Spune-mi, David, de ce se tot prăbuşesc avioanele noastre? a întrebat dintr-odată Vasili, aplecându-se peste masă.

— Avioanele sovietice sunt cele mai bune din lume, a zis David.

— Dacă există defecte la avioanele noastre, o să-i spun tatălui meu. Trebuie să-i dibuim pe criminalii care-i trimit pe băieţii noştri acolo sus în sicrie! O să cadă capete, David.

— Da, Vaska, a încuviinţat David.

— Ştii ce sărbătoresc?

David a clătinat din cap.

— Tocmai am fost avansat la gradul de general. Tata are din nou încredere în mine. M-a iertat.

I-au apărut lacrimi în ochii spălăciţi şi răniţi.

— Felicitări.

Şi David l-a îmbrăţişat pe Vasili.

— Serafima! O să te iau să zbori cu mine în avion, a strigat Vasili. Vom coborî atât de jos în picaj, încât ţăranii se vor ascunde prin şuri. Hai să sărbătorim. Vino la dans!

— Ei, Vaska, ia-o încetişor, e necoaptă, a zis David.

Însă Vasili Stalin a tras-o pe Serafima în înghesuială.

— Hai să dansăm foxtrot.

A luat-o în braţe, umblându-i cu mâinile pe şolduri, prin păr... Ea s-a crispat sub pipăielile lui, iar Andrei putea să vadă cât era de jenată. Alte fete au început să se rotească în jurul lui Vasili. Străduindu-se să danseze cu toate, a slăbit-o din strânsoare pe Serafima, care, cumva, o clipă mai târziu, a reuşit să se strecoare afară din îmbulzeală.

David o aştepta.

— Haideţi, voi doi. A făcut semn spre Andrei. S-au ţinut după el printre invitaţi, pe uşa principală, pe trepte în jos către maşini, unde şoferii şi gărzile stăteau de vorbă la o ţigară.

— N-o fi cumva poețelul sfios de la şcoală? a tunat vocea colonelului Loşa Babanava. Te pomeneşti că nu-ți place petrecerea?

A văzut-o apoi pe Serafima.

— Ea ce caută aici? E prea tânără pentru aşa ceva!

— Trebuie să mergem acasă, a zis Andrei.

David Satinov stătea în spatele lor.

— Du copiii acasă, Loşa. Mă descurc eu cu generalul Stalin.

*

Loşa Babanava fredona o melodie gruzină în timp ce-i ducea pe Andrei şi pe Serafima cu maşina spre casă prin arşița nopții.

Pe bancheta din spate, Serafima îşi sprijinise capul pe umărul lui Andrei.

— Eşti aşa o persoană de încredere, Andrei, a spus ea cu glas somnoros. Îți mulțumesc că nu m-ai părăsit. Nu cred că m-aş fi descurcat dacă n-ai fi fost cu mine acolo.

Andrei îşi imagina că fata era iubita lui. Ar invita-o să se plimbe împreună prin parcul Patriarşie Prudî şi Grădina Alexandrovski. Ar ține-o de mână şi i-ar recita din Blok, din Ahmatova sau chiar din Puşkin. Amețit de băutură şi de mirosul pielii ei, a mângâiat-o pe păr cu ochii la şoseaua dreaptă şi goală care ducea spre Moscova, păzită de o armată de mesteceni argintii, luminată de chipul unei luni ruseşti pline.

7

— Andriuşa! l-a strigat George în dimineața următoare, când se grăbeau pe culoarul cu parchet la ora de engleză a doamnei Satinova. O vorbuliță!

Andrei s-a întors, iar George l-a tras în vestiar. A verificat să nu fie nimeni în toaletă deschizând cu o izbitură uşile a două cabine, apoi a pornit robinetul.

— Am auzit de la fratele meu David despre seara trecută. Să nu vorbeşti cu nimeni despre asta, bine?

— Sigur că nu, a zis Andrei, care ştia bine că doar un neghiob ar pălăvrăgi vreodată pe un subiect legat de „Conducător”.

— Există persoane care şi-ar putea pierde capetele din cauza acelor avioane defecte, a insistat George. Uită totul, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. A, şi David zice că te-ai comportat bine. Iar Serafima… Ei, bine, Serafima e de părere că ai fost un erou.

*

După ore, Andrei s-a plimbat până la Patriarşie Prudî. Îl durea capul şi se simțea rău. Mama lui fusese înnebunită când el ajunsese acasă spre dimineață; îl strânsese în brațe smiorcăindu-se jalnic. Acest lucru îl iritase foarte mult, dar nu putuse face nimic ca s-o oprească. Acum, ar trebui să se simtă mulțumit de sine, şi-a zis. Îl cunoscuse pe Vasili Stalin şi supraviețuise amabilităților lui; dăduse mâna cu tovarăşul Satinov; totuşi, era în continuare singur, cu ochii la tanchiştii şi piloții care le cumpărau iubitelor îngheţată şi limonadă cu gheață. Nişte doamne bătrâne priveau rațele. Mamele îşi lăsau țâncii să se joace pe iarbă. De fapt, nimic nu se schimbase.

— Vrei să-ți cumpăr o îngheţată?

Vocea era catifelată, ca de pisică, dar tot l-a făcut să tresară. Era Roza Şako, fata comandantului Forțelor Aeriene.

— Nu-i aşa că e o zi minunată? a întrebat ea. Ce-ar fi să mergem să ne plimbăm pe Vorobiovî Gorî, departe de circulație şi de tot restul?…

— Nu mă simt prea bine astăzi, Roza. Cred c-ar trebui să mă duc acasă.

— Dar am la dispoziție maşina tatei, a zis Roza, făcând semn spre o limuzină parcată în apropiere.

— N-am putea s-o facem mâine?

Ea l-a apucat de braț cu o forță care l-a luat prin surprindere.

— N-ai înțeles. Nikolaşa ne aşteaptă la cimitir. El te-a invitat. E locul lui. Şi nu te-a invitat niciodată până acum. Trebuie să vii.

— Dar, Roza…

Roza i-a dat drumul la braț şi şi-a împreunat mâinile subțirele aproape ca şi când s-ar fi rugat.

— Andriuşa – a spus ea cu glas peltic ca de copil –, te rog. Dacă n-o să vii, va fi vina mea. Nikolaşa este atât de neiertător. Nu pot să-l dezamăgesc.

— În ce sens? a întrebat el, puțin intrigat.

— Nikolaşa spune că nu-i posibil să facem compromisuri în privința modului în care trăim. Dacă e să facem compromisuri, mai bine să nu mai trăim deloc.

— Şi tu eşti de aceeaşi părere?

Roza a părut uimită că cineva putea să pună la îndoială vreo afirmație a lui Nikolaşa.

— El este cu adevărat original, supremul romantic. E îndrumătorul meu. Nu seamănă cu nimeni dintre cei pe care i-am mai cunoscut – cu siguranță că-ți dai seama, nu? Cred că într-o bună zi va ajunge celebru, nu-i aşa, Andrei? Aşadar, vii? Vor fi cu toții acolo.

— Cu toții? a întrebat Andrei. Când Roza a dat din cap, a ştiut că trebuia să fie acolo şi el.

*

Se însera deja, iar săgeți zimțate şi stacojii brăzdau cerul în zigzag atunci când Andrei a deschis poarta cimitirului şi s-a dat apoi la o parte, lăsând-o pe Roza să intre prima.

În cimitirul înțesat de musculițe, lespezile funerare erau năpădite de iederă. Andrei a putut observa că numeroase familii bogate din secolul al XIX-lea îşi construiseră cavourile aici: unele arătau ca nişte căsuțe de marmură, cu pilaştri, capiteluri şi bolți. I-a luat ceva să-şi găsească prietenii în lumina rozalie difuză a asfințitului de vară, apoi a văzut lumânările, cu flăcăruile dănțuind în arşiță.

Vlad Titorenko l-a întâmpinat într-o redingotă verde şi pantaloni de călărie.

— Nikolaşa te aşteaptă, i-a spus lui Andrei. „Romanticii” s-au adunat.

— Vino încoace!

Era Nikolaşa. Stătea lângă un mormânt bogat ornamentat, acoperit cu lumânări şi decorat cu cruci şi nume cioplite, împodobit cu muşchi şi sticle vechi de bere.

— Linişte, vă rog. Toată lumea e gata? a întrebat Vlad. Să începem. Mai întâi, luați toți câte un păhărel de vodcă. Andrei, tu stai acolo şi poți să iei şi tu un pahar.

Andrei, cu degetarul de vodcă în mână, era singur pe o latură a mormântului, iar, pe cealaltă, stăteau „Romanticii fatali”. Îi putea vedea pe Minka, pe George şi pe Roza, îmbrăcați toți în costume de secolul al XIX-lea; era cu siguranță şi Serafima pe undeva prin preajmă.

„Cartea de catifea”, un sfeşnic aprins şi o trusă de piele de culoare verde-închis erau aşezate pe piatra de mormânt şi, peste tot împrejur, cimitirul întunecat licărea din zeci de lumânări. Dulceag, fireşte, dar melodramatic, fără doar şi poate.

— „Romantici fatali”, a rostit Nikolaşa solemn, cu pistruii puternic evidențiați de pielea sa albă. Acesta este „Templul Clubului romanticilor fatali”. Să-i spunem bun venit unui novice: Andrei Kurbski.

— Am… am nevoie de costum? s-a bâlbâit Andrei, ruşinat de pantalonii lui gri şi de cămaşa albă.

— Aşteaptă, te rog! a spus Nikolaşa țâfnos. Şi-a dres glasul. „Romantici fatali”, declar şedința deschisă. Iată „Cartea de catifea”. Slovele ei sunt secrete; puține sunt numele înscrise în ale sale pagini sacre.

Andrei a aruncat o privire spre George, care i-a făcut cu ochiul. Andrei s-a uitat în altă parte şi Nikolaşa a continuat, cu vocea nefiresc de joasă şi tremurându-i puțin în timp ce psalmodia ca un preot păgân.

— Mai întâi, să rostim solemn împreună convingerile noastre fundamentale. Vlad, poți să ne dirijezi.

— „Romantici fatali”, a început Vlad. Apoi, au cântat monoton, împreună, CREDEM ÎNTR-O LUME A DRAGOSTEI.

— Cum vom trăi în epoca asta ostilă?

— DRAGOSTEA E STEAUA NOASTRĂ CĂLĂUZITOARE.

— Care este alegerea noastră?

— DRAGOSTE SAU MOARTE.

— Ne temem de moarte?
— NU NE TEMEM DE MOARTE. DECÂT SĂ TRĂIM FĂRĂ DRAGOSTE, MAI BINE SĂ MURIM TINERI!
— Şi dacă murim?
— DRAGOSTEA NOASTRĂ VA FI VEŞNICĂ.
— Să bem pentru dragoste, a anunțat Nikolaşa. Romanticii şi-au băut dintr-o înghițitură vodca, dar, tulburat de discursul antipartinic despre dragoste şi moarte, Andrei a şovăit.
— Poți să bei, Andrei, i-a poruncit Nikolaşa. Simțindu-se întrucâtva ca în seara precedentă, Andrei a înghițit. Vodca i-a căzut ca un glonț incandescent în stomac.
S-a auzit un oftat zgomotos şi apoi un râgâit, iar George a început să chicotească. Minka a încercat şi ea să-şi înăbuşe un hohot de râs urcat pe nas şi eliminat sub forma unui strănut gâtuit, care l-a făcut pe George să râdă ținându-se cu mâinile de burtă.
— George! l-a apostrofat Vlad.
— Nu strica totul, a adăugat şi Roza.
— Mă scuzați, a spus George.
— Câtă vreme ne aflăm aici la şedința Biroului politic al romanticilor, putem foarte lesne şi să excludem membri prin vot, a explicat Nikolaşa cu aerul scârbit al unui profesor trecut prin multe.
— Bun. Să începem. Calitatea de membru al frăției noastre sacre este ceva select şi secret. Andrei Kurbski, care este alegerea ta?
— Ăăă… dragoste sau moarte?
— Da. Andrei, te-am convocat aici în vederea admiterii în „Clubul romanticilor fatali”. Doreşti să fii avut în vedere pentru înscrierea în „Cartea de catifea a iubirii”?
Băiatul a încuviințat.
— Andrei, trebuie să-ți explic că există două trepte în calitatea de membru. Prima este cea de candidat, iar candidații sunt bine-veniți la întrunirile noastre. Dar ca să joci Jocul, să porți costumul şi pistolul, trebuie să fii membru plin al „Biroului nostru politic”.

Andrei înțelegea perfect acest sistem, fiindcă la fel funcționa şi Partidul Comunist: mai întâi deveneai candidat şi pe urmă membru plin, iar toată țara era condusă de Biroul Politic.

— Într-o bună zi din viitorul îndepărtat e posibil să ți se facă onoarea de a fi avut în vedere pentru a deveni membru cu drepturi depline, dar, în seara aceasta, ai fost desemnat candidat la „Clubul romanticilor fatali". Fă un pas înainte şi pune mâna pe trusa de piele aflată pe mormânt. Acum, declamă odată cu noi: DRAGOSTE SAU MOARTE!

— DRAGOSTE SAU MOARTE!

— Andrei, bine ai venit în asociația noastră! îți scriu aşadar numele în „Cartea de catifea a iubirii".

Nikolaşa a mâzgălit plin de infatuare în caiet.

— Să bem în cinstea proaspătului nostru candidat!

Roza a umplut paharele din nou.

George a dat două pe gât, unul după altul.

— Acum putem vorbi?

— Acum, trecem la al doilea subiect aflat pe agendă, a zis Nikolaşa, fără să-l bage în seamă. Ne propunem să jucăm Jocul în costumație completă pe data de 24 iunie, după Parada Victoriei. În capătul îndepărtat al Marelui Pod de Piatră, unde va fi închisă circulația.

— E înțelept oare? a întrebat Minka. Într-o zi aşa de importantă?

— De ce nu? a răspuns Vlad. L-am jucat pe stradă şi înainte. Oamenii se dau în vânt după Puşkin.

— Votăm? a întrebat Nikolaşa.

Au ridicat cu toții mâinile întocmai ca membrii Biroului Politic la congresele partidului. Nikolaşa i-a numărat cu stiloul:

— Aprobat.

— Şi ce părere ai despre costumul meu, Andrei? l-a întrebat Minka, apropiindu-se de el pe după mormânt. A luat o poză afectată.

— Eşti fermecătoare, i-a spus Andrei cu un zâmbet.

— Ne poți urmări cum jucăm Jocul, Andrei, deşi, în calitate de candidat, nu poți participa, a continuat Nikolaşa,

dar îți dai seama că duelul din *Evgheni Oneghin*, reflectat ulterior în duelul fatal al lui Puşkin însuşi, este expresia esențială a credinței noastre în romantism.

A ridicat trusa de piele de pe piatra funerară şi toți membrii şi-au plecat capul, cu excepția lui Andrei, care se uita la ea, şi a lui George, care-şi turna încă un păhărel de vodcă. Era trusa pe care George i-o arătase în apartamentul lui. Înăuntru se aflau două pistoale vechi de duel, împrumutate probabil, odată cu costumația, de la Teatrul Mic.

Roza a spus:

— Cine moare astă-seară? Să jucăm…

Apoi, a recitat:

Sclipesc pistoalele-argintate,
Vergeaua sună sub ciocan,
Prin țeavă glontele străbate,
Cocoşul țăcăne avan.

I-a întins trusa lui Nikolaşa, care a ales un pistol, apoi lui Vlad, care l-a luat pe celălalt.

— Sunteți mulțumit de arma dumneavoastră, domnule Lenski? l-a întrebat Roza pe Vlad.

El a încuviințat din cap. Ea s-a întors către Nikolaşa:

— Dar dumneavoastră, domnule Oneghin?

— Pistoalele sunt încărcate şi gata de tragere? a întrebat el.

Ea a dat din cap solemn.

Vlad şi Nikolaşa îşi țineau pistoalele îndreptate în sus, ca pe nişte crucifixe în biserică, şi au înaintat ceremonios către interiorul cimitirului, unde era marcată cu lumânări o cărare lungă de douăzeci de metri.

— *Cernite pelerini din spate duşmanii leapădă, greoi,* a rostit Nikolaşa. El şi Vlad şi-au scos redingotele, George a marcat treizeci de paşi, iar băieții s-au oprit cu fața unul la celălalt. Cămăşile cu volănaşe le străluceau în crepusculul inundat de lumina lunii, iar oțelul dat cu unsoare al pistoalelor scânteia.

Glasul Rozei a răsunat:
— *V-apropiați!*
Băieții au pornit unul spre celălalt.

Fac în tăcere patru paşi:
Sunt patru trepte mormântale.
Mai fac cinci paşi…

Nikolaşa a coborât încet pistolul şi, închizând un ochi, a îndreptat țeava spre pieptul lui Vlad, recitând în acelaşi timp:

Din mers, Evgheni-atunci, agale,
Pistolul său, cu braț întins…

Vlad a ridicat şi el pistolul şi a țintit. Dar Nikolaşa, care-l juca pe Oneghin, i-o luase înainte: apăsase pe trăgaci.

Lui Andrei îi venea greu să respire. Totul era o prostie, acest ritual de teatru de amatori, şi totuşi avea ceva fascinant. Arborii negri de tuia, lumânările care aruncau umbre prelungi pe morminte, vârtejul emoțiilor adolescentine şi drama lugubră a duelului fatal îl impresionau. Ei jucau nişte roluri, dar oricine trăise duelurile lui Puşkin, aceste patimi ale sufletului rus.

Trăgaciul a declanşat un pocnet asurzitor şi un fulger portocaliu. Vlad şi-a dus mâna la piept, clătinându-se. Sângele roşu i-a îmbibat cămaşa cea albă. A căzut la pământ.

Nikolaşa, comentând fiecare gest cu frazele corecte din Puşkin, a fugit către Vlad, a îngenuncheat lângă el, l-a strigat pe nume, apoi, adunați în jurul „cadavrului" său, „Romanticii fatali" au recitat în cor:

O floare ce sub vânt amarnic,
În zori, din viță s-a desprins…
O flacără-n altar s-a stins.

Jocul se terminase şi Andrei putea să respire din nou. O jumătate de oră mai târziu, în timp ce strângea paharele, Roza s-a împiedicat şi a scăpat unul dintre ele pe mormânt.

— Vai, îmi pare rău, a murmurat ea, adunând cioburile de sticlă de pe jos.

— Eşti atât de neîndemânatică, strici totul! a repezit-o Nikolaşa într-un acces de cruzime care l-a făcut pe Andrei să se înfioare pentru ea. Pur şi simplu, nu eşti capabilă de pasiune. Serafima îl posedă din plin. Serafima înțelege poezia. Fără ea, „Romanticii fatali” nici n-ar exista. Vrei să spui că n-am dreptate, Roza?

Chipul palid al Rozei s-a îmbujorat.

— Măcar eu mă aflu aici în seara asta. Serafima, nu. Ea unde-i, Nikolaşa?

— A zis că poate vine mai târziu, a spus el.

— Ei bine, îmi pare rău să ți-o zic, dar nu cred c-o să vină.

Roza s-a întors spre Andrei.

— Dar asta nu schimbă nimic. Chiar şi atunci când nu binevoieşte să ni se alăture, e *mereu* prezentă.

Şi atunci a priceput Andrei de ce se arăta Nikolaşa atât de arțăgos. Serafima nu venise, iar prezența loială a Rozei îi amintea de absența celeilalte. Andrei îl înțelegea. Chiar din momentul sosirii lui la şcoală, îşi dorise să intre în „Clubul romanticilor fatali”. Acum, reuşise, dar fără Serafima nu-i păsa nici cât o ceapă degerată dacă numele avea să-i apară sau nu în „Cartea de catifea a iubirii”.

8

O coloană de dinozauri mecanici de culoare kaki, T-34 şi tancuri grele KV trecea huruind pe strada Gorki când Andrei mergea spre şcoală în dimineața următoare. Unul dintre ele s-a poticnit, s-a zgâlțâit şi a încetat să mai funcționeze, împroşcând fum negru de motorină. Trupele făceau instrucție în Piața Roşie, caii tropăiau pe caldarâm, iar urletul mecanismelor şi lătratul sergenților răsunau mai tare, mai imperios: o simfonie de exaltare crescândă. Rămăseseră cinci zile până la Parada Victoriei şi Moscova se transformase într-o scenă cu o vastă distribuție de străini care soseau zilnic: chinezi, americani, până şi africani şi băştinaşi veniți din insulele Fiji umpleau hotelurile. Erau pe străzi şi femei – țărănci care ofereau fructe şi flori spre vânzare, ba uneori

chiar şi „o partidă mică” în vreun gang. Străzile erau înțesate de camioane şi de tunuri autopropulsate, iar la Gara Bielorusia n-aveai loc să te mişti de militari în verdele trupelor de uscat şi albastrul marinei, sosiți cu toții să defileze prin fața lui Stalin.

La adunare, la Şcoala nr. 801, directoarea Medvedeva a anunțat care erau pionierii ce urmau să meargă într-o tabără specială.

— Urăsc taberele, a spus în şoaptă Senka Dorov, care se afla lângă Andrei. Ți-e frig, lipseşte confortul şi mâncarea e groaznică. De ce-o fi toată Uniunea Sovietică aşa de obsedată de tabere?

Dar Andrei îi căuta din priviri pe camarazii lui, romantici fatali. Iată-i, toți laolaltă la câteva bănci distanță: Minka şi George, Vlad cu o paloare cadaverică mai accentuată ca oricând, Nikolaşa lângă Roza Şako, ai cărei ochi păreau ca întotdeauna pe jumătate închişi. Dar unde-o fi fost Serafima? Oricât se străduia, Andrei n-o putea găsi.

*

În pauza de prânz, Andrei a dat nas în nas cu George şi cu Minka, alergând amândoi pe culoarul central către toaletă. Profesorul Rimm era pe urmele lor.

— Sus bărbia, fetițo! îi striga Minkăi. Disciplină. Ochii întregii lumi sunt ațintiți asupra Moscovei. Cinci zile până la paradă. Trăiască Stalin. Fără mutre, Andrei Kurbski – bagă-ți cămaşa în pantaloni!

Imediat ce a trecut, George l-a tras în vestiar.

— Ai observat ceva special la Rimm? i-a şoptit.

— Îl umple de entuziasm parada, a zis Andrei.

— Nu, prostuțule, freamătă de iubire, a intervenit Minka.

— Iar i-ați trimis vreo scrisoare, nu-i aşa? Cu cât îi trimiteți mai multe, cu atât mai periculos are să fie dacă va descoperi adevărul vreodată.

— Cum ar putea s-o facă? George râdea. I-am trimis câteva speciale cu ocazia Paradei Victoriei. Chiar acum o să i-o expediem pe asta. I-a arătat-o lui Andrei.

PEDAGOGUL MEU MULT IUBIT,

TE VISEZ CÂNTÂND UN CÂNTEC PATRIOTIC ÎN ONOAREA PARADEI VICTORIEI. DACĂ MĂ IUBEŞTI ŞI TU, O, BOLŞEVICĂ PRIVIGHETOARE, CÂNTĂ, CÂNTĂ RĂSUNĂTOR!
„TATIANA” TA

Andrei n-o văzuse pe Serafima până în după-amiaza aceea la ieşire.
— Am auzit că te-au primit în „Clubul romanticilor fatali”.
Fata se apropiase de el din spate. Andrei a tresărit şi şi-a amintit drumul de întoarcere de la Vasili.
— Sunt sigur că tu i-ai îndemnat s-o facă.
— Ce motive ar avea să m-asculte pe mine? Ea a surâs în vreme ce ieşeau pe Porţile de Aur.
— Vei juca Jocul? a întrebat-o el, încercând cu disperare s-o mai reţină. Ţi s-ar potrivi de minune costumele.
Serafima s-a oprit, cu capul înclinat într-o parte în felul acela al ei, care-l făcea să simtă că se bucura de întreaga ei atenţie – doar pentru o clipă.
— Vrei să spui că sunt demodată?
— Îmi place cum te-mbraci.
— Admiri modestia mea bolşevică?
— Te face încă şi mai…
— Un compliment din partea lui Andrei? l-a întrerupt ea. N-avem suficienţi romantici deja printre noi?
— Dar ai să fii prezentă la Parada Victoriei?
— Probabil că da.
— Nu pari prea încântată.
— Părinţii mei sunt încântaţi. Pe mine nu mă prea interesează tunurile şi tancurile. S-a aplecat spre el. Dar abia aştept Jocul de după.
— De ce e totul atât de secret?
— Tu nu vezi? în epoca aceasta a conspiraţiilor pe care o trăim, *totul* e conspirativ. Până şi o ieşire la picnic sau să citeşti poezii.
Ajunseseră în stradă, iar ea, făcându-i cu mâna, dispăru.

Andrei şovăie câteva clipe, apoi o urmează. Ea nu observă, într-atât e de cufundată în lumea ei. Îşi dă părul la o parte şi, când întoarce capul puțin, dând la iveală curbura perfectă a frunții, el vede că buzele i se mişcă: îşi vorbeşte sieşi, îi vorbeşte cuiva, fără încetare. Merge pe strada Ostojenka, trece de Kremlin, o ia pe strada Gorki şi intră în „Casa cărților”. Pe scări în sus spre secția de literatură străină. Se uită la aceleaşi cărți. După aceea porneşte din nou.

Serafima se uită deseori la cer, la copaci, la ornamentele de pe clădiri. Trei soldați o arată cu degetul şi fluieră după ea. Coteşte pe altă stradă, iar bărbații privesc în urma ei. Fata nu-i bagă în seamă. De câteva ori, lui Andrei îi vine să strige: „Stai! Opreşte-te!”

Ar dori cu înfocare să ştie ce spune şi cui i se adresează. Ea saltă în sus pe treptele Teatrului Balşoi şi se pierde în mulțimea care aşteaptă ridicarea cortinei.

9

Porțile de Aur arătau ca un teren de defilare în dimineața următoare. Tovarăşul Satinov era în uniforma de mare ținută, cu medalii, cizme şi fireturi. Se afla acolo şi tatăl Rozei, mareşalul Şako, cu părul lui țepos, nasul cârn şi ochii tătăreşti, în pantaloni de călărie şi cu pinteni care zăngăneau pe dalele de piatră.

— Fac repetiție pentru Parada Victoriei, a mormăit el către directoarea Medvedeva. Apoi i-au căzut ochii pe Serafima, a cărei talie a ciupit-o din mers. Eşti o minunăție de fată. Întocmai ca mama ta! a mugit el.

— Poartă-te cum se cuvine, i-a spus Sofia Zeitlin, amenințându-l cu un deget împodobit cu pietre prețioase. Bărbații se entuziasmează mai mult decât femeile când vine vorba de costumații, a adăugat ea, iar Andrei şi-a dat seama că i se adresa lui. Eşti Andrei, prietenul Serafimei?

El a roşit.

— Da.

— Serafima mi-a povestit ce drăguț ai fost cu ocazia incursiunii voastre pe la casa de la țară a unui anumit general de aviație.

L-a tras deoparte cu un aer confidențial şi i-a cuprins mâna într-ale ei.

— E dificil pentru o mamă să discute despre astfel de lucruri, dar pot să-ți vorbesc deschis?

Andrei a dat din cap.

— Mă cam îngrijorează şi bănuiesc că se întâlneşte cu cineva după ore. Tatăl ei şi cu mine ştim că are admiratori, dar tu ştii pesemne mai multe decât noi. Dacă aşa stau lucrurile, dragule, pot să contez pe tine c-ai să-mi spui?

Andrei a dat să zică ceva, dar s-a oprit. Oare se referea la „Clubul romanticilor fatali"?

— Vai, mamă, lasă-l în pace pe bietul Andrei, a spus Serafima, sărindu-i în ajutor.

Sofia a izbucnit în râs.

— Doar îl invitam pe Andrei să ia masa cu noi la Aragvi diseară, nu-i aşa, Andrei? O să trimit maşina după tine.

*

O seară de vară pe o stradă care dădea înspre Gorki. În fața uşilor de sticlă gravată ale restaurantului Aragvi, un gruzin mustăcios în veşmânt tradițional – o haină *cerkesska* lungă, cu cartuşiere şi un hanger bătut cu pietre prețioase atârnându-i la cingătoare – stătea ca o santinelă. I-a deschis uşa lui Andrei, care a păşit şovăielnic în restaurantul cu lambriuri şi mese la parter.

Andrei s-a uitat împrejur. Spațiul era aglomerat şi toate locurile erau ocupate. Simțea fiorul pe care ți-l dă un restaurant celebru, avea sentimentul luxului împărtăşit, o privire fugară în viețile altora, vieți necunoscute şi netrăite. Unde erau Serafima şi mama ei? Iată-le, croindu-şi drum înspre nişte scări din spate, care duceau către sala principală a restaurantului. S-a grăbit să le ajungă din urmă şi au pătruns împreună într-un spațiu unde se aflau alte mese aglomerate, precum şi separeuri închise pe o galerie de la etajul al doilea. Un gruzin foarte transpirat, cu fața ca o lună plină, într-un frac de culoare grena, cânta „Suliko" acompaniat de un chitarist.

Sofia Zeitlin l-a îmbrăţişat pe micuţul şef de sală care purta cravată albă, mănuşi şi frac alb: pielea îi era atât de întinsă pe obraji încât părea aproape transparentă.

— *Gamajoba*, madame Zeitlin! a declamat bărbatul ca la operă. Te salut, Serafima dragă! Poftiţi! Şi aici pe cine avem? Un chip nou?

— Acesta este Longhinoz Stajadze, i-a spus Sofia lui Andrei. Şeful de la Aragvi şi – ea a ridicat mâna într-o parodie de salut – unul dintre cei mai puternici oameni din Moscova.

Are fond de ten pe obraz, a remarcat Andrei.

Mai multă lume de la diferite mese a întâmpinat-o cu urale pe Sofia Zeitlin, iar Minka şi-a făcut apariţia parcă de nicăieri.

— Andrei! Serafima! Vă aşteptam! Minka i-a condus la o masă încărcată din belşug, cu feluri de mâncare – *saţivi, haciapuri, lobio*… Chelnerii au adus şi altele, completând un zigurat din farfurii, destul de riscant. Longhinoz şi-a încovoiat degetele şi alţi chelneri purtând scaune deasupra capetelor s-au strecurat printre mesele înghesuite ca să creeze exact la timp noi locuri unde să se aşeze Andrei, Serafima şi Sofia.

Toată familia Dorov se afla acolo, cu Senka cocoţat pe genunchii mamei sale.

— Andrei, l-a strigat Senka, îţi place costumul meu?

— Arăţi întocmai ca un profesoraş, a încuviinţat Andrei râzând.

Capul familiei, Ghenrih Dorov, a comandat un vin Telavi Numărul 5. Soţia lui, Daşka Dorova, a îmbrăţişat-o pe Sofia şi şi-a tras un scaun lângă ea.

— Ia un Martini, i-a sugerat, cu accentul ei galiţian foarte exotic.

— O să iau un Cosmopolitan. Ca americanii, a declarat Sofia.

— Mâncaţi tot, copii, a zis Ghenrih, care părea cam firav pentru o persoană atât de influentă în Partid.

Andrei a cercetat restaurantul cu privirea. În separeul îndepărtat, alături de masa unor ofiţeri americani, se aflau tovarăşul Satinov şi familia. George, de lângă el, dădea

frenetic din mâini cu gesturi de zburătăcit din aripi arătând înspre Ghenrih Dorov. Andrei i-a zâmbit ca să-i dea de înțeles că pricepuse. Ghenrih Dorov, „Puiul negătit”, arăta mai negătit ca oricând.

— Şi iată şi familia fericită, a spus în glumă Minka, aşezată lângă Andrei. A arătat spre Nikolaşa Blagov, care stătea în tăcere cu părinții la o masă înghesuită din colț.

— Oare îl vor trimite pe tatăl lui Nikolaşa ca ambasador în străinătate? a întrebat Serafima.

În timp ce îi priveau, Nikolaşa şi-a tras îmbufnat scaunul şi s-a ridicat.

— O-o, a zis Minka. Vine încoace!

Cele două fete au izbucnit în râs văzând ce s-a întâmplat apoi, fiindcă Nikolaşa a rămas blocat în mijlocul sălii în timp ce şuvoaie de războinici gruzini se scurgeau pe lângă el, purtând în echilibru farfurii cu *lobio* pentru grupul americanilor de la una dintre mesele cele mai mari.

— Îți dai seama că Jocul nu e decât modul prin care Nikolaşa îți dă întâlnire, Serafima. Despre asta e vorba de fapt, a spus Minka.

— Nu prea cred că tata ar fi de acord cu jocul vostru, a zis Demian Dorov pe un ton afectat. Ar spune că este nebolşevic.

— Şi ai de gând să-i dai raportul? l-a întrebat Minka. Ai fi un mare ticălos dacă ai face asta.

Demian a ridicat un deget.

— Doar atât spun: mare grijă. E ceva de rău augur în obsesia lui Nikolaşa pentru moarte.

Andrei a ridicat capul când Nikolaşa s-a ivit lângă ei.

— Tata a fost numit ambasador în Mexic, le-a spus cu jale-n glas.

— Dar sigur că nu trebuie să te duci şi tu, nu? l-a întrebat Minka plină de compătimire.

— El zice că trebuie. Asta face seara de mâine foarte însemnată, a zis Nikolaşa. Ar putea fi ultimul Joc!

S-a aplecat să le şoptească ceva Serafimei şi apoi Minkăi.

— Sunt de părere c-ar trebui să-l invităm şi pe Andrei să joace de data asta, a spus deodată Serafima.

— Dar Andrei nu este membru cu drepturi depline. De-abia a devenit candidat. Nu-i pregătit, a protestat Nikolaşa.

— Nu contează, a spus Andrei. Pot să mă uit doar.

— Vrei ca eu să vin? l-a fixat Serafima cu privirea pe Nikolaşa, care se foia stânjenit.

— Şi încă cum.

Andrei a văzut cum străluceau ochii ei verzi atunci când se aplecase în faţă.

— Atunci, Andrei joacă Jocul. Dacă mă vrei pe mine, trebuie să-l incluzi şi pe el.

10

Era dimineaţa zilei Paradei Victoriei şi ploua cu găleata peste soldaţi, peste tancuri şi cai, peste Andrei şi mama lui, Inesa, aflaţi în mijlocul mulţimii moscoviţilor de pe străzi. Se gândea că el era singurul din grupul noilor săi prieteni care n-avea un loc rezervat în tribuna oficială din Piaţa Roşie. Mama şi el se treziseră devreme şi, dotaţi cu pălării, galoşi şi hanorace, se grăbiseră să prindă un loc bun în capătul străzii Gorki, de unde să urmărească spectacolul.

Un strigăt:

— Soseşte Stalin! a exclamat femeia de lângă Andrei, în timp ce orchestra compusă din o mie cinci sute de instrumentişti cânta „Glorie” de Glinka, amplificată în difuzoare gigantice de tinichea montate pe platformele camioanelor, Andrei şi Inesa abia au reuşit să-l zărească pe mareşalul Jukov, care ieşea călare pe un cal alb pe una din porţile Kremlinului să-l întâmpine în mijlocul pieţei pe mareşalul Rokosovski şi să primească onorul. Au trecut tancuri, tunuri Howitzer şi călăreţi; flancuri de oţel şi de muşchi luceau în bătaia ploii. Au văzut ostaşi care purtau stindarde naziste, roşu şi negru, ca pe nişte triumfuri romane şi le-au auzit înflăcăratele urale atunci când le-au azvârlit la picioarele conducătorului lor, Marele Stalin.

*

Pe urmă, străzile au fost blocate de tancuri şi jeepuri, de grupuri de militari şi civili.

— Ce păcat că a plouat, i-a spus Andrei mamei sale.

Dar nu se gândea de fapt la ploaie.

— Mamă, s-a întors cu fața la ea şi a cuprins-o în brațe, crezi că…

— Cred că se va întoarce tata acasă de-acum? i-a dus ea gândul până la capăt. Şşşt!

S-a uitat împrejur, deşi nu-i putea auzi nimeni în acea hărmălaie de cântece şi zbierete, forfotă de paşi şi ploaie.

— Vorbeşte mai încet!

— Sunt sigur că acum se vor întoarce toți, nu-i aşa? Simt asta, a zis Andrei în şoaptă. Aşa de mult mi-l doresc înapoi!

Era ceva ce nu-şi spuseseră niciodată, deoarece rana era încă vie chiar şi după atâția ani.

— Andriuşa dragă, să nu-ți doreşti nimic prea mult. Se zice că nu poți trăi fără speranță, dar speranța, după mine, e cea mai crudă festă dintre toate. Eu supraviețuiesc tocmai fiindcă nu aştept mare lucru.

— Dar, mamă, sunt atâția astăzi aici care trebuie să fie în situația noastră. Şi ştiu că toți gândesc ca mine. Sigur se va da o amnistie şi vor veni cu toții acasă, nu?

Inesa a închis o clipă ochii ca să-şi adune gândurile, iar Andrei, privindu-i chipul osos şi trudit, şi-a dat seama că se ținea tare pentru el.

— Să nu-l uiți. Să nu-l uiți niciodată. Dar, acum, mergi mai departe, dragul meu. Privirea înainte.

Andrei a simțit o umbră de dezamăgire. A oftat şi şi-a lăsat brațele să cadă, îndepărtându-se de ea.

— Mă întâlnesc cu prietenii mei pe Podul de Piatră la ora cinci.

— Ca să citiți din Puşkin? Vă costumați?

— Vai, mamă, crezi că mi-ar sta bine cu joben şi redingotă de catifea? Nu, e prea târziu ca să-mi mai fac rost de un costum.

Au râs amândoi şi el şi-a croit drum prin înghesuială; mai apoi, când a avut la dispoziție atâtea nopți în care să rememoreze totul, şi-a dorit să-şi fi luat rămas-bun cum se cuvenea şi să-i fi spus c-o iubea.

— Fii cu băgare de seamă! Tu eşti tot ce am! Du-te acum! a strigat mama în urma lui, lăsându-l să păşească în lumea cea nouă.

*

Andrei s-a luptat să urce treptele. Grupuri de soldați, cu pelerine, mantouri şi mantale, cu chipiurile trase peste ochi şi apa şiroindu-le de pe cozoroace, cântau pe pod. Necunoscuții se îmbrățişau şi sorbeau din sticlele de vodcă trecute din mână în mână prin mulțime. Vizibilitatea era redusă de ploaie şi pâclă – trebuia să-şi şteargă ochelarii fără încetare –, dar, odată ce a fost prins în înghesuiala care era atât de mare încât aproape nu se mai sprijinea pe propriile-i picioare, Andrei s-a uitat înapoi. Privind zidurile roşii ale Kremlinului, stelele din vârful turnurilor, auriul marelui palat, cupolele ca nişte cepe, cu striații luminoase în perdelele de ploaie, s-a gândit că undeva înăuntru se afla însuşi Stalin, iar alături de el erau tovarăşii Satinov şi Dorov, pesemne şi Sofia Zeitlin, celebrități pe care acum le cunoştea. Ba chiar cinase cu ei la Aragvi. Oare ce făceau în clipa aceasta? Îl cunoştea pe Satinov, iar Satinov pe Stalin, aşadar el, Andrei, era la doar câțiva paşi de cel mai important om din lume.

— Andriuşa! Era Minka, de mână cu Senka, îmbrăcat într-un costum nou pe sub pelerina galbenă de ploaie – ca un om mare.

— Salut, „Profesoraşule”! a spus Andrei. Văd că ți-a dat mama voie afară.

— N-ai nici tu costumație de bal? a întrebat Senka. Nu te acuz. Minka nu s-a costumat nici ea. Oare doar nătărăii ăia creduli iau Jocul în serios?

El a arătat cu degetul peste mulțimea de capete şi chipie, spre Nikolaşa, mai înalt decât toți din jur, la celălalt capăt al podului, unde fusese blocată strada ca să se uşureze circulația pietonală. Arăta impresionant într-o redingotă verde-măsliniu şi cizme, cu părul lui roşcat-aprins, încrețit şi îmbibat de ploaie. Făcându-şi loc cu coatele prin mulțime ca să traverseze podul, Andrei i-a salutat pe George şi pe Marlen

Satinov, care veniseră cu surioara lor Mariko, şi a dat din cap spre Vlad, şi el costumat. Dar unde era Serafima?

— O să vină ea, n-ai grijă, a spus Nikolaşa. Vezi? A zâmbit triumfător.

Şi iat-o, într-o rochie albastră cu guler de Peter Pan, muiată de ploaia care îi încrețise părul în buclişoare scăpate de sub control. Andrei nu-şi putea lua ochii de la ea. Aproape că nici nu i-a observat pe Nikolaşa, care a bătut din palme, şi pe Vlad, care i-a înmânat „Cartea de catifea”.

— Tovarăşi romantici, a anunțat pe un ton oficial Nikolaşa, consemnez cea dintâi participare a lui Andrei Kurbski în calitate de membru plin, cu drept de a juca Jocul.

Gloata era atât de zgomotoasă încât Andrei de-abia îl auzea şi-i era greu să se țină aproape de ceilalți, într-atât de tare se împingea mulțimea. Dar toată lumea era binedispusă în ziua aceea şi, când George şi Minka au început să toarne vodcă şi să împartă păhărele în jur, un marinar plin de coşuri a înşfăcat unul, l-a dat pe gât şi curând se părea că serveau de băut pentru toată flota baltică.

— Sunteți o trupă de teatru? a întrebat unul, trăgând de redingota lui Nikolaşa.

Roza, într-o mantie violetă peste o rochie roşie cu broderie aurie aplicată, se lupta să-şi croiască drum prin îmbulzeală.

— Îmi cer scuze, Nikolaşa, nu puteam să trec. Iată-le!

I-a înmânat pistoalele în micuța lor trusă verde. S-a înclinat în fața lui Nikolaşa, care a salutat la rândul lui din cap.

— Tovarăşi romantici... a început el cu glasu-i solemn de mare preot. Ne aflăm aici, ca de fiecare dată, spre a preamări poezia, şi nu proza, pasiunea, şi nu ştiința. Care este alegerea noastră?

— DRAGOSTE SAU MOARTE, au răspuns Vlad şi Roza. DECÂT SĂ TRĂIM FĂRĂ DRAGOSTE, MAI BINE SĂ MURIM TINERI!

— Să înceapă Jocul! a exclamat Nikolaşa. Dar incantația lui a fost înăbuşită de vocile marinarilor, care cântau „Şalul albastru” şi apoi „Katiuşa” – deoarece *Katiuşa* nu era doar un film, ci şi o melodie.

— Să-i dăm drumul până nu ne pierdem unii de alții! a țipat George, sorbind cu lăcomie din vodcă.

— Ce spui? Nu-mi aud nici propriile vorbe! a strigat Nikolaşa, făcându-i semn din cap lui Vlad, care a ridicat trusa şi le-a prezentat cele două pistoale de duel. Când şi-a ales pistolul, Nikolaşa a aşezat „Cartea de catifea” în cutie, la adăpost de ploaie.

— Cine moare astăzi? Să jucăm… a zis Roza, dar gânguritul glăsciorului ei s-a pierdut în vuietul mulțimii.

*

Nimeni n-a văzut ce s-a întâmplat după aceea. I-au despărțit şuvoaiele de oameni care l-au purtat pe Andrei atât de departe de ceilalți, încât a pierdut-o complet pe Serafima şi zărea doar capul lui Nikolaşa în depărtare, când au răsunat cele două împuşcături. Odată cu liniştea subită care s-a lăsat, s-a oprit şi ploaia şi, împreună cu ea, timpul însuşi. Un abur lent urca din mijlocul mulțimii ude şi asudate, aerul cețos se umpluse de puf alb de plop ce apăruse în chip misterios, pe dată, iar capul cel roşcovan nu se mai vedea nicăieri.

Când i-a regăsit, adunați în jurul cadavrelor şi înfiorați de groază, Andrei şi-a privit prietenii, „Romanticii fatali”, şi, dincolo de leşuri, privirea lui a întâlnit-o pe a Serafimei cu un soi de complicitate înspăimântată. Apoi, timpul s-a urnit iarăşi din loc.

În fața lui, doi medici militari se ocupau de cadavre şi se crease un loc gol în înghesuială. Veneau în fugă milițieni şi dintr-o parte şi din cealaltă. Şi a văzut pistoalele de duel pe jos, unul din ele sfărâmat în bucăți, şi „Cartea de catifea”, cu paginile desfăcute pe caldarâmul ud, cu coperțile stropite cu noroi. Milițienii îi țineau pe oameni la distanță, amplasând borne împrejur şi punând întrebări.

— Sunteți prietenii ăstora doi? i-a întrebat un milițian, un flăcău voinic cu accent de Stavropol şi cu ditamai burdihanul. Veniți-vă în fire! Spuneți ceva!

— Da, suntem. Andrei a făcut un pas înainte, sesizând că Vlad, aflat lângă el, tremura în redingota muiată de ploaie.

— Oţi fi niscaiva actori sau ce? Aşa vă îmbrăcaţi mereu?

— Nu suntem actori, a spus Vlad şi a început să plângă.

— Hristoase! Dar tu, fetiţo? a întrebat miliţianul, arătând-o pe Minka, cu frăţiorul ei, Senka, la piept.

— Haide, Senka, să te duc acasă.

— Dar uite pistolul – e făcut bucăţi – şi „Cartea de catifea" e mototolită toată, a zis Senka şi s-a lăsat pe vine ca să se uite.

— Lasă-le, miliţia va avea nevoie de ele, a spus Minka.

— Nimeni nu pleacă nicăieri deocamdată, a ordonat miliţianul, întorcându-se către Serafima. Tu de-acolo! Cum te cheamă?

— Sunt Serafima Romaşkina.

Andrei îşi putea da seama că ea se străduia să-şi menţină stăpânirea de sine, arătându-se de un calm de gheaţă şi protocolară. Însă avea mâinile pătate de sânge – probabil că ajunsese prima la prietenii ei.

— Ca scriitorul?

— E tatăl meu.

— Glumeşti. Deci maică-ta e Sofia Zeitlin?

— Da, a zis Serafima.

— Sunt un mare admirator. Mi-a plăcut la nebunie *Katiuşa*. Ce film! Dar nu semeni deloc cu ea.

— Uitaţi ce este, prietenii noştri zac întinşi acolo şi dumneavoastră…

— Şi ce făceai aşadar aici, Serafima Romaşkina?

Miliţianul flutura acum un carneţel şi un creion care păreau prea mici pentru degetele lui groase.

— Ne-am dat cu toţii întâlnire aici. După paradă. Ne jucam.

— În-tâl-ni-reee, a zis miliţianul, chinuindu-se să noteze.

Andrei şi-a dat seama că era beat. Aproape toată Moscova era beată, iar câţiva dintre miliţienii aflaţi la faţa locului făceau mari eforturi să se ţină pe picioare.

— De ce naiba eşti în ţinută de bal mascat?

— Facem parte dintr-un club dramatic, a răspuns Serafima.

— Aia ce dracu' mai e?

— Ei joacă Jocul, i-a scăpat micuței Mariko Satinova, aflată în spatele grupului. Andrei a observat că Marlen stătea în fața ei, astfel încât fetița să nu poată vedea cadavrele şi sângele.

— Dați-mi numele şi adresele voastre şi puteți să-i duceți acasă pe ăştia mici.

— Satinov, a spus Marlen.

— Satinov? Ca membrul Biroului Politic?

— Da, sunt Marlen Satinov.

— Iar eu sunt Mariko, sora lui, a adăugat fetița.

— Doamne, Maica Domnului! a exclamat milițianul, împingându-şi chipiul spre ceafă şi ştergându-şi fruntea cu mâna. GRIŞA, TRECI DRACULUI ÎNCOACE! a urlat, întorcând capul.

Un milițian cu coşuri, care nu părea mai în vârstă decât elevii, a venit în fugă, cu un aer îngrijorat.

— Da, tovarăşe căpitan?

— Aleargă cât poți de iute la postul de gardă de la Poarta Spaski – a arătat cu degetul spre turnul Kremlinului – şi sună în Piața Lubianka. Raportează-le că avem o dublă omucidere cu particularități speciale. E de competența „Organelor”. Spune-le să trimită urgent pe cineva aici. Fugi!

Andrei s-a uitat după milițianul care alerga; chiar în momentul în care acesta ajunsese la ghereta de pază cu telefonul conectat la Ministerul Securității Statului, a tresărit fiindcă cerul a bubuit şi o galaxie de artificii a explodat deasupra Kremlinului.

Vuietul mulțimii s-a propagat de pe pod peste cheiurile înțesate şi peste celelalte poduri care traversau râul Moscova, însă Andrei nu avea ochi decât pentru milițianul care gesticula şi transmitea celor din postul de gardă să-şi sune superiorii. Şi-a imaginat cum sunau telefoanele de la ghereta gărzii în sus pe linie ierarhică – de la căpitan la colonel, de la general la ministru – tocmai până în Piața Lubianka şi de acolo spre Kremlin.

În jurul lui, artificiile preschimbau noaptea în zi şi colorau cele două trupuri de pe pod în roşu, alb şi verde, pe măsură

ce supernovele acelea fulgerau deasupra lor în semiluni şi stele şi cercuri.

Serafima stătea lângă el. În lumina albă, orbitoare, i-a văzut lacrimile şi o clipă a fost ca şi când erau singuri. Apoi, a cuprins-o în braţe şi un fior de groază pură l-a săgetat ca un pumnal.

— A început, repeta ea. A început.

Abia mult mai târziu a înţeles că nu plângea doar pentru prietenii care muriseră şi trecutul comun, ci şi pentru viitorul lor. Şi pentru secretul pe care-l preţuia mai mult decât viaţa însăşi.

PARTEA A DOUA
„Cazul copiilor”

Generații de copii vor plânge noaptea în pătuț,
Că nu s-au născut în epoca noastră.

„NOI N-AVEM FRONTIERE”,
cunoscut cântec sovietic

11

La câteva sute de metri depărtare, într-o încăpere din spatele Mausoleului lui Lenin, zâmbea un bătrân, cu un licăr în ochii ca mierea, cu o față încrețită de „tigru” sur.

— Arăți ca un şef de gară țarist în uniforma asta, l-a tachinat Stalin pe Andrei Vîşinski, ministrul său adjunct de Externe, un bărbat cu obraji rozalii şi păr alb, care stătea în fața lui într-o uniformă diplomatică gri, cu fir de aur împletit şi cu un pumnal de ceremonie la cingătoare.

— Cine a creat ținuta asta ridicolă? Şi ăla ce-i, pumnal sau cuțit de sculptat?

— Este noua uniformă diplomatică, tovarăşe Stalin, a răspuns Vîşinski, aproape în poziție de drepți, cu pieptul scos înainte.

— Parcă ai fi un chelner-şef, a spus Stalin, cercetându-i cu privirea pe conducătorii care formau un semicerc în jurul lui.

Epoleți auriți şi trese lucitoare, bronz de Kremlin şi burți proeminente.

— Ce adunătură! a spus el. Unii dintre voi v-ați îngrăşat în asemenea hal de nici nu mai semănați a oameni. Dați un exemplu. Mâncați mai puțin.

Herkules Satinov, aflat în dreapta lui Stalin, în uniformă de general-colonel, era mândru să stea alături de cel mai mare om din lume la sărbătorirea victoriei ruseşti. Stalin îl avansase în grad şi se bizuise pe el când era vorba de sarcini solicitante, atât în timp de pace, cât şi de război, iar el nu-şi dezamăgise niciodată Stăpânul. Atenta şi neobosita cercetare

a tovarăşilor de arme era uneori batjocoritoare, alteori, îngheța – chiar şi Satinov avusese parte de aşa ceva – dar nu era decât unul dintre numeroasele procedee folosite de Stalin pentru a construi Rusia Sovietică şi a-l învinge pe Hitler. Practic, toată conducerea se găsea în acea cameră. Fiecare dintre ei pretindea să vorbească – dar nu-şi dezlipeau de fapt nicio clipă ochii de la *el*, iar Satinov ştia că Stalin era mereu conştient de acest lucru. Acum, simțea privirea lui Stalin îndreptată asupra lui.

— Uitați-vă aici la Satinov. Elegant! Aşa mai zic şi eu!

— Nu-i nici el mai soldat decât mine, a obiectat Lavrenti Beria.

— Adevărat. Dar el măcar are aerul, nu-i aşa, *bicio?*

Stalin punea porecle tuturor şi deseori îi spunea lui Satinov *bicio* – „băiete” în georgiana lor natală.

— El arată aşa cum trebuie să arate omul de tip sovietic. Nu ca tine, Vîşinski.

Stalin îşi privea radios curteanul pe care-l treceau toate transpirațiile şi savura stinghereala lui, mai cu seamă că Alexandr Poskriobîşev, şeful său de cabinet, un omuleț chelios în uniformă de general, se furişase în spatele lui Vîşinski, îi subtilizase pumnalul din teacă şi îl înlocuise cu un castravecior.

— Sunt de părere că Vîşinski trebuie să bea un gaj, nu credeți, tovarăşi? a întrebat Beria, şeful poliției secrete.

Lui Satinov nu-i plăcu această intimidare a lui Vîşinski, chiar dacă individul era un laş şi un lingău: delator în fața superiorilor, fioros cu subalternii. Observase însă cum Beria îi ridica mingea la fileu lui Stalin. Uniforma de general-comisar de securitate, cu lustru şi trese, nu se potrivea defel cu lornionul scânteietor al lui Beria, cu obrajii lui gri-verzui şi cu bărbia-i dublă.

— Dar trebuie să fiu atent, fiindcă sufăr cu inima, a pledat Vîşinski.

— Tovarăşe Vîşinski, binevoieşti să ni te alături într-un toast închinat ostaşului sovietic? a întrebat Stalin, în timp ce câțiva lachei în livrea bleumarin-închis umpleau paharele.

Stalin băuse deja mai multe pahare de vodcă mai devreme, iar Satinov putea să-şi dea seama că era uşor ameţit – şi, la urma urmei, de ce nu? Astăzi sosise ceasul triumfului său suprem. Însă presiunea războiului – vreme de patru ani, câte şaisprezece ore pe zi – îl îmbătrânise vizibil. Satinov i-a observat tremurul mâinilor, pielea pergamentoasă, cu pete roşii pe obraji, şi părul cărunt care arăta ca o sculptură ţepoasă de gheaţă. S-a întrebat dacă Stalin o fi bolnav, dar şi-a alungat acest gând din minte. Era ceva de neconceput. Starea de sănătate a lui Stalin constituia un secret, iar „Stăpânul" îi suspecta pe doctori încă şi mai mult decât suspecta femeile, evreii, capitaliştii şi pe social-democraţi.

— Să bem pentru tovarăşul Vîşinski, a proclamat Stalin. Şi pentru diplomaţii noştri şi pentru cultivatorii de castraveciori care au aprovizionat bravele noastre forţe armate!

Conducătorii au izbucnit în hohote zgomotoase, iar Vîşinski, cu castravetele în teacă în continuare, li s-a alăturat cu entuziasm orb, fără să-şi dea seama care era poanta.

Stalin continua să surâdă, dar îl observă numaidecât pe Merkulov, ministrul Securităţii Statului, care conducea poliţia secretă, încercând să-şi facă loc la marginea cercului.

— Tovarăşe Merkulov, bun venit, l-a salutat Stalin. Nu te-au arestat încă? I-a făcut cu ochiul. Era o glumă permanentă.

Merkulov se înclinase, dar se bâlbâia inevitabil în preajma lui Stalin.

— V-v-vă felicit… T-t-tovarăşe mareşal Stalin.

Un moment de tăcere înăuntru, murmurul mulţimii şi al motoarelor afară.

Stalin şi-a mijit ochii.

— Ai ceva de raportat?

— Da, dar n-n-nimic important… Să-i raportez tovarăşului Beria?

— Vasăzică nu te-am împuşcat încă? l-a tachinat Stalin, fiindcă îi revenea ministerului lui Merkulov răspunderea pentru aşa-numita *ciornaia rabota* – munca neagră, un eufemism pentru vărsarea de sânge. Stalin nu se sfia deloc în

această privință: să ucizi reprezenta cea mai rapidă şi mai eficientă cale de a accelera mersul istoriei.

— Nu trebuie să ne pierdem niciodată simțul umorului, a spus Stalin cu rânjetul lui de tigru, nu-i aşa, tovarăşe Merkulov?

Merkulov s-a şters pe frunte şi a încercat să râdă, dar s-a grăbit să ajungă lângă şeful său, Beria, ca să-l informeze. Satinov aştepta o astfel de breşă în conversație. I-a făcut semn mareşalului Şako, bravul comandant al Forțelor Aeriene. Dar mareşalul a avut o ezitare. Chiar şi războinicii neînfricați îşi pierdeau cumpătul în preajma lui Stalin, şi pe bună dreptate.

— Spune, l-a îndemnat Stalin.

Asprul comandant a salutat.

— Permiteți să raportez! Tovarăşe mareşal Stalin, a spus Şako dintr-un foc, propun, în numele Statului-Major al Forțelor Armate Sovietice, să fiți avansat la gradul de generalisim şi să vi se acorde steaua de aur de Erou al Uniunii Sovietice.

— Nu, nu, nu. Stalin a refuzat scuturându-şi brațul sănătos; pe celălalt şi-l ținea țeapăn pe lângă corp. Tovarăşului Stalin nu-i trebuie aşa ceva. Tovarăşul Stalin are prestigiul lui şi fără. Ce titlu ați mai inventat şi voi!

Stalin, care începuse să vorbească despre el însuşi la persoana a treia, le-a aruncat o privire sumbră lui Satinov şi lui Beria.

— Cine a pus la cale pantomima asta?

— Poporul o cere, a răspuns Satinov.

Stalin a pălit dintr-odată şi a dus mâna la frunte. Avea unul din acele atacuri de amețeală care deveniseră frecvente spre sfârşitul războiului. A făcut doi paşi împleticindu-se şi s-a sprijinit de perete, dar i-a trecut şi a răspuns căutăturilor îngrijorate ale camarazilor săi:

— Sunt doar ostenit, asta-i tot. O să mai muncesc doi ani şi pe urmă ies la pensie.

— Nu, tovarăşe Stalin, aşa ceva e de neconceput! a țipat Beria.

— Îi las pe Molotov şi pe Satinov la cârmă, a insistat Stalin.

— Nimeni n-ar putea să vă înlocuiască, s-a repezit Molotov. Cu siguranță nu eu.

— Nici eu. Avem nevoie de dumneavoastră! a adăugat Satinov.

Camarazii săi, unii în uniformă de mareşal, alții îmbrăcați cu tunici tip Stalinka, au repetat-o, care mai de care mai înflăcărat.

— Sunteți totul pentru noi! Indispensabil! Nici nu se poate pune problema ieşirii la pensie!

Stalin i-a cercetat minuțios, cu ochii de culoarea mierii, dar n-a spus nimic. Şi-a scos un pachet de țigări *Herțegovina Flor* din buzunar.

— *Bicio!*

Satinov i-a aprins țigara.

— Generalisim? a protestat Stalin cu jumătate de glas. Parcă aş fi vreun dictator sud-american. Tovarăşul Stalin n-are nevoie de una ca asta, n-are deloc nevoie.

— Poporul cere să primiți acest grad, a insistat Satinov.

— Zece milioane de soldați o cer cu insistență, a intervenit mareşalul Şako. Mareşalii Jukov şi Konev, cei mai cunoscuți comandanți militari, aflați în spatele lui, care formau împreună un adevărat bastion uman cu ceafă de taur plin de epoleți şi medalii, au încuviințat solemn.

— Ce multe vă permiteți cu un om bătrân! a spus Stalin mai mult pentru el, închizând ochii şi trăgând fumul în piept.

— Trebuie să facem ceva, a zis Beria.

Curteanul ştie când îşi doreşte regele să nu-i fie ascultată porunca, s-a gândit Satinov. Stalin începea să lase garda jos.

— Nu-mi face bine deloc la sănătate, a spus Stalin. Cât despre steaua de aur, n-am comandat niciodată trupele pe câmpul de luptă.

— Dar am steaua de aur chiar aici, a zis Satinov şi a scos o cutiuță din buzunar. Pot să v-o prezint?

— Nu! Stalin a ridicat mâna, cu țigara între degete. Asta nu primesc.

Satinov s-a uitat spre ceilalți, Molotov şi Beria. Ce era de făcut? A pus-o la loc în buzunar.

— La naiba! O s-o primească în cele din urmă, aşa cum a acceptat şi titlul de generalisim, a şuşotit Beria.

— Găsim noi o modalitate să i-o oferim, a fost de acord Molotov, care avea un aer protocolar în costumul lui burghez de culoare închisă.

Beria s-a apropiat de Stalin.

— Iosif Visarionovici, l-a întrebat el, permiteți să raportez?

— Cum, până şi astăzi? Nu puteți lua nicio hotărâre fără să mă consultați pe mine?

— Cu toții ne-am dori să putem, tovarăşe Stalin, dar este vorba despre ceva ieşit din comun.

Bătrânul conspirator viclean a tras plictisit din țigară. Satinov se întreba despre ce putea fi vorba. Era adesea mai bine să nu ştii ce treburi negre discută Stalin şi Beria. Cu toate că cei doi s-au tras puțin la o parte, Satinov a putut auzi câte ceva din convorbirea lor.

— S-a petrecut un accident ciudat pe Kamennîi Most. Un elev şi o elevă au fost ucişi. Acum treizeci de minute.

— Şi?

— Amândoi erau de la Şcoala nr. 801.

— Şcoala nr. 801? a întrebat Stalin, al cărui interes crescuse puțin. Pensionul pentru baroneți? Vasili şi Svetlana au învătat acolo.

— Unii dintre ei purtau straie de bal mascat, Iosif Visarionovici.

— Ce mama naibii făceau acolo?

— Vom afla dintr-o clipă în alta. Nu am identificat încă morții, dar procesele-verbale inițiale relevă implicarea copiilor „membrilor de partid cu răspundere”.

Satinov a respirat adânc. „Membri cu răspundere” era eufemismul pentru cei aflați în conducere.

Stalin şi-a concentrat atenția ca un şoim în picaj.

— Cine?

— Câțiva dintre părinți se află în această încăpere. Tovarăşul Satinov, mareşalul Şako, tovarăşul Dorov…

Stalin a clătinat din cap.

— Bal mascat zici? Am cam lăsat garda jos în timpul războiului. Asta poate să fie lucrarea duşmanilor noştri sau chiar a acestor copii.

A ridicat un deget la fel de drept ca o lumânare de seu.

— Niciun prinţişor nu e mai presus de justiţia sovietică. Ştie toată lumea cum l-am degradat pe Vasili al meu fiindcă se purta ca un aristocrat cocoloşit. Rezolvaţi cazul. Dacă e vorba de crimă, trebuie să cadă capete.

— Am înţeles, trec la treabă, a zis Beria, retrăgându-se şi părăsind încăperea.

Satinov a simţit gheara fricii strângându-i inima: oare ce rol jucaseră copiii lui în povestea aceasta? Dacă unul dintre cei trei, George, Marlen sau Mariko zăcea mort pe pod?

Dar Stalin venea tacticos înapoi către el şi Satinov a sesizat că era zbârlit şi cu coada iarăşi înfoiată, ca un satir înviorat de exaltarea macabră a conspiraţiei. Ochii îi scânteiau ştrengăreşte.

— Ce-ţi mai face familia? l-a întrebat Stalin.

Satinov şi-a disimulat neliniştea punând la bătaie întreaga sa pricepere glacială de veteran al lumii staliniste. Avea să fie timp destul mai târziu pentru a afla ce se întâmplase pe pod.

12

Puţin înainte de ora 19, Sofia Zeitlin şi soţul ei, Konstantin Romaşkin, urcau treptele Sălii Gheorghievski. Dineul în onoarea victoriei avea să fie pentru ea un prilej să strălucească şi să fie admirată, dar acest lucru depindea de poziţia mesei sale. Cei o mie cinci sute de invitaţi s-au înghesuit agitaţi pe lângă tabelele cu locurile la masă, expuse afară, la avizier; un loc în preajma lui Stalin le garanta acestor norocoşi o aureolă aproape vizibilă; cei aşezaţi mai departe puteau să-şi ascundă cu greu umbra decepţiei.

— Draga mea, această rochie le va lua ochii tuturor, a spus Daşka Dorova, sărutându-i pe Sofia şi pe Konstantin.

Multă lume se grăbea s-o critice pe Sofia pentru vulgaritate nebolşevică, dar ea ştia că Daşka era o prietenă adevărată, care îi dorea numai binele.

— Trebuie să-i ofer publicului ceea ce aşteaptă de la mine.

— Ei bine, rochia ta o face negreşit, i-a zis Daşka.

— Şi mie-mi place rochia ta. Nuanța aceasta de crem te prinde foarte bine, iar fusta plisată îți pune formele în valoare, a spus cu convingere Sofia. Eu trebuie să mă împopoțonez un pic, dar tu ai mereu o ținută impecabilă şi distinsă. Eşti cel mai fermecător dintre miniştrii noştri!

A făcut o pauză, după care a izbucnit în râsul ei gutural:

— Nu-i cine ştie ce compliment, dacă te uiți cum arată ceilalți!

— Să nu exagerăm! a respins Daşka laudele, amuzată, şi a început să studieze tabelele meselor. Aha, uite-mă. Nu-i rău deloc. Sunt la masa Consiliului de Miniştri.

S-a uitat la soțul ei:

— Dar tu, Ghenrih?

Ghenrih avea un aer bolnăvicios şi irascibil.

— Nu sunt nici pe departe în preajma Biroului Politic, a spus el ursuz.

— Nimeni n-are să observe, dragă, i-a zis Daşka şi l-a bătut uşor cu palma pe braț. Dar Sofia ştia că toți observau genul acesta de lucruri şi era cu certitudine încântată de locul care i se atribuise. Soțul ei fusese plasat laolaltă cu editorii ziarului Armatei Roşii, încă şi mai departe decât Ghenrih, dar *ea* se afla la masa Biroului Politic.

Conducătorii nu sosiseră încă, iar Sofia simțea cum o privea toată lumea când îşi pusese în port-țigaret o țigară pe care i-o aprinsese mareşalul Şako.

Brusc, s-a făcut linişte. Apoi, cu toții şi-au ținut respirația: intrase Stalin, însoțit de membrii Biroului Politic. Toată Sala Gheorghievski a sărit în picioare, a strigat „Urrra! Urrra!” şi a aclamat atât de îndelung, încât Stalin însuşi le-a făcut semn cel dintâi să stea jos, i-a aplaudat la rândul lui şi, într-un târziu, i-a sărit țandăra şi le-a poruncit să înceteze. Dar nu s-a oprit nimeni. Stalin s-a aşezat la masa aflată lângă cea a Sofiei, între mareşalul Şako şi Molotov şi, ridicând modest din umeri, a aşteptat cu un aer cam jenat să se stingă uralele.

Sofia nu-şi putea dezlipi privirea de la Stalin. Ochiul ei de actriță îl observa cum părea să se transforme, cum păşea

uneori cu scurte mişcări iuţi, alteori, ca o gâscă greoaie şi cel mai adesea se furişa ca o panteră.

Ea stătea la masă între Satinov şi Mikoian, cei mai curtenitori şi eleganţi dintre conducători, care erau de regulă neciopliţi şi jalnici. Uitându-se în jur, vedea că aproape toţi purtau pe obraji arhipelagul petelor purpurii care-i dădea de gol, semnele alcoolismului şi ale arteriosclerozei. A remarcat că înfiorătorul Beria îi făcea ochi dulci pe deasupra mesei.

— Tare mi-aş dori să se uite la altcineva, i-a spus ea în şoaptă lui Satinov.

— Te-ai îmbrăcat spre a fi admirată, i-a răspuns Satinov, care i-a părut Sofiei neobişnuit de tensionat. Nu urma să se întâlnească Serafima cu prietenii ei din clubul Puşkin în seara asta pe Kamennîi Most?

— Ba cred că da, însă n-am deloc idee pe unde umblă mai nou, a zis Sofia cu un suspin.

— Ştim mai puţine lucruri despre copiii noştri decât ne imaginăm, a încuviinţat Satinov. Iar asta mă îngrijorează.

— Ei ştiu încă şi mai puţin despre noi! Slavă Domnului! a râs Sofia cu glas răguşit.

Douăzeci de feluri săţioase de mâncare – blinele cu caviar, borş cu smântână, vită Stroganoff, sturion, purcel de lapte, vinuri gruzine şi şampanie de Crimeea, rachiu şi vodcă – au fost aduse de chelnerii pe care Sofia îi recunoştea atât de la Aragvi, cât şi de la hotelurile Metropol şi Naţional.

Stalin s-a ridicat. S-a făcut linişte. Vorbea cu vocea lui de tenor gruzin, surprinzător de înaltă şi catifelată, închinând un pahar pentru poporul rus „fără de care niciunul dintre noi, mareşalii şi comandanţii, n-ar valora o para chioară”. S-a întors apoi către generali, începând cu mareşalul Jukov, pe care l-a invitat să vină şi să ciocnească cu el. Sofia a remarcat că Stalin îşi dădea pe gât paharul de vodcă la fiecare toast şi a presupus că, probabil, carafa îi fusese umplută cu apă.

Când a toastat pentru amiralul Isakov, Satinov a murmurat către Sofia:

— Cum se va deplasa Isakov tocmai până acolo?

Isakov îşi pierduse piciorul în război, dar Stalin părea să ştie unde stătea amiralul, fiindcă şi-a croit drum printre mese până la marginea sălii şi a ciocnit acolo cu el.

— Ce înduioşător! a exclamat Sofia.

Zece, douăzeci, patruzeci de toasturi s-au succedat, iar ea le-a pierdut şirul până când, dintr-odată, în chip surprinzător, a venit rândul ei.

— Sofia Zeitlin!

A rămas fără suflare şi s-a simţit de parcă era singură în sala cea somptuoasă.

— Frumuseţea dumitale i-a însufleţit pe ostaşii noştri în momente de cumpănă!

A izbutit cumva să se ducă spre el, cincisprezece paşi care păreau lungi cât un kilometru. Stalin i-a sărutat mâna.

— Katiuşa! a ridicat el paharul. Un exemplu pentru toate femeile sovietice.

Ce mult îmbătrânise în timpul războiului, şi-a zis ea privindu-l. Un bătrân burduhănos, cenuşiu, încărunţit, cu pielea obrajilor gălbejită şi presărată cu pete roşii. Dar ce cap frumos şi distins, şi ce ochi!

După ce s-au isprăvit toasturile, Stalin şi membrii Biroului Politic au ieşit pe rând, iar Sofia şi-a dat seama că n-avea să reuşească să adoarmă nicicum după atâta vin, vodcă şi agitaţie. Nu se putea duce acasă. Ar fi vrut să mai bea un rând, de rămas-bun. Mareşalul Şako i-a făcut cu ochiul. Dar şi-a reamintit apoi încordarea lui Satinov, întrebarea lui legată de Serafima şi, fiind o femeie care-şi urma instinctele, şi-a chemat şoferul şi i-a poruncit s-o ducă degrabă acasă.

*

Serafima încă era îmbrăcată cu rochia ei albastră cu gulerul alb de Peter Pan atunci când au ajuns Sofia şi Konstantin.

— Mamă!

— Nu eşti curioasă să afli cine a ciocnit cu mama ta în seara asta? a început Sofia, dar a observat apoi chipul fiicei sale. Ce s-a întâmplat?

— Stai jos şi povesteşte-ne, a propus Konstantin, aşezându-se pe canapea lângă Serafima şi luând-o de mână. Sofia trebuia să-i recunoască talentul în astfel de momente.

Ea şi-a turnat nişte coniac şi şi-a aprins o ţigară.

— Hai, draga mea, i-a spus Serafimei, ştii bine că nu mă poate şoca nimic. Sunt actriţă, ce Dumnezeu!

— Las-o să spună, Sofia, i-a zis Konstantin.

Şi astfel a ieşit la iveală totul – Jocul, podul, împuşcăturile şi cei doi copii morţi.

— O, Doamne, a exclamat Sofia, zdruncinată şi în acelaşi timp uşurată că Serafima era teafără. Dintotdeauna am fost de părere că Nikolaşa Blagov e un dement. Însă draga de Roza, şi bieţii ei părinţi… Ce naiba făceau acolo?

— „Organele” anchetează, a zis Serafima, ştergându-şi ochii. Nu-mi vine pur şi simplu să cred că Roza…

— Nu-ţi face probleme, iubito, i-a spus Sofia, privindu-şi soţul ca să vadă dacă era şi el la fel de neliniştit. S-a aplecat şi i-a acoperit Serafimei faţa cu ambele mâini, ca s-o protejeze, apoi s-a îndreptat şi a început să umble prin cameră.

— Îmi pare aşa rău de Roza, dar… Stalin mi-a pupat mâna în seara asta. Vei fi în siguranţă. Nimeni nu va îndrăzni să se atingă de fiica Sofiei Zeitlin!

— Mi-aş dori să ai dreptate, a spus Konstantin, sărutându-i ambele mâini Serafimei. Ce tare mi-aş dori să ai dreptate!

*

Satinov a ajuns acasă abia la ora 4 în zori. Stalin îl invitase la Blijniaia Dacea după dineu. Băutura părea să nu se mai termine. Stătuse permanent cu grija copiilor şi a Tamarei.

Ea îl aştepta când a deschis uşa de la intrare.

— Ştii ce s-a întâmplat, nu-i aşa? l-a întrebat ea.

El a dat din cap.

— Sărmanii copii! Şi mamele lor! Mi-e peste puteri să mă gândesc prin ce trec ele acum.

— Povesteşte-mi ce ştii, a spus el şi a ascultat-o cu atenţie. Tamriko, mă tem că băieţii noştri au fost nesăbuiţi.

Tamara s-a prăbuşit pe divan istovită.

— Am remarcat gaşca de la şcoală; toţi am remarcat-o. Şi l-am prevenit pe George să nu se amestece. Însă, Herkules, sunt doar nişte copii.

— Va fi totul bine, probabil, a zis, cu privirea-i serioasă îndreptată spre ea.

Tamriko – el folosea întotdeauna diminutivul gruzin – era blondă cu ochi verzi-căprui şi cu cea mai delicată osatură. Când o ţinea în braţe, părea la fel de vulnerabilă şi de delicată ca o rândunică. Soţiilor bolşevice li se cerea să lucreze, iar el avea toată stima pentru cariera ei de profesoară la Şcoala nr. 801. Când dorise să-şi aducă din Georgia cei patru fii mărişori din prima căsătorie, soţia îşi dăduse îndată acordul şi le purtase de grijă ca şi când ar fi fost ai ei. Nu mai putea trăi fără această femeie şi fără viaţa caldă de familie, creată după chipul şi asemănarea ei.

— Herkules, ce se va alege din toată treaba asta? a întrebat Tamriko în şoaptă.

Bărbatul a privit-o cu acea circumspecţie fermă în ochii reci şi cenuşii care însemna, a înţeles ea, că apartamentul era probabil împânzit cu microfoane. Însă el îşi putea închipui mai multe scenarii diferite, inclusiv unul în care totul era în regulă.

— Poţi să vorbeşti acum cu copiii? Se tem foarte mult de ceea ce ai să le spui.

— Suntem în toiul nopţii.

— Dar ei sunt încă treji.

El a oftat şi s-a ridicat.

— Băieţi! i-a strigat.

Peste câteva clipe, George şi Marlen stăteau în pijamale, aproape în poziţie de drepţi, în faţa tatălui lor care, încă în uniforma de general, avea la rândul său o ţinută verticală şi ţeapănă, care se potrivea cu marţialul portret al lui Stalin din spatele lui. Era extenuat, dar, cercetându-şi atent fiii, îmbujoraţi în noapte şi foarte neliniştiţi – obraznicul şi genialul George şi Marlen cel convenţional şi serios –, vedea

că erau încă doar nişte copii şocați de această tragedie, care-şi plângeau prietenii. A simțit că-i iubea atât de mult încât abia s-a abținut să nu-i strângă în brațe.

— Ați fost tare inconştienți, măi, prostuților, le-a zis, conştient că trebuie să se arate aspru. Era firea lui, şi nu putea altfel. Tamriko mi-a spus ce s-a întâmplat. Dacă sunteți implicați în tărăşenia asta, vă strâng de gât cu mâinile mele. Acum, în pat şi la culcare!

— Mulțumesc, tati, a zis George.

— Noapte bună, tati, a zis Marlen, care părea să se lupte să-şi înfrâneze lacrimile.

Tamara i-a urmat până în camerele lor şi, cu un gest liniştitor cu ambele palme deschise, le-a transmis că se terminase şi că tatăl lor nu mai era supărat. I-a sărutat apoi pe amândoi pe frunte ca şi când ar fi fost încă mici.

Când s-a întors lângă Satinov, acesta stătea pe divan. El şi-a aprins o țigară, iar ea i s-a aşezat alături şi l-a bătut uşor pe genunchi.

— Hai, i-a spus şi el şi-a ridicat picioarele în poala ei, iar soția l-a ajutat să-şi scoată cizmele, i-a desfăcut tocul de pistol, i-a descheiat tunica.

După ce s-au dus la culcare, ea a ațipit imediat. Fusese o zi ieşită din comun şi o noapte încă şi mai apăsătoare. Dar el a rămas întins cu ochii deschişi, analizând toate variantele, până la primul cântat al cocoşilor.

13

— Copii, vă rog! a spus directoarea Medvedeva în dimineața următoare, bătând cu bagheta în tribună, după ce se cântase „Îți mulțumim, tovarăşe Stalin”. Tap, tap. După cum ştiți cu toții, şcoala a fost implicată într-un eveniment tragic. Ne-am pierdut doi dintre elevi. Însă noi, sovieticii, suntem tari. Am suferit enorm în Marele Război pentru Apărarea Patriei, dar marele Stalin ne-a învățat că dârzenia este o virtute bolşevică. Nu suntem altfel nici noi, cei de la Şcoala nr. 801. Am căzut de acord – şi aici s-a uitat la cadrele didactice, iar profesorul Rimm, profesorul Golden şi domnişoara Begbulatova au dat energic din cap – că nu vor

exista bocete aici şi niciun fel de patos burghez. Bazaconiile pe care şi le permite tineretul nechibzuit nu reprezintă nimic în comparație cu sacrificiile poporului nostru sovietic.

Era gata să trimită elevii la clase când s-au dat de perete uşile din spatele sălii de sport.

— Vă putem fi de folos, tovarăşi? a întrebat ea, extrem de conştientă de uşorul tremur din voce.

În zgomot de ghiozdane lăsate să cadă şi de scaune târâte pe duşumeaua de lemn a sălii de sport, elevii s-au întors şi ei, iar ochii li s-au mărit. Trei bărbați în costume bleumarin îngrijite stăteau în spate cu aerul acela ferm, imperios şi semeț pe care-l recunoşteau cu toții. O linişte totală s-a lăsat în timp ce bărbații înaintau pe culoarul dintre scaune şi priveau la chipurile copiilor, până când au ajuns la Vlad Titorenko, recognoscibil uşor cu fața lui palidă şi părul negru şi lung.

— Titorenko Vladimir? a întrebat unul dintre ei.

Vlad a deschis gura şi a dat să răspundă afirmativ, dar n-a ieşit niciun sunet.

— Vino cu noi!

Dar el nu se putea urni din loc, aşa că bărbații l-au apucat de brațe şi l-au târât afară. În timp ce ieşeau, unul s-a întors către profesorii aflați pe podium.

— Continuați, tovarăşă directoare, a strigat, apoi cei patru au dispărut pe coridor.

Toată lumea putea să-l audă pe Titorenko plângând în hohote.

Copiii s-au repezit la ferestre şi acolo, în fața Porților de Aur, au văzut cum Vlad era împins într-o Pobedă gri, care a demarat în scrâşnet de pneuri.

O linişte de rău augur a domnit în cancelarie în timpul pauzei de prânz. Demodatul dr. Nudelman moțăia în fotoliul adânc, dar toți ceilalți se prefăceau doar că citeau ziarele şi-şi corectau lucrări.

Golden s-a uitat pe deasupra volumului de nuvele de Puşkin la Agripina Begbulatova, care pregătea, ca întotdeauna, ceaiul în ceainicul chinezesc. Nu se gândea la coapsele ei mătăsoase şi la gustul amețitor al excitației ei pe

buzele lui *în pofida* deceselor şi arestării lui Vlad din acea dimineaţă, ci dimpotrivă, cu şi mai mare intensitate, tocmai *din cauza* lor.

Agripina era dăruită cu calităţile esenţiale pentru a atinge fericirea în viaţă şi niciuna dintre acestea nu depăşea neţărmurita ei înzestrare pentru plăcere. Benia pricepuse de multă vreme că, în materie de sex, ca şi în viaţă, inteligenţa şi tehnica n-aveau nicio importanţă; capacitatea de a resimţi plăcerea era totul. Ea îi spunea mereu: „Tu eşti bătrân” – Benia avea patruzeci şi şapte de ani – „iar eu sunt tânără, aşa că trebuie să mă mărit degrabă. Dar, odată ce voi fi măritată, ai să mă mai regulezi măcar o dată pe lună?”

Încă o dată, întunericul se apropiase de el. Golden, care cunoscuse deja chinuri de nesuportat, ştia că trebuia să se bucure de proximitatea fericirii senzuale câtă vreme putea încă s-o facă. Dar, de fapt, n-avea nevoie de nicio justificare. Se trezea prins în mrejele unor flirturi delicioase peste tot pe unde se ducea şi, fiindcă până şi în perioadele cele mai bune suferea de fatalismul tipic evreilor şi de o ipohondrie dezlănţuită, închipuindu-şi la tot pasul că moartea era iminentă, se folosea de orice prilej cu entuziasmul unui băieţandru.

La auzul murmurului „Tovarăşe Stalin, îţi mulţumim pentru…”, s-a întors către uşă. Profesorul Rimm a intrat, s-a aşezat la masă şi a început să netezească paginile boţite ale ziarului *Komsomolskaia Pravda*. Pe urmă, l-a lăsat deoparte şi a zis:

— Tovarăşi şi cetăţeni, puţină atenţie, vă rog. Am ceva să vă spun.

Oare? s-a întrebat Benia Golden. Tare mi-aş dori să n-o faci.

— În lumina arestării elevului nostru, propun un vot – o demonstraţie unanimă de încredere – în favoarea stimatei noastre directoare, tovarăşa Medvedeva, pentru modul în care dumneaei a condus Şcoala nr. 801 „Iosif Stalin”.

Toţi profesorii au ridicat mâinile în semn de acord.

Când Golden a ajuns-o pe Agripina pe coridor, după aceea, i-a şoptit:

— Vot unanim de încredere de la Rimm – de-acum ştim că directoarea Medvedeva a dat de bucluc.

Iar ea i-a susurat:

— Pe mai târziu, Benocika?

*

În acea după-amiază: bătăi frenetice în uşa apartamentului familiei Satinov. Când a deschis Leka servitoarea, Irina Titorenka aproape că s-a prăbuşit în vestibul şi s-a năpustit drept în braţele Tamarei Satinova. Plângea isteric şi părea să încerce să ajungă în biroul lui Herkules Satinov.

Tamara a oprit-o pe Irina înainte ca aceasta să poată ţâşni printre uşile duble de sticlă şi a condus-o în bucătărie, aşezând-o la masă şi oferindu-i nişte delicatese gruzine. Ca şi evreicele, nevestele din Georgia consideră că hrana e cel mai bun leac contra nefericirii şi dulciurile i-au acordat Tamarei un răgaz, dar nu prea lung.

— I-am văzut pe toţi la ieşire, suspina Irina. Au ieşit toţi copiii. Dar nu şi-al meu. Pe urmă, directoarea Medvedeva mi-a zis: Vlad e cu „Organele” de la ora nouă. Nu m-a sunat nimeni. Nu ştie nimeni unde este sau ce-a făcut. Nimeni nu ştie nimic. Eu ce pot să fac? Tovarăşul Stalin iubeşte copiii. Tovarăşul Stalin o să pună lucrurile la punct.

Striga deja:

— Tamara, trebuie să-l sun pe tovarăşul Stalin!

Tamara stătea lângă Irina.

— L-ai sunat pe soţul tău?

— Da, da, şi e înnebunit. A tot încercat să dea telefon la tovarăşul Beria, la oricine, dar nu-i răspunde nimeni. Din cauza asta am venit aici. Tovarăşul Satinov este şeful soţului meu; şi nimeni altul nu e mai apropiat de tovarăşul Stalin ca el. Tovarăşul Satinov are să discute cu tovarăşul Stalin, nu-i aşa? Spune-mi că da!

Tamara şi-a ales cuvintele cu grijă.

— „Organele” acţionează doar cu temei, iar, în acest caz, temeiul îl reprezintă faptul că anchetează pur şi simplu cum au murit bieţii Nikolaşa Blagov şi Roza Şako. Asta-i tot. Fiul

tău le va spune ce ştie, apoi îi vor da drumul. Trebuie să te calmezi, Irina.

— Nu, nu, au să-l bată. E foarte sensibil şi vulnerabil. Toată lumea poate s-o vadă. S-ar putea sinucide. L-ar putea omorî.

— Nu, aşa ceva nu-i posibil.

— Dar ei sunt capabili de orice. O ştim amândouă. Trebuie să vorbesc cu soțul tău. Ştiu că-i aici. El trebuie să telefoneze la tovarăşul Stalin!

Tamara i-a cuprins mâinile Irinei şi le-a strâns tare.

— Stai aici. În linişte. O să vorbesc eu cu soțul meu acum.

În timp ce rostea vorbele, vocea Tamarei aproape se frânsese. Herkules însuşi se dusese să-i ia acasă pe copii în ziua aceea. Avea de gând s-o facă zilnic până ce se va stinge cazul. Îi povestise că la ieşire Porțile de Aur vuiau de vestea arestării lui Vlad şi de bârfe privitoare la jocurile bizare ale lui Nikolaşa. Dar faptul că „Organele" îl interogau pe Vlad n-avea nicio încărcătură sinistră specială, spusese el. Decesele se cereau cercetate, iar Vlad era cel mai bun prieten al lui Nikolaşa şi al Rozei. Nu era nimic îngrijorător.

— Herkules? a spus Tamara ciocănind uşurel la uşă şi intrând.

— Lucrez, Tamara.

— Irina Titorenka e aici. Isterizată. Vrea s-o ajuți să apeleze la… autoritatea supremă.

Satinov şi-a ridicat privirea de pe hârtii şi a clătinat din cap aproape imperceptibil.

— Scoate-o la o plimbare în curte şi dă-i un sfat. Spune-i să aibă încredere în justiția sovietică. Asta e tot.

Tamara l-a sărutat pe creştetul capului şi s-a grăbit să ajungă înapoi la bucătărie, când i-a văzut pe George şi pe Marlen uitându-se de pe coridor la Irina Titorenka, care îşi sufla nasul.

— Ce se petrece, mami? a vrut să afle George.

— E mama lui Vlad? a întrebat Marlen.

— Linişte! Duceți-vă în camerele voastre, altfel veți avea de-a face cu tatăl vostru.

Şi ei au dispărut.

*

Câteva minute mai târziu, Tamara a condus-o pe Irina Titorenka pe scări până în curte. Loşa Babanava şi celelalte gărzi de corp erau acolo şi fumau. Două persoane în vârstă, mătuşa lui Molotov şi tatăl lui Andreev, membru al Biroului Politic, în pantaloni scurți şi maieu cu găurele, stăteau la soare jucând şah. Ştiau. Au început să şuşotească toți când au văzut-o pe mama înnebunită de durere.

Odată ce n-au mai putut fi auzite, Tamara şi-a pus mâinile pe umerii Irinei.

— Ascultă-mă, ştiu că eşti îngrijorată. Dar nu trebuie să spui nimic din toate astea nimănui. Să nu-l pomeneşti niciodată pe tovarăşul Stalin. Nu încerca vreodată să-l suni nici pe el şi nici pe vreun alt conducător. Aşa ceva n-ar face decât să întârzie eliberarea lui Vlad. „Organele” te vor informa cu privire la situația lui atunci când va fi cazul. Du-ți la şcoală copilul cel mic. Toți sunt cu ochii pe tine. Soțul meu zice că trebuie să te încrezi în justiția sovietică. Înțelegi ce-ți spun?

Dar, după ce Irina a plecat, Tamara a observat că-i tremurau şi ei mâinile.

14

— Care era rolul tău în conspirația criminală pusă la cale pentru a-i ucide pe cei doi elevi, Nikolaşa Blagov şi Roza Şako?

— Conspirație? Ucidere? Nu pricep.

Era dimineața devreme, a doua zi, iar Vlad se afla într-o încăpere cenuşie la o masă melaminată, cu o singură lampă.

— Hai s-o luăm de la capăt, da? Numele?

— Vladimir Ivanovici Titorenko.

— Vârsta?

— Şaptesprezece ani şi nouă luni.

— Eu mă numesc Pavel Moghilciuk. Secția Cazuri speciale, Ministerul Securității Statului, ai înțeles?

— Da.

— Ei, hai, Vlad, nu mai plânge, i-a spus Moghilciuk, întinzându-i o batistă.

Vlad s-a uitat la el, la ochelarii lui rotunzi şi la părul roşcat uşor încărunţit. Arăta ca un profesor.

— Ştiu că au fost două zile grele şi că eşti îngrijorat, dar aş dori să te liniştesc.

— Dar vreau s-o văd pe mama. Ea ştie unde mă aflu?

— *Tu* ştii unde te afli, Vlad?

Pletele romantice ale lui Vlad fuseseră tăiate scurt şi, lipsit de ele, avea o faţă lungă şi oropsită. A clătinat din cap.

— Ăsta-i secret de stat, măi, băiete, dar îţi voi spune: eşti la închisoarea Lubianka, din Piaţa Dzerjinski. A fost teribil de înspăimântătoare sosirea?

Vlad a dat afirmativ din cap.

— Te sperii când te prelucrează aici, cu dezbrăcat, percheziţionat şi fotografiat. Dar nu-i decât rutină. Cum ai dormit?

— N-am fost lăsat să dorm. Becul a stat aprins în permanenţă; am fost trezit; m-au pus să ţin mâinile deasupra păturii. N-am putut dormi. Unde e mama?

Moghilciuk s-a aplecat peste masa netedă şi a reorientat lampa astfel încât să nu-i mai bată în ochi lui Vlad.

— Hai, măi, băiete. Dă şi tu o dovadă de dârzenie bolşevică! O să-ţi pun acum nişte întrebări, iar tu o să răspunzi în detaliu. Să nu minţi deloc. Dacă minţi, are să-ţi fie mai rău. Dacă spui doar adevărul, te duci acasă curând. Bine?

Vlad a încuviinţat din cap.

— Care era rolul tău în conspiraţia pusă la cale pentru a-i ucide pe Nikolaşa şi Roza?

— Ce conspiraţie?

— Hai s-o luăm de la-nceput, bine? Altfel, nu mai ajungi niciodată acasă.

Vlad a tras adânc aer în piept şi şi-a privit mâinile.

— Nikolaşa Blagov avea un club şi îi făcea plăcere să joace o chestie numită Jocul.

— Jocul? Ce fel de joc? Albii şi roşii? Cazacii şi tătarii? Fotbal?

— Nu, ne îmbrăcam în nişte costume.

— Ca un teatru de amatori adică?

— Da, ziceam că suntem din Puşkin…
— Mai departe, a spus Moghilciuk. Înțeleg. Sunt şi eu scriitor. Noi, ruşii, iubim poezia, nu?
Vlad a dat din cap.
— Jucam personaje din *Oneghin*.
— Ce poate fi mai normal de-atât? Moghilciuk şi-a desfăcut palmele. Unde vă întâlneați? La şcoală?
— Nu. De obicei, ne întâlneam în cimitirul din Vorobiovî Gorî.
— La cimitir? De ce?
— Fiindcă era un club secret.
— Şi clubul ăsta avea şi un nume?
— Da, „Clubul romanticilor fatali”.
— Şi ce făceați la întrunirile astea secrete?
— Discutam despre romantism. Poezie.
— Şi politică?
— Nu.
— Lipseşte ceva din povestea asta. Hai, gândeşte-te! Moghilciuk a pocnit din degete. Cum s-a ajuns de la poezie şi jucat teatru la doi copii împuşcați?
Vlad a scos un suspin puternic şi neaşteptat.
— Chiar nu ştiu.
— Tu erai adjunctul lui Nikolaşa în club, nu-i aşa? Ce teme dezbăteați aşadar?
— Dragostea. Moartea. Nikolaşa spunea că, dacă n-ai parte în viață de iubire, e mai bine să mori. Ca Puşkin.
— A pomenit Roza ceva despre moarte?
— Nu.
— Ai afirma că se înțeleseseră în privința pactului sinucigaş?
— Nu. Nici vorbă!
— Ai afirma că există posibilitatea ca Nikolaşa s-o fi ucis şi apoi să se fi omorât şi el?
Vlad îşi îngropase fața în mâini.
— Nu ştiu.
— În seara aceea, pe Kamennîi Most, i-ai văzut de-aproape?
— Nu.

— Minți.

Uşa s-a deschis cu putere, ca şi când ar fi fost izbită, şi un general-locotenent din Securitatea statului a pătruns în încăpere. Cuvântul „fanfaronadă” ar fi putut fi inventat pentru acest bărbat cât un taur, şi-a zis nefericitul de Vlad. Părea prea umflat, prea sclipitor, prea mare ca să fie real. O abundență de inele prețioase îi stătea pe degetele groase şi păroase ca nişte larve. Vlad s-a gândit că muşchii brațelor sale, ca să nu mai vorbim de picioarele în pantalonii cu vipuşcă, păreau la fel de groşi ca talia lui.

— Tovarăşe Kobulov!

Moghilciuk a luat poziția de drepți.

— Mă scuzați că vă întrerup drăgălaşa şuetă.

Kobulov s-a aplecat cu fața lui cărnoasă şi măslinie până foarte aproape de Vlad. Era dat cu o apă de colonie care te făcea să lăcrimezi şi mirosea a cuişoare.

— Te previn, dacă mă minți, s-ar putea să nu mai ieşi niciodată de-aici. Indiferent cine dracu’ îți sunt părinții!

A izbit cu pumnul în masă, iar Vlad a tresărit îngrozit.

— Aşadar, Nikolaşa a împuşcat-o pe Roza? a întrebat Kobulov.

— Dacă spuneți dumneavoastră, posibil. Da.

— Unde era pistolul?

— N-am văzut niciun pistol!

Kobulov şi-a dat ochii peste cap întorcându-se către Moghilciuk.

— N-a văzut niciun pistol! l-a maimuțărit el pe Vlad cu o voce de fetişcană tocilară. Scuipi tu tot până la urmă.

I-a ciufulit părul lui Vlad şi a chicotit satisfăcut.

— Moghilciuk, am ceva să-ți spun!

*

Cei doi ofițeri de la Securitate au ieşit afară. Generalul Bogdan Kobulov, „Taurul”, era mâna dreaptă a lui Beria şi colonelul Moghilciuk, în poziție de drepți, cu tunica şi găitanele lui albastre, s-a grăbit să-i aprindă acestuia țigara.

— Tovarăşe colonel, a zis Kobulov, îți aminteşti ordinele tovarăşului Beria?

— O crimă. O conspirație. Să fie rezolvată indiferent de rang şi de poziție. Chiar cuvintele „Instanței”.

Moghilciuk a făcut o pauză.

— Dar sunt doar nişte puştani.

— Papă-lapte ce eşti! Te-ai înmuiat deja. Doi copii cu răni de pistol se află pe masa profesorului Şpighelglaz chiar în clipa asta la Kremlevka. Şi nu-s adolescenți oarecare. Ai auzit vreodată de cazul Lakoba din Georgia?

Moghilciuk a pretins că nu auzise.

— Ei bine, eu am niscaiva experiență în lucrul cu copiii, a spus cu modestie Kobulov.

Tovarăşii Beria şi Kobulov îl uciseseră pe conducătorul abhaz Lakoba şi apoi îi supuseseră pe cei doi fii ai lui unor torturi de nedescris, dar aceştia nu puteau fi executați înainte de a împlini doisprezece ani, aşa că i-au păstrat în viață. În ziua în care şi-au sărbătorit cea de-a douăsprezecea aniversare, Kobulov l-a împuşcat pe unul şi l-a omorât în bătaie pe celălalt.

— Tovarăşul Stalin zice: „Nu poți face revoluția cu mănuşi de mătase”, a continuat el. Dar deocamdată ordinul este: fără lupte greco-romane. Mie îmi convine. Nici nu țin să rănesc o adunătură de copii.

— Şi ce propuneți, tovarăşe general? Să aşteptăm raportul de autopsie al lui Şpighelglaz?

— „Instanța” vrea treaba asta rezolvată rapid, Moghilciuk. Este evident ce s-a întâmplat. Hai să punem totul iute cap la cap şi să trecem la treburi adevărate.

Kobulov a tras adânc din țigară şi a dat apoi de perete uşa camerei de interogatoriu.

Vlad, luat prin surprindere, s-a dat înapoi, a căzut cu scaunul şi s-a ghemuit în colțul cel mai îndepărtat.

— Ei, stai uşor! Nu sări aşa. Hai, aşază-te la loc.

Kobulov l-a pus pe Vlad înapoi pe scaun.

— Cine mai făcea parte din clubul ăsta de striptease plin de poetaşi, de travestiți, muişti, limbişti şi Puşkin-duelişti?

— Nu era deloc aşa ceva, jur!

— Uite care-i treaba, dă-ne numele lor şi eşti liber să pleci acasă. Cine l-a ajutat pe Nikolaşa să pună la cale crima? Sau a făcut-o de unul singur?

*

Garda de corp a lui Satinov, Loşa, l-a preluat pe George de la partida de fotbal în aceeaşi seară mai târziu.

— Ce-i nou, Loşa? a întrebat George neliniştit după ce s-a urcat în maşină.

— În afacerea cu împuşcăturile? Nimic deocamdată. Proverb chinezesc: nu-ți face griji pentru griji până nu te îngrijorează grijile!

George a dat din cap.

— Cum îți mai merge, Loşa?

— Ca pe roate, băiete. Ia spune-mi, ai pupat-o pe fata aia deja?

A accelerat printre automobilele din trafic.

— Care fată?

— Minka Dorova, măi, fătălăule. E gagica ta, nu-i aşa?

— Păi cred că da, însă n-am pupat-o.

— Ce eşti tu, fătălău sau bărbat? a tunat Loşa. Fata aia tânjeşte după un gruzin. Îți dai seama după felul cum se uită mereu în jur pe sub genele alea negre şi lungi. E vremea s-o pupi. Trebuie s-o pupi în seara asta. Că de nu… îmi rad jumate din mustață în semn de protest!

— Loşa, glumeşti!

— Ba nu, îți jur. O să mă întrebe toată lumea, „Loşa, unde-ți sunt mustățile?”, iar eu le voi spune ce fătălău eşti. Invit-o la o plimbare în parcul Sokolniki. Dă-i o masă zdravănă. Fetelor, stomacul plin le merge direct între picioare. Zboing! Ca locomotiva când îi bagi cărbuni la cazan. Trenul scoate abur şi, zboing, şuieră fluierul. Adaugă şi câteva guri de coniac. Ascultă-l pe Loşa, că ştie. Dă-i telefon acuma.

George s-a gândit câteva clipe. Loşa avea dreptate. Minka îi plăcea. O visa noaptea. Acum ori niciodată.

— Lasă-mă la casa de pe chei.

— Zboing! Aşa te vreau!

George, purtând încă tricoul de fotbal al echipei Spartak şi şortul alb, s-a uitat după limuzina care se îndepărta în viteză pe pod. A cercetat cu privirea etajul al optulea al aripii estice a clădirii moderniste de pe malul râului Moscova. Luminile erau aprinse în apartamentul familiei Dorov. S-a rugat să nu răspundă tatăl Minkăi, „Puiul opărit”: cu puţin noroc, ar fi la Piaţa Veche, terorizându-şi subordonaţii ca întotdeauna. Şi cu siguranţă că mama ei, doctoriţa Dorova, se afla la clinica din Kremlin. Ludmila, menajera, pregătea probabil cina pentru Senka, Demian şi adorabila lui Minka. A ridicat receptorul în cabina telefonică publică, a ascultat cum suna şi apoi a dat drumul copeicii.

— Vă ascult.

Victorie! Vocea Minkăi, dulce ca un zumzet de bondar.

— Ce-i nou? Sunt George. Ai mei mă înnebunesc cu… cu povestea asta. Tu ce faci?

— La fel şi la mine. Tata spune că acel club a fost nebolşevic, o erezie burgheză. Părerea lui este că totul e o conspiraţie. Dar mama zice că astea-s prostii. Şcoala clocoteşte de zvonuri. E absurd! Să-i chemăm pe Andrei şi pe Serafima şi să ne întâlnim undeva? L-am sunat pe Andrei mai devreme şi am zis că poate noi…

George a intrat brusc în panică. Loşa va trebui să-şi radă mustăţile pe jumătate. Curaj!

— Nu, hai să fim doar noi doi astă-seară. Sunt atât de multe de discutat.

O pauză. Ghicise ea oare ceva?

— A, bine. Mă inviţi la cină?

George a ridicat degetul mare: Zboing! Stomacul plin!

— Sunt în cabina telefonică de pe chei. Mă uit în sus la geamul tău. Ne întâlnim la locul obişnuit?

— Dă-mi zece minute. Mai bine să-mi pun o rochie frumoasă. Ne vedem curând!

Rezemat cu spatele de cabină, George s-a pus pe aşteptat. Nu mai era mult.

*

Minka a ieşit din holul casei de pe chei într-o rochie roşie, care ştia că-i vine bine. Dar imediat ce a păşit în aerul răcoros al serii, doi bărbați în costum au luat-o pe sus atât de repede, încât s-a pomenit aşezată între ei pe bancheta din spate într-o Volgă pătrățoasă, maşina funcționărimii mijlocii, înainte de a apuca să zică ceva.

— Ce înseamnă asta? Cine sunteți? a scâncit ea în vreme ce automobilul gonea în noapte.

Bărbatul aflat pe scaunul de lângă şofer s-a întors.

— Doar câteva întrebări, a zis el. O să te întorci la întâlnirea cu drăguțul tău în doi timpi şi trei mişcări.

*

Pe cealaltă parte a străzii, băiatul în echipamentul de fotbal al echipei Spartak, care stătea lângă o cabină telefonică, văzuse totul.

— Minka! *Nu!* a exclamat George, pomenindu-se şi el luat pe sus şi condus într-o maşinuță Emeka. Pe când accelerau printre celelalte automobile şi traversau râul, el îşi tot repeta: Loşa va trebui să-şi radă mustățile… Era doar ceva legat de cei doi morți de pe pod, şi-a spus el peste câteva minute. Nu avea nimic de ascuns. „Organele” trebuiau să investigheze, şi el avea să răspundă la toate întrebările lor.

Dar, dacă era atât de simplu, de ce se temea aşa tare? De ce avea tricoul ud leoarcă de sudoare? Şi de ce era îngrijorat şi în privința Minkăi? Negreşit că tatăl său avea să-l scoată cât de curând. Apoi, şi-a amintit că-l auzise pe tatăl lui spunându-i mamei vitrege: „La cum decurg lucrurile, va trebui să-i duc şi să-i iau acasă în fiecare zi până ce se încheie toată povestea”. George îi auzise adesea şuşotind dincolo de uşa băii şi, chiar dacă în cea mai mare parte rămânea mereu inaudibilă, conversația se încheia practic întotdeauna cu cuvintele: „Să nu spui nimic nimănui. Poartă-te firesc în continuare”.

Bătăile inimii îi răsunau în urechi ca nişte bufnituri surde. Asta nu putea să însemne decât un singur lucru: tatăl său nu avea să mişte nimic.

*

Sus, în apartamentul lui de tip *kommunalka*, Andrei îşi făcea planuri pentru seară. Loşa era pe drum să-l preia şi apoi să se întâlnească cu George şi cu prietenii lui.

— Distracție plăcută, i-a urat mama. Dar să ai grijă totuşi. Fii atent ce vorbeşti!

— Nu fi caraghioasă, mamă. Pe curând.

Dar, atunci când a ajuns jos, nu Loşa era la volan, ci un cu totul alt şofer.

— Hopa sus, băiete, i-a zis şoferul. Te ducem să-ți revezi prietenii mai repede decât crezi.

— Dar nu e ăsta drumul spre strada Granovski, a spus Andrei cinci minute mai târziu, pe când maşina a virat în Piața Dzerjinski, unde clădirile păreau enorme cavouri de granit.

— Nu mergi pe strada Granovski, i-a răspuns şoferul.

Andrei a închis o clipă ochii şi a simțit cu groază cum se prăbuşea într-un hău fără fund.

— Ce-i, doar nu eşti mirat, copile? l-a întrebat şoferul.

Andrei a clătinat din cap. Nu era sigur că ar fi fost în stare să vorbească nici dacă ar fi vrut. Îşi simțea încheieturile mâinilor şi picioarelor ca şi când ar fi fost din gelatină, iar sângele îi era rece ca gheața.

— Ma…

Nu izbutea să pronunțe cuvântul.

— Maică-ta? O să fie bine. La urma urmei, e obişnuită cu chestiile astea, nu?

*

La restaurantul Aragvi în acea noapte. Şeful de sală Longhinoz i-a condus pe Sofia Zeitlin şi pe câțiva dintre amicii de la studiourile Mosfilm către masa ei favorită, aflată chiar dedesubtul orchestrei. I-a reținut încheietura mâinii o secundă mai mult decât ar fi fost necesar: avea veşti importante.

— Mergeți direct la masă, le-a strigat ea prietenilor. Comandați-mi şi mie un Cosmopolitan.

Rămasă în urma celorlalți lângă şeful de sală, Longhinoz i-a şoptit:

— Alții în vacanță. Sus pe deal.

— Sus pe deal? Câți? Cine? a răspuns ea fără suflare, cu gura aproape lipită de urechea lui cu cercelul de perlă.

— Un avion de vânătoare Iak. Modelul al doilea. Consultație la medicii locali. Programare la ora două.

Inima ei bătea nebuneşte:

— O, Doamne!

Pricepuse codul lui numaidecât.

În vacanță însemna arestați. Sus pe deal era închisoarea Lubianka. Iak era marca de avioane de vânătoare fabricate la Satinovgrad. Prin urmare, „Iak” era Satinov. „Modelul al doilea” însemna al doilea copil, George. „Medicii locali” – doctorița Dorova. „Ora două”: al doilea copil, adică Minka.

Sofia a intuit că Longhinoz ştia aceste lucruri pentru că făcea unele servicii discrete „competenților lucrători” cekişti, servicii fără îndoială legate de alimente, fete şi informații. El era în siguranță, cu condiția ca informația să se transmită într-o singură direcție.

Longhinoz a ridicat ambele mâini ca şi când ar fi spus: Îmi pare rău, dar nu e decât rutină. Conducând-o la masă, i-a şoptit:

— Un mic sfat, Sofia. Ține-ți cornițele înăuntru, scumpo!

În acea noapte, Sofia n-a putut să mănânce. Aveau oare toate acestea s-o atingă şi pe Serafima ei? se întreba. Se zice că eu sunt actrița preferată a lui Stalin şi că-i plac scenariile lui Konstantin. Sau cred şi eu reclama care mi se face? Tovarăşul Satinov e favoritul lui Stalin, dar acest lucru nu l-a protejat pe George. Stalin l-a retrogradat pe fiul său Vasili şi şi-a renegat celălalt fiu, pe Iakov, atunci când l-au capturat nemții. Concluzia? Împuşcăturile aveau să fie anchetate, indiferent cine era implicat. Iar ea nu putea să nu-şi amintească acele vremuri teribile de la sfârşitul anilor ’30, când iubita ei verişoară, Saşenka, dispăruse împreună cu soțul şi copiii ei. Pur şi simplu, dispăruse de pe fața pământului.

S-a gândit la propria viață: la legăturile ei de dragoste, la filmele de război, la firea pătimaşă moştenită de la incorigibilul ei tată, la dependența ei de acele escapade

amoroase care făceau suportabilă rutina onorabilei instituții a căsătoriei. Dar dacă aveau s-o aresteze pe Serafima? Va putea ea să îndure?

15

Cursa către şcoală: ora opt şi un sfert în dimineața următoare. În parcarea de la Granovski, Sofia Zeitlin s-a urcat în Rolls împreună cu Serafima.

— De ce trebuie să vii şi tu? Nu-mi place deloc că vii.

Serafima s-a încruntat la mama ei.

— E deja suficient de jenant să mă aflu în maşina asta.

— Nu-mi fac decât datoria de mamă, a răspuns Sofia.

Îi era groază de scenele de la porțile şcolii.

— Ia uite! Familia Satinov.

S-au uitat la Herkules şi la Tamara Satinov cum se urcau în maşina lor cu Marlen şi cu Mariko. Tamara arăta groaznic. Avea cearcăne negre sub ochi, pielea de pe pomeții înguşti părea întinsă la maximum şi biata femeie trebuia acum să-şi țină orele în fața scaunului gol al fiului său vitreg.

Serafima şi-a privit insistent mama.

— Unde e George? Mamă, tu ştii ceva, nu-i aşa?

— Bună dimineața, Hirocenko, l-a salutat Sofia cu voce tare pe şoferul lor. Au demarat în tăcere.

La Porțile de Aur, Sofia i-a citit dintr-o privire pe părinți şi pe copiii care lipseau. Ceilalți părinți se mişcau prea iute, prea nervoşi, se uitau împrejur ca şi cum s-ar fi temut de ceea ce puteau descoperi. Al cui copil s-a mai topit în burdihanul „Organelor”? Micul grup din fața porților şcolii, atât de distins şi de monden înainte, părea dintr-odată cuprins de deznădejde şi osândit.

S-a întâlnit cu Herkules Satinov, care ieşea. Tamara intrase împreună cu copiii.

— Herkules! i-a zis Sofia. Cum ne facem noi datoria, ca nişte părinți model…

— Datorie. Al doilea nume al meu, a replicat Satinov.

Familia Titorenko a trecut pe lângă ei, salutându-i pe Sofia şi pe Satinov.

— Da, tovarăşi, ce zi frumoasă, nu-i aşa? a răspuns Satinov.

Sofia a încercat să-şi închipuie cum se simțeau cei doi Titorenko şi a înțeles că aparenta lor cordialitate reprezenta de fapt un amestec de solidaritate şi uşurare. Acum, când Satinovii şi Dorovii se aflau în aceeaşi barcă, Vlad al lor nu mai era singur.

Sofia s-a aşezat la coadă să dea mâna cu directoarea Medvedeva. Dorovii erau chiar în față – cu Demian şi micul Senka, dar fără Minka. Daşka nu se machiase şi avea părul negru prins într-un coc, dar era tot fermecătoare într-o bluză largă înflorată, şi avea *chutzpah*[4] să sporovăie verzi şi uscate, de parcă nu se întâmplase nimic.

— Nu ți se pare şi ție că banchetul a fost acum o eternitate? a întrebat Sofia.

— Cu zeci de ani în urmă, a răspuns Daşka foindu-se prin preajma copiilor. Bun, oi fi reținut oare tot ce scria prin manualele acelea? În fiecare zi, apar alte şi alte chestii de reținut! Vor acum să organizez o seară de „cine ştie câştigă" în scopuri filantropice. Se pare că lumea a uitat că am şi eu treaba mea de făcut. A, Demian, am uitat tema la matematică? Bine, hai, du-te.

Daşka obişnuia doar să-l sărute din fugă pe Demian, dar în acea zi l-a strâns în brațe.

— Dă-mi drumul, mami. Flăcăul de şaptesprezece ani s-a zvârcolit eliberându-se din brațele ei. Parcă ai fi un şarpe boa.

— O, Doamne, a oftat Daşka. Am dat greş.

— Poți să mă pupi *pe mine* cât doreşti, mami, a spus Senka.

Fiindcă era doar un băiețel şi prin urmare îndrăgostit de mama lui, Senka i s-a dăruit, închizând ochii, cu un zâmbet extatic până când Ghenrih şi-a bătut soția pe umăr.

— Nu sugruma copilul, i-a spus el tăios.

Era mai palid şi mai ofilit ca oricând.

---

[4] Impertinență, tupeu (idiş). (n.r.)

— Ți-am mai spus-o. Îl răsfeți pe băiatul ăsta prea mult. Noi, bolşevicii, nu procedăm aşa.

— Nu-mi iese nimic cum trebuie astăzi. Daşka a ridicat din umeri, zâmbind vitejeşte.

Ajunşi în față, directoarea Medvedeva le-a întins mâna.

— Bună dimineața, tovarăşe Dorov, tovarăşă doctor Dorova, văd că nu e toată lumea prezentă astăzi. Răcelile de vară sunt cele mai păcătoase, nu-i aşa, tovarăşa doctor?

— Să sperăm că nu se va răspândi, a spus Daşka.

— O, madame Zeitlin, bună dimineața, a salutat-o directoarea Medvedeva pe Sofia. Avem părinții prezenți în formație completă astăzi. O fi de la soare.

Dar Sofia n-o asculta. Îşi privea fiica pierzându-se pe culoarul şcolii.

Serafimocika e în siguranță, se gândea ea. Deocamdată.

*

În camera de anchetă de la închisoarea Lubianka, Kobulov s-a aplecat peste birou ca să miroasă părul des al Minkăi.

— Până şi mireasma ți-e dulce. Ca mierea. Ce şampon foloseşti? Să le spun şi eu fetelor mele cu ce să se spele. Le-ar prinde bine o lecție de la o mică prințesă ca tine.

Minka s-a făcut mică în fața lui, speriată de acest bărbat cât un taur, cu inelele şi cu parfumul lui atât de puternic încât fata putea aproape să simtă pe limbă gustul de cuişoare.

N-avea nicio idee cine altcineva mai era închis şi interogat.

La început, când nu a putut închide un ochi toată noaptea, în celula care puțea a dezinfectant şi urină, şi-a făcut griji în privința lui George: o fi aşteptat-o? Şi-o fi închipuit că-i trăsese clapa? Dar apoi şi-a dat seama că arestarea ei fusese planificată. Sau cekiştii ascultau telefonul părinților ei, sau George o ademenise să iasă pentru a fi arestată. Însă categoric el n-ar fi făcut aşa ceva. Nu George.

Când s-a făcut dimineață şi gardienii au ridicat găleata cu zoaie şi au împărțit apoi *kaşa* apoasă şi ceaiul slab cu o jumătate de cub de zahăr, întâlnirea ei cu George părea veche de un secol. Şi ce făceau oare părinții ei? Ştiau unde se

află? Păreau foarte departe şi ei. Chiar şi după numai câteva ore la Lubianka, începea să devină altă persoană.

Un gardian a deschis vasistasul din uşa celulei, căruia deținuții îi spuneau „orificiul lui Iuda”, apoi zăvorul s-a tras scârțâind şi Minka a fost dusă pe coridoare, urcată pe scări, coborâtă pe nişte trepte metalice, scoasă printr-o uşă capitonată cu alte încuietori şi introdusă într-o nouă clădire, fără miros de urină şi dezinfectant, în camera unde stătea acum aşezată în fața unui birou melaminat cu o singură lampă. Peste câteva clipe se deschisese uşa, iar acest colos cu stele de general pe epoleți şi părul cârlionțat geluit îşi făcuse apariția şi stătea acolo privind-o, cu mâinile în şolduri.

— Minka, i-a spus el acum. Ajută-mă să pun cap la cap toată istoria. Povesteşte-mi despre Roza şi Nikolaşa.

— Erau împreună.

— Un cuplu adică? Se futeau?

— Vai, nu, nimeni nu face aşa ceva. Dar erau împreună.

— Se iubeau?

Minka s-a uitat în jos, la încălțările ei: era tot în sandalele roz.

— Într-un fel, a zis ea, simțindu-se ca o trădătoare.

Kobulov s-a ridicat şi a ieşit, trântind uşa, şi a păşit țanțoş pe coridor până la uşa următoare, pe care a deschis-o. Înăuntru se afla un alt tânăr, singur.

George Satinov a ridicat privirea, tresărind.

— Fata aia pe nume Roza Şako îl iubea pe Nikolaşa Blagov? a întrebat Kobulov.

George a clipit spre el uşor dezorientat. Purta încă echipamentul de fotbal. Un flăcău privilegiat, se vedea de la o poştă, şi-a spus Kobulov, un adevărat fiu de baron.

— Da.

— Ce fel de iubire? De cățeluş? Voia să se mărite cu el?

— Iubire adevărată. Da. Era aşa de romantică şi de dulce cu el.

— Nu ți-am cerut biografia ei. Era doar o pasiune de moment sau treabă serioasă?

— Probabil că-şi dorea să se mărite cu el, dar…

— Răspunde la întrebări şi-atât. Ea îl iubea. El o iubea. Şi cu asta basta.

Lui George i se zbătea un ochi şi Kobulov putea să-şi dea seama că se concentra şi-şi alegea cu mare grijă cuvintele.

— Păi…

— Bun aşa. Minka aia e o adevărată frumuseţe. Prietena ta?

— Nu.

— Ai pupat-o?

— Nu.

— Ai futut-o?

— Nu, sigur că nu.

George a roşit şi a dat să-şi acopere faţa cu mâinile.

— Păi de ce, eşti vreun fătălău? Kobulov a zâmbit, delectându-se cu puterea pe care-o avea asupra băiatului. Ai văzut? Ştiu totul despre tine. Loşa mi-e vechi prieten. Da, da, am petrecut clipe frumoase împreună, pot să-ţi spun.

Kobulov s-a sculat în picioare, a trântit uşa şi s-a dus în următoarea cameră de anchetă, unde Andrei Kurbski era interogat de subalternul lui cel ager, Moghilciuk.

— Roza îl adora pe Nikolaşa, spunea Andrei. Ar fi făcut orice pentru el.

— Şi băiatul cum se purta cu ea? a întrebat Kobulov, preluând frâiele.

— El ţipa la ea. O subestima. Era un adevărat tiran. Mereu trebuia să comande el.

— Ăsta-i cooperant? l-a întrebat Kobulov pe Moghilciuk.

— Da, sunt, a spus Andrei.

— Păi să faci bine să fii, i-a zis Kobulov. Pentru că ştim ce hram porţi, şi nu eşti ca ceilalţi. Nu trebuie să ne purtăm cu mănuşi cu tine, Kurbski. Eşti fiul unui duşman al poporului care s-a strecurat în şcoala aia, printre tineretul de aur. Iar noi ne punem acum următoarea întrebare: nu cumva tu ai pus la cale crimele?

Andrei s-a albit la faţă.

— Nu!

— Dacă se dovedeşte că ai avut vreo legătură cu aceste crime, *Vişka* e ceea ce o să capeţi.

Kobulov folosea acronimul pentru pedeapasa supremă: moartea. „Un glonț în ceafă.” S-a întors către Moghilciuk.

— Îl crezi, tovarăşe colonel?

— Nu sunt sigur că-l cred, tovarăşe general, a spus Moghilciuk.

— Nici eu. Aşadar, Roza şi Nikolaşa erau supremii îndrăgostiți. Spune-ne ce a intervenit, Andrei?

— N-aş spune că Nikolaşa era…

— Ce s-a schimbat? Ce l-a făcut s-o ucidă? Ori îmi spui, ori te fac praf şi pulbere.

Kobulov a observat că Andrei îşi tot încleşta mâinile ca să nu-i mai tremure.

— Bănuiesc… bănuiesc că Nikolaşa a aflat despre numirea tatălui său în Mexic.

Kobulov a bătut din palme.

— Sigur că da! Numirea! Nikolaşa urma să plece!

L-a apucat pe Moghilciuk de brațu-i plăpând, l-a tras afară din încăpere şi după el pe coridor. Perspectiva unui caz rezolvat în câteva ore îi făcea nările să freamăte.

Minka a ridicat ochii spre cei doi bărbați care intraseră în camera de anchetă. Unul era colosul plin de pietre prețioase, cu părul cârlionțat, celălalt era colonelul roşcovan şi ochelarist, mohorât ca un contabil.

— Minka, a zis colosul. Când a aflat Nikolaşa despre numirea în Mexic?

— Cu o zi înainte de Parada Victoriei.

— Era încântat? a întrebat roşcovanul, aplecându-se deasupra ei. Minka a simțit că i se făcea rău dintr-odată.

— Nu. A spus că el va refuza să plece.

— Bun aşa! a zis colosul, pocnind din palme. Tovarăşe Moghilciuk, hai să fumăm o țigară.

*

Afară, pe coridor, cei doi bărbați s-au strâns unul în altul.

— Ce credeți, tovarăşe general?

Cu aristocrații de genul lui Kobulov era indicat să foloseşti titlurile şi gradele ori de câte ori se putea.

— Suntem aproape, tovarăşe general?

— A meritat să-i aducem pe toți, a răspuns Kobulov. Şi-a frecat mâinile. Să mergem şi să-i raportăm lui Lavrenti Pavlovici Beria. O să fie mulțumit de noi, nu?

16

Doctorița Daşka Dorova şi-a pus preocupată halatul alb, a închis uşa cabinetului său aflat la ultimul etaj din Kremlevka, Clinica Kremlinului, şi s-a aşezat pe sofaua de catifea.

Era o încăpere primitoare amenajată în stil vechi, confortabil, cu covoare persane care se suprapuneau parțial, picturi în ulei cu păduri şi conace de la începutul secolului, un stand pentru umbrele din piele cafenie, două scaune moi de piele şi sofaua. În dreapta, se găsea un pat medical, cu o draperie albă de jur-împrejur.

Ea stătea de obicei la un birou vechi, cu blatul acoperit de piele verde şi două telefoane de bachelită pe o latură. Portretul lui Stalin – întotdeauna o indicație a importanței funcționarului – avea dimensiuni medii, nu era vreun original de Gherasimov şi nici măcar pictat în ulei, dar seiful ei era unul mare, deoarece dosarele medicale ale conducătorilor constituiau secrete de stat.

Rămasă în sfârşit singură, a constatat că respira accelerat. Nu te pierde cu firea, Daşka, şi-a spus. Presiunea multiplelor roluri – mamă, soție, medic, ministru – era sufocantă; şi asta nu era totul. Nu mai făcea față şi ceva, indiferent cât de prețios, se cerea sacrificat. Până şi acasă trebuia să fie cu băgare de seamă: Ghenrih era convins că partidul şi „cavalerii săi neînfricați”, aşa cum numea el poliția secretă, nu puteau să dea greş. Exista un model de comportament bolşevic, iar el, în calitate de conştiință a partidului, avea puterea să decidă şi să vegheze la aplicarea lui, pentru că tovarăşul Stalin îi acordase încredere acum. Ghenrih hotăra fiecare detaliu al vieții ei, trebuia s-o facă. Se număra printre conducătorii bolşevici şi nimic – nici decorațiunile casei lor de la țară, nici rețeta pentru masa de prânz, nici regulile destinate copiilor – nu era prea neînsemnat ca să nu-şi dea el cu părerea. Iar acest lucru o făcea pe Daşka să se simtă în

siguranță. Numai pasiunea ei pentru modă se sustrăsese întrucâtva controlului lui Ghenrih.

Dar acum o arestaseră pe Minka, draga ei Minka. Pe dinafară, Daşka se arăta veselă şi exuberantă, dar înăuntrul ei era un talmeş-balmeş de emoții şi spaime. Minka, iubita mea, unde eşti? Eşti teafără? murmura ea. Răspunde-le la întrebări şi vino acasă. Slavă Domnului, ceilalți copii ai ei erau în siguranță.

Îi iubea nespus de mult pe toți patru, fireşte, dar Senka, cel de-al patrulea, ultimul, pruncul adus pe lume la treizeci de ani, replica ei în miniatură, cu fața lui prelungă, buzele cărnoase, pistruii presărați pe năsuc şi tenul măsliniu, era bucuria ei. Nimic altceva, nicio ambiție, nicio pasiune indiferent cât de îndrăgită nu conta pentru ea mai mult decât Senka, „Profesoraşul” ei.

A închis ochii. Parcă-i bătea o tobă în cap; îi zvâcneau tâmplele. Măcar dacă Ghenrih ar sta de vorbă cu ea, dacă ar putea să mai lase puțin deoparte regulile, controalele şi regulamentele lui. Aşa cum stăteau lucrurile, se simțea complet singură.

— Tovarăşă doctor, aveți o programare peste cinci minute, s-a auzit vocea asistentei din difuzorul de pe birou.

Daşka avea două birouri: unul se afla la Ministerul Sănătății, iar celălalt aici, la Kremlevka, locul unde „tovarăşii cu răspundere” erau tratați de cei mai buni specialişti. Când începuse ea lucrul, Kremlevka se găsea chiar în interiorul Kremlinului, dar acum fusese mutată într-un nou sediu, pe strada Granovski, aproape de clădirea unde locuiau mulți dintre conducători.

Provenind dintr-o familie evreiască din Galiția, Daşka studiase medicina la Odessa. După mai mulți ani de-a lungul cărora lucrase ca medic cardiolog, o avansaseră la Kremlevka, unde devenise medicul de nădejde al multora dintre conducători. Cei mai mulți sufereau de hipertensiune, arterioscleroză şi alte boli cronice asociate cu munca în exces, alimentația bogată în grăsimi, stresul, lipsa de mişcare, obezitatea şi alcoolismul.

Tovarăşul Andreev: dureri de cap. Tratament: cocaină. Tovarăşul Jdanov: afecțiune cardiacă şi alcoolism. Tratament: repaus total, fără alcool. Tovarăşul Beria: obezitate; alcool în exces. Tratament: dietă vegetariană.

Apoi, spre sfârşitul anului 1944, tovarăşul Molotov o convocase la Consiliul de Miniştri de la Kremlin.

— Luați loc, tovarăşă doctor, îi spusese, cu vocea lui de robot.

Daşka observase că avea un cap sferic, dotat cu lornion, conectat aproape direct la trunchi, fără cine ştie ce gât.

— Dați-mi voie să trec direct la subiect. Cum vi s-ar părea postul de ministru al Sănătății?

Daşka s-a tras surprinsă – şocată chiar – înapoi.

— Sunt medic, a protestat ea. Nici să conduc Kremlevka nu e tocmai ideal pentru mine. N-am avut niciodată atribuțiuni guvernamentale.

— Tovarăşul Stalin doreşte să începeți de mâine.

Molotov şi-a coborât privirea. În fața lui, pe birou, se afla un bilețel mâzgălit cu creion roşu. În timpul scurtei lor întrevederi, ea a izbutit să-l descifreze: *Tov. Molotov. Ministrul Sănătății nu face treabă bună. Demite-l şi numeşte-o pe cardioloaga de la Kremlevka. I. St.*

Tovarăşul Stalin nici măcar nu-şi amintise numele ei, şi-a dat Daşka seama, dar nici nu se cunoscuseră vreodată. Cum nu avea ambiții speciale şi nu umblase niciodată după o astfel de promovare, pesemne o recomandase cineva: Jdanov sau Beria?

Daşka avea o chemare puternică: iubea medicina, îi făcea plăcere să ajute oamenii şi năzuise dintotdeauna să devină medic. Desigur, savura finețurile vieții, mai cu seamă hainele la modă (de preferință, importate de la Paris), însă trăia pentru familia ei sau mai exact pentru copii.

Acum, la ora 9:30 dimineața, avea o programare care în mod normal n-ar fi preocupat-o. Dar nu-şi putea lua gândul de la Minka şi-şi făcea griji şi pentru ceilalți tineri. Nu dormise deloc, iar partea cea mai proastă era că nu putea să-i ajute cu nimic. Cu absolut nimic.

Îi cunoştea pe conducători. Îi văzuse la bustul gol. Le ştia secretele de ordin medical şi, deseori, mai mult decât atât, fiindcă până şi demnitarii bolşevici simțeau nevoia să i se destăinuie doctorului.

Daşka îşi aştepta următorul pacient, cu siguranță un bărbat puternic, care ar fi putut obține eliberarea Minkăi. Dar ar fi încălcat regulile dacă ar fi solicitat ajutor special.

Nu, trebuia să continue ca şi când draga ei Minka nu s-ar fi aflat la nici doi kilometri distanță, într-o celulă din cea mai temută închisoare din Europa. Şi-a dus mâinile la față. N-avea să plângă. Nu trebuia să facă asta!

Unul dintre telefoanele de pe biroul ei a început să sune şi, scuturându-se de lacrimile care-i alunecau tăcute pe obraz, s-a ridicat şi a răspuns.

— Tovarăşă doctor, tovarăşul vă aşteaptă.

Daşka s-a privit în oglindă. Se dăduse cu puțin rimel ca să-şi ascundă ochii căprui obosiți şi-şi prinsese părul cel negru într-un coc sever, dar era prezentabilă. De la mama ei învățase că trebuie să arăți cu atât mai bine, cu cât e mai mare provocarea. Ştia că era o femeie frumoasă.

Şi-a îndreptat umerii, şi-a prins stetoscopul de gât, a deschis uşa şi a afişat surâsul ei orbitor.

— Poftiți înăuntru, tovarăşe.

*

— Tovarăşul Beria nu este în biroul său, a spus consilierul care răspundea de agenda complicată a lui Beria. Vă rog să aşteptați.

I-a făcut semn din cap lui Kobulov să se aşeze în celălalt capăt al anticamerei goale.

Kobulov a scos un mormăit şi şi-a depus trupul mătăhălos pe canapeaua de piele, resemnându-se să aştepte.

După zece minute, a sunat unul din telefoanele de bachelită de pe biroul consilierului.

— Tovarăşe Kobulov, tovarăşul Beria la telefon, a zis consilierul.

Kobulov a apucat nerăbdător receptorul.

— Lavrenti Pavlovici, a spus el, am rezolvat cazul. Da, vă spun că da. L-am închis! Păi…

Aici, Kobulov a rânjit triumfător spre Moghilciuk, care-l venera în mod deosebit pe Beria.

— Lucrurile stau în felul următor: Nikolaşa Blagov o iubeşte pe Roza Şako. Ea îl iubeşte pe el. Vor să se căsătorească. El este un degenerat şi un prăpădit care dă din gură întruna despre moarte. Ea e ca o petală de trandafir, prostuță, numai zâmbet, dar el o iubeşte la nebunie. Literalmente. Aude că taică-su va fi trimis în Mexic. O va pierde pe Roza. Poate că n-o va mai vedea niciodată. Aşa c-o ucide şi apoi îşi ia şi el zilele. Rezolvat!

Tăcere, cu excepția unei voci metalice care zbiera din receptor. Kobulov s-a îndreptat treptat până când a luat poziția de drepți.

— Am înțeles. Desigur. Ne prezentăm numaidecât acolo, Lavrenti Pavlovici!

Kobulov a trântit receptorul, cu inima bătându-i nebuneşte şi palmele transpirate.

— Dobitocule!

L-a înşfăcat de braț pe Moghilciuk şi l-a împins afară din anticamera lui Beria. Imediat ce-au ieşit pe coridor, i-a tras un pumn în figură:

— Nici vorbă să fie rezolvat, ba m-ai făcut şi de râs în fața tovarăşului Beria!

— Dar eu… aaah!

Moghilciuk s-a dat înapoi şi şi-a dus mâna la obraz. Stalin recomandase odată conducerea prin forța pumnului. Aceasta era autoritatea bolşevică. Dar îi sângera buza.

— M-ați tăiat cu inelele!

— Vrei să-ți mai trag una în mutră, pămpălăule? Hai! a tunat Kobulov, pornind cu paşi mari pe coridor şi ieşind în curtea unde aştepta un grup de şoferi.

Au coborât într-un Packard colina din jurul Kremlinului şi au luat-o pe Gorki, cotind apoi pe Granovski. Dar nu s-au oprit în dreptul casei unde locuia familia Satinov, ci şi-au continuat drumul.

*

La capătul străzii, maşina a virat la stânga, în fața unei clădiri fără nume. De la două gherete succesive de pază li s-a făcut semn să intre. Kobulov şi Moghilciuk, care îşi ținea acum o batistă la gură, au sărit din maşină şi au urcat scările în grabă. Nişte infirmiere cu şorțuri şi un doctor în halat alb fumau în holul clădirii, unde stăteau de pază patru agenți cu petlițe albastre, dotați cu automate PPŞ.

Colonelul Nadaraia, şeful pazei lui Beria, un bărbat scund şi voinic, cu părul blond şi ochii puțin bulbucați, îi aştepta la capătul holului. S-a pupat cu Kobulov aşa cum fac tovarăşii de pahar.

— Dă-i bătaie, Taurule, i-a spus el în gruzina lor maternă. Şi cine-i amicul roşcovan cu buza spartă? Dă-i bătaie. Te aşteaptă!

Unul din oamenii lui Nadaraia ținea deschisă uşa liftului, deşi mai mulți doctori şi infirmiere aşteptau să se urce. Au coborât două etaje şi, când s-au deschis uşile, au dat de alți doi agenți de pază.

— Pe aici! a spus un al treilea şi i-a condus, pe un culoar cu gresie albastră, prin două uşi batante. Kobulov a observat că, pe măsură ce se afundau mai mult în clădire, se făcea tot mai frig, iar mirosul de formaldehidă şi săpun fenolic devenea tot mai înțepător. În cele din urmă, au pătruns într-o sală rece, cu faianță albă şi şănțulețe în podeaua de ciment ca un abator. Înaintea lor se întindea un perete întreg cu uşi de oțel.

— Aha, aici mi-erai, Sherlock Holmes! De ce ai întârziat atâta? Te pomeneşti că rezolvai alte cazuri, grăsan prost ce eşti?

Lavrenti Beria, într-un sacou bej de vară, cu cămaşă georgiană înflorată deschisă la gât şi pantaloni largi din in, stătea între două mese albe solide.

— Păi tu îți închipui că n-am altceva mai bun de făcut? Nevastă-mea e plecată la Gagra şi mă aşteaptă o fetişcană de paisprezece ani la dacea.

— Îmi cer iertare, Lavrenti Pavlovici, a spus Kobulov, făcând o uşoară plecăciune.

— Tovarăşul Stalin va cere un raport în seara aceasta. Dar nu te mai năpusti aşa, Taurule. Uite-aşa ajungem să greşim. Durează atâta cât durează.

Beria a aruncat o privire spre Moghilciuk.

— Ce-ai pățit la buză?

— M-am ciocnit de o uşă.

Beria a izbucnit în râs.

— Se văd urmele inelelor lui Kobulov. Nu mai da vina pe subalterni, Taurule. A fost teoria ta, nu? Profesore Şpighelglaz, unde sunteți?

— Aici sunt! a cântat un glas fonf, cu accent idiş. Simplu, foahte simplu, tovarăşi.

Beria s-a dat la o parte şi profesorul Şpighelglaz şi-a făcut apariția, cu nişte ochelari cu ditamai rama neagră, care păreau imenşi pe chipul lui ascuțit. Halatul alb pe care-l purta se asorta cu claia lui de păr cărunt încrețit.

Profesorul avea o alură atât de spectrală, încât fusese acoperit cu totul de trupul burduhănos al lui Beria.

— Domnilor, am ceva să vă arăt.

— Fă-o cum trebuie şi te întorci în laboratorul tău tihnit din *şaraşka*. N-o faci cum trebuie, ajungi la doborât de copaci dincolo de cercul polar.

— Ahh, nicio phimejdie de aşa ceva! Profesorul Şpighelglaz părea încântat să aibă un astfel de caz interesant. Putem thece mai departe? Să-i scoatem aşadar pe tinerii noştri oaspeți nocturni. Aşa le spunem aici, oaspeți nocturni.

I-a făcut semn unui tânăr cu ochii adânciți în orbite, care arăta de parcă ar fi petrecut prea multă vreme în compania morților. Asistentul a deschis uşile de oțel şi a tras afară o platformă metalică pe care stătea culcat trupul gol, ca de ceară, al unui adolescent roşcovan. La ieşirea platformei, au coborât nişte picioare cu rotile, permițându-i tânărului cu ochii încercănați să tragă targa lângă una dintre cele două mese solide. Apoi, împreună cu un alt asistent, a ridicat-o pe masă.

— Ia să vedem, domnilor.

Lui Kobulov îi făcea plăcere să i se spună domn – profesorul vorbea ca şi când revoluția n-ar fi avut loc niciodată, iar el şi Beria ar fi fost doi generali aristocrați.

— Cine sunt oaspeții noştri nocturni? *Ach ja*. Blagov, Nikolaşa. Optsprezece ani, a zis profesorul, citind de pe o etichetă legată la degetul mare de la picior.

Cadavrul i se părea lui Kobulov că arăta ca şi când ar fi fost filetat: linii roşii zimțate – ca de cale ferată, pe o hartă din carne, sau ca un fermoar de piele – se întindeau în jurul capului, acolo unde începea părul, şi coborau de la beregată spre centrul toracelui, despărțindu-se în dreptul taliei. Totul era curat şi îngrijit, cu excepția fălcii şi gurii. Oricât de mult s-ar fi chinuit cineva, n-ar fi reuşit să le facă la loc. Asistenții s-au întors apoi la uşile de oțel. De această dată, un trup gol feminin a fost aşezat pe cealaltă masă. Şi acesta, cu o etichetă pe degetul de la picior.

— Şako, Roza. Optsprezece ani.

Beria a fluierat printre dinți, privind-o pe adolescentă.

— Ce păcat că n-am dat de ea când era încă în viață, nu-i aşa, Taurule?

— Nu-i genul meu, a spus Kobulov, cu un rânjet. Cam prea drăguțică pentru mine.

Beria s-a întors spre profesor.

— Începe cu băiatul, i-a ordonat.

— Ahh da, Lavrenti Pavlovici. Ei bine, e destul de evident atunci când cercetăm rănile. Băiatul are o rană dihectă de glonț tras dintr-un revolver Mauser militar. O împuşcătură.

S-a aplecat deasupra feței lui Nikolaşa.

— Există în gură o rană de inthare, care a zdrobit falca şi a trecut prin cutia chaniană, phovocând o thaumă catasthofică.

A răsucit capul băiatului, cu părul roşcat pieptănat pe spate.

— Iar aici este rana de ieşihe, în spatele capului. Moahte fulgehătoare.

— Şi fata? a întrebat Beria.

— Ahh da, fata. S-a mutat la masa cealaltă. Aici, pe sânul drept, domnilor, se poate vedea o singură împuşcătură în

inimă. Foahte cuhată. Am exthas glonțul. Iată-l. Îl puteți păstra, dhagă domnule general, ca amintire de la mine, ha ha. Da, s-a folosit un revolver militar obişnuit. Mauser. Moahte fulgehătoare de asemenea.

— Poftim, a zis Beria.

— Aşadar, *el* a împuşcat-o pe ea şi pe urmă s-a împuşcat singur? Aşa cum am spus eu? a întrebat Kobulov.

— Te rog, luminează-l pe camaradul meu cel greu de cap, profesore, a zis Beria.

— Prea bine, domnilor. Nikolaşa Blagov a fost ucis de un foc de armă tras de la aproximativ şapte metri. Uitați rana.

S-a aplecat deasupra mesei până când a fost foarte aproape de gura zdrobită.

— Nu există arsuri de praf de puşcă. Priviți acum rana ei.

S-a întors către masa cealaltă cu o agilitate surprinzătoare.

— Ia uitați! A ei are marginile foahte clar înnegrite. E de la mică distanță. Ea este cea care l-a ucis şi s-a sinucis după aceea. Pe el l-a făcut pulbere, iar ea, ca o sinucigaşă tipică, s-a împuşcat în inimă. Doamnelor le place curățenia, nu? Chipul ei este imaculat. Vedeți? Simplu, totul este foahte simplu.

— Mulțumesc, profesore.

Beria s-a uitat la Kobulov şi la Moghilciuk şi a desfăcut palmele.

— Ați înțeles taman pe dos, tăntălăilor. Să țineți minte că morții ăştia sunt fiica unui mareşal şi fiul unui secretar de stat. Să țineți minte pe ai cui copii i-am arestat. Puneți osul la treabă, dacă nu vreți să ajungeți să păziți lepădăturile de pe Kolîma. „Instanța” e nerăbdătoare.

Le-a întors spatele, frecându-şi mâinile.

— Bun, acum mă aşteaptă o fetişcană delicioasă de-ți vine s-o mănânci. Fragedă ca o căpşunică de vară. Şi pe urmă un meci de baschet cu gărzile.

A ieşit grăbit din morgă, urmat de colonelul Nadaraia şi de celelalte gărzi de corp.

— Câtă energie are tovarăşul Beria, a rostit încet Kobulov. Şi ce minte. Fiecare clipă a fiecărei zile este organizată cu precizia unui ceas elvețian. Noi suntem nişte pigmei pe lângă

dânsul. Haide, Moghilciuk, să ne întoarcem la jocurile noastre şcolăreşti.

17

Tamara nu vorbise aproape deloc cu Herkules în apartamentul lor. Aveau microfoane? El era de părere că da. Nu putea să discute cu el în maşină, din cauza gărzilor. Şi nici la Porțile de Aur.

Astfel, în mod cu totul excepțional, după ce i-au lăsat pe copii la şcoală, i-a spus:

— Trebuie să vorbesc ceva cu tine.

— Ai timp să mă însoțeşti până la Alexandrovski Sad? a întrebat-o Satinov.

Tamara nu avea ore până la zece şi au pornit amândoi spre Kremlin pe jos în tăcere. În ziua aceea, Herkules nu purta uniforma, ci un costum de vară, cu o pălărie albă de fetru trasă pe ochi, iar Tamara l-a privit şi a remarcat ce bărbat chipeş era.

Două gărzi de corp mergeau în față, Loşa venea în spatele lor, iar maşina îi urma torcând ca o pisică la vreo douăzeci de metri în urmă. Viscolul văratic al funigeilor dănțuia în jurul lor. Pe străzi umblau tineri ostaşi, o fată în costum de marinar, pensionari cu şepci pe cap, cu ochii pe jumătate închişi, legănați de aerul blând şi domol. Tamara a observat că, uneori, aceşti spectatori somnambuli tresăreau treziți de scânteia recunoaşterii. „Acela nu era cumva...?” îşi întrebau însoțitorii, trecând pe lângă Satinov.

Dacă ar şti ei că viața noastră nu e aşa de uşoară pe cât pare, îşi zicea Tamara.

Asigurându-se că nu-i putea auzi nimeni, l-a luat de braț pe Satinov. Încă de la dispariția lui George, îşi dorise cu ardoare să discute cu el.

Îl adora pe Herkules al ei. În cercul acestor conducători neciopliți, care beau excesiv, cu neveste grase şi deprimate şi copii răsfățați, cu probleme de comportament, prietenele Tamarei ziceau adesea: „Dacă aş avea eu un soț ca Satinov... Tamara, ce norocoasă eşti”. Ea le răspundea: „E un soț

minunat, dar tare mi-aş dori să stea mai mult de vorbă cu mine...”

În pofida tuturor anilor petrecuți împreună, îi era greu să respire normal în preajma acestui om, care părea detaşat şi rece. De ce n-o alinta şi el câteodată? De ce nu putea să aibă parte de un bărbat care să vorbească cu ea şi să-i povestească ce-a mai făcut peste zi? La fel fusese şi atunci când fiul lui cel mare, Vania, murise în război. Ei îi venea să urle şi să-şi sfâşie hainele, iar el părea să *digere* doar. Se întreba dacă nu cumva el nu era de fapt atât de profund, dacă pur şi simplu nu voia să se complice sau dacă nu cumva avea, şi mai rău, inima împietrită? Plânsese o dată, dar mai apoi îi spusese: „Patria toată varsă lacrimi, Tamriko. Nu facem excepție nici noi”. Şi se întorsese pe front, lăsând-o pe ea să-i consoleze pe ceilalți copii. Acum, fiul i se afla la închisoare şi ea tot nu reuşea să găsească drumul spre inima lui.

— Herkules, ai vreo veste despre George? l-a întrebat ea.

— Niciuna.

— Dar te-ai văzut cu... *el* astă-noapte, nu?

Se referea, fireşte, la Stalin.

— Da.

— Şi n-a zis nimic?

Satinov a clătinat din cap.

— E istovit peste măsură.

— Dar Beria a spus ceva?

— Nu.

— Cât îl urăsc pe omul acela. E respingător, Herkules. Cum poți lucra cu el?

— Revoluția are nevoie de oameni ca Beria. Este cel mai bun şef bolşevic al nostru, cu toate lipsurile lui.

— E un violator, un criminal.

— Tamriko! A oftat. Să fim recunoscători că mă aflu în relații bune cu el, în aceste vremuri de restrişte.

— O, Doamne!

Aşadar, George se găsea în mâinile lui Beria. Ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Nu pot să dorm, Herkules. Sunt teribil de îngrijorată, în mod normal, îmi iubesc meseria, dar la şcoală e acum ca într-un cuib de viespi. Mă uit în bănci şi George… Andrei, Vlad şi Minka sunt cu toţii absenţi! Şi scumpa de Roza! îmi vine să plâng. Nici copiii nu se pot concentra. Unii sunt înspăimântaţi, alţii dau buzna să-şi denunţe prietenii. În cancelarie te simţi… cum era prin anii ’30. Profesorul Rimm pune la cale ceva…

Se codea să-i împărtăşească soţului intrigile meschine din cancelarie, dar nu se mai putea abţine şi totul a ieşit la iveală.

— Ce bine cunoscut îmi sună, a zis el cu un zâmbet uşor. E întocmai ca un birou politic în miniatură.

— Mi-e teribil de dor de George, şi nici măcar nu e copilul meu. Tu cum faci faţă?

— Nu prea dorm cine ştie ce. În privinţa asta, programul lui Stalin mi se potriveşte.

— Te-ai ţinut atât de tare atunci când Vania…

— Ascultă, Tamriko, a zis Satinov scurt. Trebuie să menţii aparenţele. Mai cu seamă la şcoală.

— Dar Mariko tot întreabă de George, şi ea, şi Marlen.

— Trebuie să le spui să înceteze. George şi prietenii lui vor fi trataţi cum trebuie şi se vor întoarce acasă curând. Sunt simpli martori. Doi copii au murit. Trebuie făcută anchetă. Să afle ce s-a întâmplat. Asta-i tot.

— Atunci, de ce-i aşa mare secret?

— Aşa procedăm noi, bolşevicii.

— Dar tu eşti unul dintre cei mai puternici oameni din ţară, de ce nu poţi să stai de vorbă cu cineva? Să afli când vine George acasă.

— Stalin e foarte pornit împotriva oricărui favoritism.

„Şi asta ar trebui să mă facă să mă simt mai bine?” s-a întrebat Tamara.

— Desigur, a zis ea.

— Uite, am construit statul visat de Lenin, am câştigat războiul. Când tai lemne, sar şi aşchii.

Nu iarăşi sloganul ăsta blestemat! Dar a încuviinţat supusă.

Satinov s-a oprit.
— Trebuie să plec.
A sărutat-o pe frunte şi ea l-a urmărit cu privirea la intrarea pe Poarta Spaski în Kremlin.
Câteodată, şi-a spus, e minunat să fii soția unui erou de fier; alteori, e prea dureros să găseşti cuvintele potrivite.

*

Beria s-a prăbuşit cu un şuierat astmatic lângă fata cea nouă, cu sânii ei cenuşii-verzui care se bălăbăneau ca nişte fese de cămilă. Ce repriză! Apoi, a sunat *vertuşka*, telefonul direct cu Kremlinul. Chiar nu mai poate omul să aibă o clipă de linişte? s-a întrebat, ridicând receptorul.
— Tovarăşul Beria?
— La telefon.
— Tovarăşul Stalin vă aşteaptă, a zis vocea inexpresivă a lui Poskriobîşev.
Trecuseră cinci minute după douăsprezece noaptea, dar în lumea lui Stalin era miezul zilei. Beria şi-a îmbrăcat repede obişnuita lui cămaşă gruzină țipătoare şi sacoul larg, dar s-a întors totuşi să arunce o ultimă privire spre fata de paisprezece ani care stătea goală, întinsă în patul lui, cu pielea de pe pântecele ei plat înroşită şi puțin şifonată de greutatea lui.
— Colonelul Nadaraia te va duce cu maşina acasă, i-a spus cu blândețe, aşezându-se alături de ea.
Slavă Domnului că reuşise să scape de sifilis înainte să dea peste această comoară! Dar trebuia să slăbească! Te stoarce de vlagă o fată la vârsta asta. Notă pentru tovarăşul Beria: mănâncă mai multă salată! Chiar îi tremură mâna când o mângâie pe părul cel lung şi pe pielea satinată a spatelui, deasupra feselor.
— Dar mai întâi colonelul Nadaraia îți va arăta apartamentul pe care l-am ales pentru tine şi mama ta.
— Vai, Lavrenti, mulțumesc! Ce minunat! Mama va fi aşa de fericită.
— Va fi, da, a consimțit el.
O cunoştea pe mama ei. *Ea* fusese amanta lui mai întâi.

— Eşti mulțumit de mine, nu? a întrebat ea, încruntându-se drăgălaş.

— Da, sigur că da. Ne vedem mâine.

Chiar m-a prins în mreje fata asta, se gândea el în timp ce Packardul pătrundea în viteză pe Poarta Spaski în Kremlin şi făcea o curbă până la Colțul cel Mic al triunghiularului Palat galben. Da, iată cum o perfecțiune de fată îi topeşte inima unuia dintre cei mai duri bărbați ai acestei ere a carnivorilor.

Beria a luat liftul până la etajul al doilea, şi-a prezentat permisul de liberă trecere la două rânduri de paznici (nici el nu era scutit) şi a mers cu paşi grăbiți pe interminabilele culoare acoperite cu carpetă albastră prinsă cu inele de alamă în parchet. Alte două puncte de control şi, în sfârşit, preda pistolul Nagan gărzilor din fața biroului tovarăşului Stalin.

Două globuri pământeşti cât un stat de om străjuiau de o parte şi de alta uşile. Doi miniştri şi mai mulți generali aşteptau țepeni în anticameră, ditamai adulții care-şi țineau hârtiile pe genunchi ca nişte elevi speriați. O analogie cât se poate de nimerită, şi-a zis Beria, fiindcă tocmai despre elevi, printre altele, venise să discute.

Nu mai era însă la fel de impresionat de Marele Stalin. Observase greşelile crunte ale lui Stalin din primele săptămâni de război, încăpățânarea şi panica lui, irosirea a milioane de vieți. Da, Stalin n-ar fi câştigat războiul fără sprijinul său. Nu-şi dădea oare Stalin seama că el, Beria, împreună cu „Organele” menținuseră țara unită? Beria se considera nu doar un simplu cekist, ci politicianul cel mai capabil din toată conducerea.

Bețivanul ăsta bătrân nu doar că nu-mi apreciază talentele, îşi spunea, dar se crede *el* geniu şi nu mai conteneşte cu lăudăroşenia!

— „Stăpânul” e gata să vă primească acum, a spus Poskriobîşev, cu pielea lividă şi zbârcită pe obraz de parcă ar fi suferit o arsură.

Cei doi nu se suportau reciproc: Poskriobîşev era un mâzgălici umil şi fricos, care-l ura pe Beria şi-l considera vinovat de execuția tinerei şi iubitei sale soții în 1939, după

care continuase de altfel să-l slujească pe Stalin cu credință. Beria nu putea, fireşte, să-i spună că, deşi el îi prezentase şefului probele care demonstrau că soția lui Poskriobîşev avea legături cu troțkiştii, Stalin fusese cel care ordonase uciderea ei.

În timp ce Poskriobîşev, în tunică şi pantaloni militari, îl conducea prin scurtul coridor care ducea la uşile duble, Beria a întrebat cu glas scăzut:

— E o seară liniştită?

Voia să spună: e în toane bune Stalin?

— E o minunată noapte de vară, a răspuns Poskriobîşev, adică: Da, în toane bune. Urmează să-şi vadă noile uniforme. Iată-le!

Trei tineri vânjoşi, toți atletici, au intrat în anticameră înveşmântați în uniforme de culoare crem, înzorzonate cu fir de aur împletit, care s-ar fi potrivit de minune într-o operetă de Offenbach. Unul purta chiar o mantie aurie, în urma lor, lipăia Lerner, croitorul, cu metrul şi creta în degetele lui sprintene, albite la vârfuri şi fără astâmpăr.

— Ce eleganță, a chicotit Beria.

— Stați acolo, le-a spus Poskriobîşev flăcăilor.

Apoi, a ridicat receptorul unuia dintre numeroasele lui telefoane şi a zis:

— Tovarăşe Stalin, Lerner este aici. Uniformele.

Uneori, viața chiar că era absurdă, a reflectat Beria în timp ce uşile duble s-au deschis şi Stalin şi-a făcut apariția, tras la față, cu părul cărunt zbârlit de parcă ar fi fost ras cu briciul. Avea o tunică simplă, doar cu epoleții de mareşal şi un singur Ordin al lui Lenin.

— Cine sunt ăştia? a întrebat el țâfnos, privindu-i pe tineri. Ce caută păunii ăştia aici?

Cele trei manechine au salutat. Lerner a făcut o plecăciune.

— Uniformele de generalisim pentru aprobarea dumneavoastră, tovarăşe Stalin, a spus Poskriobîşev. Lerner a venit să vă prezinte micile detalii.

Lerner, care îşi începuse cariera croind uniformele țarului, a făcut din nou o plecăciune.

— Tovarăşul Stalin îţi este recunoscător, Lerner, a zis Stalin, întotdeauna politicos cu lucrătorii din servicii.

Dar la Beria şi Poskriobîşev a mârâit:

— A cui a fost ideea? A ta, Lavrenti? Ei bine, nu mi se potrivesc. Îmi trebuie ceva cu mult mai modest. Lerner, vrei să arăt ca un portar sau un capelmaistru?

Le-a întors spatele şi s-a dus înapoi în biroul său.

— Creezi pentru tovarăşul Stalin, nu pentru Hermann Göring! i-a spus printre dinţi Beria lui Lerner. Înapoi la planşetă!

Lerner s-a retras în anticameră frângându-şi mâinile.

După ce Poskriobîşev a închis uşile în urma lui, Beria a intrat în biroul spaţios al lui Stalin, cu storuri albe încreţite care acopereau aproape toate ferestrele. Pe peretele din spate tronau portretele lui Marx şi Lenin, alături de masca mortuară a celui din urmă. O masă lungă, cu douăzeci de locuri, fiecare dintre ele dotat cu agendă şi sugativă, ocupa centrul camerei. În celălalt capăt, se găsea un birou cu o extensie pe care stăteau vreo opt telefoane de bachelită şi o măsuţă perpendiculară, formând împreună un T. Pe biroul foarte ordonat nu se afla aproape nimic, cu excepţia unui tampon, a unei scrumiere cu o pipă care avea o ţigară aprinsă în scobitura ei şi a unui pahar cu ceai aburind. În spatele biroului, erau un seif cenuşiu de înălţimea unui om şi o uşă mică, de unde şi-a făcut apariţia Stalin cu o sticlă de coniac armenesc. S-a aşezat la birou, a turnat două linguriţe de alcool în ceai, a amestecat şi apoi a ridicat privirea.

— *Gamajoba.* Vorbea adesea în gruzină cu Beria atunci când erau singuri. Ce-ai pentru mine?

— Sunt multe de raportat, Iosif Visarionovici.

— Care e planul pentru excursia în Germania?

Beria a deschis servieta de piele şi a extras câteva hârtii. Chiar şi după toţi aceşti ani, după toate urzelile împreună, succesele repurtate în război şi în edificarea statului şi toate micile lor secrete de „muncă la negru”, crimă şi tortură, Stalin îl trata pe Beria doar ca pe o slugă credincioasă, specializată în treburi murdare. Într-adevăr, existaseră vacanţe în familie la Marea Neagră – lui Stalin îi plăcea soţia

sa, Nina, şi avea încredere în fiul lui, Sergo –, dar Beria tot nu se simțea apreciat la justa valoare. Nu mai departe decât în ianuarie, la unul dintre dineurile de la Ialta, Stalin îl prezentase preşedintelui Roosevelt ca „Himmlerul meu”, în acel moment, începuse el să-l urască pe Stalin. Fanfaron bețivan! Unde ar fi fost Stalin fără el?

— Întâlnirile cu preşedintele american şi cu prim-ministrul britanic sunt programate să înceapă la 17 iulie, a spus Beria.

— Voi sosi ultimul. N-au decât să ajungă ceilalți primii, a zis Stalin.

— Am înțeles.

— Îmi lipseşte Roosevelt. Truman ăsta nici nu se poate compara cu Roosevelt. Cât despre Churchill, ăla e în stare să-ți bage mâna în buzunar ca să-ți fure o copeică. Da, până şi o copeică.

— Totul este pregătit pentru dumneavoastră la Berlin, i-a spus Beria. Distanța până la Potsdam este de 1 923 de kilometri. Pentru a asigura protecția adecvată, 1 515 agenți de la Interne şi Securitate, împreună cu 17 409 militari vor fi plasați după cum urmează: în URSS, 6 oameni pe kilometru; în Polonia, 10 oameni pe kilometru; în Germania, 15 pe kilometru. Pe traseu, vor patrula 8 trenuri blindate. Şapte regimente şi 900 de agenți de pază vă vor apăra. Securitatea internă, asigurată de Secția a şasea, va funcționa pe trei cercuri concentrice de 2 041 de oameni şi…

— Perfect, a zis Stalin, dând din mână.

Şi-a aprins din nou pipa, pufăind norişori de fum şi privindu-i cum suiau lin, cu ochii ca nişte fante umede, aproape închişi.

— Aveți totul aici în memoriu.

Beria i-a înmânat nişte foi bătute la maşină.

— Nu vreau gărzi de onoare şi fanfare la sosire. Serios vorbesc. Sunt obosit.

— Am înțeles.

— Alte noutăți despre noul armament american?

— Dispozitivul nuclear. Agenții noştri de la British Foreign Office ne informează că este aproape gata. E posibil ca

America să-l folosească împotriva japonezilor. Are o putere de distrugere uimitoare.

— Să mă ții la curent îndeaproape. Bun, cu elevii ce se mai aude?

— Am făcut nişte progrese…

— Unii dintre ei sunt la tine?

Beria ştia că „la tine” însemna în puşcăriile de care răspundea el.

— Da, patru dintre ei.

Le-a rostit numele.

— Unul din băieții lui Satinov, carevasăzică? De-a ce se jucau acolo?

— Am făcut cercetări şi am descoperit că fata – fiica mareşalului Şako – a fost cea care l-a împuşcat pe băiatul lui Blagov, Nikolaşa.

— Aha, Romeo şi Julieta, asta era?

— Ea era îndrăgostită de el. Dar lui îi sucise mințile o altă fată, Serafima Romaşkina, ştiți, fiica actriței.

— Aşa cum am bănuit eu. Un triunghi amoros.

— Ați avut dreptate. Atunci când Roza Şako a aflat că ambasadorul Blagov a fost numit peste hotare şi băiatul urma să plece cu el, ceva s-a rupt în ea şi l-a împuşcat.

— Şi pe urmă s-a împuşcat singură?

Sinuciderea reprezenta un subiect sensibil pentru Stalin: soția lui, Nadia, se împuşcase. Un moment lung de tăcere.

— Nadia ar fi avut patruzeci şi trei de ani acum.

Stalin a oftat, apoi şi-a venit în fire. Tăcere. Nu se auzea decât un om bătrân pufăind din pipă.

Beria aştepta. Ştia că Stalin se gândea la „Cazul copiilor”. Lui Beria nu-i făcea nicio plăcere să interogheze adolescenți. Era ceva supărător şi cumva prea apropiat de propriul său fiu iubit, care frecventase tot Şcoala nr. 801. „Sunt doar nişte copii nevinovați. Haideți să le dăm drumul”, era tentat să afirme. Numai că el şi Stalin ştiau mai bine decât oricine că nu exista pe fața pământului vreun alt mijloc mai puternic prin care să ții pe cineva sub control decât să-i ameninți copiii. Şi-a ridicat ochii tulburi şi lipsiți de culoare şi privirea lui a întâlnit-o pe cea nemiloasă a lui Stalin.

— Şi zici că erau costumaţi ca de bal mascat?

Un rictus de tigru.

— Exact, a spus Beria.

Stalin şi-a scuturat pipa. Aştepta acum. Beria a căutat printre foi şi a citit din raportul lui Kobulov.

— Amândoi copiii decedaţi erau membri ai unei grupări secrete numite „Clubul romanticilor fatali”. Apartenenţă pe bază de selecţie şi tăinuită. Întâlniri clandestine în cimitire. Obsesie pentru romantism şi moarte.

— Şi ce citeau, Dracula? a întrebat Stalin, nedumerit.

— Puşkin.

— Măcar studiau literatură de calitate.

— Precum aţi sesizat imediat, e o poveste de dragoste între adolescenţi. O chestie răsuflată. Să le dăm drumul copiilor acum?

Beria şi-a regretat pe loc vorbele.

— Ştii ce făceau acolo?

— Kobulov zice că se jucau ceva care se numea Jocul.

— Şi lui Kobulov nu i-a dat prin cap să afle ce era acest Joc? Şi de unde a făcut rost de armă Roza Şako?

Beria ştia că Stalin nu-şi iertase niciodată cumnatul pentru vina de a-i fi dat soţiei sale pistolul cu care se împuşcase.

— Mai sunt destule de făcut în „Cazul copiilor”.

Stalin s-a lăsat pe spate în scaun şi a apăsat un buton care a acţionat o sonerie afară.

Poskriobîşev a deschis uşa şi a rămas în poziţie de drepţi, cu agenda ridicată şi creionul pregătit.

— Da, Iosif Visarionovici?

— Saşa, să invităm câţiva tovarăşi la un film şi la o gustare. Sună-i pe tovarăşul Satinov şi pe ceilalţi şapte.

Trecuse deja o jumătate de oră după miezul nopţii. De la Vladivostok, la răsărit (unde trupele sovietice fuseseră comasate pentru a ataca Japonia), şi până la Berlin, la apus, dormeau ruşii şi noile popoare supuse, nu însă şi conducătorii lor. La Moscova, miniştrii, mareşalii şi cekiştii aşteptau în birourile lor să plece tovarăşul Stalin de la serviciu. Acum, că Stalin îi convocase pe cei şapte la cină,

Poskriobîşev urma să-şi anunțe câțiva prieteni privilegiați că puteau să se ducă şi ei acasă.

— Eşti ocupat mai târziu, tovarăşe Beria?

— *Didi madlobt*, mulțumesc foarte mult, a zis Beria în georgiană. Ocupat mai târziu? Cine îndrăznea să fie ocupat mai târziu? În niciun caz el, asta era sigur.

18

La ora unu noaptea, ochiul lui Iuda din uşa celulei lui George Satinov s-a deschis cu un clic. El dormea pentru prima dată aşa cum trebuie, convins că interogatoriile se sfârşiseră. Anchetatorii păruseră mulțumiți de răspunsurile lui, după care fusese dus înapoi în celulă şi primise o masă. Acum, dintr-odată, s-a temut că urma şi altceva. Zăngănitul legăturii de chei, pocnetul cizmelor pe ciment şi apoi, peste câteva clipe, zăvoarele au scârțâit.

— Îmbracă-te. Acum.

A auzit cum se descuiau alte zăvoare, cum se deschideau alte uşi şi s-a întrebat cine se mai afla acolo de la el din şcoală. Străbătând coridoarele sub escortă, auzea paşii unui alt deținut în urma lui. Să fi fost Vlad? Sau Minka? S-a rugat ca Minka să fie teafără şi ca nimeni altcineva să nu mai fi dat de necaz: nici Serafima şi nici Andrei. Îşi dorea foarte mult s-o vadă pe Minka, pentru ca ea să ştie că era aproape şi că n-o trădase. „Oare oi fi îndrăgostit de ea?” s-a întrebat. „Cum poți să ştii aşa ceva?”

Şiruri de uşi de celule, miros de dezinfectant şi sudoare la concurență, scări metalice.

— Privirea drept înainte! Nicio vorbă! a lătrat scurt unul dintre gardieni.

— Arestat, treci în boxă, i-a ordonat celălalt, şi a fost introdus cu forța într-o boxă de metal ca un coşciug vertical: uşa s-a închis, s-a răsucit un zăvor. Respirând greu, George a început să transpire. A auzit cum se apropia un alt arestat ca şi el şi cum i se poruncea şi lui:

— Privirea drept înainte! Nicio vorbă!

După mers şi după respirație, şi-a imaginat că era Minka. Şi-a întins gâtul o clipă şi s-a pregătit să strige: „Minka! Tu

eşti? Ştiu că eşti aici!” Dar coridorul s-a golit îndată din nou, coşciugul a fost descuiat şi a putut să respire iar liber. Sus pe scări şi apoi în jos, prin mai multe uşi etanşate. În timp ce-l duceau către camerele de anchetă, auzea în minte glasul mânios al tatălui său. „Vă strâng de gât cu mâna mea”, îi avertizase pe George şi pe Marlen, dacă urma să afle că erau implicați în chestiunea împuşcăturilor. Şi iată că George era. Ce-avea să zică tatăl său?

În cameră, George l-a regăsit nu doar pe Moghilciuk, roşcovanul ochelarist, ci şi pe uriaşul Kobulov. Ambii erau încordați şi concentrați. Se terminase cu glumele.

— Suntem aproape gata să vă trimitem acasă, a spus Moghilciuk. A întins o ceaşcă de cafea şi i-a pus-o în față. Pentru tine!

— Mulțumesc, a zis George. A sorbit din cafea. Lucrați mereu şi noaptea?

— Doar ştii de la tatăl tău cum merg lucrurile, i-a răspuns Moghilciuk.

— Bun, a spus Kobulov, bătând darabana cu degetele pline de inele, care semănau cu nişte gândaci încărcați cu diamante în spinare. Să ne spui doar atât: ce era Jocul?

— Jocul? a întrebat George, surprins.

— Vrem toate detaliile, a explicat Moghilciuk.

— Era un soi de pantomimă de fapt.

— Cine o dirija?

— Nikolaşa şi Vlad.

— Şi vă costumați ca la bal?

— Da, dar ce importanță are? N-are nicio legătură cu ceea ce s-a întâmplat.

— Lasă-ne pe noi să decidem asta, a zis Kobulov. Continuă.

*

Minka a clătinat din cap.

— Nu l-am luat niciodată în serios. Mi se părea absurd.

— Dar ce era de fapt acest Joc, arestată Dorova? a întrebat Kobulov.

— Era o reconstituire.

— Ce fel de reconstituire?
— Literară sau istorică.
— M-ai băgat în ceață, fato. Ciripeşte odată. Trebuie să avem totul gata până în zori.
— Uneori era chiar moartea lui Puşkin. Reconstituiam duelul în care a fost ucis…

*

— Alteori, a continuat Vlad în cea de-a treia cameră de anchetă, era duelul din *Oneghin* de Puşkin.
— Cine lua hotărârea? a întrebat Moghilciuk.
— Nikolaşa.
— Şi pe urmă?
— Împrumutam costumele şi ne prezentam la cimitirul unde Nikolaşa conducea ceremoniile.
— Ceremoniile? a repetat Kobulov, care se sprijinea acum de perete, fumând țigară de la țigară.
— Obişnuiam să intonăm anumite lucruri.
— Ce lucruri? s-a aplecat Kobulov peste Vlad, suflându-i fumul în față.
— Mă băgați în sperieți, a spus Vlad.
— Am să te bag eu de-a binelea în sperieți dacă nu-i dai drumul mai repede.
— Păi, la început… Nikolaşa se uita în „Cartea lui de catifea a iubirii” şi spunea ceva de genul „Tovarăşi romantici, ne-am adunat aici să celebrăm pasiunea mai presus decât ştiința. Lipsiți de dragoste, să murim tineri”. Şi toată lumea repeta: „Lipsiți de dragoste, să murim tineri!”
Kobulov a clătinat din cap şi şi-a golit plămânii de fum cu o tuse cleioasă.
— Băi, mie asta îmi sună a magie!

*

— Asta a fost şi impresia mea, a încuviințat Andrei. Am luat parte o singură dată la întrunirile acestui club secret. M-a pus pe gânduri. Era ceva antisovietic. Însă nimeni nu lua în serios lucrurile, în afară de Nikolaşa, Vlad şi Roza.
— Intona şi ea alături de ceilalți?
— Da, şi pe urmă a întrebat: „Cine moare astă-seară?”

— Astea sunt chestii tenebroase, a spus Kobulov. Zi mai departe, arestat Kurbski.

— Apoi, Nikolaşa a hotărât cine urma să-i joace pe Oneghin şi pe Lenski. Oneghin îl omoară pe Lenski în duel.

— Şi dup-aia?

— Am pus în scenă duelul, citind versurile.

— Cu ce fel de arme?

— Pistoalele de duel de la teatru.

— Şi pistoalele astea de duel trăgeau cu gloanțe oarbe?

— Da.

— Deci nu existau arme adevărate?

— Eu unul n-am văzut aşa ceva.

*

— Şi deci îşi alegeau pistoalele din trusă, apoi, ținându-le îndreptate în sus, făceau paşii, a zis George.

— Ca la un duel adevărat? a întrebat Moghilciuk, părând interesat pentru prima oară în acea noapte.

— Da. Câteodată, număram eu.

— Ce numărai?

— Paşii la duel. Trebuia să spun: „V-apropiați!” În seara aceea, Nikolaşa îl juca pe Oneghin, iar Roza pe Lenski, şi începuseră să facă paşii la capătul îndepărtat al podului. Costumați. Era aglomerație, dar respectam totdeauna poemul cu sfințenie.

— Şi ce-au spus?

— Nu mai țin minte exact.

— La dracu’, arestat, nu mă aflu aici ca să-mi ții o prelegere literară!

— Lenski a încercat să țintească, dar Oneghin – adică Nikolaşa – a fost mai rapid.

— Şi deci ai văzut pistoalele? a întrebat Kobulov.

*

— Da. Chiar pistoalele de duel de la teatru, a zis Minka.

— Şi cum arătau în seara aia?

— Aşa cum arătau întotdeauna. Nu prea eram atenți, tovarăşe general.

— Păi ce făceați?

— Beam vodcă. Şi râdeam. George, Andrei, Serafima…
— Nu vă uitați?
— Podul era înțesat de oameni şi îi tot pierdeam din vedere pe Nikolaşa şi pe Roza… Oricum, noi am crezut că era o glumă.
Minka a început să plângă.

*

— Eu am luat-o în serios, a recunoscut Vlad.
S-a frecat la ochi, scuturând compulsiv din degete, şi pentru Kobulov era clar că se afla încă în stare de şoc.
— Câțiva dintre ceilalți doar se prosteau pe-acolo şi stricau toată seara. Însă Jocul era un omagiu serios adus lui Puşkin. Nikolaşa se înfuria când ceilalți se prosteau.
— Concentrează-te, arestat Titorenko. Povesteşte-ne ce s-a întâmplat.
— Roza fiind Lenski, ea era aceea care trebuia să moară.
— Cum obişnuiați să vă pregătiți pentru roluri?
— Eu aveam costumul: redingotă, cizme, pălărie tricorn. Cel care juca rolul lui Lenski, Roza în cazul acesta, avea pregătit nişte sânge artificial de la teatru.
Sânge artificial, şi-a notat Moghilciuk.
— Au făcut paşii. Nikolaşa a tras piedica pistolului.
— Şi Roza a luat linia de ochire?
— Da.
— Nikolaşa a țintit?
— Da, şi a recitat versurile din Puşkin unde se relatează duelul: *Oneghin trage foc deodată!*
— N-am nevoie de poezia ta tâmpită! a bătut în masă Kobulov. Dă-i drumul mai departe!
— Era de mare efect. Nikolaşa trăgea cu pistolul, iar Roza urma să se prăbuşească în timp ce noi am fi recitat:

Poetul nu mai este viu.
Sfârşit e prea de timpuriu:
O floare ce sub vânt amarnic,
În zori, din viță s-a desprins…

*

Moghilciuk s-a aplecat înainte.

— Dar el n-a tras cu pistolul, nu-i aşa?

— Nu, a zis Andrei. Oneghin ar fi trebuit să-l ucidă pe Lenski. Urma:

În sanie atent l-aşază;
Acasă duce-un groaznic dar.

— Ceea ce nu s-a mai întâmplat, nu?

— Nu, pentru că se tot băgau nişte marinari beți, iar podul era atât de ticsit încât ne-am răzlețit cu toții…

— Dar Nikolaşa şi Roza aveau încă pistoalele în mâini?

— Cred că da. Noi ne uitam după ei. Băuserăm cu toții vodcă şi ne prosteam pe-acolo. Dar nu-i mai vedeam. Şi pe urmă am auzit deodată două împuşcături.

Şi-a dus mâinile la urechi şi l-a privit pe Kobulov, copleşit de durere.

— Le mai aud şi acum. Bum! Bum! Chiar şi acum!

*

— *Ăsta* era Jocul?

Kobulov s-a scărpinat în capul cârlionțat. Era ora patru dimineața şi ei ieşiseră pe coridor, într-o pauză.

— *Asta* era tot?

— Ridicoli copii, a încuviințat Moghilciuk.

— Şi au murit pentru pantomima asta infantilă. Kobulov s-a scărpinat obosit pe obraz. Hai, tovarăşe. Înainte de a prezenta raportul, trebuie să completăm şi ultima verigă lipsă.

*

— Aşa, George, a stăruit Moghilciuk. Aproape am ajuns la liman. Dar trebuie să te întreb despre arma crimei. Era un pistol militar Mauser şi l-am găsit pe caldarâm. Acuma, noi ştim cine pe cine a ucis…

— Nikolaşa a omorât-o pe Roza, ticălosul, a sărit George înverşunat.

— Tu să răspunzi doar la întrebare, băiete. Avea Nikolaşa pistol?

George s-a lăsat pe spate în scaun.

— Habar n-am. Dar sunt sigur că părinții lui țin arme în casă.

— Şi eu sunt sigur de acest lucru. Dar să presupunem că nu Nikolaşa a fost cel care a tras cu Mauserul. Să presupunem că a fost Roza.

*

— Ai văzut vreun pistol Mauser la Roza, arestato? a întrebat-o Kobulov pe Minka.

— Nu. Nikolaşa era cel obsedat de arme şi de moarte.

— Şi l-ai văzut pe Nikolaşa cu vreun pistol?

— Da.

— Un pistol de duel?

Minka şi-a sprijinit capul în mâini ca să se gândească. Atunci când a ridicat ochii din nou, Kobulov a remarcat că era aşa de obosită încât nu se mai concentra cum trebuia.

— Nu, a zis ea agale. Era un pistol adevărat.

Kobulov a zâmbit. Iată că ajungeau undeva.

— De unde a făcut rost de aşa ceva?

Minka a părut brusc îngrijorată.

— Nu ştiu.

— Şi cum ai văzut *tu* Mauserul?

— M-am uitat la Nikolaşa când a scos pistoalele de duel din trusă, înainte să înceapă Jocul. A pus în locul lor pistolul cel adevărat.

— Plănuise să folosească pistolul adevărat şi se răzgândise în ultimul moment?

— Tot ce se poate. El credea tot felul de tâmpenii. Spunea că duelul reprezintă linia frontului în bătălia dintre viața obişnuită şi romantismul complet neobişnuit.

Lacrimi au început să-i curgă Minkăi din nou pe obraz.

— Spunea astfel de lucruri. Probabil că o armă adevărată ar fi făcut totul să fie şi mai real.

*

— Să nu ne ascunzi nimic, Andrei, a zis Moghilciuk. Ştii bine că maică-ta e complet singură. Şi e îngrijorată, Andrei. Doar tu i-ai mai rămas.

— Cum a făcut Nikolaşa rost de pistolul ăla? a întrebat Kobulov.

— După dineul de la Aragvi, în parcare, Nikolaşa a întrebat dacă are vreunul dintre noi o armă.

— Ce motiv avea ca să pună o astfel de întrebare?

Andrei a ridicat din umeri.

— Zicea mereu tot felul de prostii. Zicea că „moartea e de preferat rutinei”. Complet absurd.

— Şi avea cineva vreo armă?

Andrei a şovăit, fixând masa cu privirea.

— Mi-ar părea foarte rău s-o văd pe mama ta urcată în vreun tren de Norilsk, a insinuat Moghilciuk. Cei mai mulți nici nu apucă să ajungă în lagăre. Mor pe drum şi, când trenul încetineşte, ceilalți deținuți aruncă afară cadavrele. Ştiai asta, Andrei?

— Nu.

Îl cuprinseseră frisoanele.

— Gândeşte-te bine, Andrei. Cine contează cu adevărat pentru tine? Mama ta sau copiii ăia bogați?

Andrei şi-a îndreptat spatele şi l-a privit direct pe Moghilciuk.

— Nikolaşa l-a întrebat pe George, care a spus că el n-avea armă. Însă gărzile tatălui său aveau.

*

Kobulov s-a aşezat alături de Vlad Titorenko şi l-a cuprins cu brațul.

— Păi vezi? E chiar amuzant. Acuma, spune-mi cum a ajuns arma la Roza?

— La Roza? Nu am văzut-o niciodată la ea.

— Dar ai văzut-o deschizând trusa?

— Da.

Vlad vorbea în şoaptă.

— Roza a ridicat-o de jos. *Aşa* a ajuns arma la ea, a spus Kobulov, rostind rar cuvintele.

*

— Dar Roza îl iubea pe Nikolaşa, a zis George. N-au interesat-o niciodată armele. N-ar fi făcut rău nici măcar unei muşte.

Kobulov şi Moghilciuk stăteau în fața lui George.

— Lasă munca de detectiv în seama noastră, George, a spus Kobulov, învârtindu-şi inelele de pe degete.

Era dimineață devreme şi undeva, deasupra meterezelor Lubiankăi, orizontul se lumina. Curând urmau să-i dea de cap şi puteau să plece acasă.

— Cine i-a dat Mauserul lui Nikolaşa?

O zvâcnire. Ca un peşte care muşcă momeala prinsă de capătul firului. Kobulov s-a uitat la Moghilciuk şi i-a remarcat falca umflată.

— Nu ştiu.

Kobulov s-a aplecat înainte, sprijinit în coate, astfel încât George să-i poată simți răsuflarea piperată şi puterea.

— Tu i-ai dat acea armă lui Nikolaşa, arestat?

Pe George îl treceau toate transpirațiile. Siguranța de sine, rangul, chiar şi voința lui de a trăi păreau să se fi topit complet. Era pur şi simplu terifiat, un puşti speriat aflat la mare ananghie, iar Kobulov era mulțumit.

— Dar spuneați că Roza l-a împuşcat pe Nikolaşa. Ei nu i-am dat nicio armă. V-o jur!

— Ştim de unde a luat Roza arma. Din trusă. Şi ştim şi cum a ajuns acolo. Nikolaşa a pus-o. Deci cum a ajuns la Nikolaşa?

George s-a încovoiat şi l-a podidit plânsul. Kobulov s-a tras mai în față ca să-i dea lovitura de grație.

— O, Doamne! Tata o să mă omoare.

— Lasă-l pe taică-tu, George. Nu ne pasă cine e taică-tu. Poate să fie şi regele Angliei din partea noastră. Noi avem ordin de la Comitetul Central să te pisăm până se-alege praful din tine, dacă e cazul. Te mai întreb o dată: tu i-ai dat…

— Da! a strigat George. Eu i-am dat pistolul acela lui Nikolaşa. El mi l-a cerut, iar eu nu m-am gândit la nimic rău. Tata are pistol. Fratele meu are pistol. Jumătate din Moscova are unul, aşa mi s-a părut. Putea să facă rost de oriunde.

— Dar nu a făcut rost de oriunde, nu-i aşa, George? A făcut rost de la tine.

George a dat din cap, cu fața umflată de plâns.

— Şi tu de unde l-ai avut? Te-ai dus în biroul lui taică-tu şi l-ai luat de acolo? Lui îi aparține Mauserul care a ucis doi copii?

George n-a mai scos niciun cuvânt, după care s-a aplecat peste masă şi a vomitat.

19

Din momentul în care ajunsese la Stalin, la Blijniaia Dacea, şi mai devreme în noaptea aceea, Satinov nu se gândise decât la fiul său.

Stalin, cei şapte conducători şi Poskriobîşev stăteau la masa cea lungă din sufrageria lambrisată şi sumbră. Discutau despre apropiatul război împotriva Japoniei imperiale, dar Satinov era cu gândul numai la ce făcea George. Dormea? Îl interogau oare din nou? George, fiul lui cel impertinent, ingratul şi nebolşevicul lui fiu, da, fiul său favorit.

— Putem intra?

Valecika Istomina, vesela menajeră a lui Stalin, şi ajutoarele ei, nişte femei durdulii în halate albe ca de infirmiere, au adus cina pe măsuțe cu rotile: un ospăț gruzin cu *şaşlâc*, delicioasa friptură de berbec. Au aşezat felurile de mâncare pe masa de servire. Valecika s-a apropiat de Stalin cu mersul ei legănat.

— Totul este pregătit pentru dumneavoastră, Iosif Visarionovici, a spus ea cu blândețe. Era foarte familiară cu el. Aşa cum vă place dumneavoastră!

— Mulțumesc, Valecika. Du-te şi toarnă-ți un pahar de Telavi. Îl meriți.

Stalin îşi trata menajera ca pe un membru al familiei, iar Satinov şi-a dat seama că legătura lor era mai strânsă decât ştia cineva.

— Haideți. Serviți-vă! Stalin a ridicat mâinile spre Satinov şi ceilalți.

Conducătorii l-au urmat la masa de servire.

— Totul e în regulă, *bicio?*

Stalin era chiar lângă el, îşi scotea *lobio* cu polonicul şi presăra pâine deasupra.

— Sigur că da, a răspuns el – cu excepţia faptului că fiul meu e în puşcărie, după cum ştii foarte bine, şi-a zis în sinea lui, sec.

— Tamriko e în mare formă? Tot engleză predă?

— Exact.

— Şi familia?

Stalin se uita drept în ochii lui, provocându-l să aducă vorba despre George, să cerşească iertare, să facă demersuri şi să nesocotească toate regulile, să dea la iveală o cât de mică animozitate, care ar fi pătat întreaga familie şi ar fi abătut asupra lor distrugerea totală. Să nu şovăi la niciun răspuns, îşi zisese Satinov. Nu-i evita privirea. N-ai nimic de ascuns faţă de Stalin, nicio umbră de resentiment măcar.

— Toate sunt aşa cum trebuie să fie, a răspuns el cu fermitate.

Ochii căprui ai lui Stalin nu-l slăbeau.

— Bine! Serveşte-te cu mâncare.

Satinov a răsuflat. Ferocitatea concentrată şi rece a lui Stalin nu înceta să-l uimească.

După cină, toasturile. Stalin îl ridiculiza pe Beria pentru că nu se atinsese de *şaşlâc-uri*.

— Tot iarbă mănânci? O să te transformi într-un bou.

Apoi, l-a luat peste picior pe Malenkov, cu bărbia lui triplă:

— Mănâncă mai puţin! Îţi sugerez nişte gimnastică cu Satinov.

— Sau cursuri de dans? a sugerat Nikita Hruşciov.

Satinov i-a studiat trupul turtit, negii de pe mutră, dinţii de cal, costumul care atârna pe el ca un sac. Un ţărănoi sadea.

— Nu era tovarăşul Satinov expert în materie de *lezghinka?*

Stalin s-a răsucit spre el.

— Eu aveam impresia că *tu* eşti marele dansator, Nikita.

— Eu? Nici doi paşi nu-s în stare să fac.

— Cred că e cazul să te vedem cum dansezi, nu-i aşa, tovarăşi? a sugerat Stalin, cu o sclipire în ochi.

— Am auzit că Hruşciov e cel mai bun dansator al nostru! a strigat Beria.

— Cel mai tare dintre toți! a adăugat Malenkov. Jdanov a sughițat. Era palid ca un mort. Nu se băga niciodată în astfel de clovnerii. El era om serios.

— Arată-ne, a poruncit Stalin.

— Nu pot… n-ar trebui… nu după aşa un festin! a zis Hruşciov îngrijorat.

— N-o să mori dintr-atât, a râs Stalin. Tovarăşi, să supunem la vot. Cine doreşte să vadă dacă tovarăşul Hruşciov ştie să danseze *gopak?*

Satinov a ridicat mâna. Beria, Poskriobîşev, Jdanov şi Molotov l-au imitat.

— Unanimitate! a declarat Stalin.

— Dansează! a strigat Beria, care începuse deja să aplaude.

— E ordinul Biroului Politic! l-a tachinat Stalin.

Ceilalți, cu excepția lui Stalin, aplaudau şi scandau ritmic:

— Dans Hruş-ciov! Dans Hruş-ciov!

Hruşciov s-a uitat la Stalin, care a ridicat din umeri şi şi-a desfăcut palmele, scuzându-se. Hruşciov s-a sculat în picioare şi, ridicând mâinile şi îndoindu-şi genunchii, a început să danseze *gopakul.*

— Parc-ai fi un bou pe gheață! a zis Stalin, bătând tactul. N-ai deloc simțul ritmului, Nikita. Hai, stai jos!

Hruşciov s-a prăbuşit pe scaunul lui, gâfâind.

Beria, care juca rol de *tamada*, responsabilul cu toasturile la un ospăț gruzin, a închinat paharul de mai multe ori în cinstea dansatorilor bărbați şi femei, mai cu seamă în cinstea femeilor.

Stalin îşi concentra atenția asupra lui Jdanov.

— Stai acolo mai pios ca însuşi Hristos, dar de băut nu prea bei.

— Ar trebui să bea un gaj, a spus Beria.

Satinov ştia că Beria îl detesta pe Jdanov, camaradul său în chestiunile intelectuale. Succesorul ales de Stalin.

Şiroaie de sudoare îi curgeau lui Jdanov pe faţă şi Satinov vedea că se simţea rău.

— Kremlevka e de părere că trebuie să mă menajez. Inima, a explicat el.

— Kremlevka? Doctoriţa de-acolo? a întrebat Stalin.

— Doctoriţa Daşka Dorova.

— Mai nou primeşti ordine de la femei? Păi ascult-o pe tanti doctor atunci, a zis Stalin. Femeile pline de idei sunt ca heringii!

Ura femeile independente.

— Nici tovarăşul Poskriobîşev nu şi-a băut cum trebuie ultimul pahar, l-a pârât Beria.

— Aşa e, Saşa? a întrebat Stalin.

— Ba l-am băut. N-aţi văzut?

— Regulamentul spune că tovarăşul Poskriobîşev trebuie să bea un gaj: trei păhărele deodată! a zis Beria.

Stalin a ridicat surâzător din sprâncene. Beria a umplut un pahar cu vodcă, iar Malenkov, acolitul său, i l-a întins lui Poskriobîşev, care s-a ridicat. Respirând adânc, l-a dat pe gât: gâl, gâl, gâl. Roşu la faţă, s-a clătinat. Un sughiţ i-a zguduit tot trupul, a dat fuga până la uşile zăbrelite vitrate, le-a dat de perete şi a vomitat în bazinul cu peşti de afară. Beria a prins a râde pe-nfundate.

— Saşa e omul cel mai încăpăţânat pe care-l cunosc, a zis Stalin, făcând eforturi să nu râdă şi el. Însă mina i s-a schimbat apoi brusc. Cred că întreci măsura, Beria. Să nu mai terorizezi lumea la masa mea. Nu-mi place deloc. Cobori nivelul aici!

— Aveţi dreptate, a zis Beria. Îmi cer iertare.

— Du-te şi vezi dacă se simte bine.

Beria s-a smucit şi a ieşit după Poskriobîşev în lumina cenuşie.

— E timpul să ne ducem la culcare.

Stalin s-a ridicat, uşor nesigur pe picioare. Sprijinindu-se de tocul uşii, a ieşit pe veranda din faţă. Gărzile de corp în costume albe stăteau ca nişte statui în grădina luminată. Soarele răsărea deasupra Moscovei.

Conducătorii au ieşit şi ei cu paşi şovăielnici pe verandă, cu picioarele țepene, cu ochii încețoşați, cu chipurile palide ca nişte farfurii de caşă. Satinov şi-a spus că nu mai văzuse vreodată un cârd mai bolnăvicios de bărbați între două vârste în afara unui salon de spital.

S-a uitat înapoi şi l-a văzut pe Beria cum se chinuia să-l care pe Poskriobîşev pe coridor din sufragerie.

— Scoateți hoiturile! a strigat Stalin.

L-au târât împreună pe Poskriobîşev până afară, pe lângă Stalin, pe trepte în jos, şi l-au împins pe bancheta din spate a maşinii sale.

În acest timp, Beria i-a apucat mâna lui Satinov, i-a strâns-o şi i-a şoptit la ureche atât de aproape încât l-a udat cu salivă:

— George e bine. Copiii se întorc acasă.

— Ce spui acolo? a strigat Stalin.

— Îi ziceam că Poskriobîşev o să vomite din nou, a spus Beria.

— Puah! a zis Stalin cu glas răguşit.

Satinov s-a simțit uşurat. „Organele” anchetaseră împuşcăturile şi cu asta basta. A luat hotărârea să nu-l mai mustre niciodată pe George. Băiatul fusese pedepsit suficient.

Şoseaua era de un liliachiu intens, iar cerul, violet cu cioburi rozalii: zori de zi de vară rusească perfectă. Parfum dulce de flori şi răşină venea dinspre pădure. Un păun din grădina lui Stalin a scos un tril ascuțit: liii-at! liii-at! O privighetoare şi-a gângurit ultimele note.

Stalin a cules un trandafir, l-a mirosit cu ochii închişi şi i l-a oferit lui Satinov.

— Pentru Tamriko, a zis el.

Satinov a înțeles. Era pentru George.

20

La ora şapte şi douăzeci în acea dimineață, profesorul Rimm, directorul adjunct al Şcolii nr. 801, poreclit de copii „Zumzăilă”, aştepta în magazia omului de serviciu. Avea el o presimțire că urma să primească o revelație. Nu mai venise

nicio scrisoare de la misterioasa „Tatiana” de ceva timp, mai precis din ziua împuşcăturilor. Dar nu la asta se gândea el. Se gândea la bilețelul care-i fusese trimis cu două zile în urmă.

Stătea în clasa lui şi se pregătea pentru lecția de etică comunistă, atunci când observase plicul ce se ițea dintre paginile exemplarului său din *Istoria Partidului Comunist (bolşevic) al URSS. Cursul scurt.* La vederea lui, i-a sărit inima din piept: era vorba oare de o nouă scrisoare de dragoste? Acele scrisori îl menținuseră în viață de-a lungul ultimului trimestru. Rimm divorțase de multă vreme de o activistă de partid pe care o cunoscuse într-o excursie de pionieri în Crimeea şi nu mai avusese nicio relație de-atunci. Dar merita şi el, fără îndoială, să aibă parte de fericire, ca toată lumea, nu? (De ce-l adorau aşa femeile pe Benia Golden? Ce-avea acel scamator afemeiat şi efeminat în plus față de Rimm? Oare aveau habar că era pătat?) Ideea că cineva îl iubea – şi era convins că ştia despre cine era vorba – îi repara mândria şifonată. Era conştient că legătura lor era cu neputință, cel puțin deocamdată, însă aura aceasta de iubire îl făcea mai încrezător în ambițiile lui.

Pe plic scrisese o mână de copil. Scrisorile de dragoste ale „Tatianei” erau întotdeauna bătute la maşină cu litere mari. Însă dezamăgirea i s-a risipit degrabă. Şcoala se afla la ananghie: doi copii morți, mai mulți arestați, cu toții vlăstare ale „nobilimii” bolşevice. Odată cu această tragedie, era convins că va ieşi la lumină putregaiul conducerii directoarei Medvedeva. Ea făcuse o sumedenie de greşeli, permițând răspândirea bacteriilor ereziei în şcoală. El o pusese în gardă cu privire la pericolul de a-l angaja ca profesor pe Golden şi de a permite facțiunii „Romanticilor fatali” să se complacă în romantism burghez. Şi se dovedise că avusese dreptate la modul cel mai groaznic cu putință. El singur era în măsură să repare greşelile ei antibolşevice şi antipatriotice. A deschis plicul. *Am nevoie să discut cu o persoană autorizată. Ne putem întâlni la ora 7:30 dimineață în magazia omului de serviciu? Un tovarăş tânăr.*

— Tra-la-la Stalin… a prins a cânta melodia preferată, înțelesese numaidecât, cu un influx de sânge în vintre, că acest bilețel vestea clipa lui de glorie.

Acum aştepta aici. Se trezise de la ora patru, cu inima palpitând, se plimbase prin oraş până-n zori şi băuse o cafea la Hotelul Moskva, să sărbătorească. Nu luptase în război (prea bătrân, şi cu probleme la şolduri), dar îşi dorise cu ardoare să fie spion sau conducător. Cunoştea persoane care făceau parte din „Organe" şi care îl apreciau. În clipa de față, el era singurul comunist cinstit şi vigilent din şcoală, pregătit să-şi facă datoria. Cât era ceasul? Şapte patruzeci şi nu apăruse nimeni. A început să fredoneze în magazie.

Uşa s-a deschis, iar el a tresărit. Era omul de serviciu, tadjikul acela cărunt îmbrăcat cu salopetă maro.

— Ce faceți aici? a întrebat omul de serviciu.

Rimm nu se gândise cum arăta acolo: un cadru didactic important ca el, pitit într-un dulap plin cu clorură de var şi hârtie igienică.

— Cum îndrăzneşti? a răcnit. Vezi-ți de treaba ta! Şi să nu sufli o vorbă nimănui! Altminteri, zbori acasă cu următorul tren spre Turkestan!

— Da, şefu', a spus omul de serviciu, retrăgându-se în grabă.

După cinci minute, Rimm a deschis uşa magaziei ca să ia aer şi atunci l-a văzut: un băiețel brunet, care se apropia cu paşii furişați şi precauția mlădioasă a unui animal nocturn. La vederea lui Rimm, a înghețat.

„Tainica măiestrie a spionului e o calitate naturală la mine", şi-a spus Rimm, luând-o înainte spre sala lui de clasă. A închis uşa, s-a aşezat la catedră şi a indicat cu mâna primul rând de bănci. Băiatul a luat loc.

— Demian Dorov, de ce mi-ai scris acel bilet? l-a întrebat.

Demian se uita țintă la Rimm şi părea îngrozit.

— Dacă întreabă cineva, putem spune că te meditam la poezie stahanovistă, a zis Rimm pe un ton mai blând. Bun, ai dat dovadă de mult curaj venind să te întâlneşti cu mine.

Demian a dat din cap şi s-a mai liniştit puțin, dar a rămas tăcut în continuare.

— Ce ai de spus? a întrebat Rimm din nou.

Demian a clătinat din cap.

— Nimic, a spus el. Am… am glumit doar.

„Gândeşte ca un cekist, ca un bolşevic”, şi-a zis Rimm. „Studiază-ți informatorul şi familia lui. Acolo este cheia.”

Dorovii. Tatăl, Ghenrih, era preşedintele Comisiei de Control a Partidului şi impunea în mod admirabil morala şi disciplina. Mama, acea grațioasă doctoriță, era ministrul Sănătății. Aveau patru copii. A doua ca vârstă după un fiu care era în armată, Minka semăna cu mama ei, însă nu-i stătea capul la chestiuni de partid, era uşuratică şi impertinentă. „Organele” o ridicaseră pe bună dreptate. Micul Senka era deştept, dar oribil de răsfățat de către mama lui. Prin urmare, Demian Dorov, care semăna cu tatăl său şi se străduia să-l imite, conducând organizația şcolară de pionieri, era prins între cei doi favoriți. Rimm s-a înduioşat dintr-odată: şi Demian era subapreciat. Ceilalți copii îl porecliseră „Şobolanul”, dar poate că şi el sesizase cum se infiltra otrava romantismului burghez în şcoala căzută pradă corupției…

Rimm a coborât de la catedră şi s-a aşezat în banca de lângă Demian.

— Partidul te-a remarcat şi eu am ştiut dintotdeauna că vei ajunge departe.

— Mulțumesc, a spus Demian.

Rimm a observat că roşise puțin.

— Nu cred că părinții tăi ți-au acordat atenția cuvenită. Ei sunt prea ocupați cu treburile lor importante sau, în cazul mamei tale, cu fratele tău cel mic, preferatul ei. N-am dreptate?

Demian a dat uşor din cap.

— Dacă eşti dispus să faci ceva pentru partid, cred că am putea schimba situația, a continuat Rimm. Dă-mi voie să te ajut.

Însă Demian a început să se foiască din nou agitat.

— Ai de ales, a zis Rimm fără să se grăbească. Poți ori să fii erou, întocmai ca elevul Pavlik Morozov, care şi-a denunțat părinții ticăloşiți, şi să-mi spui tot, ori să păstrezi secretul.

Dar, dacă vei proceda aşa, iar noi vom prinde de veste, îți vei nenoroci familia.

A făcut o pauză, pentru ca vorbele sale să aibă efect.

— Spune-mi ce ştii. Cele mai înalte autorități din partid sunt interesate. Acum!

Demian a clipit repede. Rimm l-a cuprins de umerii înguşti.

— Ştiu bine de ce isprăvi de virtute bolşevică eşti capabil.

În cele din urmă, Demian a băgat mâna fără tragere de inimă în ghiozdan şi l-a scos. Un caiet cu coperți de catifea.

— Recunosc acest caiet. A fost al lui Nikolaşa. Cum a ajuns la tine? a întrebat Rimm.

— Senka l-a găsit în seara împuşcăturilor şi l-a luat acasă.

— L-a ascuns?

— Sub saltea, în camera lui.

— Probabil că l-a subtilizat chiar de sub nasul „Organelor". L-ai citit?

— Nu.

Rimm nu l-a crezut. A deschis caietul şi a fost dezamăgit în primul moment. „Cartea de catifea a iubirii". Mâzgăleli de şcolar. Dar, aruncându-şi ochii peste pagini – liste de nume, rapoarte de şedințe, ceremonii bizare –, a înțeles că ținea în mână o comoară.

— Demian, ai făcut o treabă minunată pentru partid. Fii liniştit, acesta va rămâne secretul nostru. Ai procedat corect aducându-mi-l. Acum, întoarce-te la ore. Şi să nu spui nimic nimănui.

Demian a zbughit-o, lăsând caietul la Rimm. Acesta a pornit-o pe jos, gânditor, până la noua clădire a Bibliotecii Lenin, şi s-a aşezat la o masă într-una din secțiile cele mai retrase. Se cuvenea oare să-i arate caietul directoarei Medvedeva? Pesemne că da, însă ea ar fi putut refuza să-l predea mai departe. Sau l-ar fi putut denunța pe el pentru că-şi băga nasul într-o anchetă oficială. Avea toate motivele să treacă sub tăcere toată povestea, pentru propriul ei interes. Mai mult decât atât, el, Rimm, era secretarul Comitetului de partid al şcolii, în vreme ce ea nu era decât un simplu membru.

De asemenea, dacă oprea caietul la şcoală, ar fi rămas o problemă de competența şcolii, iar acest caz privea cu siguranță autoritățile superioare. Să-l ducă oare tatălui lui Demian, Ghenrih Dorov, preşedintele Comisiei Centrale de Control? În împrejurări normale, aşa ar fi procedat, însă fiica lui, Minka, se afla sub anchetă, iar rolul pe care îl jucase Demian în procurarea caietului ar putea compromite capacitatea de judecată a tovarăşului Dorov.

Poate că ar trebui să-l informeze pe tovarăşul Satinov în persoană. Tovarăşul Satinov i-ar zice „tovarăşe Rimm, vrea cineva să te vadă, să audă chiar din gura dumitale”, şi s-ar deschide uşa unui birou din Kremlin, iar acolo ar fi însuşi Stalin, fumându-şi pipa. „Tovarăşe Rimm, iată că ne-am întâlnit în sfârşit. Am auzit atâtea despre dumneata”, ar spune Stalin. Dar nu, nu era cazul, soția lui Satinov era şi ea profesoară, iar fiul lor, George, fusese şi el arestat.

Era limpede aşadar: Rimm ar trebui să se ocupe singur de această chestiune. Pe scurt, era un caz de competența „Cavalerilor Revoluției”.

*

Stalin stătea întins pe divan în micul său birou lambrisat de la Blijniaia Dacea, istovit, mahmur şi pământiu. Era seara devreme. A deschis apatic un roman de Zola, apoi a citit un scenariu pentru *Ivan cel Groaznic – Partea a doua*. Nu i-a plăcut. Trebuia rescris. Cine s-o facă?

O bătaie la uşă şi glasul acela blând ca un cântec de leagăn:

— Cafea pentru un om ostenit, care n-are niciodată parte de linişte!

Era scumpa lui menajeră, Valecika Istomina. I-a turnat o ceaşcă pe gustul lui, cu două cuburi de zahăr. El s-a uitat împrejur. Peste tot erau numai teancuri de cărți şi de reviste literare pe care îi plăcea să le citească. Acum, îmbrăcat în tunica lui preferată şi veche (cârpită de Valecika în trei locuri), cu cizme din piele moale de ied, pantaloni de doc lăbărțați, ca de artist, şi cu o țigară Herțegovina Flor în gură, încerca să-şi adune puterile şi să se ducă la Kremlin. Curând

va trebui să plece la conferința de la Potsdam. „Am oare forța necesară?” s-a întrebat.

A sunat *vertuşka*. Era Poskriobîşev.

— Tovarăşul Abakumov doreşte să vă vadă. Spune că a apărut ceva nou.

Ceva nou. Stalin se dădea în vânt după o mişcare proaspătă în jocul de umbre al contraspionajului, unde se simțea ca la el acasă. Încă dinainte de revoluție, încă din clandestinitate, învățase la perfecție jocul spionilor şi al agenților dubli, al plicurilor cu bani peşin, al focurilor de armă în noapte şi al pumnalelor înfipte în spinări. „Organele” erau singura componentă a guvernului, cu excepția politicii externe şi militare, la care nu ar fi renunțat niciodată.

A oprit un automobil. Unul dintre paznici a ciocănit la uşă. Sosise Abakumov.

Stalin s-a ridicat, nesigur pe picioare. Era amețit, avea privirea tulbure şi ceafa îi era îngrozitor de înțepenită. A fost nevoit să se sprijine de birou ca să-şi mențină echilibrul.

— Trimite-l înăuntru, a spus.

Viktor Abakumov stătea în anticameră, îmbrăcat în uniforma de general, privind în altă parte. Stalin şi-a dat seama că se aştepta ca el să apară din biroul cel mare de dincolo de coridor. Era chiar indicat să-i ții mereu în alertă pe cei care asigurau paza.

— Pofteşte, tovarăşe Abakumov!

Abakumov s-a întors, luat prin surprindere.

— O! Bună ziua, tovarăşe Stalin.

Stalin l-a condus în cabinetul cel mare, unde era mai mult loc. A făcut semn din cap spre una din canapele şi el s-a aşezat la locul lui de la birou.

— Ce ai pentru mine? a întrebat. Cum stăm cu demascarea şi epurarea trădătorilor din țările baltice?

— Am arestat şi deportat treizeci de mii de estonieni săptămâna aceasta, a spus Abakumov. Dar am venit pentru „Cazul copiilor”.

— Vasăzică, iar îți bagi râtul prin troaca tovarăşului Beria?

— Nu aceasta este intenția mea.

Abakumov ştia că pe Stalin îl încânta amestecul său în ministerele lui Beria. Internele îi dădeau raportul lui Beria, dar Abakumov, şeful Contraspionajului Militar, îi raporta direct lui Stalin. Stalin adăugase numele lui pe lista celor care primeau documentele legate de „Cazul copiilor”.

— Vă mulțumesc pentru încredere, tovarăşe Stalin.

— Însă nu prea cred că e de tine ăsta. Urmează să le dăm drumul acasă micilor derbedei. Cred că-i putem ierta.

— Acesta este motivul pentru care am venit. Agenții mei au scos la lumină un anumit aspect al cazului care fusese ascuns Comitetului Central.

— Ce aspect?

Dacă Stalin ura ceva, era să i se ascundă chestiuni importante.

— Aspectul politic.

— Aşa, spune.

— Tovarăşul Kobulov raportează că acel club romantic al copiilor era nevinovat. Dar în opinia mea era ceva mai serios. Cu mult mai serios.

Stalin se trezise de-a binelea acum şi se simțea mult mai bine. Vederea i se limpezise, iar durerea din ceafă îi pierise cu desăvârşire.

— Pe ce anume te bazezi, mai exact, tovarăşe Abakumov?

— Iată.

Abakumov şi-a deschis servieta şi a scos ceea ce părea să fie un caiet de şcoală cu catifea roşie lipită pe față şi pe spate.

— N-am mai văzut aşa ceva de când am semnat ultima oară tema Svetlanei, a zis Stalin.

— Îi aparținea lui Nikolaşa Blagov, băiatul împuşcat pe pod.

— Şi cum ai făcut rost de el?

— Se pare că tovarăşul Kobulov – Stalin ştia că, atunci când Abakumov îl pomenea pe Kobulov, se referea de fapt la Beria – ar fi respins în mod deliberat această probă. A ajuns la noi fiindcă, pasămite, tovarăşul Kobulov – Beria din nou – nu a fost interesat de ea.

— Ce vrei să spui?

— Cei doi cekişti însărcinați de tovarăşul Beria să cerceteze „Cazul copiilor” au fost delăsători şi lipsiți de vigilență. Au permis ca această probă de importanță vitală să fie şterpelită de la locul crimei, fără îndoială cu scopul de a o ascunde de reprezentanții justiției sovietice. Extraordinara muncă operativă a agenților SMERŞ a dat-o în vileag, acum câteva ore, printr-un informator – un profesor pe nume Rimm, de la Şcoala nr. 801 –, iar eu v-am adus-o numaidecât dumneavoastră.

— Ce conține?

— Tovarăşe Stalin, permiteți-mi să vin mai aproape şi să vă prezint o pagină pe care o consider relevantă.

Stalin a ridicat o mână aproape feminină şi i-a făcut semn să se apropie de birou. Abakumov s-a aplecat uşor atunci când i-a întins caietul deschis la o anumită pagină. Stalin a citit:

Şedința Biroului Politic al
Comitetului Central Romantic

Ordinea de zi
Alegerea Consiliului de Miniştri

Eu, Nikolaşa Blagov, prim-secretar al Biroului Politic al Romanticilor fatali, secondat de Vlad Titorenko şi de George Satinov, propun ca următorii să fie numiți miniştri în noul nostru guvern…

Stalin a pus pe masă caietul, destul de surprins.

— Sunt implicați şi copiii lui Satinov?

— Mă tem că da, a spus Abakumov posomorât. Se pare că am descoperit o conspirație menită să răstoarne guvernul.

21

Copiii urmau să vină acasă. Tamara Satinova era foarte fericită.

— Tu eşti, Loşa? a strigat ea din bucătărie.

— Eu, a răspuns Loşa Babanava. Pot să intru?

— Pofteşte. Cum îți mai merge?
— Ca pe roate.

Era tot numai zâmbet, cu pielea bronzată, dinți albi şi mustăți. Loşa îl păzea pe Satinov încă de pe când fusese prim-secretar al Transcaucaziei, la Tbilisi. Asistase la căsătoria lui în anii ’20. Îl escortase în raidurile de strângere a grânelor din Ucraina, pe vremea colectivizării. Îi stătuse alături în vacanțele liniştite şi pline de soare, petrecute cu Stalin la Marea Neagră, unde mâncau *al fresco* şi cântau melodii gruzine. Îl văzuse pe Herkules văduv, însingurat, apoi fericit s-o cunoască şi s-o ia de soție pe Tamara. Îşi amintea bine teroarea, când prietenii lui Herkules fuseseră arestați şi dispăruseră. În cele mai negre zile din 1941, îl însoțise pe front, când trupele se retrăgeau din calea naziştilor. Aşadar, Tamara ştia cu ce nerăbdare îl aştepta şi el pe George să se întoarcă acasă.

— Vreo veste? a întrebat Loşa privindu-şi ceasul.
— Nu, a zis Tamara. Dar n-are cum să mai dureze mult. E deja şapte seara, la urma urmei…

Herkules era convins că George va ajunge curând acasă, iar el avea întotdeauna dreptate în astfel de situatii.

În bucătărie, Leka pregătea felul de mâncare preferat al lui George, vită Stroganoff, şi Mariko se afla la prietena ei, Raisa, singura fetiță care aprecia jocul ei, „Şcoala pentru cățele” din Moscova.

— Eu trebuie să stau aici, Loşa, în caz că sună telefonul, a spus Tamara. Poți, te rog, s-o iei tu pe Mariko? E la familia Bolşakov. Chiar lângă Piața Puşkin.
— S-a făcut, a zis Loşa.

El ştia unde locuiesc toți, de unde se putea face rost de orice, toate secretele. A ieşit, iar Tamara s-a uitat la ceas pentru a cine ştie câta oară.

*

De cealaltă parte a râului Moscova, în „Casa de pe chei”, Daşka Dorova nu stătea cu ochii pe ceas, deoarece Ghenrih îi spusese că birocrația Securității era întotdeauna mai lentă decât te-ai aştepta, şi prin urmare telefonul urma să sune

probabil dimineața la prima oră. Ea s-a gândit: încă o noapte! Pentru Minka, o noapte părea să dureze cât o eternitate, probabil. Măcar Demian era vrednic de încredere şi îl avea pe Senka al ei.

— Ia să văd cum arăți! a zis Daşka, bătând din palme. Îşi lăsa capul pe spate într-un fel aparte, atunci când râdea, întoarce-te.

Chiar şi îmbrăcat în pijama, Senka Dorov era aidoma unui profesor micuț. În timp ce alți copii de zece ani purtau pijamale cu ursuleți sau iepuraşi, a lui Senka era de culoare albastru-închis, în dungi, cu broderie roşie, din mătase chinezească.

— Îți place, Senka?

— Da, îmi place la nebunie, mămicuțo. Se învârtea dansând în jurul ei. E atât de elegantă încât aş putea ține şi cursuri îmbrăcat aşa, nu crezi, mămicuțo?

— Vai, eşti aşa de drăguț, scumpul meu, a exclamat Daşka, trăgându-l spre ea şi cuprinzându-l în brațe. Dacă faci mutrița de stea de matineu pentru mine, trebuie să te pup.

Senka şi-a pironit în depărtare ochii mari şi căprui, înclinându-şi puțin capul, pe deplin conştient că era, cel puțin pentru ea, adorabil.

Daşka i-a acoperit fața cu sărutări. Pe urmă, el şi-a ridicat mâinile, a luat-o de gât şi a tras-o în jos ca s-o pupe pe obraz.

— Te iubesc aşa de mult, mămicuțo!

Daşka s-a uitat la mezinul ei, la genele lui lungi şi la gropița din bărbie. Şi-a îngropat nasul în părul lui şi i-a adulmecat mireasma. Băieții miroseau mai tare decât fetele.

— Eşti aşa de chipeş, „Profesoraşul” meu. Şi aşa de original. Şi fermecător. Într-o bună zi, o fată va fi foarte norocoasă să te ia de bărbat.

— Eu nu vreau să mă-nsor decât cu tine! a zis el.

— N-o să mă mai vrei atunci când vei fi ditamai flăcăul, iar eu, o babă zbârcită.

— Mami, tu vei fi mereu cea mai frumoasă femeie din lume.

— Aiurea, a râs ea. Aş vrea eu!

Senka s-a încruntat.

— Cum de eşti aşa bucuroasă când Minka e încă absentă?

— N-aş putea să-ți spun.

Însă zâmbea.

— Aaa, a țipat el. Am priceput, Minka se întoarce acasă!

— Şşt! a făcut Daşka. Să nu discutăm niciodată astfel de lucruri.

Dar era convinsă că Minka venea acasă: toate indiciile corespundeau. La cina de la Aragvi, în seara precedentă, şeful de sală Longhinoz îi cuprinsese mâinile şi-i spusese:

— Tovarăşă doctor Dorova, dați-mi voie să vă conduc la masa dumneavoastră.

Venise atât de aproape, încât ea îi putea vedea rimelul.

— Unii dintre oaspeții mei favoriți au fost răciți în ultimele zile. Răceală de vară. Dar, astăzi, toată lumea se simte mai bine, iar mâine vor fi vindecați complet.

— Mâine?

— Mâine. Iată masa dumneavoastră. Poftă bună.

De la arestarea Minkăi, Daşka nu se mai bucurase de niciun moment de linişte. Nici cabinetul medical, la care ținea atât de mult, nu-i mai putuse abate atenția. Îşi făcea griji clipă de clipă: oare Minka doarme? Are o toaletă în celulă? Ce mănâncă? Dacă îi vine ciclul acolo? Se poartă bine cu ea? Dă, Doamne, să fie buni cu ea! Vă implor, tovarăşe Beria sau cine răspunde de ea, nu-i striviți dragostea de viață. Daşka îşi dădea seama că şi Ghenrih suferea, chiar dacă îi ținea prelegeri despre justiția bolşevică, într-un acces de furie, uriaşe la el: „Îmi vreau fata înapoi, Ghenrih! N-ai decât să rămâi tu cu justiția bolşevică!” Dar, acum, când Minka venea acasă, se putea bucura şi ea de familie, iar asta însemna să se bucure de „Profesoraşul” ei.

— Mămicuțo! Senka îi ținea chipul în palme şi o zgâlțâia uşurel. Deşteptarea în fundul clasei!

Visase cum mergea la Lubianka s-o preia pe Minka. Când are să sune telefonul acela? Cum urmau să sărbătorească? O să-i fac nişte clătite cu gem de căpşune, preferatele ei, şi are voie de-acum să mănânce zilnic clătite, a decis ea, pe vecie!

— Mămicuțo, ştiai că l-am prins pe Demian zilele trecute cum îmi scotocea prin lucruri? Mă jefuia.

Ea a revenit în prezent.

— Te jefuia, zici?

— Sau poate că prăduia. Ori o fi fost un act de piraterie oportunistă?

— Frumoase cuvinte, „Profesoraşule”. Numai că Demian e prea mare ca să se mai joace cu jucăriile tale, dragul meu. Sunt sigură că nu ți-a luat nimic.

— Dar e supărător.

— Vorbesc eu cu el, îți promit.

— Mulțumesc, mămicuțo.

Încă o sărutare.

— Pot să dau fuga până jos să împrumut o carte de la tăticul lui Lulu Nosenko? Pentru tema de la şcoală.

— Ce carte vrei să împrumuți?

— *Muzica şi libretele lui Ceaikovski de operă şi balet.*

— Ei, asta e lectură obligatorie, a zâmbit Daşka îngăduitoare. Ia-ți halatul asortat şi du-te. Tăticul trebuie să sosească dintr-o clipă într-alta şi apoi ne aşezăm la masă. Grăbeşte-te!

Daşka s-a dus la bucătărie. Demian era în camera lui. Luda servitoarea amesteca în borşul picant favorit al lui Ghenrih, cu adaos de ardei iute. Peste câteva minute, a auzit uşa apartamentului închizându-se. Ghenrih era acasă.

În timp ce o săruta, ea l-a întrebat în şoaptă:

— Veştile sunt bune în continuare?

El a zis:

— Deocamdată. Luda, toarnă-ne câte un pahar de vin.

Năucită de entuziasm, Daşka şi-a sărutat soțul şi până şi Ghenrih a zâmbit.

Curând masa era gata.

— Demian! Senka! i-a strigat Ghenrih.

Demian şi-a făcut apariția şi a luat loc la masă. Daşka a remarcat părul năclăit şi fața plină de coşuri a fiului său adolescent. Trecea printr-o perioadă tare nefericită. Era leit tatăl său, spre deosebire de ceilalți copii, care erau ai ei pe de-a întregul.

— Cheamă-l pe Senka, i-a spus.
— Nu este în camera lui.
— Nu, s-a dus până jos, la familia Nosenko. Mergi tu să-l aduci?
Demian a ieşit cam îmbufnat, dar s-a şi întors de îndată.
— A luat cartea acum zece minute.
Daşka s-a uitat la Ghenrih şi în clipa aceea a simţit cum i se prăbuşea stomacul şi cădea pe vecie, prin trup, prin podea, prin pământ, prin eternitate. Apoi, a ieşit ca un fulger din bucătărie.
— Senka! Senka! striga trecând dintr-o încăpere în alta.
A alergat înapoi în sufragerie, unde Ghenrih şi Demian stăteau încă la masă în tăcere.
— Dar era doar în pijama. Unde ar putea să fie? Ghenrih, ce naiba se-ntâmplă? Ajută-mă să-l caut, pentru Dumnezeu! *Senka!*

*

Fusese o zi lungă şi derutantă pentru George Satinov. Imediat ce dezvăluise de unde avea pistolul, a ştiut că săvârşise ceva îngrozitor. Dintr-odată, toţi se purtau frumos cu el la Lubianka, iar asta nu făcea decât să-l neliniştească şi mai tare.
După micul dejun, fusese dus la interogatoriu, unde Moghilciuk a sporovăit despre fotbal şi Kobulov a băgat capul pe uşă ca şi când ar fi ţinut să-i ureze noroc. Revenit în celulă, a tot mers încoace şi-ncolo. Poate că mă duc acasă, se gândea într-un delir de speranţă. Prânzul a constat din cotlete de miel şi cartofi, un ospăţ special, nu obişnuitul meniu de Lubianka.
Dar orele se scurgeau şi nu se întâmpla nimic. Până la vremea cinei, el era deja buimac. A sosit şi mâncarea pe urmă: un terci subţire cu câteva bucăţele de grăsime plutind în untură şi un pătrăţel de pâine cu unt. Nu a venit nimeni să-l ia, să-i adune lucrurile şi să-l pună în libertate. S-a lăsat noaptea. Lumina a rămas aprinsă. Nu putea dormi, dar, atunci când începuse să aţipească, a clipit ochiul lui Iuda.
— Mâinile deasupra păturii! Trezirea!

Zăvorul s-a deschis cu un vaier şi el a fost purtat pe coridor înapoi în camera de anchetă.

— Nicio vorbă sau la carceră cu tine! i s-a spus. Privirea drept înainte.

Se afla în aceeaşi încăpere, dar îl aştepta un anchetator nou.

— Stai jos, arestat Satinov, a zis un bărbat cu fața ascuțită, pomeți complet plați şi maxilarul ieşit în afară ca un bot de câine. Arestat? Cuvintele „arestat” şi „Satinov” nu se potriveau câtuşi de puțin. Satinov era de obicei menționat alături de „eroul” sau „cel mai apropiat… al tovarăşului Stalin”.

— Răspunde direct şi corect la întrebări. Să nu ne ascunzi nimic.

— Dar v-am spus tot ce ştiam.

— Mie? Nu mi-ai spus *mie* nimic. Sunt colonelul Lihaciov şi o luăm de la capăt, măi, băiete. Când plănuiai să preiei puterea, arestat Satinov?

— Vă rog, nu pricep. Eu sunt elev. Nici măcar nu mă preocupă politica. O las în seama partidului.

— Nu tolerăm impertinența aici, arestat.

Lihaciov i-a tras un dos de palmă peste față. George a văzut stele verzi. Îl usturau buzele.

— Ce înseamnă asta?

— Să nu faci pe nebunul cu mine, a spus Lihaciov, că te culeg cu făraşul de pe jos.

George a simțit un gol în stomac. Dintr-odată, era teribil de înspăimântat.

— Ai făcut parte dintr-o conspirație menită să răstoarne orânduirea sovietică, să-i ucidă pe membrii Biroului Politic şi să pună o nouă conducere în loc, a precizat Lihaciov.

— Vreau să răspund, dar nu înțeleg. Eu sunt devotat trup şi suflet tovarăşului Stalin şi orânduirii sovietice. Sunt comsomolist.

— Ce rol aveai în guvernul provizoriu stabilit de Nikolaşa Blagov?

— O, Doamne, era o glumă.

— Bagă de seamă, arestat. O conspirație împotriva orânduirii sovietice nu este glumă.

— Dar nu a fost vorba de nicio conspirație. Era o joacă tâmpită a lui Nikolaşa.

— Recunoşti acest obiect?

— Da. Da, este „Cartea de catifea” a lui Nikolaşa.

— Ia să-ți citesc ceva: *Astăzi, eu, primul-secretar romantic Nikolaşa, mă voi întâlni cu membrii Comitetului Central Romantic ca să discutăm desemnarea unui nou guvern.* Ai citit şi ai aprobat aceste lucruri, da sau nu?

— Nu!

— Dar ai semnat. Uite, aici este semnătura ta.

— Nu am luat-o în serios. Îl consideram pe Nikolaşa un nebun şi un caraghios. Toți eram de aceeaşi părere!

— Te afli într-o mare încurcătură, băiete. Asta e trădare.

— Vă spun orice, absolut orice. Întrebați-mă numai!

— Cum se face că urma să fii ministrul…

Lihaciov s-a uitat pe lista numirilor.

— …Sportului?

— De aici se şi vede că nu era ceva serios. Sportul n-are importanță. Am fost de acord s-o fac deoarece mă pasionează mai degrabă fotbalul, nu literatura.

— Ai putea să fii împuşcat pentru aşa ceva, arestat.

— Nu am decât optsprezece ani. Vă rog, nu pricep nimic din toate acestea.

— A cui a fost ideea constituirii unui guvern anticomunist?

— A lui Nikolaşa. El a conceput totul.

Lihaciov şi-a suflat nasul.

— Asta pică de minune, având în vedere că-i mort. Cine se afla în spatele lui? Uită de taică-tu. Uită de prietenii tăi simandicoşi. Uită de Aragvi. Acum, eşti doar tu singur față în față cu atotputernicul stat sovietic.

George era secătuit. S-a şters pe față şi a încercat să se concentreze.

— Vlad Titorenko era prietenul lui cel mai bun, dar cred că Nikolaşa nici măcar nu i-a arătat caietul vreodată.

— Dar citindu-i caietul apare evident faptul că cineva trebuia să-i aprobe ideile, conspirațiile şi guvernul. Despre cine e vorba?

Din cauza şocului, George îşi simțea corpul ca de plumb. Pleoapele îi erau grele şi îi venea să caşte.

— Mă scuzați, sunt aşa obosit…

— Concentrează-te, arestat. Este limpede că altcineva era creierul din spatele acestui act de trădare. Să-ți citesc ce scrie aici: *N.V. Mi-a aprobat ideile*. Sau aici: *N.V. Trebuie să aprobe guvernul.*

— Nu era vorba despre politică. Niciodată n-a fost. Era despre dragoste.

Lihaciov l-a izbit cu pumnul în gură pe George, dându-l de-a berbeleacul.

— Avem dovada scrisă în caietul lui. Şi e cât se poate de clar că acest „N.V." este eminența cenuşie a complotului. Cine-i „N.V."?

*

— Arestată Minka Dorova, Articolul 58 prevede pentru conspirație pedeapsa cu moartea. Ai făcut parte dintr-o conspirație teroristă? a întrebat colonelul Komarov. Cu o voce calmă şi obiceiul de a-şi trece degetele prin părul cârlionțat şaten-deschis, o fixa din ochi pe Minka, aşezată la masă în fața lui.

Fruntea lui, a decis Minka, era brăzdată de acele cute încrețite, tipice oamenilor sinceri şi cu adevărat proşti.

— Nu.

Minka a închis ochii. Nu şi-ar fi închipuit niciodată că le va duce dorul lui Kobulov şi Moghilciuk, dar în prezent i se făcea tot mai rău cu fiecare nouă întrebare. Se lupta cu valurile de panică năucitoare şi îşi spunea „păstrează-ți cumpătul!"

— Atunci, cum se face că numele tău apare ca ministru al Teatrului?

— Dar asta e o glumă. Fără îndoială că vă puteți da seama după denumirea ministerului.

— Noi credem că tu, Nikolaşa Blagov şi ceilalţi prieteni ai voştri aţi fost simpli pioni în acest complot mârşav. Altcineva era în spate. Cineva important.

— Nu ştiu la cine vă referiţi.

— Răspunde la întrebare. Cine se afla de fapt în spatele acestei conspiraţii care urmărea să schimbe conducerea ţării?

— Nimeni.

Minka îşi simţea lacrimile curgându-i pe obraji.

— În caietul său, Nikolaşa afirmă că „N.V." îi aprobă toate deciziile. Cine este „N.V."?

Adună-te, Minka, şi-a zis ea, nu recunoaşte nimic şi ai să scapi teafără şi din povestea asta. A clătinat din cap.

Komarov şi-a aprins o ţigară.

— Vino cu mine, arestato, a spus el şi a apăsat un buton aflat pe birou.

Doi gardieni şi-au făcut apariţia şi au înşfăcat-o de braţe.

— Unde mă duceţi? Ce vreţi să-mi faceţi?

— Îţi vom arăta ceva care te va determina să-ţi bagi minţile-n cap.

A fost dusă într-o încăpere cu un perete de sticlă, prin care putea să vadă o cameră goală de interogatoriu, aidoma celei de unde tocmai venise. Masă, lampă, două scaune.

— De aici se vede înăuntru, dar de acolo nu se vede nimic. Şi nimeni nu te poate auzi.

Uşa s-a deschis în camera de dincolo şi a intrat un băieţel cu părul răvăşit şi cu ochi mari şi căprui, îmbrăcat cu pijama de mătase albastră, cu vipuşcă roşie.

— Senka! a ţipat ea, repezindu-se la geamul de sticlă. *Senka!*

22

Andrei Kurbski zăcea în celula lui. Acum, ştia că nu va mai scăpa niciodată de blestemul biografiei sale pătate; va fi mereu fiul unui duşman. Dar avea şi o consolare: se simţea mai aproape de tatăl lui.

Cu siguranţă că şi el trebuie să fi trecut prin aceeaşi procedură de înregistrare, aceleaşi celule, poate chiar cea de

față. Andrei s-a uitat la semnele de pe pereți: desene, cuvinte, scrijelituri. A citit numele, datele, mesajele. Unii își găsiseră pesemne sfârşitul aici; alții fuseseră probabil împuşcați în beciuri şi şi-au scris numele spre a fi pomeniți. A căutat numele tatălui său şi şi-a închipuit că va fi, la rândul lui, trimis în Gulag, şi că, într-o bună zi, într-un luminiş înzăpezit de pădure, își va regăsi tatăl la tăiat de buşteni…

Noaptea era singuratică. Cineva țipa; cineva tuşea. Andrei era obosit şi teribil de speriat. Nesiguranța era cel mai greu de îndurat. Cine se mai afla în celulele de aici? Ce declaraseră? Ce era prudent să spui?

Bocănit de cizme afară. Zăvoarele se desfac. Uşa s-a deschis, iar el a fost dus spre camerele de anchetă, însă de data asta îl aştepta un alt ofițer. Dintr-o singură privire aruncată ochilor dogoritori, înfundați adânc în orbite, şi dinților mici şi gălbejiți ai colonelului Lihaciov, Andrei şi-a dat seama că procesul căpătase o nouă turnură.

— Deținut Kurbski, ai luat parte la o conspirație îndreptată împotriva partidului, alături de Nikolaşa Blagov.

Lihaciov a scos un caiet dintr-un dosar de culoare bej – caiet pe care Andrei l-a recunoscut prea bine – şi a început să citească: *Pe noi, cei din Clubul romanticilor, nu ne mai interesează nonsensul progresului istoric şi lupta dialectică de clasă: pasiunea fiecărui individ e suverană.*

— Ce părere ai despre opiniile lui?

— Sunt antileniniste, antimarxiste. M-au scârbit profund. În calitate de comunist, le resping cu indignare. Nikolaşa era un bufon, dar, ce-i drept, unul periculos.

Era o mare uşurare, şi-a zis Andrei, că vedea caietul şi ştia în ce fel trebuia să răspundă la aceste întrebări.

— Dar n-ai întreprins nimic?

— Am întreprins ceva…

— Nu minți. Să vedem mai departe. *Serafima este numită ministrul Iubirii. N. V. Trebuie să aprobe toate numirile. De contactat N.V. Pentru instrucțiuni.*

Andrei făcea eforturi să stea drept şi să se concentreze.

— Uitați, nu cunosc niciun „N.V.”, dar eu am fost ultimul care a intrat în „Clubul romanticilor fatali”. Toate astea n-au nicio legătură cu mine.

— Mă interesează acest „ministru al Iubirii”. Scrie aici că Serafima Romaşkina a fost aleasă în această funcție de către Biroul Politic.

— Nu ştiam.

Andrei nu voia să discute deloc despre Serafima. „Să n-o pomenesc pe Serafima”, şi-a zis. „Să stau treaz!”

— Nikolaşa Blagov nu putea fi luat în serios în nicio privință. Era dezechilibrat.

Lihaciov a răsfoit caietul.

— Chiar dacă-i aşa, aici scrie clar: *Ministrul Iubirii e suveran, pentru că Iubirea este suverană, mai presus de Secgen.*

Pe Andrei l-au trecut fiorii. „Secgen” era acronimul pentru „secretarul general” al partidului şi nu existase decât unul singur: Stalin însuşi. Asta era trădare.

Lihaciov s-a aplecat pe deasupra biroului, iar Andrei a fost din nou surprins de ochii lui galbeni şi injectați, care îl duceau cu gândul la nişte ouă cu gălbenuşul însângerat.

— Trebuie să-mi spui cine este N.V.

— Cred că N.V. E o persoană imaginară.

Lihaciov a bătut cu mâinile în masă.

— Să nu cutezi să păcăleşti ancheta. Noi ştim că tu, deținut Kurbski, ştii bine cine este N.V. Şi ne vei spune. Chiar dacă voi fi silit să ți-o scot cu polonicul din craniu post-mortem.

*

Minka pierduse orice noțiune a timpului. Se afla din nou în camera de anchetă şi se străduia din răsputeri să nu intre în panică. Dar o buimăcise complet apariția frățiorului său, mai cu seamă că acum ştia că, dacă va cădea, îi va duce şi pe Senka şi pe părinți la pieire odată cu ea. A închis ochii, imaginându-se pe sine şi pe Senka împuşcați în ceafă. Ce să facă oare? Ce să spună?

— De ce se află Senka aici? a întrebat ea. Are zece ani. Vă rog, vă implor, trimiteți-l acasă. Mama trebuie să fie înnebunită.

— Vorbeşte-ne despre caietul lui Nikolaşa Blagov. Acela căruia voi îi spuneți „Cartea de catifea a iubirii”.

— N-am ştiut niciodată ce conține. Dac-aş fi ştiut că punea la cale aşa o ticăloşie, l-aş fi denunțat. Dar vă asigur: n-am avut cunoştință despre nicio conspirație. Câtuşi de puțin.

— Cine este N.V.?

Pereții păreau să se strângă în jurul Minkăi în timp ce se gândea la frățiorul ei, Senka. Ce-o mai fi fost şi cu N.V.? *N.V?* Trebuia să găsească ceva care să-l elibereze pe Senka, să-i elibereze pe toți. N.V. Trebuia să însemne ceva. Poate că trebuia să născocească vreun cod, vreo pistă falsă, o diversiune care să-i îndepărteze pe cekişti de ea şi de Senka, de George şi Serafima. A presupus că, de vreme ce nu exista niciun cod, ei n-aveau cum să-l descopere, şi, prin urmare, nu putea ieşi nimic de acolo. O idee prindea deja contur în mintea ei, materializându-i-se pe vârful limbii, până ce experimentatul Komarov a putut constata că era pe cale să iasă.

— Ia spune-mi, a încurajat-o.

— N-am auzit niciodată de N.V. Dar aş putea să sugerez despre ce ar putea fi vorba? Poate că „N.V.” înseamnă „Noul Voievod”? Cineva pe care nu-l cunoştea niciunul dintre noi?

— Aşa, şi?

— Pesemne era propunerea lui Nikolaşa pentru un nou conducător al romanticilor.

— Confirmi aşadar că a fost un complot? Fiindcă nu poate exista decât un singur conducător, părintele popoarelor, şeful guvernului sovietic.

— Păi nu, era doar o sugestie…

— Aici nu există sugestii, fetițo. Nu sunt decât dovezi. O să-l găsim noi pe aşa-zisul nou conducător din fruntea acestui complot.

— Am făcut o presupunere, a zis Minka începând să se simtă din nou nesigură.

— Îmi îndrugi minciuni? Vrei să mă păcăleşti?

— Nu, desigur... Nu v-aş minţi în ruptul capului.

— Bine, atunci explică-mi treaba asta. Aici în caiet Nikolaşa scrie aşa: *Serafima şi N.V. N.V. şi Serafima. Întrunire pentru confirmarea guvernului romantic.* Ce relaţie era între Serafima şi Nikolaşa?

— Nu exista nicio relaţie. Ea nici măcar nu-l plăcea.

— Atunci, dacă Serafima nu avea o relaţie cu Nikolaşa, cu cine era ea? Komarov s-a aşezat la loc pe scaunul lui. Era cu N.V., nu-i aşa? N.V. Este iubitul Serafimei.

— Nu! Ea n-avea niciun iubit. Sunt prietena ei cea mai bună şi aş fi ştiut.

Komarov şi-a deschis larg braţele şi s-a întins, ca un scufundător înainte de a plonja în piscină, apoi şi-a trecut mâna prin părul scămos, care părea străin de uniforma, de slujba, de ochii lui lipsiţi de viaţă.

— Va trebui s-o luăm de la început. Vorbeşte-mi despre Serafima şi despre relaţia ei cu N.V.

Minka a simţit că sudoarea începe să-i iasă prin pori. I s-au încleştat fălcile şi i s-au încordat umerii. Intenţionase să-i protejeze pe Senka şi pe Serafima. Acum, îşi dădea seama că apariţia fratelui său distorsionase totul. Ca să-l salveze pe el, făcuse o greşeală îngrozitoare şi o aşezase pe Serafima în centrul unei conspiraţii care nici măcar nu existase vreodată.

Vedea, când deja era prea târziu, că orice răsuflare avea consecinţe în această lume.

23

— Voi fi sincer, madame Zeitlin. Sunt un mare admirator. Prin urmare, trebuia să vin chiar eu în persoană, a spus Viktor Abakumov cu vocea lui baritonală. Mă dau în vânt după filme. Nu-mi scapă niciunul. Evident că deţin şi câteva dintre filmele lui Goebbels de la Berlin. Am ochi de regizor. Dar dumneavoastră în *Katiuşa*... O capodoperă, nu altceva. Scenariul soţului dumneavoastră a contribuit şi el la succesul peliculei, dar cum aţi jucat...

Era dis-de-dimineaţă şi Serafima îl auzea vorbind pe Abakumov, în timp ce-şi împacheta la repezeală o valijoară,

supravegheată de doi cekişti în uniformă care deja îi percheziţionaseră camera şi luaseră nişte cărţi şi scrisori.

— Ei bine, tovarăşe Abakumov, sunteţi foarte amabil, dar îmi doresc să ne fi cunoscut în alte împrejurări, spunea mama ei.

Glasului ei de actriţă îi lipsea vigoarea obişnuită, dar Serafima era totuşi recunoscătoare că mama ei nu urla isteric. Trăgea totodată speranţa că, dacă Sofia se purta politicos cu cekiştii, avea să-i fie şi ei cumva de folos.

— Acela de acolo este afişul filmului, nu?

— Da, aşa este.

După un moment de tăcere:

— V-ar plăcea să-l aveţi?

— Mi-ar plăcea şi l-aş dori cu dedicaţie: „Lui Viktor, cu dragoste”. Da, aşa ceva i-ar impresiona pe prietenii mei.

— Mă flataţi, tovarăşe general.

— Aş fi încântat să discut cu dumneavoastră despre arta cinematografică.

— Aş fi încântată şi eu, dar n-aţi putea s-o chestionaţi aici pe Serafima? Chiar este necesar s-o luaţi la sediu?

— Poate ne-am putea vedea cândva mai târziu. Doar eu şi cu dumneavoastră…

Cekistul încearcă s-o seducă pe mama, şi-a zis Serafima, dar nu flirtau oare toţi mareşalii şi toţi politrucii cu ea, fără să se sinchisească de sentimentele tăticului ei, care îndurase atâtea?

Serafima simţea furnicături prin toate încheieturile: e frica, şi-a spus ea. Doi dintre prietenii tăi au murit; incidentul se cere anchetat; iată de ce sunt închişi ceilalţi prieteni. N-ai de ce să te temi! Şi totuşi, atunci când „Organele” cercetează, mereu descoperă şi altceva, şi trebuie să evit asta cu orice chip.

Încă îmbrăcată în uniforma de şcoală, Serafima terminase de făcut bagajul. Periuţa de dinţi. Un pulover. Pijamaua. Două cărţi: Hemingway şi Puşkin.

— Eşti gata? a întrebat-o unul dintre cekişti.

Serafima a încuviinţat din cap. Ar fi vrut ca împachetatul să nu se mai sfârşească vreodată. Îşi dorea ca Abakumov să

continue de-a pururi discuția cu mama ei. S-a aşezat la loc pe pat. Picioarele îi erau lipsite de vlagă. Şi-a îngropat fața în mâini şi s-a pus pe plâns, iar apoi, pe neaşteptate, mama ei era lângă ea şi o lua în brațe.

— Gata, gata, Serafima, o să te-ntorci repede, răspunde-le la întrebări doar... Să nu-ți faci griji, nu eşti singură. Te iubesc aşa de mult, draga mea!

Însă acest lucru nu făcea decât să înrăutățească despărțirea. Mama se străduia să nu plângă şi ea, dar glasul i se frânsese, iar acum Serafima plângea atât de tare încât nici nu se mai putea ridica. Şi-ar fi dorit să fie şi tatăl acolo, însă el era plecat să scrie despre războiul contra Japoniei. Şi mai era ceva şi mai groaznic, mult mai îngrozitor. Nu putea să-şi ia rămas-bun de la bărbatul pe care-l iubea.

Fusese mereu conştientă că ar putea fi arestată. Simțise umbra plutind deasupra ei încă din acea zi de pe pod, pentru că-şi dăduse seama (şi ştiuse din totdeauna) că ideile lui Nikolaşa aveau izul smintelii. A văzut limpede că membrii „Clubului romanticilor fatali” erau legați între ei cu o frânghie: dacă unul se prăvălea în prăpastie, ceilalți aveau să-l urmeze negreşit.

— Se va întoarce degrabă, a spus jovial Abakumov, ca şi când o lua cu el într-o drumeție. Stăm de vorbă cu toți copiii şi pe urmă le dăm repede drumul. E doar o formalitate.

Ocupa tot cadrul uşii ca o reprezentare sculpturală a bărbăției sovietice. Ştergându-şi ochii, Serafima s-a uitat la părul lui negru şi des, pieptănat pe spate, la sprâncenele stufoase, la uniforma de general cu şirurile de medalii şi la pieptul lui bombat de sportiv. Cu un aer blazat, el îşi încrucişase brațele şi se rezemase de tocul uşii.

În cele din urmă, ea a izbutit să se ridice. Dacă iubeşti, şi-a zis, poți îndura orice. Lent – insuportabil de lent – mama a însoțit-o până la uşă şi i-a întins valijoara.

— E timpul să mergem! a spus plin de vervă Abakumov. Madame Zeitlin, a fost o onoare. A luat mâna Sofiei şi a sărutat-o. *Enchanté!*

Pronunția lui franceză era greşită, dar omenia gestului a făcut să se rupă ceva în interiorul mamei Serafimei.

— Vă rog, tovarăşe general, vă rog… Chiar trebuie s-o luați? Nu trebuie. N-a făcut nimic. E un copil! Luați-mă pe mine în locul ei!

Cei doi cekişti care o flancau pe Serafima au apucat-o de brațe şi au coborât împreună pe scările late ale clădirii Granovski; apoi, au rămas pe loc, în vreme ce Abakumov a trecut pe lângă ei, cu chipiul împletit cu fir de aur pe cap, cu ochii negri ațintiți drept înainte pe sub cozoroc şi cu afişul filmului sub braț.

— Hai cu mine, Serafima, a zis Abakumov, arătând spre uşa deschisă a automobilului său, o maşină albă Fiat sport, pe vremuri jucăria unui general italian. Puține sunt fetele care rezistă tentației de a face o tură cu maşina asta.

Pielea de culoare crem a scârțâit atunci când el s-a instalat pe scaunul şoferului alături de fată.

— Îmi place să conduc eu însumi, a zis, punându-şi mănuşile de şofer şi apucând volanul îmbrăcat în piele bej de vițel. Te vei simți mai confortabil decât într-o „cioară neagră”.

A privit-o cum stătea tăcută pe scaunul de alături.

A accelerat şi a ieşit din curtea clădirii Granovski, urmat în coloană de una dintre dubele poliției secrete, cunoscute drept „ciori negre”, şi de un Jiguli mic şi înțesat cu gărzi de corp. Pe când goneau pe străzi, Abakumov a văzut că Serafima încă plângea. Fir-ar să fie, de ce oi fi luat-o în maşina mea? s-a întrebat. Din cauza maică-sii, fireşte. Fetele plângăcioase erau o privelişte greu de suportat, chiar şi pentru el, a cărui ascensiune era impregnată de sângele bărbaților, femeilor şi copiilor, al celor pe care-i snopise în bătaie cu pumnii sau îi expediase pe lumea cealaltă cu propria-i armă – şi al acelor alte sute de mii pe care nu-i cunoscuse niciodată, dar ale căror vieți le distrusese. Şi-a reprimat un acces de furie la vederea lacrimilor ei: oare proasta asta mică nu pricepea câtă bunăvoință îi arătase? Ar fi putut fi acum în cuşca din fundul unei „ciori negre”.

— Şi eu credeam că nu-i decât o poveste de dragoste.

Abakumov a repetat cuvintele lui Stalin din ziua precedentă. Stalin sugerase că acest caz al copiilor era o conspirație pe care Abakumov trebuia s-o cerceteze de-a fir a

păr. Ei bine, arestase copiii – chiar şi pe Senka Dorov, care avea doar zece ani –, dar aceştia erau odrasle de ştabi. Trebuia să te porți cu mănuşi. Stalin se pregătea acum pentru Conferința de la Potsdam, însă ce dorea el oare să facă Abakumov cu ei? Stalin vorbea în coduri hieroglifice şi fabule, ca Esop, şi chiar Abakumov rămânea deseori consternat de neclaritatea intentiilor sale. Generalului îi mai trebuia un indiciu.

Paznicii au deschis porțile metalice înalte de pe strada Mica Lubianka, iar automobilul a virat şi a intrat în curte. Porțile s-au închis în urma lui şi doi cekişti au deschis portierele.

— Luați-o şi înregistrați-o, a zis Abakumov.

A privit-o pe Serafima Romaşkina coborând din maşină ca şi cum era în transă şi uitându-se împrejur, fără să ştie încotro s-o apuce, la zidurile înalte, cu gratii la gemulețe, şi, într-o parte, la şirul de „ciori negre" care aşteptau. Punându-i mâna pe umăr, a împins-o uşurel înspre două siluete în halate maro lungi, care arătau ca nişte laboranți.

— Pe-acolo! Şi nu-ți face probleme, fetițo. O s-ajungi acasă în doi timpi şi trei mişcări. E doar rutină – ştii bine. Nu plânge.

Duhoarea de detergent, urină fermentată şi transpirație compactată – parfumul vieții de puşcărie – l-a făcut să strâmbe din nas cu toate că-l cunoştea atât de bine. A văzut expresia Serafimei în momentul în care mirosul o izbise pentru prima oară. Picioarele ei lungi se clătinau puțin, iar teama îi umbrea ochii verzi. În definitiv, chiar era cazul ca arestații să se teamă, această închisoare fusese concepută ca să-i bage în sperieți, deoarece puterea „cavalerilor revoluției" trebuia să întreacă imaginația duşmanilor pe care aveau misiunea să-i nimicească. Dar ceea ce conta pentru el era să se afle mereu sus. Câştiga întotdeauna. Stalin avea încredere în el, iar el credea nemărginit în destinul propriu invincibil.

Cu valijoara în mână, Serafima a coborât câteva trepte până în sala de primire a închisorii şi s-a oprit la ghişeul care avea vopseaua crăpată şi suprafața impregnată de unsoarea mâinilor miilor şi miilor de arestați, cu două adâncituri de la

coatele sprijinite când se aplecau înainte, aşa cum făcea acum şi arestata cea nouă.

— Numele, prenumele, patronimicul şi vârsta? a întrebat o femeie cu veston maroniu.

— Romaşkina, Serafima Konstantinovna. Optsprezece.

Era frumoasă această Serafima, şi-a zis Abakumov, însă pe mama ei, steaua de cinema, şi-o dorea el. S-a întrebat ce mai spunea oare Serafima acolo, dar, la urma urmei, cuvintele, ca şi lacrimile, erau de fiecare dată aceleaşi, iar ale ei se pierdeau într-o cacofonie de uşi trântite, încuietori care scrâşnesc, ordine lătrate şi scârțâitul cizmelor pe treptele lustruite de zecile de tălpi şovăielnice care intraseră în această lume pierdută pentru prima dată.

— Semnează aici, arestată, a zis temnicera. Treci acolo. Percheziție corporală.

Registratura funcționa cu precizie de ceasornic, şi-a zis Abakumov, care perfecționase etapele prin care un om liber era redus la un întemnițat cu număr: înregistrarea, predarea bunurilor, percheziția corporală, fotografierea. N-avea nicio importanță cine şi ce fusese înainte. Putea fi vorba de vreun prinț polonez, un general german, vreun ştab comunist sau fiica unei vedete de cinema – în asta stătea gloria partidului şi a statului sovietic.

Slujesc acest stat atotputernic, sunt sabia partidului, se gândea Abakumov, şi pot transforma pe oricine într-un număr, o pată de grăsime pe duşumea. Îi părea rău s-o vadă intrată în maşinăria lui pe această fetişcană, dar fusese foarte nechibzuită.

El şi-a continuat drumul prin clădirea gigantică, iar acum era linişte. Lăsase departe în urmă zona registraturii. Aici, uşile nu mai erau descuiate de bărbați cu legături de chei la cingătoare. Cizmele sale lunecau pe covorul albastru şi bărbați cu epoleți şi vipuşcă îl salutau. Un secretar i-a deschis uşile biroului. I-a adresat câteva vorbe amabile asistentului său: se mândrea cu familiaritatea lui față de subalterni.

Un birou lambrisat. Covoare persane, şase telefoane (plus o *vertuşka* pentru Kremlin), un seif cât un stat de om, un

tablou în ulei reprezentându-l pe Stalin în mărime naturală. Şeful SMERŞ s-a aşezat pe canapea o clipă, picior peste picior, admirându-şi cizmele strălucitoare.

În seara aceasta, după ce va fi citit rapoartele privind interogatoriile copiilor, să urmărească oare un meci de fotbal cu Dinamo? Sau să meargă la dans? Era mândru de porecla lui de la sala de dans a clubului Dzerjinski, unde trupa de jazz a instituției îşi cânta noile piese: *Vitia fox-trotocinik* – Viktoraş dansatorul de foxtrot. Sau la teatru? Câteodată, stătea chiar de vorbă cu oameni obişnuiți în pauzele dintre acte.

Ăsta sunt eu, şi-a spus. Spre deosebire de Beria, mă interesează şi alte lucruri în afară de sex şi putere. Îşi făcuse ucenicia pe lângă Beria, dar în prezent aproape că se aflau pe aceeaşi treaptă. Iar Beria îl detesta.

Abakumov s-a felicitat pentru că-i suflase lui Beria „Cazul copiilor”. Dar, odată cu succesul, creştea şi miza. A sunat un telefon de pe birou şi el a zis:

— Pofteşte-i înăuntru.

Erau cei doi anchetatori principali, Komarov şi Lihaciov, care l-au salutat ceremonios.

— Pe loc repaus. Luați loc.

Le-a făcut semn de pe canapea şi ei s-au aşezat pe scaunele din piele.

— Tovarăşi, înainte să ne ocupăm de noua noastră arestată, vreau să lucrați cu puştii ceilalți în noaptea asta. Trebuie să avem nişte nume până dimineață.

Ei au ieşit, iar Abakumov a închis ochii pe canapea. Serafima Romaşkina era cheia. Avea ea oare o viață secretă? Şeful Contraspionajului Militar a făcut o grimasă: eu mă pricep la vieți secrete. Toată lumea are câte una.

24

Senka Dorov a fost primul chemat la interogatoriu în acea zi. Chiar dacă nu avea decât zece ani şi era micuț pentru vârsta lui, îşi petrecuse noaptea într-o celulă pentru oameni mari. La doisprezece ani, te puteau împuşca, dar el era mai

tânăr şi deci n-aveau cum s-o facă; dar dacă regulile se schimbaseră cumva?...

Clipă de clipă, murmura cu voce tare pentru sine: Mami, unde eşti? Eu sunt aici. Vino, te rog, şi găseşte-mă. Mi-e frică. Te iubesc. Ştii unde mă aflu?

Aceste cuvinte îl îmbărbătaseră încă din seara trecută, când, acasă (un loc radios care părea acum atât de îndepărtat), îşi încercase pijamaua cea nouă de mătase, bleumarin cu broderie roşie, croită în China special pentru el. Mamei sale îi plăcuse pijamaua, chiar îl aplaudase şi-l sărutase iar şi iar. Ea râdea mereu cu capul dat pe spate, cu un sunet asemănător unui tril. Cu toate că era aşa ocupată, în calitate de ministru şi medic, îi ducea întotdeauna la şcoală pe el, pe Demian şi pe Minka, iar uneori îi şi aştepta la ieşire.

Cred că sunt preferatul ei, chiar dacă spune că-i iubeşte în mod egal şi pe ceilalți trei, se gândea Senka acum. Pe mine mă pupă mai mult decât pe ei, mai ales decât pe Demian. Da, ei sunt mai mari, dar zice că sunt irezistibil. E cea mai frumoasă mămică din lume şi, atunci când voi creşte mare, mă voi putea căsători cu ea. (Numai că e deja măritată cu tati, desigur. S-ar supăra tati? El se arată adesea foarte țâfnos şi îmbufnat, deci nu cred. Mi-ar ceda mie tati locul?)

Cu o seară în urmă, se hotărâse să împrumute o carte de la vecini, aşa că ieşise pe palier şi coborâse scările, îmbrăcat în pijamaua cea incredibil de elegantă cu un mic halat asortat pe deasupra, albastru cu roşu. Minka zicea despre el că era filfizon. Era ceva rău? „Sunt doar un savant flamboaiant”, îi replicase el.

Bătuse la uşa vecinilor şi îi deschisese prietena lui, Lulu. Mama ei era în spate.

— Bună, „Profesoraşule”, a zis mama lui Lulu.

— Aş putea, vă rog, să împrumut o carte? *Cu privire la muzică, libret şi coregrafie în opera şi baletul lui Ceaikovski.*

— S-o citească părinții tăi?

— Nu, s-o studiez eu, a spus Senka foarte serios.

— Nu-ți plac *povestirile lui Marşak*[5]*? Terem-Teremok*[6]*? Sau Timur* şi băieții lui[7]?

— Acelea sunt pentru copii mici! a zis el indignat.

— Mare figură mai eşti, Senka, a spus mama lui Lulu. Cartea era foarte grea, dar Senka urcase pe scări cu ea când văzuse patru bărbați, doi în costume şi doi în uniforme cu găitane albastre.

— Tu eşti Senka Dorov, nu-i aşa? îl întrebase unul dintre ei, cu un cap pleşuv de forma unei cepe.

— Da. Dumneavoastră cine sunteți?

— Cartea aia pare foarte interesantă. Ce-ar fi să ne uităm puțin prin ea la parter?

— Trebuie să ajung la cină. Mă aşteaptă mama.

Însă bărbatul luase deja cartea şi o răsfoia uluit.

— Operă, ai?

— Care este bucata dumneavoastră preferată de Ceaikovski? a întrebat Senka. Să nu răspundeți *Lacul lebedelor.* E prea previzibil.

— Nostim băiețaş mai eşti, a zis bărbatul, dirijându-l pe Senka înspre lift.

— Hei! Stați aşa, a țipat Senka. Dar, în acel moment, îi foseseră sucite mâinile la spate, iar unul dintre ceilalți bărbați îi pusese o cârpă pe față şi el îşi pierduse cunoştința. Când se trezise (n-avea idee cât timp trecuse), se afla între aceiaşi doi bărbați, într-un automobil Pobeda care se apropia de Piața Dzerjinski.

— Unde mă duceți? Cine sunteți? îi întrebase somnoros.

Iar căpățânosul spusese:

— Te ducem să te joci de-a Roşii şi Albii cu prietenii tăi. N-ai de ce să-ți faci griji.

— Probabil aveți impresia că sunt tare nătâng sau că m-am născut ieri, a zis fără nicio teamă Senka – deşi, pe măsură ce efectele drogului dispăreau, începea să simtă frica urcându-i din stomac în gâtlej şi gustul ei amar, o senzație

---

[5] Samuil Marşak, cunoscut scriitor, traducător şi poet sovietic. (n.t.)
[6] Basm popular rusesc. (n.t.)
[7] Celebră povestire de Arkadi Gaidar. (n.t.)

pe care o mai trăise doar o singură dată, când unul dintre odioşii prieteni ai lui Demian îl strânsese de nas la şcoală şi avusese impresia că se sufoca, până ce îşi amintise că se putea respira şi pe gură.

Senka descoperise că ținea încă pe genunchi *Cu privire la muzică, libret şi coregrafie în opera şi baletul lui Ceaikovski.* S-a uitat pe geam: cunosc această clădire, şi-a zis, în timp ce pătrundeau în muntele cenuşiu de granit al Lubiankăi. Îşi auzise părinții menționând-o şi nu-i scăpase evlavia însoțită de groază din vocile lor. Înainte să mai poată spune ceva, porțile de oțel se dăduseră brusc la o parte, iar automobilul intrase cu viteză în curte; apoi uşile se deschiseseră şi el fusese purtat pe nişte scări în jos, cu mâinile la spate, după aceea, la un ghişeu slinos, unde nu ajunsese la tejghea.

— Unde e? a lătrat o femeie în vârstă cu un sacou maroniu. Nici nu-l pot vedea. Vreo puşlama mică, de bună seamă?

— Mă duceți la sora mea?

— Numele, prenumele, patronimicul.

— Sunați-o pe mama. Ea va veni să mă ia. Nu ştie unde mă aflu.

Apoi, îşi amintise ceva important, care avusese darul să-l liniştească.

— E aici sora mea Minka? Poate că mă aflu aici ca s-o iau acasă?

— Lasă vorba, arestat, a mârâit femeia. Răspunde la întrebări!

Dar Senka se simțise aşa de uşurat de ceea ce îşi amintise şi într-atât de obişnuit, acasă şi chiar şi la şcoală, să fie tratat cu îngăduință şi dragoste, încât nu o luase în seamă.

— Pentru că mami zice că Minka va veni acasă curând. Acum înțeleg de ce mă aflu aici.

— Dacă mai scoți o vorbă, urlase un bărbat în uniformă, îți rup urechile, dacă nu cumva îți trag şi o mamă de bătaie! Pricepi?

— Da, spusese Senka, uluit dintr-odată şi îngrijorat peste măsură. Vă rog, pot să-l sun pe tati? Lucrează la Comitetul Central.

Crezuse că i-ar putea intimida pomenindu-l pe tatăl său, dar ei nu păruseră să se sinchisească. Îi luară cartea şi îi înmânară o chitanță cu care nu ştiuse ce să facă. Pe urmă, o gardiană grasă, cu sacou maroniu, îl conduse printr-o uşă.

— Percheziția. Controlul medical, a spus ea. Toate hainele jos, hai, fuguța.

Senka se ruşinase.

— Şi pantalonii de pijama?

— Mişcă! îți recuperezi hainele pe urmă.

Îl împinsese pe o altă uşă.

— Dar mă doare groaznic burtica. Mami mă pune să mă întind pe pat când mă apucă, iar atunci îmi trece. Şi sufăr şi de astm.

— Vino încoace, zisese un bărbat cu un chist pe nas, halat alb şi stetoscop. Era aşezat pe un scaun metalic vechi, alături de o targă simplă de spital, pe roți, cu salteaua plină de pete cafenii decolorate. Senka îşi dăduse seama că era doctor, dar nu aşa cum era mama lui.

— Stai!

Senka simțise pericolul.

— Nu!

O zbughise spre uşă. Însă doctorul apăsase deja un buton aflat pe perete, uşa se deschisese şi intraseră trei gardieni, un bărbat şi două femei. Senka plânsese în hohote atunci:

— Vreau la mami. Vreau să mă duc la mine acasă, mă doare rău de tot burtica!

Dar trupul său gol şi palid fusese capturat şi dus la targa pe roți, unde îl trântiseră fără menajamente.

— Lasă-mă să te examinez, dacă nu vrei să te țină ei cu forța, îi zisese doctorul, respirând greu. Şi va fi mult mai rău decât o durere de stomac, te asigur.

Senka încetase să se mai zbată, dar îşi dăduse seama că tremura de frică şi de rele presimțiri. I se spusese să deschidă gura. Apoi, doctorul cu chistul pe nas îşi băgase degetele, care aveau gust de metal şi de murdărie totodată, şi palpase dinții şi limba lui Senka.

— Întoarce-te, i-a zis. Respiră!

Senka simțise ceva în fund şi dăduse să se zbată şi să strige din nou, dar se isprăvise repede şi, nu peste multă vreme, se afla iarăşi în prima încăpere, îmbrăcat cu pijamaua şi halatul său. O altă cameră: un bătrân cu părul slinos, din spatele unui aparat foto, îi zisese să se aşeze pe scaun, însă era prea mic, aşa că fotograful pusese o pernă înainte de a se face nevăzut sub o pătură neagră:

— Ochii la aparat! Şi bum, o flamă şi un sfârâit! Bravo, copile.

Fotograful îi ciufulise părul. Senka sesizase o oportunitate.

— Vă rog, pot s-o sun pe mami? Mi-e aşa de dor de mami!

— Eşti prea tânăr ca să te afli aici, îi şoptise grăbit fotograful. O să scapi, copile, spre deosebire de mine. Dar sfatul meu este să te laşi purtat de curent. Nu te împotrivi.

Apoi, îşi dresese glasul şi strigase:

— Arestat gata de predare.

Senka fusese luat din nou în primire de gardienele cu sacouri maro, iar de la ele îl preluaseră doi paznici în uniformă. Fiecare îl ținuse de câte un braț. Inele cu o sumedenie de chei le zăngăneau la cingătoare, lângă pistoale.

— Nicio vorbă! Privirea înainte! Dă-i drumul!

Pe scări metalice, coborând, urcând iar, trecând de uşi încuiate. Senka se simțise foarte mic în această lume gigantică secretă. De câte ori se închisese câte o uşă şi se deschisese alta, pătrunseseră într-o nouă sală impozantă cu paliere de metal de sus până jos, iar pe fiecare palier se întindeau şiruri de uşi de oțel ferecate.

Locul puțea a pipi, caca, sudoare, detergent şi mucegai. Respingător. Repulsiv. Revoltător. Rebarbativ. Dezgustător. Țipător. Vomitiv. Tezaurul cuvintelor îl îmbărbătase, dar inima îi bătea ca o locomotivă gonind nebuneşte.

La auzul altor paşi care se apropiaseră, îi crescuse şi mai tare pulsul.

— Minka, tu eşti? întrebase, cu glas tremurător.

Dar fusese împins într-o boxă ca un coşciug vertical şi încuiat acolo. Senka crezuse că se va sufoca şi îi reveniseră şi crampele la stomac, dar paşii trecuseră mai departe, fusese

scos afară şi, în cele din urmă, descuiaseră uşa celulei numărul 235 şi îl împinseseră înăuntru.

— Cineva a făcut pipi în patul meu, strigase Senka la vederea saltelei subțiri de pe patul de fier: era impregnată cu o pată galbenă de forma Crimeei. Ar fi avut nevoie şi el, dar nu exista nicio toaletă. Nu ştiuse ce să facă. Pe urmă, ochiul lui Iuda se deschisese şi se închisese, zăvorul se rotise şi apăruse în pragul uşii un gardian.

— Mi-e foame şi trebuie să merg la toaletă, îi spusese el.

— Ai scăpat ocazia, zisese gardianul. Foloseşte găleata aia cu zoaie.

— Nu cred că pot folosi o găleată.

— Atunci abține-te până dimineață, maiestate. Vei primi rația în curând.

— Vă rog, chemați-o pe mama, a zis Senka izbucnind în lacrimi.

În scurt timp, plânsese convulsiv, iar lacrimile i se scurseseră în gură şi chiar pe gât în jos.

— Vă rog!

Uşa se trântise la loc, iar vizorul se tot deschisese şi se închisese, dar nu mai venise nimeni, iar Senka îşi întinsese pătura peste saltea. Remarcase că perna avea o pată maro-roşcat de forma Africii.

Într-un târziu, fusese nevoit să se servească de găleata cea respingătoare. Pe urmă, epuizarea îl forțase să se întindă şi se pusese iarăşi pe plâns. Uşa se deschisese, iar de această dată fusese o femeie cu un cărucior pe rotile, care îi dăduse un castron de supă (doar o apă cenuşie de fapt, unde pluteau în derivă două ciosvârte de grăsime galbenă), un pătrat de pâine neagră şi un dreptunghi micuț de unt. Murea de foame, dar supa duhnea, iar grăsimea îi făcea scârbă, aşa că mâncase numai pâinea.

— Mi-ați putea da încă o felie de pâine?

— E împotriva regulamentului. Asta ți-e porția.

Îi întinsese o cană de ceai cu o bucățică de zahăr. Apoi, uşa se închisese din nou şi el se culcase pe pat, îngrozit de zgomotele imensului spațiu al închisorii interioare de la Lubianka. Simfonia închisorilor, hotărâse el, se bazează mai

degrabă pe instrumente de percuție decât pe corzi: uşi trântite, zăngănit de chei, scârțâit de zăvoare, accese de tuse, bolboroseli, spasme, urlete, suspine, țipete, bocănitul cizmelor pe palierele şi pe treptele de metal. Totul era aspru şi tot ce cunoscuse el până în momentul acesta fusese neted şi lin.

Cine erau toți aceşti străini care icneau, gemeau şi îşi scuipau plămânii prin celulele învecinate? Mai era cineva de vârsta lui? Oare ceilalți copii de la şcoală se aflau în apropiere? Unde o fi fost Minka? Închisese ochii şi se gândise la mama, la casa lor, la frații şi sora lui. Mami, aici sunt. *Te rog* vino să mă găseşti. Ştii unde mă aflu?

Plânsese şi tot plânsese, dar chiar şi după ce îi secaseră lacrimile, rămăsese spaima. Cum fusese posibilă această greşeală îngrozitoare? Fără îndoială că nu ştiau că el avea zece ani. Ar fi fost de ajuns să le spună, iar ei şi-ar fi dat seama că greşiseră persoana. Nu putea crede că nu ştiau cine erau mămica şi tăticul lui.

Derulase din nou în minte seara împuşcăturilor de pe pod: el se afla la închisoare din cauza acelor morți, înțelegea asta. Dar oare şi pe George şi pe Andrei îi arestaseră în pijamale?

Senka îşi dăduse seama că n-avea ce strânge la piept şi că nu-l sărutase nimeni de noapte bună: cum să poată dormi fără ursulețul lui de jucărie, Aristotel? Nu dormise fără ursuleț niciodată. Acasă, ar fi stat în pat, învelit până la gât, şi s-ar fi simțit ca un prinț la căldurică, aflat chiar în centrul lumii. Mama i s-ar fi aşezat alături, i-ar fi spus poveşti, i-ar fi luat fața în mâini şi l-ar fi pupat pe năsuc, pe frunte, pe obraji şi uneori chiar pe ochi, iar el s-ar fi uitat la ea şi ar fi făcut câteodată mutrița de stea de matineu, lungindu-şi bărbia şi ridicând din sprâncene, iar mami ar fi zis: „O! Cine poate rezista acestor ochi căprui? Într-o bună zi te vei însura şi fata va fi foarte norocoasă!” După aceea şi-ar fi lăsat capul pe spate şi ar fi izbucnit în râs.

Toate acestea îl făcuseră să plângă din nou, dar cel puțin începuse să înțeleagă motivul pentru care se afla acolo. Când dispăruse Minka, mama lui a spus: „Doi dintre prietenii ei şi-au pierdut viața, este normal să se facă cercetări. Se va

întoarce acasă pe urmă”. Dar mami şi tati spuseseră că Minka urma să vină acasă în seara aceasta. Atunci, de ce era şi el la închisoare? Şi de ce nu putea dormi? Vizorul se tot deschisese, iar lumina electrică rămăsese aprinsă. Când se cuibărise mai bine, o voce îi ordonase: „Mâinile deasupra păturii!” Îşi dorise cu disperare să adoarmă. Mami spusese mereu: „Tu dormi aşa de frumos”. Închisese ochii, dar taman atunci când întunericul începuse să-l învăluie, uşa se izbise pe neaşteptate de perete, îl smulseseră din pat şi îl purtaseră pe coridor, urcaseră pe o scară metalică, coborâseră apoi şi urcaseră din nou, trecând de mai multe uşi.

O cameră luminată puternic. Două scaune metalice, în fața lui, stătuse un bărbat cu chip grotesc, presărat cu mii de puncticele roşii, bărbie ieşită în afară ca un bot de câine şi mâini ca nişte cleşti de homar.

— Sunt colonelul Lihaciov, spusese el. Ne-am purtat prea frumos cu voi, măi copii, dar acum când ştim că sunteți nişte criminali şi nişte duşmani ai poporului, o să vă aplicăm acelaşi tratament ca şi adulților. Puțin îmi pasă că ai zece sau că ai optzeci de ani: mie să-mi răspunzi la întrebări şi să spui adevărul. Dacă minți sau ascunzi ceva, îți sparg dinții. S-a-nțeles?

Senka se uitase la acest mirmidon înrăit şi scosese un suspin, iar bărbatul dăduse cu pumnul în masă de se mişcase lampa, iar băiatul sărise înapoi, răsturnând scaunul. Bărbatul se ridică iute, îl apucă de bărbie pe Senka şi-l strânse atât de tare, încât îi strivi gura.

— Să nu mai mişti dracului vreodată un muşchi fără permisiunea mea. Şi să n-aud bocete!

Senka începuse să icnească din ce în ce mai tare, luptându-se să respire.

— Răspunde-mi la întrebarea asta şi te poți întoarce în celulă.

Senka dăduse din cap.

— O cunoşti pe Serafima Romaşkina?

— Da, murmurase el, cu respirația încă foarte accelerată.

— O cunoşti bine?

— Ea are optsprezece ani, dar... ce să zic, e foarte drăguță cu mine.

Senka simțise că-l ia cu leşin, însă ştia că trebuia să se țină tare. Respirase adânc de câteva ori.

— E prietena surorii mele, Minka.

— Gândeşte-te bine acum. Nu spune nu. Şi nu menaja pe nimeni. Noi aflăm totul şi, dacă minți, te duci în lagăr şi n-o să-ți mai vezi părinții niciodată. Dar, dacă spui adevărul, pleci în scurtă vreme acasă. Noi cercetăm morțile de pe Kamennîi Most. Ai fost de față, nu?

— Da.

— Şi ce-ai văzut acolo?

— Doi dintre prietenii surorii mele zăceau morți pe caldarâm.

— Şi-ai observat ceva anume?

— Da. Caietul. „Cartea de catifea” a lui Nikolaşa. L-am cules de pe jos.

— Eşti conştient că, atunci când l-ai cules de pe jos, ai comis o infracțiune gravă, şutind o probă de la locul crimei?

— Nu am ştiut acest lucru.

— Şi atunci de ce te-ai comportat ca un trădător? întrebase bărbatul vânăt la față şi plin de bubițe, care, după cum îşi dăduse seama acum Senka, era de fapt un homar ce se dădea drept om. De ce l-ai luat? De ce l-ai ascuns?

— Am făcut-o fără să gândesc. O să vină repede mami?

— Până nu ne vei spune adevărul, nu. Ce-ai făcut cu caietul?

— L-am dus la mine în cameră şi l-am ascuns.

— De ce?

— Credeam că va fi ceva interesant de citit. N-am ştiut că e o infracțiune, îmi pare foarte rău.

— I-ai pomenit cuiva despre el?

— Doar fratelui meu, Demian. Pe urmă, l-am prins când îmi scotocea prin sertarele de la birou, m-am supărat şi l-am spus mamei, dar caietul dispăruse.

— Şi nu l-ai citit deloc?

— Nu. Vă jur că nu.

— Ştiai că se găseau acolo planuri de a forma un nou guvern şi de a-i ucide pe conducătorii noştri?

Senka clătinase din cap, străduindu-se să-şi amintească anumite discuții dintre părinții săi. Cele mai vechi amintiri ale lui erau legate de ascensoarele care gemeau noaptea în „Casa de pe chei” atunci când poliția secretă venea să mai aresteze pe cineva. Cu o astfel de ocazie, mama îl privise neliniştită pe tatăl său:

— La ce etaj? întrebase ea.

— Unsprezece.

— Familia Larin. Nu sunt duşmani, Ghenrih.

— Partidul nu greşeşte niciodată, Daşka. Mai bine să piară o sută de nevinovați decât să scape un vrăjmaş. Ne-am angajat într-o luptă pe viață şi pe moarte, pregătiți de război împotriva fascismului, iar duşmanii mişună peste tot. Să nu discutăm astfel de lucruri în fața…

Şi tatăl se uitase la el.

— Senka este prea mic ca să înțeleagă, zisese mami.

El nu pricepuse atunci, dar îşi amintea cum îi ridicaseră pe Larini şi nu se mai întorseseră niciodată.

După împuşcăturile de pe pod, mama lui Senka îi luase pe toți la o plimbare prin pădurea de lângă vila lor de la țară şi le spusese:

— Dacă veți fi vreodată întrebați despre aceste lucruri, spuneți-le ce ştiți. Dar nimic în plus. Nu pălăvrăgiți. Țineți-vă departe de politică. Secretele sunt ca un câmp minat: nu ştii că se află o mină acolo până nu calci pe ea. Flecăreala poate duce o familie de râpă.

— Ordinele vin de la cea mai înaltă autoritate din Uniunea Sovietică, spusese atunci „Homarul”. Scotoceşte-ți bine prin memorie: ce-ai văzut, ce-ai auzit. Serafima avea vreun iubit?

— Fireşte că nu. Dacă ar fi avut, acela aş fi fost *eu!*

— O, Doamne! Homarul îşi dusese mâinile la spate şi îşi trosnise degetele. Vreun prieten mai special cumva?

— Dar Serafima era mereu singură.

— Era cineva interesat de ea în mod special?

Senka şovăise. Simțea pericolul, ştia că vorbele lui le-ar putea face rău unor oameni. Dar care ar fi putut fi primejdia

în cazul acesta? Era oare o crimă pentru un băiat să admire o fată? Nu era câtuşi de puțin sigur.

— Toți băieții o plăceau pe Serafima, zisese el. Iar eu mai mult decât toți.

Homarul scrisese ceva pe o coală de hârtie. Apoi, i-o împinsese în față pe masă.

— Recunoşti că ai sustras această probă de la locul crimei?

— Nu înțeleg, a zis Senka.

— Nu poți nega că ai luat caietul şi că l-ai ascuns. Fratele tău Demian l-a găsit.

— Oh!

Demian nu numai că găsise caietul, ci îl şi predase poliției secrete. De aceea se afla în libertate. Era gelos pe Senka şi preocupat să avanseze cu pionierii şi comsomolul şi să devină la fel de important ca tatăl lor. Demian era un turnător şi un şobolan.

— Dacă mai vrei s-o vezi pe maică-ta vreodată, semnează aici în clipa asta, zisese „Homarul”, băgându-i hârtia sub nas lui Senka, iar acesta o semnase degrabă.

— Dacă aveai doisprezece ani împliniți, bucata asta de hârtie îți putea aduce pedeapsa supremă: moartea prin împuşcare în ceafă. Dar, cum ai doar zece, rişti zece ani de lagăr potrivit Articolului 58, spusese „Homarul”.

Lui Senka i se învârtise capul şi se sprijinise de marginea mesei.

— Însă dacă ne ajuți cu Serafima…

— Minka zicea despre ea că are… admiratori… pețitori… cavaleri.

— Numeşte-i acum, înainte să te pocnesc.

Senka o iubea pe Serafima şi ar fi făcut orice ca s-o ferească de neplăceri, dar cu ce i-ar dăuna ei aşa ceva? Cu ce i-ar dăuna oricui? Atenție la mine! Şi-a stors creierii căutând ceva despre admiratorii Serafimei. Nu le auzise el pe Minka şi pe Serafima cum râdeau de „Prințul moştenitor”? Aveau impresia că el nu înțelegea numele de cod – păi cât de prost îl credeau? Dar ştia că nu era cazul să-l pomenească pe Vasili Stalin. Orice avea legătură cu Stalin reprezenta un pericol.

Trebuia să găsească ceva lipsit de riscuri, dar acest lucru era dificil fiindcă Senka nu ştia ce vrea „Homarul”. Minele erau invizibile. Stomacul lui Senka începuse să se agite, iar respirația îi devenise greoaie din nou.

— Cred că mi se face rău, spusese.

„Homarul” se ridicase în picioare, scaunul lui scrâşnise pe podea, şi el începuse să numere.

— La trei, o să-ți extrag răspunsurile cu bătaia.

Scosese un baston gros de cauciuc şi îl izbise de masă.

— I-am spart țeasta unuia cu amicul ăsta odată.

Senka văzuse cât de tihnit stătea bastonul în cleştii „Homarului”, care părea obişnuit să-l folosească.

— Unu, doi…

— Păi da, da, acum ceva vreme…

Să n-o bagi pe Serafima în bucluc, îşi zisese Senka. Nu-l pomeni pe Vasili Stalin. Nu-i amesteca pe mami şi pe tati. Nu-i face rău Minkăi. Erau atâtea lucruri de care trebuia să țină seamă. Îşi trecuse în revistă opțiunile: *asta* e o nimica toată, *ăsta* e secret, *astalaltă* nu l-ar mulțumi, *aia* e primejdioasă. Mintea lui era suprasolicitată de responsabilități, ambuscade, câmpuri minate, indescriptibile, confidențiale, iar toate acestea erau contrabalansate de propria lui mărturisire că luase caietul şi cu cei zece ani de gulag care-l aşteptau: călătoria cu trenul, tundra înzăpezită, amenințarea că n-avea să-şi mai vadă vreodată părinții.

— Acum ceva vreme…

— Când?

„Homarul” pusese pe masă bastonul şi luă un stilou.

— Acum vreo câteva săptămâni… mă plimbam cu Minka pe strada Gorki şi… şi…

Bastonul se abătuse cu putere peste mâna lui Senka. Duruse groaznic şi el începuse să plângă, ținându-şi dreapta rănită cu mâna stângă. Lacrimile îi încețoşaseră ochii şi nu mai vedea nimic.

— Vă spun, vă spun!

Dar încă nu se hotărâse ce să spună.

— Vă rog, nu mă mai loviți. Vreau s-o văd pe mami… Odată, mă plimbam cu Minka pe strada Gorki şi i-am văzut pe Serafima şi pe…

Se străduise să-şi amintească şi deodată găsise. Da, era perfect – şi nu făcea niciun rău celor pe care-i iubea.

— În urma ei, la o sută de metri în urmă, l-am văzut cum se ținea după ea.

Uşurarea era amețitoare, iar Senka se calmase şi se pusese pe povestit.

25

Kapitolina Medvedeva se afla în biroul său, aşteptând ca Innokenti Rimm să deschidă gura. În ultimele zile, acest prigonitor fățarnic umblase fudul pe culoarele şcolii ca un conchistador lătăreț. Se întâmplase pesemne ceva – nimic bun – care-i insuflase această încredere în sine. Ce să fi fost? Kapitolina Medvedeva îl studiase pe Rimm cum examinează zoologul un păianjen rar şi veninos. Fanfaronada lui avea fără îndoială legătură cu „Cazul copiilor", era convinsă de acest lucru.

Directoarea Medvedeva era o adeptă strictă a disciplinei şi membră de partid cu ani mulți vechime, dar o interesau cu adevărat meseria de profesor şi copiii. Cazul acesta îi dusese de râpă trimestrul şi ea ştia că-i poate distruge şi viața.

Noaptea nu putea dormi. Ziua stătea la catedră, dar nu reuşea să lucreze. Părinții (oare se mai prezentase tovarăşul Satinov vreodată la fel de des pe la porțile şcolii?) îşi aduceau copiii. Aceştia participau la lecțiile predate de profesori, însă cu toții se prefăceau. Nu erau de fapt prezenți acolo. Se aflau în carcerele de la Lubianka. Dacă era norocoasă, urma să li se dea repede drumul copiilor şi cazul s-ar fi stins, dar ştia că astfel de momente de cumpănă erau deseori exploatate de tot felul de băgători de seamă care voiau să tragă spuza pe turta lor, dogmatici înfumurați şi preocupați doar de partid, ca Rimm, capabili să transforme un scandal nevinovat într-o tragedie. Trebuie să fiu tare, a decis ea, trebuie să fiu ca oțelul. *Tverdost'* – fermitatea – este o virtute bolşevică.

Rimm nu ciocănise la uşă, dăduse buzna pur şi simplu. Acum, ea îi cerceta atent nasul – ca un cioc de raţă – şi părul de culoarea sârmei ruginite.

— Doresc să convoc într-o şedinţă extraordinară Comitetul de Partid al şcolii, a zis el.

— De ce?

— Ca să cercetăm dacă aţi comis anumite greşeli în activitatea de conducere a şcolii.

Kapitolina s-a rezemat de spătarul scaunului. „Eu sunt la comandă aici”, şi-a zis ea. Nu el. Nu „Zumzăilă”.

— Resping această idee, profesore Rimm.

— Nu puteţi face aşa ceva, tovarăşă directoare. Eu sunt secretarul.

— Comitetul numără trei membri, iar eu am discutat deja cu tovarăşul Nudelman şi este şi el împotrivă.

Directoarea Medvedeva a sesizat că Rimm se pregătise pentru această eventualitate.

— Poate vă amintiţi că regulamentul îmi permite să convoc o şedinţă extraordinară a Comitetului de Partid al şcolii, *cu participarea întregului personal*, spre a da citire înştiinţărilor venite de la partid. Cum ar fi aceea referitoare la manualele de matematică, trimisă de Secţia Educaţie a Comitetului Central.

A ridicat din sprâncene, iar directoarea Medvedeva i-a văzut licărul victorios din ochii apoşi aflaţi în spatele ochelarilor cu ramă roşie.

— Ne vedem acolo atunci!

*

Cancelaria era plină cu ocazia şedinţei extraordinare a Comitetului de Partid al şcolii, convocată de profesorul Rimm. Cadrele didactice erau trase la faţă, tensionate, îngrijorate, iar directoarea Medvedeva îşi amintea şedinţele tragice de la sfârşitul anilor ’30, când doi profesori dispăruseră de pe faţa pământului şi se votase în unanimitate ca „duşmanii poporului să fie împuşcaţi ca nişte şacali”.

În prezent, doar un singur profesor, Benia Golden, era suficient de relaxat încât să se lase pe spate pe una dintre canapele, picior peste picior, cu o mutră plictisită de viață.

Ea a deschis ședința, dar a fost imediat întreruptă de Rimm. În calitate de secretar, era ședința lui și a trecut repede la adoptarea unei serii de propuneri – comitetul urma să cerceteze dacă nu cumva „Cazul copiilor” nu scosese la lumină greșeli comise de directoarea școlii; în timpul acestor operațiuni, el, Rimm, ar trebui să preia conducerea…

Propunerile au fost primite în tăcere.

— E cumva o lovitură de stat, Rimm? a întrebat Benia Golden în cele din urmă. Doriți să fiți Napoleonul Școlii nr. 801?

S-au auzit râsete discrete, după care s-a lăsat din nou tăcerea.

— Mă surprinde că-ți arde de glumă! Stilul dumitale burghez de predare, în contradicție cu linia partidului, mai cu seamă la orele despre Pușkin, a jucat un rol important în această tragică poveste, profesore Golden.

— Prea bine, profesore Rimm, a zis Golden, oftând și întinzându-se.

Directoarea Medvedeva știa cât de tare îl afectaseră pe Golden împușcăturile și arestările și simțea că el avea mai multă experiență cu oameni de teapa lui Rimm decât ea.

— Supuneți la vot, dar voi vota pentru dumneavoastră numai dacă promiteți că vă veți îmbunătăți spectaculos interpretarea cântecului „Lui Stalin slavă, slavă-i cântăm”. Chiar așa, o cântați fals *dinadins?* Ar putea fi considerat un act subversiv de sabotaj muzical.

O exclamație de surpriză și un hohot de râs înăbușit au salutat această intervenție, dar comportamentul insinuant al lui Rimm, dublat de aluzii la relații sus-puse, a fermecat personalul înspăimântat, care i-a votat propunerea în unanimitate.

După aceea, Kapitolina Medvedeva, care simțea cum se micșora și devenea mai insignifiantă cu fiecare pas, a pornit pe coridor, mergând încet, să-i întâmpine pe părinți la Porțile de Aur. Putea să supraviețuiască. Astfel de intrigi se iveau

permanent. Dar îngrijorarea pentru copiii arestați, în combinație cu această lovitură, o făcea să-şi simtă membrele grele ca plumbul. La poartă, i-a dat binețe primei sosite, doctorița Dorova. Lângă ea, se afla Demian, dar unde era Senka? Directoarea Medvedeva i-a aruncat o privire, iar aerul de disperare şi lipsa de somn de pe chipul ei dezvăluiau ceea ce păruse de neconceput. Ridicaseră un copil de zece ani? Ce mai putea urma?

Medvedeva a auzit cum se apropia zumzăitul de rău augur şi profesorul Rimm s-a proțăpit chiar în fața ei, cu şoldurile lui muiereşti în tunica de partid, blocându-i calea.

— Voi întâmpina eu părinții şi voi prezida adunarea în această dimineață, a zis el. Locul acesta geme de putregai şi peştele de la cap se împute.

Ea a făcut un pas înapoi tocmai când pleca Daşka Dorova şi sosea tovarăşul Satinov.

— Mult stimate tovarăşe Satinov, l-a auzit ea pe Rimm anunțând cu glasul lui de soprană gâtuită, sunt nespus de încântat să vă întâmpin, ca director interimar, la poarta şcolii noastre! Trăiască tovarăşul Stalin!

*

Era dimineața devreme, dar buna dispoziție a cekiştilor, chiar dacă ochii le erau obosiți şi bărbiile acoperite cu o barbă țepoasă, îi indica lui Andrei Kurbski că făceau progrese, iar aceasta însemna că ciripise careva. Andrei ştia bine că era singurul „outsider” dintre copii şi i se părea pur şi simplu insuportabil să se întoarcă de unde plecase, la surghiun şi la lipsuri. Era hotărât să supraviețuiască. Mai am cărți de jucat, îşi spunea. Încă pot scăpa de-aici.

Andrei îşi dădea seama că va fi bătut de colonelul Lihaciov, dar în această conştientizare îi stătea puterea, căci violența îşi atinge cel mai bine ținta atunci când vine pe neaşteptate. A filtrat totul în minte până au mai rămas două lucruri care-l nelinişteau: primul era mama sa. La această oră, ea ştia cu siguranță unde se găsea el. Poate că se şi prezentase la închisoare, după ce stătuse la atâtea cozi pe unde fusese închis tatăl lui. În vreme ce părinții ceilalți îi puteau telefona

chiar tovarăşului Beria în persoană, era singura care n-avea la cine să apeleze.

Bastonul de cauciuc l-a izbit atât de puternic peste față încât nici n-a simțit durerea. S-a făcut beznă într-o clipită, iar sângele pulsând a preschimbat lumina zilei într-un cer întunecat presărat cu scântei roşietice în loc de stele. Căzuse pe spate pe pardoseala de ciment, iar Lihaciov şi un gardian l-au cules de-acolo.

— Asta a fost doar ca să te trezeşti, putregaiule. Să-ți arăt că aici eşti un nimic. Indiferent ce-o să spui, s-ar putea să nu mai vezi vreodată nici străzile Moscovei şi nici pe mă-ta.

Andrei simțea cum îi pulsa fața, de parcă ar fi fost o ființă cu viață proprie. A încercat să se şteargă de sânge.

Fii calm, şi-a zis, întoarce-te la mama ta, apără-i pe cei pe care îi iubeşti. Mai presus de orice, Andriuşa, rămâi în viață, ca să te reconstruieşti din temelii. Ține-le în şah pe aceste brute, chiar dacă ochii îți sunt însângerați.

Lihaciov a pus bastonul pe care lucea sângele lui Andrei alături de caietul şi stiloul său.

— Conspirația împotriva partidului, pusă la cale de Nikolaşa Blagov, a fost inspirată de un mentor cunoscut ca N.V. Prietenii tăi ne-au spus deja că inițialele însemnau *Novi Vojd*. Noul voievod. Ştim că această năpârcă era în legătură cu Serafima Romaşkina.

— Nu cred aşa ceva, a sărit cu gura Andrei. Pe fața lui Lihaciov s-a lățit o grimasă. Nimeni nu era în relații apropiate cu ea.

— Chiar şi după ce ai luat una peste mutră tot sari ca ars când vine vorba despre ea, a zis Lihaciov. Poate că tu eşti iubitul ei. Tu eşti N.V?

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

Dar Andrei ştia prea bine, deoarece Serafima era cea de-a doua sa prioritate.

— Ştim cum te țineai ca un cățeluş după ea şi cum ticluiați cu pasiune să răsturnați orânduirea sovietică de stat.

— Nu este adevărat.

— Nu acelaşi lucru îl afirmă prietenii tăi.

— V-au spus cumva şi că lucrez pentru „Organe”?

Gata. O spusese. Scosese asul din mânecă. Acum întrebarea era cum va fi jucată mâna?

Lihaciov a tresărit.

— Ce vrei să spui?

— M-am oferit să lucrez pentru „Organe”. Andrei pronunța lent cuvintele. Atunci când am citit „Cartea de catifea”, m-au pus pe gânduri aceste idei potențial primejdioase. Având în vedere trecutul meu, doream să-mi arăt devotamentul. I-am informat că Nikolaşa Blagov răspândeşte idei antisovietice. M-am întâlnit cu ofițerul de legătură într-un apartament conspirativ. Numele meu de cod era „Preferatul profului”. Sunt mândru de munca mea pentru Ceka.

Fața rumenă a lui Lihaciov a căpătat o culoare cenuşie bolnăvicioasă. Ar fi trebuit să fie la curent cu aşa ceva.

— Vom verifica afirmațiile tale. Ți-ai informat ofițerul de legătură că Nikolaşa punea la cale o lovitură de stat?

— Nu mi-am dat seama că a mers atât de departe.

— Ascundeai probe de „Organe”?

— Nu, dar nouă nu ne arăta ce scria.

L-a văzut pe Lihaciov cum se trage mai în față pe scaun, încercând o altă abordare.

— Serafima Romaşkina. Crezi că o cunoşteai bine? Ce ştim noi, cekiştii, este că nimeni nu cunoaşte cu adevărat bine pe altcineva. Poți fi căsătorit douăzeci de ani cu o femeie şi să nu-ți dai seama că e duşmancă, trădătoare şi curvă. Dacă zici că eşti de-al nostru, să-ți spun şi eu ție că am aflat din caietul lui Nikolaşa Blagov că Serafima Romaşkina deținea un rol central în această conspirație.

— Eu ştiu că nu este adevărat, fiindcă o urmăream în folosul „Organelor”.

Lihaciov a zâmbit.

— Prietenii tăi ne-au comunicat deja o droaie de nume de iubiți de-ai ei. Toți îi erau credincioşi. Tineri şi bătrâni. Care era secretul ei? De la cine a învățat? De la gheişele japoneze? Aşa fată mai zic şi eu!

Andrei încerca să-şi mențină echilibrul pe un teren care-i fugea de sub picioare. Se trăgea de degete ca să se

concentreze. Salvează-te pe tine, pe mama ta şi pe Serafima, îşi tot repeta. Trebuia să le ofere pe altcineva. Dar pe cine?

— Serafima este un bun cetăţean sovietic, de toată stima, a zis Andrei. N-avea niciun iubit. Eu am dat informaţii cu privire la deplasările şi la programul ei zilnic şi am văzut cu cine se întâlnea. Da, se întâlnea cu diverse persoane, ca oricine. Poate că avea şi admiratori, ca noi toţi. Dar nu şi vreun iubit. Citiţi rapoartele mele.

Lihaciov îşi mângâia bastonul.

— Acuma chiar că eşti ca dracu' de plictisitor. Ai pomenit un admirator, nu-i aşa?

Andrei a dus mâna la faţă. Obrazul său drept şi gura erau umflate şi amorţite. Şi-l răzbise oboseala. Simţea că murea dacă nu dormea puţin. Răspunsul era evident: Vasili Stalin. Poate că era ceva între Serafima şi el? Vasili Stalin o aşteptase, iar ea îl cunoştea. Dacă N.V. – Noul voievod – era Vasili Stalin, poate că vor considera toată povestea o glumă nevinovată, nu o conspiraţie. George Satinov îl prevenise însă: niciodată să nu vorbeşti despre Vasili Stalin, iar el nu-l pomenise în rapoartele date „Organelor". La urma urmei, cine i-ar da crezare lui, fiul unui duşman al poporului? Şi ce răzbunare caucaziană înspăimântătoare ar dezlănţui Marele Stalin asupra unui băiat care a îndrăznit să-i ia numele în deşert? Dar, în pofida tuturor acestor consideraţii, numele lui Vasili îi stătea pe limbă.

Lihaciov s-a aplecat înainte, cu maxilarul atât de aproape de rănile de pe faţa lui Andrei încât acesta îi simţea mirosul de salam din răsuflare.

— Hai, amorezule, i-a spus. Dovedeşte-mi că Serafima e mai albă ca neaua.

*

În pauza de prânz, inspectorul de la Secţia Educaţie din Departamentul Propagandă al Comitetului Central a sosit să ia cunoştinţă de acuzaţiile lui Rimm.

— Tovarăşa directoare.

Inspectorul Ivanov şi-a lins degetul înainte să dea câteva pagini.

— În lumina „Cazului copiilor”, am primit patru reclamații anonime referitoare la conducerea Şcolii nr. 801.

Kapitolina Medvedeva l-a privit pe Rimm cu dispreț, iar acesta i-a zâmbit triumfător cu toată fața. Ce mai conta că ştia că el scrisese toate cele patru denunțuri, şi-a zis. Indiferent cine le-ar fi scris, nu reflectau decât adevărul.

— Prin urmare am fost însărcinat să mă consult cu tovarăşul Rimm, care a şi confirmat o parte din aceste acuzații. Corect, tovarăşe Rimm?

— Da, tovarăşe Ivanov. Însă cu mare părere de rău şi cu mâhnire sinceră.

Profesorul Rimm era încântat de felul în care mergeau lucrurile. Se dovedise că avea un talent real pentru munca sub acoperire. Demian îi dăduse „Cartea de catifea”, iar el o dăduse unui ofițer pe care îl cunoştea şi care făcea parte din „Organe”. E adevărat, Senka Dorov fusese arestat mulțumită lui, dar tovarăşul Stalin spunea! adesea: „Nu poți să faci omletă fără să spargi ouăle”. Şi, în afară de asta, cekiştii promiseseră că Senka nu va păți nimic rău, iar sperietura i-ar putea da o lecție piticaniei.

— Buuun, a zis Ivanov umezindu-şi vârful degetelor în repetate rânduri pe când răsfoia mai multe pagini. Să le luăm în ordine, tovarăşă directoare!

Kapitolina Medvedeva a încuviințat din cap.

— Cine l-a admis în şcoală în acest trimestru pe Andrei Kurbski, fiu al unui duşman al poporului?

Kapitolina a părut puțin surprinsă.

— Eu am făcut-o.

— Din ce motiv?

— Tovarăşul Stalin a spus că nu trebuie ca păcatele părinților să se răsfrângă asupra copiilor, a zis ea.

— E adevărat.

Ivanov şi-a notat ceva.

— Cine-i plăteşte taxele?

— Eu. Din propriul meu salariu.

— Tovarăşă directoare, este adevărat că ați permis – lins pe degete de două ori – să fie predat Puşkin, împotriva eticii comuniste, într-un stil sentimental romantic-burghez?

— Dacă aş fi bănuit vreun profesor de filistinism burghez, l-aş fi concediat.

El şi-a notat această frază.

— Mă tem că vă pierdeţi timpul cu astfel de acuzaţii meschine, tovarăşe inspector, a continuat Kapitolina. Propun ca tovarăşul Rimm, împreună cu tovarăşul Nudelman, să instrumenteze acest caz şi să-şi prezinte peste o lună concluziile.

Era o mişcare dibace. Chiar şi Rimm trebuia să recunoască acest lucru, cu toate că-şi dădea seama că ea trăgea de timp.

— Pare o idee bună, a spus tovarăşul Ivanov. Poate că, pentru moment, aceasta e soluţia ideală, nu credeţi, tovarăşe Rimm? Comitetul Central va fi mulţumit.

— Vă mulţumesc, tovarăşe Ivanov, a zis Rimm.

Directoarea îi zădărnicise planurile, iscusită căţeaua!

Acum, trebuia să-şi demonstreze propriile acuzaţii, ceea ce urma să fie mult mai dificil decât să trimită denunţuri anonime.

Dar îşi păstrase în rezervă cea mai gravă acuzaţie.

— Am o întrebare, tovarăşe Ivanov. Cunoaşteţi fără îndoială biografia profesorului Golden şi rolul pe care l-a jucat în această tragedie.

Inspectorul Ivanov a părut interesat.

— Vă rog, tovarăşe, spuneţi.

Rimm s-a aplecat înainte.

— Golden a plăsmuit ideologia otrăvitoare care i-a împins pe aceşti copii să ucidă. Vă propun să investigaţi cum de acest individ cu două feţe predă la această şcoală. Cine l-a angajat? Şi, mai important decât atât, cine îl susţine, chiar şi în clipa de faţă?

26

Când George era mai mic, o cunoştinţă a părinţilor săi, pe nume Mendel Barmakid, un vechi bolşevic renumit, fusese arestat. Părinţii lui şuşotiseră despre acest eveniment în baie, aşa cum se făcea pe atunci, cu robinetele deschise.

— E posibil să fie vinovat? a întrebat Tamara.

— Ia şi citeşte, a răspuns tatăl lui.

Tamara a citit calmă:

— Procesele-verbale de anchetă în cazul lui Mendel Barmakid… Dar poate că au folosit metode excesive, a zis ea.

„Metode excesive” însemna tortură în limbajul bolşevic.

— Mă îndoiesc, a replicat Satinov. Uite, recunoaşte tot şi este semnătura lui pe fiecare pagină. Vezi? Cât se poate de convingător. Dacă nu era vinovat, n-ar fi recunoscut. Mărturisirea este mama justiției. Lecția care se desprinde de aici este să spui adevărul, dar să nu recunoşti niciodată nimic!

George Satinov îşi repeta această frază acum.

— Cine este N.V.? îl întreba colonelul Lihaciov. Şi ce relație exista între el şi Serafima Romaşkina?

George s-a gândit la Vasili Stalin. Şi-a adus aminte cum spunea fratele său, David: „Vaska e nebun după Serafima şi el obține întotdeauna ceea ce-şi doreşte. Toate fetele pe care pungaşul ăsta le plimbă cu avionul sfârşesc în patul lui din pură spaimă!” Dacă Lihaciov afla din alte surse despre prezența Serafimei la petrecerea lui Vasili Stalin? Dacă Andrei le spusese deja şi în clipa de față îl puneau pe el la încercare? George şi-a păstrat cumpătul şi şi-a ținut gura.

Lihaciov s-a ridicat brusc şi a izbit în uşa care s-a deschis aproape concomitent.

— Tovarăşe maior, a spus pe un ton iritat, aduceți prizonierul numărul 72.

Inima lui George a început să bată mai tare în vreme ce tot felul de spaime i se învălmăşeau în minte. Are să fie Minka? Ori Serafima? Şi se ruga să apară nevătămat, dacă era să fie unul dintre prietenii săi. Spera că nu-i loviseră şi pe Andrei sau Vlad aşa cum fusese el lovit şi se ruga totodată ca ei să se fi ținut la fel de tare şi să nu se fi învinovățit singuri. Apoi, preț de o clipă, coşmarul: putea oare să fie vorba despre tatăl lui? Dar aşa ceva era pur şi simplu de neconceput. Auzea paşii care se apropiau. Pentru prima dată, George, care era atât de încrezător în sine şi plin de tupeu, trăia cea mai elementară spaimă. I s-a strâns stomacul. Dincolo de pasul marțial al gardienilor, auzea cum se târa ceva: o altă

persoană care de-abia se ținea pe picioare. După aceea, doi gardieni au introdus o mogâldeață pe care au descărcat-o pe scaunul aflat de cealaltă parte a mesei. S-a auzit un bufnet ca al unui sac de cartofi şi o ditamai căpățâna s-a prăvălit în față, dar colonelul Lihaciov a înşfăcat-o de păr şi a ținut-o ridicată aşa cum ține un războinic primitiv scalpul duşmanului învins. George a scos un oftat. La început, l-au şocat doar rănile cumplite: fața era făcută terci, umflată, de două ori mai mare decât în mod normal, nasul zdrobit, dinții sparți, buza spintecată până la nas, părul năclăit de sânge.

Capul lui George se învârtea, fălcile i s-au încleştat, stomacul i s-a încordat şi a vomitat în colțul camerei. Chipul era de nerecunoscut, dar, după ce s-a şters la gură şi s-a uitat din nou, colonelul Lihaciov a spus:

— Nu ți-l mai aminteşti pe dragul tău prieten? Uită-te mai atent!

Omul părea aproape inconştient. Mormăia ceva în barbă, un ochi îi era complet închis şi curgea sânge din el. Purta uniformă, chiar dacă jumătate din nasturii tunicii lipseau, era sfâşiată în piept, de unde îi fuseseră smulse medaliile, şi epoleții îi fuseseră tăiați. George şi-a acoperit ochii. Chiar şi aşa, bărbatul era extrem de familiar.

— Loşa? a întrebat el. Loşa, Doamne, ce ți-au făcut?

— Caprrr!

Sunetul ieşea din gura lui Loşa Babanava, dar era ininteligibil. A deschis ochiul cel teafăr şi a părut cumva să-i facă semn cu el lui George.

— Caprrrrtt.

— Ca pe roate? a zis George.

Capul a încuviințat.

George s-a prăbuşit la loc pe scaun. Îi venea să vomite iar. Cu excepția tatălui său, Loşa Babanava era omul pe care-l iubea şi-l respecta cel mai mult. Toată viața îl avusese alături. Orice s-ar fi întâmplat, orice i-ar fi trebuit, Loşa fusese capabil să rezolve. Iar, acum, Loşa, acest caracter nobil, stătea ca o ruină însângerată în fața lui, flancat de doi gardieni, în această temniță uitată de Dumnezeu. Dacă pe

Loşa îl distruseseră, era posibil orice. Putea fi acolo şi tatăl lui.

— George, George, calmează-te, i-a spus Lihaciov. Poți constata cu ochii tăi ce se întâmplă dacă nu ne spui tot ce ştii. Nimeni nu se poate pune cu statul, indiferent cât e de grozav – nu-i aşa, prizonier Babanava? Loşa e puternic ca un taur, dar tot l-am îngenuncheat.

A făcut o pauză, după care i-a zâmbit lui George, cu fața lucind de sudoare.

— Trebuie să-ți mulțumim, George. Cum am fi putut altfel să aflăm de unde-ai făcut rost de arma folosită de Roza Şako pentru a-l împuşca pe Nikolaşa şi a se sinucide?

George era copleşit de ruşine şi totodată furios. Moscova era plină de arme. Nikolaşa ar fi putut lua pistolul de oriunde. Într-adevăr, el, George, îl împrumutase de la Loşa şi i-l dăduse colegului său de şcoală, dar nu-i trecuse prin minte că Loşa va da de belea. Acum, îşi dădea seama că această ruină plină de sânge, de răni şi de băşici era opera lui.

Însă Loşa tremura şi încerca să spună ceva.

„Nu te învinovăți”, a avut impresia că se străduia să rostească Loşa. „Fă ceea ce trebuie să faci.”

— Gura, arestat! a strigat Lihaciov. Sau îți dăm lovitura de grație.

Loşa a mai îngăimat un cuvânt până când George l-a recunoscut: „familia!” Pentru un gruzin, familia era totul, iar Loşa iubea familia lor. George şi-a îngropat fața în mâini.

— Să continuăm, a spus Lihaciov. Loşa zice că ne-ai ascuns ceva.

George de-abia îl auzea. Simțea focurile iadului cum îi vuiau în urechi.

— Dacă vrei să obții pentru Loşa o vizită medicală, spune-ne cine era persoana importantă care umbla după Serafima. Concentrează-te, George. Loşa ar putea să moară în absența unui doctor.

George l-a privit pe Loşa, iar capul său mânjit de sânge s-a mişcat aprobator. Avea dreptate. Nu conta. Trebuia să vorbească, să nu-l facă pe Loşa să sufere şi mai tare.

— Vă voi spune, dacă-i chemați un doctor. Era Vasili…

Loşa a încuviințat din cap.

— Vasili Stalin.

Lihaciov a înțepenit la auzul numelui.

— Vasili Stalin şi Serafima?

George a citit pe fața lui Lihaciov că nimeni altcineva nu mai pomenise acest nume în legătură cu Serafima. Ei bine, acum o spusese, şi n-avea nicio importanță, pentru că Vasili Stalin era intangibil.

Lihaciov s-a scărpinat pe fruntea îngustă.

— Vasili Stalin, vasăzică?

— Da.

Lihaciov le-a ordonat gardienilor:

— Chemați-l pe colonelul Komarov.

Komarov li s-a alăturat, iar Lihaciov s-a întors din nou către George.

— Generalul Vasili Stalin îi făcea curte Serafimei? l-a întrebat.

— Da, a zis George.

— Aveau o relație imorală?

— Nu ştiu.

— Poți confirma, Babanava?

Loşa a dat din cap, iar George a povestit ceea ce auzise de la fratele său despre noaptea în care Vasili ieşise cu Serafima. Cei doi anchetatori s-au privit în tăcere o vreme foarte îndelungată, iar George a înțeles că încercau să estimeze toate consecințele posibile dezvăluirii lui, însă dintr-un unghi complet diferit. Tot ce putea George să spere era că a câştigat o vizită medicală pentru Loşa. Anchetatorii erau obligați să le raporteze superiorilor lor, iar George s-a întrebat dacă numele magic ar putea să oprească de tot această investigație dementă. Fără îndoială că, dacă era anunțat tovarăşul Stalin, dacă Vasili i s-ar plânge tatălui său, atunci elevii ar fi puşi în libertate… Dar aceasta a fost ultima izbucnire de optimism a lui George: era atât de secătuit de puteri, încât, indiferent de consecințe, nu mai voia decât să doarmă şi să scape din iadul acesta.

— Să revenim la „Noul voievod”, a spus Lihaciov. Dacă mai vrei încă să-l ajuți pe Loşa.

George s-a frecat la ochi.

— Nu cred că N.V. Înseamnă „Noul voievod”. E posibil ca Nikolaşa să se fi referit la vreun personaj din *Oneghin*. Vă trebuie un specialist în Puşkin…

În timp ce gardienii îl târau pe Loşa spre uşă, el s-a uitat înapoi la George, încercând să-i mai spună ceva:

— Ftttlll…

Iar George a priceput: „Fătălăi”.

I-au dat lacrimile. Pentru el însuşi. Pentru Loşa. Pentru fătălăii de pretutindeni.

*

Innokenti Rimm nu fusese nicicând mai fericit. În trecut, se simțise adesea stânjenit de propria sa conformație, de fundul care părea uriaş indiferent de sacoul sau tunica pe care le îmbrăca. (Nu putea uita de anii penibili de şcolar, când pantalonii le dădeau şoldurilor lui un aspect dizgrațios, indiferent cât erau de strâmți sau de largi! Cu ce tărăboi se lăsa ori de câte ori îi cumpăra mama lui pantaloni şi el se privea în oglindă!) Când începuse să primească acele scrisori de dragoste de la „Tatiana”, se tot întrebase ce văzuse oare la el o astfel de Elenă din Troia. Dar în prezent puterea îi micşorase parcă burdihanul şi succesul năvalnic îi dădea sentimentul că avea o talie de viespe. Dacă ea îl plăcea atunci, când fusese doar director adjunct, probabil că-l iubea acum mult mai tare. Se aştepta ca următoarea scrisoare să-i aplaude noul statut.

Stătea la Porțile de Aur, întâmpinându-i pe părinți cu vorbe meşteşugite. Şi ce firesc: toți se purtau cu el ca şi când ar fi fost la conducere dintotdeauna.

Adunarea. Şcoală, drepți! Un simplu gest: stați jos. Un cântec vesel. O omilie[8] critică.

Pe urmă:

---

[8] Omilíe, *omilii,* s. f. - Cuvântare bisericească; predică.

— ’Neața, profesore Golden. O vorbă, rogu-te, a spus el, abordându-l pe Benia în timp ce copiii se ridicau împingându-şi scaunele înapoi. Aceştia îl priveau discret, întrebându-se dacă îl mustra pe Golden, interesați de orice gest al său acum, când devenise director (interimar).

— Da, Innokenti, a zis Benia Golden. Sunt numai urechi.

— Orele dumitale despre Puşkin se suspendă în perioada în care şcoala se află în verificări şi până când regândim programa la literatură. S-a-nțeles?

Benia Golden deschisese deja gura, gata să facă un comentariu ironic, când Rimm a observat patru necunoscuți în costum, care erau fără îndoială ofițeri în civil ai „Organelor”. Aflat la conducere, spera că nu veniseră ca să-i mai aresteze vreunul dintre elevi. Era întru totul convins că toți copiii reținuți urmau să fie eliberați foarte curând. Dacă partidul o suspecta de infracțiuni pe Kapitolina Medvedeva, ei bine, lui nici prin cap nu-i trecea să se pună cu partidul.

— ’Neața, tovarăşi! i-a salutat, sigur pe sine.

La drept vorbind, ştia de ce veniseră: să-l aresteze pe Benia Golden în urma denunțului său.

Agenții înaintau cu hotărâre pe culoarul central. Copiii i-au recunoscut la rândul lor – erau tovarăşii care-l arestaseră pe Vlad Titorenko a doua zi după împuşcături – şi şi-au pus ghiozdanele în spate mai lent, speriați şi totodată curioşi. Profesorii au încremenit pe scaune. Rimm a zâmbit la apropierea lor, cunoscând motivul pentru care veniseră, gata să-i îndrume. Cum era de aşteptat, unul din ei a făcut un semn discret în direcția unde se aflau el şi Golden. Avusese dreptate aşadar. Întotdeauna avea.

Rimm l-a privit pe Golden şi s-a minunat să vadă că, deşi palid la față, era calm. Curajos, dacă-i poți spune aşa.

Rimm a făcut un pas înainte către cekişti. Acum, când erau aproape, nu se putea abține să nu preia controlul (în calitate de director şi de sfătuitor al „Organelor”). A făcut o mişcare spre Golden ca să-i dirijeze unde trebuia, iar ei au fost recunoscători şi l-au apucat de brațe pe Golden uşor, dar hotărât.

— Haideți cu noi, a zis şeful lor. N-o să dureze mult. Avem doar câteva întrebări.

L-au răsucit pe Golden – el s-a uitat înapoi la Agripina Begbulatova – şi erau gata să pornească, dar agentul-şef l-a întrebat:

— Dumneavoastră sunteți Innokenti Rimm, nu-i aşa?

— Nu, nu sunt eu, a spus Golden.

— Eu sunt profesorul Rimm, a zis Rimm. Dar cu siguranță...

— Scuze, a spus agentul-şef, bătându-l pe braț pe Benia Golden într-un fel cu totul diferit decât cu o clipă în urmă. Continuați şi vă doresc o zi bună.

Apoi, mişcându-se cu sprinteneala robustă a celor ce trăiesc pe tărâmul forței fizice, l-au înşfăcat şi l-au luat de îndată în posesie pe Rimm. El s-a simțit greoi, de parc-ar fi fost făcut din lut. Nu-şi putea mişca picioarele, iar fața părea că-i luase foc.

— Innokenti Rimm? Haideți cu noi, vă rog. Doar o formalitate. Două ore cel mult şi vă întoarceți la clasă. N-aveți de ce să vă faceți griji...

În vreme ce era scos din sală, Rimm s-a uitat scurt în urmă, aşteptându-se să zărească un zâmbet triumfător pe chipul lui Benia Golden, dar a văzut în schimb doar o simpatie profundă, iar aceasta din partea unui om care avea toate motivele să-l disprețuiască.

Şi, în acea clipă înfricoşătoare când se prăbuşea în gol, s-a întrebat dacă nu cumva se înşelase în privința lui Golden, a directoarei şi a *tuturor lucrurilor*, de la bun început.

27

Era oare dimineață sau miezul nopții? Vară sau în toiul iernii? Zilele şi nopțile se învălmăşeau laolaltă: interogatoriile pornite în creierii nopții păreau să se lungească până după prânz. Dar chiar simplul fapt că Senka se acomodase cu rutina aproape reconfortantă a „Muntelui sur de granit” dovedea că se scursese ceva vreme. Mai mult de-o săptămână. Poate chiar două. Cum ar fi putut să-şi dea seama? Senka Dorov nu ştia decât că era teribil de obosit şi

de înfometat şi că revenea mereu în camera de anchetă, care devenise toată lumea lui, față în față cu colonelul Lihaciov.

Sunt mai deştept decât tine, bătăuş bătrân şi urât, se gândea el privindu-l pe „Homar”. Senka recunoscuse că luase „Cartea de catifea”, dar făcând pe nevinovatul. Văzuse caietul, acolo pe pod, şi-l înhățase. După ce citise toate acele aiureli despre Biroul Politic Romantic şi Ministerul Iubirii, după ora stingerii, în camera lui, pricepuse că trebuia să ascundă caietul. Dar comisese două greşeli grave: prima a fost să nu-l distrugă, iar a doua să-i povestească ciripitorului de frate-său. Însă, în toiul acelei sesiuni de anchetă extrem de importante, izbutise să le ofere cekiştilor o nouă pistă de investigat: „Mergeam odată pe strada Gorki, am văzut-o pe Serafima, iar, la vreo sută de metri în spatele ei, l-am văzut pe profesorul Rimm care o urmărea”. Da, li-l livrase pe grotescul Rimm pe post de admirator secret al Serafimei şi se întreba dacă l-or fi arestat şi pe el.

Duhoarea lui Lihaciov l-a adus cu picioarele înapoi pe pământ. Senka l-a analizat pe „Homar” (la urma urmei, petrecuse ore întregi în compania oribilului individ).

A identificat: apă de colonie, transpirație, salam, usturoi, prea multă vodcă şi pipi – într-adevăr, nu cine ştie ce diferență față de mirosul toaletelor de la şcoală. Cu toate acestea, simțea o dorință straşnică să-i fie pe plac acestui mardeiaş, să-i câştige încrederea. Omul acesta deținea puterea absolută asupra lui şi a familiei sale, însă el era hotărât să nu spună nimic nimănui sau măcar nimic important. Şi-a amintit cum zicea deseori tăticul lui: „Discreția este una dintre virtuțile bolşevice de bază”. Tovarăşul Ghenrih Dorov era un om deştept şi important (chiar dacă lugubru de serios – nu râdea oare niciodată?). Da, până şi mami recunoştea, amuzată, că tati se purta ca un bădăran. Şi ce tare o iubea el pe mami a lui. Şi-ar fi dorit s-o aibă alături chiar şi aici, cu parfumul ei fermecător (venea tocmai de la Paris, îi spusese ea), pe care-l putea sesiza separat de mireasma dulce a pielii şi părului ei. Însă tăticul său înțelegea bolşevismul şi politica mai bine decât mami: Ghenrih Dorov fusese unul dintre secretarii personali

ai lui Stalin şi avea o vorbă: „Partidul are întotdeauna dreptate”. Dar de ce discutau părinţii lui în şoaptă uneori, dacă partidul avea întotdeauna dreptate?

Era o contradicţie aici, şi-a zis Senka, o contradicţie pe care nimeni n-o putea explica, nici măcar părinţii.

Un lucru era limpede dintre toate tainele ezoterice ale întrebărilor „Homarului”: el s-ar fi simţit mult mai confortabil în costumul de profesor decât în această pijama. Iar acum se ivise şansa lui.

— Carevasăzică, a zis „Homarul” pe un ton nou şi amuzat, aud că porţi în permanenţă costum şi că preferi să mături frunzele uscate decât să participi la orele de sport. Ciudat băieţaş mai eşti, nu?

— Tovarăşe colonel, s-a repezit Senka, încurajat de această cordialitate sinistră, când vine mami, puteţi, vă rog, să-i transmiteţi să-mi aducă şi mie costumul?

Zâmbetul dispreţuitor stăruia pe faţa lui Lihaciov.

— Copiii sovietici ar trebui să poarte pantaloni scurţi şi şosete.

— Da. Dar demnitatea mea se bazează pe costum.

— Demnitatea ta? Pe costum?

Lihaciov şi-a scos bastonul şi a izbit în masă.

Senka şi-a lăsat capul în jos, cu ochii pironiţi pe baston. Se temea, fireşte, dar era suficient de inteligent ca să *pară* încă şi mai înspăimântat decât era, şi a văzut că frica lui îl satisfăcea pe „Homar”.

— O întrebare rapidă pentru tine astă-seară, Senka. Care dintre voi cunoaşte cel mai bine *Oneghinul* lui Puşkin?

Senka a oftat. Să fie oare vorba de vreun cod? Se ascundeau adesea coduri în lucrurile banale: lui, de pildă, îi plăcea să citească *Fabulele* lui Esop, iar tati îi explicase că şefii partidului foloseau deseori un limbaj secret, esopic, cu o mulţime de duble sensuri, aşa că Senka era mereu atent la limbajul esopic ori de câte ori citea ziarele sau asculta ştirile la radio, iar aici, la Lubianka, analiza permanent fiecare întrebare cu sârguinţa unui criptograf.

Aşadar, Senka a întors în minte pe toate părţile întrebarea literară a „Homarului”: în ce fel le-ar putea dăuna lui mami şi

lui tati? Nu-şi putea imagina că le-ar face rău în vreun fel. Cum ar putea să-i facă rău surorii lui, Minka? Nu, nu vedea nici asta. Era nedumerit. Părea să fie o întrebare la care el putea să răspundă, dar ce însemna oare în limbajul esopic? în cazul acesta, Puşkin era poetul național (bun) sau nobilul romantic (rău)?

— Mişcă odată, băiete, dacă nu vrei să-l simți pe ăsta peste mutră. „Homarul” îl amenința cu bastonul. Cine-l cunoaşte cel mai bine pe *Oneghin* dintre prietenii soră-tii?

El l-a ales pe cel căruia spera să-i facă cel mai puțin rău.

— Andrei Kurbski. Pe el îl puteți întreba.

*

Kapitolina Medvedeva era suspendată din funcție. Deşi principalul său acuzat, Rimm, se afla în arest, deciziile ei referitoare la Andrei Kurbski şi Benia Golden erau anchetate. În acea seară, acasă, s-a întrebat dacă urmau s-o distrugă. Fusese chemată în fața unui complet de judecată al Secției Educație din Departamentul Propagandă al Comitetului Central, în Piața Veche. Cel mai probabil, avea să fie dată afară din învățământ şi apoi arestată. Se putea aştepta la Gulag. Chiar şi execuția era cu putință, în cel mai bun caz, exilul. Era timpul să-şi facă un plan. Un plan de supraviețuire.

*

Ştiu cine sunt, îşi spunea Serafima în timp ce Lihaciov o interoga. Ştiu că iubesc şi că sunt iubită. Nimic altceva nu contează. Şi fata şi-a atins cu mâna cicatricea, semnul pe care-l numea pielea de şarpe, şi a auzit vocea lui recitând poezia lor. Dar Lihaciov îi punea alte întrebări.

LIHACIOV: Cine era iubitul tău, curvo? Cine era N.V.? Numeşte-l pe „Noul voievod”.

SERAFIMA: N-a existat niciun „Nou voievod” şi nu ştiu ce înseamnă N.V.

LIHACIOV: Nu face pe mironosița cu mine, fato. Te-ai dedat la curvăsăreli într-o conspirație contrarevoluționară şi coada ta ridicată a atras toți motanii din oraş. Răspunde la

întrebări sau o să-ți pară rău. Iubitul tău era George Satinov? Vlad Titorenko? Sau Andrei Kurbski?

SERAFIMA: Nu. Andrei voia să mă apere. George e doar prieten. Nu ştiu la ce vă referiți.

LIHACIOV: Kurbski este fiul unui duşman al poporului. Innokenti Rimm era amantul tău?

SERAFIMA: Nu! Profesorul Rimm e chiar bătrân. Are aproape patruzeci de ani! Nu cred că s-ar putea îndrăgosti vreo fată de Rimm.

LIHACIOV: O trădătoare degenerată care este capabilă să uneltească pentru a răsturna puterea sovietică e capabilă şi să întrețină relații sexuale cu Rimm. Nu minți partidul! Avem scrisorile! Le-am găsit în dormitorul tău. Să ți-o citesc pe asta: *Draga mea „Tatiana” – ştiu că tu eşti, Serafima Konstantinovna – scrisorile tale şi-au găsit drumul spre inima vibrândă a iubitului tău bolşevic, chipeşul tău pedagog. La orele de etică marxist-leninistă te privesc lung. Cânt pentru tine pe culoarele şcolii! „Oneghin” al tău (eu sunt acela, Innokenti, fireşte).* Arestato, prietenii tăi ne-au declarat că l-au văzut pe Rimm cum te urmărea pe stradă. Recunoaşte că acest profesor te-a sedus. Ce chestii depravate ți-a cerut? Sodomie? Dacă mă minți, vei putrezi în lagăr! Recunoaşte!

SERAFIMA: Nu. Mi-a trimis acele scrisori şi m-a lăsat cu gura căscată. Pe urmă, am râs. Asta-i tot.

LIHACIOV: De ce nu l-ai reclamat?

SERAFIMA: N-am ştiut ce să fac. Dacă îl reclamam şi tot eu aş fi fost considerată vinovată? El era o persoană de vază la şcoală, iar eu termin curând. Am considerat că era cel mai bun lucru să le păstrez şi să-l ignor.

LIHACIOV: Eşti o prostituată mincinoasă. La percheziția efectuată la el acasă, am găsit scrisorile tale de dragoste către el! Poftim, citeşte-o pe asta. *Armonios cântăreț… Dulce Ongehin… Sărută-mă ca un comunist veritabil. „Tatiana”.* Minți în față „Organele” Partidului Comunist. Ia de-aici!

SERAFIMA: Vă rog, nu mă loviți. Doamne, îmi curge sânge.

LIHACIOV: Recunoaşte sau îți sparg dinții! O s-arăți ca o hoaşcă ştirbă care-şi morfoleşte gingiile. Nu-s astea scrisorile pe care i le-ai trimis tu?

SERAFIMA: Nu le-am văzut în viața mea. Nu le-am scris eu, vă jur! Cineva îi juca o farsă lui Rimm. Dumneavoastră ştiți totul, inclusiv cine se juca cu Rimm, sunt convinsă. Vreunul dintre elevii săi probabil?

LIHACIOV: „Organele” ştiu totul. Dar despre profesorul Golden ce spui? Şi el era amantul tău?

SERAFIMA: Nu!

LIHACIOV: Ai fost eleva lui favorită?

SERAFIMA: De ce îmi puneți aceste întrebări?

LIHACIOV: Pentru că tu eşti o fată frumoasă, iar el e un desfrânat. [Pauză] Sunt nevoit să-ți pun o întrebare delicată, fiindcă se referă la şeful guvernului sovietic. Îl cunoşteai pe generalul Vasili Stalin? Ați întreținut vreodată relații imorale?

*

O vilă albă şi impunătoare în Babelsberg, Berlin. Stalin stătea întins pe un divan identic cu acela de la Blijniaia Dacea, într-o bibliotecă plină cu aceleaşi cărți şi reviste. Primele întâlniri cu Churchill şi Truman erau programate în ziua aceea mai târziu şi el era îmbrăcat cu noua uniformă de generalisim: tunică albă cu o singură stea şi epoleți aurii, pantaloni bleumarin călcați, cu vipuşcă roşie, şi botine cu şireturi, în locul pantalonilor bufanți băgați în cizme înalte, pe care-i prefera de obicei.

Din afara camerei se auzea zumzetul comandamentului unui imperiu: motoarele erau turate, sunau telefoanele, cizmele bocăneau pe pardoselile de marmură, tinerii funcționari umblau de colo până colo şi maşinile de scris țăcăneau.

El însă nu era chiar singur: fiul său Vasili îi stătea în față, în ținută militară completă, aproape în poziție de drepți, ca şi când n-ar fi fost un membru al familiei, ci un general de aviație oarecare.

— Stai jos, stai jos, a zis Stalin.

Vasili a luat loc agitat.

— Ce mai faci, Vaska? a întrebat Stalin cu voce domoală. Se pregătea să-l întrebe ce-i mai fac biata soție şi copilul, dar

ar fi fost o pierdere de vreme. Ştia el exact ce făceau, şi nu erau deloc fericiți.

— Bine, tată.

— Precum vezi, sunt ocupat. Nimeni nu e în stare să facă ceva pe propria răspundere, ştii bine. Le spui ce au de făcut, iar ei ori nu țin seama, ori dau rasol.

— Desigur, tată. Numai tu poți să iei deciziile.

— Probabil vezi că sunt cam obosit. Nu mă simt prea bine.

— Mie mi se pare că arăți foarte bine, tată. Şi felicitări pentru noul grad, generalisime.

— Pah! a făcut Stalin un semn a lehamite. Avem multe de făcut aici.

Agenții lui britanici îl informaseră că Truman avea să-i spună în următoarele două zile că America obținuse bomba atomică şi că o va lansa deasupra Japoniei acum.

El va pretinde că nu ştiuse nimic despre acest lucru. Dacă puterea ei extraordinară nu era exagerată, va trebui să accelereze programul nuclear sovietic pentru a obține şi el bomba în mare viteză. Un efort titanic. Doar cel mai bun organizator al său, Beria, ar fi capabil de o asemenea realizare… Stalin câştigase războiul, trudise câte şaisprezece ore pe zi vreme de patru ani şi, câteodată, în perioadele de criză de la început, dormise pe un pat de campanie în biroul său zile în şir. Însă acum învinsese Germania şi cucerise jumătate din Europa. Şi tocmai când triumfase, americanii obținuseră această bombă nouă, iar el trebuia s-o ia din nou de la început. Duşmanii săi erau încă puternici şi el era obligat să fie mai dur, mai puternic şi mai vigilent ca oricând. Nimeni nu trebuia să afle cât era de bolnav.

*

— Tată… a dat Vasili să zică ceva şi Stalin, care se gândise în altă parte, s-a uitat atent la fața cenuşie şi bolnăvicioasă a fiului său. Era fața unui alcoolic. Ca tatăl lui Stalin.

— Vaska, a spus Stalin, dintr-odată rece şi pragmatic.

N-avea prea mult timp la dispoziție, iar băiatul îl plictisea, îl făcea de ruşine şi-l enerva în aceeaşi măsură. Ce-ar fi avut

de spus răposata lui soție Nadia despre acest neisprăvit vrednic de milă? L-ar fi considerat pe el vinovat, fireşte.

— Numele tău a fost menționat în legătură cu „Cazul copiilor”. Cekiştii zic că umblai după fiica Sofiei Zeitlin. Eşti ditamai generalul acum şi om însurat. Te-am concediat şi te-am degradat deja o dată. Nu mai alerga după fuste şi nu mai bea. Te faci şi mă faci şi pe mine de râs. Ți se vor pune întrebări. Răspunde cum trebuie, ca să nu mai aud de asta vreodată.

Vasili a lăsat capul în pământ.

— Da, tată, promit. Dar în acest caz a fost implicată şi fiica mareşalului Şako, Roza, şi doream să discut cu tine despre el.

— Spune.

— Este vorba de avioanele noastre de vânătoare, care se prăbuşesc mult prea des.

Stalin s-a ridicat brusc.

— Ce vrei să zici?

Tehnica militară era specialitatea lui şi, dacă lucrurile nu funcționau cum trebuie, asta nu putea însemna decât incompetență ori sabotaj. Ambele reprezentau adevărate crime.

— Avioanele noastre, în special de tip Yak şi MIG, se prăbuşesc de şapte ori mai frecvent decât aparatele Hurricane americane sau Spitfire britanice. Mulți piloți şi-au pierdut viața şi există o stare de nemulțumire profundă în rândul Forțelor Aeriene.

— De ce nu mi-ai spus nimic până azi?

În acest moment, Stalin îi acorda întreaga atenție fiului său, iar Vasili, care în urmă cu câteva momente nu fusese decât un delincvent şi un molâu, strălucea acum în lumina orbitoare a succesului.

— Am înaintat un raport complet mareşalului Şako şi ministrului Producției de avioane, Titorenko.

— Şi care a fost reacția lor?

— Mi-au sugerat, în esență, să-ți ascund dovezile. Să mergem înainte cu producția. Să continuăm să sacrificăm aparate şi piloți.

Stalin era furios. Se gândea la toţi piloţii tineri şi patrioţi care se prăbuşiseră cu acele avioane rebutate şi la criminalii care-i sabotaseră. A respirat adânc. Trebuia să rămână calm, să se păstreze pentru sfânta lui misiune din istoria lumii.

— Sper că nu ponegreşti numele unui erou sovietic ca Şako doar pentru că mi s-a plâns de comportamentul tău. Aşa ceva ar fi de neiertat, Vaska.

— Nu, este vorba de sabotaj, a replicat Vasili. Trebuie făcut ceva.

Stalin a văzut imediat cum se transforma această dezvăluire într-o chestiune de primă importanţă pentru el. Poate că băiatul nu era chiar aşa prost de fapt.

S-a apropiat de birou şi a ridicat receptorul telefonului special, la care răspundea Poskriobîşev, aflat dincolo de uşă:

— Cheamă-l înapoi pe Abakumov.

S-a întors spre Vasili.

— Aşteaptă afară, băiete.

La intrare, Abakumov s-a înclinat în faţa lui Stalin şi, cu mai puţină slugărnicie, în faţa lui Vasili, care a trecut pe lângă el părăsind încăperea.

— Ai fost să vezi Cancelaria lui Hitler? l-a întrebat Stalin.

— Da, tovarăşe Stalin.

— Întenţionam să arunc şi eu o privire, dar m-am răzgândit. Lasă să meargă Churchill şi Truman. Tovarăşul Stalin nu face excursii.

I-a relatat afirmaţiile lui Vasili.

— Verifică-i pe Şako şi pe Titorenko. Fă tot ce e nevoie.

Abakumov ştia că pentru Stalin „verifică” însemna „arestează”.

— Odraslele lor sunt implicate în „Cazul copiilor”, a zis Abakumov.

— Vai, aceşti bieţi copii!

Stalin şi-a aprins o ţigară şi fuioarele de fum albăstrui s-au încolăcit în jurul său.

— Dar e cazul să fie pedepsiţi. Se prea poate ca familiile lor să fie putrede până în măduva oaselor.

— Tovarăşe Stalin, tovarăşul Satinov răspunde de industria aeronautică. Să-l verific şi pe *el?*

— Nu. Află tot ce poţi. Niţică presiune nu strică. Avem atenţia tovarăşului Satinov? Dacă este vinovat, va răspunde în faţa Comitetului Central, dar e un tovarăş de nădejde.

Stalin s-a oprit, cufundat în gânduri.

— Ştii, unii dintre generali se poartă de parcă ei ar fi câştigat de capul lor războiul.

— Războiul l-aţi câştigat dumneavoastră, tovarăşe Stalin, a spus Abakumov.

Stalin i-a aruncat o privire încruntată.

— Nu vorbi prostii, Abakumov. Poporul a câştigat războiul, poporul.

— Sigur că da, tovarăşe Stalin, dar mulţi dintre generalii noştri sunt corupţi. Titlurile şi ovaţiile le-au sucit minţile. Apartamentele le sunt burduşite cu tablouri, covoare şi mobilă cărate cu trenul de prin toată Europa.

Stalin a mormăit aprobator.

— Noi, bolşevicii, nu tolerăm corupţia. Întoarce-te la Moscova şi dă jos mănuşile. Verifică-i pe generali şi ocupă-te de arestaţi fără întârziere. Vasili spune că piloţii de-abia mai îndrăznesc să se suie în avioane în prezent. O crimă!

Stalin a închis ochii pe jumătate. Abakumov era un dobitoc, dar de această dată părea să fi priceput semnalele sale codate. Nu vorbiseră oare în cimilituri toţi eroii de-a lungul istoriei, Ginghis Han, Ivan cel Groaznic, Nadir Şah sau Napoleon?

Abakumov a salutat.

— Vă voi ţine la curent, tovarăşe Stalin.

— A, încă ceva, tovarăşe Abakumov.

Cekistul s-a întors.

— Pe vremea când eram flăcău, la seminar, eram curios în privinţa prietenilor mei, aşa că le studiam părinţii. Poţi să afli totul despre părinţi stând de vorbă cu copiii lor. Să ţii minte acest lucru odată întors la Moscova, da?

*

Se făcuse seară târziu când Herkules Satinov a ajuns acasă, dar, imediat ce a deschis uşa, Tamara i s-a aruncat în braţe de parcă abia îl aşteptase. Era aşa de afectată încât

abia mai putea vorbi, iar fața îi era şifonată de plâns. Pe fundal se auzea Leka, servitoarea, care plângea şi ea cu suspine.

— Trebuie să faci ceva. Trebuie să stai de vorbă cu Stalin! a strigat Tamara.

La auzul „Numelui” obrajii lui Satinov s-au contractat şi privirea i-a devenit tăioasă. Şi-a luat soția de mână şi a dus-o în biroul său. George se afla deja de săptămâni bune la Lubianka şi trecuseră zile întregi de când îşi imaginaseră că avea să fie pus în libertate. Şi tot nicio veste.

— Sună-l pe Stalin, țipa ea. Acum! Dacă nu, îl sun chiar eu!

Trebuia să fie ceva legat de copii sau care… nu: se întâmplase ceva cu George? Pierduse deja un fiu. Putea suporta să mai piardă unul?

— Tamriko, vino-ți în fire. Povesteşte-mi ce s-a întâmplat.

— Au luat-o pe Mariko! Are doar şase ani, Herkules. Scoate-o de-acolo! Cum o să supraviețuiască?

O, Doamne, micuța Mariko, singura lui fiică, diamantul coroanei. O venă a început să i se zbată pe obraz şi l-a cuprins furia. Ofensa era usturătoare. „Analizează ce vrea să însemne asta”, şi-a zis. „Combină piesele acestui joc de puzzle unde nu există coincidențe întâmplătoare.”

Stalin era specialist în surprize şi Satinov îşi petrecea timpul anticipându-le, dacă putea. În ziua aceea, mai devreme, fuseseră arestați mareşalul Şako şi alți cinci generali. A înțeles că era vorba de avioane. El era cel vizat, în calitate de responsabil cu industria aeronautică. Dar Mariko! Aşa ceva era nedemn de un bolşevic, nedemn de Stalin.

A sunat telefonul. Au tresărit amândoi. Satinov a răspuns.

— Satinov. Ascult… Tovarăşe Abakumov, mulțumesc pentru telefon.

S-a uitat la Tamara şi i-a făcut semne liniştitoare cu mâna în timp ce asculta. Tamara s-a lipit de soț, lăsându-şi capul pe umărul lui, iar el a cuprins-o cu mâna liberă.

— Da, suntem îngrijorați, fireşte… Da, Tamara e întoarsă pe dos. Mariko nu are decât şase ani, tovarăşe general, va fi îngrozită şi…

— Spune-i că Mariko nu mănâncă ouă, a zis Tamara. E alergică. Şi, dacă nu capătă un biscuit la ora unsprezece, o apucă sfârşeala. N-are căţeluşii de jucărie cu ea şi nu poate dormi fără ei. Spune-i, Herkules!

Dar Satinov a ridicat un deget cerând linişte.

— Tovarăşe general, ştiu că Mariko se afla pe pod în acea seară şi sunt perfect conştient că este de datoria „Organelor" să cerceteze. Dacă Mariko e o piesă de bază, atunci sigur că da, e cazul să i se pună întrebările.

A ascultat.

— Aş aprecia foarte mult… Tamara va fi acolo atât la opt dimineaţa, cât şi la opt seara. Mulţumesc, tovarăşe Abakumov… Salutări bolşevice şi dumneavoastră.

După ce a închis telefonul, a apucat-o strâns pe Tamriko şi i-a spus că avea dreptul s-o viziteze pe Mariko la prima oră dimineaţa şi de două ori pe zi în toată perioada anchetei şi că putea să-i ducă un coş cu mâncare.

— Cum pot să facă una ca asta? a întrebat Tamara. Ce fel de oameni sunt ăştia? Spune-i lui Stalin. Sună-l!

Ea nu ştia că Stalin se afla la Conferinţa de la Potsdam şi că deplasările lui erau secrete de stat. Satinov o ţinea foarte strâns pe Tamara, având faţa lipită de părul şi de gâtul ei, a căror dulce mireasmă îi reamintea de casă şi de copii.

— „Organele" nu acţionează decât cu aprobarea autorităţii supreme, a spus el şi ea a înţeles. Abakumov n-ar fi îndrăznit vreodată să aresteze fetiţa unui membru al Biroului Politic fără permisiunea lui Stalin.

— Herkules, a zis ea cu glas scăzut, cum voi putea trece peste asta? Chiar nu ştiu dacă pot. Parcă moare ceva în mine. O iubesc aşa de mult…

Plângea în braţele lui şi părea atât de fragilă şi de mititică, încât bărbatul simţea că i-ar fi putut număra fiecare oscior.

— Cum o să supravieţuim?

— O vom face, i-a răspuns el şoptit, pentru că suntem siliţi.

*

— Nu te mai tot juca cu noi, Andrei. Să ştii că eşti teribil de îndărătnic pentru un fiu de duşman al poporului, i-a zis colonelul Komarov lui Andrei în seara aceea, mai târziu. Şefului meu i s-a urât de atâta Puşkin, aşa că ori răspunzi la întrebare, ori scoatem de la tine răspunsul cu bătaia.

— Despre Puşkin?

— Da. Cică ai fi specialistul în *Oneghin*.

Ce mai urmăresc „Organele” acum? se întreba el. Vor să înfiinţeze vreun curs pe teme poetice? La urma urmei, aveau o mulţime de departamente, de la croitorie până la medicină şi minerit de aur, aşa că de ce nu şi Puşkin? Mai degrabă era vorba de vreun şiretlic.

— Nu sunt nici pe jumătate faţă de alţii, a spus el.

— N.V. Ce înseamnă aceste iniţiale?

— Parcă ziceaţi că „Noul voievod”.

— Acum, am ajuns la concluzia că are legătură cu *Oneghin*.

Andrei a dat lent din cap.

— Cred că s-ar putea s-aveţi dreptate. După părerea mea, N.V. Ar fi putut fi un nume de cod pentru Roza Şako.

— Ce convenabil, a chicotit Komarov. Mai ales că e pe masa de autopsie, cu un glonţ în piept.

— Asta cred eu.

— Ia hai să te ajut cu gânditul ăsta! Komarov s-a ridicat în mare viteză, i-a sucit mâna la spate lui Andrei şi l-a tras de la masă, doborând scaunul cât colo. Uşa s-a deschis şi au năvălit doi gardieni, care l-au înşfăcat, în timp ce Komarov îi trăgea un şut în rotulă, lăsându-l fără aer.

— Să mergem!

Au traversat coridorul şi au intrat în camera cu peretele de sticlă. Gardienii îi ţineau braţele îndoite special ca să-l doară. Dincolo de geam, o femeie citea un ziar cu glas tare. Andrei a scos un geamăt când s-a uitat. Era mama lui chiar acolo, la Lubianka.

— O, Doamne! Mama! Ce cauţi aici? a strigat către ea.

— Nu te poate auzi sau vedea. Ne-am săturat de voi până-n gât, obrăznicăturilor, iar şeful ne-a ordonat să rezolvăm treaba în noaptea asta, orice-ar fi. Dacă ne ajuţi, te lăsăm s-o

vezi pe maică-ta. Dacă refuzi însă, se va alege cu zece ani pe Kolîma.

Komarov a ridicat din umeri.

— Şi ştii bine că n-are cum să reziste. E doar piele şi os.

A coborât un stor bej, mânjit cu pete maronii întunecate.

— Aşadar, Andrei?

El s-a întors către Komarov. Avea în față un papițoi incult, complet insignifiant în toate privințele, cu excepția faptului că avea drept de viață şi moarte asupra lui şi a mamei sale.

— N.V. Poate fi o singură persoană, a zis el. Este Nina Voronskaia.

— Nina Voronskaia. E elevă a şcolii? O arestăm numaidecât.

— Nu, stimate anchetator, e un personaj inventat din *Oneghin*, o frumoasă amfitrioană din înalta societate petersburgheză.

Komarov s-a încruntat.

— Păi n-are cum să fie, a conchis el. De ce ar fi trecut-o Nikolaşa Blagov în caiet dacă nu era o persoană reală?

Andrei vedea ce tare se asemăna desfăşurarea acestui caz cu o piesă de teatru. Niciuna, nici cealaltă nu erau adevărate, iar el habar n-avea cum se va termina povestea. Însă un cuvânt nelalocul lui sau o mică neşansă putea înclina această fantezie fatală în orice parte.

— Dă-i bice, băiete, că de nu te paşte aceeaşi soartă ca a lui taică-tău. Douăzeci şi cinci de ani, îți aminteşti?

— Fără drept de corespondență.

— Păi normal că fără drept de corespondență, s-a strâmbat Komarov cu dispreț.

Atitudinea lui sarcastică şi amuzată i-a deschis ochii lui Andrei. Era clar ca lumina zilei. Tatăl său nu se mai afla printre cei vii. Murise chiar acolo, la Lubianka.

Andrei nu cunoscuse niciodată motivul arestării tatălui său, dar ştia că în 1937–1938 fuseseră executați mii de tovarăşi asemenea lui. Presupusese mereu că tatăl comisese vreun delict de natură politică, dar, acum, în urma propriei sale experiențe cu „justiția sovietică”, îi trecuse prin minte că era foarte posibil să fi fost complet nevinovat. Probabil nu

făcuse nimic rău şi îl împuşcaseră pentru vreo infracţiune fabricată – trădare, spionaj sau troţkism – bazată pe un denunţ mincinos. Această revelaţie, precum şi vederea mamei sale aproape că îl doborâseră pentru prima dată.

Dar şi lacrimile pot minţi. Fiindcă supravieţuirea era totul pentru Andrei. Mai avea o singură opţiune, să-şi joace ultima carte, aceea care-l făcea să-i fie silă de el.

28

Lubianka la miezul nopţii. În mijlocul Moscovei întunecate, ardea lumina la toate ferestrele şi clădirea semăna cu o cocă de navă gigantică. Viktor Abakumov a pătruns grăbit în puşcăria interioară cu mersul ţeapăn al omului teribil de trudit. Ce tare strălucesc luminile aici, şi-a zis, şi nimeni nu doarme în regatul meu nocturn.

Un ofiţer cu epoleţi albaştri îl aştepta şi îl salută:

— E aici, tovarăşe general!

— Ia să văd.

Ofiţerul a deschis o uşă de pe culoarul cel lung şi pustiu. Abakumov s-a uitat prin geam în camera de anchetă la tânăra elevă, îmbrăcată tot cu uniforma şcolară, aşezată la masa melaminată. Lihaciov, trăgând din ţigară, se învârtea prin cameră urlând la ea: „Spune odată, curvă ordinară, cu cine te fuţi? Te mai întreb odată, târfă ce eşti...” Abakumov a închis sonorul.

Unica veioză de pe masă îi lumina cosiţele de aur. Serafima Romaşkina aştepta, se juca cu câte o buclă şi arăta obosită şi slăbită. Avea o buză spartă şi umflată – au mers prea departe băieţii, şi-a spus Abakumov. A clătinat din cap văzând această splendidă făptură stând aşa de abătută şi de oropsită. Intenţionase doar să arunce o privire înainte de a intra, dar acum, rezemat de perete, aprinzându-şi o ţigară şi trăgându-şi sufletul pentru prima oară în acea zi extenuantă, era liber s-o studieze pe îndelete – atât ca un cunoscător al frumuseţii feminine, cât şi ca manipulator, ba chiar casap uneori de oameni, familii, sate şi naţiuni.

Nu era ea la fel de spectaculoasă ca ispititoarea sa mamă, căreia i se dusese vestea, dar chiar şi-aşa, el i-a admirat

semiluna perfectă a frunţii albe, chipul de forma unei inimi şi ochii fascinant de verzi, cu genele negre şi bogate. Această fată pur şi simplu adorabilă era în stăpânirea lui, aşteptându-l pe el şi pe nimeni altul. Nici nu era de mirare că prostălăii ăia de colegi răzgâiaţi ai ei făcuseră tot felul de lucruri necugetate ca să-i intre în graţii. Dar ea deţinea ultima cheie a acestui caz, o cheie pe care el trebuia s-o obţină fără nicio amânare.

Abakumov s-a dus direct în camera unde era anchetată Serafima. Lihaciov a luat poziţia de drepţi.

— Preiau eu, tovarăşe colonel. Închide uşa după tine.

Lihaciov a salutat şi s-a făcut nevăzut. Uşa s-a închis.

Abakumov a luat loc, fumând, cu cizmele pe birou şi ochii la Serafima. Ea nu zicea nimic, dar ceva din freamătul nărilor făcea să pară lipsită de orice valoare puterea lui. Da, putea s-o rupă în bătaie, putea s-o violeze, dar tot n-ar fi cucerit-o.

— Am fost la Berlin până acum câteva ceasuri şi în timpul zborului către casă am avut răgazul să mă gândesc la tine şi la caz.

Abakumov a oftat din greu.

— Da? a zis Serafima, care părea plictisită.

— Sunt multe lucruri de avut în vedere.

Abakumov reflecta încă la ghicitorile lui Stalin, care deveneau tot mai complicate şi mai aforistice. Nu primise aprobarea să-l aresteze pe Satinov – pe care Stalin îl respecta – şi, prin urmare, se văzuse nevoit să găsească o cale de „a-i atrage atenţia tovarăşului Satinov”, după cum se exprimase Stalin: o arestase pe Mariko.

Stalin spusese totodată că „trebuie să fie pedepsiţi” copiii. Ce însemna acest lucru? Se aflau deja în temniţă. Nişte teme în plus pentru acasă? O cafteală zdravănă? Un glonţ în ceafă? „Am dat de dracu’ dacă nu ghicesc varianta corectă.” Dar Abakumov ştia sigur un lucru: adevăratele ţinte ale lui Stalin erau generalii aroganţi şi îngâmfaţii de şefi.

Serafima şi-a pipăit buza şi s-a uitat apoi la deget: continua să curgă sânge.

— Ne zbatem cu toții aici să aflăm adevărul, Serafima, iar colonelul Lihaciov cel mai mult. Îmi pare rău pentru buza ta. Sper că nu-i nimic serios.

— Nu. Mulțumesc, a zis ea încet.

— Ai apucat să dormi ceva? Arăți ostenită, fată dragă.

— Sunt bine.

Tăcere. Abakumov a mai reflectat o dată la „Cazul copiilor”. Un club de teatru, menit să ascundă pasiuni adolescentine, dusese la moartea a doi tineri. Ancheta scosese la iveală un joc pueril. Dacă n-ar fi fost copii de ştabi, întâmplarea n-ar fi ajuns niciodată la urechile lui Stalin. Însă, odată ce aflase, era dispus să-i folosească pe copii după cum îi venea la îndemână pe moment. El, Abakumov, supusese copiii la presiuni ca să descopere creierul din spatele acestei conspirații, dar era limpede că nu ştia niciunul dintre ei cine era acela. Putea s-o tortureze pe Serafima, dar probabil că nici chiar ea nu ştia. În vreme ce copiii ceilalți aveau să aştepte judecata lui Stalin, a luat hotărârea chiar atunci, pe loc, să joace un joc mai special cu ea. Şi singura modalitate în care putea funcționa era s-o elibereze.

— Ei, o să-i povesteşti mamei tale ce drăguț m-am purtat, nu-i aşa? O să-i spui: „Abakumov chiar a avut grijă de mine!”, nu?

— Aşa voi face, tovarăşe general.

Speranța i s-a citit pe față o clipă, iar el a observat cum a încercat s-o ascundă. Dar, în momentul în care ea şi-a lăsat capul într-o parte cu acel tic fermecător, el nu s-a putut abține să nu zâmbească.

— Du-te şi strânge-ți lucrurile, i-a spus. Te aşteaptă o baie caldă. Ridică-te, hai… şi a luat-o de mână, ajutând-o să se scoale în picioare.

Uşa camerei s-a deschis şi au apărut doi gardieni pregătiți s-o conducă la o masă bună şi, într-adevăr, la baia promisă.

Serafima stătea acolo şi el îi vedea uşurarea şi epuizarea. Pielea i se îmbujorase de la gât în sus şi încerca să-şi țină sub control buzele, care-i zvâcneau spasmodic. Era însă ezitantă.

— Dar cu ceilalți ce se va întâmpla? Prietenii mei – Minka, George, Andrei – merg acasă şi ei?

Pe Abakumov l-a scos deodată din sărite aroganța de care dădeau dovadă aceşti copii, când el avea atâtea pe cap. A bătut cu palmele în masă şi a văzut-o tresărind.

— Asta nu-i treaba ta, fato. Ieşi afară până nu mă răzgândesc.

Cu lacrimile curgându-i pe obraji, ea a ieşit din încăpere, iar Abakumov a rămas ascultându-i paşii pierzându-se pe coridorul lung.

„Acum mi-a venit mie rândul, s-a gândit. Acum jucăm jocul *meu.*”

*

Încă bănuitoare că totul nu era decât un şiretlic, Serafima a străbătut culoarele închisorii. Gardienii n-o mai țineau, dar o atingeau pe cot conducând-o într-o nouă secție a puşcăriei şi într-o cameră unde era pusă masa. *Pirojki.* Supă *şci* de legume fierbinte. Filé de nisetru, proaspăt luat de pe grătar şi servit cu cartofi. Ea s-a aşezat şi s-a ospătat, înfulecând la repezeală şi dând pe gât la final apă minerală Borjomi. Pe urmă i s-a oferit o baie, a fost lăsată să stea în apă o vreme, după aceea i s-a spus să se grăbească şi să se usuce. Urma să vină cineva s-o ia.

Imediat ce s-a îmbrăcat, a trecut într-o sală de aşteptare cu pereți lambrisați, singură, până ce s-a deschis uşa şi a intrat mama ei. Sofia era fardată din plin şi îmbrăcată în uniformă militară. Venea direct de pe platoul unde se turna cel mai recent film al ei. Mută de uşurare, Sofia a ținut-o strâns în brațe, apoi au mers la maşina care le aştepta. Venise vremea să meargă acasă. Şi să doarmă.

Când s-a trezit a doua zi, Serafima a avut impresia că se află tot la puşcărie. Apoi şi-a amintit că se afla acasă şi că totul era din nou aşa cum se cădea să fie. S-a sculat din pat ca să constate că dormise aproape toată ziua. Mama ei era plecată la studiourile Mosfilm, dar i-a gătit servitoarea ceva, şi ea a mâncat cu gândul la *el.* S-a îmbăiat, şi-a pus o rochie galbenă cu guler Peter Pan şi a ieşit. A coborât treptele

clădirii Granovski, s-a uitat peste umăr să vadă dacă n-o urmăreşte cineva şi a pornit pe străzi spre „Casa cărților”.

*

— Arăți încă şi mai apetisantă printre toate aceste cărți vechi, i-a spus Benia Golden Agripinei Begbulatova.

Era ora prânzului şi Benia stătea complet gol în garsoniera lui micuță, aflată chiar în apropiere de Ostojenka. Îi arăta tinerei o nouă achiziție. Legată în pergament, de colecție. Agripina era întinsă pe spate, cu picioarele încrucişate, în ciorapi fini, punând superb în evidență colajul cotoarelor de cărți: unele din piele palidă de ied, altele din lac negru scump şi multe din carton modern, unsuros şi uzat.

— Toate lucrurile tale favorite la un loc! a spus ea râzând. Cărți, mâncare şi femei. Te cunosc aşa de bine, Benocika. Eşti un rabelaisian şi un epicurean. Trebuie să fie derutant să-ți tot calculezi cu care să începi. Dar alege-mă pe mine câtă vreme mă aflu aici. Putem să mâncăm împreună şi să facem dragoste. Apoi, eşti liber să citeşti după ce plec.

În numai doi ani, Benia reuşise să strângă o colecție respectabilă de ediții princeps şi tipărituri de la începutul secolului al XIX-lea. Războiul îi permitea unui om sărac, dar cu ochi ager să cumpere rarități valoroase la prețuri de nimic. Cărțile aflate lângă chiuvetă şi cuptor serveau totodată ca masă de bucătărie, pe care se găsea pâine neagră Borodinski, brânză de capră şi o sticlă de vin pe jumătate golită. El s-a uitat împrejur. Tabloul – cărți, alimente, lenjerie, curbele pale, buclele răvăşite şi părul blond pubian al tinerei profesoare – ar fi mers bine ca artă absurdă.

— Am priceput aluzia, a spus Benia.

A început să-i sărute picioarele.

— Dar cât ai de gând să rămâi?

Râsul lui era exuberant şi frecvent: îl amuzau multe lucruri şi nimic nu-l încânta mai profund decât farmecul Agripinei. Era aşa de cultă, de inteligentă şi avea înaintea ei un viitor atât de promițător, în vreme ce el se întorsese din iad, iar asta se cunoştea.

A urcat cu buzele pe trupul ei, acoperind-o cu sărutări. Ea şi-a ridicat genunchii treptat şi l-a cuprins, până ce gleznele i-au ajuns pe umerii lui. I le-a sărutat pe îndelete, absolut fascinat de plăcerea ei, de gustul şi căldura trupului femeii. Tendoanele coapselor Agripinei erau cele mai frumoase pe care le văzuse vreodată.

— Ce-mi place să fac dragoste cu tine! a zis ea.

— Ce-mi place s-o fac!

Pe urmă, au rămas întinşi, în tăcere, până când ea şi-a dres glasul.

— Benocika, a început pe un ton pe care el nu-l mai auzise, dar îşi dădu seama imediat ce însemna.

Inima a prins să i se zbată cu putere şi un fior de gheață l-a străbătut.

— Benocika? Am o presimțire urâtă.

— Agripina, hai să nu stricăm clipa.

— Benocika, mă asculți?

— Încerc să n-o fac.

— Benocika, dacă se întâmplă ceva… vreau să-ți spun că eu…

— Ştiu. Nu trebuie să spui nimic. Adu-ți aminte unde am fost…

— Nu mi-ai povestit niciodată.

— În lumea în care trăim, ceea ce nu ştii nu te poate afecta.

— Pentru mine, eşti cel mai bun profesor cu care am avut vreodată de a face.

— Profesor? a râs el. Dă-l dracului de profesorat! Ce zici de felul cum fac dragoste?

Râdeau amândoi şi el o săruta din nou în clipa când s-a auzit o bătaie în uşă.

Femeia s-a desprins de el.

— M-au mințit. Au promis că n-au să vină acum…

El i-a sesizat teama din voce. Însă era liniştit într-un mod foarte straniu când şi-a luat lenjeria de corp şi pantalonii şi s-a îmbrăcat.

— Vin îndată, a strigat către uşă.

Aşa cum un om care se îneacă îşi revede întreaga viață comprimată într-o singură clipă, Benia a retrăit fericirea celor doi ani pe care-i numea a doua venire a sa: orele dedicate lui Puşkin, cea mai bună slujbă din viața lui, când le împărtăşise tinerilor dragostea lui pentru literatură; peregrinările prin librării şi târguri de vechituri; plăcerea de a găsi un volum şi de a şi-l putea permite. Nici chiar Ginghis Han, atunci când jefuia câte un nou oraş bogat în aur şi giuvaere, nu se bucura de trofee aşa cum făcea Benia purtând o nouă carte în triumf către casă. Şi apoi, orele de dragoste cu Agripina.

Profesorul a deschis uşa. Agripina, uitând cu desăvârşire că era goală, îşi acoperise fața cu mâinile în timp ce dădeau buzna înăuntru cekiştii cu uniformele lor albastre. Benia şi-a strâns cele câteva bunuri în geanta de voiaj pe care o avea pregătită deja. Vedea că anchetatorul-şef, în ținută civilă, era fascinat de Agripina şi, la drept vorbind, cine l-ar fi putut învinovăți?

— Îmbracă-te, măi, fato! i-a zis cekistul chel. Unde ți-e decența bolşevică? Ți-ai îndeplinit misiunea. Acum, şterge-o!

— Benia, am fost obligată…

Dar Benia, complet îmbrăcat şi gata de plecare, îi făcu semn să tacă. Îşi putea închipui la ce presiuni o supuseseră „Organele”. Şi la ce amenințări.

— Agripina, îți doresc mult noroc. Nu lăsa niciodată asta să-ți stea în cale. Promite-mi.

Ea a lăsat ochii în jos, s-a îmbrăcat degrabă şi a dispărut.

Golden stătea singur în cuşca din duba neagră (pe care scria „Ouă Lapte Băcănie”), simțind cum se prăbuşea în abis şi cum se sfârşea viața obişnuită. Îşi dăduse seama de ceva: Agripina izbutise să juiseze de două ori, chiar dacă trebuia să fi fost foarte neliniştită. Nici chiar Iuda nu fusese capabil de una ca asta! În semiîntunericul huruitor din dubă, a surâs admirativ cu gândul la setea ei neruşinată de plăcere chiar şi sub presiune. Ce tupeu! Apoi, a clătinat din cap cu fatalism sentimental. Ştia ce-l aştepta şi era conştient că acela care s-

a ridicat o dată din morți nu mai poate conta pe o a doua reuşită.

29

Dimineața devreme la Lubianka. O femeie frumoasă şi delicată stă nemişcată, singură şi tăcută într-o încăpere cu scaune simple de lemn, un perete de sticlă, pete de umezeală pe tapetul gălbejit, zugrăveală cojită şi țeapănă ca nişte solzi de piele uscată. Îşi priveşte ceasul. Se află deja de patruzeci de minute aici, însă ar aştepta cu plăcere şi toată ziua.

Are pe un scaun alături o plasă şi o deschide de mai multe ori, ca să verifice şi să reverifice obsesiv dacă toate erau acolo. La fiecare scârțâit, ecou sau zgomot de paşi, întoarce capul spre uşă, se încordează, zvâcneşte, ascultă şi se face mică din nou, cu fața în mâini.

Se deschide uşa. Intră o gardiancă durdulie cu veston cafeniu.

Tamara Satinova se ridică, înspăimântată că s-a schimbat planul. Dar apoi, peste o clipă, iat-o pe Mariko, palidă, năucită, tot în uniforma ei de şcoală.

— Mariko! strigă Tamara, năpustindu-se către ea.

— Mami! aleargă Mariko în brațele mamei sale.

„Nu plânge, nu plânge”, îşi spune Tamara. „Nu înrăutăți şi mai tare situația.”

Tamara se aşază. Mariko stă pe genunchii ei. Două gardience le privesc, cu brațele încrucişate. Un soldat cu petlițe albastre se află lângă uşă. Tamara sărută obrazul, fruntea, tâmplele şi părul lui Mariko. Îi tremură mâinile.

— Mami, când pot să vin acasă?

— Curând, Mariko. Foarte curând. Iar eu pot să vin să te văd de două ori pe zi.

— Mami, dar ce caut eu aici?

— Noi nu putem şti ce anchetează „Organele”, dar ele îşi cunosc meseria şi, îndată ce termină, te vor trimite acasă.

Una dintre gardience îşi suflă nasul.

— Vreau să vin acasă acum. Mi-e frică.

— Tăticul îți transmite că te iubeşte. Zice că trebuie s-o iei ca pe o aventură, ca în *Timur şi băieții lui*, dar să răspunzi cu sinceritate la întrebări, da?

— Nu vreau să mai stau aici. E groaznic.

— Ştiu, a spus Tamara. Ştiu, dar trebuie să fii curajoasă. Acum…

Dârdâie toată, căznindu-se să nu izbucnească în plâns. Îşi împinge bărbia înainte ca să-şi stăvilească lacrimile.

— Mami, arăți ciudat. Tremuri.

Tamara dă din cap şi se întoarce spre plasă. „Concentrează-te la lucrurile practice”, îşi spune.

— Îți este suficient de cald? o întreabă.

— Nu, e frig la mine în cameră. Şi patul e oribil.

— Bine, uite aici în primul rând un halat, o pijama şi un pulover care să-ți țină cald. Vrei să ți-l pui acum?

O ajută pe Mariko să-şi îmbrace puloverul.

— Probabil că ți-e foame, iubita mea.

— Mâncarea a fost scârboasă. N-am putut s-o înghit.

— Uite pâine, brânză şi biscuiții tăi favoriți, şi iaurt. Şi prăjitură cu nuci. Toate de la Gastronom Unu.

Îşi fac adesea cumpărăturile acolo. Mariko desface prăjitura şi începe să muşte dintr-o felie.

— N-o să pot dormi, mami.

— Trebuie să încerci, iubito.

— Mi-e dor de câinii mei şi de „Şcoala cățelelor”.

— Păi ia uite pe cine ți-am adus eu aici! Salut, Plăcințica!

Şi scoate din plasă un cățel alb cu negru.

Mariko zâmbeşte pentru prima dată şi ia jucăria.

— Şi aici cine este?

Mariko ia cel de-al doilea cățel şi îi îmbrățişează pe amândoi.

— Şi uite cine te mai salută! Tamara scoate la iveală încă unul.

— Vai, mami, sunt toți aici!

Mariko le spune pe nume: Plăcințica, Bondăruța, Pirățica.

Tamara aşază în plasă alimentele şi hainele.

— Timpul a expirat, zice una din gardience. Arestata trebuie dusă înapoi în celulă.

Arestata! Termenul o izbeşte din plin pe Tamara şi un val de suspine creşte din nou înăuntrul ei. „Încetează! Nu trebuie să plângi!” însă Mariko, străduindu-se să nu dea drumul câinilor de jucărie, se agață de ea.

— Mami, nu pleca!

— Trebuie, şopteşte Tamara. Dar mă întorc diseară, cu lucruşoarele tale preferate şi cu alți căţeluşi.

— Nu poți să pleci. Nu-ți dau drumul să pleci, țipă Mariko.

Îşi lasă jucăriile să cadă, iar Tamara le pune în plasa pe care o dă unei gardience.

— Gata, e vremea, spune gardianca. Vine spre ele însoțită de colega ei şi, când se apropie, Tamriko le simte umbrele şi mirosul de parfum ieftin Piața Roşie amestecat cu detergent, sudoare şi probabil vodcă.

O îmbrățişează pe Mariko şi se trage chiar ea înapoi.

— Trebuie să plec acum. Să fii cuminte. Te iubesc mult de tot şi în scurtă vreme o să vii acasă. Ne revedem foarte curând. Ce-ai mai vrea să-ți aduc?

Însă Mariko se aruncă pur şi simplu spre mămica ei, ca şi când ar încerca să se ascundă într-o vizuină, iar Tamara o apucă strâns.

— Mariko!

Tamara se luptă să-şi păstreze controlul, dar nu e sigură că-i stă în puteri. Tot corpul îi spune să se agațe tare de fetiță.

— Mariko, trebuie să-i dai drumul mamei, zice cu severitate gardianca.

— Nu-i dau!

— Trebuie, altfel vă despărțim noi.

Tamara slăbeşte strânsoarea, dar Mariko se ține tare. Simțindu-se ca şi când s-ar afla în centrul unui uragan de sfărâmături şi de praf care întunecă lumea, Tamara îşi afundă nasul în părul fetiței, care miroase a vanilie, lapte şi fân, şi îi inspiră aroma ca pe oxigen.

— Mariko, dă-mi drumul, altfel te vor trage cu forța şi va fi groaznic. Mă… mă întorc repede!

— Nu te las. Nu pleca, mami!

Mariko plânge în hohote, tremură, de-abia mai respiră de disperare. Tamara închide ochii atunci când gardiencele îi desfac degetele copilei cu forța, o iau pe sus şi o duc de-acolo. Aude uşa care se închide şi țipetele lui Mariko pierzându-se în depărtare pe coridor. Tamara se regăseşte pe podeaua camerei goale, în patru labe, ca un animal, urlând de furie şi de durere. Pentru o clipă, se gândeşte că ar putea muri chiar acolo. Pereții inimii ei par subțiri ca foița, plămânii sunt goi, stomacul e căptuşit cu balast şi îşi doreşte să moară.

E ceva pe jos lângă ea. Unul dintre câini a căzut din plasă şi îl ridică. Are mirosul lui Mariko. Strânge în brațe jucăria, legănându-se, uimită că ea, soție de şef, profesoară respectată, mamă mândră, zace la podea cu o jucărie în mâini, doborâtă.

Rămâne acolo multă vreme. Într-un târziu, ținând cățelul în brațe ca pe un copilaş, iese clătinându-se pe picioare, atât de distrusă încât nu ştie dacă va reuşi să-şi mai revină vreodată.

*

Razele unui soare la asfințit – auriu cu violet şi cu alb – o ostoiesc pe Serafima. Ce splendidă îi pare lumina după perioada petrecută în celulă! Îşi ridică fața întocmai ca o floare ce se roteşte după soare, observând parcă pentru prima oară viscolul funigeilor care dănțuiesc în fasciculul razelor. E liberă, şi-a păstrat secretul, iar acum o copleşeşte frumusețea acestei înserări.

Merge pe strada Gorki până la „Casa cărților”. Sus pe scări până la secția de literatură străină. Hemingway? Galsworthy? Iat-o. Edith Wharton. Deschide cartea cu poftă, citeşte ce se află înăuntru; apoi, aleargă pe scări în jos şi iese din nou pe stradă.

E ora şapte seara şi o mulțime de moscoviți la patru ace, alături de câțiva străini, aşteaptă să intre la Balşoi ca să vadă *Lacul lebedelor* de Ceaikovski. Serafima pătrunde înăuntru la casa de bilete. S-a format o coadă. Când ajunge în față, biletul ei se află acolo într-un plic.

Serafima este printre ultimii care-şi caută locul în stal şi, când se aşază, între un bătrân cărunt şi o tânără ca ea, simte cum i se înroşesc obrajii. E mai fericită decât a fost vreodată în viață şi mai mult decât atât. Ochii lui sunt îndreptați către ea şi fata îi simte dragostea din privire. Se uită în sus spre loja lui şi iată-l. Aşteptând-o, iubind-o, aşa cum a făcut-o dinainte de împuşcături şi de recluziunea ei la Lubianka.

*

În aceeaşi noapte, mai târziu, Satinov se află în cabinetul lui, acasă, unde, cu doar un singur copil prezent, e mult mai linişte decât s-ar cuveni. Tamara e în brațele lui şi îi povesteşte despre Mariko.

Satinov închide ochii. Micuța lui Mariko, cu ochii ei căprui şi părul împletit, care miroase a fân. Un spasm îi urcă din stomac până în gâtlej şi i se răspândeşte spre ochi şi gură, în toată ființa, fiindcă, deşi el este Comisarul de Fier, deşi e tovarăşul Satinov, nu se mai poate controla.

Clipeşte. În oglinda de pe peretele din fund se vede pe el însuşi ținând-o în brațe pe Tamara, părul ei prins în coc, gâtul lung, umerii ei care tresaltă. Şi se priveşte adânc în propriii ochi şi citeşte în ei o cumplită trădare. Consternat, îşi întoarce privirea spre fotografiile aliniate pe biroul său. Dar, în locul copiilor şi al Tamarei, nu vede decât chipul unei femei.

Într-adevăr, plânge pentru Mariko, pentru George şi Tamriko, dar este şi un plâns egoist. Plânge pentru el. Şi pentru femeia de care se îndrăgostise cu disperare.

PARTEA A TREIA
Patru îndrăgostiţi

O frumoasă vrăjitoare
Mi-a întins un talisman.
Şi mi-a spus: „Păstrează-l bine!
Talismanul fermecat
Are forţe-n el, divine,
Căci cu dragoste ţi-i dat.”[9]

Aleksandr Puşkin, *Talismanul*

30

Cu şase luni în urmă

A văzut-o pentru prima dată în ianuarie 1945, chiar după ce Armata Roşie intrase în estul Prusiei. Îşi aminteşte ziua, ora, minutul. Se aflau departe de Moscova, în prima linie a Frontului 1 Bielorus. În calitate de comisar al frontului luptase alături de comandantul său, mareşalul Rokosovski, traversând toată Bielorusia şi mai apoi pustietatea Poloniei până să pătrundă pe teritoriul propriu-zis al Germaniei. Chiar şi cele mai modeste gospodării germane aveau cămările pline cu zahăr, pâine, ouă şi carne şi paturi moi, cu aşternuturi albe. Majoritatea ţăranilor fugise din calea ruşilor, dar acei puţini care stătuseră pe loc erau rumeni în obraji şi bine îmbrăcaţi. Purtau chiar şi ceasuri la mână.

Se tot înnorase de-a lungul zilei dar, atunci când s-a dezlănţuit, furtuna i-a luat pe toţi prin surprindere. În jeepul său Willy, cu Loşa Babanava la volan, generalul-colonel Satinov privea trupele cum treceau. Tunurile Howitzer bombardau poziţiile hitleriste la câţiva kilometri în josul şoselei. Arătau ca nişte hoarde mongole în era maşinilor: tancurile mânjite cu nămol erau acoperite cu pleduri în

---

[9] Traducere de Emil Iordache, Polirom, 1999. (n.t.)

culori vii, pe care stăteau ghemuiți infanteriști murdari, cu uniforme ponosite și înnegrite de valvolină, cu căciuli din blană de iepure, cojoace mițoase și mai multe ceasuri pe mână, agitându-și armele înfășurate în cârpe albe ca niște bandaje, sorbind lacom din sticle și îngânând cântece care se pierdeau în strașnicul uruit al motoarelor.

Pe urmă, veneau artileriștii, care săltau pe chesoanele garnisite cu pernuțe moi de mătase cu broderii, cântând la acordeoane nemțești incrustate cu pietre prețioase. Tancuri, tunuri Howitzer, jeepuri Willy americane și camioane Studebaker: treceau unele după altele într-un șir lent și inexorabil.

Apoi, asta ce mai era? Un cupeu de demult, cu felinare care se legănau, tras de cai, și în interiorul lui imaginea fugară a unor epoleți de ofițer și a unor ochi fardați de fetișcană.

*

Viscolea pe înserat într-un sat părăsit, zăpada abundentă așternându-se iute pe câmpurile din jur și pe acoperișurile căscioarelor din Gross Meisterdorf. Soldații s-au adăpostit prin preajmă în casele cele mai apropiate. Aflat încă în jeep, Satinov s-a aplecat istovit în față când l-a salutat un subofițer.

— Tovarășe general, corpul medical amenajează un spital în casa parohială. Vă așteaptă să veniți în inspecție.

În fața casei parohiale, Satinov a văzut soldați cărând tărgi dintr-un camion. Doi dintre militarii lor erau morți deja. Nu loviți de naziști, ci otrăviți de tarpados, o băutură alcoolică făcută din antigel.

Într-o încăpere lambrisată cu lemn, iluminată de lămpi cu ulei atârnate de grinzi, oamenii erau întinși pe parchet. Satinov a regăsit același iz îmbâcsit al atâtor buncăre din vremea războiului: rufărie umedă și mirosuri corporale, aici amestecate cu iod. Infirmiere cu șorțuri albe se ocupau de nou-sosiți. Puțin mai în dreapta lui, o femeie medic militar se ghemuise lângă un soldat. Stătea în genunchi, masându-i și lovindu-i cu pumnii pieptul gol.

— Haide, haide, respiră! zicea ea.

Flăcăul a bolborosit ceva şi pieptul i s-a pus în mişcare ca un motor ruginit. Doctorița, care purta crucea roşie pe braț, a lipit urechea să-l asculte o clipă şi s-a ridicat apoi în picioare.

— Bun, îşi va reveni. Cine urmează?

Satinov a privit-o cum se apropia de un al doilea soldat otrăvit. A reuşit să-l resusciteze şi pe el, dar, după aceea, când s-a ridicat, s-a şters pe frunte şi a spus, fără să se adreseze cuiva anume:

— Doi salvați. Trei stabili. Patru morți.

L-a salutat pe Satinov.

— Bine ați venit la spitalul din Gross Meisterdorf, tovarăşe general. Nu-i cine ştie ce, după cum puteți constata. De la antigel se moare rapid. Fiecare secundă contează.

Încă mai purta cojocul ei alb. Avea un pistol atârnat la cingătoare, stetoscopul prins la gât şi purta o beretă *pilotka* albastră. N-a avut vreme să şi-o dea jos, s-a gândit Satinov, observându-i chipul lung şi oval, nasul drept şi înalt şi obrajii uşor imprestrițați de câțiva pistrui. Chiar şi aici, pe front, unde îşi investea toată energia în salvarea vieților, el a remarcat că îşi modificase puțin uniforma şi îşi scurtase fusta kaki cu câțiva centimetri, să i se vadă ciorapii închişi de nailon american, care contraveneau regulamentelor.

O infirmieră a adus o tavă cu căni de ceai foarte dulce, aburind.

— Mă bucur că sunteți aici alături de băieții aceştia, a zis Satinov.

— Ați venit în inspecție sau sunteți doar în trecere? l-a întrebat ea.

Avea un accent fermecător, şi-a dat el seama, cu siguranță din Galiția, probabil din Lvov, cu o tuşă central-europeană de idiş.

— Doar în trecere. Mă îndreptam spre comandament.

— Sigur că da.

Ochii ei sclipind de inteligență şi îndrăzneală erau uşor batjocoritori. Cu siguranță că-l recunoscuse; mai toată lumea îl recunoştea.

— De vreme ce avem un general printre noi, ne-ați putea găsi oare nişte saltele în drum spre comandament?

I-a adresat un zâmbet puțin strâmb.

— Voi face tot posibilul, a spus el simțindu-se întrucâtva stingherit, de parcă ea l-ar fi provocat să-şi justifice gradul.

— Vă mulțumesc, tovarăşe, a zis femeia ridicându-se şi pornind către următorul ostaş rănit. Infirmierele au urmat-o.

Satinov a deschis uşa. Ninsoarea se oprise. A simțit că pământul amorțise sub pătura cea albă dar, undeva dedesubt, în adânc, natura respira.

Loşa conducea încet prin noaptea întunecată, cu farurile stinse, cu lanțurile de pe roți zăngănind, pe drumul luminat periodic de arcurile trasoarelor şi de exploziile care făceau cerul la fel de strălucitor ca în timpul zilei. Satinov s-a uitat pe fereastră. Uneori, bolta scânteia stacojie deasupra când tunurile executau foc de baraj. S-a gândit la doctoriță. I-au revenit în minte nasul ei, pistruii şi tenul maroniu. Nici n-o întrebase cum o cheamă.

31

Ianuarie 1945 la Moscova: degete prelungi de gheață atârnau pe la streşinile caselor, dar Serafima simțea că primăvara se apropia.

— Să ne ducem la Balşoi diseară, a propus Minka.

Mergeau pe coridor spre Porțile de Aur, la terminarea cursurilor. Deoarece războiul era încă în toi şi toți tații lor se aflau pe front, le aşteptau şoferii, mamele şi bonele.

— Hai, spune da, Serafimocika!

— Bine, Minka, dar abia ce-am fost ieri, a răspuns Serafima. E vreun spectacol nou?

— Nu, e tot *Romeo şi Julieta*, dar îmi place la nebunie.

— Nu Prokofiev îți place ție, Minkuşka, ci să te îmbraci de gală, a râs Serafima aşa cum n-o făcea decât rareori, însă eu detest asta. Întotdeauna mi-a fost silă de cum arăt.

— Eşti fermecătoare în rochia ta verde. Toți băieții sunt de acord. Te admira toată lumea – chiar şi ofițerimea din loje.

— Zău?

Serafima era convinsă că e prea înaltă şi banală. În comparaţie cu preafrumoasa ei mamă şi cu prietena ei cea mărinimoasă şi sigură de sine, nu se simţea deloc atrăgătoare.

— Ştiu că-ţi doreşti să te duci din nou, a spus ea. Ofiţerii aceia se uitau la tine, nu la mine. Adori să flirtezi.

— Mă declar vinovată, a chicotit Minka. Tare mi-a plăcut cum se uitau la noi amândouă! Dar asta e tot!

— Ei, păi nici n-am vrut să zic…

Serafima ştia că Minka n-ar fi depăşit niciodată barierele pudice ale moralei sovietice. Ceea ce se petrecea zilele acelea pe front amintea de orgiile babiloniene, dar pentru nişte elevi era de neconceput să meargă mai departe de un sărut şi câteva versuri.

— De altfel, e aşa de amuzant să te costumezi, a spus Minka. Hai, spune-mi că vii diseară. Întotdeauna te-ai simţit bine acolo. Cred că te încântă şi pe tine atenţia ofiţerilor. Şi am biletele deja.

Aşa se face că, la ora 7 în seara aceea, Serafima, Minka şi prietena lor Roza Şako au ajuns cu metroul la Balşoi ca să revadă *Romeo şi Julieta* pentru a şaptea oară. Cerul era alburiu, aerul schimbător anunţa că urma să ningă. Moscova suferise multe distrugeri de-a lungul celor trei ani de război. Kremlinul era încă acoperit cu plasă de protecţie kaki, stelele sale roşii erau stinse, iar strada Gorki purta amprentele bombelor şi clădirilor dărâmate. Magazinele îşi distribuiau marfa pe cartelă, iar oamenii de pe stradă aveau un aer şleampăt şi păreau gârboviţi. Dar victoria era aproape, o ştiau cu toţii. Ministerele, ambasadele şi teatrele care fuseseră evacuate la Kuibîşev pe Volga reveniseră în capitală. Nopţile nu mai erau luminate de raidurile hitleriste şi de focurile apărării antiaeriene, ci de salvele în onoarea victoriei trase de baterii întregi de tunuri, la ordinul lui Stalin.

Şi, aşa cum prevăzuse Minka, au fost remarcate din primul moment când au intrat în clădirea teatrului – şi încă nici nu-şi scoseseră blănurile şi căciulile. Fiindcă ştia că se asortează cu ochii ei mari şi căprui, Minka împrumutase haina din blană de nurcă a mamei sale. Roza purta blana ei

de vulpe polară cea mai bună, dar Serafima, a cărei mamă poseda cea mai grozavă colecție de blănuri din Moscova, se îmbrăcase, în felul ei caracteristic, cu haina ieftină din iepure. În foaierul teatrului, căldura, singurul lux sovietic, duduia. Oamenii strânşi unul în altul emanau iz de usturoi, varză şi vodcă, dar nicicând nu se pomenise un grup de moscoviți mai fericiți. Toți, de la morocănoşii controlori de bilete, la bătrâni şi până la soldații şi marinarii băuți erau veseli. Victoria era iminentă; se anunțau vremuri bune.

Fetele, chicotind în timp ce erau împinse ba într-o direcție, ba în alta, au stat la coadă ca să-şi lase hainele la garderobă, după care au putut să respire din nou libere, iar ofițerii care treceau le puteau admira rochiile. Minka Dorova avea aerul cel mai rafinat. Purta o rochiță roz copiată din revista *Bazaar* la atelierul de croitorie al lui Abram Lerner şi al Kleopatrei Fişman, unde îşi comandau veşmintele conducătorii şi doamnele din înalta societate.

— Arăți absolut scandalos! a exclamat Serafima, privind umerii şi brațele lucitoare şi aproape goale ale Minkăi. Nici nu-i de mirare că ţineai morțiş să vii la balet!

— Mama ta e cea mai tare! i-a spus Roza cu invidie Minkăi. A mea nu m-ar lua niciodată la atelierul lui Lerner.

— Maică-mea mă tot roagă să vin, a recunoscut Serafima, dar nu pot suporta să ies cu ea la cumpărături. E un tiran, se tot fâțâie ca o ingenuă îmbătrânită şi mă face să mă simt groaznic.

— Şi totuşi eşti irezistibilă, a spus Minka, încercând să priceapă de ce rochia Serafimei, închisă până sus şi cu manşete la mâneci, arăta aşa seducător.

— Da de unde…

Serafima i-a dat un cot Minkăi, aceasta a gâdilat-o, iar Roza le-a dojenit că o făceau de râs la spectacol. Nu erau şcolărițe ieşite la picnic, le-a reamintit, ci domnişoare de optsprezece ani în pragul maturității, înveşmântate în cele mai frumoase rochii.

— Să luăm câte un pahar de *şampanski* înainte să intrăm! a propus Minka, întotdeauna cea mai epicureană dintre cele trei.

La bar au atras atenția unor piloți americani. Tineri, glumeți, savuroşi, aveau un aer foarte elegant în uniformele lor, iar tenul le era la fel de imaculat ca al bebeluşilor – şi ce dinți, remarcase Serafima, nu ca mutrele decolorate şi colții de aur ai bărbaților din Rusia. Le admira voioşia, chiar dacă se ținea mai deoparte, cu stângăcie. Se bucura pentru Minka şi Roza, care flirtau, iar bărbații nici nu păreau s-o bage în seamă deloc.

Unul dintre americani, căpitan de aviație, un atlet cu umeri largi, tuns perie, i-a cerut Minkăi numărul de telefon, dar ea nu i l-a dat şi refuzul a făcut-o şi mai dezirabilă. Ceilalți americani l-au tachinat:

— Vai, nu prea i se-ntâmplă să-l respingă cineva! Asta da provocare, Bradley!

Înțeleaptă Minka, şi-a spus Serafima, indiferent cât de distractiv părea totul. Regulile slăbiseră în timpul războiului, însă tatăl său o avertizase că partidul le va aplica ulterior cu strictețe din nou. Bradley, imboldit de prietenii lui, nu s-a mulțumit să insiste să le trateze cu patru rânduri de băuturi, ci le-a oferit şi o cutiuță cu nişte bilete.

— Avem câteva locuri în plus, le-a zis el.

— De ce nu vă trebuie? a întrebat Minka în engleza perfectă pe care-o învățase la orele Tamarei Satinova.

— Noi nu putem rămâne la spectacol, vă rog, luați-le, a spus Bradley. Dacă nu, loja o să stea goală.

— Ați venit aici doar pentru băutură? a întrebat Minka.

— Şi pentru femei! a strigat unul dintre prietenii lui Bradley.

— Ne ducem să mâncăm ceva îndată ce va începe spectacolul, a zis Bradley.

Înțesat cu străini în uniformă şi cu rusoaice tinere, Balşoiul era centrul întregii vieți sociale a Moscovei şi prin urmare Serafima n-a fost surprinsă că Bradley şi prietenii lui americani nu erau interesați de Prokofiev câtuşi de puțin. Până şi ea, Roza şi Minka văzuseră spectacolul de atâtea ori încât ar fi putut să urce pe scenă şi să danseze chiar ele.

— Hei, a continuat Bradley, arătându-şi uimitorii dinţi albi, curaţi şi mari ca nişte aisberguri. N-aţi vrea să ne însoţiţi la cină?

— Sunt convinsă că veţi găsi nişte fete care n-au venit aici pentru balet, a răspuns Minka, dintr-odată semeaţă şi cu un aer serios fals. Dar nu suntem noi acelea.

32

Satinov se afla tot în Prusia de Est o săptămână mai târziu. Era seară şi stătea în sala mare a unui conac de ţară care servea atunci drept cartier general pentru Frontul 1 Bielorus. Cei dintâi soldaţi care pătrunseseră în acest *Schloss* urinaseră şi defecaseră pe patul cu baldachin al contelui (unde odinioară dormise Friedrich cel Mare, potrivit grădinarului care le prezentase proprietatea), îşi descărcaseră armele în picturile care înfăţişau o pleiadă de aristocraţi cu favoriţi şi, cu toate că locuinţa fusese curăţată de-atunci, Satinov putea să vadă încă urmele gloanţelor în pereţi.

— Cred că întregul stat-major ni se poate alătura în seara asta la cină. Ce zici, Herkules? a întrebat mareşalul Rokosovski. Se împrieteniseră, chiar dacă Rokosovski era un adevărat militar, iar el, Satinov, era omul partidului, membru al Comitetului Apărării de Stat şi reprezentantul lui Stalin.

— De ce nu? a răspuns Satinov, care a înţeles că, prin „întregul stat-major", Rokosovski sugera că generalii erau liberi să-şi aducă şi PPJ-urile (de la *pohodno-polevaia jena* – soţie de campanie – joc de cuvinte provenit de la denumirea automatelor sovietice, PPŞ). A venit vremea să ne relaxăm cu toţii. O merităm, la urma urmei.

S-a uitat la Rokosovski, ridicând din sprâncene, şi amândoi au recunoscut zgomotul de împuşcături şi chiotele de cowboy de afară. Loşa şi gărzile de corp vânau din jeepuri cina, în părculeţul cu căprioare al conacului. Erau şi ei într-o dispoziţie de zile mari.

*

Coborând la masă în seara aceea, Satinov s-a desfătat cu aroma delicioasă a vânatului la frigare, cu fumul plăcut

mirositor al lemnului de măr ars şi, nu în ultimul rând, cu parfumul femeilor prezente. Lui Rokosovski, vlăstar rafinat al unei nobile familii poloneze, îi făcea plăcere compania femeilor, dar îi repugna orice urmă de desfrâu în demnul său cartier general. Îi convenea de minune lui Satinov, care avea o căsnicie fericită, detesta beția şi îi dezaproba pe afemeiați.

Mareşalul Rokosovski şi oamenii săi şedeau la masa din sala cea mare. Tinere subofițerese sanitare, în kaki, serveau platouri cu vânat aburind şi legume din belşug şi le turnau ofițerilor vin în pahare. Ordonanța lui Rokossovski ațâța focul din şemineul mare, iar gărzile lui Satinov cărau lăzi cu vin din pivnițe.

Rokossovski era aşezat alături de tânăra telefonistă care era PPJ-ul său. Satinov a luat loc la celălalt capăt al mesei.

— Tovarăşe Satinov, a strigat Rokossovski peste masă, arătând spre un bărbat palid la față. L-ai cunoscut pe tovarăşul Ghenrih Dorov de la Comitetul Central?

— Sigur că da. Bine ați venit, tovarăşe Dorov! a spus Satinov.

A schițat un zâmbet, amintindu-şi că George şi prietenii lui îi ziceau lui Ghenrih „Puiul opărit”. Şi câtă dreptate aveau, şi-a spus el, săgetat pe neaşteptate de dorul de fiii săi (şi de cel pe care-l pierduse).

— Mulțumesc. Sunt aici ca să inspectez aprovizionarea cu alimente şi să-i stârpesc pe sabotori şi speculanți, a zis Dorov.

Aha, e de înțeles, şi-a spus Satinov, aducându-şi aminte că, în 1937, Ghenrih Dorov se transformase dintr-un asistent la cabinetul lui Stalin, cu degetele pătate de cerneală şi plin de venerație pentru eroul său, într-un călău dement. Cu cât creştea numărul pedepselor capitale, cu atât mai cărunt i se făcea părul şi cu atât mai albă pielea. În primul an de război, execuțiile sale (uneori cu propriul pistol) şi gafele de ordin militar au costat mii de vieți. În cele din urmă, însuşi Stalin (care vedea în el un ageamiu, dar de o loialitate fanatică) îl retrogradase.

— Voi raporta Comitetului Central mâine, a spus Ghenrih, ca să audă toată lumea. Avem de-a face cu un adevărat cuib

al păcatului aici. Adulter. Zaiafeturi. Corupție. Trebuie să restabilim morala bolşevică.

Dar Satinov se uita la femeia aşezată lângă Dorov.

— Soția mea, a spus Ghenrih, urmărindu-i privirea. V-ați cunoscut?

Era doctorița în uniforma cu petlițe albastre a corpului medical, cu crucea roşie pe mânecă.

— Daşka Dorova, s-a prezentat ea, întinzându-i mâna.

Satinov i-a remarcat încheietura, puțin durdulie, cu piele de culoarea chihlimbarului.

— Da, a zis ea, ne-am cunoscut deja.

— Desigur, dar…

— Dar ce?

Un zâmbet frumos, ochi maronii provocatori, de culoarea caramelului.

Ce încerca să spună? Că-l surprindea faptul că neatrăgătorul şi dogmaticul Dorov era însurat cu această frumoasă doctoriță?

Ea s-a înclinat spre el.

— Copiii noştri frecventează aceeaşi şcoală, ştiați? Fiica mea, Minka, îi cunoaşte pe fiii dumneavoastră.

— Şcoala nr. 801? N-aveam idee, dar, ştiți, eu n-am mers niciodată pe acolo. Sunt tot pe front de multă vreme.

— Unde v-ați cunoscut? a întrebat Dorov. Ați spus că v-ați cunoscut. Aş vrea să ştiu.

— Într-un mic spital dintr-un sat, acum câteva zile, i-a explicat liniştitor Daşka. O întreagă unitate se intoxicase cu alcool…

— Doamne! Ce risipă de efective! a zis Dorov. I-ați împuşcat pe furnizori pentru sabotaj?

— Nu, dragul meu, a răspuns Daşka. Încercam să le salvez viețile.

— Au mai fost alte pierderi? a întrebat Satinov.

— Nu, a spus ea. Ah, şi vă mulțumesc mult pentru saltele şi materiale. Am fost foarte surprinsă când au sosit.

— N-ați crezut că voi ține minte, nu-i aşa?

— Nu, a spus ea surâzătoare. N-am crezut.

— V-ați mai fi sinchisit de materiale dacă ar fi fost un doctor bărbat şi urât pe deasupra? a întrebat Dorov.

Satinov l-a privit cu răceală.

— De câtă vreme sunteți alături de noi, tovarăşe Dorov?

Însă Dorov se întorsese în altă parte.

— Mă iertați, tovarăşi, dar avionul dumneavoastră pentru Moscova vă aşteaptă, tovarăşe Dorov, a raportat unui dintre aghiotanți, salutând.

— Te ajut să-ți faci bagajul, a zis Daşka şi s-a ridicat.

După plecarea Dorovilor s-a lăsat tăcerea la masă.

Ghenrih Dorov era pe cât de antipatizat, pe atât de temut. Pe urmă, Rokossovski a făcut cu ochiul, toată lumea a izbucnit în râs şi discuția s-a reluat.

*

Câteva ore mai târziu, dineul se încheiase. Stalin telefonase pentru a discuta planul ofensivei, iar mareşalul Rokossovski se retrăsese. În jurul lui Satinov, Loşa şi ceilalți ofițeri cântau „Katiuşa” în fața şemineului. Dar el simțea nevoia de aer curat şi de o țigară în linişte. După ce şi-a pus mantaua căptuşită şi căciula din blană de lup, a ieşit afară în noapte, în spatele casei.

Era un frig pătrunzător. Omătul sclipea pe statuile din parcul bine îngrijit. Oare unde se aflau acum stăpânii casei? Mai trăiau? Ce repede se schimbă soarta omului! Satinov şi-a aprins o țigară şi a sorbit din paharul de coniac.

Războiul nu era decât un abator ambulant, şi-a spus. Pentru cei mai mulți, milităria era tragedia asumată ca profesie. Şi totuşi lui îi plăceau stilul acesta de viață, camaraderia directă a frontului, sentimentul misiunii comune, limpezimea morală a luptei împotriva răului.

A observat vârful incandescent al altei țigări: nu era singur.

— Ah, dumneavoastră erați, a spus calm. Credeam că ați zburat înapoi la Moscova.

— Mai rămân o vreme pe aici, a zis ea. Serviciile medicale din această zonă a frontului trebuie reorganizate şi nu am încredere în nimeni altcineva s-o facă.

Era îmbrăcată cu acel cojoc lung de blană care, aici afară, îi dădea aerul unui animal sălbatic.

— Şi eu prefer să fac totul de unul singur. Nu mi-am dat seama că sunteți din Moscova.

— La origine sunt din Lvov. Chiar aşa de tare se cunoaşte că vin din Galiția?

A râs melodios, lăsându-şi capul pe spate şi arătându-şi astfel gâtul.

— Nu, deloc. Lucrați la Kremlevka?

— Da, sunt noua directoare. Dar sunt medic cardiolog. Care este specialitatea dumneavoastră?

— În niciun caz inimile, s-a grăbit să precizeze Satinov. Inimile sunt ultimele organe pe care le am în vedere.

În timp ce discutau, aburii răsuflărilor li se împleteau, iar când dădeau afară fumul de țigară, acesta pornea răsucindu-se de pe buzele lor şi li se învolbura împrejur ca faldurile unei mantii sure. El i-a simțit parfumul elegant şi special când au traversat la pas grădina şi au ieşit apoi în câmpul care se întindea dincolo de casă. Luna plină de deasupra lor dădea zăpezii o ciudată nuanță albăstrie şi covorul acesta le scârțâia şi le sclipea sub picioare când au intrat în parcul căprioarelor. Fulgii de nea care i se adunau femeii în păr îl făceau să pară încă şi mai negru şi mai des.

Satinov s-a oprit pentru ca Daşka să poată termina coniacul din paharul ei. În față le apăruse o colonadă albă şi vedeau acum că era un mic templu grecesc.

— E din timpul războiului de şapte ani, a zis ea. Ce ciudățenie!

— Să-l explorăm!

Simțindu-se ca în copilărie, au pătruns pe sub arcadele reci, urmăriți de fuioare de ceață care se încolăceau de sub bolți şi în firide. Brusc şi fără să-şi dea seama de ce, pe Satinov l-a cuprins o bucurie intensă. Mai jos, în vale, se vedea casa întunecată, înconjurată de şiruri de jeepuri, tancuri şi tunuri. Fumul de la focurile soldaților se ridica peste sat. În depărtare, zgomotul ciocanului pe metal, inginerii reparând tancurile, motoare turate, salve de puşcă, flăcăi care cântau o melodie de dragoste – să fi fost georgiana

„Tiflis”? O bubuitură şi fulgerul portocaliu al tunurilor îndepărtate a luminat pentru o clipă zăpada care a părut să ia foc. Rezemat de zid, el şi-a aprins altă ţigară şi i-a povestit despre familia lui, despre cât era de fericit cu Tamara, despre felul în care se contopise moartea fiului său cel mare cu morţile zecilor de mii de ostaşi căzuţi în bătăliile la care participase, despre cât era de mândru de cel de-al doilea fiu al său, David, despre cât de mult admira zburdălnicia genială a lui George (invidiindu-l, în acelaşi timp), despre succesele lui Marlen şi despre Mariko, lumina ochilor săi.

— Le-ai spus şi lor toate aceste lucruri?

El a clătinat din cap.

— Dar mi le spui mie aici? Trebuie să le spui; trebuie să-i spui Tamarei.

El a zâmbit, întorcându-se către ea, remarcându-i frumuseţea ochilor întunecaţi şi a buzelor.

— Acum e rândul tău, a zis el.

Ea avea un fiu în armată, pe Minka, fata care nu lua nimic în serios, şi pe Demian, care lua totul în serios, întocmai ca tatăl său. Şi era şi mica ei contribuţie târzie:

— Senka al meu, pe care îl iubesc atât de mult încât mă doare.

— Aşa eram şi eu cu mama, a zis Satinov.

— Senka al meu e foarte diferit de tine, Herkules. El e dulce şi adorabil, iar tu, ştim cu toţii, eşti „Comisarul de fier”. Îţi place să pari rece ca gheaţa, tăcut ca pădurea.

— În seara asta, parcă nu sunt aşa de tăcut.

— Nu, a încuviinţat ea. M-ai surprins.

— M-am surprins şi pe mine.

Ea a râs şi el i-a văzut gâtul din nou.

— Compania mea e de vină, fireşte. Îmi asum creditul pentru volubilitatea ta. Aveam impresia că eşti şi tu un bolşevic sever şi taciturn.

Aproape că evitaseră până în acel moment să-l pomenească pe soţul ei. Lui Satinov i s-a părut un pas important în discuţie.

— Şi acasă e la fel de strict?

— Nu ne permite să lăsăm garda jos niciodată. El e conştiința puritană a partidului. Dar îl iubesc, desigur. Şi tu?

— Probabil că ar fi de acord şi Tamara. Omul sovietic este produsul vremurilor grele pe care le trăim. Dar o iubesc şi eu pe Tamara mea, iar prietenii spun că n-au văzut căsnicie mai fericită ca a noastră.

— Ce minunat! a zis ea. Aşa este. Sunt la curent cu toate bârfele, dar n-am auzit nici cea mai mică şoaptă despre vreun flirt de-al *tău.*

El şi-a aruncat țigara – o picătură roşie pe zăpada albastră.

— Dar tu, Daşka? Eşti renumită pentru flirturile tale? De frumoasă, eşti frumoasă…

— Îmi place să flirtez, dar nu merg niciodată mai departe. M-am măritat la nouăsprezece ani şi nici nu m-am uitat la vreun alt bărbat vreme de douăzeci şi unu de ani.

— Şi totuşi…?

— Nimic, a zis ea. Doar savurez clipa asta.

El i-a întins o țigară şi a privit-o cum şi-o punea între buze. S-a aplecat să i-o aprindă. A închis o clipă ochii şi a simțit cât îi era de aproape după căldura chipului ei, parfumul părului şi pielea exotică şi aurie, atât de rar întâlnită printre ruşi.

Satinov a ezitat, a aşteptat ca ea să se tragă înapoi, apoi s-a apropiat şi, fără nicio decizie prealabilă sau vreun temei, se sărutau deja, iar el îi simțea buzele uşoare şi mari lipite de-ale sale.

Dincolo de bolți şi colonade, începuse ninsoarea din nou şi noaptea se încălzise uşor. Fulgii se învârteau în jurul lor în micul templu. Odată ce începuseră să se sărute şi ştiau că nu avea cum să-i vadă nimeni, nu se mai puteau opri. Mâinile lui alergau peste cojocul ei; apoi, i l-a deschis şi i-a desfăcut tunica verde şi bluza, delectându-se cu dulcele caramel al gâtului şi umerilor ei.

Ea îl săruta mai arzător decât îl sărutase vreodată Tamara. Îi muşca gura, îi despărțea buzele, îi inspira răsuflarea. Vreme de o secundă, redevenit comunistul ştiințific, „Comisarul de fier”, Satinov s-a întrebat dacă aşa ceva era

corect şi normal şi a vrut să bată în retragere. Dar, în timp ce-i inhala respiraţia precipitată şi gusta de pe buzele femeii uşoara amăreală a ţigărilor şi dulceaţa coniacului, pasiunea ei l-a molipsit. Daşka se încolăcise în jurul lui, astfel încât putea să-i simtă trupul şi nevoia de el. I-a atins picioarele deasupra cizmelor, cucerit de robusteţea lor delicioasă. Şi când mâna s-a strecurat pe sub ciorapii ei americani de nailon, când a ajuns la pielea ei catifelată, amândoi au gemut tare.

Totuşi, au reuşit cumva să se oprească, iar peste câteva minute coborau înapoi panta spre casă.

— Tovarăşă doctor, i-a vorbit el revenind la tonul poruncitor, suntem bolşevici de nădejde. Amândoi ne iubim partenerii de viaţă. Aşa ceva nu trebuie să se mai repete niciodată.

— De acord, tovarăşe general. Desigur.

— Intraţi dumneavoastră prima, i-a ordonat el.

S-a aplecat, a cules nişte zăpadă şi s-a frecat, ca să se înviorեze, pe faţă şi pe buzele care-i păstrau gustul. Satinov, inconştientule, şi-a zis, după toţi anii aceştia în care nici măcar n-ai aruncat o privire spre altă femeie, cum ai putut să te comporţi aşa dintr-odată?

Dar simţea că se petrecuse o schimbare metafizică în el. Putea oare un astfel de moment să schimbe atât de mult un om? A clătinat din cap. Nu pe Herkules Satinov, cu siguranţă.

33

Cele trei eleve stăteau în loja de la Balşoi, agitate de şampania de Crimeea şi fremătând de exaltare, pentru că nu avuseseră niciodată locuri cu o vedere la scenă atât de bună. Dar Roza se îmbătase puţin: era aşa de slabă încât bulele i se urcaseră direct la cap. Nici nu s-au aşezat bine şi ea a închis ochii, ducându-şi mâinile la tâmple.

— O, Doamne, am ameţit, mi-e rău!

— Nu se poate să-i vină rău aici! a sâsâit Minka.

— Cum ar fi să vomite la marginea lojei, peste orchestră! a replicat Serafima. O duc acasă.

— Nu, a zis Minka. O duc eu. Mi-am arătat rochia, am fost admirată, am băut şi şampanie. Chiar n-am nevoie să mai văd iar baletul.

— Oricât ar părea de ciudat, mie acum mi-a venit cheful, a zis Serafima, salutându-şi prietenele care plecau.

Singură în loja splendidă, se uita la scenă, desfătându-se cu solitudinea ei, până când, pe la mijlocul celui de al doilea act, i s-a alăturat un tânăr în uniformă americană. A părut surprins c-o găsea acolo şi nu s-a aşezat lângă ea, ci a lăsat două scaune libere între ei. Şi-a pus chipiul pe unul dintre ele.

Serafima l-a studiat pe furiş. Părea foarte diferit de compatrioții săi cu care avusese de-a face mai devreme, care erau necioplIți şi bine făcuți. Spre deosebire de ei, era înalt şi zvelt şi totodată educat, fără îndoială, fiindcă urmărea cu atenție baletul, iar buzele lui delicate zâmbeau atunci când dansatorii executau mişcările cele mai solicitante, uneori dând doar din cap gânditor pe muzica pe care părea s-o cunoască bine, ținând ritmul cu un deget.

La pauză, el s-a ridicat şi a ieşit fără să-i arunce vreo privire. Ea a rămas pe scaun, întrebându-se ce să facă. Era mult prea timidă ca să se ducă de una singură la bar, fără sprijinul Minkăi şi al Rozei, dar se simțea cam singură în lojă în timp ce publicul se revărsa afară la o țigară şi un pahar. Astfel încât, după un minut, s-a aventurat şi ea pe coridorul cu covoare stacojii ca să-şi mai dezmorțească picioarele şi a dat de el acolo: americanul cel zvelt fuma o țigară. Toți ceilalți probabil că se năpustiseră spre bar, fiindcă ei erau singuri.

— O montare cu adevărat minunată, a spus el într-o rusă perfectă. Lepeşinskaia este cea mai bună dansatoare din lume la ora actuală.

— Mergeți la balet… în America? a întrebat ea, în engleză.

El i-a zâmbit dulce.

— Engleza dumneavoastră este superioară rusei mele.

I-a oferit o țigară dintr-o tabacheră de argint şi ea a acceptat-o.

— Părerea mea este că Lepeşinskaia mai are de învățat ca balerină, a zis Serafima.

— Nu sunt de acord, a spus el, aprinzându-i țigara. Cred că a atins deja perfecțiunea. Întrebarea mea este: cât poate dura perfecțiunea?

— Are vreo importanță când e veşnică?

El a părut încântat de această remarcă şi, aruncând o scurtă privire spre scări (fata şi-a dat seama că americanul socotea cât timp mai era până când mulțimea urma să se întoarcă, o chestiune de secunde, în opinia ei), a început s-o întrebe într-o doară:

— Nu-mi stă în obicei, dar... Mă gândeam... V-ar deranja dacă aş...?

— Nu, câtuşi de puțin, l-a întrerupt, uimită de propria ei încredere pripită şi îmbujorându-se brusc (ce mult îşi detesta această ridicolă tendință de a roşi!). Distrusese clipa încă înainte să înceapă.

— M-ați însoți la o plimbare după spectacol? a întrebat-o sfios, iar ea s-a bucurat că n-o invita să bea ceva, la urma urmei.

— Da, mi-ar face plăcere, a răspuns fata.

— Să ne întâlnim la cincisprezece minute după ce se termină baletul, pe strada din spatele teatrului.

S-a oprit cu un aer nesigur, ca şi când, i s-a părut Serafimei, era gata să roşească şi el.

— V-aş putea întreba cum vă numiți?

Ea i-a spus.

— Romaşkin? Ca scriitorul?

— E tatăl meu, a zis ea, aşteptându-se ca americanul să spună, la fel ca toată lumea, „Aaa, sunteți fiica vedetei de cinema”, însă el n-a mai zis nimic şi Serafima i-a apreciat tactul.

— Dar dumneavoastră? a întrebat ea.

— Eu mă numesc Frank Belman.

*

În după-amiaza următoare, Satinov ieşea din bibliotecă, de la şedința de stat-major, când a dat nas în nas cu doctorița Dorova. S-au privit ezitant, întrebându-se ce s-ar cuveni să facă ori să zică.

— Tot aici sunteţi? a întrebat-o el grăbit. Prea grăbit, s-a gândit ulterior.

— Lucrez, a spus ea. Am ieşit dis-de-dimineaţă cu medicii noştri pe teren şi mai sunt încă multe de făcut. Îi dau raportul tovarăşului mareşal, a mai spus şi a intrat la şedinţă.

Fumul se ridica în lumina lămpilor joase şi verzi atunci când li s-a alăturat mai târziu Satinov şi un grup de ofiţeri şi aghiotanţi stăteau aplecaţi deasupra hărţii întinse pe masa de biliard.

— Tovarăşă doctor Dorova, a întrebat mareşalul Rokossovski, de ce anume aţi avea nevoie?

— Trebuie amenajat un nou spital de campanie înainte de începerea ofensivei, a răspuns Daşka.

— De acord, a spus Rokossovski.

— Îmi trebuie prin urmare un amplasament uşor accesibil dinspre front, cu dotările corepunzătoare, un spaţiu pentru cinci sute de paturi, saltele şi mijloace de transport.

— Femeile sunt mult mai eficiente decât bărbaţii, a zis Rokossovski, aprobat de un cor de hohote de râs masculine.

— Şi nu-i singurul lucru la care sunt bune, a orăcăit unul dintre generali. Satinov a simţit o iritare bruscă, pe care şi-a înăbuşit-o cu oarecare efort.

— Ce altceva vă mai trebuie, tovarăşă doctor? a întrebat el.

— Am nevoie să văd amplasamentul. Trebuie să ajung în seara aceasta la faţa locului şi să verific, astfel încât să ne putem apuca de treabă în zori. Se întunecă deja.

Rokossovski, cu o ţigară între dinţi, şi-a trecut o mână prin părul său blond-cenuşiu tuns scurt şi a cercetat harta din nou.

— Vede cineva un loc potrivit?

— Eu, a spus Satinov întinzându-se pe deasupra mesei. Aici. O cabană de vânătoare. La drumul principal. Aproape de calea ferată. La doar câţiva kilometri în spatele frontului.

— Se aprobă! a zis Rokossovski. Vă mulţumesc, tovarăşă Dorova. Să trecem mai departe. Intendenţa, raportul, vă rog!

Daşka a venit alături de Satinov, care ţinea un ac cu gămălie în mână.

— Tovarăşă doctor, i-a spus el, aici este amplasamentul dumneavoastră. Iată-l! Vi-l marchez.

A înfipt acul în hartă.

— Îl văd, a zis ea, aplecându-se ca să atingă locul cu degetul şi să-i permită lui să-i inspire parfumul elegant şi să-i vadă gropiţele de la încheieturile mâinilor.

34

Frank Belman. Căpitanul Frank Belman din Trupele de uscat americane. Arăta prea tânăr pentru un căpitan. Aşteptându-l pe străduţa din spatele Teatrului Balşoi, nu departe de garderobă, Serafima era impresionată de discreţia lui: nu-i adresase niciun cuvânt în prezenţa altora; o ignorase în lojă, după scurtul lor dialog, ca şi înainte; şi vedea cum strada, care fusese plină de lume timp de zece minute după terminarea spectacolului, era complet pustie acum. Spre deosebire de americanii gălăgioşi de la bar, el părea să înţeleagă cum funcţiona sistemul sovietic. Chiar dacă era război şi atâtea fete erau dornice să pună mâna pe un american, Serafima ştia din discuţiile părinţilor prietenilor ei, care se aflau la conducere, că existau deja semne că această situaţie nu va mai fi tolerată multă vreme.

Fata a ridicat capul şi el era acolo: un tip solitar, care nu mai era în uniformă, avea o şapcă şi un palton bleumarin închis, o ţigară în gură. Era mai înalt decât ea, însă, cu obrajii rozalii şi catifelaţi şi cu ochii lui mari, semăna cu un student provincial la Litere. El i-a zâmbit şi a salutat-o voios cu două degete, ca şi când i-ar fi spus: Iată-mă, ăsta sunt şi-mi merge formidabil!

Serafima i s-a alăturat imediat. El o ţinea de braţ şi s-au îndepărtat de teatru. Era ca şi când ar fi făcut deja de multe ori acest lucru. La început, au discutat despre balet la modul serios, până când el a spus:

— M-am cam prefăcut. Chiar îmi place baletul, dar nu sunt expert. Am început să merg la spectacole doar aici, la Moscova. Cred că tu te pricepi mult mai bine decât mine.

— Eu vin tot timpul, a zis ea. Dar nu pentru balet în primul rând. Pentru noi, este un soi de...

— Parfum al lumii de odinioară? a sugerat el.
— Da. Anii ’30 au fost atât de dificili, iar războiul a fost îngrozitor. Dar acum, când suntem pe cale să-l câştigăm, a revenit un anume farmec la Moscova. Nu foarte mult…
— Dar suficient?
— Păi totul este relativ, dar pentru moscoviți…
— Balşoiul este ca balul aristocraților din *Război şi pace?*
— Frank, se pare că îmi sfârşeşti frazele.
— Sau că tu îmi furi gândurile, Serafima.
Au râs amândoi.
— Câți ani ai?
— Douăzeci şi doi, a spus el.
— Eu încă sunt la şcoală, a zis ea. Dar în ultimul an.
— Ştiu, a spus el, privind-o fățiş pentru prima dată. Mi-am dat seama.
Încă se plimbau când s-a dezlănțuit viscolul şi în curând ninsoarea era atât de deasă încât nu mai vedeau nici la zece metri în față.
Serafima ştia că perioada războiului le făcuse viața mai intensă: oamenii trăiau, iubeau şi mureau mai repede decât înainte. Însă afinitatea dintre ea şi Frank o tulbura şi îi părea cam suspectă. Nu se mai aflase niciodată într-o astfel de situație, nu mai întâlnise un astfel de bărbat şi nici vorbă să mai fi discutat aşa cu cineva. Era cazul să se întrebe: Frank Belman era oare genul de bărbat care obişnuia să-şi dea întâlnire cu rusoaicele după nici două minute de conversație? De unde ştiuse că trebuia să-şi schimbe uniforma americană? Chiar dacă arată ca un intelectual cinstit, se gândea ea, n-o fi de fapt un seducător cinic sosit în Moscova cea mohorâtă să sucească mințile fetelor însetate de orice licărire a oraşelor îndepărtate? Sau un spion american? Era o cursă oare? Cum putea să-şi dea seama? Şi totuşi cumva ştia.
— Cum s-a întâmplat acest lucru? a întrebat ea, oprindu-se brusc şi întorcându-se cu fața la el.
— Ce vrei să spui?
— Păi faptul că mă aflu cu tine aici. M-ai ales anume, sau a fost doar rodul întâmplării?

Frank a izbucnit în râs, iar Serafima a observat, puțin invidioasă, cum i se aşezau fulgii groşi de nea pe genele negre, mai lungi chiar decât ale ei.

— Tu m-ai ales. În primul rând, erai singură în lojă – loja mea. Apoi, te uitai doar la balet, iar la mine deloc. Şi, în al treilea rând, n-ai dat fuga la bar ca toate fetele, ci ai aşteptat să înceapă următorul act. Aşa am ştiut că nu eşti ca celelalte.

— Eu cum aş putea să ştiu acelaşi lucru despre tine?

— Îți par asemenea celorlalți?

— Nu. Dar nici nu prea cunosc mulți bărbați.

El şi-a pus mâna pe brațul ei.

— Uite, îmi dau seama la ce te referi – te-am invitat atât de repede. Dar am văzut că n-aveam decât un minut la dispoziție înainte ca tu să pleci şi să nu te mai văd niciodată. Tu te întrebi dacă nu sunt cumva vreun agent al puterilor capitalist-imperialiste, iar eu recunosc că m-am întrebat cum de s-a nimerit o fată frumoasă în loja mea, singură, chiar în seara în care m-am hotărât să vin la balet.

Ea a surâs nesigură. Nu se gândise la acest lucru.

— Te întrebai dacă sunt vreo spioană aşadar? Ea a ezitat puțin. Nu cred că sunt, dacă nu cumva e posibil şi să fii spion fără s-o ştii.

— Asta este o idee foarte rusească, a răspuns el. Însă dă-mi voie să-ți spun că sunt ataşatul militar al Ambasadei americane. Traduc pentru ambasador. Dar presupun că ai putea afirma că sunt un blestemat de capitalist.

— Provii dintr-o familie bogată?

— Da.

— Locuieşti într-un conac?

— Părinții mei locuiesc.

— Aveți servitori negri, cu mănuşi albe, pe care îi exploatați?

— Mănuşi nu, dar valetul nostru e negru.

— Şi poartă redingotă albă, ca-n filme?

— Da.

— Atunci, ca o bună comunistă ce sunt, te declar duşman. Probabil că ar trebui să fii ceea ce noi numim unul care suge sângele clasei muncitoare!

El era, i-a spus, unul dintre americanii aceia care se simţeau în aceeaşi măsură bine în casele de ţară englezeşti, ca şi în conacele din Long Island. Tatăl său era Honorius Belman, preşedintele Corporaţiei Uniunii Sud-Estice a Căilor Ferate, un texan născut într-o colibă de bârne, însă el, fiul său, studiase la Groton şi Harvard, unde învăţase limba rusă. Frank i-a povestit cum jucase polo cu plutocraţi precum cei din familia Rockefeller, cum tatăl lui contribuise cu bani la campaniile lui Roosevelt şi cum îşi petrecuse el o vacanţă lucrând la Casa Albă. Toate acestea explicau de ce nu-l impresionaseră părinţii ei faimoşi, şi-a dat seama Serafima.

După ce s-au plimbat ore întregi, s-au întors de unde porniseră. Au ajuns la Hotelul Metropol din piaţă, vizavi de Balşoi. Un hotel? Nu părea acel gen de bărbat. Dar poate că orice bărbat era acel gen de bărbat, şi-a zis Serafima, în timp ce portarul în uniforma lui verde cu fireturi a făcut o plecăciune şi uşa turnantă i-a răsucit în holul stacojiu.

*

Frank i-a oferit două păhărele de vodcă la barul Metropol, dar, spre uşurarea Serafimei, nu a pomenit nimic despre vreo cameră. Cânta o formaţie de jazz, iar pe ring dansau foxtrot uniforme care aparţineau unei duzini de naţiuni. Epoleţii şi cizmele strălucitoare ale bărbaţilor, umerii goi şi cosiţele ondulate ale fetelor cu buze roşii sclipeau împrejurul lor. Au stat şi s-au uitat câteva clipe, în timp ce vodca îşi făcea efectul. Ea se temea că el avea s-o invite la dans. Ura foxtrotul. N-avea simţul ritmului şi stângăcia ei urma să strice totul.

— Ai v-vrea să d-dansăm? a întrebat-o Frank în zgomotul orchestrei. Când îl va fi cunoscut mai bine, avea să-şi dea seama că el se bâlbâia puţin atunci când era agitat.

— Dacă doreşti, a răspuns ea, încruntându-se.

— Eşti supărată, i-a zis el. Ai fost supărată de când am intrat aici. Când te superi, îţi cobori sprâncenele şi arăţi ca o lebădă furioasă. Mai frumoasă ca oricând, dar cam înfricoşătoare!

— Ei bine, lebăda cea furioasă îşi cere iertare. Din cauză că… nu sunt sigură că mă simt bine aici.

— Dar eu aveam impresia că tuturor fetelor le place să danseze, a spus el, cu un aer îngrijorat.

— Da, celor mai multe, dar nu tuturor.

El şi-a dres puţin glasul.

— Trebuie să-ţi fac o mărturisire. Deşi se spune că orice bărbat e capabil să danseze foxtrot, eu nu mă pricep deloc la dans. Nu-mi place să dansez… Îmi pare rău. Halal întâlnire, nu?

— Vai, Frank, nici mie nu-mi place deloc să dansez. Nu ştiu nici foxtrot şi nici altceva. Pot doar să discut şi să merg.

Şi au ieşit înapoi în noapte, iar Frank cita din poeţi de care puţini occidentali auziseră: Ahmatova, Pasternak, Puşkin, Blok. S-au plimbat pe Kamennîi Most, de cealaltă parte a Kremlinului. Prin ninsoare de-abia se zăreau turnurile, porţile şi stelele de sub plasa de camuflaj.

Serafima simţea cum fulgii îngheţaţi i se aşezau pe pielea caldă şi se topeau – era o încântare. S-a oprit, iar Frank şi-a scos mănuşile şi i-a oferit o ţigară din tabachera lui de argint. Suflau în tăcere fumul albăstrui înspre lumina cenuşie unde fulgii de nea sclipeau ca nişte nestemate sub felinare şi nu vorbeau.

Frank părea să se gândească intens la ceva. Apoi, şi-a dres glasul:

— Nu sunt un playboy. Despre multe astfel de lucruri n-am mai discutat cu nimeni înainte de tine. Aş p-pu-tea… aş p-putea… să te ţin de mână?

Serafima i-a întins mâinile, iar când el i-a scos mănuşile, noaptea a amuţit dintr-odată şi ea a văzut că-i tremurau puţintel palmele. Era cu adevărat, şi-a spus ea, un moment desprins dintr-un trecut îndepărtat, din vremurile romantice.

Când tânărul îi ţinea mâinile într-ale sale, ea şi le-a întors şi şi-a împletit degetele cu ale lui; când îl strângea ea, o

strângea şi el drept răspuns şi amândoi stăteau acolo sub ninsoare, faţă în faţă, copleşiţi de emoţia de a se fi găsit unul pe celălalt. Omătul capitonase oraşul, astfel că nu se mai auzea şi nu se vedea mai nimic. Trecuseră ore întregi de când se întâlniseră, însă relaţia lor, proaspătă ca neaua căzută peste noapte, părea să dureze de multă, multă vreme. Ea nu mai sărutase pe nimeni. Nici nu-şi dorise vreodată. Dar îşi dorea s-o sărute el acum.

— Serafima, aş putea…

Dar ea îşi ridicase deja faţa spre a lui şi i-a simţit gura lipindu-se de a ei în timp ce neaua deasă cădea împrejur.

35

Satinov a traversat pe furiş spaţiul deschis până la uşa unei anexe gospodăreşti. Naziştii se aflau la nici 30 de kilometri distanţă şi se luptau pentru fiecare sat. El era aici, scăpat de sub supravegherea escortei personale, pe cale să pătrundă într-o clădire necunoscută şi să procedeze într-un mod care contrazicea toate instinctele şi regulamentele. A şovăit puţin, apoi, înjurând în barbă şi cu degetul pe trăgaciul automatului său PPŞ, a deschis uşa, pregătit pentru o rafală inamică, dar bucuros să descopere, în schimb, căldura cu iz de fân a unor grajduri care-i aduceau aminte de călăritul de-acasă, la vila lui de la ţară. Cei trei cai priponiţi înăuntru au părut bucuroşi să-l vadă, iar el a fost şi mai încântat.

Cu paşi grăbiţi a trecut prin grajd şi a traversat apoi curtea, a încercat uşa din spate a casei principale. Nu era încuiată şi s-a strecurat înăuntru, încordat şi leoarcă de sudoare, ajungând în bucătăria încăpătoare a unui *Schloss*, concepută pentru a găzdui o armată de servitori. Pe sonerii erau trecute numele camerelor. Ţinându-şi automatul cu încărcătorul rotund pe antebraţ, a înaintat fără zgomot, printr-o uşă verde, într-un vestibul care dădea spre o sală.

Întâi, a văzut ochii portocalii. Doi, pe urmă alţi doi. Apoi perechi-perechi. A ridicat ţeava automatului: se va sfârşi oare totul aici? Dar nu, erau doar capetele unei turme de elani, antilope şi urşi, prinse sus pe pereţi, reflectând flăcăruile

rubinii ale focului care trosnea în şemineu. Un pas mai departe; încă un pas; duşumeaua scârțâia, dar el înainta repede acum.

O mişcare undeva chiar în fața lui.

— Cine-i acolo? Mâinile sus sau trag!

Dar ştia deja, evident.

Ea supraveghea focul.

— Ce părere ai despre spitalul cel nou al Frontului 1 Bielorus? l-a întrebat, întorcându-se, cu glasul ei cu accent galițian atât de sugrumat încât vorbele îi rămâneau parcă în gât. Am făcut ceai. Vrei o ceaşcă?

S-au aşezat unul lângă altul şi ea a turnat ceaiul în ceşti de porțelan aşezate pe farfurioare împodobite cu un blazon nobiliar. Mâinile îi tremură, a observat el, când porțelanul a zornăit şi s-a vărsat puțin ceai. Era la fel de nervoasă ca el. Parfumul ei, îi spusese, era *L'Origan* de la Coty, puternic, dulce şi iute, amintind de mierea care se topeşte în ceai şi de lemnul aromat care arde pe foc. Se făcuse întuneric în cameră, iar ea şi-a scos bereta şi cojocul şi a aprins cele două lămpi cu kerosen de pe masă.

— Nu ştiam dacă ai să vii, a spus. Nu ştiam dacă nu sunt cam încrezută. Sau dacă, mai rău, mă amăgesc singură... Dar am ştiut că eu voi veni oricum.

Satinov n-a spus nimic. Şi-a imaginat că două dintre capetele de animale de pe pereți îi vorbeau. „Ai mai dorit vreodată o femeie atât de mult?" îl întreba bizonul cu ochi albi de sticlă. „A spus şi Stalin că, după război, orice soldat are dreptul la puțină distracție."

Dar glasul capului de leu era mai critic şi mai presant. „Gândeşte-te la Stalin. La Tamriko. La soțul ei, Ghenrih Dorov. Pleacă *acum!* Aşa ceva contravine eticii bolşevice. Ieşi de-aici în clipa asta! Ai prea multe de pierdut dacă rămâi."

Însă era în zadar. Satinov a clătinat din cap, şi-a strâns mantaua mai tare şi s-a tras lângă ea.

— Ei, iată-ne, a zis Daşka, sprijindu-se de el o clipă, pe de o parte, şi-a dat el seama, din nervozitate, pe de alta, din sfială.

Doctorița a pus pe masă o sticlă de vodcă şi două păhărele.

— Trebuia să aduci tu băutura, a spus, dar am ştiut că nu-ți va da prin cap. Aşa că, poftim!

I-a pus paharul în mână.

— Cred că am într-adevăr nevoie.

— Doamne, şi eu. Pentru o neverosimilă şi foarte secretă prietenie!

Au băut trei păhărele şi apoi el a sărutat-o din nou. Nu mai întâlnise o fată care să sărute aşa cum o făcea ea.

— Nu aici!

Ea l-a luat de mână, a luat şi una din lămpile cu kerosen, iar el a urmat-o pe o scară largă de lemn, unde atârnau o gazelă şi o zebră. Lui Satinov i s-a părut că toți ochii de sticlă se roteau la trecerea lor. Îi aminteau de colegii lui din Kremlin.

Ajunşi la etaj, Daşka l-a condus pe coridorul lambrisat şi întunecos şi a deschis uşa din capăt. Satinov era mai agitat decât fusese în noaptea primei sale nunți din Georgia, în anii ’20.

I se dusese vestea pentru viața pură pe care o ducea, încât Stalin, care punea porecle tuturor, lui îi zicea uneori „Coristul”. Fusese capabil să guverneze Caucazul, să ridice un nou oraş industrial în mijlocul Siberiei, ştia să danseze, să schieze şi să împuşte lupi. Dar aşa ceva… dacă nu se pricepea deloc? Dacă dădea greş pe de-a-ntregul?

— N-ai de gând să mă săruți? l-a întrebat Daşka.

Se aflau într-un dormitor cu un alt cap de elan uriaş deasupra patului şi un foc care ardea deja. Uşa s-a închis în urma lor. Se sărutau din nou şi îndoielile lui Satinov dispărură într-o clipă. Aceasta, şi-a zis, era anticamera paradisului. A lipit-o cu spatele de uşă. I-a scos agrafa din păr şi cosițele ei s-au desfăcut, încadrându-i fața. El a apucat o şuviță – părul era des, bogat şi negru, dar la capete devenea castaniu mai deschis şi puțin ondulat.

— E-n regulă, a spus ea, îmi place să fiu trasă de păr.

El i-a apucat fusta, mototolind materialul kaki gros până când a dat de banda de sus a ciorapilor ei de nailon.

— O, Doamne! O, Doamne! ofta ea.

L-a strâns în brațe, sărutându-l frenetic. Ca un elev care făcea dragoste pentru prima dată, Satinov parcă simțea permanent nevoia să se asigure că totul se întâmpla aievea.

Au țopăit şi au şchiopătat pe podea, el cu pantalonii în jurul gleznelor, picioarele ei în cizme şi coapsele solide, goale, arămii, în jurul taliei lui, brațele ei cuprinzându-l de gât, buzele lor lipite, părul ei înfăşurându-l ca o țesătură, împreunați, şi au ajuns până la pat.

— Aşa de mult îmi doream să te simt. De-aseară nu m-am mai gândit la nimic altceva, a spus ea. N-am avut somn şi n-am mâncat azi mai nimic. Vrei să mă dezbraci încet?

Bărbatul a bâjbâit după nasturii bluzei şi ea l-a ajutat, fără să-şi ia ochii de la el, cu pleoapele grele, aproape lăsate, iar marginile întunecate ale pupilelor ei păreau să se topească. Pe el îl uimea lascivitatea ei.

Nu mai cunoscuse nicio astfel de persoană din vremea adolescenței, de la Tiflis. Băieții de la seminar (da, studiase ca să devină preot la acelaşi seminar de la Tiflis ca şi Stalin, însă mult mai târziu) fuseseră la o femeie uşoară, o țigancă cu părul de abanos. „Ăla de colo e mult prea fițos pentru treaba asta”, spusese femeia, dând din cap spre Satinov. „Ăla chiar se va face popă.” Şi avusese dreptate, fiindcă bolşevicii erau un soi de preoți înarmați.

— Cu dumnealui ce ne facem? a întrebat Daşka, arătând spre capul de elan de deasupra lor.

— Ce zici de asta?

El i-a aruncat în sus bluza, care acoperea acum ochii elanului şi lăsa să se vadă doar botul. Apoi, a continuat să-i desfacă nasturii fustei.

— Crezi că fustele armatei au fost concepute dinadins ca nişte fortărețe inexpugnabile? l-a întrebat ea.

El i-a rulat ciorapii până sub genunchi şi a început apoi să-i sărute coapsele catifelate de culoarea caramelei.

— Ani mulți au trecut de când nu m-a mai dezbrăcat nimeni aşa.

Satinov a dat să-şi arunce şi el hainele, dar:

— Aşteaptă, i-a spus ea. Vreau şi eu să te dezbrac.

El a privit-o. Trupul ei era vărgat ca al unei tigroaice de la pâlpâirile portocalii ale focului şi lampa îi dădea o nuanță de auriu mai închis. Însă răbda cu greu să-l privească mai mult de câteva clipe, înainte s-o acopere din nou cu sărutări, pe buze, pe gât, peste tot. Ea îşi muşca degetele. Au făcut dragoste încă o dată şi după ce au terminat, ea a râs cu voce melodioasă şi ascuțită, cu capul lăsat pe spate.

Satinov a deschis ochii şi a văzut camera mohorâtă, patul simplu de lemn, mobila nemțească greoaie la lumina slabă a focului şi a felinarului; era ca şi când vedea totul pentru prima oară, inclusiv pe ea.

— Ştii poeziile lui Ovidiu dedicate iubirii? l-a întrebat ea. El a scris că dormitorul este singurul loc unde poți să faci exact ce pofteşti şi să fii cu adevărat tu însuți.

— Eşti mult mai cultă decât mine, a zis el. Am fost exmatriculat la şaisprezece ani pentru activități comuniste.

— Eu am crescut într-o casă de evrei ticsită cu cărți. A ezitat puțin. Mă simt aşa de tulburată. De parcă lumea s-a cutremurat şi s-a înclinat într-o parte, şi totul şi-a pierdut sensul de înainte, până şi felul în care percep timpul. N-aş fi bănuit niciodată că pasiunea după patruzeci de ani poate fi mai intensă decât atunci când eram tineri.

— Şi deci niciodată n-ai...?

— ...mai făcut aşa ceva? Niciodată. Nici măcar o singură dată în toți aceşti ani de căsnicie. Nu ştiu ce m-a apucat. Dar tu?

— Chiar e nevoie să mă mai întrebi? Nu, nici eu n-am făcut aşa ceva înainte.

— Aveam impresia că toți şefii sunt nişte afemeiați.

— Nici n-am avut ochi pentru altă femeie şi acum, uite!

— Şi te cuprinde panica, tovarăşe general?

— Pe tine nu, Daşka?

— Ar cam fi cazul, dar totul pare aşa de natural, de parcă ne-am fi cunoscut din tinerețe. Ştii, când aveam optsprezece ani, studiam medicina la Odessa şi am trăit o poveste de dragoste cu un student la litere. Fumam opiu. Devenisem aproape dependentă de opiu şi de el. Curând după aceea, l-am cunoscut pe Ghenrih şi ne-am căsătorit. Cu el am ştiut

mereu unde îmi era locul şi că aveam un loc. Şi aia este tot iubire. Şi am nevoie de aşa ceva, să ştii.

Satinov s-a uitat la ceas şi a oftat.

— Oamenii mei îmi vor simți lipsa. Trebuie să ne întoarcem. E aproape miezul nopții.

S-a îmbrăcat în grabă şi a privit-o. Ea stătea încă întinsă exact aşa cum o lăsase.

— La ce te gândeşti?

Daşka avea pe buze zâmbetul ei uşor strâmb şi cu ochii întunecați.

— Mă gândesc la ziua de mâine. Toți se vor uita la mine şi nimeni nu va şti ce-am făcut.

36

În dimineața următoare, Satinov a fost din nou convocat la Stavka (adică la Cartierul General) de către „Suprem” (adică Stalin) ca să pună la cale ofensiva. Apoi, a fost trimis într-o serie de misiuni în Bulgaria, în România, să se întâlnească cu Mao Zedong în China... însă, în tot acest timp şi de-a lungul lunilor care au urmat, îşi dorea cu înfocare s-o vadă iar pe Daşka. Nu era uşor să afle pe unde era doctorița: nu putea să-şi roage subalternii să-i dea de urmă, fiindcă ar fi atras atenția şi aproape sigur s-ar fi găsit cineva care să le dea raportul trepăduşilor lui Beria sau Abakumov. I s-ar fi întocmit un dosar pentru depravare, sau corupție, sau te miri ce, care ar fi fost ținut la păstrare până la momentul potrivit.

— Cine a mai fost pe la Cartierul General al lui Jukov? îl întreba pe Ciubin, aghiotantul său.

— Tovarăşul Malenkov a trecut în inspecție, răspundea Ciubin. A, şi doctorița Dorova era acolo...

Apoi, putea s-o sune.

— Eu sunt, zicea el.

— Bună, eu, răspunde ea invariabil.

Puteau să stea de vorbă pe liniile telefonice dintre fronturi, recent instalate de cei de la transmisiuni şi care, prin urmare, nu erau încă ascultate, dar el nu-i spunea pe nume şi nici ea lui, aşa că doctorița inventase în schimb o altă

persoană, „academicianul Almaz[10]”, un bătrân care nu era niciunul dintre ei, ci amândoi în acelaşi timp, o ființă hermafrodită care personifica dragostea lor.

— Sunasem ca să aflu cum mai stă cu sănătatea academicianul Almaz.

— Academicianul Almaz e grozav de bătrân.

— Mi-a fost tare dor de academicianul Almaz.

— Almaz se bucură întotdeauna când are veşti de la tine. Ar trebui să-l suni mai des. E aşa de bătrân şi de singur cuc zilele astea…

Să-i audă vocea cu acel accent idiş-galițian cu „r”-uri rostogolite era pentru el o adevărată bucurie. Reamintindu-şi, aşa cum făcea mereu, întâlnirile lor, nu ştia sigur care anume – dintre numeroasele ei calități – îl încânta cel mai mult: să fi fost oare capacitatea ei uluitoare de a improviza un spital din nimic, de a salva o viață cu sânge rece, râsul acela melodios ori coapsele ei aurite? Şi totuşi nu a încetat niciodată s-o iubească pe Tamriko a lui, mama singurei sale fetițe şi centrul vieții lui (fără de care izbânzile lui ar fi fost cu neputință). Îşi amintea de asemenea cât de des îşi afirmase Daşka iubirea pentru Ghenrih, adăugând: „De altminteri, dacă l-aş părăsi, aş pierde totul”.

O dată, s-au întâlnit în anticamera lui Molotov „Cur de piatră” de la Kremlin. Pe lângă conducerea corpului medical al armatei, ei îi reveni acum şi Ministerul Sănătății. La vederea lui, a sărit în sus.

— O, vă salut, tovarăşe Satinov, dumneavoastră sunteți!

— Da, tovarăşă doctor, eu sunt!

Au fost singuri câteva momente în acea încăpere mohorâtă, aşteptându-l pe omul acela mohorât pe care niciunul din ei nu dorea să-l vadă. Discutau, codat, fireşte, stând atât de aproape unul de celălalt încât bărbatul îi simțea răsuflarea. O clipă, a reuşit să-i atingă mâna şi ea l-a strâns de degete. O, s-a gândit el după aceea, ce nebunie!

— Ce mai face academicianul Almaz? Îi spui ce dor îmi este de el?

---

[10] Diamant, în lb. rusă. (n.t.)

— Academicianul Almaz lucrează atât de mult, încât nici eu nu apuc să-l văd decât foarte rar.

— Dacă te-ntâlneşti cu stimatul academician, a zis el, transmite-i, te rog, bătrânului înțelept că, în opinia mea, are cea mai frumoasă minte, şi mâini, şi ochi, pe care le-am văzut vreodată! Pentru un octogenar, desigur!

— Academicianul n-a fost niciodată mai entuziasmat să vină la o şedință cu tovarăşul Molotov, a răspuns ea.

Nu puteau risca un sărut, însă niciodată, şi-a spus el, nu se mai devoraseră astfel reciproc două perechi de ochi, generând căldură suficientă ca să încălzească până şi odăile cenuşii ale lui „Cur de piatră". Apoi, Daşka a spus încetişor, în stilul acela al ei, abia deschizând gura:

— Cred c-ar trebui să încetăm să mai vorbim acum. Du-te şi aşază-te acolo.

Au intrat doi generali. Se despărțiseră la țanc.

— Tovarăşe Satinov!

Molotov – purtând un costum de culoare închisă, cu capul rotund ca o ghiulea, cu fața pătrățoasă ca o cărămidă – a ieşit din biroul său.

— Să facem o mică plimbare în jurul Kremlinului?

— De acord, să facem, a încuviințat Satinov.

În timp ce discuta cu acest „Cur de piatră", s-a uitat în spate, spre ea. Daşka l-a privit lung, cu o ardoare plină de dragoste în ochii ei negri, doar o clipă, după care s-a uitat în altă parte. Lui Satinov aproape că i se tăiase respirația. Ardea de dorința s-o atingă şi s-o sărute din nou. Plimbându-se cu Molotov prin curțile Kremlinului, se simțea ridicol, amețitor de fericit.

Se întâlnea şi vorbea cu ea atât de rar, încât nu se întrebase niciodată cu adevărat ce aştepta de la relația lor sporadică, care nu avea un viitor precis. Însă el era hotărât să savureze aceste momente speciale, pe care le punea pe seama nebuniei războiului şi a morții. Ulterior, atunci când va sosi acest ulterior, avea să se întoarcă la adevărata lui natură, la lumea lui adevărată.

Dar, într-o seară, când se făcuse târziu şi el era singur în biroul său din Kremlin, aşteptându-şi şoferul care să-l ducă

să cineze cu Stalin, a auzit sunând telefonul din biroul gol învecinat. Îşi trimisese acasă subalternii, aşa că a alergat pe coridor să răspundă.

— Almaz la telefon.

I-a recunoscut de îndată glasul caracteristic.

— Bună. Sunt impresionat de iscusința ta, a spus el. Academicianule drag!

— Academicianul nu poate să vorbească prea mult, a zis ea, dar voiam să ştii că nu mai pot continua aşa. N-am dormit de trei nopți.

El o auzea plângând şi îl durea inima pentru ea.

— O să-mi pierd copiii, o să pierd totul, şi mă simt aşa de vinovată! Trebuie să renunț la tine. Poți să mă ierți?

Satinov avea mâna încleştată pe receptor şi încerca să respire calm şi adânc. Nu degeaba, îşi reamintea lui însuşi, i se spunea „Comisarul de fier”.

— Înțeleg, a spus într-un târziu şi a închis telefonul.

Pesemne, viața de revoluționar îl înzestrase cu talentul de a păstra secrete şi de a rezista la presiuni, s-a gândit în timp ce stătea în camera goală. Era un conspirator înnăscut. Alții, precum Daşka şi, evident, Tamriko, nu erau.

S-a întors în biroul său şi a format un număr.

— Tamriko?

— Da, Herkules dragă.

— O să întârzii.

— Să ai o cină plăcută. Doreai să-mi spui ceva?

— Copiii sunt bine cu toții?

— Da. Le este dor de tine, cum îmi este şi mie. Să vii acasă repede.

— Voi veni, a zis el bățos.

Dar nu mai telefonase aşa niciodată şi ştia că ei o să-i facă plăcere.

Peste o oră, pe bancheta din spate a Packardului blindat care gonea prin codrii de argint înspre Blijniaia Dacea, era iar el însuşi, „Comisarul de fier”. Aproape.

*

— Credem că după război, Stalin va lua măsuri drastice, a avertizat-o Frank pe Serafima. America va fi duşmanul Rusiei, deci trebuie să fim foarte precauţi. În calitate de diplomat, eu sunt supravegheat şi e foarte posibil să fii şi tu, având în vedere situaţia. Norocul nostru este că ne-am găsit unul pe altul, dar nenorocirea noastră e că ne aflăm într-un loc şi într-o perioadă în care nu putem să trăim aşa cum o facem acum.

— Presupun că te-ai gândit să folosim vreun cod secret? l-a întrebat Serafima.

— Să-ţi spun drept, chiar m-am gândit. Uite cum vom face. Eu am să las un semn de carte la secţia de literatură străină de la „Casa cărţilor”. Dacă va fi într-un volum de Galsworthy, ne întâlnim la matineu. Dacă e în Edith Wharton, seara. În Hemingway, să nu te mai întrebi pentru cine bat clopotele. Bat pentru noi, revino prin urmare mâine. Va fi pregătit un bilet la Balşoi, sub un nume fictiv, pentru spectacolul din acea zi.

— Şi deci să merg iar şi iar la Balşoi?

— Poţi urmări un act sau două, dar, după ce ies eu, ieşi şi tu, pe la ieşirile de incendiu din spate. Nu te va urmări nimeni.

— Şi ne întâlnim pe stradă.

— Serafima, iubito, am un apartament. Marele avantaj este că nu apare înregistrat ca reşedinţă diplomatică. I-a aparţinut unui prieten rus, care a pierit în război, şi nimeni nu ştie de el. E foarte simplu, dar poate fi cuibul nostru. Nu-i departe de Balşoi, în spate. După ce ieşi… ai v-v-vrea să ne-ntâlnim acolo?

Serafima a zâmbit. Ştia că era în regulă, dar o distra gândul că, dintre toate fetele de la şcoală, unele părând foarte dezgheţate, urma să fie tocmai ea, Serafima, cea care avea să facă dragoste prima. Ea îl iubea pe Frank şi el o iubea la rândul lui, şi părea absolut natural să facă acest lucru cu bărbatul alături de care dorea să-şi petreacă restul vieţii. Fata cunoştea principiile şi datele de bază, dar n-avea idee cum anume funcţionau lucrurile de fapt. Dacă avea să rămână gravidă? Scandalul i-ar distruge viaţa. Nu era de

datoria bărbatului să se asigure că nu se va întâmpla una ca asta? Dar exista o chestiune încă şi mai gravă care o rodea.

— Pari îngrijorată, a spus el. Nu suntem obligați să facem chiar nimic. Putem să stăm de vorbă doar.

— Nu prea ştiu…

— Ai vrea să aşteptăm până după căsătorie?

— Nu e vorba de asta.

— Ce este atunci?

— Mă tem că nu sunt… perfectă. Şi că vei fi dezamăgit.

— Nimic la tine nu m-ar putea dezamăgi. Nimic.

Ochii lui Frank ardeau cu convingere.

Dar nu era vorba de un nimic. Era pielea de şarpe, arsura de pe trupul ei. Nimeni afară de familia ei n-o mai văzuse de când devenise adolescentă, dar ea nu uitase niciodată că e acolo, sub hainele ei. Purta rochii mai înalte şi mai simpluțe ca să acopere acea pată de neşters. O simțea permanent, mai aspră şi mai întărită decât restul corpului. O piele galbenă, încrețită şi urâtă, care o făcea să se simtă urâtă ea însăşi. Nu putea decât să spere că Frank o iubea îndeajuns de mult încât să pretindă că nu exista.

O groază remanentă o bântuia în somn, în clasă, în fiecare clipă, amenințând să-i spulbere fericirea aşa cum se temuse mereu că se va întâmpla. Dacă Frank va fi scârbit de ea? Dacă va înceta s-o mai iubească? Oare să-i spună mai întâi despre asta?

Au aranjat să se vadă şi ea a contramandat întâlnirea de două ori. Dar, în cele din urmă, a hotărât că va trebui pur şi simplu să aibă încredere în el. Dacă era omul care credea ea, acel Frank pe care-l iubea, nu va considera pielea de şarpe ca parte integrantă din ea? Va trebui doar să afle.

37

Satinov n-a mai revăzut-o pe Daşka până ce Stalin nu l-a răsplătit cu un premiu special: urma să devină reprezentantul „Supremului” pe lângă comandamentul mareşalului Jukov. Trei fronturi, 2,5 milioane de ostaşi sovietici şi 7 500 de tancuri se apropiau de Berlin. Stalin îl

alesese pe Jukov ca să cucerească Berlinul, iar Satinov avea să-l însoțească.

Pe 15 aprilie, Satinov s-a prezentat la Cartierul General al lui Jukov din fața colinelor Seelow. În zorii zilei următoare, tunurile lui Jukov au făcut deschiderea – tunetele focului de baraj l-au zguduit pe Satinov până în măruntaie – şi oamenii au pornit la luptă. Dar atacul nu s-a desfăşurat conform planului. Luând cu asalt acele dealuri bine apărate, ruşii au suferit pierderi de 30 000 de oameni, iar Stalin l-a sunat furios pe Satinov în seara aceea.

— Cine se face răspunzător de crima aceasta? a întrebat. Găsiți vinovatul şi-l scurtăm de-un cap!

Chiar şi Jukov solicita noi spitale care să preia numărul uriaş de răniți. Aşa se face că doctorița Dorova a fost convocată de urgență, sunată în toiul nopții de însuşi mareşalul Jukov şi ridicată din pat. Satinov n-a văzut-o. Era alături de Jukov în linia întâi, dar ea se afla în apropiere şi el se pomenea mereu uitându-se prin jur, în speranța c-o va zări măcar în fugă.

Pe 19 aprilie, colinele Seelow au fost în sfârşit cucerite şi Jukov a avansat spre Berlin, dar a fost nevoie de zece zile de lupte violente, stradă cu stradă, ca să pună stăpânire pe oraş. Numai după căderea Reichstagului şi sinuciderea lui Hitler a văzut-o Satinov în mijlocul generalilor sovietici din sala cu stucatură albă a Şcolii militare de pregătire tehnică Karishorst. Era în ziua de 8 mai şi Jukov şi generalii americani şi britanici îl aşteptau pe feldmareşalul Keitel ca să pună capăt războiului. Şirurile de becuri cu arc de carbon radiau o lumină electrică albă şi teatrală peste masa pe care naziştii urmau să semneze capitularea. Decorațiile din douăzeci de țări, părul pomădat şi fețele bolovănoase ale generalilor hârşiți pe front, frunțile pudrate, buzele lucioase şi frizurile ondulate ale aghiotanților, ale dactilografelor, ale şoferilor şi ale PPJ-urilor erau iluminate de necruțătoarea lumină zincată.

Daşka purta ținuta de paradă, cu tunica şi fusta elegant croite (împotriva tuturor regulamentelor) care îi puneau rotunjimile în valoare. Şi ce bine îi scoteau în evidență pielea

măslinie şi ochii căprui chipiul de general al corpului medical, auriul, roşul, stelele şi fireturile.

S-au scurs câteva ore şi capitularea se amâna, fiindcă naziştii încercau să obțină clauze mai favorabile. Jukov şi delegatul lui Stalin la negocieri, Vîşinski, strigau unul la celălalt, generalii dădeau buzna înăuntru şi ieşeau; în cele din urmă au sosit şi generalii nemți, afişându-şi amărăciunea şi rigiditatea prusacă de parc-ar fi fost nişte insigne de prestigiu menite să le ascundă crimele sordide.

Când în sfârşit s-a încheiat ceremonia, Satinov a venit lângă ea:

— Tovarăşa doctor Dorova.

— Tovarăşe Satinov.

— Ce mai faceți?

— Bine. Ce zi!

— Vom putea povesti nepoților că am fost de față aici. Ea l-a privit în ochi.

— Te gândeşti la fiul tău Vania? l-a întrebat ea cu blândețe.

— Da. Astăzi în sfârşit mă pot gândi la el cu adevărat. Doar un tremur slab al obrazului său arăta cât era de mişcat, dar ea l-a remarcat.

— Mai bine să nu vorbim prea mult…

Doctorița a aruncat o scurtă privire spre stridentul Vîşinski.

— Aşa e, dar mă bucur să te văd.

— Şi eu.

*

Banchetul lui Jukov a ținut toată noaptea. Bucate peste bucate, douăzeci şi cinci de toasturi – lui Stalin, Armatei Roşii, femeilor sovietice; lui Churchill şi Truman, iar, pe la ora şase dimineața, când s-a terminat masa de gală, Satinov era alături de Jukov şi de Vîşinski, luându-şi rămas-bun de la prietenii lor occidentali chercheliți, în lumina albăstruie a zorilor. Războiul se isprăvise. Când a regăsit-o, ea se uita la americanii care se urcau în maşini şi plecau.

— Eu sunt, a zis el din spate.

— Bună, eu, a spus ea.

Avea obrajii îmbujorați de emoție, oboseală şi alcool. Se încheia o noapte de toasturi după patru ani de război.

— Pot să te întreb… Te gândeşti vreodată la…

— Academicianul Almaz? În fiecare zi.

— Şi eu, a spus Satinov, îndepărtându-se de ea şi de trecutul lui. În fiecare zi.

38

Spectacolul de matineu la Balşoi. Moscova toată era deja pe străzi. Armata Roşie se afla în Berlin. Naziştii semnaseră capitularea în noaptea precedentă. Imediat ce s-au stins luminile, Serafima a pus în aplicare planul lui Frank.

A ajuns afară prin ieşirea de incendiu şi a traversat strada. Mai târziu nu-şi mai amintise exact cum ajunsese în garsoniera aceea cu un singur scaun, din care umplutura se revărsa prin multiple spintecături, şi cu un pat dublu. Nu exista nimic – nicio ilustrație – pe pereții igrasioşi şi mânjiți, cu excepția unei reproduceri, ieftine şi pătate cu stropi de apă, a lui Puşkin deasupra scaunului.

Frank o aştepta. La fel de agitat ca şi ea. Când el i-a întins o țigară, tremura atât de tare încât de-abia a reuşit s-o aprindă, şi au izbucnit în râs, ceea ce a spart puțin gheața.

— Cred c-ar trebui să bem ceva, a zis el, cu o sticlă de vin în mână: Telavi 2 din Georgia. Preferatul conducătorului vostru.

Fata i-a fost atât de recunoscătoare pentru vin încât a dat tot paharul pe gât şi s-a simțit uşor amețită când el a început s-o sărute şi s-o conducă spre pat. Era extrem de conştientă de pielea ei de şarpe şi i se părea c-o poartă *pe deasupra* hainelor. El nici nu ştia deocamdată că există, iar ea nu se putea gândi la nimic altceva.

Apoi, a plecat puțin de lângă ea, a tras draperiile, a stins lumina şi a aprins două lumânări pe polița căminului. Serafima nu îndrăznea să facă niciun zgomot; ar fi vrut să şoptească ceva, dar inima îi bătea ca un timpan de orchestră. Când s-a întors, tânărul a sărutat-o pe gură şi i-a tras uşurel în jos rochia, dezmierdându-i gâtul cu buzele. Pe Serafima o

invada o senzație necunoscută: un fior îi săgetase coapsele şi se furişa apoi înspre pântece, răscolind-o cu forța-i arzătoare. Preț de o clipă, a uitat până şi de pielea de şarpe, dar apoi mâna lui s-a oprit chiar în dreptul ei peste rochie.

— Stai! a zis ea.

— Ce este?

— Nu… n-ai greşit cu nimic, dar trebuie să-ți spun ceva…

— Ştiu că n-ai mai făcut aşa ceva, a spus el, căutându-i chipul.

I-a mai trecut prin cap şi altceva.

— Şi, chiar dacă ai mai făcut-o, nu contează. Indiferent cum ar fi, nu contează.

— Nu, nu e vorba de asta. Am putea… să ne oprim pur şi simplu şi să-ți spun ceva?

*

S-au trezit îmbrățişați. În camera ei de la ultimul etaj al Spitalului de geriatrie pentru femei din Tempelhof, care era atunci plin de răniți sovietici. Fără pudră şi ruj, cu pletele dese pe umeri, cu rimelul întins, era mai fermecătoare ca înainte. Acest timp era extrem de prețios, iar el se străduia să-şi întipărească în minte fiecare detaliu al frumuseții ei.

— Visez că mă plimb cu tine pe străzi, a spus ea.

Pe străzile Berlinului nu circula nimeni în afară de ostaşii sovietici, tancuri şi jeepuri. Toate clădirile şi toate străzile fuseseră distruse. Peisajul selenar al acestui oraş nimicit părea la fel de ireal ca tabloul generalilor sub lumina de carbon în momentul capitulării. Asfaltul şi trotuarele erau crăpate, noroioase şi impregnate cu schije, resturi de stofă, ziare mucegăite, pantofiori de copii, chiar şi câte un om întreg (al cui fiu, al cui tată?) aplatizat în cârpe şi carton, făcut una cu pământul de şenilele brutale ale tancurilor.

Şi totuşi în acea dimineață paşii lor păreau muzicali în plimbare, iar aerul sclipea ca şi când ar fi fost incrustat cu nestemate. Amândoi purtau tunici simple, fără însemne, şi au trecut neobservați când au vizitat cancelaria unde Hitler îşi pusese capăt zilelor şi Reichstagul. Însă în principal doar au hoinărit prin oraş. Uneori, când erau singuri o clipă, el o

săruta şi ea îl săruta la rândul ei cu pasiune. Doctorița l-a tras de mână într-un gang năruit.

— Ia-mă aici, i-a şoptit.

Nevoia, dorința şi curajul ei nesăbuit l-au umplut de încântare. Satinov nu mai acționase niciodată cu atâta senină nepăsare. L-ar fi putut recunoaşte orice soldat, ar fi putut fi denunțat de oricare dintre miile de cekişti care amuşinau prin Berlin. Dar, după douăzeci de ani de sârguință disciplinată, nu-i venea să creadă ce nemaipomenit de plăcut se simțea alături de femeia de care se îndrăgostise pe neaşteptate în acest peisaj al distrugerii.

S-au întors la comandament înainte de prânz, cu paşi lenți, fără nicio tragere de inimă, ca să afle că el fusese convocat la Moscova. Idila lor durase mult prea puțin.

— Să ai grijă, îngeraş. Va fi tare greu să ne vedem în Moscova. Aproape imposibil.

— O să mă gândesc la vreo variantă, a zis el.

— Ştii cât îi iubesc pe Ghenrih şi pe copii.

— Şi ştii şi tu că niciodată n-aş părăsi-o pe Tamriko, pe care o iubesc.

— E imposibil. De neconceput, a fost şi ea de acord.

Stalin nu i-ar fi permis niciunuia dintre conducători să divorțeze. Să facă aşa ceva nu i-ar fi ruinat doar cariera, ci i-ar fi distrus întreaga familie. Daşka avusese dreptate.

— Dar te iubesc şi pe tine, a zis el. E posibil aşa ceva?

Ea a şovăit şi, atunci când şi-au luat la revedere oficial şi el s-a urcat în maşină, l-a salutat şi l-a îmbrățişat apoi *à la russe*. Cu buzele lipite de urechea lui, i-a şoptit atât de repede „Te iubesc, îngeraşul meu”, încât el de-abia i-a prins cuvintele.

— Mai mult decât ieri. Mai puțin decât mâine.

— Şi eu te iubesc, Daşka, a murmurat la rândul lui. Mai mult decât ieri. Mai puțin decât mâine.

*

— Când eram mică, o servitoare a răsturnat o oală cu apă fiartă şi m-a opărit. Am o cicatrice într-o parte, pe care… n-a

mai văzut-o nimeni vreodată şi… îi spun pielea mea de şarpe. Am vrut să-ți spun ca să ştii la ce să te aştepți.

Frank s-a întors către ea. Stăteau întinşi unul lângă altul, în patul lui îngust.

— Din cauza asta erai aşa de neliniştită?

Ea a dat din cap.

— Oh, iubito, credeam că te-ai săturat de mine. A sărutat-o tandru pe buze. *Sladkaia*, dulcea mea, i-a şoptit, n-are importanță. Numai tu îți faci griji şi cât de curând n-ai să-ți mai faci nici tu, crede-mă.

— Să-ți arăt?

— Nu-i nevoie, iubito, te voi vedea în toată splendoarea ta de îndată…

— Dar eu aş prefera să-ți arăt, ca să ştii. Ca să depăşesc momentul.

— Dacă te face mai fericită, atunci arată-mi.

S-au ridicat în capul oaselor.

Flăcările lumânărilor dănțuiau, iar ea continua să tremure de emoție chiar dacă era îngrijorată. L-a privit. Ochii lui dulci şi căprui străluceau de empatie şi de dragoste pentru ea şi în ei se reflecta lumina lumânărilor. El i-a desfăcut rochia. Apoi ea s-a întors din nou cu fața spre el şi a lăsat-o în jos până în dreptul sânilor. A ezitat acolo şi s-a gândit să dea bir cu fugiții – afară pe uşă, pe străzi. Dar el a clătinat din cap aşa cum fac oamenii când admiră ceva minunat. Ea a dus mâna la spate şi şi-a desfăcut sutienul, şovăind şi acolo. Şi-a coborât încă un pic rochia, acoperindu-şi sânii cu mâinile. A închis ochii, să nu citească vreun dezgust pe fața lui, pe urmă şi-a ridicat treptat brațele şi a spus:

— Uite!

— Pot să te ating? a întrebat el, iar ea şi-a dat seama după voce că zâmbea şi s-a simțit teribil de uşurată. A tresărit puțin când mâna lui i-a pipăit pielea de şarpe. Buricele degetelor lui au parcurs pielea fină şi au traversat pe urmă granița către asperitatea care se întindea de la şoldul ei până la piept.

— Sunt de părere că eşti incredibil de frumoasă şi nu mai pot aştepta multă vreme.

I-a desenat din nou cu degetele uşurel pielea de şarpe şi ea s-a înfiorat.

— Eşti sigur?

— Mai mult decât am fost vreodată de ceva. Poate fi secretul nostru împărtăşit. Să fie legământul iubirii noastre. De-a pururi.

— Talismanul nostru.

— Da, talismanul nostru. Ştii poezia?

El a recitat:

— O frumoasă vrăjitoare
Mi-a întins un talisman.
Şi mi-a spus: Păstrează-l bine!
Talismanul fermecat…

Serafima l-a întrerupt şi a continuat:

Are forțe-n el, divine,
Căci cu dragoste ți-i dat.

Nu-i venea să creadă că fusese binecuvântată cu acest bărbat bun, care îi preschimbase temerea într-un talisman al dragostei. El i-a uscat lacrimile de pe obraji cu sărutturi.

— Aş putea acum să te dezbrac chiar eu, te rog?

Dezbrăcarea, cu toată tensiunea şi anxietatea aferente, urmate de succes şi uşurare, o emoționase profund. Vedea acum stele roşietice în fața ochilor – de la vin oare? – şi valuri de căldură îi străbăteau corpul. Îşi dorea cu înfocare ca el s-o atingă în locurile unde trupul ei vibra cu o plăcere necunoscută căreia nu-i putea rezista, pe care n-o putea nici satisface şi nici încheia. Nu voia să se oprească nici chiar atunci când el s-a întins după un pachețel pe care ea a observat că scria „Trojan”. Bărbatul i-a acoperit ochii cu mâna, surâzând.

— Asta e mult mai jenant decât… a spus el şi au râs nervos amândoi, iar ea a înțeles că se referea la pielea ei de şarpe, şi că ambele urmau a fi sărbătorite.

După aceea, ea s-a simțit frumoasă pentru prima dată în viață. Se dezbărase de stângăcie; da, şi-a spus zâmbitoare, întocmai aşa cum un şarpe îşi leapădă pielea.

39

Daşka Dorova şi Herkules Satinov nu s-au mai întâlnit până în prima zi a noului trimestru de la Şcoala nr. 801. Era luna mai şi, la Porțile de Aur, el putea s-o vadă pe Daşka şi ea putea să-l vadă pe el şi, uneori, când treceau unul pe lângă celălalt, ea îi şoptea: „Mai mult decât ieri. Mai puțin decât mâine". Sau doar un singur cuvânt: „Almaz!" însă permanent puteau fi văzuți de către soți, colegi, propriii lor bodyguarzi şi asistenți, şi amândoi se fereau să-şi facă familiile să sufere ori să le atragă atenția „Organelor".

Când îşi cerceta inima, Satinov ştia că o iubea pe Tamriko. O iubea şi pe Daşka, dar cu un alt soi de dragoste, şi ea era pe locul doi, după Tamriko. El nu vedea nicio contradicție. Existau multe nuanțe de iubire, îşi spunea. Se completau reciproc. Cât priveşte secretul, nu-l costa nimic: era bolşevic.

Cei doi găsiseră o modalitate de a vorbi la telefon. Uneori, suna telefonul în sala de şedințe de lângă biroul lui.

— Bună, eu sunt!

Ea se folosea de cuvintele lui.

— Bună, eu.

— Te iubesc, spunea ea.

— Te iubesc şi iubesc să fiu iubit de tine: e cea mai neaşteptată bucurie a mea, giuvaerul secret al vieții mele.

— Dar încotro vor duce toate acestea? întreba ea, îngrijorată dintr-odată.

— Pentru mine, nu trebuie să ducă nicăieri. Ele sunt şi atâta tot.

Ea râdea.

— Eşti chiar tu oare, „Comisarul de fier"? Cum a reuşit să supraviețuiască marele romantic toți anii aceştia, în epoca glaciară?

— Îmi imaginez cum te voi săruta când vom avea şaizeci de ani.

— Într-o bună zi, dacă vom fi amândoi singuri cumva, Doamne fereşte, atunci ştiu că vom fi împreună.

— Cu ce eşti îmbrăcată? întreba el. Ce faci astăzi?

Îl detesta pe Ghenrih, fiindcă să posezi cu adevărat înseamnă să ai acces la textura vieții altcuiva, a decis el; e vorba de proximitate; dragostea ca geografie. Tânjea să-i asculte respirația duioasă în somn şi să-i simtă parfumul părului la trezire. Îşi dorea să-i stea alături când ea se spăla pe dinți şi s-o aştepte la baza scărilor pe care cobora. Când se aşeza să citească, unde şedea?

— Mă simt ca în paradis atunci când vorbim, i-a spus el într-o seară.

— Când vorbim, e ca şi când n-ar mai fi nimeni altcineva de față, a încuviințat ea. Îmi plac dialogurile noastre şi te iubesc. Mai mult decât ieri. Mai puțin decât mâine.

*

Totul a fost diferit pentru Serafima în trimestrul acela. Înainte ca ea şi Frank să fi făcut dragoste, pe băieții de la şcoală îi intriga rigiditatea ei, dar acum parcă fusese pulverizată cu un praf de atracție invizibil. Multă vreme a trecut până ce ea şi-a dat seama că era vorba de sex.

Băieții păreau să simtă, chiar dacă nu ştiau exact ce era. Îi căutau privirea. Se uitau la ea şi, atunci când ea se întorcea brusc, întorceau şi ei ochii în altă parte. O invitau să ia parte la asociațiile lor sportive, la cluburile literare, la taberele de comsomol. George şi Minka o numeau „Enigma”; băiatul cel nou, Andrei Kurbski, se îndrăgostise de ea; Nikolaşa Blagov o iubea până la obsesie. Până şi Vasili Stalin sesizase diferența, faptul că ea devenise deja femeie. La ore era preferata lui Benia Golden. Apoi, nitam-nisam, profesorul Rimm se apucase să-i scrie nişte scrisori de dragoste ciudate şi pline de stângăcie.

— E ridicol! Probabil că sunt singura fată din şcoală care nu mai e virgină. Dar cum pot ei să-şi dea seama? l-a întrebat pe Frank.

— Există fluiere pe care doar câinii le pot auzi.

El îi zâmbea, dar ea îi sesizase încordarea din ochi. Îl îngrijora puţin.

— Ca o oază într-un deşert: chiar dacă nu văd izvorul, oamenii simt răcoarea apei.

Adevărul era că-i făcea plăcere toată această atenţie. Şi-a pus întrebarea ce era mai condamnabil în ochii şcolii şi ai partidului – faptul că făcea dragoste aproape zilnic (cu condiţia să scape de mama ei, care voia mereu s-o ia la cumpărături) sau că iubea un american arhicapitalist. Îşi dedica toată fiinţa protejării comorii pentru care trăia. Era o taină primejdioasă, fără îndoială. Dar nu putea face rău nimănui, nu-i aşa?

*

Şi apoi a venit ziua Paradei Victoriei şi a morţii lui Nikolaşa şi a Rozei pe pod. La Porţile de Aur, în dimineaţa următoare, Daşka a reuşit să-l prindă o clipă liber pe Satinov. Asigurându-se că nu-i putea auzi nimeni şi vorbind în mare grabă, ea i-a spus:

— Herkules, sună-mă astăzi la sala de şedinţe de la clinică.

Loşa l-a dus cu maşina la porţile Kremlinului şi el a urcat scările spre biroul său din Palatul Galben. La ora zece dimineaţa a sunat-o.

— Trebuie să renunţ la tine, a zis ea. Această îngrozitoare tragedie schimbă totul. Trebuie să-mi pun copiii pe primul loc. Nu pot să fac ceva care le-ar dăuna. Trebuie să-mi recâştig familia.

— Desigur, a reuşit el să spună. Ai dreptate. Înţeleg.

— Tu ai să faci parte mereu din viaţa mea. Nu a mai existat nimeni afară de tine şi de Ghenrih şi nu va mai fi nimeni altul vreodată.

Lui i se pusese un nod în gât şi de-abia mai vorbea. Sunt „Comisarul de fier”, îşi spunea, nu e admisibil să mă comport aşa.

— N-am mai iubit niciodată astfel, a spus el, şi te voi iubi până la moarte.

— Nu se poate să-mi tot spui asta, a zis ea. Bărbatul îşi dădea seama că doctorița plângea. Trebuie să trecem peste aceste sentimente. Dar voi fi mereu aici alături de tine.

— Şi eu alături de tine. N-ai să mă uiți?

— Cum aş putea să te uit? Sper c-ai să poți să mă ierți.

— Te voi ierta mereu, Daşka, a spus el. Mereu.

Însă, după ce a pus receptorul în furcă, a conştientizat că nu l-ar fi putut răni mai tare nicio lovitură de pumn în stomac. După ce a împărțit ordine subalternilor, a încuiat uşa şi s-a prăbuşit apoi în genunchi lângă portretul lui Stalin în mărime naturală, pictat de Gherasimov; s-a pornit pe un plâns cu suspine, lovind parchetul cu fruntea iar şi iar.

— Cum voi putea trăi fără dragostea ta? Cum voi putea continua?

*

Când Frank a ajuns la Balşoi după câteva zile şi ea nu era acolo, l-a cuprins o spaimă cumplită. Nu conveniseră cum să-l anunțe unde era. Şi nu ştia nimeni despre el, prin urmare nimeni nu-i putea transmite mesajul.

Tânărul i-a lăsat mesaje secrete la „Casa cărților" şi a venit în fiecare zi la Balşoi, cu speranța că o va vedea la locul ei obişnuit. Dar nu. Trecea noapte după noapte şi nici urmă de Serafima.

El nu putea să doarmă, nu putea să mănânce; îi treceau prin minte cele mai drăceşti lucruri: că era violată, sau torturată, sau că fusese împuşcată deja ori expediată în vreun lagăr dintre cele mai îndepărtate. Dar dacă Satinovii şi Dorovii puteau să vorbească despre ceea ce se petrecea şi să-şi împartă durerea celor dragi, nimeni din lumea lui Frank nu ştia despre Serafima. Nu discutase despre relația lor cu ambasadorul sau cu alți colegi diplomați şi nu-i cunoscuse niciodată familia. Se imagina sunându-i părinții – văzuse atâtea filme cu mama ei –, dar era prea târziu acum pentru aşa ceva.

Ar fi preferat s-o vadă că dădea fuga la şcoală, teafără şi fericită, chiar dacă asta ar fi însemnat că-l părăsise şi că n-avea s-o mai vadă vreodată. Însă ea nu era la porțile şcolii în

zilele în care el aşteptase afară, privind de la distanţă, disperat să zărească o clipă o fată înaltă cu părul lung şi bălai.

Iar, într-o seară, la balet, el a aruncat o privire jos în stal şi ea era acolo. Se întorsese!

*

Satinov o ţinea în braţe pe Tamriko în timp ce ea îi povestea despre Mariko.

— Cel mai mare privilegiu al copilăriei, spunea ea, este că-ţi trăieşti în siguranţă prezentul. De aceea m-am făcut profesoară. Îmi doream asta pentru Mariko.

Arestarea fiicei lor şi scenele chinuitoare de la Lubianka îl făcuseră să se clatine din temelii. Pentru prima oară în viaţă îşi pierdea direcţia. Nici nu clipise când tovarăşii săi fuseseră arestaţi şi împuşcaţi, când corpul său de armată fusese încercuit, nici chiar atunci când fiul său cel mare a fost dat dispărut şi apoi declarat mort. Dar, acum, se silea din răsputeri să zăgăzuiască potopul vijelios al obsesiei sale pentru o femeie care nu-i era soţie.

A sunat telefonul său *vertuşka* special. S-a dezlipit din braţele lui Tamriko şi a ascultat glasul monoton al lui Poskriobîşev, care îl convoca la cină la Stalin. Ceea ce reprezentase de fiecare dată o încercare şi o îndatorire părea acum să-i ofere un soi de alinare. Măcar nu urma să se mai trezească la patru dimineaţa şi să se perpelească în chinuri până la un nou răsărit plin de răni.

*

La cină, Stalin se lăuda cu isprăvile lui din exilul siberian.

— Într-o zi, am mers pe schiuri douăzeci de kilometri, am împuşcat patru potârnichi, m-am bătut cu un lup – l-am împuşcat drept în ţeastă – şi apoi am izbutit să mă întorc pe schiuri, prin viscol, în sat.

Poveştile lui Stalin din exil deveneau tot mai gogonate cu fiecare repetare, iar Satinov începuse să se gândească la Daşka. Dintr-odată, ea a prins să-i zică: „Vei face mereu parte din viaţa mea, îngerul meu, cum aş putea să te uit, mai mult decât ieri, mai puţin decât mâine”. Stalin continua să

vorbească, aproape că-i vorbea lui, poate îi cerea vreo părere. Dar mai conta Stalin atunci când pe el îl săruta Daşka? Adună-te, îşi spunea, nu pierde firul…

Ochii lui Stalin îl săgetau metalici şi galbeni, însă el tot nu reuşea să se concentreze. Se afla în cuşca unui tigru mâncător de oameni şi nu-i păsa dacă urma să fie înfulecat. Stalin arăta acum spre el. O mie nouă sute patruzeci şi cinci este apogeul tău, şi-a zis. Ai luat parte la asaltul Reichstagului, oraşe, străzi şi uzine îţi poartă numele, dar toate acestea nu se compară cu pierderea ei. Pentru numele lui Dumnezeu, ține-ți mintea treaz! Însă nu era capabil.

Fețele pătate şi verzui ale lui Beria, Hruşciov, Molotov şi palidul şi asudatul Jdanov *îl* priveau dintr-odată. Stalin arăta cu degetul. Hruşciov, plin de negi, cârn şi chel, dădea din mâini, în timp ce zgomotul din jurul lui se îndepărta pentru ca apoi să dispară complet.

Satinov ar fi vrut să-i spună lui Stalin că înțelesese în sfârşit că toate filmele şi toate cântecele populare aveau ca temă tocmai această dilemă în care se găsea el: iubirea pierdută. Ar fi vrut să-i spună lui Stalin că el era acum doar un om obişnuit. Nimic mai mult. Nu-şi pierduse credința în marxism-leninism, dar se lăsa în voia celui mai crâncen sentimentalism burghez, exact acel filistinism romantic care îl dezgustase în „Cazul copiilor”. Îşi amintea cum îi respinsese pe George şi pe Andrei, precum şi pasiunea lor pentru Puşkin. Atunci când George afirmase „Iubirea e totul”, el îl luase peste picior. Acum, spectrul spaimei aceleiaşi dorințe îl consuma pe el zi şi noapte

Pe neaşteptate, Beria i-a dat un ghiont zdravăn.

— Ce înseamnă asta? Nu-l asculți pe Iosif Visarionovici Vorbeşti singur? Trezeşte-te, bețivan prăpădit. Tovarăşul Stalin te întreba despre Berlin.

Stalin se uita fix la el, cu o privire care-i pătrundea până în suflet.

— Poate tovarăşul Satinov e obosit? Cu toții suntem. Care-i problema, băiete? Băutura, sfârşeala sau dragostea?

Ceilalți au râs.

— Băutura! a strigat Hruşciov.

— Sau e dragostea? l-a tachinat Beria.

— Nu Herkules al nostru. În niciun caz, a spus Stalin. El îi e prea fidel soției. „Coristul” nostru! Săgeata noastră dreaptă.

— Oricum ar fi, trebuie să bei un gaj pentru insolență, a zis Beria. Poftim, dă-l peste cap! Dintr-un foc!

Satinov a băut vodca dintr-o singură sorbire şi încă una, la cererea lui Beria, dar singurul efect a fost că imaginea Daşkăi îi apărea şi mai strălucitor de încântătoare. A rezistat impulsului de a izbucni în hohote de plâns incontrolabile.

— Ce se întâmplă, tovarăşe? a întrebat Stalin, pe un ton nemulțumit şi iritat. Doreşte cumva tovarăşul Satinov să se retragă şi să-şi vină în fire?

— Categoric nu, a replicat Satinov cu tărie, amintindu-şi că, în anii ’30, Stalin obişnuia să-i nimicească pe aceia dintre conducători care nu se mai dovedeau competenți şi silitori. (Însă, chiar şi confruntat cu această înspăimântătoare perspectivă, o voce dementă dinăuntrul lui spunea: „Nu-mi pasă dacă mă aleg cu un glonț în ceafă. Daşka este tot ce contează. Sunt gata să mor pentru ea şi, dacă n-o pot avea, n-are decât să se sfârşească totul”.)

— De fapt, Iosif Visarionovici, aş fi încântat să preiau în sarcina mea şi alte ministere, dacă-mi acordați încrederea dumneavoastră.

— De pildă care, *bicio?*

— Pe front, am mai învățat câte ceva despre echipamentele medicale…

O, Doamne, trebuia să-şi retragă afirmația, dar era prea târziu.

— Dacă doriți, aş fi fericit să supervizez Ministerul Sănătății.

Stalin şi-a mijit ochii cu picățele căprui. Păunii lui țipau afară în grădină – un sunet tulburător. Înăuntru liniştea era deplină.

— Bine, a spus el în cele din urmă. De ce nu? Şi la Sănătate e o harababură totală, ca peste tot. Fă ordine acolo.

Mai târziu, Satinov stătea alături de Mikoian la pisoarele de la parter.

— Fii cu băgare de seamă, Herkules, i-a spus Mikoian, armean la origine şi cel mai cumsecade dintre ştabi. Ți-ai pierdut mințile? Doar un sinucigaş ațipeşte când îi vorbeşte Stalin.

Satinov spera ca cina să continue toată noaptea şi ca, la un moment dat, înspre dimineață, să iasă împleticindu-se în grădina cu trandafiri şi păuni a lui Stalin şi să nu se mai trezească niciodată.

PARTEA A PATRA
Jocul lui Stalin

Adevăratul bolşevic nu ar trebui
şi nu ar putea să aibă familie,
pentru că lui i se cere să se dedice
trup şi suflet partidului.

IOSIF VISARIONOVICI STALIN

40

Daşka se lupta să supravieţuiască. Simţea că aerul din plămânii ei se transforma în clei, că înainta căznindu-se printr-un beton pe cale de a se întări. Cu Minka şi cu Senka dispăruţi, fiece clipă stătea sub semnul unei tristeţi devastatoare. Dacă s-ar fi oprit un moment, ştia că s-ar fi prăbuşit şi nu era sigură că ar mai fi putut să se ridice vreodată. Firea lui Ghenrih şi bolşevismul lui fanatic începeau de asemenea s-o ducă la limita disperării. Oare supunerea faţă de Stalin şi devotamentul faţă de justiţia cekistă contau pentru el mai mult decât ea, Senka şi Minka? Şi totuşi Ghenrih cel rigid şi neclintit era familia ei; unica ei grijă erau copiii şi aceştia urmau să revină acasă numai dacă ea rămânea alături de soţ.

Acum, la Porţile de Aur, conducându-l pe Demian până la uşa şcolii, l-a văzut pe Herkules Satinov, magnific în uniforma lui de vară de general, dar la fel de tras la faţă şi de istovit ca şi ea. Ştia că nu se cădea să stea de vorbă cu el. Însă era îngrozită că avea s-o privească în ochi, aşa cum îl privise şi ea odată, şi că-şi vor reaminti tot ce fusese între ei.

Numai la gândul că drăguţului de Senka îi era dor de ea, că plângea în patul lui şi nu putea suporta mâncarea i se făcea efectiv rău, asta fără să ia în calcul spaima lui din timpul interogatoriilor; şi dacă suferea vreo criză de astm? Toate aceste orori păreau s-o asalteze din interior şi din

afară. Doamne, fă să aibă milă de el şi să se întoarcă acasă curând!

A aruncat o privire spre părinţii, gărzile de corp şi profesorii din jur. Era o dimineaţă tipică în faţa şcolii, dar vieţile lor continuau să ticăie, în vreme ce a ei tăcuse acum cu desăvârşire. Nimic nu mai era la fel pentru ea: totul, chiar şi lumina soarelui şi spectacolul verii erau mânjite cu un negru funerar.

Herkules ştia cu siguranţă ceva despre Senka. Trebuia să-l descoase. Rapid. Dar se temea că ar putea să audă cineva conversaţia lor dureroasă şi să observe cum se sprijineau reciproc. Orice greşeală le-ar putea fi fatală lui Senka şi Minkăi şi ar face-o pe ea să-l deteste pe Herkules. Când a privit-o, obrazul lui a început să pulseze uşor şi ea a perceput furtuna lăuntrică a sentimentelor reprimate.

— Bună dimineaţa. Mă întreb dacă vremea stă să se schimbe, l-a abordat ea. Soarele este… absolut orbitor. Nu cred că mai rezist.

— Nu vă uitaţi la soare, a răspuns Satinov, pronunţând cuvintele încet şi cu grijă. Poate că acum vă orbeşte, dar nu va fi mereu atât de strălucitor.

Oare voia să zică: lasă ancheta să-şi urmeze cursul şi copiii tăi se vor întoarce curând? Ce zicea oare? Ce fel de sistem am creat noi, care se poartă aşa cu copiii? Îi venea să urle la Satinov: *Ce ştii tu?* Însă nu trebuia nici să urle, nici să se uite spre soare. Ştia că e pusă la încercare şi nu avea voie să lase să se vadă nimic din frica şi furia ei. „Simulează”, se îndemna singură, dar era aproape cu neputinţă. A simţit iar ca o lovitură în stomac şi o crampă i-a contorsionat măruntaiele de parcă cineva îi răsucea un tirbuşon în pântece. Pentru o clipă, a avut senzaţia c-o să cadă din picioare.

— Desigur, desigur, a zis ea. Dar se va schimba curând vremea?

— Se schimbă deja, a spus el.

Ce însemna asta? Că ancheta se apropia de sfârşit, că Senka şi Minka veneau acasă?

— Daşka, a zis el, trăgându-se aproape de ea. Am auzit că vine ploaia…

— Ploaia? a întrebat ea deznădăjduită. Dar copiii nu vor simți ploaia fiindcă sunt înăuntru?

— Exact, a zis Satinov. S-ar putea să-i atingă câțiva stropi, dar noi suntem cei care ne vom uda.

— Noi?

— Viitorul comunismului, a spus el prudent, depinde numai de tineretul sovietic.

Daşka a clipit apăsat, concentrată asupra semnificației acestei propoziții. Fără îndoială că voia să spună că nu-i mai interesau aşa mult copiii. Stomacul i s-a relaxat şi s-a strâns apoi ca un laț. Sau însemna că intenționau să se folosească de copii împotriva *lor*, a propriilor părinți? O nouă crampă în pântece a făcut-o să se cutremure şi şi-a dus mâinile la burtă. Durerea ascuțită dinăuntrul ei însemna că sângera. Nu era surprinsă: toată lumea avea un călcâi al lui Ahile, şi acolo o loveau pe ea întotdeauna disperarea şi panica. Însă purta un taior de culoare crem şi fusese luată complet pe nepregătite. Întârziase la o şedință de la minister, iar acum sângera. Trebuia să dea fuga acasă să se schimbe. Dar ceva a determinat-o apoi să se oprească: şi-a dat seama că nici nu întrebase despre familia lui Satinov. Ce mai făcea Tamara şi unde se afla Mariko? Doar Marlen era cu el.

— Trebuie să fug, a spus ea. Mariko e aici? N-am văzut-o.

Chipul lui Satinov s-a înmuiat elocvent o clipă.

— Momentan, nu poate să vină la şcoală, a zis el şovăind.

Şi Mariko? Avea numai şase ani, cu patru ani mai mică decât Senka! Prin ce erau obligați să treacă el şi Tamara!

— Şi tu? a zis ea în şoaptă.

Valuri de compasiune pentru el şi, da, pentru Tamara, creşteau în ea. Abia şi-a stăpânit impulsul de a-l atinge. Dragostea pentru el o invada. Dacă mai zăbovea, ar fi devorat-o. Dar, în acelaşi timp, dezgustul, regretul şi vinovăția au dat la o parte acele sentimente şi au purificat-o. S-a înfiorat de ceea ce făcuse o dată.

A înțeles brusc că se foloseau de copii împotriva lor. Dacă Senka spusese ceva necugetat? Dar Minka? Va supraviețui oare vreunul dintre ei?

41

— Nu e nevoie să acționați cu brutalitate, i-a spus Benia Golden colonelului Lihaciov. Întrebați-mă doar şi vă voi răspunde. N-am nimic de ascuns şi îmi ştiți secretele mai bine decât mine.

Benia era un cunoscător al anchetelor cekiste şi ştia cum se transformau de la un stadiu la altul, tot aşa precum ştia că, deşi multora dintre conducători le stătea în putere să deschidă şi să amplifice cazuri, numai Stalin era în măsură să le redirecționeze, să le reconstruiască şi să le remodeleze.

— Să discutăm despre viața ta, arestat Golden.

Benia şi-a studiat anchetatorul în lumina becului chior care atârna jos, deasupra mesei, ca o cădelniță dintr-o biserică ortodoxă, şi a observat cât de echidistanți erau porii umflați şi roşietici de pe fața lui, în mod voit parcă.

— Eu sincer nu pricep cum de te-au angajat la şcoala aia. Nu pricep de fapt nici cum de te mai afli printre cei vii. Ia să vedem… S-a uitat în dosar. Născut la Lvov. În 1939, ai fost găsit vinovat de conspirație teroristă. Pedeapsa cu moartea comutată la douăzeci şi cinci de ani de muncă silnică, dar, în iunie 1941, ți s-a dat voie să te înrolezi într-un *ştraf* batalion…

Lihaciov l-a măsurat din priviri aproape cu respect.

— N-ai față de dur.

— Nici nu sunt, a admis Benia.

Lihaciov şi-a aprins o țigară.

— Şi cum naiba ai ajuns acolo?

Benia a ridicat din umeri.

— Habar n-am.

În timpul retragerii catastrofale din iunie 1941, când tancurile lui Hitler goneau spre Moscova şi milioane de soldați erau încercuiți şi luați prizonieri, unora dintre criminalii internați în lagăre li s-a permis, ca o favoare

specială, să intre în batalioanele disciplinare, aşa-numitele *ştrafî*.

Benia Golden era deținut politic, iar „politicii” n-aveau dreptul să se înroleze nici măcar ca *ştrafniki*. Dar au existat şi câteva excepții. Benia a făcut cerere fiindcă voia să apere Rusia de nazişti şi fiindcă ştia că ar fi pierit oricum în lagăr. Solicitarea i s-a aprobat.

— Carevasăzică, a spus Lihaciov, îți datorezi viața unei erori birocratice. O să cercetăm noi.

Ştrafniki primeau sarcini imposibile – misiuni pe viață şi pe moarte: să curețe câmpuri de mine, să apere poziții fără speranță. Căpătau a zecea parte din rațiile de hrană obişnuite în Armata Roşie şi, păziți de poliția secretă, puteau fi împuşcați fără nicio justificare sau judecată pentru cea mai uşoară abatere. Dacă-şi făceau cum trebuie datoria, puteau, în foarte rare cazuri de bravură eroică, să-şi câştige libertatea. Dar asta era ceva aproape nemaiauzit. *Ştrafniki* nu apucau să trăiască atât.

— Cum a scăpat cu viață un jidan pricăjit ca tine? l-a întrebat Lihaciov.

Spre propria lui surpriză, Benia luptase ca o fiară. Superiorii îl propuseseră pentru Steaua de Erou al Uniunii Sovietice, dar, ca fost deținut politic, nu i s-a putut acorda. Rănit şi lăsat la vatră în 1943, a solicitat un post de profesor la Şcoala nr. 801 şi, uimitor, l-a primit.

Dar, în ciuda tuturor atrocităților prin care trecuse, era conştient că rămăsese acelaşi ori cel puțin o versiune deteriorată, cinică şi cu inima zdrobită a ceea ce fusese odată. Iar într-o jumătate de om, se gândea acum Benia Golden, este mai dificil să loveşti decât într-unul întreg. Puteau să-i distrugă doar trupul. Din această pricină, stătea calm într-una din încăperile pe care şi le amintea din urmă cu şase ani şi aştepta să înceapă ancheta.

— Din primul moment în care ai ajuns la Şcoala nr. 801, ți-ai propus să subminezi ideologia marxist-leninistă, îi spunea Lihaciov.

— Nu, a răspuns Benia, am vrut să predau literatura aşa cum credeam eu că ar trebui predată.

— Există şi altă cale decât cea a Partidului?
— Eu nu fac politică.
— Ai otrăvit minţile copiilor cu filistinism romantic, care s-a manifestat în „Clubul romanticilor fatali”.
— Nici pomeneală. Eu îl ador pe Puşkin. Aveam o şansă de a le insufla tinerilor dragostea de literatură. În anii ’30 am iubit o femeie. Puşkin era bardul nostru. Poezia noastră, poezia iubirii adevărate, a fost „Talismanul” şi, ori de câte ori mă aflam în preajma lui Puşkin, eram aproape de *ea.*
— Îmi provoci greaţă, jidane, a mârâit Lihaciov. Te-ai strecurat ca un vierme în şcoala aia ca să corupi copiii conducătorilor şi să pui la cale o conspiraţie pentru asasinarea tovarăşului Stalin.
Acesta era aşadar răspunsul la una dintre întrebările importante pe care şi le pusese Benia. Când începuseră să aresteze mai mulţi copii, el pricepuse că nu mai era vorba doar de moartea a doi adolescenţi. Totul devenise cumva o „conspiraţie”.
— N-am luat niciodată parte la vreun plan secret, a răspuns el, afară de cazul în care ar fi vorba de un complot pentru a-l îndrăgi pe *Evgheni Oneghin.*
— Această conspiraţie era dirijată de „N.V.”?
— Nu a existat nicio conspiraţie. Cât despre „N.V.”, vă referiţi la numele lui Blagov? Nikolai Vadimovici?
— Ne crezi tâmpiţi? Nu e Blagov.
— Atunci, nu cunosc niciun N.V.
— Cine este N.V. În *Oneghin?*
— A, în *Oneghin* ar fi Nina Voronskaia, a spus Benia cu un aer gânditor. Ea este singurul N.V. din poem. Să vă recit. Oneghin o zăreşte pe Tatiana alături de această fermecătoare amfitrioană:

Şedea la masă în salon
Cu Nina Voronskaia, care
E-a Nevei Cleopatră.

Benia a închis ochii, aflându-şi alinarea în versuri.

— Ai vreun număr de pagină pentru citatul ăsta? a întrebat Lihaciov.

— Pagină? Capitolul opt, strofa şaisprezece, dacă nu mă-nşel.

Lihaciov şi-a notat cu scrisul lui infantil.

— Şi acest N.V. Se referă la o fată, aşadar?

Lui Benia Golden îi venea să râdă, într-atât de simplistă era întrebarea lui Lihaciov. O conspiraţie. O persoană necunoscută numită după un personaj din *Oneghin?* Putea, la urma urmei, să fie o fată persoana pe care o căutau?

— Eu cunosc textul lui Puşkin, a zis el precaut. Dar nu ştiu dacă N.V. o fi fost animal, plantă sau mineral.

42

— Bună dimineaţa, Profesoraşule. Hopa sus! a zis gardianca durdulie pe care Senka o poreclise Budinca. Ne mai înveţi cuvinte noi astăzi?

Senka i-a remarcat atitudinea diferită. Purta tot pijamaua de mătase vărgată cu care era îmbrăcat când îl ridicaseră; ar fi fost cazul să şi-o schimbe demult. Mama nu l-ar fi lăsat în ruptul capului să poarte aceeaşi pijama atâta vreme!

— Ai dormit ceva? l-a întrebat Budinca.

— Am dormit mai bine.

— Foarte bine. Ai nevoie să te refaci pentru ceea ce va urma!

O oră mai târziu, Budinca i-a adus micul dejun. I-a zâmbit, i-a ciufulit părul şi i-a oferit chiar două felii de pâine Borodinski în plus şi ditamai triunghiul de brânză de capră.

— Ai slăbit, tinere. Trebuie să te punem la îngrăşat. Vor veni îndată să te ia şi să te ducă la şueta zilnică.

Şuetă? Brânză? Senka se întreba ce se petrecea. S-a mirat în continuare atunci când gardienii care îl însoţeau s-au ţinut de şotii, ba unul din ei şi-a bălăngănit cheile ca pe un felinar. Să fi rezolvat oare cazul crimelor? Dacă bărbaţii aceştia zgrunţuroşi erau cu adevărat membri ai Ceka, întemeiată de eroicul tovarăş Dzerjinski, „Cavaleri ai revoluţiei” adică, ar fi trebuit să-l rezolve deja. Până şi Senka l-ar fi rezolvat mult mai rapid. Pesemne că nu mai exista

niciun alt copil de zece ani pe Pământ care era nevoit să se gândească la astfel de chestiuni serioase.

A fost condus într-o altă încăpere, unde a dat de un nou anchetator, colonelul Komarov. Unde era „Homarul”? Schingiuia pe altcineva sau zăcea undeva beat mort într-o movilă de fecale, spera Senka. Ba şi mai bine încă, poate că altul îl lua *pe el* la pumni!

Individul cel nou şi creț nu arăta deloc a cekist. Oricât ar părea de ciudat, îi zâmbea. Senka a căscat gura şi şi-a dat puțin peste cap ochii căprui, făcând mutra pe care mama lui o numea de stea de matineu. Negreşit că cineva aici se gândea că merită totuşi să-ți bați capul cu copiii. Când anchetatorul şi-a aprins o țigară, Senka a observat că-i lipsea o jumătate dintr-un deget la mâna dreaptă.

— Când aş putea s-o văd pe mami? a întrebat el, încurajat de atitudinea aparent prietenoasă a lui Komarov.

Mami zicea adesea că simțea nevoia să-l alinte cât mai des cu putință şi cel puțin de zece ori pe zi. Dar biata mama nu-l mai alintase de săptămâni întregi deja!

— Ce face mami, e bine? Tare mă tem că-i este dor de mine. Mie mi-e teribil de dor de ea.

— O s-o vezi curând dacă ne vei fi de ajutor, a răspuns Komarov, punând picior peste picior şi scârțâind din cizme.

— Am fost de ajutor până acum, nu-i aşa?

— Ai fost, nimic de zis.

Nu *foarte* de ajutor, şi-a zis Senka. Doar un prostănac ar fi prea serviabil.

— Aşa, a spus Komarov aplecându-se în față, încruntându-şi binevoitor fruntea îngustă şi brăzdată de cute şi prefăcându-se că era foarte interesat de Senka. M-am dus ieri la meci s-o văd pe Spartak.

O, nu, şi-a zis Senka, ăsta îmi vorbeşte ca şi când aş fi la fel ca toți ceilalți băieți. Mare greşeală, colonele Komarov.

— Pun pariu că-ți place fotbalul! Pun pariu că eşti un adevărat bărbat pasionat de fotbal!

— Păi…

Senka a cântărit dacă să-i facă pe plac ori să-i spună mai degrabă adevărul cu privire la poziția lui față de sporturi.

Dacă i-ar fi pus „Homarul” întrebarea, probabil ar fi mințit, dar acesta părea mai amabil.
— De fapt, nu-mi place fotbalul.
— Eu aveam impresia că toți băieții se dau în vânt după fotbal.
— Nici vorbă, a zis țanțoş Senka.
— Păi, atunci pun prinsoare că-ți place baschetul! Eşti vreun pui de baschetbalist cumva?
— Nu, a zis Senka.
— Drumețiile?
— Glumiți? Urăsc frigul şi lipsa confortului.
— Ce-ți place atunci?
— Opera. Baletul. Literatura. Poezia.
Komarov a scuturat din cap, iar Senka a adăugat:
— Serios. Detest toate sporturile.
— Eşti foarte matur pentru vârsta ta, a spus Komarov.
Încotro băteau? Ce căutau acum? Senka s-a gândit: „Fă-le jocul până vei afla”.
— Nu tocmai, dar prefer să port costum în orice împrejurare.
Komarov şi-a stins brusc țigara.
— Ia povesteşte-mi despre tăticul tău.
„Pregăteşte-ți toate mijloacele de apărare”, şi-a spus Senka. „Sună adunarea pe metereze. Încarcă tunurile. Ascute hangerele. Nu-i a bună.”
— El munceşte din greu la Comitetul Central. Nu râde la glumele mele, ca mami, şi nici nu mă alintă. E foarte sever, dar mami spune că se poartă aşa din pricină că slujba lui e foarte importantă.
— Discută vreodată politică?
— Niciodată.
— Ce povesteşte de la serviciu?
— Nimic. Zice că munca lui e secretă şi că, dacă-i pun întrebări despre ea, s-ar putea să mă şi pocnească. Zdravăn.
— Pe bună dreptate. Îl pomeneşte vreodată pe tovarăşul Stalin, de pildă?
Senka s-a concentrat foarte tare ca să spună ceea ce trebuia.

— Nu, doar atunci când zice „Astăzi sărbătorim ziua de naştere a Marelui Stalin” şi, în fiecare seară, la cină, înainte să mâncăm, îi aduce mulțumiri „Marelui Stalin”.

— Părinții tăi sunt mulțumiți de locuință?

— Da, sunt încântați de locuință.

— Câte vile aveți la țară?

— Două. Ca toată lumea.

— Cei mai mulți n-au nicio vilă, a replicat Komarov. Două reprezintă ceva exagerat? Mama ta îşi doreşte mai multe vile?

— Nu.

Încotro bătea acum?

— N-o interesează chestiunile de ordin material.

Ceea ce era o minciună, desigur, şi-a spus Senka. Mamei îi plac vilele şi obiectele de lux din Occident.

— Mama ta se îmbracă foarte bine, nu-i aşa?

— E cea mai frumoasă mamă din lume.

„Dragostea pentru mami e slăbiciunea ta. Gândeşte-te atent!”

— Vă spune de unde face rost de parfumuri şi haine?

— Mami munceşte din greu. E doctoriță.

— Dar îi şi plac lucrurile de calitate, nu? Câte haine de blană are? a întrebat Komarov.

— Nu ştiu, dar arată splendid în ele.

— Mi-ar face plăcere să aflu mai multe despre mama ta. Vrei să-mi povesteşti?

Ciudată treabă, şi-a zis Senka, nu mai existau întrebări despre ei, copiii.

— Ce anume doriți să ştiți?

— Părinții tăi discută politică vreodată? l-a întrebat iarăşi Komarov.

„Nu cu noi de față”, s-a gândit Senka. „Doar atunci când şuşotesc în baie (deşi eu aud uneori lucruri pe care n-ar trebui să le aud).” Era gata să spună asta, pe urmă, şi-a dat seama că, dacă şuşoteau, o făceau pentru că nu voiau să fie auziți de nimeni; prin urmare, a decis să se abțină.

— Discută despre ce avem la cină, la ce filme să mergem, despre vreme.

Komarov s-a întins şi l-a mângâiat pe Senka pe obraz; apoi, a coborât pe falcă până la bărbie, pe care a ridicat-o puțin cu ciotul degetului său. Senka a rămas complet nemişcat şi a încercat să nu tremure.

— Trebuie să ne ajuți. Dacă n-o faci, n-o să-ți mai vezi mama. Niciodată.

— O fac. Promit, a murmurat Senka.

— Bun, a zis Komarov îndreptându-şi spatele şi vorbind normal. L-ai auzit pe tatăl tău plângându-se că „genialul lui patron” obişnuia să se încreadă în el, iar acum nu-i mai apreciază aptitudinile?

Senka a intrat numaidecât în alertă, adrenalina funcționând din plin. Tatăl său îl idolatriza pe Stalin, toată lumea o ştia – însă o dată, după ce Stalin îl pusese pe liber la începutul războiului, îşi criticase comandantul. Dar cum de ştia Komarov aşa ceva? Se întâmplase în grădina vilei. Nu mai fusese nimeni de față în afară de el şi de părinții lui. Minka era plecată. Dar şi-a amintit acum că Demian fusese prezent. Demian auzise.

— Nu sunt decât lucruri mărunte, a zis afabil Komarov. Mai nimic. Dar îți aminteşti probabil ocazia, nu?

— Să-l critice pe şeful guvernului sovietic ar fi ceva cu totul neobişnuit pentru tatăl meu, a spus Senka.

— Nu te juca cu mine, copile. Să nu minți. Şi mai este ceva. Îți aduci aminte când a declarat mama ta: „După tot ce au pătimit, compatrioții noştri evrei de aici au nevoie de un loc al lor”? Se referea probabil la o patrie a evreilor? Un Sion în Uniunea Sovietică. Ea este evreică, nu? Numele ei de fată nu era Daşka Moiseievna Diamant?

Se plimbaseră pe lângă Granovski la puțină vreme după ce trupele sovietice eliberaseră Babi Yar, unde atâția evrei fuseseră ucişi de nazişti. Senka şi-a amintit cât de tare o tulburaseră aceste lucruri pe mama lui. Nimeni nu mai fusese acolo, cu excepția lui Demian. Aşa că acum ştia că, atunci când Demian livrase „Cartea de catifea” poliției secrete, le dăduse şi această informație fatală.

Senka a simțit cum i se prelingea un fior de spaimă pe spinare. Demian era un nemernic, iar puştiul ştia că stătea

mereu îmbufnat fiindcă mama lor îl iubea pe Senka mai mult decât pe el. Ei bine, Demian era un imbecil. Aceste două relatări puteau să-i distrugă ambii părinți.

— Încerc să mă gândesc, a zis el încetişor.

— Tu ai idee cât de vastă e Uniunea Sovietică? Ia gândeşte-te la toate tancurile, uzinele, stepele, armele şi popoarele ei, la forțele armate şi la puterea „Organelor” şi apoi imaginează-te pe tine, Senka Dorov, zece ani. Ce şanse ai? Te-am putea strivi şi face una cu pământul. Tot ce ți se cere este să-ți aminteşti două comentarii mărunte de-ale părinților tăi. Nu-i mare lucru, nu?

— Mă gândesc, dar nu sună corect niciunul.

— Pot să admit că fratele tău ar fi inventat eventual unul dintre ele, a spus Komarov rezonabil. Dar părerea noastră este că cel puțin *una* dintre relatările lui trebuie să fie adevărată.

— Una dintre ele?

— Da, una dintre ele.

O relatare îl acuza pe tatăl său, iar cealaltă pe mama. Senka ştia că niciuna nu se încadra la „chestiuni mărunte”. Prima: criticarea lui Stalin însuşi. Cealaltă: naționalism sionist antisovietic. Dacă te duceai direct la coduri şi le transpuneai în limbajul partidului, ambele puteau fi considerate trădare. Oricare dintre ele putea conduce la arestare imediată şi probabil la execuție. Da, mami şi tati: câte un glonț.

Lumea lui Senka a început să se învârtească. Respirația i s-a accelerat, dar nu-i ajungea suficient aer în plămâni. Burtica i-a fost cuprinsă de spasme.

— Doar nu putea să le inventeze pe amândouă, nu?

Komarov a simulat cu nonşalanță nepăsarea, dar apoi şi-a ronțăit ciotul inelarului şi Senka a înțeles că ticul acesta confirma importanța întrebării.

— Ce vreți să spuneți? a întrebat Senka.

Astmul făcea ca plămânii să-i pară goi şi începea să facă sforțări să respire. Îi venea rău; avea nevoie de zahăr. Şi-a adus aminte de ziua în care nu putuse să sară peste cal în sala de sport şi cum îl scosese din bucluc atunci falsul leşin.

Trebuia să recurgă la ceva. Ce repede se ajunsese de la zeflemea la eşafod!

— Uite, e foarte simplu. Ți-am spus două poveşti, iar una dintre ele trebuie să fie adevărată.

Komarov se aplecă şi îl atinse din nou pe Senka pe falcă şi pe bărbie.

— Alege una, i-a şoptit.

Senka s-a simțit ca un animal prins în capcană. Dacă ar fi confirmat oricare dintre poveşti, „Organele" ar fi avut o mărturie împotriva unuia din părinții săi. Tati sau mami ar fi fost luați de lângă el şi probabil lichidați. Oricum ar fi ales, urma să ducă la pieire o persoană iubită. Cu cât se zbătea mai mult, cu atât mai tare îi strângeau picioarele dinții de oțel. S-ar fi oferit pe el însuşi în locul părinților, dar nu avea această variantă şi se simțea atât de rău încât se clătina pe scaun. Mama sau tata? Tati sau mami? Şi de ce trebuia să facă el această alegere îngrozitoare?

— Nu poți să refuzi această modestă solicitare a partidului, îi spunea Komarov. Alege una sau nu mai ieşi niciodată de aici.

— Mă simt aşa slăbit… Nu mai pot să respir.

Şi Senka a alunecat de pe scaun pe podea, înghițit de beznă.

43

Chiar dacă avea aproape optsprezece ani, Vlad Titorenko nu făcea față interogatoriilor de la Lubianka nici pe departe la fel de bine ca Senka. Dacă îl venerase înainte pe prietenul său, Nikolaşa Blagov, manifesta acum o deosebită considerație pentru anchetatori şi mai cu seamă pentru colonelul Lihaciov, al cărui chip violent şi mânios îl identifica cu cel al statului sovietic. Ar fi făcut orice, se gândea, pentru un semn de aprobare din partea lui Lihaciov. În schimb, fusese bătut, dar, de fiecare dată când Lihaciov îl lovea, ura lui Vlad față de Nikolaşa creştea şi mai mult. Cretinul ăla ciudat, trădătorul ăla părea să-şi râdă de el de dincolo de mormânt, cu planurile lui absurde. Iar acum Vlad urma să fie expediat în Siberia şi dezmoştenit de părinți. Subnutrit,

privat de somn, bâiguia despre conspirații, mâinile i se foiau fără astâmpăr, bâțâia din picioare şi devenise aşa de iritabil încât tresărea la orice mişcare bruscă. Până şi pe temniceri îi îngrijora starea lui şi-l plasaseră sub supraveghere continuă, să nu-şi pună capăt zilelor cumva.

Într-adevăr, spunea Vlad, Nikolaşa, acel şarpe veninos, ticluia o lovitură de stat şi folosea „Clubul romanticilor fatali" ca acoperire. Era un contrarevoluționar înrăit, un pervers îndrăgostit de Serafima şi, sigur că da, domnule, toți şacalii lui de prieteni făceau parte din conspirație. Cine era „Noul voievod" misterios? Păi, nu prea ştia. Cekiştii propuneau nume şi el era de acord. Directoarea Medvedeva pesemne sau poate profesorul Golden ori, cine ştie, mareşalul Şako? Odată văzuse cum mareşalul îi dăduse o palmă pe fund Serafimei la Porțile de Aur. Da, putea să fie chiar el acela. Sau să fi fost profesorul Rimm? Şi Vlad continua să trăncănească, înnebunit de dorința de a fi pe placul „Organelor". Dar nu părea să-i reuşească deloc.

Până astăzi, când l-a găsit pe celălalt anchetator, colonelul Komarov, citind paginile de sport ale ziarului, cu cizmele pe birou şi cu o țigară în gură. Vlad a aşteptat tăcut, în poziție de drepți. Komarov a ridicat privirea, i-a făcut semn să ia loc şi, fără să spună nimic, i-a oferit o țigară. Când a dat să i-o şi aprindă, Vlad a sărit în sus de pe scaun, de parcă se aştepta la o lovitură. După ce l-a convins să se aşeze la loc, băiatului îi tremurau mâinile aşa de tare încât a trebuit să-i aprindă Komarov țigara şi să i-o întindă apoi pe deasupra mesei – ca între adulți, ba chiar între prieteni.

— Ai fost foarte cinstit cu noi, Vlad. O să te duci acasă în scurt timp. Să-ți revezi părinții.

— Vai, vă mulțumesc, tovarăşe colonel.

Ochii lui Vlad s-au umplut de lacrimi.

— Nu mai trebuie să discutăm despre aiurelile astea. Putem să vorbim despre orice. Sport. Casă. M-am plictisit să discutăm despre năzbâtii şcolăreşti.

A făcut o pauză.

— Unde se află părinții tăi în prezent?

— Nu ştiu… Se duc la țară la sfârşit de săptămână.

— Tatăl tău e un om deosebit de capabil, nu?
— Da.
— Ce şi-ar dori să te faci?
— Ar vrea să devin inginer, ca el. Dar eu nu mă descurc prea bine la şcoală. L-am cam dezamăgit.
— Cum aşa? Tocmai îi spuneam colonelului Lihaciov că vei ajunge un bărbat sovietic de toată isprava. Eşti capabil să faci orice îți propui, eşti un patriot.
— Eu? Vai, vă mulțumesc, tovarăşe colonel.
— Aşa că tatăl tău ar trebui să te aprecieze puțin mai mult. Dar pesemne e prea ocupat cu serviciul lui important.
— Da, iar mama e convinsă că va fi avansat în curând.
— Zău? Şi de ce nu l-au avansat deja?
— Păi, ei sunt de părere că ar trebui să fie. Cred că a fost trecut cu vederea fiindcă toți sunt aşa de ocupați.
— Toți, adică cine?
— Păi, autoritățile.
— Comitetul Central?
— Da. Tata zice că nu l-au remarcat, altminteri ar fi primit o însărcinare mai importantă până acum. E foarte inteligent şi harnic, ştiți, un bun comunist.
— Şi zice că e din vina Comitetului Central? L-ai auzit tu spunând-o?
— Da, însă doar mamei, când stau de vorbă în dormitorul lor, noaptea.
— Ea e mândră de el?
— Sigur că da. Zice că, dacă nu erau avioanele lui, n-am fi câştigat războiul.
— Şi *el* ce a spus?
— A fost de acord.
— Tu ai vizitat vreodată fabrica de la Satinovgrad?
— Da, tata ne-a dus o dată chiar înainte să înceapă războiul.
— Ai auzit că s-au prăbuşit multe avioane?
— Da, dar n-a fost din vina tatălui meu.
— De unde ştii?
— A fost foarte îngrijorat, dar a spus că problema este că nu au putut fi modificate proiectele.

— De ce nu?
— Nu era de datoria lui.
— A discutat despre asta cu tine?
— Păi, da…
Komarov s-a aplecat înainte, muşcându-şi degetul bont.
— Cine avea datoria s-o facă?
— Tata zicea că mareşalul Şako şi că i-a adus la cunoştinţă lui Şako, dar au căzut de acord că nu puteau să modifice proiectele.
— A precizat tata şi motivul?
— Nu. Doar că proiectele fuseseră aprobate la vârf.
— Care vârf?
— Nu ştiu exact.
— Îl cunoşti pe tovarăşul Satinov, de bună seamă?
— Da, el supervizează ministerul tatălui meu.
— Poate că s-a referit la tovarăşul Satinov când a dat vina pe „vârf”. El e membru în Biroul Politic şi în Consiliul Apărării Statului.
— Cred că…
— Aşa, spune!
— Cred că tata se referea la cineva deasupra lui Satinov.
— Cine e deasupra lui Satinov?
— Păi… tovarăşul Stalin.
— Aşadar, tatăl tău afirmă că şeful guvernului sovietic a aprobat avioanele care se prăbuşesc?
— Da – adică nu… da… nu ştiu exact.
Komarov a ridicat din sprâncene fără să zică nimic şi, cum era de aşteptat, Vlad a umplut golul:
— Cred că voia să spună că cei de la vârf nu se pricep la avioane şi aprobă proiecte care conduc la prăbuşirea lor.
— La cine te referi? Vrei să spui că şeful guvernului sovietic semnează proiectele?
— Cred că dânsul semnează tot.
Vlad a remarcat că Komarov scria repede. Vreme îndelungată, n-a zis nimic, s-a mărginit să asculte scârţâitul peniţei pe hârtie.
— Trebuie să semnezi această declaraţie chiar acum, a spus Komarov, întinzându-i hârtia.

— Şi vor veni părinţii mei să mă ia?

Stomacul lui Vlad s-a strâns dureros. A simţit un gol incandescent în piept şi spaima cum îi urca pe gâtlej.

— Nu sunt sigur, a spus Komarov lăsându-se pe spate în scaun şi încrucişându-şi braţele. După tot ce mi-ai spus, nu mai sunt convins.

44

Herkules Satinov sosise în Germania. Limuzina ZIS care îl preluase de la aeroportul Tempelhof gonea şi vira prin peisajul apocaliptic berlinez. Luminile pâlpâitoare ale felinarelor decupau tablouri efemere de viaţă precară: o femeie care ducea un bidon cu apă, haite de câini, grupuri de derbedei alergând fără oprire, un nebun care dansa în jurul unui foc.

Satinov s-a uitat atent la ochii roşii şi plini de disperare ai oamenilor şi animalelor, care reflectau luminile coloanei de maşini ce gonea printre matahalele calcinate ale tancurilor, printre munţii de moloz şi carcasele distruse ale clădirilor. Însă fiecare umbră şi fiecare ruină îi amintea de Daşka – aici o îmbrăţişase, acolo se sărutaseră, străfulgerări de frumuseţe într-o lume căzută pradă catastrofei.

Stalin, care participase toată ziua la discuţii alături de preşedintele american şi de primul-ministru britanic, purta noua uniformă cafenie de generalisim, cu epoleţi auriţi şi o singură decoraţie. Satinov şi-a dat seama că şedinţele Conferinţei de la Potsdam decurseseră cum nu se putea mai bine. Umbla ţanţoş şi degajat şi îşi recăpătase parţial energia.

— *Gamajoba bicio*, mă bucur că ni te-ai alăturat, a zis Stalin în gruzină. Bucătarul de la Aragvi este cu noi şi m-am gândit că ţi-ar face plăcere o *supra* georgiană!

— Mulţumesc, Iosif Visarionovici, a răspuns Satinov, gândindu-se că era cam exagerat să zbori până la Berlin pentru nişte fasole *lobio*.

S-a uitat împrejur. Beria, Mikoian şi Ghenrih Dorov se aflau şi ei acolo.

O nouă echipă, şi-a zis, iar mintea lui experimentată analiza semnificaţia transmisă. Ghenrih Dorov nu reprezenta

un semn bun: nu participa niciodată la mesele lui Stalin şi era mai degrabă slugă decât conducător. Stalin îl scosese la înaintare ca pe un câine rău, iar prezența lui denota o întețire a persecuției sau o anchetă cu consecințe tragice. S-a gândit pe loc la Daşka – oare cum o fi fost să fii măritată cu „Puiul opărit”? L-a salutat din cap, iar Ghenrih i-a răspuns printr-o grimasă de cordialitate amenințătoare. Fuseseră arestați şi copiii Dorov, s-a gândit Satinov, dar nu acesta era motivul pentru care Ghenrih se găsea acolo. Îi era deja devotat lui Stalin până la slugărnicie, indiferent că avea copiii în închisoare sau ba. Nu, se afla acolo pe post de sperietoare. Să bage groaza în cineva. Să bage groaza în mine.

— Sper că ai avut un zbor plăcut. Eu urăsc să zbor cu avionul. Prefer trenul, a zis Stalin. Dar îmi doream să te privesc în ochi.

Mariko, fiica de şase ani a lui Satinov, era în puşcărie, împreună cu fiul său de optsprezece ani, George, iar Stalin voia să-l privească în ochi ca să verifice dacă se mai putea baza pe el. Era un soi de ritual de inițiere, iar el, Satinov, nu era singurul în această situație. Nevasta preşedintelui Kalinin se afla la închisoare; tânăra şi frumoasa Bronka, soția lui Poskriobîşev, dispăruse cu totul, moartă pesemne. Stalin îi transmitea că familia reprezintă un privilegiu, tot aşa cum şi viața este un privilegiu, şi că ambele sunt la discreția partidului. Iar partidul era Stalin. Un sistem foarte ciudat, dar aşa funcționa societatea bolşevică şi Satinov era deprins cu el.

S-au aşezat la masă, Satinov în dreapta lui Stalin şi Beria în stânga.

— Ai văzut palatul unde se ține conferința? a întrebat Stalin.

— L-am văzut, a răspuns Satinov, imaginându-şi-o pe Mariko țipând, smulsă de gardieni brutali de lângă mama ei.

— E sărăcăcios pe lângă ale noastre, a spus Stalin meditativ. Țarii se pricepeau să construiască, nu glumă.

— Aşa este, a încuviințat Satinov, auzind-o pe Tamriko cum urla la el: „Au luat-o pe Mariko! Are doar şase ani, Herkules. Salveaz-o!”

Satinov şi-a venit în fire, conştient că pe chip nu trebuia să i se citească decât veneraţie şi afecţiune faţă de Stalin.

Dar noaptea părea să nu se mai termine. Ştia că, la un moment dat i se va oferi un indiciu despre Mariko şi George dacă Stalin avea să constate cu satisfacţie că-şi învăţase lecţia şi că nu ascundea niciun fel de resentimente. Cât de curând avea să afle şi de ce Ghenrih Dorov era acolo. Jocuri de felul acesta fuseseră probabil necesare înaintea războiului, dar, mai erau şi acum, s-a întrebat?

— Şi deci totul e bine la Moscova? a întrebat Stalin.

— Nicio hotărâre nu se poate lua în absenţa dumneavoastră, dar tovarăşul Molotov şi noi ceilalţi facem tot ce putem.

— Trebuie să luaţi decizii şi fără mine, a zis Stalin. Am obosit.

— Dar avem nevoie de dumneavoastră, tovarăşe Stalin! a strigat Beria.

— Uniunea Sovietică are nevoie de geniul dumneavoastră, tovarăşe generalisim, a adăugat Dorov.

Stalin a dat din mână şi ochii lui galbeni s-au întors spre Satinov.

— Şi Tamriko e bine?

— Foarte bine, a răspuns Satinov.

Soţia mea e înnebunită de durere, s-a gândit. Micuţa noastră Mariko este la închisoare din ordinul tău, iar tu te uiţi la mine ştiind perfect acest lucru.

— Toţi cei de-acasă sunt foarte mândri că dumneavoastră vă aflaţi aici, la Potsdam, omul care a câştigat războiul şi care ne-a condus la Berlin.

— Însă ţarul Alexandru a ajuns tocmai până la Paris în 1814, a zis Stalin. Am discutat cu tovarăşul Dorov despre tine.

— Despre mine? Satinov a înghiţit în sec. Acesta era indiciul.

Stalin a prelungit tăcerea. Satinov s-a gândit la Tamriko şi la copiii lui, s-a gândit la Daşka şi şi-a zis: „Împuşcă-mă, dar dă-le drumul copiilor. Şi nu te atinge de Tamara”.

În cele din urmă, Stalin i-a adresat rânjetul lui de satir.

— Nu-ți face probleme, Herkules! Comitetul Central e de părere că tu şi Beria ar trebui să fiți avansați la gradul de mareşal.

În primul rând, Satinov s-a gândit, în mod absurd, dacă noul lui rang ar impresiona-o pe Daşka. N-ar trebui s-o impresioneze, dar ştia că aşa se va întâmpla. I-a aruncat o scurtă privire soțului ei, iar acesta s-a uitat în altă parte.

— Mă simt onorat şi fireşte că voi sluji întotdeauna partidul. Dar eu nu sunt militar.

— Nici Beria nu este. Nici pe departe!

O privire dispreţuitoare spre Beria.

— Însă, Herkules, eşti deja general-colonel, a replicat Stalin.

— Dar cunoştințele mele de ordin militar nici nu se pot compara cu ale dumneavoastră…

— Ca să nu mai vorbim de geniul dumneavoastră strategic! a intervenit şi Beria.

— Nu am comandat niciodată măcar un pluton, a insistat Satinov. Generalii se vor simți ofensați.

— Asta şi e ideea, a spus Stalin. Am supus la vot şi s-a decis.

— Încrederea pe care mi-o arată partidul mă onorează, a zis Satinov.

Promovarea nu era de natură să-l liniştească. Stalin promova adesea oamenii numai ca să-i aresteze peste o săptămână. Satinov şi-a adus aminte cum fusese Kulik avansat la gradul de mareşal la două zile după ce soția lui cea tânără şi frumoasă se făcuse nevăzută pentru totdeauna. Avansarea era menită să le dea peste nas generalilor, ca şi recenta arestare a mareşalului Şako. Dar, dacă o accepta, însemna că accepta în acelaşi timp şi arestarea lui Mariko şi viceversa, acceptarea lui, potrivit regulilor şi uzanţelor lor anapoda, urmă să-i grăbească ei eliberarea.

Când şi-a luat la revedere la sfârşitul serii, Ghenrih Dorov i-a întins mâna lui umedă şi flască.

— Felicitări, tovarăşe mareşal.

Însă ochii lui spuneau: „Tovarăşul Stalin m-a trecut odată pe linie moartă, dar acum are din nou nevoie de mine. Tovarăşul Stalin vrea ca eu să stau cu ochii *pe tine*”.

Satinov a scăpat de Dorov, dar, după ce se urcase în maşină, Beria a băgat capul înăuntru prin geamul deschis.

— Am auzit că Mariko e bine, i-a spus în şoaptă. Cu mănuşi. Să nu-ți faci griji.

45

— Nu, tata nu discuta niciodată despre avioane cu noi, a insistat George Satinov.

Trecuse demult de miezul nopții la Lubianka, dar luminile ardeau ca de obicei.

— Dar cu mama ta? a întrebat Lihaciov.

— Nu ştiu despre ce discutau.

— Nu i-ai auzit vorbind niciodată?

— Niciodată. N-ar fi vorbit despre avioane sau politică. Pe ea n-o interesează chestiunile de ordin militar – zice că tata n-are decât să le discute cu generalii.

— Care generali?

— Nu ştiu.

— Şako a venit vreodată în vizită?

George a sesizat, cu nelinişte, că Lihaciov nu a folosit apelativul „tovarăş” referindu-se la Şako.

— Nu cred.

— Ei, haide, George. Familia Şako locuieşte în aceeaşi clădire cu voi. N-au fost în vizită niciodată?

— Nu, din câte îmi aduc aminte.

— Părinții tăi se mai ceartă uneori?

— Toată lumea se mai ceartă.

— Pe teme de politică?

— Nu discută politică.

— Mama ta e comunistă?

— Da, chiar aşa.

— Ştiai că tatăl ei a fost un burghez care călătorea frecvent în Germania între 1918 şi 1921?

— Nu a pomenit niciodată despre aşa ceva.

— E mulțumită de apartament şi de vilă?

— N-am auzit-o să se plângă vreodată.
— Dar tatăl tău?
— Tatăl meu nu se plânge de nimic. Nici nu prea vorbeşte mult în general.

*

— Andrei Kurbski, atunci când ai fost în apartamentul familiei Satinov, în ce încăperi ai intrat?
— Ce vreți să spuneți?
— În hol ai fost, de pildă?
— Da.
— Descrie-l.
— Colosal. Cu parchet. N-am mai văzut niciodată ceva aşa somptuos.
— Pe urmă?
— Ne-am dus la bucătărie.
— Cine se afla acolo?
— Toată familia şi servitoarea.
— Povesteşte-mi despre tovarăşul Satinov şi soția lui.
— Nu e nimic de povestit. Păreau apropiați unul de altul.
— Dar fiii?
— Erau toți foarte respectuoşi față de el. Îi ştiau de frică.
— Despre ce vorbeau?
— Nu-mi aduc aminte.
— Mama ta e acasă, dar o putem aresta oricând, să ştii. Sigur trebuie să-ți aminteşti tu ceva.
— Mi se pare că fratele pilot povestea despre lupte de câini şi despre avioane.
— Tovarăşului Satinov?
— Nu, mamei sale, lui Mariko, lui George şi mie.
— A pomenit ceva despre avioane care se prăbuşesc?
— Nu.
— După ce s-a băut ceaiul, unde te-ai dus?
— M-am dus cu George în cabinetul tatălui său. Ne-am prostit pe acolo o vreme.
— Erau hârtii pe birou.
— Da, cred că erau.
— Nu te-ai uitat la ele?

— Nu.
— Dar ai văzut ce fel de hârtii erau?
— Nu.
— Dar ar fi putut fi procese-verbale ale Biroului Politic sau proiecte de avioane?
— Nu ştiu.
— Hai, Andrei, concentrează-te. N-ai văzut să scrie „Strict secret” pe ele?
Andrei s-a înfiorat. Îi era frig şi somn. S-a gândit la mama lui, singură în cămăruţa aceea meschină, aşteptându-l să vină acasă.
— Posibil.

*

— Mariko Satinova, câţi ani ai? a întrebat colonelul Komarov.
— Am şase ani.
— Te-ai întâlnit cu mama ta dimineaţă?
— Da.
— O să mergi cât de curând acasă, dar, dacă tot eşti aici, m-am gândit să stăm puţin de vorbă.
— Bine, a spus Mariko nesigură.
Komarov a văzut că făcea sforţări să se arate curajoasă.
— Ce-i ăla? Un căţeluş?
— Da. Am douăzeci şi cinci de căţeluşi şi merg la şcoala mea, fiindcă sunt toate fetiţe, şi fac lecţii, învaţă mate şi marxism, cum face toată lumea la şcoală.
— Ce joc distractiv, Mariko! Mami şi tati se joacă şi ei cu tine?
— Tati nu. El e foarte ocupat, dar mami se joacă.
— Şi fraţii tăi?
— Da. Puţin. Dar George e mereu pe-afară, Marlen e foarte preocupat de comsomol, iar David tot zboară cu avionul.
— Îţi povesteşte despre avioane?
— Da. Sunt periculoase.
— Chiar? Periculoase pentru că le pot doborî nemţii?
— Da, şi câteodată se prăbuşesc.
— I-a spus el asta lui tati?

— Nu mai țin minte.
— Şi tati ce a zis?
— Salut-o pe cuți!
— Salut, cuți. Tati ce-a zis? A dat vina pe cineva?
— Nu ştiu.
— Mama şi tata au vorbit despre asta?
— O să vină repede mami?
— Trebuie s-o fi auzit pe mami cum stătea de vorbă cu tati, nu? Despre avioane? Accidente?
— Nu ştiu. Uneori, vorbesc în şoaptă.
— Şi ce spun?
— Lucruri importante, care nu sunt pentru copii.
— Dar cățeii tăi aud vreodată ceva?
Mariko a strâns-o la piept pe Plăcințica şi şi-a băgat fața în blănița ei.
— Nu, sunt prea ocupați să studieze marxism la „Şcoala pentru cățele” din Moscova.

*

Senka Dorov petrecuse câteva ore în tihna şi căldura infirmeriei, ca să-şi revină după atacul de panică.
— E ceva serios? Se preface? îi întrebase Komarov pe doctori. Dacă moare aici, o să plătiți cu toții pentru asta! Avem nevoie de el sănătos cât mai repede cu putință.
Doctorii îl purtaseră pe targă la infirmerie, cu mască de oxigen, şi îi aduseseră limonadă, pâine cu gem şi ceai cu zahăr. Hrana se dovedise a fi stimulentul necesar pentru creier, dar fălcile de oțel ale ticăloasei capcane i se împlântau tot mai adânc în picior cu fiecare clipă.
Mami sau tati? Cum să-l distrugă pe unul dintre ei? Şi cum se ajunsese aici? Numai din cauza tâmpitului de Demian, turnătorul ăla!
Şi-a analizat opțiunile. Tati era aşa de aspru şi de lipsit de haz. Aşa era justiția bolşevică. Oare n-ar înțelege tati şi ar zice „partidul are întotdeauna dreptate” şi „mai bine să moară o sută de nevinovați decât să scape un duşman”? Tati ar spune: „Ai făcut ceea ce trebuia să faci, Senka. Dacă

partidul decide că sunt vinovat, atunci sunt vinovat şi o afirm sus şi tare!”

Oare tati îl iubea de fapt? Nu i-o arătase niciodată. Mama, pe de altă parte, o făcea zilnic. Şi totuşi remarcile ei despre evrei erau negreşit mai puţin grave şi, dac-ar alege-o pe ea, n-ar fi arestată? Tatăl său îl criticase pe însuşi Stalin, iar pentru aşa ceva risca să-şi piardă capul.

Alege-o pe mami şi ambii părinţi vor fi bine. Aceasta trebuia să fie decizia corectă. Şi dacă era de fapt o mină îngropată într-un câmp? Dacă era ceva mai grav decât avea el impresia? În cazul acela, şi-ar nenoroci propria mamă, fiinţa pe care o adora mai mult decât orice pe lume!

Socotelile lui Senka au devenit mai reci şi mai precise. I se oferise o falsă alegere. Ştia că, indiferent pe care dintre părinţi l-ar alege, „Organele” i-ar distruge pe amândoi, laolaltă cu întreaga familie. Trebuia să existe o cale de ieşire din labirint.

Acum, stătea în camera de anchetă şi amabilităţile, atâtea câte fuseseră, se terminaseră.

— Senka, depune-ţi mărturia, a spus colonelul Komarov.

— Fratele meu Demian mai degrabă greşeşte, a zis Senka. Cuvintele corespund, dar a încurcat vorbitorii.

— Depune mărturia, băiete, şi nu mai încerca s-o faci pe deşteptul. Oi avea tu doar zece ani, dar, la a douăsprezecea aniversare a zilei tale de naştere, rişti un glonţ, *vişka.* Să nu-ţi dea cumva prin cap să minţi, c-o să te ia maică-ta cu făraşul de aici. Ai simulat starea aia de rău?

— N-aş face niciodată una ca asta.

— Păi, sper că nu. Dă-i drumul, băiete.

Senka şi-a îndreptat spatele. Făcuse alegerea. Acum, trebuia să se asigure că o nimerise.

— E simplu, tovarăşe colonel, a spus el, vorbind cu încredere şi luciditate. Aveţi citatele taman pe dos. Mama a fost cea care s-a referit la „stăpânul genial”, nu tata. Tata n-a vorbit absolut niciodată despre şeful guvernului sovietic. La el, discreţia e ridicată la rang de religie. Tot ceea ce întreprinde Marele Stalin este just. Tati se consideră un simplu slujitor al partidului, al Marelui Stalin şi al clasei

muncitoare. Nu foloseşte niciodată cuvântul „stăpân” – *hoziain* – când se referă la şeful guvernului sovietic.

— Păi, cine s-a plâns de stăpânul genial? Cine este stăpânul genial?

— Mama s-a plâns, iar stăpânul genial la noi în familie… eu sunt. Se văita că sunt aşa de răsfăţat. Era ironică.

Komarov a încetat să mai scrie şi a ridicat privirea.

— Dar mama ta e cea care promova naţionalismul evreiesc-sionist. Ea e evreică, nu?

— Demian a făcut şi aici o confuzie. Îmi amintesc exact. Eram la ţară şi tatăl meu – nu mama – tatăl meu se plângea de „compatrioţii evrei de aici” care ar fi cazul să-şi găsească un loc al lor. Dar se referea la vecinii noştri.

— Care vecini?

— Familia Rozenblat, care ne tot roagă să-i lăsăm să folosească terenul nostru de tenis. În cele din urmă, tata a spus nu, m-am săturat; de acum încolo, familia Rozenblat, „compatrioţii noştri evrei de aici”, era cazul să-şi găsească locul lor la anul. Tati se săturase să-l mai împartă cu ei.

Komarov şi-a trecut inelarul cel retezat peste buze.

— Dar tatăl tău nu este evreu, nu?

— Nu, tata a fost crescut ca rus ortodox, prin urmare, el nu se poate face vinovat de naţionalism sionist, nu-i aşa? De fapt, dădea mai degrabă dovadă de antisemitism întrucâtva. Sper, aşadar, tovarăşe Komarov, că am răspuns tuturor întrebărilor dumneavoastră. Dacă ceea ce căutaţi este adevărul, acesta e adevărul şi jur în faţa partidului. Prostănacul de frate-meu v-a relatat poveştile corect, dar le-a încurcat între ele.

Komarov l-a privit lung pe Senka. Acesta a aşteptat, cu inima zbătându-i-se în piept de emoţie. Urma vreo lovitură? Avea s-o mai revadă pe mama vreodată? Apoi, Komarov şi-a lăsat capul pe spate şi a izbucnit în râs.

— Eşti mai isteţ decât mi-am închipuit. Şi întâmplarea face să am ceva pentru tine. De la mama ta.

— Despre ce e vorba?

— E o surpriză. Una plăcută.

A pocnit din degete.

— Hai, du-te.

46

Ora patru dimineața. Sună telefonul în apartamentul familiei Satinov. Tamara nu prea doarme de fapt şi iat-o deja în picioare, cu receptorul la ureche. Nu s-a mai putut odihni cum trebuie de la arestarea lui George şi absolut deloc din momentul în care au luat-o pe Mariko. Noapte de noapte prinde o pojghiță subțire de somn şi în fiecare dimineață se simte groaznic, ca jupuită de vie. Nu este singura: toți părinții celor implicați în „Cazul copiilor" sunt în aceeaşi situație. Îi vede la Porțile de Aur cum se căznesc să zâmbească, sângerând pe dinăuntru, străduindu-se să facă față unei noi zile, cu această înspăimântătoare sabie a lui Damocles deasupra capului. Oare cine a putut să creeze o situație atât de diabolică, se întreabă ea, care nu le permite nici măcar să vorbească despre temerile lor altfel decât noaptea, în şoaptă, sau în vise pe care încearcă să le uite?

— Tovarăşul Satinov este acolo?

Vocea de la telefon e lipsită de expresie.

— Nu ştiu sigur. Pot să mă duc să verific, zice Tamara.

— Sunteți soția tovarăşului Satinov?

— Da?

— Să fiți la ora şapte la Lubianka.

— O, Doamne. Ce vreți să-mi spuneți?

— Puteți să vă luați copiii.

Tamara izbucneşte în lacrimi şi plânge atât de tare încât Satinov dă buzna în cameră, temându-se de o catastrofă şi mai mare. Dar nu e vorba de aşa ceva. Sunt veşti bune, o asigură el, strângând-o la piept. Nu se mai pot culca la loc, acum. Trebuie să se pregătească să plece la Lubianka.

*

Era dimineața devreme şi Senka abia închisese un ochi toată noaptea. Era convins că urma să se întâmple ceva bun. Care era surpriza promisă de Komarov? Să fi fost vorba de mama lui? Venea oare să-l ia acasă? O salvase?

Toată noaptea îi şuierase în urechi vuietul inimii care pompa sângele prin corp cu freamăt şi dor.

— Deşteptarea, băiete! a strigat Budinca, gardianca. Îmbracă-te!

— Ceva nou? Mă duc acasă? a întrebat Senka.

Budinca şi-a ridicat mâinile ca nişte mistrii – era interzis să-i informezi pe arestați cu privire la soarta lor.

— Dă-ți toată silința, „Profesoraşule”! Avem o surpriză pentru tine. Închide ochii acum! Ta-da!

Şi iată-le, atârnând pe un umeraş în spatele ei. Costumul, cămaşa şi cravata lui Senka. Şi pantofii lui cei mai buni.

— Costumul meu! Ce bine-mi pare să scap de pijamaua asta!

— Să fii recunoscător, a spus Budinca. Nu toți „oaspeții” noştri sunt la fel de norocoşi, te asigur.

Odată îmbrăcat în costumul său iubit, cu cămaşă şi cravată de om mare, Senka şi-a mâncat micul dejun, remarcând cubulețul de zahăr şi felia de pâine neagră suplimentare. Doi gardieni l-au condus apoi către camerele de anchetă. Pe aici e ieşirea? s-a întrebat. Pe aici se ajunge la mami?

Şi-a imaginat surâsul Daşkăi, brațele deschise, parfumul ei dulce.

Însă gardienii au deschis uşa unei alte camere de anchetă, unde îl aştepta colonelul Lihaciov, „Homarul”.

— Dar credeam că…

Senka a simțit că-l podideau lacrimile.

— Ştiu eu ce credeai, a zis „Homarul”, trăgând din țigară. Dar dacă vrei să te duci acasă, trebuie să semnezi aici.

A împins spre el pe birou un mic teanc de hârtii prinse cu o clemă.

— Ce e asta? a întrebat Senka.

— E declarația ta.

— Declarația mea? Dar am recunoscut deja în privința caietului.

— Ne trebuie o altă declarație.

Senka şi-a înghițit suspinele şi a încercat, istovit, să socotească ce-i de făcut. Îl auzise pe tatăl său cum îi spunea

o dată mamei: „Trebuie să respecți o singură regulă: să nu recunoşti nimic niciodată”. Acum se confrunta cu o astfel de situație. A văzut-o vag pe mama lui cum se pierdea din nou în depărtare.

— Este un proces-verbal care cuprinde tot ce ne-ai spus şi n-ai altceva de făcut decât să-l semnezi, a spus „Homarul”.

Senka s-a aşezat pe scaunul tare şi s-a uitat la hârtii, cuprins brusc de îndoială că mama lui s-ar afla acolo, îl duceau de nas şi, pentru o clipă, s-a lăsat din nou copleşit de disperare. Apoi, adunându-şi puterile încă o dată, a pornit să citească, începând cu titlul „Protocol de anchetă pentru Semion Ghenrihovici Dorov”. În fața lui se aflau pagini după pagini de dialog, ca o piesă de teatru, cu rolul său notat „Dorov SG” pe fiecare rând. Nu-şi mai amintea totul, dar părea în regulă, aşa că s-a întors la prima pagină, dactilografiată cu litere mai mari:

„Eu, Semion Ghenrihovici «Senka» Dorov (născut în 1935), recunosc că am fost membru al unei conspirații antisovietice. Împreună cu o facțiune compusă din alți elevi ai Şcolii nr. 801, constituiți într-o organizație antisovietică de tineret intitulată «Clubul romanticilor fatali», am conspirat să răsturnăm orânduirea sovietică de stat şi am pus la cale acte de terorism împotriva membrilor Biroului Politic.

Semnătura……………
Data……………………

— Vrei s-o vezi pe mamă-ta?

— Da.

— Atunci semnează şi să terminăm cu povestea asta.

— Dar n-am fost niciodată membru al clubului. Eram prea mic. Ştiu că nu trebuie să semnez aşa ceva.

— Ai semnat deja o declarație.

— Pentru că *chiar am luat* caietul. Dar *niciodată* n-am uneltit împotriva guvernului. Nu am decât zece ani.

— La doisprezece o să fii suficient de matur ca să primeşti pedeapsa supremă.

Senka s-a înfiorat.

— Da, despre moarte vorbim. Putem foarte bine să te mai ținem aici câteva luni şi pe urmă: bang. Aşa că semnează!

— Nu am uneltit niciodată şi nu trebuie să semnez. Nu am făcut nimic!

Senka nu şi-a mai putut stăpâni lacrimile şi a început să se smiorcăie.

Lihaciov trepida, scos din sărite de bocete. Hotărât lucru, era deosebit de frustrant să ai de-a face cu nişte copii.

— Vino-ți în fire, arestat! a strigat la el. Semnează!

— N-am s-o fac! N-am s-o fac! Indiferent ce mi-ați face, nu semnez! Ştiu că nu trebuie s-o fac!

După tot ce pătimise, se temea că declarația putea fi folosită împotriva mamei şi tatălui său.

— Pe toți dracii! Toată lumea trebuie să semneze.

— Toată lumea?

Senka a ridicat ochii spre Lihaciov. Cine mai era aici? Minka o fi fost pe-aproape?

— Sora mea semnează?

Lihaciov a zvâcnit din nou, s-a întins pe spate în scaun cât era de lung şi şi-a trosnit degetele.

— Bine, hai cu mine.

L-a tras afară pe Senka din încăpere, l-a scos pe coridor, a deschis o altă uşă şi l-a împins într-o cameră cu un perete de sticlă acoperit cu un paravan.

— Senka! Era Minka, îmbrăcată tot cu rochia ei roşie şi elegantă. Părea mai slabă, dar era aceeaşi.

— Minka!

Au fugit unul spre celălalt, s-au strâns în brațe şi s-au sărutat printre lacrimi.

— Ce pereche drăguță, i-a zis Lihaciov colonelului Komarov, care se afla în cameră cu Minka.

Ea continua să-şi țină mâna pe după umerii înguşti ai lui Senka.

— Ai semnat ceva? l-a întrebat.

— Nu, a spus el, ştergându-se la ochi cu mânecile costumului. Nu am considerat că trebuie s-o fac.

— Nici eu, a zis Minka.

— Minka, dar tu *ai fost* membră a „romanticilor fatali”, i-a spus Senka în şoaptă.

— Gândeşte-te la mami şi la tati! i-a răspuns şi ea, tot în şoaptă.

— Fără şuşoteli! a mârâit Lihaciov. Semnaţi şi gata. Amândoi.

— Nu semnăm, a zis Minka.

Komarov şi-a ronţăit degetul bont şi l-a întrebat apoi pe colegul său Lihaciov:

— Să le uşurăm sarcina?

Lihaciov a încuviinţat din cap, iar Komarov s-a dus lângă paravan şi a apăsat pe un buton.

— Ei, pe cine avem aici?

Din difuzoarele metalice s-a auzit o voce feminină cu un uşor şi caracteristic accent galiţian, care întreba:

— Mai durează mult, Ghenrih? Unde sunt?

Era mama lor.

— Încetează, Daşka, a răsunat vocea tatălui lor. Nu ţine de noi. Funcţionarii „Organelor” se ocupă de această chestiune potrivit regulilor justiţiei sovietice. Aşa că aşteptăm.

Komarov a apăsat butonul din nou.

— Sunt în camera cealaltă. Vreţi să-i vedeţi sau nu?

— Semnaţi sau rămâneţi la puşcărie! a adăugat Lihaciov.

Minka şi Senka se ţineau de mână.

— Nu semnăm, nu-i aşa, Minka? a întrebat Senka, recăpătându-şi autoritatea de profesoraş.

— Îmi pare rău, tovarăşi colonei, a zis ea. Suntem convinşi că nu trebuie să semnăm.

— Avem curaj, a adăugat cu dârzenie Senka. N-o vom face.

Komarov i-a aruncat o privire lui Lihaciov, care a părăsit încăperea. Apoi, a acţionat paravanul, care s-a ridicat ca un rulou dând la iveală o sală de aşteptare. Senka şi Minka şi-au văzut părinţii care stăteau stingheriţi alături de Irina Titorenka şi de Satinovi. Cu toţii erau tăcuţi.

— Ceilalţi au semnat? a întrebat Minka. George şi Vlad?

— Sigur că da. Toată lumea trebuie să recunoască, a spus Komarov.

— Şi atunci ei de ce nu sunt acolo?

— Toată lumea trebuie să semneze. E ordin de sus!

— Uite! a țipat Senka, înspăimântat. Vorbeşte cu mami!

Le spune că nu mai ieşim niciodată de-aici! Să semnăm?

Colonelul Lihaciov vorbea cu părinții, iar tatăl lor se ridicase şi se apropiase de peretele oglindă. A arătat spre ei şi Komarov a apăsat pe butonul difuzorului.

— Copii, a spus Ghenrih Dorov. Sunteți acolo? Minka? Senka? Eu nu pot să vă văd, dar colonelul zice că mă auziți. Semnați acum şi sunteți liberi să vă întoarceți acasă!

Lihaciov a intrat în cameră din nou, fudulindu-se întrucâtva.

— Poftim, ați auzit! le-a spus el.

Minka şi Senka s-au uitat unul la celălalt.

— Am văzut-o pe mami, a zis Senka. E în camera cealaltă…

Minka l-a cuprins în brațe. Plângea şi ea.

47

Soții Satinov sosiseră primii, la ora şase dimineața. La vederea sălii, Tamara s-a clătinat şi el a apucat-o de braț.

— Vai, Herkules, asta este camera unde mă vedeam cu Mariko.

— Să avem răbdare, a spus el, liniştind-o.

În această încăpere sinistră şi cenuşie, mirosind a tutun stătut şi a sudoare, se aflau patru şiruri de scaune de lemn, cu şezutul lustruit de familiile agitate care aşteptaseră de-a lungul anilor. Nu mai era nimeni acolo. Satinov s-a gândit la cina cu Stalin: avusese dreptate. Stalin dorise să-l privească înainte de a-i da drumul lui Mariko. Însă copiii tot nu erau acasă. Oare Mariko se uita deja la ei din spatele oglinzii aceleia uriaşe de pe peretele din fața lor? Câte sute de mii de oameni primiseră odată un astfel de telefon şi nu-şi mai văzuseră niciodată copiii, soțiile şi frații?

— Ce se întâmplă? Vin? a izbucnit Tamara. Herkules, n-o să mai vină!

— Sst! a spus Satinov. Trebuie să aşteptăm. Altceva nu mai avem de făcut.

*

O oră mai târziu, şi-au făcut apariţia mama lui Vlad, Irina Titorenka, apoi mama lui Andrei, Inesa Kurbskaia şi pe urmă soţii Dorov. La vederea Daşkăi, inima lui Satinov a tresăltat dureros şi el s-a uitat în altă parte.

Ghenrih purta un costum de culoare închisă şi îşi răsucea pălăria neagră de fetru pe deget, un semn de încredere în sine, prin care declara: „Marele Stalin are nevoie de mine din nou!” Satinov l-a salutat din cap. Apoi, Tamriko s-a ridicat să-i dea bineţe Daşkăi, al cărei păr lung şi bogat era prins la spate într-un coc. Ce încâlcite sunt vieţile noastre, şi-a spus Satinov privind cum femeile pe care le iubea cel mai mult pe lume se îmbrăţişau la Lubianka aşteptându-şi copiii adoraţi.

Acalmie. S-a scurs o oră. Gânduri înspăimântătoare: dacă iese Mariko, dar nu şi Senka, sau Vlad iese şi Andrei nu?

Tamriko îi stătea alături, cu chipul ei atât de drăgăstos şi de sincer. El a oftat, i-a luat mâna cea delicată şi i-a strâns-o.

Uşa s-a deschis brusc. Au tresărit toţi părinţii şi a intrat Vlad Titorenko. Tuns foarte scurt, cu uniforma şcolară în ultimul hal, cu ochii lucioşi ca de drogat. Mama lui, o femeie guşată, rujată excesiv, cu o pălărie mov ca o oală de noapte răsturnată şi cu o haină care se asorta, a strigat „Vlad!” şi şi-a tamponat lacrimile cu o batistă galbenă murdară.

Vlad s-a tras înapoi şi s-a uitat împrejur, în mod evident speriat.

— Tata e aici? a întrebat.

Însă pe doamna Titorenka această întrebare a părut s-o tulbure şi mai tare.

— Nu, nu… vezi tu… nu e aici. E plecat.

În felul acesta, Satinov a aflat că fusese arestat subalternul său, Titorenko. De douăzeci şi cinci de ani, el, „Comisarul de fier”, prosperase în această lume nesigură şi clandestină. Poate că urma să i se întoarcă acasă copiii, şi-a spus, dar subalternii îi erau arestaţi. Nu era a bună pentru el, dar nicio lovitură fatală deocamdată.

Un cekist a intrat şi a discutat ceva cu Ghenrih, care a vorbit în faţa oglinzii, sfătuindu-i pe Minka şi pe Senka să

semneze hârtiile. Au trecut câteva minute. Chiar şi Satinov, care participase la asaltul Palatului de Iarnă în 1917, care aşteptase lansarea ofensivei la Stalingrad într-un buncăr secret, era nervos de-acum şi inima îi bătea darabana.

Daşka şi Ghenrih s-au ridicat în picioare. Uşile s-au deschis şi s-a auzit glasul dulce şi piţigăiat al lui Senka vorbind despre revederea cu mama lui:

— E doctoriță, din câte am înțeles, spunea cekistul ținând uşa deschisă.

— O, da, e cea mai bună doctoriță din lume, a strigat Senka. Are grijă de toți cei de la vârf.

Şi iată-l pe Senka. Daşka a zburat spre băiețelul ei şi spre Minka. Ghenrih şi-a pus pălăria pe cap şi a rămas mai în spate, cu o figură care voia parcă să spună că arestarea şi apoi eliberarea copiilor săi erau ceva cât se poate de banal.

— Senka, iubitule! a țipat Daşka, cu brațele deschise, aplecată în întâmpinarea lui.

Senka s-a aruncat în brațele ei şi a sărutat-o pe obraz. Preț de o clipă, Satinov n-a văzut decât ciuful zbârlit al lui Senka, strâns de Daşka la piept. Pe urmă, ea a îmbrățişat-o şi pe Minka, iar Ghenrih a atins-o pe mână:

— Nu aici. Să nu uităm că suntem bolşevici, a zis el cu voce aspră.

— Desigur, a spus Daşka.

S-au îndreptat spre uşă, iar Daşka s-a uitat înapoi şi i-a făcut semn din cap lui Tamriko.

— Succes! i-a urat.

L-a privit scurt şi pe el, apoi s-au dus.

— O, Doamne, unde e Mariko? Unde sunt copiii? Tamara începuse să intre iarăşi în panică.

S-a deschis uşa. Ei s-au ridicat în picioare. Însă era Andrei, palid la față, dar nevătămat în rest. A plecat cu mama lui.

Satinov şi Tamriko erau singuri din nou. Se țineau de mână, încordați, fără să poată vorbi. O clipă mai târziu, uşa s-a deschis iar.

— Mămicuțo! a strigat o voce subțirică. Mariko, urmată de George, a intrat în fuga mare, cu un cățel de jucărie în mână.

A străbătut încăperea alergând aşa de repede încât Tamriko şi Satinov de-abia au avut vreme să se ridice înainte ca ea să se arunce în brațele mamei. Tamriko a învârtit-o iar şi iar.

— Ia uite ce ți-am adus! Uite cine a venit să te aştepte! Tamriko a băgat mâna în poşetă şi a scos un pumn de căței. Nişte prieteni vechi şi încă unul nou!

Mariko a țipat de bucurie, a înhățat cățeii şi şi-a strâns din nou mama în brațe.

— Bună, tată, a zis George cu sfială. Era tot în echipamentul de fotbal.

— Arăți bine, George, a spus Satinov energic, parcă ai mai slăbit puțin. Mă bucur să te văd!

I-a pus o mână pe umăr, gest familiar fără precedent. George părea recunoscător şi Satinov a înțeles că fiul se temuse de furia lui.

— Haideți, a zis Satinov, sărutând-o pe creştet pe Mariko. E vremea să mergem acasă.

Maşina i-a dus la Granovski în tăcere.

— Tată, îmi pare aşa de rău! A trebuit să semnez, a spus George îndată ce au ajuns în apartamentul lor.

Tatăl şi fiul ştiau amândoi că declarațiile copiilor pot fi folosite împotriva părinților.

Satinov l-a privit pe George îndelung, dorindu-şi să poată traversa întunecata vale a propriei sale reticențe. Ar fi vrut să-i spună cât de mult îl iubea şi că nu-l socotea vinovat de nimic. Însă nu avea idee cum să înceapă.

— Ştiu, a spus el repede. Ți-ai învățat lecția. Justiția îşi va urma cursul. Între timp, trebuie să-ți închei trimestrul la şcoală. Să nu mai vorbim despre asta.

— Mulțumesc, tată, a zis George serios.

— Uite, tati, uite! Mariko a dat buzna în cameră cu o grămăjoară de căței în brațe. Cățeluşele mele au stat la coteț pentru că au fost obraznice, dar acum s-au întors la şcoală. Sunt foarte bucuroasă.

*

— Arestat Golden, ştim bine că te-ai desfrânat cu o mulţime de femei şi ai atentat la bunele lor moravuri sovietice.
— V-am spus că nu este adevărat.
— Ţi-ai sedus elevele.
— Niciodată.
Benia s-a gândit la fericirea întoarcerii sale, revenirea din morţi, a doua lui şansă. Să le predea copiilor de la Şcoala nr. 801 îi adusese mai multă fericire decât aproape orice altceva în viaţă, fără îndoială mai multă decât bucuria incontestabilă de a scrie o carte de succes. Acum, se terminase totul.
— Ştim de la informatorul nostru că te-ai întâlnit cu eleva Serafima Romaşkina la cafeneaua de lângă „Casa cărţilor”. Ai întreţinut raporturi sexuale cu eleva Serafima Romaşkina?
— Nu.
Pe Benia l-a surprins că, dintre toţi copiii, cazul se centrase acum pe Serafima. Şi-a dat seama că ea se găsea în mare primejdie.
— Ce ai discutat cu ea?
— Puşkin. Poezie.
— Poezie? Ai corupt-o să se abată de la marxism-leninism insuflându-i idei individualiste mic-burgheze?
Benia a răsuflat adânc. Anchetatorul dăsuse peste ceva, dar nu făcuse încă legătura. În anii ’30, Benia iubise o femeie care dispăruse în maşina de tocat din lagăre. Acum, din pură întâmplare, ajunsese s-o înveţe pe verişoara ei despre literatură şi dragoste. Se întâlnise cu Serafima la o cafea.
— Cunoşti poezia mea preferată de Puşkin? o întrebase Benia. Este cea mai romantică dintre poeziile lui şi are o însemnătate specială pentru mine: „Talismanul”.
— Ce coincidenţă fericită, oftase Serafima, împreunându-şi mâinile, cu o sclipire în ochi. Nu arătase niciodată mai frumoasă, şi-a spus el. Este şi preferata mea. E poezia noa… poezia mea, vreau să zic. Şi pentru mine este foarte specială.
Benia a înţeles pe loc că era şi ea îndrăgostită. O clipă, şi-a întors privirea în altă parte, pentru ca fata să nu-i vadă ochii, însă ea era aşa de fericită încât n-a observat nimic şi el s-a

pomenit binecuvântând-o în versurile dedicate de Puşkin unei fetițe pe nume Adele, copila iubită a unui prieten:

La joc, Adele, fără-ntristare.
Ți-s anii tineri calmi şi lini.
Te dăruie iubirii…

Şi ea îl ascultase cu capul înclinat într-o parte…

— Arestat Golden! Cekistul l-a adus înapoi în prezentul crâncen. Ce-ați discutat? Ai fost implicat alături de Serafima şi de amicul ei în complotul lor antisovietic?

— Ce vreți să spuneți?

— Am cercetat temeinic, Golden, şi ştim că acest „Caz al copiilor” a fost o conspirație inspirată din afara țării, prin Serafima, de către iubitul ei secret american, un spion capitalist străin.

Benia şi-a muşcat buza. Descifrase extrem de lent această enigmă, dar acum pricepea totul: N.V., superba prințesă, era numele de cod pe care Nikolaşa i-l atribuise Serafimei. N.V. şi Serafima erau interşanjabile. Serafima se afla la un pas de dezastru. Şi-a dat seama ce trebuie să facă.

— Ați interpretat greşit faptele, a zis el.

Colonelul Lihaciov l-a privit cu mânie.

— Depune-ți mărturia sau te rup în bătaie!

Benia a închis ochii, rememorând acele zile elegiace din iarna lui 1930, când fusese îndrăgostit.

— Mărturisesc că eu am inventat „Clubul romanticilor fatali”, de inspirație mic-burgheză şi antileninistă, a spus el rar. Eu i-am dictat lui Nikolaşa Blagov ideea complotului antisovietic. M-ați întrebat mai înainte cine este N.V. Eu sunt N.V. Majoritatea moscoviților au avut de-a face cu străini în timpul războiului şi probabil că şi Serafima s-a numărat printre ei. Dar dați-mi voie să declar solemn în fața partidului, în fața Marelui Stalin însuşi, că Serafima nu este amestecată în niciun complot străin. Eu sunt complotistul.

— Recunoşti toate aceste lucruri, arestat Golden?

— Da. Dați-mi hârtia s-o semnez.

— Eşti conştient că acesta este potrivit Articolului 58, un act terorist, la care se aplică cu pedeapsa maximă?

Benia a încuviințat din cap. Apoi, în timp ce colonelul Lihaciov concepea textul declarației, a stat cu mâinile încrucişate. Imagini fermecătoare îi treceau prin minte. O săruta pe femeia iubită, cu mult timp în urmă, în fața Hotelului Metropol, pe viscol. Îi surprinsese Agripinei privirea când tânăra pregătea ceaiul în cancelarie. Găsise un volum rar într-un talcioc. Şi acum, ultima sa faptă bună, proteja o fată care avea atâtea motive să trăiască. Şi-a închipuit că auzea forfota şi murmurul copiilor care-şi ocupau locurile în clasă înainte de orele lui despre Puşkin. Iată-l pe George. Şi Andrei. Minka. Iar, în spate, cu privirea ațintită spre fereastră şi spre cireşii în floare, visând fără îndoială la dragostea ei tainică, Serafima.

El a bătut din palme şi şi-a auzit propriul glas reverberând de foarte departe şi foarte demult, dintr-o lume dispărută:

— Dragi prieteni, iubiți romantici şi visători plini de dor! Deschideți cărțile. Trag speranța că vă veți aminti mereu ceea ce vom citi astăzi. Suntem gata să pornim într-o călătorie minunată.

48

Puțin după prânz. Razele soarelui se revarsă prin vârtejul firişoarelor de praf din apartamentul lui Frank, țesând un caleidoscop auriu pe peretele opus ferestrei. Chiar dacă încă nu ştie că prietenii ei sunt pe cale de a fi eliberați, Serafima simte că se vor întoarce acasă curând şi totul pare să-i meargă de minune. Frank se află acolo deja şi nu e nevoie să-şi spună nimic o vreme. El o salută elegant cu două degete, ca de obicei, şi ea îşi dă seama că e foarte binedispus.

Tânăra savurează mireasma de lămâie a apei lui de colonie, pielea catifelată, părul moale (ca de fată), ochii lui. Îl sărută pe obraz, el îi cuprinde apoi bărbia în mână şi începe s-o sărute. Serafima închide ochii şi scoate un geamăt.

El începe s-o dezbrace, şi de data asta ea îi descheie singură cămaşa, cu degete devenite dintr-odată uimitor de agile, capabile să bată recordul de viteză la desfăcut nasturi.

Şi când bărbatul o ajută să-şi tragă rochia peste cap, fata nu se mai teme să dea la iveală pielea de şarpe. Dimpotrivă, abia aşteaptă să-i arate că e tot a lui, cu totul, cu moliciuni şi asperităţi. Complet dezbrăcaţi, simte cum tânjeşte pielea de şarpe după atingerea lui. Dorului ei îi răspund degetele lui, care mângâie uşurel pielea arsă şi pergamentoasă.

— Asta înseamnă că eşti a mea şi că vei fi mereu a mea, murmură tânărul.

O frumoasă vrăjitoare
Mi-a întins un talisman.

După ce au făcut dragoste, el o ţine în braţe.

— Serafima Konstantinovna...

— Îmi foloseşti patronimicul? De ce?

— Trebuie să te întreb ceva.

Serafima simte cum i se încordează trupul în timp ce el îşi ia inima în dinţi.

— Vrei să fii soţia mea?

— Glumeşti?

— Nu. Nu prea sunt eu cine ştie ce măscărici, nu?

— Păi nu, încuviinţează ea. Eşti un tânăr serios.

Se opreşte, reflectează.

— Să ştii că nu trebuie să faci asta. Nu prea cred că mi s-ar da voie să ies din ţară, şi ţi-ar crea şi ţie atâtea probleme...

— Iubito, nu vreau decât să-mi petrec tot restul vieţii alături de tine. Uite, ţi-am adus ceva.

El deschide o cutiuţă roşie căptuşită cu satin. Înăuntru se află un inel de aur cu trei diamante în linie, cel din mijloc de dimensiuni mai mari.

— Mi-aş dori să-l porţi pentru restul vieţii cu mine. Te rog, te rog, spune da.

Serafima este atât de copleşită încât se teme să nu leşine. Cu numai câteva săptămâni în urmă, se afla la închisoare. Acum, ar urma să treacă din Moscova comunistă în New York City, America, de la şcolăriţă la soţie. Dintr-odată, tot ce-şi doreşte este să se mărite cu Frank. Dar sunt atâtea

lucruri care o sperie! Colegii ei de şcoală sunt închişi încă, iar ea simte ce primejdii implică relația lor.

— Te simți bine? întreabă Frank, îngrijorat. Ai trecut prin atâtea în ultima vreme! Nu trebuie să-mi dai răspunsul acum. Doar că…

— Ce anume? întreabă ea.

— Doar că n-aş suporta să fim din nou despărțiți, eu să nu ştiu unde eşti şi tu să nu ştii cât de mult te iubesc.

Fata îi întinde mâna încet.

— Da, zice ea. Mă mărit cu tine. Şi vreau să fiu pe vecie cu tine.

El îi pune pe deget inelul, care i se potriveşte de parcă l-ar fi purtat din totdeauna.

— Ce şanse erau? întreabă el. I se potrivea bunicii mele şi ți se potriveşte şi ție.

El îi ridică mâna cu inelul, i-o sărută şi o sărută apoi pe buze.

— Acum, pentru că vei fi doamna Belman, trebuie să ne facem planurile cu grijă.

A doua zi, la Porțile de Aur. Aer de vacanță. Polenul pluteşte ca o furtună de zăpadă. Miroase a liliac. A mai rămas doar o săptămână de şcoală.

— Sunt convins că nu mai trebuie să vă spun eu, le-a zis Satinov celor trei copii, în timp ce mergeau pe strada Granovski, însoțiți de gărzi de corp în față şi în spate. Să nu discutați nimic despre caz între voi.

La poartă şi-au regăsit prietenii şi s-au pupat de trei ori, simțindu-se aproape ca nişte adulți după coşmarul prin care trecuseră.

— Ce-i nou? l-a întrebat George pe Andrei, ca în vremurile bune. Numai că, după „Cazul copiilor”, totul era foarte diferit.

— A ieşit toată lumea din închisoare, a spus Andrei. Slavă Domnului!

— Cu excepția profesorului Benia Golden, a completat Minka Dorova, cuprinzând-o pe Serafima cu brațul. Dar sunt sigură că şi el va ieşi în curând.

Satinov s-a uitat cum intrau copiii pe porțile şcolii. Poate că situația se schimbase, o normalitate fragilă părea să se fi stabilit totuşi, îşi zise el întorcându-se în stradă şi apoi se opri.

Era acolo Daşka Dorova, singură, sărutându-l pe Senka al ei, iubitul său „Profesoraş”, înainte să intre în şcoală.

Ea s-a îmbujorat la față la vederea lui.

— Salutări, tovarăşe Satinov. Parcă am fi la începutul unui nou trimestru, a zis doctorița. Şi felicitări pentru avansare!

Ziua a părut dintr-odată amețitor de însorită. El tânjea să-i explice că avansarea nu prea era chiar ce părea să fie. Numai ea ar fi putut înțelege şi doar discutându-l cu ea ar fi fost un subiect vrednic de pomenit.

— Astăzi nu trebuie să vorbim despre vreme, a zis el în schimb, amintindu-şi cum arăta cu părul ei negru şi des, acum strâns decent într-un coc, desfăcut pe umerii goi de culoarea chihlimbarului.

— Tocmai a ieşit soarele pentru mine, a spus ea, cu unul dintre acele zâmbete puțin strâmbe şi strălucitoare care-i erau proprii.

— Mă întrebam…

— Ce anume? a zis ea, cu sufletul la gură.

— Mă întrebam ce mai face… dragul de academician Almaz? Ce-i mai face guta?

— E mai bătrân şi mai prăpădit ca oricând. Şi şchioapătă mult, mult mai rău!

— Oare să-i dau un telefon într-o zi? Am voie oare, ce zici?

Ea a ezitat o clipă, apoi a venit mai aproape, pentru ca el să-i simtă parfumul elegant.

— Cred că da, a spus ea. Da, aş merge până într-acolo încât să afirm că abia aşteaptă s-o faci.

49

Era timpul pentru o vacanță. Revenit la biroul său din Colțul cel Mic după Conferința de la Potsdam, Stalin se simțea sleit de puteri şi bolnav.

Era arbitrul planetei. Şi-ar fi imaginat aşa ceva pe vremea când Beso, tatăl lui, îi arăta cum să pingelească o cizmă în

atelierul lui din Gorî? Când îmbrăca stiharul cu guler alb la seminarul din Tiflis? Când traversa munții cu puşca pe umăr şi cu măgari încărcați de sacii cu bani din băncile jefuite? Când petrecuse toți anii aceia în surghiunul arctic, pescuind cu eschimoşii şi seducând țărăncuțe? Dar misiunea lui tot nu era îndeplinită. În continuare nimeni nu-l sprijinea: soțiile, prietenii, camarazii – cu toții nişte netrebnici, pămpălăi sau trădători. Îi aduceau numai necazuri. Roosevelt, pe care îl apreciase şi admirase, murise; Truman nu era decât un neguțător de mărunțişuri, nu om de stat. Churchill pierduse alegerile: ce fel de sistem era acela care-l dădea la o parte tocmai pe cel ce câştigase un război? N-avea niciun sens, mai ales când l-a văzut pe înlocuitorul lui Churchill: Attlee arăta ca un şef de gară de provincie. Mai mult decât atât, Attlee era socialist, iar Stalin îi dispreţuia pe socialişti, considerându-i nişte liberali prostănaci şi nişte papă-lapte, mai răi decât imperialiştii. Un pumnal înfipt în spinare, asta li se cuvenea lor.

Americanii dispuneau acum de arma lor cea nouă, bomba atomică, cu o putere de distrugere uimitoare, astfel încât tocmai când el, Stalin, triumfase, se vedea silit să-şi investească toată energia ca să ajungă Statele Unite din urmă. Furnicăturile insuportabile din ceafă, durerile brațelor şi slăbiciunea membrelor se accentuau, iar specialiştii îi spuseseră că avea nevoie de odihnă. Nu mai avusese concediu din 1937, aşa că a luat hotărârea să se ducă la vilele sale de la Marea Neagră. Trebuia să-i lase pe Molotov şi pe Satinov la comandă, iar ei urmau s-o dea în bară, fireşte. Aveau prea multă încredere în oameni. Nu erau capabili să vadă duşmanii. Erau ca nişte pisoiaşi orbi. Dar nu mai conta, trenul lui era deja pregătit. Mai avea două lucruri de făcut înainte să plece.

Poseda, în opinia lui, un talent special pentru scenariile de film. Ar fi putut deveni scriitor, dacă ar fi ales acel drum şi-şi amintea ce emoționat fusese atunci când i se publicaseră poeziile adolescentine. Acum, citea toate scenariile şi dădea aprobare pentru toate filmele de la studiourile Mosfilm. În tren, pe drumul către casă, hotărâse ce era de făcut cu

scenariul lui Eisenstein pentru *Ivan cel Groaznic*, *partea a doua*.

În mica sală de cinema din apropierea biroului său, cu cele cincisprezece scaune acoperite cu velur roşu de Burgundia, stăteau aşezați cei şapte conducători şi ministrul Cinematografiei, cretinul de Bolşakov. Urma să li se alăture scenaristul Romaşkin şi să vizioneze cu toții câteva cadre din filmul său *Katiuşa II*, care se turna chiar atunci. Stalin şi-a adus aminte că fiica lui Romaşkin, Serafima, era cumva încurcată cu Vasili şi implicată în „Cazul copiilor”, dar nu mai ținea minte pe unde ajunsese cazul ăsta. Acesta era motivul pentru care se întâlnea cu Abakumov mai târziu.

Filmul începuse, iar Stalin a urmărit cadrele şi şi-a dat aprobarea până la scena în care Sofia Zeitlin îl săruta pe actorul care juca rolul soțului.

— Opriți filmul! E vulgar! le-a spus. Sărutul durează prea mult. Aşa ceva nu e sovietic. Ia uitați cum o ține. Sărutul trebuie să dispară. Ce te-a apucat, Bolşakov, de-ai lăsat să treacă aşa o obscenitate?

— Vai, tovarăşe Stalin, am crezut că este în regulă, dar oricum nu i-aş fi dat drumul fără aprobarea dumneavoastră.

Lui Stalin îi făcea plăcere să-l vadă înjosindu-se.

— Ce spuneți, tovarăşi? Să-l iertăm sau să-l pedepsim?

Stalin s-a ridicat şi, pufăind din pipă, se plimba încoace şi-ncolo prin fața ecranului.

— A ierta? Sau a nu ierta?

Nu se auzeau decât pufăitul său şi scârțâitul cizmelor sale de piele. Nimeni nu scotea un cuvânt. Lui Bolşakov i se înroşise chipul şi chelia îi strălucea de sudoare.

— Să iertăm sau să nu iertăm? Hai, bine, Bolşakov, te iertăm. Însă data viitoare mai uşor cu pupatul!

Pe urmă, Stalin i-a dat indicații lui Romaşkin pentru un nou proiect: trebuia să rescrie *Ivan cel Groaznic*, *partea a doua*. Pe Eisenstein nu se mai putea conta în privința scenariului.

— Nu arăta doar că Ivan era crud, a zis Stalin. Arată de ce *trebuia* să fie crud. Înțelegi?

Romaşkin şi-a notat indicațiile, dar la încheierea şedinței a întrebat dacă putea să creeze un rol şi pentru soția lui, Sofia Zeitlin.

— Sigur că da, a spus Stalin. Una-i una, alta-i alta. De ce nu?

Sofia Zeitlin era o frumusețe, clar, o adevărată seducătoare, fără doar şi poate (o, da, mareşalul Şako se considera el un cavaler galant, dar avusese câte ceva de povestit odată ce i se administrase o bătaie zdravănă, binemeritată). Însă întreaga ei înfățişare, ochii aceia negri şi cutezători şi sprâncenele bogate erau evreieşti, numele Zeitlin era idiş şi el se întreba dacă femeia este suficient de rusoaică… Evreii mişunau peste tot. Ar fi vrut să confişte chiar războiul, susținând că ei, şi nu ruşii, suferiseră cel mai mult de pe urma naziştilor. Unii dintre ei îşi doreau propria lor țară sionistă în Crimeea, alții voiau o nouă Iudee în Palestina. Nu erau niciodată loiali nimănui. Dacă sprijineau realmente America? Până şi Svetlana lui cea dragă se măritase cu un evreu. Evreii ăştia se infiltrau în propria lui familie.

Lui Stalin i se învârtea capul din nou, aşa că a cerut să fie dus la Blijniaia Dacea, unde s-a întins pe canapeaua din biroul său. Abakumov, avansat acum la rangul de ministru al Securității Statului, se afla deja acolo, în poziție de drepți. În cursul următoarei jumătăți de oră, a dat raportul despre raziile din Berlin, naționaliştii ucraineni care urmau să fie executați, noi informații de spionaj cu privire la proiectul atomic american din partea agenților britanici, cazul unui conte suedez arestat la Budapesta.

Stalin a încercat să se concentreze, dar îl dureau încheieturile, suferea de asta încă de pe vremea exilurilor sale în Siberia. Abakumov era un polițist rudimentar, un mocofan, fără îndoială, dar, slavă Domnului, era priceput.

Acum ajunsese la scandalul aparatelor de zbor, pe care l-a numit „Cazul aviatorilor”. Mareşalul Şako fusese îngenuncheat, dădea vina pe toată lumea, inclusiv pe Satinov, pentru avioanele defecte, şi îl denunțase pe mareşalul Jukov pentru că şi-ar fi atribuit merite exagerate

în obținerea victoriei. („Foarte bine”, şi-a zis Stalin, „îi arătăm noi lui Jukov cine-i şeful aici.”) „Cazul copiilor” era rezolvat şi aceştia mărturisiseră înainte de a fi puşi în libertate că scriseseră materiale antisovietice.

Se stabilise că nu Serafima, fiica lui Romaşkin şi Zeitlin, se aflase de fapt în spatele complotului. Abakumov îl demascase pe duşmanul care-i instigase pe elevi să adopte romantismul antisovietic şi să se joace de-a conducătorii: criminalul, care şi recunoscuse, era nimeni altul decât scriitorul Benia Golden, care izbutise să se oploşească la Şcoala nr. 801 pe post de profesor.

— Credeam că l-am rezolvat înainte de război, a spus Stalin.

Abakumov era gata să dea explicații, dar Stalin i-a făcut semn că n-avea rost.

— Poate că, de această dată, după ce vom fi încheiat conturile cu el, va fi mai scurt cu un cap. Însă trebuie să aplicăm o pedeapsă şi copiilor, nu?

— Da, tovarăşe Stalin. Dar mai am de raportat un element suplimentar. În loc să aplicăm luptele greco-romane, am eliberat-o mai devreme pe Serafima, anticipând că ea ne va conduce la vreun eventual contact nepotrivit. Cunoşteam, printr-un informator de la şcoală, că se întâlnea cu cineva. Ni s-a spus că iubitul ei îi lăsa bilețele prin anumite cărți străine la „Casa cărților”.

— Ce cărți?

Stalin era curios. Îi plăceau cărțile.

Abakumov şi-a consultat notițele, în timp ce Stalin se foia nerăbdător.

— Romane de Hemingway, Edith Wharton, Galsworthy.

— Gusturi bune, a zis Stalin remarcând că Abakumov nu auzise în mod evident de niciunul dintre aceşti scriitori. „Țărănoi necioplit.”

— Da, şi am urmărit-o, fireşte, de la Teatrul Balşoi, iar ea ne-a condus la un cuibuşor de nebunii. Am constatat că se întâlneşte regulat cu un tânăr diplomat american. Am pus microfoane în apartament. El a cerut-o în căsătorie şi ea a fost de acord.

— Se fut în apartamentul acela?
— Da, tovarăşe Stalin.
— Ea n-are decât optsprezece ani. Ca tată…

Apoi şi-a amintit că fiica lui, Svetlana, avusese la şaisprezece ani o relaţie cu un scenarist de patruzeci, însurat pe deasupra. Evreu. O pălmuise atunci.

— E tânăr şi americanul, a continuat Abakumov, dar toată povestea asta pute. Începând din 1941, am permis unui număr de peste opt mii de femei sovietice, care au cunoscut militari din forţele aliate, să-şi urmeze partenerii în străinătate şi presupun prin urmare că-i vom da voie şi Serafimei să plece în America alături de logodnicul ei, dar, dacă ţinem cont că provine dintr-o familie de seamă…

Stalin s-a lăsat pe spate pe canapea, trăgând din ţigară şi închizând ochii o clipă. Ţara era devastată, înconjurată de duşmani, infiltrată de spioni, ameninţată de America. Disciplina era esenţială. Dar fata aceasta era îndrăgostită. Era tânără. Fusese închisă. De ce să nu se îndrăgostească tinerii? s-a întrebat el. Şi-a adus aminte de soţiile lui, de numeroasele lui iubite. „Dacă aş fi avut parte de mai multă iubire în viaţă”, şi-a zis abătut… „Dar, noi, bolşevicii, constituim un ordin militaro-religios asemenea cavalerilor templieri. Revoluţia s-a aflat mereu pe primul plan. N-am fost un soţ bun şi iată-mă acum singur.” A oftat. Singur mereu.

— Cred că ar trebui să mai acordăm o lună de zile pentru aceste poveşti de dragoste de război, a spus Stalin în cele din urmă. Apoi, se închid porţile.

Tocmai îşi amintise că Serafima era fiică de evreică.

*

Era ziua de naştere a lui Satinov şi, înainte să plece acasă de la birou, a observat că îi apăruse în tăviţa cu documente un plic pe care scria, bătut la maşină, „Tov. Satinov. Secret”. Când l-a deschis, n-a găsit înăuntru decât o pagină smulsă dintr-o carte cu povestiri de Cehov. Nu mai era nimic altceva în plic, aşa că a început să parcurgă textul.

Satinov citise foarte puţină literatură, cu toate că Stalin îl îndemna adesea să citească din Cehov ca să se perfecţioneze.

„Eu am îmbătrânit, dar continui să studiez fără încetare”, afirmase Stalin, dar Satinov era în permanență prea ocupat.

Acum, citea această pagină dintr-o povestire intitulată „Doamna cu cățelul”. Eroul şi eroina, amândoi căsătoriți, se întâlnesc în stațiunea Ialta şi între ei se înfiripă o relație. Satinov a citit că „se iubeau ca două ființe foarte apropiate, ca soț şi soție, ca doi prieteni buni şi afectuoşi. Lor li se părea că însăşi soarta i-a predestinat unul pentru altul”. Atunci când iubitul era în drum spre ea, el se gândea:

> „Niciun suflet de om nu are ştiință despre aceasta şi nimeni n-o să ştie probabil vreodată. El trăia două vieți: una oficială, pe care o vedeau şi o cunoşteau toți cei doritori să i-o cunoască, plină de adevăruri şi de minciuni convenționale, asemenea vieții cunoscuților şi prietenilor săi, dar trăia şi o alta, o trăia în taină. Printr-o ciudată potrivire de împrejurări, poate cu totul întâmplătoare, tot ce era pentru el mai însemnat, mai interesant şi mai necesar, în care el era sincer şi nu se mințea pe sine, tot ce constituia esența vieții sale era o taină pentru alții.”

Acest pasaj era subliniat. Satinov a apăsat butonul soneriei de pe birou. Ciubin, aghiotantul său, şi-a făcut numaidecât apariția, cu agendă, creion şi mărul lui Adam scos înainte.

— Trimite pe cineva la „Casa cărților” să cumpere povestirile lui Cehov.

— Acum, tovarăşe?

— În clipa asta, Ciubin. Ai grijă să includă o poveste care se cheamă „Doamna cu cățelul”.

Când a citit povestirea, i s-a părut că citea despre el şi despre Daşka. Într-adevăr, nu exista un alt cadou mai potrivit.

*

În ultima zi de şcoală, părinții implicați în „Cazul copiilor” au fost chemați la şcoală puțin mai devreme de încheierea programului.

Satinov s-a întâlnit cu Tamriko în fața cabinetului directoarei. Femeia era îngrijorată de ceea ce avea să urmeze.

— Dacă, i-a şoptit ea, va trebui cumva să meargă înapoi la închisoare? Dacă-i vor aresta din nou? N-aş putea suporta să-i pierd a doua oară.

Satinov a sărutat-o pe frunte.

— Mariko nu va fi afectată, a spus el. Nici în cazul lui George nu va fi aşa de rău pe cât te temi.

Câteva clipe mai târziu, şi-au făcut apariția Ghenrih şi Daşka Dorov, împreună cu ceilalți părinți. Tatăl Serafimei, scenaristul Konstantin Romaşkin, era prezent şi el. Satinov ştia că Sofia se afla la filmări. Tamriko stătea lângă Satinov, îşi strecurase mâna într-a lui, iar el o strângea, observând cu o urmă de tristețe – sau de ironie – că soții Dorov făcuseră exact acelaşi lucru. Irina Titorenka şi Inesa Kurbskaia veniseră singure.

Directoarea Medvedeva era tot suspendată din funcție şi îi revenise profesorului de matematică, bătrânul tovarăş Nudelman, sarcina să deschidă uşa şi să-i invite înăuntru.

— Vă rog să luați loc, iar eu voi preda ştafeta tovarăşului colonel Lihaciov, care se află aici ca să vă informeze, a spus Nudelman.

Colonelul Lihaciov, în ținută militară, i-a salutat pe tovarăşii Satinov şi Dorov, dar s-a mulțumit doar să dea din cap spre femei. Ce fermecător era acest călău! Satinov a încercat să-şi alunge din minte gândul că un asemenea degenerat deținuse controlul asupra micuței sale Mariko.

Lihaciov clipea ca şi când nu era deprins cu lumina puternică şi sănătoasă din această încăpere şcolară, plină de afişe multicolore şi de muşcate vesele. A desfăcut fermoarul servietei şi a scos un dosar bej cu inscripția Ministerul Securității Statului şi „Strict secret”. A extras din dosar o singură coală.

— Tovarăşi şi cetățeni, a început el grandilocvent. Următorii copii, cu toții elevi ai Şcolii nr. 801…

Le-a citit numele. George Satinov era primul. Mâna lui Tamriko se încleştase mai tare peste cea a lui Satinov, iar el şi-a imaginat că Daşka trebuia să-l strângă şi ea pe Ghenrih cu putere, fiindcă ambele mame se gândeau la copiii lor cei mai mici, temându-se de închisoare. A fost menționată Mariko. Apoi, a urmat Minka Dorova. Chipul mamei sale a încremenit în aşteptarea următorului nume... Da, Senka Dorov. Daşka a scos un geamăt uşor. Satinov şi-a închipuit că auzea inimile tuturor bătând la unison, dar pesemne era numai a lui, pentru că s-a pomenit dintr-odată suferind nu doar pentru o singură femeie şi copiii ei, ci pentru două.

— Toți cei de mai sus au semnat declarații prin care şi-au recunoscut participarea la o conspirație în vederea răsturnării regimului sovietic şi sunt prin urmare pasibili, potrivit Articolului 58, de o condamnare între zece şi douăzeci şi cinci de ani, iar, pentru cei care au depăşit vârsta de doisprezece ani, şi mă refer aici la toți inculpații pomeniți mai sus, cu excepția lui Mariko Satinova, şase ani, şi Senka Dorov, zece, pedeapsa capitală.

Moartea! Lui Tamriko i s-a tăiat respirația şi un frison i-a străbătut mâna cu care îl ținea strâns pe Satinov. Daşka şi-a dus mâna liberă la gură.

Lihaciov a ridicat ochii spre ei şi a continuat să citească. Preț de o clipă, Satinov s-a gândit că a făcut o prostie sfătuindu-l pe Ghenrih Dorov să-i îndemne pe copii să semneze declarațiile. Greşise îngrozitor? Oare Abakumov – cu Stalin în spatele lui – îi trăsese pe sfoară pe toți?

— Cu toate acestea, a continuat Lihaciov, trei dintre judecători au luat hotărârea să nu urmeze această procedură, ci să suspende orice sentință formală, în temeiul vârstei numiților inculpați, care vor executa următoarea pedeapsă.

În cabinet era aşa o linişte încât lui Satinov i s-a părut că percepea foşnetul măturătorilor de pe stradă.

— Sunt condamnați la o lună de exil şi vor fi însoțiți, dacă este cazul, de tutori sau de bone, în Alma Ata, Turkestan. Vizitele parentale sunt permise o dată pe săptămână.

Lui Tamriko îi curgeau lacrimi pe obraz: lacrimi de uşurare. Patru săptămâni de exil, în compania personalului, însemna o vacanță de vară cât se poate de bună chiar şi pentru Mariko, pe care putea s-o însoțească draga ei dădacă Leka.

Ieşind din cabinetul directoarei, Satinov i-a mulțumit în barbă tovarăşului Stalin pentru înțelepciune şi judecata sănătoasă. Satinov era conştient că aşa-zisul „Caz al aviatorilor" putea să-l prindă din urmă, dacă Stalin o dorea, însă aşa ceva părea puțin probabil. Copiii erau liberi, iar Tamriko şi Daşka se aflau în siguranță. Nimic altceva nu mai conta. Le-a privit cu admirație pe cele două femei care discutau la câțiva paşi depărtare, întrebându-se cum reuşise oare să le aibă pe amândouă în viața lui, şi era dus pe gânduri atunci când s-a trezit cu Ghenrih Dorov alături.

— E o mare uşurare că acest caz s-a încheiat cu bine, a zis „Puiul opărit", aruncând priviri iscoditoare în jur ca să se asigure că nu trăgea nimeni cu urechea. Dar mi-e teamă, tovarăşe Satinov, că trebuie să vă previn, în calitate de prieten, că există o sumedenie de nereguli în administrarea Ministerului Forțelor Aeriene şi a fabricii de avioane de la Satinovgrad. Voi avea nevoie de două săptămâni ca să-mi întocmesc raportul şi să-l prezint Comitetului Central. Când va fi vremea, va trebui să ne întâlnim şi să rezolvăm problemele. Dar vă promit că n-am să vă rețin prea mult.

50

Serafima, la fel ca toți ceilalți implicați în „Cazul copiilor", petrecuse o lună de exil în Asia Centrală. Locuise într-un apartament cu Minka şi Senka, cu Satinovii alături (în timp ce Andrei, mai strâmtorat financiar, a închiriat o cameră în celălalt capăt al oraşului), iar părinții îi împrumutaseră servitoarea, astfel că, exceptând căldura dogoritoare, această comunitate de tineri exilați izbutise în cele din urmă chiar să se bucure de sejur. Serafima şi Frank îşi scriseseră zilnic şi uneori reuşiseră chiar să aranjeze câte o convorbire telefonică la oficiul poştal; şi în felul acesta, ea putu să-i

audă vocea şi să facă împreună planuri pentru noua lor viață.

În ziua în care s-a întors la Moscova, părinții nu erau acasă.

— Mama ta e pe platoul de filmare, a zis şoferul în timp ce automobilul Rolls se îndrepta spre Studiourile Mosfilm din Vorobiovî Gorî.

După ce a trecut de legendara statuie musculoasă a Muncitorului şi Colhoznicei, a fost îndrumată către Studioul Unu.

Fiecare stradă din acel orăşel cinematografic părea să ducă la mama ei. „Acolo este”, striga un tehnician, conducând-o prin studioul uriaş, care arăta ca un hangar.

„Pe acolo”, spunea un paznic. „Tocmai termină o scenă pe câmpul de bătălie”, îi şoptea un actor în uniformă germană, cu sânge şiroindu-i pe obraz. „Vezi?”

Sofia Zeitlin, care filma pentru *Katiuşa II*, stătea lângă un tun gri, într-un decor cu tranşee de culoarea noroiului, luminat de reflectoare puternice, care, cu toată fluorescența lor, nu reuşeau să-i copleşească ochii negri şi buzele purpurii. Purta o tunică verde inutil de strâmtă şi o fustă kaki mai scurtă decât ar fi fost normal (sau cel puțin aşa i s-a părut Serafimei). Ținea în mâini un automat PPŞ şi-şi aşezase călcâiul pe unul dintre hitleriştii „morți” (dintre care o parte erau manechine, iar alții, tineri actori ruşi în uniforma Wehrmachtului) care zăceau în diverse poziții inerte adecvate.

În scenariu (conceput, ca şi primul *Katiuşa*, de soțul ei şi aprobat de Stalin personal), ea joacă rolul unei infirmiere a cărei unitate fusese nevoită să bată temporar în retragere. Însă ea rezistă pe poziții şi luptă, pare să ucidă aproape o întreagă armată nazistă, reuşind totodată să manevreze un lansator de rachete şi să distrugă un tanc tip Tiger. (În primul film, unde se întâmplase cam acelaşi lucru, trăsese un întreg depozit de rachete „Katiuşa”, de unde şi numele filmului.)

Mult iubitul ei soț, un soldat oarecare, dă telefon la Kremlin pentru a interveni în favoarea ei, împotriva

birocraților care se opun ca ea, o simplă infirmieră, să preia comanda. Iar acum femeia află vestea că tovarăşul Stalin o sprijină…

— Tăiați! a strigat regizorul prin portavoce. Bravo, minunat lucrat, Sofia. Am terminat-o şi pe asta. Vă mulțumesc tuturor! Gata pentru astăzi.

Un băiețandru a apăsat clapeta şi un tehnician transpirat a ajutat-o pe Sofia să păşească peste cadavrele de pe podea, în timp ce un altul i-a preluat arma.

— Fiica ta a venit să te vadă, a anunțat-o regizorul prin portavoce.

Toată lumea s-a uitat la Serafima, care s-a tras înapoi, iar mama ei a dus mâna streaşină la ochi, privind printre reflectoare.

— Eşti acolo, Serafimocika?

— Da, a răspuns ea.

— Vino în cabina mea, a strigat Sofia, a cărei voce a răsunat cu ecou în studioul cavernos. „Ea chiar n-are nevoie de nicio portavoce”, şi-a zis Serafima.

În cabina care mirosea a lalele, pudră şi farduri, un cârd de asistente păreau să lucreze pe diferite porțiuni ale mamei sale. Una îi îndepărta fardul de pe față cu un burete; a doua îi scotea cizmele; a treia aşeza buchetele în glastre, în vreme ce Sofia şedea relaxată pe scaun fumând o țigară cu un port-țigaret.

— Ei, iată-te, Serafima! Cum a fost în Turkestan? După cum vezi, mă suprasolicită ca de obicei şi nu e tocmai uşor pentru o actriță de vârsta mea. Mereu apar tot felul de ingenue, gata de orice pentru roluri, şi fiecare din ele are câte un „patron”, câte un şefuleț gata să tragă sfori pentru ea…

— Mamă, trebuie să-ți vorbesc între patru ochi.

— E ceva important?

— Da, mamă.

— Poți să ai încredere în ajutoarele mele, nu-i aşa, fetelor?

— Desigur! au ciripit asistentele.

— Nu, e ceva confidențial, a insistat Serafima. Şi urgent. Se poate?

— Bine atunci. Lăsați-ne puțin singure, fetelor.

După ce s-a golit încăperea, Serafima i-a povestit

Sofiei că a cunoscut un american, că se logodiseră şi că intenționau să se căsătorească.

Sofia avea un aer consternat.

— Dar nu trebuie să te măriți cu el, fără îndoială, a spus ea.

— Ne iubim, mamă, a zis Serafima, şi vom locui în America.

— Cum? Sofia părea rănită. Ne părăseşti pe mine şi pe tata? Nu poți face una ca asta.

Serafima a zâmbit.

— Tu m-ai îndemnat deseori să fac ce-mi spune inima, mamă, şi chiar asta fac în prezent.

— Şi te-ai logodit? Nu văd niciun inel. Are şi diamant?

— L-am încercat înainte să plec şi mi se potriveşte de minune. Dar e foarte mare şi i l-am dat înapoi. Îl voi purta în America.

— I l-ai dat înapoi? Eu n-am dat în viața mea vreo bijuterie înapoi. Vai, Serafimocika! De ce un american? Tătăl tău şi cu mine n-o să te mai vedem niciodată.

Sofia a suspinat şi a început să plângă. Dar Serafimei până şi lacrimile ei i se păreau supradimensionate şi extravagante.

Nitam-nisam, şi-a tamponat ochii şi îi curgea rimel pe obraji.

— Te felicit, draga mea. Dar... când ai de gând să pleci? Negreşit că-l vom cunoaşte şi noi mai întâi, nu-i aşa?

— În curând, mamă.

— Dar îți dai seama că e un moment teribil de nepotrivit pentru mine, iubito?

— Nu pot să amân plecarea, mami.

Sofia şi-a stins țigara şi a luat mâinile Serafimei într-ale ei.

— Te rog, amână-ți plecarea în străinătate. De dragul meu.

— Nu pot. Mă aşteaptă. Ar vrea să mă ia cu el în America pe loc. Iar eu vreau să fiu cu el, şi când am fost la închisoare...

— Dar acum eşti acasă. Poți să pleci oricând în străinătate cu el. Eu cunosc o actriță care s-a măritat cu un ziarist

englez şi s-au dus împreună la Londra acum câteva săptămâni. Ce contează dacă mai aştepţi doar câteva săptămâni?

Serafima s-a încruntat.

— Dar de ce?

— Pentru că mă pregătesc pentru cel mai important rol din viaţa mea. Tata a scris special pentru mine rolul ţarinei din *Ivan cel Groaznic, partea a doua*, şi relaţia ta cu un străin, un american, ar putea strica totul. Cum ar apărea aşa ceva în ochii… – nici măcar Sofia nu lua vreodată numele lui Stalin în deşert – …Comitetului Central?

Serafima şi-a blestemat mama – egoismul şi egocentrismul ei, mai precis –, dar o iubea şi voia s-o ştie fericită. În plus, tatăl era şi el implicat. Oare chiar intenţiona să-şi înceapă căsnicia cu nefericirea mamei sale? Putea să-şi clădească viitorul pe dezamăgirea celor dragi?

— Te rog, fă-o pentru mine, zicea Sofia. Viaţa mea nu e tocmai lapte şi miere. Ai impresia că totul merge perfect între mine şi tatăl tău? Fiecare zi e o Golgotă! Tu ai făcut atâta vâlvă cu activităţile „Clubului romaticilor” tăi, iar eu sunt mai mereu singură. Tot ce-ţi cer este să mai aştepţi câteva săptămâni înainte să anunţi public ce intenţionezi să faci.

— Cât timp îţi trebuie? a întrebat Serafima.

— Trei săptămâni şi se va hotărî distribuţia. Hai să zicem o lună?

Ce se putea schimba într-o lună? Dar Serafima a simţit cum o cuprindea o nelinişte chinuitoare. Era adevărat că acest „Caz al copiilor” o stânjenise pe mama ei. De fapt, i-ar fi putut chiar ruina cariera, şi nu se plânsese nici măcar o dată. Şi-a alungat presimţirile, s-a întors şi a îmbrăţişat-o.

— Doar o lună, mamă, i-a spus. Doar o lună, după care eu şi cu Frank plecăm în America.

51

Trecuseră şase săptămâni de la condamnarea copiilor şi, chiar dacă ei se întorseseră deja din Asia Centrală, Herkules Satinov era tot acolo, cu cariera şi chiar cu viaţa atârnând pe marginea prăpastiei. Ciudat era că, deşi subalternii săi şi o

parte a generalilor din Forțele Aeriene fuseseră arestați, deşi Ghenrih Dorov îl atenționase că existau probleme la ministerul lui, nu sesizase primejdia. Timp îndelungat tot crescuse întruna, dar acesta era stilul de conducere al lui Stalin – bazat pe toane şi presiune – şi tocmai faptul că-şi imaginase că ar fi în siguranță reprezenta pentru Stalin un motiv să-i aplice o lovitură.

Acum, Satinov stătea singur, neras – la mii de kilometri de Moscova, de Tamriko, de familia sa şi de Kremlin – în bucătăria rudimentară a unei căsuțe de țară aflate la marginea Samarkandului, fumând o țigară cu tutun brut din partea locului, sorbind dintr-un pahar de coniac armenesc şi gândindu-se la Daşka Dorova.

Un bărbat în uniformă cu petlițe albastre, cu ochi înguşti de uzbek, s-a uitat din pragul uşii la el şi s-a făcut din nou nevăzut; Satinov nu l-a băgat în seamă. Era luna septembrie şi arşița din această casă cu pereții roşii, clădită pe pământ roşiatic, era insuportabilă, iar el stătea la bustul gol. Nu se simțea bine: avea junghiuri în piept, dar nu ştia dacă era vorba de arsuri la stomac sau de angină.

Arsurile acestea, se gândea, reprezintă o boală chinuitoare pe care o duci cu încântare. Cum de-şi pierduse controlul? Fusese gata să renunțe la tot pentru o femeie care-i întorsese viața pe dos şi că i-o făcuse aproape un chin. Eliberarea copiilor aprinsese iar focul pasiunii dintre ei, în ciuda rațiunii lui şi a presimțirilor ei sumbre tot mai puternice, iar această scurtă şi ultimă rază luminase cu o strălucire aparte. Însă convorbirile telefonice grăbite şi unica lor întâlnire erau mai rele decât nimic, pentru că stârneau în el asemenea accese de sete de nestins încât n-avea idee cum să le astâmpere. Ultimul telefon al ei aproape că fusese o uşurare.

— S-a terminat odată pentru totdeauna, spusese ea. Fără întoarcere. Alături de tine, am trecut puntea către lumea pasiunii, dar îmi dau seama că nu sunt făcută pentru o astfel de viață şi acum traversez înapoi. Nu putem risca să pierdem ceea ce este cu adevărat de preț; nu ne putem clădi fericirea pe nefericirea celor pe care-i iubim. E uşor să porneşti astfel

de lucruri, dar ca să le pui capăt e o artă, nu-i aşa? Iar acum trebuie să te las, îngeraş. Trebuie să-ți spun adio.

Şi pe urmă, în aceeaşi zi, mai târziu, şi-a făcut apariția în tava lui cu hârtii un alt plic, pe care stătea scris la maşină „Tov. Satinov. Secret”. L-a deschis şi a dat de o pagină smulsă dintr-o ediție ieftină a lui *Oneghin* de Puşkin. Nu citise niciodată cartea.

— Ciubin!

— Da, tovarăşe.

— Dă fuga şi adu-mi un *Oneghin*.

Sărmanul Ciubin, năucit încă o dată de capriciile literare subite ale şefului său, făcuse ceea ce i se ordonase, şi Satinov a început să citească *Oneghin* până când a dat de pagina pe care i-o trimisese ea. Şi dintr-odată, iat-o. Aplecat deasupra biroului, a cercetat-o absorbit. A trecut vreme îndelungată de la duelul lui Oneghin. După mulți ani de peregrinări prin străinătate, Oneghin se întâlneşte din nou cu Tatiana. Acum ea este o doamnă măritată şi influentă din Sankt Petersburg – *o prințesă rece-n toate* –, iar Oneghin înțelege că e îndrăgostit nebuneşte de ea şi-i scrie ca să i-o mărturisească. Tatiana are inima zdrobită – şi aici se găsea pasajul subliniat cu creionul de Daşka:

Splendoarea asta mă apasă,
E-un searbăd trai sub vălul ei,
Seratele, mondena-mi casă,
Succesele… în ele ce-i?
….
Îmi sunteți drag (la ce-aş minți-o!)
Dar altuia sunt dată; deci
Îi voi păstra credință-n veci.

Aici se afla, în tăcerea din biroul său, cu portretul lui Stalin în mărime naturală şi cu armata de telefoane, aici se afla răspunsul Daşkăi. Se înfuriase pe copiii lui care trăiau într-o lume romantică, iar acum, pe ascuns, el însuşi, „Comisarul de fier” al lui Stalin, făcea acelaşi lucru. Cu toate că fiecare vers îl jupuia parcă de viu, a citit şi a recitit

pasajul, întrebându-se dacă mai putea face față fie şi câteva clipe acestui *montagne russe* emoțional, care-l purtase de la nefericire la euforie şi înapoi în numai câteva zile, un cerc al fericirii şi disperării care durase aproape fără încetare pe parcursul lunilor petrecute împreună.

În prezent, năduşind de cald în casa cu pereții roşii din Samarkand, retrăia în amintire cum se derulase relația lor. Şi-a spus că fusese norocos să facă dragoste cu o asemenea femeie. „Eşti aşa de fericit să iubeşti şi să fii iubit”, şi-a spus sieşi cu voce tare. Pe urmă, şi-a adus aminte cum odată, când o asigurase că nu e plinuță deloc, ea îi răspunsese scurt: „O spui pentru că eşti îndrăgostit de mine”. Fiind atât de îndrăgostit, îşi pierduse puterea şi pierduse respectul ei.

Ca pe un film din mintea lui, a revăzut iar (pentru a mia oară) scena veselă din separeul de la restaurantul Aragvi. Sexul umple doar câteva ore din întreaga noastră existență, şi-a dat el seama, şi totuşi acele minute prețioase valorează mai mult decât luni şi ani de zile din viețile noastre normale.

În timp ce arşița central-asiatică se ridica împrejurul său în valuri care îi distorsionau vederea, a clătinat din cap. Ce sumă de contradicții mai era şi ea: calmă şi cu sânge-rece în sfera ei, dar capabilă totodată de această complet nesăbuită frivolitate jucăuşă, care îi doborâse pe amândoi. Uneori, el se distra – şi se tortura singur – imaginându-şi ce oră era la Moscova. „Oare ce face ea acum”, se întreba el. „Îl culca pe Senka? Se dezbrăca la sfârşitul zilei?” Ce tare îl ura pe Ghenrih din pricina apropierii intime de secretele banale ale vieții ei cotidiene!

Îl ura pe Ghenrih deopotrivă pentru rolul jucat în exilul său prelungit de la Samarkand, cu toate că fusese doar curierul lui Stalin. Ghenrih ar fi făcut orice i-ar fi poruncit Stalin. Un val de furie setoasă de sânge l-a cuprins pe Satinov şi a visat să-l distrugă pe Ghenrih chiar el – dar asta ar răni-o pe Daşka şi familia ei. Nu, era mult mai bine ca el, Satinov, să îndure chinul de unul singur la Samarkand, în timp ce toți cei pe care-i iubea – Daşka, Tamriko şi copiii lui – se aflau în siguranță departe la Moscova. Poate că uşurarea cea mai mare o reprezenta faptul că Ghenrih Dorov n-avea

nicio bănuială legată de relația cu soția lui. Nimeni nu ştia şi, cu puțin noroc, nimeni nu va şti niciodată nimic. Iar, dacă „Organele” îl trimiteau pe lumea cealaltă cu un glonț în cap, secretul avea să piară odată cu el.

Şi astfel, aici, în casa din Samarkand, se trezea în fiecare zi cu gust de cenuşă în gură şi sare urcându-i pe gâtlej. Căci noapte de noapte, el, mareşalul Herkules Satinov, vărsa lacrimi în pat.

52

— Te rog să nu mă judeci prea aspru, Serafima, a spus generalul Abakumov, care stătea de vorbă cu mama ei în camera de zi a apartamentului lor.

S-a căznit să se ridice, cu scârțâit de cizme şi zăngănit de medalii, iar antebrațul i s-a ciocnit cu un clinchet de catarama centurii.

— Dar am preferat să vin eu însumi, în loc să trimit vreun subaltern.

— Ce se întâmplă? a întrebat Serafima.

Fruntea noduroasă şi sprâncenele întunecate ale lui Abakumov o înspăimântau şi a făcut un pas înapoi. Îi aducea aminte de perioada petrecută la Lubianka, perioadă care îi dădea şi acum coşmaruri.

S-a uitat la mama ei şi a înțeles că ceva nu era în regulă.

— Spune-mi, mamă.

Abakumov şi-a dres glasul.

— Cererea ta de a călători în străinătate cu logodnicul a fost respinsă, la fel ca şi cererea de căsătorie.

Serafima a rămas fără suflare, simțindu-se sfârşită dintr-odată, doar foarte vag conştientă de mâna mamei sale pe braț.

— Dar toată lumea primeşte aprobare. Atâtea fete au plecat peste hotare…

— Îmi pare rău, a zis Abakumov. Asta voiam să-ți spun. Nu e nimic personal şi n-are de-a face cu „Cazul copiilor”. Tocmai plecarea atâtor fete, care s-au măritat cu străini, a grăbit schimbarea regulilor.

— Ne puteți ajuta cumva, tovarăşe general? a întrebat Sofia, pironindu-l cu privirea ei arzătoare.

— Mă tem că nu. M-am interesat deja pentru dumneavoastră. Decizia vine de la Comitetul Central. Fată dragă, ascultă la mine: drumul vieții e plin de meandre şi unele semințe cad pe loc pietros. Asta-i treaba.

*

Satinov se plimbă prin centrul Samarkandului, pe lângă uzbeci, kazahi şi tadjici primitivi care merg, stau pe vine, mestecă *hat*, sorb ceai pe terasele de lemn ale *ceai-hanalelor* şi privesc cum se învârteşte lumea, departe de Moscova, în robele şi scufiile lor brodate. Se aşază şi îşi bea şi el ceaiul într-o *ceai-hana*. Apoi, traversează ruinele Registanului, vechea piață, şi merge printre zidurile îngroşate de noroi către mormântul lui Tamerlan, urmat de „însoțitorii” lui, agenți uzbeci în civili.

Tamerlan, cuceritorul cel şchiop şi nemilos care era un Stalin al timpului său, zace sub o cupolă azurie cu striații şi caneluri, ca turbanul unui uriaş. Satinov priveşte lespedea simplă de jad care acoperă mormântul împăratului şi înțelege că toate realizările lui, ba chiar şi măretele fapte ale lui Stalin însuşi, vor fi uitate şi ele într-o bună zi.

Pare puțin probabil... dar dacă statul lui Lenin, construit peste milioane de morminte, va fi răsturnat la un moment dat? se gândeşte el. Poate vor merge până într-acolo încât vor schimba denumirile de străzi şi oraşe care îmi poartă acum numele. Dacă de fapt contează cu adevărat numai copiii mei, iubita mea soție şi ea, pasiunea mea secretă? Dacă numai *dragostea* îmi va justifica de fapt existența?

Se înclină în fața catafalcului modest al lui Tamerlan. Satinov îşi doreşte moartea, o moarte subită, neaşteptată, şi nu se teme de ea. Privirea i se tulbură în timp ce mulțumeşte cerului pentru această savuroasă tristețe care îl desăvârşeşte.

*

Sus, pe un munte cu vedere la Marea Neagră, un bătrân în costum alb de in îşi fuma pipa, cu ochii mijiți în lumina

orbitoare a soarelui, irisurile galbene împestrițate cu negru ca modelul albinei, pomeții înalți şi uşor arşi de soare presărați de un arhipelag de pistrui şi ciupiți de vărsat.

— Iar aici, le-a spus oaspeților, bătrâna dumneavoastră gazdă a plivit grădina de legume. Munca cinstită e minunată pentru suflet.

Grădinarul, un roşcovan vârstnic care semăna cu Stalin, săpa, iar Stalin l-a salutat din cap şi i-a adresat câteva cuvinte în gruzină.

— Zice că roşiile nu-s rele deloc, a explicat Stalin. Nu vreți să luați la Moscova nişte smochine şi nişte roşii?

Frank Belman, copilăros şi zvelt în uniforma sa militară americană impecabilă, traducea prompt într-o rusă curgătoare. Atunci când râdea, cutele de pe fața lui Stalin te duceau cu gândul la rânjetul tigrului, dar lui Frank nu-i stătea gândul decât la Serafima. Când se întâlniseră după ce planurile de călătorie le fuseseră zădărnicite, el s-a temut că fata se va îmbolnăvi de deznădejde şi de durere.

— Ei bine, vă mulțumesc pentru vizita pe care mi-ați făcut-o aici, le-a spus Stalin celor doi americani. Un om bătrân mai are nevoie şi de puțină odihnă…

Vizita se terminase. Stalin a mers agale pe potecă cu pasul lui crăcănat, a urcat treptele spre verandă şi a intrat pe sub stâlpii albi în vila răcoroasă, unde mirosea a flori de portocal şi tutun. Frank a remarcat că fiecare colțişor al casei era ticsit cu cărți: a văzut romane de Edith Wharton, Hemingway şi Fadeev[11], biografia lui Nadir Şah şi a ducelui de Mariborough, teancuri de reviste literare şi un volum deschis, pe care Stalin făcuse adnotări cu creion albastru.

Stalin i-a condus prin casă şi au ieşit pe partea cealaltă, unde automobilul Buick al ambasadorului aştepta alături de limuzinele lui Stalin. Un general rotofei şi cam afumat, pesemne şeful pazei, a salutat şi i-a urmat pe scări în jos spre alee. Vila lui Stalin din Abhazia, de la malul mării, reprezenta totalitarismul întrupat în arhitectură, şi-a zis Frank. Clădirea era o fortăreață inexpugnabilă, situată în

---

[11] Alexandr Alexandrovici Fadeev, scriitor proletcultist sovietic. (n.t.)

vârful unei stânci abrupte, cu vedere la Marea Neagră, vizibilă exclusiv dinspre apă şi accesibilă doar printr-un tunel îngust săpat în roca solidă a muntelui. Frank se concentra din greu ca să traducă fiecare nuanță a cuvintelor ambasadorului, dar era cu mintea în altă parte. La Serafima.

— Vă mulțumesc că ne-ați primit, generalisime, a spus Harriman. Trebuie să vă mărturisesc că noi, americanii, de la Casa Albă şi până la oamenii simpli de pe stradă, continuăm să fim uluiți şi recunoscători pentru eroismul şi sacrificiile Armatei Roşii sub geniala dumneavoastră conducere.

— Vă rog să-i transmiteți preşedintelui Truman salutările mele, a răspuns Stalin. Şi sper că v-au plăcut mâncarea şi vinul georgian.

— *Didi madlobt!* a spus ambasadorul în gruzină.

Prieten cu tatăl lui Frank, Harriman era înalt şi voinic, cu umeri lați de jucător de polo şi sprâncene stufoase.

Stalin îl privea binevoitor pe Harriman. Conversația părea să decurgă îngrozitor de lent, în opinia lui Frank, care de-abia se abținea să nu intervină. Îl înspăimânta gândul că Harriman uitase de el sau, mai rău, hotărâse că nu era acum momentul potrivit pentru o solicitare.

— Generalisime, înainte de a vă lăsa în acest loc minunat şi odihnei binemeritate, aş putea să vă cer o favoare personală?

Frank era aşa de agitat încât abia a reuşit să traducă, deşi acestea erau cuvintele pe care dorise să le tălmăcească mai mult decât orice altceva din tot ce se rostise acolo.

— Cereți-mi orice. După toți aceşti ani, am devenit prieteni, a zis Stalin, care părea puțin emoționat. Ca aliați, am trăit împreună ceva experiențe.

— Mulțumesc. Interpretul meu, aici de față, căpitanul Belman, care a asigurat traducerea la câteva dintre întâlnirile noastre, s-a logodit cu o domnişoară rusoaică pe nume Serafima Romaşkina.

— Felicitări! a zis Stalin.

Ochii i-au fugit scurt la Frank şi înapoi. Niciun semn că ar fi ştiut cine era ea.

— Noi credem în iubirea dintre aliați.

— Este vorba de fiica actriței Sofia Zeitlin şi a scenaristului Konstantin Romaşkin.

— Ai gusturi bune, a zis Stalin.

O scurtă grimasă, apoi din nou impenetrabila mască orientală.

— Însă, pesemne din cauza unei omisiuni, a continuat Harriman, acestei fete i-a fost refuzată permisiunea de a părăsi Uniunea Sovietică.

Stalin s-a uitat pieziş la Frank, iar el s-a străduit să-şi ia un aer modest şi serios totodată.

Stalin a oftat.

— Țara noastră e plină de linguşitori, a spus el. Lenin o numea boala rusească. Ziarele dumneavoastră îmi spun dictator, dar, după cum vedeți, nu controlez eu totul. Biroul Politic are opiniile sale şi câteodată trebuie să am grijă să nu-i supăr pe refractarii de-acolo.

I-a făcut un semn cu mâna generalului gras aflat în apropiere.

— Tovarăşe Vlasik, notează numele.

Generalul scria deja într-o agendă micuță. Frank a simțit insondabila privire de gheață a lui Stalin:

— Nu-ți face griji, tinere, mă voi ocupa eu.

53

Ora şase după-amiază. Suna telefonul. Aşteptând în bucătărie, Satinov, cu o barbă cenuşie țepoasă şi pantaloni kaki pătați, fără cămaşă, desculț, a răspuns.

— Ce mai faci, dragule? a întrebat Tamara.

— Bine.

Odată ce şi-a înăbuşit dezamăgirea de moment că nu era o altă voce, care să spună „eu sunt”, el a fost mulțumit s-o audă.

— Ce se mai aude cu proiectul?

— Muncesc din greu aici, a mințit el.

— E aşa de mult de lucru cum te temeai?

— Mai mult chiar. Sunt ocupat din zori până... Abia am intrat pe uşă acum.

— Şi recolta de zahăr va îndeplini planul?

— Eu aşa sper, dacă reuşim să aplanăm problemele.
— Iubitule, ştii cumva când urmează să te întorci?
— Nu, dar sunt mereu cu gândul la voi. Ce mai fac copiii?
— Mariko e chiar aici. Vrei să vorbeşti cu ea?
— Da.
— Eşti bine, Herkules? Ai o voce cam deprimată.
— Sunt doar obosit.
— Ți-o dau pe Mariko.
— Bună, tăticuțule!
Un glas la fel de minunat pentru el precum cântecul privighetorii. A făcut eforturi să se abțină din plâns.
— Mariko, draga mea, ce-ți mai fac cățeii la şcoală?
— Astăzi au lecție de muzică.
— Pupă-i şi din partea mea.
Vocea îi tremura. Dragostea, l-a săgetat dintr-odată un gând, e suficientă numai dacă poate să existe în lumea în care trăieşti.
— Mariko, te sărut din toată inima, a zis Satinov.
— Pa, tăticuțule! Ți-o dau iar pe mami.
— Te iubesc, Herkules, a spus Tamriko. Iar el a simțit cum ea îi trimitea o rază de căldură care părea prea fierbinte ca să emane din trupul ei firav. L-a atins cu precizie, aşa cum intenționase, ca o săgeată care zboară spre țintă printr-o pădure deasă.
— Şi eu te iubesc, Tamriko.
— Pe mâine atunci, a spus ea şi a închis.
Pe Satinov l-a izbit gândul că s-ar putea să nu le mai vadă niciodată pe Tamriko şi pe Mariko. Şi că fusese atât de dominat de obsesia periculoasă pentru Daşka încât aproape nu-i mai păsase de adevărata lui viață. Doar acum, când Tamriko i-o dăduse pe Mariko la telefon, îşi amintise procesele-verbale de la interogatoriul mareşalului Şako. În calitate de membru al Biroului Politic, primise şi el un exemplar. Apăreau acolo următoarele:

ANCHETATOR: Cine se face răspunzător de sabotajul criminal al acestor avioane?
ARESTAT ŞAKO: Un singur om e vinovat, Satinov.

De câtă tortură fusese nevoie ca să-i smulgă o astfel de afirmaţie bravului său prieten? însă el, Satinov, citise cuvintele ca un orb şi îşi văzuse de viaţa lui tot aşa cum un somnambul circulă pe scările şi pe coridoarele familiare ale vieţii sale fără să le vadă.

În dimineaţa următoare, Ciubin intrase în birou.

— Tovarăşul Molotov vă întreabă cu respect dacă ar putea să discute ceva cu dumneavoastră şi cu tovarăşul Dorov în biroul său.

Satinov a parcurs culoarele lungi şi a intrat în anticamera unde i-a găsit pe Molotov şi pe Dorov aşteptându-l cu nişte mutre ciudate. Înainte să deschidă gura şi să spună ceva, colonelul Osipov, comandantul gărzii lui Molotov, se interpusese între el şi ei.

— Să trăiţi, tovarăşe Satinov.

— Te salut, colonele.

— Acesta e pentru dumneavoastră.

I-a înmânat un plic.

Strict Secret

Către: Tov. Satinov H.A.

De la: Tov. Stalin I.V., Molotov V.M., Jdanov A.A., Beria L.P.

Biroul Politic stabileşte că:

1. Tovarăşul Satinov a comis grave greşeli în producţia de avioane;

2. Organele de securitate vor cerceta actele de sabotaj şi distrugere din sectoarele tovarăşului Satinov;

3. Tovarăşul Ghenrih Dorov este însărcinat să ancheteze conduita tovarăşului Satinov;

4. Tovarăşul Satinov este suspendat din funcţia de secretar al Partidului Comunist şi de prim viceprim-ministru;

5. Tovarăşul Satinov va fi trimis numaidecât să se ocupe de recoltele de zahăr din Turkestan.

Semnat: Stalin, Molotov, Jdanov, Beria

S-a uitat după Molotov şi Dorov, dar aceştia dispăruseră.

— Când urmează să plec? îl întrebase Satinov pe Osipov.

— Ați citit-o? întrebase Osipov, privindu-l bănuitor.

— Desigur. Trebuie să plec acum?

— Nu. Mai întâi, v-au pregătit „Organele” o întâlnire. Urmați-mă.

Şi astfel a fost condus în sala de şedințe a tovarăşului Molotov. La masă, între doi agenți de securitate în civil, şedea un om distrus, atât de slab încât de-abia umplea costumul ponosit, cu gulerul cămăşii foarte larg în jurul gâtului încovoiat, cu chipul plin de răni şi de băşici, iar mustățile atât de bogate odinioară erau acum complet pricăjite. Osipov l-a pus pe Satinov să ia loc în fața acestui om şi el a înțeles că era vorba de o aşa-zisă „confruntare”, menită să-i smulgă lui o mărturisire.

— Îl recunoaşteți pe omul acesta, tovarăşe Satinov?

— Da.

— Cine este?

— Colonelul Loşa Babanava.

— Sunteți de acord, tovarăşe Satinov, că Babanava ştie *absolut totul* despre dumneavoastră?

— Nu, nu chiar totul, spusese Satinov.

Babanava nu ştia despre Daşka. Sau poate că da?

— Dar aşa este, ştie multe lucruri.

— Babanava a opus ceva rezistență. E un bărbat puternic. Dar acum trebuie să ne spui ce ştii, Loşa.

— Le-am spus tot. Tot. Îmi pare rău, şefule.

Loşa a ridicat ochii, iar Satinov i-a privit scrutător. Chiar trădase oare Loşa prietenia lor? Nu l-ar fi învinovățit dacă ar fi făcut-o, dar trebuia să aibă în vedere ce ştia fosta sa gardă de corp. Era posibil să-i cunoască Loşa unicul secret: Daşka?

— Vedeți? a întrebat colonelul Osipov. Evitați, aşadar, alte complicații, tovarăşe Satinov, şi confirmați-ne ceea ce a declarat deja Loşa. Loşa?

O pauză. Unul dintre agenți l-a bătut pe mână pe Loşa, arătându-i o foaie de hârtie bătută la maşină aflată în fața lui. Acesta a părut să se trezească din somn.

— V-am auzit spunând adesea că avioanele noastre erau coşciuguri zburătoare pentru piloți şi că era vina lui Stalin.

— Nu e adevărat. N-am spus aşa ceva. Nici măcar o dată.

Loşa a părut să ațipească şi a fost bătut pe mână din nou. De această dată, întâmpina dificultăți încercând să-şi găsească afirmațiile pe hârtie şi colonelul Osipov i-a şoptit la ureche. El a dat din cap.

— Ați fost recrutat ca spion de către americani şi sionişti.

— Niciodată, a ripostat Satinov. Am fost un leninist devotat încă de la vârsta de şaisprezece ani.

— Şi încă ceva, Loşa, a zis colonelul Osipov.

— Da, a spus Loşa, ați vândut…

Satinov şi-a ținut respirația.

— …pe front, atunci când erați la cartierul general al lui Rokossovski şi la Berlin, ați vândut în mod fraudulos produse medicale de la Ministerul Sănătății pentru profit personal.

Satinov încerca să pătrundă în sufletul lui Loşa, brusc conştient că ei mai aveau puțin şi îi demontau toată viața. Doar un pas până la Daşka. Prusia. Berlinul.

— Ştiu tot, a spus Loşa, cu lacrimi curgându-i pe față. Aveați impresia că nu-mi sunt cunoscute acțiunile dumneavoastră imorale. Dar le-am spus – zboing – absolut tot!

*

Pe urmă, Satinov fusese dus direct la gară şi urcat într-un compartiment rezervat, cu doi cekişti de pază. Acum, două săptămâni mai târziu, încă nu căzuse în prăpastie, dar se clătina pe marginea unui abis în care avea să-i atragă inevitabil după el pe Tamriko şi pe copii şi probabil pe Daşka şi ai ei de asemenea. Copiii lui Troțki fuseseră cu toții lichidați, iar frumoasa fiică a lui Tuhacevski trimisă dincolo de cercul polar. Deocamdată, el se afla într-un limb, nici viu,

nici mort, nici în rai, nici în iad. Şi continua să fie fermecat de Daşka până la uitare de sine.

Conştientizarea propriei căderi, a rolului jucat de Ghenrih şi a trădărilor lui Loşa era permanent întreruptă de amintirea din nou derulată a ultimei sale întâlniri cu Daşka din separeul de la Aragvi, o amintire atât de vie încât îi simțea, îi mirosea şi îi gusta plăcerea într-o furtună de imagini şi de senzații. Chiar şi acum revedea sclipirea dinților ei albi atunci când terminaseră deodată, gâfâind şi râzând, săruturile lor cu gust de vin alb, gura ei splendidă şi strâmbată într-un surâs, atlazul coapselor ei goale de culoarea chihlimbarului şi felul în care stătea ea pe el, deasupra lui, cu zadarnica speranță că vreun chelner care ar fi dat buzna în alcov n-ar fi ghicit în ruptul capului că el era adânc intrat în ea, modest acoperit de rochia ei albă plisată.

— Ştii bine că nu putem continua aşa, spusese ea după aceea, aparent la fel de uimită de comportamentul lor pe cât era şi el, cu pupilele dilatate de exaltare. Dar nu mă privi aşa de solemn. Mai sărută-mă o dată.

Acum, când aceste amintiri se făceau bucățele şi îşi luau zborul, şi-a dat seama că dacă nu se smulgea din acest marasm, era pe cale să se aleagă cu un glonț în ceafă, mai devreme, nu mai târziu.

54

— Iar aici ai ceva de la mine, ca să-ți urez o căsnicie lungă şi fericită, a spus Senka, întinzându-i o carte intitulată *Filosofia occidentală după 1900*.

— Senka, dragule, a exclamat Serafima. O voi prețui de-a pururi.

Ea stătea pe peronul gării Bielorusia într-o rochie înflorată de vară, cu o valijoară de piele crem, în vreme ce trenul pufăia jeturi uşoare şi albe de abur. Peste tot de-a lungul peronului murdar de funingine, oamenii îşi luau rămas-bun într-o miriadă de permutări. Oricine ar fi văzut-o pe Serafima şi pe cei care o însoțeau ar fi presupus că era vorba de membri ai familiei şi de colegi veniți s-o petreacă la plecarea în vacanță, însă ea se temea că nu-i va mai vedea vreodată

nici pe ei şi nici Rusia. Şi, oricât era de îndrăgostită de Frank (care o aştepta la noul său post din Paris) şi abia aşteptând să înceapă o nouă viață în Occident, îşi dădea seama că vechiul clişeu se adevereşte: sufletul ei era rusesc, iar asta însemna că o cuprindea deja dorul de Moscova, de cristalele diamantine de gheață de la geamuri, de versurile incrustate pe soclul poetului din Piața Puşkin, de mestecenii argintii din păduri, de iureşul ascuns al apei sub zăpadă la sosirea dezghețului, de ocrul şi de bleu-verzuiul vechilor palate – şi toate acestea încă înainte să-şi fi privit prietenii în ochi. Copiii din familiile Dorov şi Satinov veniseră cu toții s-o conducă. Îi legau nu doar anii de şcoală, ci şi „Cazul copiilor”, şi deocamdată abia începuse să-şi ia rămas-bun de la Senka. Era aşa de emoționată încât cu greu îşi găsea cuvintele.

— Iartă-mă, dar îți cam curge rimelul, a zis Senka, podidit de lacrimi şi el, iar ea l-a îmbrățişat, micuț cum era în costumul lui de profesoraş, şi l-a strâns tare.

— Ştiu, „Profesoraşul” meu drag, a spus ea. Arăt groaznic?

— Mă tem că arăți înfiorător, dar mie nu-mi pasă. Îmi va fi mereu dor de tine şi o să mă gândesc la tine cât voi trăi, fiindcă tu ai fost dintotdeauna adulta mea favorită, Serafimocika. Şi voi veni să te văd, a spus el. Te rog să-mi faci o rezervare, ca de obicei, pentru apartamentul prezidențial-imperial de la Hotelul Waldorf-Astoria!

— Promiți că vii? l-a întrebat ea.

— Ei, haide, Senka, ai supărat-o, a zis Minka, dându-şi frățiorul la o parte. Serafimocika, să ai baftă, draga mea prietenă. Să ne scrii curând şi va trebui să venim cu toții să te vizităm.

A cuprins-o pe Serafima cu brațele şi a ținut-o strâns.

— Şi când te gândeşti că totul a început în ziua aceea la Balşoi şi că ai reuşit să ții secretul atâta vreme.

— Băieții mari spuneau mereu că eşti o enigmă, a râs Senka. Şi câtă dreptate aveau! Cred că e cea mai grozavă poveste de dragoste de care am auzit vreodată, mai grozavă decât poveştile trubadurilor medievali.

— Opreşte-te, Senka, altfel mă faci iar să plâng, a spus Serafima.

Tatăl ei a coborât din vagon, după ce îi aranjase cufărul.

— Doamne, dar greu mai era, a spus Romaşkin, ştergându-se pe frunte.

— Conține toate cărțile ei, a zis Sofia Zeitlin. Purta un taior violet, cu guler alb de vizon, şi o pălărie cu boruri largi acoperită cu voal alb de dantelă.

— Succes, draga mea.

— Deja mi-e dor de tine, a spus tatăl ei. Să ne trimiți o telegramă imediat ce ajungi la Paris. Şi întoarce-te să ne vezi cât de curând sau te vom vizita noi excesiv de des!

S-a şters la ochi, iar Sofia l-a îmbrățişat aşa cum n-o mai făcuse de ani de zile.

— Trebuie să te cam sui. Peste cinci minute pleacă, a adăugat el.

George i-a dat mâna Serafimei şi a ajutat-o să se urce în vagonul unde îi fusese rezervat locul cel mai bun. Un hamal în uniformă a întrebat-o dacă mai are bagaje de pus deasupra scaunului.

Senka a sărit în vagon şi a luat-o de mână pe Serafima.

— Cât voi trăi, a zis el, îmi voi dori să fi fost eu în locul acelui american. Chiar sunt prea mic pentru tine?

— Vai, Senka, a spus Serafima, râzând printre lacrimi, hai, coboară fuguța!

Trenul a scos un geamăt, uşile s-au trântit, iar vagoanele au scârțâit şi s-au pus în mişcare de parcă s-ar fi trezit din somn. Senka şi George au sărit jos din tren. Un fluier a dat semnalul. Serafima a auzit cum o striga cineva, s-a uitat printre Dorovi şi Satinovi şi l-a văzut pe Andrei Kurbski alergând pe peron. S-a aplecat pe geam în afară să-şi ia rămas-bun chiar în vreme ce trenul s-a urnit din loc.

O trombă de fum a şuierat de parcă trenul tuşea. Şi apoi n-a mai fost timp pentru niciun bun rămas, fiindcă trenul s-a îndepărtat, lăsându-i în urmă pe George, pe Dorovi şi pe Andrei Kurbski, care făceau cu mâna şi i-au trimis sărutări până ce tânăra i-a pierdut din vedere.

*

Dragă tovarăşe Stalin, venerabil părinte,

Am comis erori cumplite în activitatea mea de supervizare a industriei aeronautice. Îmi pare nespus de rău că greşelile şi aroganța mea au condus la pierderea avioanelor şi a vieților bravilor noştri piloți. Îmi cer iertare. Ca bolşevic, mă pun cu smerenie la picioarele partidului şi ale Marelui Conducător, a cărui încredere am dezamăgit-o şi de a cărui înțelepciune am atâta nevoie spre a reuşi în calitate de soldat disciplinat al partidului. În genunchi înaintea dumneavoastră, mult stimate Iosif Visarionovici, îmi recunosc păcatele. Vă rog să mă pedepsiți aşa cum veți considera de cuviință. Sunt gata să duc la îndeplinire orice sarcină, oricât de importantă sau de neînsemnată, şi să vă sprijin nemijlocit să conduceți țara şi mişcarea comunistă spre noi izbânzi, cu geniul dumneavoastră orbitor şi autoritatea vizionară.

Vă privesc ca pe un părinte mult iubit de la care am numai de învățat. Lipsit de această îndrumare paternă, sunt şi eu, asemenea tuturor colaboratorilor dumneavoastră, pierdut şi în mare nevoie de călăuzire.

Herkules Satinov

Trecuse demult de miezul nopții la Samarkand, iar gândacii din coliba cu pereți roşii a lui Satinov mărşăluiau cu tot atât aplomb pe podea precum tancurile la defilările din Piața Roşie.

Satinov şi-a lăsat stiloul pe masă şi a chemat paznicii. Scrisoarea urma să fie expediată fără întârziere lui Stalin, oriunde s-ar fi aflat.

Trăgea doar speranță că nu era prea târziu.

55

În timp ce trenul străbătea pajiştile de smarald şi fostele câmpuri de bătălie devastate din Bielorusia, Serafima stătea în compartimentul ei luxos şi privea mestecenii argintii ce se

înălţau zvelţi ca la paradă, satele ruinate, tancurile înnegrite şi scheletele de camioane înşirate unele după altele. Uneori, femei înfometate, cu priviri sălbatice, alergau pe lângă tren, cerşind cu degete gălbejite o fărâmă de hrană.

Serafima s-a lăsat pe spate în fotoliu, imaginându-şi-l pe Frank cum o aşteaptă pe peronul Gării de Est din Paris, cu acel salut şmecheresc cu două degete care o dădea gata întotdeauna. O va aştepta oare cu flori? Ce îşi spun două persoane care sunt gata să înceapă o nouă viaţă împreună? Nimic din toate acestea nu conta, fiindcă se iubeau.

Ea nu putea să-şi închipuie cum va fi la New York. Ştia că, după câteva luni petrecute la Conferinţa Miniştrilor de Externe de la Paris, Frank avea s-o ducă la casa lui din Manhattan. A închis ochii şi a încercat să rememoreze imagini din filmele americane, dar s-a oprit. Singurul lucru care conta era să-l revadă pe iubitul ei Frank, să-l sărute, să-l îmbrăţişeze, să fie soţia lui. S-a gândit la clipa în care se întâlniseră la Balşoi, la prima oară când făcuseră dragoste şi cum îi mângâiase pielea de şarpe de pe trup şi o făcuse să se simtă ca şi când era cel mai minunat talisman al iubirii pe care l-a cunoscut lumea vreodată. Şi-a amintit împuşcăturile de pe pod, despre care avusese impresia că marcaseră sfârşitul poveştii ei de iubire; cum o arestase Abakumov; celula de la Lubianka; cum insistase mama ei să-şi amâne plecarea, astfel încât să primească rolul acela, şi frământările ei după ce fusese de acord; groaznicul moment când i se refuzase viza; felul miraculos în care îl privise Stalin pe Frank şi făcuse să fie posibil totul.

— Încă cincisprezece minute până la Minsk, a spus stewardul. Aţi dori ceai? Limonadă? Suc? Vin? Şampanie?

— Da. Ceai, vă rog.

Trenul îşi reducea deja viteza la intrarea în Minsk când el a adus ceaiul într-un ceainic de porţelan şi i l-a servit cu un şervet pe braţ. I-a întins ceaşca pe o farfurioară, ca şi când s-ar fi aflat, şi-a zis Serafima, în salonul de primire al unui duce englez.

A aruncat o privire pe geam. Se vedeau cartierele mărginaşe avariate ale Minskului în timp ce ea îşi bea ceaiul

şi observa o casă care, deşi nu mai avea niciun zid, continua să păstreze toate paturile şi mesele, jucăriile şi cărțile familiei sale dispărute. Pe unde o fi acum acea familie? Acesta a fost ultimul ei gând, înainte ca lumea să înceapă a se învârti în cercuri tot mai iuți şi mai amețitoare, răpindu-i toată vlaga. A auzit foarte vag cum se făcea țăndări ceaşca în timp ce capul îi cădea înainte şi uitarea se lăsa domol peste ea ca o glugă neagră de velur.

*

Satinov dormea atunci când a început să sune telefonul. Trecuse demult de miezul nopții, dar a ridicat receptorul.

— Tovarăşul Satinov?

— Da?

— Tovarăşul Stalin doreşte să vă vorbească.

Vibrațiile pe linie zbârnâiau şi şerpuiau de-a lungul cablurilor care traversau stepe şi deşerturi.

— *Bicio!* Băiete! Eşti ocupat tare?

Era *el.*

— Tovarăşe Stalin, salutări bolşevice.

— Dacă nu te întrerup din munca de recoltare a zahărului, ai timp să stăm de vorbă?

— Da, tovarăşe Stalin.

— Herkules, ai fost reales secretar al Partidului şi prim viceprim-ministru.

Un suflu de uşurare.

— Vă mulțumesc, tovarăşe Stalin.

— Partidul este întotdeauna corect, Herkules. Tovarăşul Stalin nu e părtinitor niciodată. Vino şi fă-i o vizită unui bătrân care se pricepe să cultive cele mai bune roşii din Georgia şi o să cântăm împreună „Suliko” noaptea pe verandă. Îți mai aminteşti?

— Da, sigur că da.

— Fără resentimente, da?

— Absolut.

— Prea mulți informatori în țara asta. Prea mulți lingăi! Dar totul se cere verificat.

— Vigilența este îndatorirea noastră de căpetenie.

Satinov a înțeles că Loşa, deşi fusese torturat, nu-l trădase. Însă ştia despre relația cu Daşka, de aceea pomenise Prusia şi Berlinul: ca să-i transmită lui Satinov că ştia şi că mai degrabă şi-ar da viața decât să-l trădeze. Satinov a simțit dintr-odată un nod în gât. Nu avusese niciodată un prieten mai bun decât Loşa. Dar ştia că Loşa n-are să scape cu viață.

— Să trecem la lucruri serioase, a spus Stalin. Molotov a dat dovadă de nesupunere şi aroganță. Du-te la Moscova. Trage-i un perdaf zdravăn. Şi încă ceva. Poți să preiei Sănătatea?

— Dacă doriți, tovarăşe Stalin.

— Ne trebuie un ministru nou. Cu doctorița aia n-a mers treaba – e la control acum. Şi soțul ăla al ei, ce cârpaci! Am trimis un avion după tine.

Telefonul a amuțit şi Satinov a rămas jumătate aşezat, jumătate ghemuit pe marginea patului, privind în gol pe întuneric, asimilând veştile. „Doctorița aia... la control.” Magia iscată de bunăvoința lui Stalin se risipea în fața temerilor pentru Daşka. Ce făcuse el?

Scrâşnet de frâne şi uşi trântite; străduța s-a luminat şi nişte bărbați în uniformă au aprins şi luminile din casă. Colonelul Osipov, care îi adusese la cunoştință mazilirea în urmă cu câteva săptămâni, a intrat în cameră.

— Haideți, tovarăşe Satinov, a spus, scuturându-l aşa cum faci când vrei să trezeşti un copil. Zorii vin mai devreme pentru cei norocoşi.

*

Prima zi a trimestrului de toamnă la Şcoala nr. 801.

Mulți copii terminaseră şi directoarea Kapitolina Medvedeva era mândră că majoritatea intraseră la Universitatea din Moscova, iar câțiva dintre ei fuseseră admişi la prestigiosul Institut de Limbi Străine. Cum stătea la Porțile de Aur în acea dimineață de septembrie, aşteptând sosirea părinților şi copiilor, a observat cu coada ochiului că Innokenti Rimm se aşezase, aşa cum îi propusese ea, în spate, pentru ca accesul copiilor în şcoală să se facă mai repede şi să se evite o coadă lungă.

— Totul e pregătit după cum ați cerut, tovarăşă directoare, a zis Rimm.

— Foarte bine, tovarăşe Rimm.

Acum putea să fie mulțumită că-şi recăpătase slujba pe care o iubea, ştiind că un singur detaliu o salvase de la soarta cumplită care se abătuse asupra colegului său Golden.

După ce ascultase acuzațiile grave care i se aduceau la tribunalul Sectorului Educație al Comitetului Central, ea întrebase:

— Onorați inspectori, tovarăşi, îmi dați voie, vă rog, să iau cuvântul? Este vorba de un mesaj din partea celor mai înalte autorități, pe care cred că-l veți socoti relevant în cazul de față.

Şi le înmânase bucățica de hârtie pe care stătea scris neciteț cu creion roşu:

> *Către profesoara Medvedeva. Svetlana cunoaşte istorie, nu glumă. Partidul prețuieşte profesorii buni. I. St.*

Da, Svetlanei Stalina îi plăcuse istoria şi, într-o dimineață înzăpezită din 1938, fetița cu pistrui şi cu părul roşcat venise la şcoală cu un bilețel pe care i-l predase profesoarei sale favorite.

Kapitolina nu pomenise nimic despre bilețel şi nu-l arătase nimănui. Iar această bucățică sacră de hârtie o salvase.

Soseau limuzinele. Şi iată-l pe tovarăşul Satinov cu fiica sa Mariko. Arăta mai bronzat şi mai zvelt ca înainte, iar liniile feței îi erau mai pronunțate.

— Bună dimineața, tovarăşe Satinov, a spus Kapitolina Medvedeva. Bine ați venit pentru un nou trimestru la Şcoala nr. 801.

PARTEA A CINCEA
Serafima

Şi-n ea reînvie,
Cu vis şi inima-n tumult,
Fecioara simplă de demult.

Aleksandr Puşkin, *Evgheni Oneghin*

Decembrie 1953

Apropie-te, altfel nu vezi. Dar nu veni prea aproape, fiindcă atunci te vor vedea.

Gara Iaroslavski slab luminată: o sală îngheţată, cu lumini care pâlpâie în bezna unei ierni moscovite străbătute în viteză de siluete cu glugă şi de jumătăţi de chipuri mascate cu pălării, fulare şi paltoane ale celor care aşteaptă. Unii dintre ei au aşteptat de foarte multă vreme momentul acesta.

Soseşte trenul: două minuscule puncte luminoase care cresc în timp ce şarpele se răsuceşte şi se încolăceşte intrând în gară.

Valul mulţimii se duce înainte. Unii se postează pe marginea peronului, asumându-şi rolul de a întâmpina oficial. Alţii – care ştiu la ce să se aştepte sau care se aşteaptă să fie dezamăgiţi, ori aceia care nu vor să fie recunoscuţi – se ţin deoparte. Nimeni nu cutează să ridice vocea deasupra unui şuşotit, astfel încât gara, cu acoperişul ei înalt şi baroc, pare o catedrală plină de fantome. Doar aburii geroşi ai răsuflărilor şi fumul de ţigară gri-albăstrui atestă că se vorbeşte totuşi. Îi uneşte pe toţi o emoţie comprimată; sunt veseli şi totuşi se tem, astfel încât percepi bătăile de inimă înăbuşite şi respiraţia accelerată pe sub şaluri şi haine de blană.

Celor care s-au ţinut deoparte le este greu acum să mai distingă ceva printre fuioarele de fum. Trebuie să se căznească să-şi facă loc mai în faţă, ca să nu-şi piardă

prietenii şi familia care se întorc din lagărele de tristă faimă de la Peciora şi Norilsk, din acel îndepărtat cerc polar al lui Hades.

Iată-i! Oamenii coboară din tren, purtându-şi genţile, boccelele şi geamantanele ponosite de piele. Traşi la faţă şi gălbejiţi, dar la fel de nerăbdători şi de speriaţi ca aceia veniţi să-i întâmpine. Unii se îmbrăţişează; alţii varsă lacrimi; alţii îi caută pe cei dragi care n-au supravieţuit lungii aşteptări şi nu sunt prezenţi.

Uite, acolo! Un chip familiar. Ea să fie? Nu, ar fi putut fi, însă... Ori acolo?

Două femei se dau jos din tren, sprijinindu-se reciproc: una e mai în vârstă, cealaltă mai tânără. Au îmbătrânit amândouă, dar s-au conservat aşa cum se conservă şi pergamentul în lumea infernală a gulagului. Ea este? Da, fără nicio îndoială, sunt ochii ei întunecaţi şi gura arcuită, chiar dacă buzele par mult mai subţiri. Poartă un trenci de gabardină foarte peticit şi o căciulă din blană de iepure complet roasă şi îşi ajută prietena, mult mai înaltă şi încă şi mai neîngrijită, cu valijoara ei crem prinsă cu sforicele subţiri. Iar când se întorc să cerceteze peronul şi să vadă cine le-ar putea întâmpina... da, ele sunt. Daşka Dorova şi Serafima Romaşkina revenite la viaţă într-o lume unde s-au schimbat atât de multe lucruri; unde Stalin e mort şi Beria a fost executat; unde se închid o parte din lagăre şi mulţi deţinuţi sunt eliberaţi.

Cu paşi lenţi, pornesc pe peron, iar feţele lor se luminează sub felinare şi apoi se întunecă iar, dispărând uneori în abur şi ivindu-se din nou, cu şomoioage de ceaţă care se încolăcesc în jurul lor ca nişte pelerine, se nasc şi renasc iar şi iar. Acum păşesc mai grăbit, cu feţele ridicate, cu buzele puţin întredeschise, Daşka şi Serafima, ţinându-se de mână pentru a se îmbărbăta.

El vine mai aproape să vadă cine le întâmpină; le priveşte cum se apropie de semicercul familiilor care aşteaptă, cu oameni înghesuiţi unii în alţii, le observă cum încetinesc cu speranţă şi teamă. Obrazul ei este dureros de scofâlcit şi ridat, flacăra aproape i s-a stins, ea, care era aşa de

atrăgătoare şi elegantă odinioară. Părul i-a albit pesemne, se gândeşte el şi simte un junghi dureros amintindu-şi ce bogat, ce des şi ce negru era.

Ea o strânge în braţe pe Serafima – ce apropiate par să fie –, apoi Serafima o apucă într-o direcţie şi Daşka, în alta.

El o urmăreşte pe Daşka. A lăsat să-i cadă valiza şi a desfăcut braţele, chipul îi întinereşte cu ani şi ani, zâmbeşte, e ca şi când zorii s-au ivit mai devreme, iar razele rozalii ale soarelui răsărind luminează şi încălzesc bezna sumbră din această gară îngheţată. Fără să se gândească, muşchii picioarelor lui se încordează gata de sprint să ajungă primul, ca ea să ştie că este încă iubită şi că a fost mereu în tot acest timp. Va fi ştiut ea acest lucru? S-o fi gândit la el? Dintr-odată, tot ce-şi doreşte este să-i sărute faţa, ochii, buzele, să-i spună atâtea lucruri, să stea liniştiţi de vorbă ca şi când n-ar mai fi nimeni de faţă, să asculte poveştile ei despre lagăr, să afle dacă academicianul Almaz mai trăieşte, să-i spună că a iubit-o mereu.

Niciun pas în plus, îşi zice el. Trage-ţi pe ochi pălăria. Retrage-te în umbră. Fiindcă acum poate să vadă cine i-a ieşit ei în întâmpinare: în lumină, a apărut Ghenrih Dorov, numai că este un nou şi abia recognoscibil Ghenrih Dorov. Pare că s-a mai împlinit la faţă, e rumen în obraji, chiar şi părul lui alb pare mai des. A divorţat de Daşka în 1945, când ea a fost arestată. În ierarhia lumii lor strict controlate, era singurul lucru posibil. Alternativa ar fi fost pesemne moartea.

Ghenrih, căruia i se interzisese să calce în Moscova, venise s-o aştepte. Putea fi arestat doar pentru că se afla acolo şi, totuşi, pentru prima oară în viaţă, încălcase o regulă de partid ca s-o facă să se simtă iubită după ce trecuse prin toate acestea. Lui îi dau lacrimile privind. E recunoscător că ea este aşteptată şi preţuită aşa cum merită. Acesta e motivul pentru care se află aici, nu? Însă de fapt e dezamăgit şi plin de amărăciune; se simte într-un fel dat la o parte.

Ghenrih o ţine în braţe pe Daşka şi el poate să vadă că ei discută. Acum, ea are să afle cum, în ziua în care a murit Stalin, conducătorii l-au mazilit pe Dorov pentru „excesele”

lui şi l-au exilat departe de capitală. Puterea îl otrăvise, dar prăbuşirea părea să-l fi reîntinerit.

Ce zice ea?

— Unde e Senka?

Iar Ghenrih îi răspunde:

— Senka te aşteaptă, laolaltă cu ceilalți. Acum e matur deja. Abia aşteaptă să te vadă. N-a trecut nici o singură zi în care să nu fi vorbit despre tine…

Mulțimea se împinge în față. Trage-ți pălăria în jos. Topeşte-te în umbră ca şi când n-ai fost niciodată acolo. Ieşi pe străzi şi adună-te, scoate-ți din cap această închipuire cu stafii, reneagă acest act de slăbiciune donquijotesc, revino la Tamriko şi la căminul vostru plăcut şi aşezat.

57

Daşka fusese cea care îi salvase viața. Cu opt ani înainte, când se suise în trenul care urma s-o ducă spre Paris şi spre noua ei viață, viitorul ei alături de Frank părea un vis împlinit.

Şi apoi se trezise înapoi la Lubianka după ce trecuse efectul pastilelor. Călătoria ei cu trenul, plecarea, permisiunea de a părăsi țara, toate fuseseră doar promisiuni făcute americanilor. Îmbolnăvirea ei subită însemna acum că nu mai putea călători până ce nu se întrema puțin. Ulterior, şi-a dat seama că tragedia ei personală a fost doar un simptom al relației pe cale de a se deteriora dintre Stalin şi americani şi că n-avea să se mai ivească niciodată vreun prilej de a cere o astfel de favoare, nici bunăvoința de a o acorda.

Zece ani în temeiul Articolului 58 pentru spionaj în slujba unei puteri străine (cu alte cuvinte, întovărăşire cu un american, totuşi, nu conspirație în vederea răsturnării orânduirii de stat, pentru care ar fi primit o condamnare la moarte sau douăzeci şi cinci de ani): abia atunci a început să priceapă despre ce fusese vorba de fapt la interogatoriul ei. Colonelul Komarov i-a explicat că nu mai era suspectată de a fi pus la cale conspirația „romanticilor fatali”, deoarece profesorul ei, Benia Golden, dictase acest mârşav complot

sionisto-troţkisto-american prostănacului de Nikolaşa Blagov, fiindcă era îndrăgostit de ea.

— Dar nu e adevărat aşa ceva, protestase Serafima.

— Mai pofteşti încă zece ani pentru minciună? a întrebat-o Komarov. Nu trebuie decât să confirmi declaraţia lui şi cu asta se închide „Cazul copiilor”.

— Ce se va întâmpla cu el?

Komarov a făcut un semn de-a curmezişul beregatei şi Serafima a înţeles că Benia Golden se sacrificase nu doar de dragul ei, ci şi ca să-i elibereze pe toţi copiii cărora le predase la Şcoala nr. 801.

*

Printr-un miracol, a supravieţuit călătoriei cu trenul până la Peciora spre deosebire de cei care au murit şi ale căror trupuri le-a văzut azvârlite din garniturile în mişcare, spre deosebire de sclavii pe care avea să-i vadă curând spetindu-se la doborât copaci şi construit de cale ferată pe orice vreme, pierind în zăpadă, lăsaţi să zacă ţepeni în mormintele lor de omăt până ce ieşeau la iveală, perfect conservaţi, primăvara.

Când a sosit la Peciora a fost repartizată în brigăzile de tăietori de lemne, dar în câteva zile, nopţile nedormite în baracă, raţiile la limita inaniţiei şi efortul fizic istovitor i-au provocat o febră atât de severă, încât a ajuns în pragul morţii. Zăcea în dormitorul comun şi lua serios în considerare propunerile caraliilor libidinoşi şi ale şefilor de bandă, să le devină ibovnică. Cum să supravieţuiască altminteri? Dar adevărul era că nici nu-şi dorea: trăgea nădejde că va pieri de inimă rea, dacă nu de foame sau friguri. Pentru ce să trăiască? Moartea urma să fie darul ei de nuntă pentru Frank, cu nimic mai puţin romantic şi sacru pentru că rămânea neştiut.

A reuşit cumva să ajungă la infirmerie, o şandrama cu câteva saltele pătate de sânge şi lipsită de medicamente. Lângă ea zăcea un cadavru cu o gură zimţată deschisă într-un ultim ţipăt mut. Nu existau doctori. Ea îşi tot pierdea şi îşi recăpăta cunoştinţa şi apoi, într-o bună zi, a deschis ochii.

— Vei supravieţui, Serafimocika, i-a spus o voce familiară.

Lângă ea afla Daşka Dorova, care o privea zâmbitoare, şi Serafima s-a întrebat dacă nu se afla cumva în rai şi se uita de sus la Porţile de Aur din faţa Şcolii nr. 801, cu George, Minka şi Senka.

— Doamna doctor Dorova, ce e cu dumneavoastră aici? V-a denunţat cineva?

— Nu discutăm niciodată astfel de lucruri între noi, deţinuţii. Dar, ca să-ţi spun drept, pur şi simplu nu ştiu. Fii atentă, iubito, m-au însărcinat să organizez un spital de lagăr – destinat şi paznicilor, fireşte – şi (s-a aplecat deasupra Serafimei şi i-a şoptit) le-am spus că ai pregătire de infirmieră. Ai înţeles, îngeraş? Am nevoie de tine.

Şi astfel, de-a lungul anilor care au urmat, Daşka Dorova a insistat neîncetat pe lângă autorităţi să capete câteva paturi şi medicamente de bază şi ca toţi medicii şi infirmierele din lagăr să-i fie repartizaţi, salvându-se în felul acesta pe ea, pe Serafima şi numeroase alte vieţi.

Cu timpul, cele două femei au căpătat încredere una în cealaltă. Adesea discutau la o ţigară, până seara târziu, despre „Cazul copiilor”, despre semnificaţia lui şi despre contribuţia personală a Serafimei la stimularea jocului actoricesc al „romanticilor fatali”, cu speranţa că lumea lor artificială de poezie şi idilă romantică va distrage atenţia colegilor de clasă de la ea şi secretul ei.

La început, Serafima îşi găsea alinarea recitând „Talismanul”, privind albastrul cerului şi spunându-şi că n-are să înceteze niciodată să-l iubească pe Frank, că într-o bună zi vor fi împreună, indiferent ce s-ar întâmpla. De-a lungul orelor nenumărate, vreme de ani întregi, în care ea şi Daşka fumau şi beau arak armenesc – vara, chinuite de nori de ţânţari în pridvorul barăcii, în jurul focului, iarna, învăluite în nesfârşita noapte arctică; zile dominate de succese mărunte, duşmănii şi ranchiună, şi primejdiile mortale ale vieţii de lagăr –, Daşka vorbea despre copii şi mai ales despre micul ei Senka, ale cărui scrisori le citea şi recitea, aproape învăţându-le pe de rost. Cu răbdare, Daşka asculta discursurile Serafimei despre dragoste şi regret, fără

să-i spună ce-ar trebui să facă. Însă o ghida pas cu pas către o nouă conştiinţă, o nouă Serafimă.

— Orice poveste de dragoste e un recviem, i-a spus ea.

Într-o noapte, Serafima a privit-o cu un licăr sălbatic în ochi.

— Nu se mai întoarce niciodată, a zis ea. Nu-l voi mai regăsi nicicând. Totul n-a fost decât un vis care nu s-ar fi putut împlini vreodată. Şi toţi anii aceştia i-am trăit în minciună.

S-a ridicat, a dat de perete uşa barăcii şi a fugit afară în zăpadă.

— Frank, oriunde ai fi, îţi dau drumul. Fii liber! a strigat ea spre bolta albastră înstelată. Adio, dragostea mea!

— Întoarce-te înăuntru, fato! i-a poruncit Daşka din pridvorul de lemn.

— Oare mă aude din America? Mă auzi, Frank? Sunt o stafie pentru tine acum şi nu aştept niciun răspuns. Dar vreau să-ţi trăieşti viaţa şi să fii fericit.

— Sst! O să atragi gardienii şi o să trezeşti pacienţii şi nici n-ai măcar o haină pe tine, prostuţo. Hai înăuntru!

Daşka s-a aventurat prin zăpadă încălţată cu papucii de blană ca s-o ia pe Serafima şi s-o tragă înapoi în baracă.

— Te simţi mai bine, Serafimocika, drăguţo? a întrebat-o ea când erau aşezate iar în faţa focului. Ai făcut ceea ce trebuia. De-acum, vei fi mai fericită şi îţi va fi mai uşor să înduri viaţa asta nouă a noastră.

Serafima a luat-o de mână pe Daşka.

— Îţi mulţumesc pentru toată răbdarea pe care ai avut-o cu mine.

— Cicatricile îţi vor rămâne de-a pururi, a spus Daşka. Chirurgii nu pot niciodată să scoată fragmentele de şrapnel. Îţi rămân în corp pentru totdeauna, aproape uitate, până ce într-o zi, la o smucitură, îţi dau o durere năprasnică de-ţi vine să urli. Dar o să supravieţuieşti, te asigur.

Nu era pentru prima oară când Serafima îşi punea întrebări despre Daşka. O respecta în calitate de fost ministru şi medic, dar era o persoană foarte retrasă, o enigmă, atât de robustă în aparenţă. Orbită multă vreme de

firea solară a Daşkăi, Serafima a văzut că exista şi umbre în ea.

— S-ar părea că ai trecut şi tu prin astfel de experiențe.

Daşka a tras din țigară, privind în gol către foc.

— Contează nu pe cine iubeşti *tu*, ci mai degrabă *cine* te iubeşte pe tine.

*

Acum, după opt ani, Serafima şi-a luat rămas-bun de la Daşka în gara Iaroslavski şi s-a uitat cum îi ura soțul ei bun venit acasă. Ca atâția alții, Serafima nu reuşise să-şi anunțe părinții, dar cerceta cu înfrigurare mulțimea chipurilor, să vadă dacă n-a venit cineva s-o aştepte. Anumite familii fuseseră înştiințate. Altele nu ştiau când vor veni acasă cei dragi. Era gata să iasă în stradă şi să facă semn vreunei maşini care s-o ducă la apartamentul părinților săi, când a identificat o figură familiară, cu un zâmbet sfios.

— Andrei? Tu eşti? l-a întrebat, dintr-odată foarte încântată să-l vadă.

— Da, a răspuns Andrei Kurbski.

Era tot chipeş şi viguros, dar mult mai ponosit.

— Sunt aşa de bucuros să te văd!

— Pe cine ai venit să aştepți?

— Pe tine, fireşte.

— Dar de unde ai ştiut că sunt în trenul acesta?

— N-am ştiut.

— Ce noroc că ne-am ciocnit unul de altul!

— Nu tocmai noroc. Nu-mi plăcea să mă gândesc că n-are să fie nimeni aici atunci când te întorci acasă.

— De unde ai ştiut că ne-au eliberat acum?

— Mama ta mi-a spus că erai la Peciora. Am cerut cuiva o favoare şi astfel am aflat că se va întâmpla cândva în cursul acestei luni.

— Acestei luni? Dar asta înseamnă că...

Andrei a zâmbit şi şi-a aranjat ochelarii greoi, îmbujorându-se uşor.

— Da, am aşteptat la fiecare tren.

— Seară de seară?

— Da. Nu-i aşa rău… Îmi iau cu mine o carte, fumez câteva ţigări şi mă mai încălzesc uneori cu o duşcă de vodcă. A, uite, am şi pentru tine.

I-a dat o ploscă mică şi ea a luat o înghiţitură. Vodca şi-a croit drum fierbinte în jos pe gâtlejul ei.

— Mulţumesc, Andriuşa! Ea a mai luat o gură. N-am pe nimeni altcineva care să mă aştepte. N-am nicăieri unde să mă duc.

— Ştiu, a spus el. De asta mă aflu aici.

Ea şi-a dat seama că el trebuia s-o fi iubit mereu, chiar şi atunci când nu se ştia dacă mai trăia ori dacă se va mai întoarce vreodată. Putea să vadă totodată că el nu prea ştia în ce măsură să dea în vileag acest devotament, temându-se să n-o sperie.

— Dar nu mi-ai scris niciodată… n-am ştiut nimic, i-a spus ea.

— Cum ţi-aş fi putut spune? a întrebat el. Nici nu ştiam de unde să încep.

Ea a dat să-şi acopere faţa cu degetele.

— Arăt chiar groaznic. Poate că am fost întrucâtva atrăgătoare odinioară, dar acum probabil că-s ca o vrăjitoare.

— Nu şi pentru mine, a zis Andrei, repezit. Ai fost mereu tu însăţi, iar acum şi mai şi. Ai uitat pesemne că te-am condus la tren în ziua aceea, când plecai să te măriţi în Occident. Mi-am jurat atunci că te voi întâmpina la trenul de întoarcere.

— Da, m-ai condus, a zis Serafima, amintindu-şi chipul lui când trenul se pusese în mişcare. Nu se gândise la el nici măcar o singură dată în opt ani şi totuşi acum îi dădea puteri sentimentul că-i fusese alături de pe atunci şi că într-un fel îl cunoscuse bine încă demult.

— E frig aici, nu-i aşa? Tremur.

El i-a luat valiza de jos.

— Îmi dai voie? Presupun că vrei să mergi la părinţii tăi, dar – i-a studiat faţa – eu am un apartament micuţ, la mine e cald şi plin de cărţi şi…

În timp ce el îşi croia drum prin mulţime spre strada unde parcase maşina, Serafima îl urma cu şiroaie de lacrimi pe obraz. Nu plângea doar din recunoştinţă pentru bunătatea

lui, ci pentru că doar în clipa aceasta renunța cu adevărat la Frank Belman. Aici lua sfârşit vechea ei viață şi începea una nouă alături de Andrei Kurbski.

Trecând pe sub arcadele gării, ea a văzut un bărbat înalt stând în umbră. Cu ochii încețoşați de lacrimi, a întrezărit un chip care-i amintea de Herkules Satinov. Dar nu putea să fie el: era acum o persoană mai importantă ca oricând, ce să fi căutat aici? Trăgându-şi peste ochi pălăria neagră de fetru, bărbatul s-a făcut nevăzut în noapte şi, cât a clipit Serafima, el a dispărut.

Epilog

1973

Agenții de pază au sunat de la punctul de control al clădirii Granovski.

— Musafirul urcă spre dumneavoastră, tovarăşe mareşal.

— Mulțumesc, a spus Satinov.

Trecut de şaptezeci de ani, dar la fel de zvelt ca un bărbat cu mult mai tânăr, şi-a privit ceasul. Era ora şapte dimineața. Tamriko se afla la dacea cu Mariko, rămasă nemăritată. O delegație americană era prezentă la Moscova pentru negocierea unui tratat de limitare a armamentului, astfel încât el, ca ministru al Apărării, fusese ocupat să-i întrețină pe oaspeții din SUA la Balşoi şi apoi la o masă festivă care a durat până târziu în noapte. Când ajunsese acasă în sfârşit, suna telefonul. Satinov a ascultat cu atenție.

— Bine, a spus el. Vino dimineață devreme.

Aştepta aşadar această vizită, dar nu dormise aproape deloc, întrebându-se ce ar putea însemna.

Acum s-a ridicat şi a traversat sufrageria cu candelabru unde, în această eră a lui Nixon şi Brejnev, nu se mai găsea niciun portret al lui Stalin în mărime naturală pe perete; în schimb, exista un tablou care-l reprezenta pe el în uniformă de mareşal. A mers pe coridorul lustruit până la uşa principală, a ezitat o secundă, a deschis-o şi şocul i-a tăiat respirația.

*

În apartamentul său ticsit cu cărți din blocul de lângă Patriarşie Prudî, Serafima Kurbskaia stătea pe un scaun.

— Am primit un telefon, i-a spus soțului ei, care o privea din pragul uşii.

— Ştiu.

— Era de la ambasada americană. Vor să mă întâlnesc cu cineva.

— Mă gândeam eu.

— De unde ştii?

— M-am aşteptat mereu la acest telefon, a zis Andrei, şi i-am văzut din întâmplare numele în *Pravda.* E şeful delegaţiei americane.

— Nu le-am spus că mă duc.

— Şi vrei să mergi?

— Pot foarte bine să nu merg. N-aş vrea să-ţi faci griji.

— Dar vrei să-l revezi?

— Cred că da.

— Atunci trebuie. Serafima?

— Da?

— Îţi datorez acest lucru. Şi dacă mai simţi ceva…

— O, Andrei, nu-mi datorezi nimic. *Eu* îţi datorez ţie atâtea. Douăzeci de ani fericiţi. Copiii noştri, cărţile noastre, poezia, teatrul.

Andrei a venit lângă ea, s-a aşezat alături şi a luat-o de mână. Serafima a observat ce palid era.

— N-am discutat acest lucru niciodată, dar, pe vremea când eram la şcoală, eu… am făcut ceva ce-am regretat pe urmă mereu. Am acceptat să colaborez cu „Organele”, ca să mă pun pe mine şi pe mama la adăpost, ca un soi de poliţă de asigurare, după tot ce avusesem de îndurat. Cum şi pe atunci te iubeam, m-am străduit să fac cât mai puţin rău cu putinţă, însă… Când mă gândesc la trecut, culcat lângă tine, noaptea…

Andrei s-a ridicat, a făcut câţiva paşi prin cameră, şi-a şters ochelarii, a revenit şi s-a aşezat din nou lângă ea.

— Eu am fost cel care le-a spus că te duceai la „Casa cărţilor” în fiecare după-masă, iar acum mă întreb dacă nu cumva şi din cauza mea au aflat despre tine şi Frank Belman.

Serafima şi-a lăsat capul pe umărul lui.

— Ştiam că lucrezi pentru „Organe”. Mi-am dat seama în celula mea de la Lubianka. Am avut o groază de timp la

dispoziție. Şi, când m-am întors din lagăr, ai ştiut în care tren eram pentru că-ți întrebaseşi ofițerul de legătură.

Ea s-a oprit puțin.

— Andriuşa dragă, nu ți-am luat-o niciodată în nume de rău. Ştiu bine că şi tu, la fel ca milioane de alte persoane, n-ai avut încotro, mai ales pe vremea când eram elevi. *Trebuia* s-o protejezi pe mama ta. Eşti un om bun. Şi eşti al meu.

Andrei a oftat. Apoi a cuprins-o în brațe.

— Mulțumesc, dar aş vrea să te duc cu maşina să te-ntâlneşti cu el, să fii liberă să faci ce doreşti şi să mergi oriunde doreşti. Am fost aşa de norocos să fii a mea toți anii aceştia! Acum a venit rândul meu să mă revanşez.

*

— Îmi pare aşa de rău, a zis Satinov la uşă, ştergându-se pe frunte. O clipă, mi s-a părut că semeni aşa de mult…

— Cu mama?

— Da. Iartă-mă, profesore Dorov, am cam îmbătrânit.

— Presupun că era de vârsta mea, în jur de patruzeci de ani, când ați cunoscut-o.

— Da.

Satinov s-a întors şi a făcut un semn spre salonaş.

— Te rog, intră.

După ce au luat loc amândoi, Senka Dorov, care avea ochi negri şi câțiva pistrui pe obraz, păr negru des şi o gură plină, cu un rictus uşor pieziş, s-a uitat prin încăperea somptuoasă. Portretul uriaş al distinsei gazde, focul care ardea în şemineu şi candelabrul îi aminteau toate de copilăria lui, când ambii părinți fuseseră la conducere. O slujnică a adus ceaiul.

— Cu ce te pot ajuta? l-a întrebat Satinov.

— Aş trece direct la subiect, dacă-mi permiteți, a spus Senka. Mama a murit acum două zile.

Vestea l-a izbit pe Satinov în plexul solar.

— Îmi pare aşa de rău!

— A murit de cancer la Piatigorsk, unde se retrăseseră ai mei. Era bolnavă de ceva vreme.

Senka s-a oprit puțin.

— Ea m-a rugat să vă înmânez personal acest pachet.

— Mulțumesc. Când erai mic, erai cel mai apropiat de mama ta.

— Şi am rămas apropiați şi mai târziu. Până în ultima clipă. Bănuiesc că nu v-ați mai văzut de foarte multă vreme, nu?

— Da, de prin 1945 de fapt. Semeni foarte mult cu ea, Senka, aşa cum semănai şi când erai doar un băiețel şi ți se spunea „Profesoraşul".

— Dar o cunoşteați bine.

Era mai degrabă o afirmație decât o întrebare.

— Într-un fel.

Satinov nu regretase niciodată că rămăsese alături de Tamriko, după cum nici nu se gândise vreodată s-o părăsească. După aventura cu Daşka, redevenise bărbatul de dinainte, cel puțin la suprafață. Stilul de viață rigid al elitelor a continuat sub Stalin şi sub cei ce l-au succedat şi toată lumea se purta cu el ca şi când era aceeaşi persoană rezervată şi rece de dinainte. Însă, în toată această vreme, Daşka a făcut parte din viața lui ca una din acele bombe neexplodate lansate de Luftwaffe, pe care le găsea câteodată cineva prin grădină, îngropate adânc, dar capabile încă să arunce tot cartierul în aer. Cu timpul, şi-a dat seama că se purtase prosteşte cu Daşka – şi totuşi era o prostie pe care avea s-o prețuiască tot restul vieții.

— Păi iată ce m-a rugat să vă transmit, a zis Senka puțin jenat, oferindu-i un pachet ambalat în hârtie maro şi legat cu sfoară de-a curmezişul. Poftim! Misiune îndeplinită!

— Mulțumesc încă o dată.

Satinov îşi dădea seama că pe fața lui nu se citea absolut nimic. În definitiv, să-şi ascundă sentimentele devenise o a doua natură pentru el.

— Înainte să plec, aş putea să vă întreb ceva, tovarăşe Satinov? Arestarea mamei a fost o lovitură teribilă pentru mine când eram mic. Dar n-am înțeles niciodată de fapt din ce pricină *a fost* arestată. Dumneavoastră făceați parte din conducere pe atunci. Oare ați ştiut ceva?

— Nici măcar noi nu ştiam totul. Vedeam doar ceea ce voia Stalin să vedem.

— Deci ştiţi că a fost arestată pentru divulgare de secrete de stat şi sprijinirea unui duşman al poporului. A fost citată din nou, în „Complotul doctorilor”, pentru tentativă de ucidere a unor conducători prin otrăvire şi dacă n-ar fi murit Stalin…

— Ar fi fost împuşcată.

— Da. Era de părere că scăpase ca prin urechile acului. Dar e posibil să fi fost ceva legat de tatăl meu?

— Tot ce se poate. Stalin le-a arestat pe soţiile lui Molotov, Kalinin şi Poskriobîşev.

— Ei bine, tata a murit acum mulţi ani şi mă întreb dacă nu cumva arestarea ei a avut o legătură cu „Cazul copiilor”.

— Se poate şi asta. L-a ajutat pe Benia Golden să obţină postul de la şcoală. Ştiai că fuseseră colegi de facultate la Odessa?

Senka a înclinat capul, iar pe Satinov l-a frapat încă o dată asemănarea cu Daşka.

— Şi mai e ceva, a zis Senka. M-a frământat mereu un lucru. E posibil să fi avut de a face cu mine cumva?

Satinov a reflectat puţin.

— Spune-mi, a zis în cele din urmă. Mama vorbea vreodată despre pacienţi acasă?

— Nu. Uneori, discuta în şoaptă cu tata şi am auzit vreo două-trei nume.

— Ca de pildă?

— Păi, de pildă Jdanov, dar toată lumea ştia că suferea de inimă.

Satinov a încuviinţat din cap.

— Ştiai o mulţime de lucruri pentru cineva aşa de tânăr, doar nu degeaba erai „Profesoraşul”.

Surâsul de răspuns al lui Senka era leit cu al mamei sale.

— De ce m-aţi întrebat dacă mama vorbea despre pacienţi?

— Din simplă curiozitate. Era aşa de discretă!

Satinov i-a oferit o ţigară şi a luat şi el una.

— Trebuie să fi fost o adevărată experienţă arestul în „Cazul copiilor”, nu?

— Mariko a dumneavoastră era şi mai mică.

— Adevărat, dar n-a stat acolo decât o perioadă scurtă. Tu ai petrecut mult mai mult timp la Lubianka.

— A fost înfricoşător, dar m-am străduit din răsputeri, chiar dacă eram atât de tânăr, să nu le creez probleme părinților.

— Ştii că i-am executat pe Komarov şi pe Lihaciov împreună cu Abakumov în 1954?

O expresie de silă s-a putut citi pe chipul simțitor al lui Senka. „La ce să te aştepți de la un intelectual liberal?” şi-a zis Satinov.

— Erau nişte golani, a spus el. După moartea lui Stalin, am citit procesele-verbale ale interogatoriilor tale din dosarele KGB. Trebuie să-ți spun: ți-au întins o capcană groaznică.

— Voiau să mă determine să-mi incriminez părinții.

Satinov a clătinat din cap.

— „Organele” noastre erau pline de elemente criminale în timpul lui Stalin.

Senka părea îngrijorat.

— La acea vreme, am avut impresia că soluția mea a funcționat. Dar, după ce au arestat-o pe mama, n-am mai fost aşa sigur. Tare aş vrea să ştiu dacă port vina pentru ce i s-a întâmplat ulterior.

Satinov s-a ridicat şi s-a îndreptat spre seiful său cromat uriaş. L-a deschis, a scos un teanc de hârtii şi le-a răsfoit.

— Mă uitam pe ele zilele trecute. Şi uite aici ce abil ai fost. Vezi? Jos, sub mărturia ta: „A nu se da curs acuzațiilor”.

A făcut o pauză.

— Eram acolo când ai ieşit. Îți mai aduci aminte?

— Da, foarte clar.

— Când ai văzut-o pe mama ta cum stătea acolo în sala de aşteptare, erai foarte surescitat. Noi te auzeam vorbind despre ea, erai aşa de mândru!

Senka şi-a lăsat capul pe spate întocmai ca Daşka.

— Aşa e!

Satinov a pocnit din degete.

— Dar apoi ai mai spus ceva. Aproape că-mi sună şi acum în urechi. Ce era?

— Păi, am spus că mami este cel mai bun medic din Rusia.
— Şi altceva?
— Că are grijă de toţi cei de la vârf!
— Aşa, asta era, a zis Satinov, reamintindu-şi zilele petrecute în exil, când aproape că avea resentimente faţă de Daşka, din cauză că-l făcuse s-o iubească aşa de mult. Uneori, se întrebase, la rândul lui, dacă nu cumva o dusese la pierzanie chiar el. Acum, în sfârşit, Senka rezolvase enigma.

Ceea ce nu ştia Senka era că Poskriobîşev, secretarul lui Stalin, îşi făcuse o programare la mama lui chiar înainte de Parada Victoriei, în iunie 1945. Îi spusese că el personal n-avea nimic. În schimb, merseseră cu maşina la o *dacea* unde ea îl consultase pe Stalin, diagnosticase arterioscleroză şi o criză uşoară de inimă şi îi recomandase cel puţin trei luni de odihnă. Conştient că fragilitatea trupului era singurul obstacol în calea supremaţiei sale, Stalin nu i-a mai cerut părerea niciodată. Doctorii săi erau singurii oameni de pe faţa pământului care aveau putere asupra lui, iar diagnosticele lor, singurul lucru care îi ameninţa autoritatea.

Acum, Satinov a înţeles că Senka, după ce-şi protejase mama cu atâta eficienţă, anunţase într-o cameră plină de cekişti: „O, da, e cea mai bună doctoriţă din lume. Se îngrijeşte de toţi cei de la vârf!" Transmise cumva din gură în gură, aceste cuvinte ajunseseră la urechile lui Stalin. *Toţi cei de la vârf?* Toţi? Stalin şi-o fi pus problema: vorbise ea despre pacientul numărul unu? Aşa ceva era mai mult decât suficient ca să-i aducă pieirea. De aici şi acuzaţia „divulgare de secrete de stat".

Satinov a oftat, artrita lui era dureroasă. Fusese singurul căruia îi povestise Daşka. Nu divulgase secrete de stat câtuşi de puţin.
— Nu putea să fie vorba de aşa ceva, nu? a întrebat Senka, din nou îngrijorat.
— Nici pomeneală. Ai reuşit să ieşi de-acolo fără să fi spus absolut nimic greşit.

Senka s-a liniştit în mod vădit şi i-au sclipit ochii întunecaţi.

— Ce uşurare, a spus el. Mulţumesc. Acum chiar ar trebui să plec.

Satinov s-a ridicat şi i-a întins mâna.

— A avut mama ta de spus şi ceva pentru mine? Legat de pachet?

Senka l-a privit îndelung pe Satinov în ochii cenuşii.

— Nu. Nimic.

Satinov a înţeles în acel moment că Senka ştia despre dragostea lui pentru Daşka – şi s-a bucurat. Povestea lor continua să trăiască.

*

Cu o şapcă albastră pe cap, Andrei conducea o Lada bej pe aleea din faţa unei vile guvernamentale urâte, o casă de vânătoare din lemn care arăta ca o cabană elveţiană supradimensionată. Patru limuzine ZIL erau parcate acolo, maiestuoase ca nişte şalupe regale. Doi bodyguarzi, exemplare de Homo Sovieticus, în costume foarte strâmte, cravate late maronii şi părul rar pieptănat peste chelie, au coborât treptele cu nonşalanţa de macho a agenţilor KGB în exerciţiul funcţiunii. Andrei le-a prezentat buletinele pentru a patra oară în decursul unei singure ore, iar bodyguarzii au hămăit ceva în staţiile de emisie-recepţie, le-au înapoiat buletinele şi au arătat spre Serafima.

Andrei a coborât din maşină şi i-a deschis portiera soţiei. A privit-o cum urca pe scări în cabană. Ajunsă sus, ea l-a privit, i-a zâmbit şi i-a făcut cu mâna discret. Apoi, a intrat.

El a rămas în maşină pe gânduri. Soarta i-o scosese pe Serafima în cale, iar acum căsnicia lui stătea în balanţă. Nikolaşa şi Roza muriseră pentru iluzia romantică: iubirea totalitară ca melodramă nesăbuită şi posesie disperată, o orchestră de trompete şi trăsnete. Acum vedea limpede că adevărata poezie a dragostei era un râu şerpuit, o acumulare de întâmplări, importanţa detaliilor.

S-a întins în spate şi a luat un teanc de lucrări de control de pe jos. Sprijinindu-le de volan, a început să le corecteze cu un stilou cu cerneală roşie. Chiar după moartea lui Stalin, directoarea Medvedeva îl angajase să predea Puşkin la Şcoala

nr. 801, unde îl îndrăgiseră generații întregi de elevi pentru modul flamboiant în care-i dădea viață lui *Oneghin*.

Da, şi-a zis Andrei Kurbski, el şi Serafima datorau atât de mult generozității clandestine a oamenilor cumsecade care avuseseră curajul să se arate amabili şi calzi chiar şi într-o epocă glaciară. Dar cel mai mult îi datorau lui Benia Golden, şi nu numai dragostea pentru poezie, îşi botezaseră fiul Benia şi fiica Adele, după versurile pe care i le recitase Benia Serafimei. Andrei îşi începea întotdeauna orele cu cuvintele lui Benia: „Dragi prieteni, iubiți romantici şi visători plini de dor…”

*

Serafima a traversat însoțită casa de vânătoare şi a fost condusă prin grădină până la marginea pădurii de mesteceni. Energic şi zvelt, Frank Belman o aştepta într-un sacou din păr de cămilă, o cravată Hermes cu buline, pantaloni largi de culoare galbenă şi o pereche de mocasini Gucci. S-a întors şi a venit spre ea, oprindu-se la un pas distanță. Femeia nu ştia la ce să se aştepte, dar el i-a întins mâna formal.

— Mă bucur foarte mult că ai venit, i-a spus. Sper că nu te-a deranjat că te-am contactat…

— Nu, şi n-am fost surprinsă, a zis Serafima. Ştiam că ne vom întâlni din nou într-o bună zi.

— Vorbesc în engleză fiindcă ştiu că eşti profesoară de engleză.

— Ce bine informat eşti!

— Putem să facem o plimbare prin pădure? Engleza era materia ta preferată, alături de Puşkin.

— Ai memorie bună.

— Normal.

Părea foarte sigur de sine acest prinț al Americii capitaliste, cu mult mai încrezător decât tânărul şi şovăielnicul Frank pe care şi-l amintea. Nu era sigură că mai rămăsese ceva din Frank al ei în acest milionar şi om de stat cărunt şi bronzat. Nu mai e nimic pentru mine aici, şi-a zis Serafima.

— Pare atât de demult, a continuat el.

— Da.

Ea s-a simțit dezamăgită şi totodată uşurată când şi-a dat seama că dorea să plece acasă. Cum ar putea să încheie cu tact?

— Ştii că sunt însurat şi am patru copii? a întrebat-o.

— Mă bucur pentru tine.

— Şi tu?

— Da, sunt şi eu măritată şi am doi copii.

El a dat din cap.

— Arăți minunat.

— Iar tu pari un adevărat plutocrat american.

S-a străduit să şi zâmbească.

— Ca unul dintre acei ticăloşi pe care ni-i înfățişează maşina de propagandă!

Apoi a şovăit puțin.

— Frank, îmi pare bine că te-am întâlnit din nou, chiar îmi pare bine, dar cred c-ar trebui să plec acum.

Frank a părut foarte îngrijorat.

— Am spus ceva ce nu trebuia? Aş fi vrut să-ți pun atâtea întrebări…

Serafima a făcut un pas înapoi.

— Şi eu simt acelaşi lucru. Sunt atâtea de spus şi de fapt nu este nimic. Aşa că, dacă nu te superi, te las acum.

*

Satinov a închis uşile cabinetului, unde se petrecuseră atâtea evenimente importante din viața lui. La acest birou stătea atunci când l-a sunat Stalin să-l anunțe cu privire la invazia nazistă. Aici a aflat că fusese ucis fiul său Vasia. În acea oglindă venețiană se privise plângând după Daşka în timp ce o încuraja pe Tamriko, după arestarea copiilor. Aici îi arătase Mariko „Şcoala pentru cățele” în ziua când se întorsese de la închisoare, aici Marlen îşi prezentase logodnica părinților, iar George şi soția lui îl aduseseră pe primul lor născut. Acum, stătea pe scaunul de piele şi se uita la pachetul care părea înconjurat de o licărire slabă, ca o lanternă îngropată adânc sub gheață.

A tăiat sfoara, imaginându-şi cum făcuse Daşka aceste noduri, cu degetele ei scurte şi mâinile cu pielea aurie. Mai târziu, el şi Brejnev aveau să negocieze cu americanii pacea viitoare a planetei. Dar acum nu se putea gândi la nimic altceva decât la femeia pe care o iubise atât de mult odinioară. Şi-a amintit cum, o lungă perioadă după ce Daşka ieşise din scenă, viaţa lui alături de Tamara şi de copii se asemănase cu o navă potolită, pe care n-o mai aruncau de colo până colo talazuri uriaşe şi furtuni violente şi el îşi pusese întrebarea dacă asta n-o fi cumva moartea, până ce îşi dăduse seama că această seninătate tihnită marca începutul revenirii sale la fericire…

În pachet se găseau o uniformă de culoare verde, împăturită perfect, oarecum decolorată, o carte şi câteva obiecte mai mici. El s-a uitat întâi la carte, *Povestirile complete* ale lui Cehov, într-o ediţie ieftină din 1945. A deschis-o instinctiv la „Doamna cu căţelul”, să recitească pagina pe care i-o trimisese odată, dar pagina lipsea şi rămăsese doar o margine zdrenţuită în carte. Acesta era chiar volumul de care Daşka se folosise ca să-i spună că-l iubea – şi pe care îl păstrase toţi aceşti ani.

Apoi, a scos din pachet uniforma cu mâini la fel de tremurătoare ca atunci când îi atinsese prima dată corpul şi o dezbrăcase treptat, ca să-i dezmierde pielea dogoritoare. S-a ridicat să cerceteze mai bine uniforma şi a despăturit-o apoi bucată cu bucată pe podea, ca şi când ar fi dezvăluit un trup. Se aflau acolo tunica strânsă în talie, cu crucea roşie şi însemnele corpului medical, o bluză verde, o fustă kaki, mai scurtă decât o permiteau regulamentele, o pereche de ciorapi negri de mătase, o pereche de cizme militare simple, o beretă bleumarin şi, prinsă de reverul tunicii, o insignă mică a Crucii Roşii. A privit concentrat fiecare articol absolut copleşit de toată atenţia investită în acest ultim dar, de senzualitatea femeii care păstrase toate aceste obiecte şi de bucuria nemărginită de a şti că-l iubise fără încetare în tot acest timp.

S-a lăsat deodată să cadă în genunchi şi s-a întins cât era de lung peste uniforma ei. A dus bluza la nas şi i-a recunoscut parfumul, Coty, din anii de demult.

— Bună, eu sunt! îi răsuna în urechi vocea ei.

— Bună, eu, a spus el, cu lacrimile şiroindu-i pe obraji.

Nu ştia cât timp a zăcut acolo, încercând să-şi vină în fire. Dar, după o vreme, s-a ridicat în picioare şi s-a şters pe haine, s-a dus lângă şemineu şi a aruncat în flăcări acele obiecte. Tunica a lăsat-o la urmă. A desprins insigna medicală şi a băgat-o într-un buzunar al pantalonilor. Când a dus tunica la buze pentru ultima oară, din ea a căzut pe covor ceva greu şi s-a uitat în jos: era stetoscopul ei. De modă veche, din piele. A verificat să nu fi rămas nimic în foc şi a pus stetoscopul pe birou.

S-a auzit un ciocănit la uşă: era tânărul său aghiotant.

— Pornim spre ambasada americană peste cinci minute, tovarăşe mareşal.

— Foarte bine, a zis Satinov.

— Soția şi fiica dumneavoastră s-au întors, tovarăşe mareşal.

— Mulțumesc.

După ce s-a închis uşa, el s-a dus la seiful cromat de mărimea unui stat de om aflat în colțul cabinetului, l-a descuiat şi a scos pagina îngălbenită, ruptă acum mult timp dintr-o povestire de Cehov. A deschis cartea şi a reunit pagina cu marginea rămasă, potrivind cele două jumătăți. Apoi, a închis brusc volumul. A zâmbit. Fila şi cartea erau în sfârşit reunite aşa cum el şi doamna cu cățelul nu putuseră să fie niciodată. A strecurat cartea, printre altele, pe raftul aflat lângă biroul său şi încă zăbovea cu mâna pe ea atunci când a intrat Tamriko în cabinet să-l sărute.

Soția a remarcat imediat stetoscopul.

— E ceva nou, a zis. Din timpul războiului pesemne?

— Da, a spus el, e doar ceva din război. Mi l-a trimis un medic veteran.

— Un veteran?

Ea l-a privit pătrunzător.

— Şi ai de gând să-l păstrezi?

— Aş putea? a întrebat el.

— Da, desigur. Trebuie. E un obiect frumos. O amintire.

*

— Adio, Frank, a zis Serafima, întinzându-i mâna cu răceală.

— Adio.

I-a întins şi el mâna.

— Vrăjitoare dragă!

Ea stătea nemişcată.

— Îmi amintesc, să ştii. Totul, a spus el cu voce domoală.

— Şi eu, a zis Serafima, şi un zâmbet i-a luminat faţa. Atunci vei aprecia că-i predau la şcoală pe Hemingway, Edith Wharton şi Galsworthy.

Numele acestor autori păreau să-l impresioneze la fel de puternic precum o emoţionase pe ea cuvântul „vrăjitoare”: bărbatul şi-a întors privirea în altă parte şi aerul dintre ei a părut să se schimbe.

— Codul nostru!

El avea glasul înecat de emoţie.

— Serafima, nu mi-am putut ierta niciodată arestarea ta şi anii petrecuţi în lagăre. Mi-a luat ani buni ca să aflu ce s-a întâmplat. Bineînţeles că n-am crezut nicio clipă că-ţi venise rău în tren, dar nu puteam să mai fac nimic. N-aveam cum să iau legătura cu familia ta fără s-o fi pus în pericol şi mă simţeam atât de vinovat că ţi-am distrus viaţa! Doar acum, odată cu această *détente*[12], am reuşit să mă interesez de tine. Slavă Domnului c-ai supravieţuit, dar ceea ce voiam de fapt să-ţi spun este…

S-a oprit şi i-a cuprins mâinile.

— …poţi să mă ierţi pentru tot ce s-a-ntâmplat?

Serafima îşi găsea cu greu cuvintele.

— Nu trebuie să-ţi ceri iertare. Ai fost cea mai mare binecuvântare din viaţa mea. Şi încă eşti. Şi vei rămâne mereu.

[12] Destindere (fr.). (n.t.)

Ea l-a privit, amintindu-şi cum o întâmpina de fiecare dată cu salutul lui caracteristic, cu două degete, debordând de emoţie c-o revedea.

— Când te-ai căsătorit?

— În ’51. Te-am aşteptat şase ani.

— Eram încă în lagăr atunci.

Serafima şi-a imaginat inelul lui de logodnă cu diamant pe degetul altei femei, soţia, mama copiilor săi. Dar ea îi redase libertatea în noaptea aceea plină de ninsoare, când era împreună cu Daşka. Ea, stafia, nu mai avea niciun drept asupra lui.

— Ştii, mi se întâmplă încă adesea să spun cu glas tare „mi-e dor, te iubesc, te doresc”, a zis el.

— Şi mie, a murmurat ea. Mă gândeam la tine… în fiecare zi petrecută în lagăr. Când priveam spre soare la amiază şi la steaua polară în miez de noapte.

— Nu trece nici măcar o zi fără să-mi amintesc de tine, Serafimocika.

— Şi eu de tine, Frank, a zis ea. Dar suntem căsătoriţi amândoi şi amândoi avem familii la care ţinem.

— Aşa este, a spus bărbatul, strecurându-şi o mână în buzunar ca şi când ar fi căutat acolo ceva anume. Dar n-am putea să ţinem legătura?

Ea s-a gândit câteva momente şi apoi a clătinat din cap.

— Nu ne mai putem întoarce în trecut. Însă trebuie să ştii că te voi iubi mereu şi nimic nu va schimba vreodată acest lucru.

— La fel simt şi eu, a zis el. Dar ce mult mi-aş dori să fie iar 1945 şi să ne facem planuri despre cum vom trăi împreună.

Au continuat să se plimbe scăldaţi de razele soarelui de după-amiază.

— Cât ai stat în lagăr? a întrebat-o el.

— Opt ani.

— Ce mult! Ce groaznic! Cum ai reuşit să supravieţuieşti?

— M-a salvat o prietenă dragă, o doctoriţă, dar şi gândul la tine, la clipele petrecute împreună, mi-a fost de mare ajutor.

Frank a închis ochii o clipă.

— Părinții tăi mai trăiesc?
— Da. Mama.
El a clătinat din cap.
— Dacă n-ar fi fost ea, am fi împreună acum. Şi a primit acel rol blestemat din film?
— Tocmai asta e partea caraghioasă, a spus Serafima. Până la urmă, n-a mai primit niciun rol important. Stalin a decis că era prea evreică.
— Mama ta s-a simțit vinovată, presupun.
— Şi pentru asta, şi pentru arsura din copilărie, dar s-a străduit din răsputeri să-şi răscumpere greşeala şi să-mi obțină eliberarea.
— Ce vrei să zici?
— N-aş povesti acest lucru nimănui altcuiva decât ție. Dar a pus la bătaie tot ce avea, mai întâi cu Beria şi pe urmă cu Abakumov, ca să-mi câştige mie libertatea.
— Adică…? Doamne, biata femeie!
— Beria s-a servit pur şi simplu, cu forța, apoi s-a dovedit că nu mai conducea el „Organele”, în timp ce Abakumov a curtat-o ca un cavaler de modă veche, dar ea i-a cedat prea târziu, chiar înainte ca el însuşi să fie demis şi arestat.
— S-a dat pe nimic, cum ar veni? Dar, în acelaşi timp, şi-a răscumpărat păcatele, nu?
— În ce mă priveşte, nu era nevoie, însă da, presupun că se poate spune aşa.
— Cred că trebuie să ne cam întoarcem, a zis el.
— Da, cam trebuie.
El a dat să spună ceva, s-a oprit, apoi a mai făcut o încercare:
— Înainte să pornim înapoi, îmi dai voie să fac un gest la care m-am gândit de-a lungul tuturor acestor ani?
Serafima a răsuflat adânc, în timp ce el s-a apropiat. A încuviințat din cap. Avea s-o sărute?
Bărbatul şi-a pus mâna pe bluza ei, chiar deasupra pieii de şarpe.

O frumoasă vrăjitoare
Mi-a întins un talisman.

Recita într-o limbă rusă fără cusur, iar Serafima a continuat:

Şi mi-a spus: Păstrează-l bine!
Talismanul fermecat
Are forțe-n el, divine,
Căci cu dragoste ți-i dat.

— Nu l-ai pierdut niciodată, a spus ea încetişor, simțind o exaltare pătimaşă, exact ca atunci când, tânără fiind, el îi mângâiase pielea de şarpe şi făcuseră dragoste. Şi-a simțit carnea răspunzând la atingerea lui.

— Nu, a zis, fiindcă mi l-a dat o vrăjitoare.

Au luat-o înapoi ținându-se de mână. Când le-a apărut în față casa, el a sărutat-o pe buze şi l-a sărutat şi ea la rândul ei.

— Sărutul este exact ca atunci, a spus Serafima.

A observat că el plângea şi a parcurs ultimii metri de una singură, ca să-i dea răgaz să-şi revină. A urcat scările, a traversat clădirea şi a ieşit la maşină pe partea cealaltă.

— Unde doreşti să te duc? a întrebat-o Andrei când s-a urcat în maşină.

Mâinile lui, băteau rapid darabana pe volan, a remarcat ea.

— Acasă, desigur, a răspuns. Unde altundeva?

*

În aceeaşi zi, mai târziu, după multe ore de negocieri, mareşalul Herkules Satinov şi diplomatul Frank Belman se plimbau împreună prin pădure, cu sentimentul acela de camaraderie şi satisfacție pe care ți-l dă un proiect finalizat, la capătul unui efort meticulos şi plin de sârguință. Obosiseră amândoi. Belman era mult mai tânăr şi a observat că Satinov se deplasa anevoie. După ce au discutat despre vreme, Satinov a spus:

— Trag speranță, domnule ambasador, că ați găsit ceea ce vă doreați în dimineața aceasta.

— Da, domnule mareşal. Am găsit tot ce voiam să găsesc.

S-a făcut linişte şi se auzeau numai păsările şi paşii lor uşori pe covorul acelor de pin.

— Nici nu ne putem dori altceva, a zis Satinov. Să vindecăm rănile trecutului.

O altă pauză.

— Şi dumneavoastră? a întrebat Frank. Spuneați că ați primit o vizită din trecut.

— Da, a zis Satinov privind pădurea.

Tonul lui era reținut.

— S-a dovedit mulțumitoare.

— Nici nu ne putem dori altceva, a spus Frank şi a băgat mâna în buzunar, să simtă inelul cu diamant pe care nu-l dăduse nimănui altcuiva, pe care-l păstrase tot acest timp şi pe care îl adusese astăzi pentru ea.

— Dacă mă gândesc bine, a zis Satinov, cred că suntem amândoi nişte bărbați norocoşi.

— Aveți dreptate, a spus Frank, ținând inelul ca pe un talisman. Suntem cei mai norocoşi dintre toți. Dar sper c-ați reuşit şi dumneavoastră să vindecați rănile trecutului.

— În ce mă priveşte, nu era nimic de vindecat, a zis morocănos Satinov şi a luat-o înainte, jucându-se cu un obiect pe care-l ținea în mână. Frank s-a gândit că erau poate mătănii, dar, când l-a ajuns din urmă a văzut că era o insignă medicală subțire.

O amintire din război.

Istorie

FAPTE ŞI FICŢIUNE

Personajele principale ale acestui roman – Satinov, Daşka, Serafima, Benia şi Belman – sunt pe de-a-ntregul inventate de mine. Nu este o carte despre putere, ci despre viața privată şi, mai presus de orice, despre iubire. Dar acțiunea e plasată în interiorul elitei staliniste de la Kremlin, iar acest lucru înseamnă că dilemele obişnuite ale vieții de familie, recompensele şi primejdiile copilăriei, adulterului şi ale carierei au o cu totul altă miză decât dacă povestea s-ar fi petrecut în Hampstead. Aceasta este o carte de sine stătătoare, dar unele familii şi personaje apar şi în precedentul meu roman, *Sashenka.*

În mod evident, unii dintre conducătorilor sovietici, generali şi agenți ai poliției secrete sunt inspirați din realitate, iar unele aspecte ale personalității lor sau, în anumite cazuri, chiar cuvintele lor corespund realității istorice. Scopul meu a fost acela de a crea o atmosferă cât mai autentică, dar din fericire este o carte de ficțiune.

Celor interesați de plauzibilitatea intrigii sau de sursele de inspirație le pot spune că mai multe mărturii reale au stat, în linii mari, la baza romanului.

În 1943, doi elevi ai căror părinți se numărau printre funcționarii sovietici de rang înalt, şi-au pierdut viața în urma unor împuşcături de pe Kamennîi Most. Prietenii lor, printre care mai mulți copii ai protipendadei, inclusiv fiii lui Anastas Mikoian, membru al Biroului Politic, au fost arestați, fiind suspectați de implicare într-o conspirație antisovietică. Întreaga poveste apare în cartea mea *Stalin: Curtea țarului roşu*, şi, de asemenea, în memoriile lui Anastas Mikoian *Tak bîlo*[13], şi ale fiului acestuia, *Stepan Anastasovich Mikoyan: An Autobiography: Memoirs of Military Test – Flying and Life with*

[13] Aşa a fost (rusă).

the Kremlins's Elite. Am discutat chiar eu cu unii dintre copiii în cauză, cu Stepan şi Sergo Mikoian şi cu nepotul lui Stalin, Stan Redens. Tinerii au stat închişi şase luni şi au fost eliberați numai după ce au semnat declarații şi au recunoscut. Au fost, drept pedeapsă, trimişi în exil şase luni în Asia Centrală. „Romanticii fatali" şi „Jocul" sunt întru totul invenția mea.

În 1944–1945, maiorul Hugh Lunghi de la Ambasada britanică a cunoscut şi s-a îndrăgostit de o fată din Rusia, cu care intenționa să se căsătorească. Lunghi a fost interpretul lui Churchill în timpul întâlnirilor cu Stalin de la conferințele celor Trei Mari. Când a încercat să plece din Rusia, logodnica sa a fost otrăvită în tren şi adusă înapoi la Moscova. La o întrevedere privată cu Stalin, ambasadorul britanic l-a rugat să-i permită fetei să plece. El a făgăduit că se va ocupa de chestiune. Cu toate acestea, logodnicei nu i s-a dat drumul niciodată. A fost, în schimb, arestată pentru trădare şi condamnată la muncă silnică în lagăr. Lunghi nu a mai reuşit s-o contacteze până în anii '60, când amândoi erau căsătoriți cu alte persoane.

Stalin le respingea cu obstinație orice favoare copiilor conducătorilor sovietici şi mai cu seamă alor săi. A refuzat schimbul de ostatici când fiul său cel mare, Iakov, a căzut în mâinile naziştilor şi-l scoteau din sărite escapadele capricioase şi depravate ale celui de-al doilea fiu al său, Vasili. În timpul războiului, Vasili şi-a condus unitatea într-o expediție la pescuit, în timpul căreia el şi subordonații săi au folosit grenade ca să prindă peşte. Un om şi-a pierdut viața, iar Stalin, furios la culme, l-a demis şi l-a degradat pe Vasili. Dar atât era de mare venerația față de fiul „Conducătorului" (şi ambițiile personale ale lui Stalin legate de băiat) încât acesta a fost repede avansat la loc, cu mult peste capacitățile sale limitate, la gradul de general de aviație. Sub supravegherea lui, o paradă aviatică s-a transformat într-o adevărată catastrofă şi s-a soldat cu prăbuşirea unui avion, astfel încât a fost din nou degradat.

În 1945, Vasili Stalin l-a informat pe tatăl său, la Potsdam, că aparatele de zbor sovietice se prăbuşeau frecvent din

cauza unei erori de fabricație. Stalin a organizat atunci aşa-zisul „Proces al aviatorilor” împotriva mareşalului aerului Novikov şi altor ofițeri din conducere, precum şi împotriva ministrului Aviației, Şakurin. Procesul a fost îndreptat şi împotriva lui Gheorghi Malenkov, membru în Biroul Politic, responsabil cu industria aeronautică eliberat temporar din funcție, dar era de fapt parte a unei campanii susținute având ca scop diminuarea puterii mareşalilor sovietici, în special a eroului suprem, mareşalul Gheorghi Jukov. Novikov şi mai mulți alți ofițeri au fost torturați sălbatic şi unii dintre ei au fost împuşcați. Malenkov a fost o vreme trimis să supravegheze recoltele din Asia Centrală.

Stalin a încurajat rivalitatea dintre cei doi şefi ai poliției secrete: Beria, aflat de multă vreme la cârma NKVD[14], şi Viktor Abakumov, şeful SMERŞ, care raporta direct la Stalin. Abakumov şi Beria i se plângeau încontinuu lui Stalin unul de celălalt. În 1945, Stalin a redus puterea lui Beria la chestiunile care țineau de poliția secretă, după ce l-a demis din funcția de ministru de Interne. Beria a rămas totuşi principalul coordonator de sub Stalin şi viceprim-ministru, preluând conducerea celui mai important proiect de la acea vreme, crearea bombei atomice sovietice. Protejatul lui Beria, Merkulov, a rămas ministrul Securității Statului până când a fost demis, în 1946, şi înlocuit cu Abakumov. După moartea lui Stalin, Beria, Merkulov şi Kobulov au fost executați în 1953, iar Abakumov, în 1954.

În 1945, Stalin a suferit un atac coronarian sau un atac cerebral minor. Era extrem de sensibil în privința detaliilor oricărei boli care i-ar fi putut submina puterea politică şi suspicios față de medici: de aici şi „Complotul doctorilor”. Propriii săi medici, care-l îngrijeau de multă vreme şi care îi diagnosticaseră arterioscleroza, au fost arestați.

Abuzarea sexuală a deținutelor şi a simplelor cetățene constituia prerogativa neoficială a şefilor poliției secrete, care se foloseau adesea de amenințarea cu arestarea celor dragi spre a le şantaja ca să le cedeze: la arestarea sa din 1953, au

[14] Comisariatul Popular al Afacerilor Externe. (n.red.)

ieşit la lumină sute, dacă nu chiar mii de violuri şi abuzuri săvârşite de Beria. Cei doi aghiotanți şefi ai săi, coloneii Sarkisov şi Nadaraia, au fost demascați ca proxeneți şi răpitori ai fetelor care-i atrăgeau atenția lui Beria pe străzile Moscovei. S-a dovedit că Beria contractase boli venerice de două ori în timpul războiului. Abakumov a abuzat şi el de poziția sa. În 1946 a ordonat arestarea cunoscutei actrițe de cinema Tatiana Okunevskaia, după ce aceasta îi respinsese avansurile; înainte, Beria o drogase şi o violase. Stalin închidea ochii la aceste fapte ale potentaților privilegiați, dar îşi încuraja acoliții să strângă probe care puteau fi folosite împotriva acestora mai târziu.

După 1945, afirmarea Americii ca superputere şi sprijinul dat de americani sioniştilor, care a dus la crearea statului Israel, au transformat prejudecățile pe care Stalin le avea deja împotriva evreilor într-un antisemitism obsesiv şi letal. Stalin a fabricat o serie de procese contra evreilor din Uniunea Sovietică, soldate inițial cu demiteri, apoi, cu arestări; actorul de teatru idiş Solomon Mihoels, care era în acelaşi timp şi unul dintre conducătorii comunității evreieşti, a fost ucis într-un fals accident de maşină, în 1948. Totul a continuat cu procesele fatale antievreieşti din anii 1949–1950 (în urma cărora cei mai mulți acuzați – oficiali ai partidului şi scriitori – au fost executați), în „Complotul medicilor” din 1952–1953, medicii de la clinica Kremlinului, în mod special cardiologii şi cei de origine evreiască, au fost acuzați de crimă şi de tentativă de crimă asupra membrilor Biroului Politic, începând cu Andrei Jdanov, care murise de inimă în 1948.

Soția lui Nikolai Bulganin, membru al Biroului Politic, ministru al Forțelor Armate şi mareşal, preda limba engleză la unul dintre liceele de elită din Moscova.

În această perioadă, Eisenstein scria şi regiza filmul *Ivan cel Groaznic – Partea întâi* şi *Partea a doua.* Stalin superviza scenariul. Katiuşa a fost un faimos lansator de rachete sovietic şi a existat şi un cântec de succes intitulat „Katiuşa”, dar nu şi vreun film cu acest titlu.

Cuplul celebru compus din scriitorul Konstantin Romaşkin şi vedeta de cinema Sofia „Mouche” Zeitlin este inspirat

parțial din experiențele faimoaselor actrițe de film Tatiana Okunevskaia şi Valentina Serova. Aceasta din urmă a fost măritată cu Konstantin Simonov, un renumit poet şi funcționar sovietic. Cum am explicat mai sus, Okunevskaia a avut de suferit din cauza lui Beria şi a lui Abakumov. Serova a fost mai norocoasă, dar a avut o aventură cu Vasili Stalin. Poveştile lor apar în mai multe cărți, inclusiv în autobiografia lui Simonov, dar sunt cel mai bine relatate în excelenta lucrare a lui Orlando Figes, *The Whisperers*.

În privința femeilor din guvern există o inexactitate. Stalin n-avea deloc încredere în femei – şi în doctori – şi nu a promovat niciodată vreo femeie ca ministru cu portofoliu, cu toate că au existat mai multe cazuri de soții ale unor conducători care au deținut posturi de secretar de stat în guvern, printre care şi nevestele lui Molotov şi Andreev, membri ai Biroului Politic. Ambele au fost demise, probabil din cauza originilor evreieşti. Ca şi Daşka Dorova, Polina Molotova a fost în cele din urmă arestată şi soțul a divorțat de ea. La întoarcerea din detenție, după moartea lui Stalin, şi-a reluat căsnicia.

Detaliile vieții de zi cu zi, universul şcolar şi birocrația corespund de asemenea realității, dar am comprimat câteva date pentru a sluji mai bine povestirii. De pildă, transformarea comisariatelor poporului în ministere – astfel încât poliția secretă s-a transformat din NKGB în MGB[15] şi NKVD[16] a devenit MVD[17] – s-a petrecut puțin mai târziu, în 1946, la fel ca şi avansarea lui Vasili Stalin la gradul de general, acordarea de grade militare agenților poliției secrete, demiterea lui Merkulov din funcția de ministru al Securității Statului şi înlocuirea sa cu Abakumov şi adevăratul „Proces al aviatorilor”. Veritabilul „Caz al copiilor” a avut loc în 1943. Întreaga poveste privind realitatea istorică din spatele acestui roman poate fi găsită în cartea mea Stalin: Curtea țarului roşu, dar recomand de asemenea *Gulagul*, de Anna

[15] MGB – Ministerul Securității Statului. (n.red.)
[16] NKVD – Comisariatul Popular al Afacerilor Interne. (n.red.)
[17] MVD – Ministerul Afacerilor Interne. (n.red.)

Applebaum, precum şi *The Whisperers* şi *Just Send Me Word* ale lui Orlando Figes, care conțin exemple numeroase de genul celor înfățişate în acest volum şi în *Sashenka*.

Mulţumiri

Doresc să mulțumesc următorilor prieteni şi surse ale căror istorisiri au insuflat acestui roman elixirul pasiunii şi detaliul autenticității: Hugh Lunghi, Gela Cearkviani, Nestan Cearkviani, generalul Stepan Mikoian şi fiica sa Aşen Mikoian, Sergo Mikoian, Stanislas Redens, Galina Babkova, Rachel şi Marc Polonsky, Sofia Şulman.

În primul rând, Hugh Lunghi. M-am împrietenit cu el în perioada în care îmi scriam cărțile despre Stalin, fiindcă a tradus pentru Churchill la câteva dintre întâlnirile celor Trei Mari. Hugh a avut bunăvoința să-mi relateze întreaga desfăşurare a poveştii de dragoste ruseşti care mi-a inspirat tema Serafimei. Nu aş fi putut scrie cartea fără el.

Gela Cearkviani, fiul lui Kandid Cearkviani, prim-secretar al Georgiei, pe vremea lui Stalin, între anii 1938 şi 1951, şi-a publicat elegantele amintiri despre viața elitei bolşevice, *Memoirs of a Provincial Communist Prince*. Sofia Şulman a avut amabilitatea de a-mi permite să-i citesc fascinantele amintiri, intitulate *Life Joumey of a Secular Humanist*. Gela Cearkviani şi Sofia Şulman au răspuns întrebărilor mele referitoare la anii lor de şcoală din Rusia lui Stalin. Generalul Stepan Mikoian, pilot al Forțelor Aeriene Militare, şi Sergo Mikoian, fiii lui Anastas Mikoian, membru al Biroului Politic, au fost amândoi arestați (Sergo avea atunci paisprezece ani) în adevăratul „Caz al copiilor” şi mi-au povestit experiențele lor, ca şi Stanislas Redens, nepotul lui Stalin, care a fost şi el arestat.

Le mulțumesc soților Polonsky, grație cărora am avut ocazia de a locui în apartamentul lui Molotov din clădirea Granovski.

Le sunt deosebit de recunoscător Selinei Walker, eminentul, neobositul şi meticulosul meu redactor şi editor, şi nemăsurat de splendidei Georgina Capei, cel mai bun agent literar cu putință. Le mulțumesc părinților mei, care au revăzut acest text.

Mai presus de toate, mulțumirile mele se îndreaptă către soția mea Santa, pentru supremul dar al dragostei senine şi al prieteniei fără de seamăn, precum şi pentru iscusitele sfaturi cu privire la această carte, precum şi către iubiții mei copii, Lily şi Sasha, care au constituit sursa de inspirație pentru adolescenții care apar în ambele mele romane ruseşti.

SSM